

115487

ALMANAHUL

SATELOR

'90

79715

1. 20. 11. 1968. 22/16,

„La încheierea lucrărilor plenarei, după dezbateră și adoptarea în unanimitate a hotărîrilor, putem să afirmăm încă o dată că am străbătut un drum lung, am urcat pe înalte culmi, am învins multe obstacole și am obținut victorii minunate ! De la înălțimile la care am ajuns se văd acum clare piscurile înalte și zărilor luminoase ale primăverii omenirii — zărilor comunismului. Să facem totul pentru a străbate drumul pe care îl mai avem într-un timp cît mai scurt, în deplină unitate a întregii noastre națiuni !”

NICOLAE CEAUȘESCU

JAN 2022

79715

15-10-2016

BIBLIOTECĂ „ASTRA”
SIBIU

25 DE ANI

DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

DRUM DE GLORIOASE ÎNĂPTUIRI

Din multitudinea evenimentelor care au jalonat istoria poporului român, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, din iulie 1965, se deosebește prin profunzimea analizei și direcțiile cardinale de dezvoltare a patriei. Atunci, de la tribuna marelui forum, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** adresa poporului înflăcăratul îndemn de a se cunoaște pe sine, de a-și clădi viața învățând din istoria și experiența multimilenară, de a cuteza să pășească spre cele mai îndrăznețe culmi de progres și civilizație.

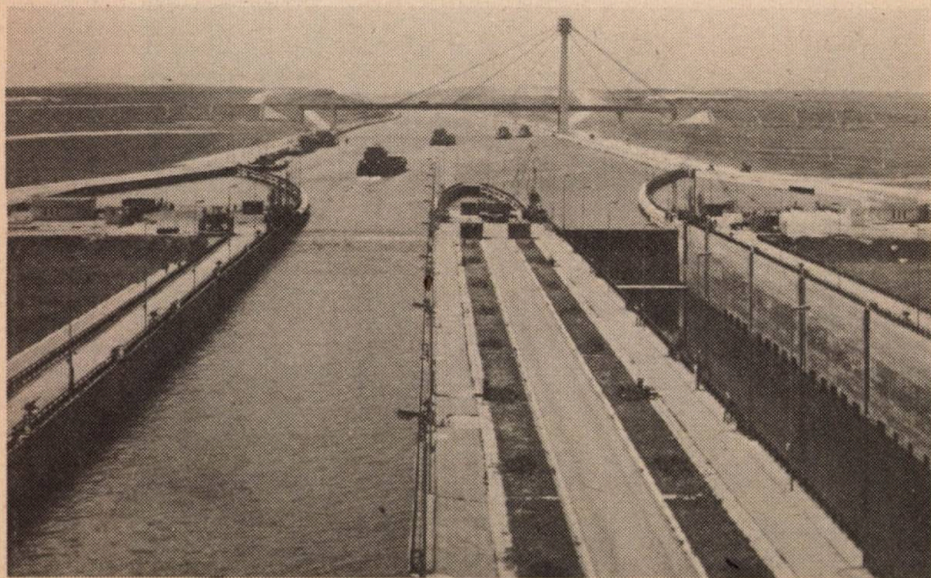
Cei 25 de ani care au trecut relevă cu putere faptul că atunci s-a realizat o deschidere cu adevărat epocală, o prefi-

gurare a orizonturilor transformării noastre socialiste și comuniste, o descătușare a tuturor forțelor naționale canalizate spre o operă constructivă vastă și multilaterală. S-a pus capăt conservatorismului și concepției „modelului unic” în construcția socialistă. S-au redat partidului și poporului încrederea în forțele lor, în capacitatea lor de gândire și acțiune, sentimentul de demnitate patriotică, revoluționară.

„Congresul al IX-lea — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — a marcat o nouă etapă în activitatea partidului nostru comunist, în întregul proces revoluționar, a deschis calea gândirii și activității

creatoare, a perfecționării întregii munci de conducere și făurire a noii orinduirii, a socialismului în România”.

În centrul întregii politici economice a partidului și statului nostru de edificare a unui sistem economic național unitar și armonios dezvoltat, în profil teritorial și pe domenii, s-a aflat industrializarea socialistă a țării, ca singura cale de valorificare superioară și în interesul întregii națiuni a resurselor de care dispune țara noastră, de afirmare a României pe orbita progresului și civilizației. Este meritul istoric al Congresului al IX-lea al partidului de a fi revăzut și elaborat

Canalul Dunăre-Marea Neagră — una din cele mai complexe lucrări hidrotehnice din Europa — a scurtat cu aproape 400 km transportul pe Dunăre

79715

un nou concept propriu privind industrializarea, respingînd orice tendințe de subapreciere a posibilităților și aspirațiilor poporului român. Relevant pentru desfășurarea procesului de industrializare este faptul că el s-a realizat pe baza efortului propriu.

Definirea rolului agriculturii ca ramură de bază a economiei românești, stabilirea obiectivelor și căilor dezvoltării sale, fundamentarea componentelor esențiale ale întregii politici agrare au constituit o preocupare majoră a Congresului al IX-lea al partidului, reluată, adîncită și îmbogățită ulterior cu definirea

de către secretarul general al partidului a conceptului de nouă revoluție agrară. În mod deosebit s-a subliniat necesitatea imperioasă a dezvoltării concomitente și puternice atât a industriei, cît și a agriculturii, ca premise fundamentale ale edificării unei economii socialiste dinamice, stabile și echilibrate. „În întreaga activitate din agricultură — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să pornim permanent de la faptul că ridicarea puternică a producției agricole vegetale și animale reprezintă o necesitate obiectivă pentru înfăptuirea cu succes a Programului partidului, că agricultura constituie, împre-

ună cu industria, ramuri de bază hotărîtoare pentru dezvoltarea societății noastre. De aceea, nu trebuie să subapreciem nici industria, nici agricultura, ci să acordăm toată atenția necesară dezvoltării armonioase a acestor două ramuri fundamentale ale economiei românești cît și celorlalte sectoare de activitate“.

Puternica dezvoltare economico-socială a țării în cei 25 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea, marcată prin succese remarcabile în toate sectoarele economiei naționale, se exprimă și în grandioasele lucrări, cum sînt marile cetăți industriale din domeniul metalurgiei, chimiei, construcțiilor de mașini, energicii și din alte domenii de activitate, canalele Dunăre—Marea Neagră și Poarta Albă—Midia-Năvodari, complexe hidrotehnice pe riurile interioare, noile porturi la Dunăre și Marea Neagră, drumul național „Transfăgărășanul“, metroul bucureștean și multe altele.

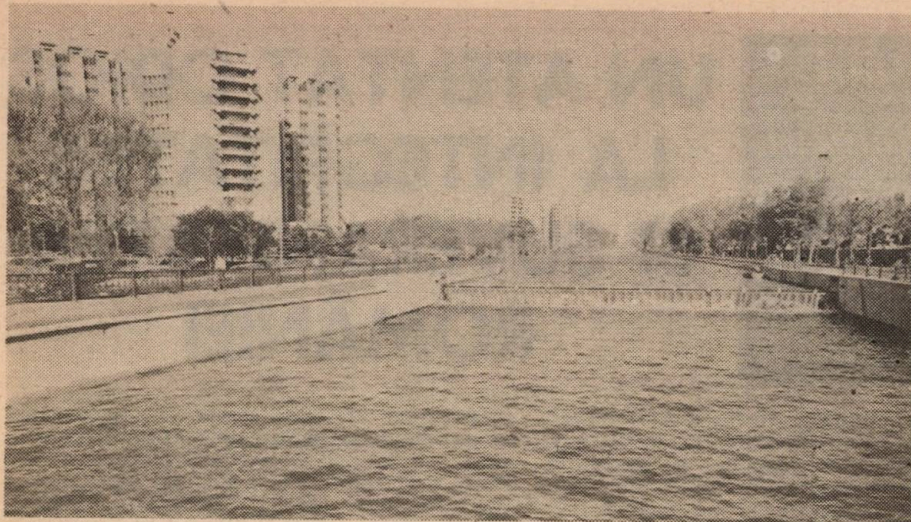
Una din marile opțiuni politice de largă perspectivă, care marchează epoca de după Congresul al IX-lea al partidului, o constituie promovarea noii revoluții tehnico-științifice ca factor fundamental al politicii de accelerare a progresului țării, în noua etapă de consolidare socialistă, de făurire a societății socialiste

Încă o emblemă a înaltului nivel al științei și tehnicii românești :
Metroul bucureștean

Transfăgărășanul — cel mai spectaculos traseu alpin al unui drum european. Lat de 8 m și lung de 95 km, el unește Muntenia și Transilvania

Alături de alte importante obiective ce s-au realizat în ultimii ani, amenajarea complexă a râului Dimbovița a schimbat radical înfățișarea modernei și mereu tinere noastre Capitale

multilateral dezvoltate. La baza acestei opțiuni a stat concepția științifică despre construcția socialismului ca o operă socială de uriașă amploare și complexitate, care necesită cunoașterea aprofundată a fenomenelor și cerințelor vieții, aplicarea legilor economice obiective, contribuția activă a oamenilor de știință în toate domeniile creației materiale și spirituale.

Potrivit obiectivelor fundamentale ale procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, cercetarea științifică a fost îndrumată permanent prin activitatea neobosită a tovarășei academician doctor inginer **ELENA CEAUȘESCU** spre obiective esențiale: organizarea acesteia în concordanță cu cerințele producției materiale și cerințele sociale, orientarea cu prioritate spre valorificarea resurselor naționale, perfecționarea tehnologiilor existente și elaborarea altora noi, sporirea contribuției la soluționarea mai rapidă a problemelor complexe de care depinde dezvoltarea în ritm înalt a forțelor de producție ale țării, creșterea eficienței economice, intensificarea cercetărilor în domeniul științelor economice și sociale, abordarea cu mai multă îndrăzneală a cercetării științifice în domeniul fizicii, chimiei, matematicii, a problemelor noi, actuale și de perspectivă. Toate acestea au permis ca, în prezent, să obținem în toate domeniile cercetării științifice și tehnologice rezultate origi-

nale de excepție, o însemnată parte din acestea fiind priorități românești de prestigiu, confirmate și recunoscute pe plan internațional.

Perioada celor 25 de ani de epocă nouă a constituit cadrul istoric al unei afirmări fără precedent a creației literar-artistice, a întregii mișcări culturale. În toate domeniile — în literatură, teatru, muzică, arte plastice, cinematografie — s-au realizat opere de valoare ancorate în realitatea socialistă a patriei, cu un profund mesaj umanist și un bogat conținut de idei, la un înalt nivel artistic, menite să slujească educării revoluționare, patriotice a tuturor oamenilor muncii.

Climatul de deschidere spre nou, spre inovare și creativitate care caracterizează epoca deschisă de Congresul al IX-lea a fost susținut prin dezvoltarea unei puternice baze materiale pentru activitatea cultural-educativă. În acești ani de mari înfăptuiri și inițiative a început să se desfășoare Festivalul național „Cântarea României” — vastă mișcare cultural-educativă chemată să asigure participarea activă și permanentă a maselor la dezvoltarea culturii, a spiritualității noastre socialiste.

Procesul de prefacere radicală a întregii societăți a fost posibil pentru că în centrul strategiei revoluționare s-a aflat teza că socialismul și democrația sînt indisolubil legate, că socialismul se făurește cu poporul, pentru popor. Pentru Partidul Comunist Ro-

mân, democratizarea largă a vieții politice, participarea maselor la decizia economică și politică au reprezentat și reprezintă un principiu esențial pentru ridicarea pe o nouă treaptă calitativă a întregului proces de construcție revoluționară, pentru înaintarea rapidă a țării pe calea consolidării și făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

Perioada inaugurată în urmă cu 25 de ani este perioada în care România, străbătind noi trepte în transformarea ei socialistă, s-a afirmat ca un factor activ și constructiv în viața internațională, promovind o politică externă de largă deschidere, militînd consecvent pentru colaborarea și cooperarea cu toate statele, cu toate forțele înaintate ale contemporaneității, pentru rezolvarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea, în primul rînd a dezarmării și lichidării subdezvoltării.

În perspectiva trecerii la o nouă etapă, superioară, în înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, aniversarea a 25 de ani de la Congresul al IX-lea al partidului este un prilej deosebit pentru toți comuniștii, pentru întregul popor de a afirma și manifesta încă o dată adevărul deplin la politica științifică, realistă a partidului nostru, de a depune toate eforturile pentru înflorirea continuă a scumpei noastre patrii.

Conf. univ. dr.
ION ARDELEANU

*50 de ani
de la Dictatul
fascist
de la Viena —
august 1940*

UN ATENTAT ODIOS LA INTEGRITATEA ȘI SUVERANITATEA ROMÂNIEI

Realizarea planurilor Germaniei hitleriste de subordonare economică și politică a României a devenit posibilă în condițiile interne și internaționale din vara anului 1940. La sfârșitul lunii august, România, fără nici un sprijin din afară și părăsită de toate puterile Europei, a fost nevoită să accepte condițiile nedrepte impuse de Germania nazistă și Italia fascistă prin Dictatul fascist de la Viena. În consecință, Ungariei horthyste i se dădea un teritoriu din partea de nord-vest a țării, în suprafață de 42 243 km², cu o populație dintre care majoritatea erau români.

Referindu-se la caracterul nedrept, odios al acestui act, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta: „Prin Dictatul de la Viena puterile Axei au săvârșit și una din cele mai nelegiuite transferări de suveranitate teritorială pe care le-a înregistrat vreodată evoluția relațiilor internaționale”. La Viena, încălcând independența și suveranitatea statului român, miniștrii de externe ai celor două state fasciste, Ribbentrop și Ciano, au impus prin forță reprezentanților guvernului român să accepte cedarea unei părți din nord-vestul României în profitul Ungariei horthyste.

Intrucât încordarea la care se ajunsese între România și Ungaria horthystă periclita planurile Germaniei naziste în sud-estul Europei, Hitler a hotărât să preia problema reglementării pretențiilor teritoriale ale horthystilor și să-i dea o asemenea rezolvare încât să deschidă accesul trupelor germane spre București și totodată să creeze posibilitatea ca ambele țări să servească interesele Germaniei. Până și dictatorul german era convins de netemeinicia cererilor horthystilor, mărturisind desehis acest lucru lui Ciano, cu ocazia întrevederii din ziua de 28 august 1940. „Soluționarea problemei este deosebit de complicată datorită faptului că unei revendicări teritoriale care se bucură de extrem de multă popularitate în rîndul națiunii ungare i se opune o revendicare etnografică cu siguranță incontestabilă. Structura populației în regiunea în litigiu — considerînd cît mai favorabil poziția Ungariei — este următoarea: la 1 500 000 de unguri, există 3 000 000 de români și 600 000—700 000 de germani... Raportul numeric este de 1/3 unguri la 2/3 români”. Cu toate acestea, Hitler s-a hotărât să acționeze pentru realizarea pretențiilor horthystilor, considerînd că România făcea parte dintre țările duș-

mane Axei. În felul acesta el recompensa guvernul ungar pentru devotamentul și sprijinul acordat ani de-a rîndul politicii revanșarde a Germaniei și Italiei fasciste și sancționa România pentru fidelitatea ei față de politica de securitate colectivă și a pactelor regionale.

În afara celor de mai sus, Hitler înțelegea să dea „diferendului” teritorial ungaro-român, provocat și întreținut de cercurile reacționare și revizioniste ungare, o reglementare în spirit nazist, care să ducă la o mai mare dezbinare a celor două popoare și la subordonarea lor celui de-al III-lea Reich.

Iată cum au decurs faptele :

În situația creată, sub presiunea statelor fasciste, îndeosebi a Germaniei hitleriste, România a fost nevoită să accepte angajarea unor tratative, în vara anului 1940, cu guvernul Ungariei horthyste. Astfel, la mijlocul lunii august 1940, la Turnu-Severin, între reprezentanții guvernului român și ai celui ungar au început tratative în problema pretențiilor teritoriale ale Ungariei horthyste asupra părții de nord-vest a României. Guvernul român, în baza dreptului istoric multimilenar asupra vetrei strămoșești, a respins cererile anexioniste ale Ungariei horthyste, propunînd un schimb de populație între cele două țări. Ungaria horthystă s-a arătat surprinsă de rezistența României, îndeosebi de hotărîrea fermă a întregului popor român de a lupta cu arma în mînă pentru apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a patriei. Se contura pericolul ca între cele două țări să izbucnească un conflict militar. Intrucât acest fapt nu convenea hitleriștilor, diplomația nazistă a stopat cursul inevitabil către un conflict armat între Ungaria horthystă și România, prin asumarea rolului de „arbitru” în raporturile dintre cele două state. Astfel, miniștrii de externe ai României și Ungariei horthyste au fost invitați în seara zilei de 27 august 1940, de către conducătorii diplomației statelor fasciste, să se prezinte la Viena în ziua de 29 august, avînd asupra lor, din partea guvernelor, împuterniciri depline.

În momentul cînd erau lansate aceste invitații, noua frontieră dintre România și Ungaria horthystă era deja fixată de către Hitler. Aceasta era astfel stabilită încît pătrundea ca un pumnal în inima României, pînă la cîțiva zeci de kilometri de zona petroliferă a Văii Prahovei, zonă de interes

vital pentru mașina de război a Reichului hitlerist, ca și de capitala țării — București.

La Viena, încălcând în mod brutal independența și suveranitatea statului român, miniștrii de externe ai Germaniei hitleriste și Italiei fasciste — Ribbentrop și, respectiv, Ciano — s-au constituit cu de la ei putere într-un „tribunal arbitrar” și au cerut în baza „dreptului de forță și dictat” reprezentantului țării noastre, pe un ton ultimativ, să accepte „arbitrajul” guvernelor german și italian, amenințând că, în caz contrar, România va deveni obiectul unei agresiuni armate, va fi invadată și ștearsă de pe harta Europei. Referindu-se la situația în care s-a aflat delegația țării noastre la Viena, ministrul de externe al României, Mihail Manoilescu, telegrafia la București: „Totul apare ca o piesă scrisă dinainte în care nici o singură vorbă, nici un singur gest nu se poate schimba. Alternativa pe care mi-au pus-o a fost următoarea: sau primim arbitrajul astăzi, cel mai târziu la miezul nopții, încît mâine să se poată da hotărîrea, sau, dacă nu primim, vom fi mâine atacați și va fi sfîrșitul României...”. Pentru aceasta, Hitler, încă din luna iulie 1940, întocmise planurile de atacare a României, iar la 28 august 1940 ordonase ca 5 divizii de tancuri și 3 divizii motorizate, completate cu parașutiști și trupe aerportate, să fie pregătite să ocupe, la 1 septembrie, zona petroliferă a României, în cazul în care conducătorii de stat români ar fi refuzat acceptarea propunerilor statelor Axei. În același timp, Hitler a cerut lui Ribbentrop și lui Ciano, aflați la Viena, să forțeze România să cedeze pretențiilor teritoriale ale Ungariei horthyste fără război, temîndu-se că în caz contrar asupra țării noastre s-ar arunca și celelalte state vecine. Hitleriștii cunoșteau faptul că în timpul negocierilor româno-ungare de la Turnu-Severin și al tratativelor de la Viena întreaga armată ungară era concentrată la est de Tisa, în apropierea frontierei cu România, ca și trupele Bulgariei fasciste în sudul Dobrogei gata să pătrundă în România în caz că guvernul român ar fi refuzat să satisfacă propunerile statelor Axei și ar fi trecut la rezistență pentru apărarea integrității sale teritoriale.

În aceste împrejurări complexe, de o mare gravitate pentru soarta țării, pentru însăși existența statului român, factorii de conducere ai României au dezbătut, în ședințe dramatice, căile pe care trebuia să le adopte statul român. În ședința Consiliului de coroană din dimineața zilei de 30 august 1940, la care au luat parte regele Carol al II-lea, majoritatea consilierilor regali și membrii guvernului, precum și unii reprezentanți ai partidelor politice, s-a adus la cunoștință cererea de arbitraj necondiționat formulată de miniștrii de externe ai Germaniei și Italiei.

În timpul dezbaterilor ce au avut loc în Consiliul de coroană s-au cristalizat două curente: reprezentanții primului curent, în număr de 10, s-au situat pe linia respingerii Dictatului de la Viena și a trecerii la rezistența armată pentru apărarea hotarelor țării;

ru; reprezentanții celui de-al doilea curent, în număr de 21, așteptau că în condițiile internaționale de la sfîrșitul lunii august 1940 nu era recomandabilă rezistența armată și se pronunțau pentru ieșirea din impas prin acceptarea cererilor ultimative ale Germaniei și Italiei. Semnificativă pentru poziția multora din cei ce au votat pentru acceptarea arbitrajului puterilor Axei a fost declarația lui Gh. Tătărăscu, în care, între altele, se arăta: „Am credința că ceea ce se face astăzi este un provizorat... Nu trebuie să ne uităm la ce este provizoriu, ci numai la ce trebuie să rămînă etern...”. La rîndul său, C. Argetoianu afirma: „Trecem prin momente grele; nu s-a isprăvit istoria lumii, vom ciștiga ce pierdem”.

În a doua ședință a Consiliului de coroană, din noaptea de 30 spre 31 august 1940, cînd Alexandru Romalo, ministrul României la Berlin, reîntors cu avionul de la Viena, a prezentat harta Transilvaniei mutilate, prof. universitar Nicolae Iorga, Constantin I.C. Brătianu, Iuliu Maniu, Gheorghe Brătianu, mitropolitul Nicolae Bălan, Alexandru Niculescu și alți oameni politici și-au ridicat glasul împotriva Dictatului fascist și au cerut respingerea lui, pronunțîndu-se pentru apărarea granițelor și a independenței patriei.

Sentința nedreaptă impusă României la Viena, la 30 august 1940, de către statele fascist-revizioniste în favoarea Ungariei horthyste, a determinat în întreaga țară un puternic val de manifestații populare pentru respingerea acestui act odios, pentru adop-

țarea unor măsuri ferme, printre care și recurgerea la lupta cu arma în mână pentru apărarea integrității teritoriale a țării.

Dacă, în conjunctura internațională existentă în acea vreme, cercurile guvernante din România au fost nevoite să accepte cedările teritoriale din vara anului 1940 incluse în Dictatul fascist de la Viena, în schimb poporul român a refuzat de la început politica arbitrară a puterilor Axei și ale Ungariei horthyste.

Întregul nostru popor — de la cercuri guvernamentale până la muncitorime, țărâni și intelectualitate — a respins cu hotărâre politica statelor fasciste de amputare a teritoriului național, manifestând față și ferm voința de a respinge odiosul Dictat de la Viena.

În adunările organizate la Cluj, Brașov, București, Timișoara, Arad, Sibiu, Alba-Iulia, Oradea, Dej, Bistrița-Năsăud, Sighișoara, Sebeș și în alte numeroase localități, mase largi de cetățeni, fără deosebire de naționalitate, la care s-a raliat și armata, și-au exprimat hotărârea fermă de a apăra independența și integritatea teritorială a României. Totodată, manifestațiile populare de masă din lunile august și septembrie 1940 au exprimat profunde sentimente antifasciste ale poporului român, atitudinea sa hotărâtă potrivnică Germaniei hitleriste, Italiei fasciste, Ungariei horthyste și celorlalte state revanșarde revizioniste.

În fruntea acestei lupte democratice, patriotice naționale se afla Partidul Comunist Român. În scrisoarea C.C. al P.C.R. de la sfârșitul lunii august 1940, adresată comuniștilor din Transilvania, se arăta, printre altele, că „Sentința de la Viena dată de imperialismul germano-italieni nu putea fi decît o sentință imperialistă“. În același timp, manifestele editate de C.C. al P.C.R., cît și de organizațiile sale locale, subliniau faptul că, prin Dictatul de la Viena, cele două țări, respectiv România și Ungaria, și-au pierdut independența. Referindu-se la consecințele Dictatului de la Viena, documentul „Punctul nostru de vedere“, editat ca broșură de P.C.R. la 10 septembrie 1940, preciza că acesta „a dus la predarea a peste un milion și jumătate de muncitori jugului străin, a dus la supunerea poporului român imperialismului german, la robirea lui colonială și la ocuparea militară a teritoriului României...“.

Prin amploarea și caracterul lor antifascist, prin vibrantele apeluri și lozinci sub

care s-au desfășurat, prin larga participare a maselor populare, reunind clase și pături sociale din cele mai diferite, demonstrațiile împotriva Dictatului de la Viena au evidențiat setea de adevăr și dreptate a poporului român, au demonstrat că lui îi sînt scumpe independența și integritatea teritorială a țării. Explozia de minie cu care poporul nostru ieșise în stradă era îndreptată și contra regimului carlist, care se dovedise incapabil să apere teritoriul țării și acceptase nedreapta hotărâre impusă la Viena.

Aceleași sentimente patriotice erau caracteristice și armatei române. În multe unități protestul armatei a luat forma unor hotărâri ferme, de rezistență cu arma în mână. Serviciul de spionaj hitlerist raporta la Berlin: „Armatele din vest nu vor să părăsească pozițiile și cer insistență să lupte. Ofițerii români — se relatează în raport — se considerau ofensați de această cedare, nevoind să conceapă rațiunea politică a sentinței de la Viena și dorind să lupte. Această stare de spirit se transmise și soldaților care manifestau pe zonă și cazărmi“.

Majoritatea ziarelor și revistelor, indiferent de culoarea lor politică, au dedicat pagini numeroase consemnării protestului poporului român. Spre exemplu, în articolul „La Viena s-a săvîrșit o mare nedreptate“, apărut în ziarul „Neamul românesc“ din 5 septembrie 1940, de sub redacția profesorului universitar Nicolae Iorga, se consemna: „...În fiecare oraș din Ardealul ce urmează să fie alipit la Ungaria, cît și din acelea care vor rămîne în granițele cele ciopîrtite ale României, se produc zilnic proteste în timpul cărora românii strigă împotriva noii nedreptăți ce li s-a făcut, tocmai acum cînd omenirea întreagă singerează pentru libertatea și independența popoarelor. Din aceste proteste românești, orice minte sănătoasă ar trebui să tragă singura concluzie ce se poate trage, că judecata nedreaptă de la Viena a fost o imensă greșală. Nu nedreptatea făcută popoarelor poate aduce împăciuirea care se dorește azi. Și nu pe satisfacerea poftelor de dominație se poate alcătui o nouă Europă“. În articolul „Verdictul de la Viena“, scris pentru ziarul „Typograph“ din 30 septembrie 1940, se atenționa că „frontierele artificiale de felul acesta (ce cele stabilite prin Dictatul de la Viena — n.n.), pe care, în afară de lăcomia celor ce caută teritorii de exploatare, nimic nu le justifică, nu face decît să învrăjbească oamenii și să le îngreuneze condițiile de existență, pecetluindu-și prin

LUPTA MASELOR POPULARE ÎMPOTRIVA DICTATULUI DE LA VIENA

ele singure viabilitatea“.

Ziarul „Universul“ în numărul din 7 septembrie 1940, consacrat amputării teritoriale suferite de România în vara anului 1940, preciza că prin verdictul de la Viena al statelor fasciste s-a cedat Ungariei un teritoriu românesc, împotriva voinței poporului nostru. „Toate aceste pierderi dureroase, care au micșorat cu o treime patrimoniul nostru strămoșesc — se arată în continuare în ziar — au sfărâmat frontierele firești ale României întregite, unitatea noastră etnică și au violentat etica și dreptul...“. În încheiere se menționa că „Ceasul libertății și al justiției va suna însă și pentru România mutilată și nedreptățită“, iar poporul român „se va reface și întări ca să lupte pentru restaurarea României întregite“.

Sentința nedreaptă de la Viena impusă poporului român de către statele fasciste a produs un puternic resentiment și o reacție spontană de protest în opinia publică din străinătate, care a înfierat și condamnat Dictatul ca un nou și brutal act de agresiune și samavolnicie fascistă. Reacția a fost, aproape pretutindeni, în totală contradicție cu atmosfera euforică pe care căuta s-o acrediteze propaganda statelor fasciste și, firește, cea aparținând beneficiarilor ei, revizionisții horthyști. Guverne, oameni de stat, posturi de radio, cotidiane și agenții de presă, oameni de știință și cultură s-au pronunțat împotriva Dictatului impus României prin forță, declarând că nu-l vor recunoaște niciodată. Astfel, exprimându-și dezacordul față de actul samavolnic de la Viena, premierul britanic, Winston Churchill, preciza că „nu vom recunoaște nici o schimbare teritorială care s-a produs în timpul războiului, în afară de cazul când s-ar fi făcut cu concursul și voința părților interesate“. La

rîndul său, lordul Halifax, ministrul de externe al Marii Britanii, declara, la 6 septembrie 1940, în Camera comunelor, că „guvernul englez nu acceptă Dictatul de la Viena, care răpește României o importantă parte a teritoriului său național, deoarece așa-zisa reglementare a litigiului a fost dictată de Puterile Axei și a fost impusă României sub constrângere“.

Ridicîndu-se împotriva acțiunilor revanșarde ale statelor fasciste pe seama altor state și solidarizîndu-se cu lupta dreaptă a poporului român pentru apărarea integrității teritoriale a patriei sale, renumitul istoric englez Seton Watson, sprijinitor al luptei popoarelor pentru libertate și unitate națională, în emisiunea postului de radio Londra, din 30 august 1940, declara: „Ziua de astăzi poate să fie considerată ca o zi a patimilor pentru neamul românesc, una din zilele cele mai negre prin care a trecut țara. Azi s-a săvîrșit la Viena o nouă și monstruoasă ciuntire a granițelor României prin dictatul puterilor Axei“. Subliniind locul Transilvaniei în istoria poporului român, el releva: „Ardealul nu reprezintă o simplă problemă teritorială. El reprezintă vatra românilor, iar cuvîntul Ardeal este idealul pentru care s-au sacrificat atîtea generații de români. Cum ar putea, oare, un român cu dragoste de țară să privească această hotărîre cu brațele încrucișate?“. La rîndul său, radio New York, demascînd frazeologia și caracterul fals al propagandei fasciste, preciza, în emisiunea sa din 31 august 1940, că „România a fost forțată să cedeze în urma unor mari presiuni militare din partea Germaniei hitleriste și a Italiei fasciste“.

Dictatul fascist de la Viena n-a fost recunoscut nici de guvernul S.U.A., stat în care propaganda revizionistă horthystă a depus

susținute eforturi pentru captarea opiniei publice și a unor personalități politice pentru a determina recunoașterea noilor teritorii anexate de către Ungaria în dauna României. Administrația condusă de președintele F.D. Roosevelt a respins agitațiile revizioniste horthyste și pretențiile Ungariei asupra Transilvaniei și a altor teritorii aparținând statelor vecine.

Dezvăluind în fața opiniei publice din S.U.A., în anii celui de-al doilea război mondial, caracterul ilegal al Dictatului fascist din 30 august 1940, publicistul american Milton G. Lehrer sublinia că „așa-numitul arbitraj de la Viena” a fost un „act arbitrar, inechitabil și politic, impus cu violență de cei doi compari: Ducele și Führerul, care au crezut că Europa culturii milenare a căzut atât de jos încât destinele ei pot fi scrise de doi aventurieri, erijați în conducători”. Referitor la caracterul neviabil și efemer al Dictatului, publicistul american preciza că „Dictatele impuse de dictatori au avut dintotdeauna soarta făuritorilor lor. Nimic nu se poate clădi într-adevăr pe violență, după cum nimic nu se poate clădi pe nisip: nici dictatori și nici dictate”. Sfârșirea unității acestei provincii românești, care dintotdeauna a constituit o entitate românească indisolubilă, reprezenta „un nonsens istoric, geografic, economic, etnic, o absurditate, o amenințare pentru pacea Europei”.

După coterpirea părții de nord-vest a României în urma Dictatului de la Viena, Ungaria horthystă a instaurat, în Transilvania de nord-est, un regim de ocupație imperialistă și colonialistă de tip fascist, menit să ducă la eliminarea națiunilor și naționalităților oprimate, în primul rând a românilor, să asigure populației maghiare, cu precădere păturilor privilegiate din vechea Ungarie, o poziție exclusivistă și dominantă în axul carpatic. Tocmai de aceea, de la intrarea lor în teritoriul românesc ocupații horthysti au trecut la aplicarea unui program de reprimare singeroasă a românilor și a celorlalte naționalități în vederea exterminării lor fizice, pentru a schimba artificial raportul demografic în favoarea populației ungare în încercarea de a justifica eventuala permanentizare a regimului de ocupație.

De la începutul ocupației au căzut victime terorii horthyste, alături de români, numeroși evrei, slovaci, sîrbi, ucraineni și maghiari, îndeosebi din rîndul celor ce participaseră la mișcarea antifascistă și antirevizionistă.

Regimul de teroare horthystă s-a îndreptat cu deosebită violență împotriva membrilor P.C.R. și ai organizațiilor democratice, antifasciste și patriotice, care au fost arestați, torturați, internați în lagăre și închisori, înaintați curților marțiale sau uciși în chinuri îngrozitoare.

Dictatul imperialist de la Viena a rămas în istoria relațiilor internaționale ca o expresie a politicii brutale, de forță și dictat, promovată de marile puteri pe seama statelor mici. Formula „divide et impera”, apli-

cată de către marile puteri în raporturile dintre diverse țări ale lumii, avea în obiectiv slujirea propriilor interese, aspirațiilor hegemoniste, anexioniste, coterpitoare.

Poporul român nu s-a împăcat niciodată cu ciuntirea teritoriului național, cu intrarea României în sfera de influență a Reichului hitlerist și cu împingerea sa în războiul declanșat de către Germania nazistă împotriva Uniunii Sovietice. Mișcarea de rezistență, care a început imediat după instaurarea regimului de dictatură, a cuprins treptat cele mai diferite păături din teritoriul coterpit, lupta a căpătat forme și aspecte dintre cele mai dirze și variate. Idealul eliberării teritoriului patriei coterpote a animat lupta maselor, chiar și în cele mai grele condiții. Zorile eliberării au luminat calea dezrobirii întregului teritoriu prin actul revoluționar victorios din august 1944. Atunci, în seara zilei de 23 August, în Proclamația către țară se arăta: „Alături de armatele aliate și cu ajutorul lor, mobilizînd toate forțele națiunii, vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena pentru a elibera pămîntul Transilvaniei noastre de sub ocupația străină”.

La chemarea Partidului Comunist Român: „Totul pentru front, totul pentru victorie”, România a pus în slujba războiului antihitlerist întregul său potențial economic și militar, transformînd războiul într-o cauză a întregului popor român.

Armata română, cot la cot cu armata sovietică, a luptat cu eroism legendar pentru eliberarea teritoriului coterpit. La 25 octombrie 1944 întregul teritoriu al patriei era eliberat: practic, odiosul Dictat de la Viena a fost anulat. Aceasta s-a făcut prin jertfa a aproape 50 000 de luptători din rîndul celor peste 265 000 de militari români care au participat la luptele pentru eliberarea țării.

La 10 februarie 1947, Conferința de pace de la Paris a recunoscut caracterul nul și neavenit al Dictatului fascist de la Viena.

Istoria demonstrează că manifestările de forță și dictat, amenințarea cu forță, încălcarea integrității teritoriale, amestecul în treburile interne ale unui stat sînt sortite eșecului. Popoarele, prin lupta lor, pot respinge sau anula orice dictat impus de marile puteri împotriva voinței lor. „Să nu uităm nici un moment că independența și suveranitatea unui popor, — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, bunăstarea și fericirea sa nu se pot realiza în detrimentul altui popor, al altei națiuni; numai respectînd pe deplin independența și suveranitatea celorlalte popoare, se pot asigura dezvoltarea pe o cale nouă, independența și fericirea fiecărei națiuni”. Politica de învrăjbire națională între state și între state și naționalitățile conlocuitoare existente în unele țări, promovată de către marile puteri imperialiste, a fost de mult condamnată de istorie, de lupta popoarelor pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Conf. univ. dr.
MIRCEA MUȘAT

Congresul al XIV-lea al P.C.R. —

CONGRESUL MARILOR NOASTRE VICTORII SOCIALISTE

În mod neîndoielnic, pentru noi, românii, 1989 va rămâne în istoria națională drept anul celui de al XIV-lea Congres al Partidului Comunist Român. Eveniment de însemnătate cardinală în viața patriei, a fiecăruia dintre noi, Congresul va face bilanțul strălucitelor realizări obținute de poporul nostru, sub conducerea partidului, în grandioasa operă de edificare a noii orinduirii și, pe acest temel, — pornind de la actualul stadiu de dezvoltare a societății românești, de la cerințele legilor obiective, ale aplicării consecvente a principiilor socialismului științific la condițiile concrete ale României —, va dimensiona viitorul patriei și va direcționa eforturile creatoare ale națiunii, aruncând punți de înțelegere și lumină până dincolo de fruntariile actualului mileniu. Vor trece ani, sensurile majore ale acestui eveniment de excepție — care va deveni fapt istoric — se vor sedimenta în conștiința națională, iar noi vom continua să ne raportăm îndeplinirile la prevederile documentelor pe care marelui forum le va adopta.

Căci, așa cum pe bună dreptate s-a apreciat, Programul-Directivă și Tezele pentru Congresul al XIV-lea, ale căror proiecte au fost aprobate în unanimitate de Plenara C.C. al P.C.R. din 27—28 iunie 1989 și se află acum în dezbaterile întregului partid și popor, reprezintă — prin înfățișarea amplului tablou al marilor succese obținute de poporul român în edificarea noii societăți, îndeosebi

în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea, prin liniile directe stabilite privind dezvoltarea patriei și perfecționarea tuturor laturilor activității economico-sociale, prin obiectivele și orientările strategice științifice fundamentate, realiste și de largă perspectivă pe care le cuprind — documente de cea mai mare importanță pentru prezentul și viitorul țării, pentru îndeplinirea neabătută a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

„Iată de ce — sublinia cu tărie secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în magistrala cuvîntare rostită la Plenara C.C. al P.C.R. din 27—28 iunie 1989 — se poate afirma de pe acum că cel de-al XIV-lea Congres al partidului poate fi considerat drept Congresul marilor victorii socialiste, al muncii pline de abnegație a întregului popor, al adevăratei suveranități și independenței depline, Congresul care deschide perspectivele minunate spre înaltele culmi ale societății fără clase, spre culmile comunismului!” O apreciere care nu numai că ne umple inimile de bucurie, dar ne îndreptățește în același timp să fim mindri și încrezători în capacitatea partidului nostru de a organiza eforturile creatoare ale maseilor, de a conduce cu strălucire, pe mai departe, poporul spre zările de lumină ale unei vieți noi.

REALIZĂRI ISTORICE

Ne-am obișnuit să asemuim țara cu o grădină în floare, cu un stup de albine în plină și fructuoasă activitate. Și pe bună dreptate. Talentul și hărnicia proverbiale ale românului și-au găsit și își găsesc un tot mai larg câmp de punere în valoare, în condițiile în care poporul își este

stăpîn deplin sieși. Stăpîn pe destinele țării, stăpîn pe propriu-i destin. O dovedesc, fără putință de tăgadă, realizările cu adevărat istorice dobândite de România în cei 45 de ani care au trecut de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și, mai

cu seamă, în perioada de puternic avînt revoluționar inaugurată de Congresul al IX-lea al P.C.R., perioadă apreciată, pe drept cuvînt, ca fiind cea mai fertilă și mai luminoasă din istoria multimilenară a României.

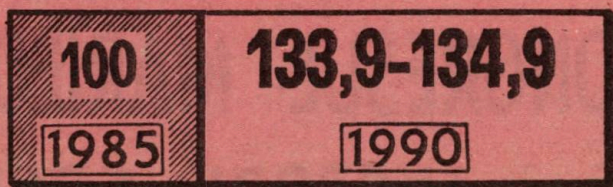
Căci, prin hotărîrile sale, prin orientările noi, fundamentale stabilite pentru întregul proces de transformare revoluționară a societății românești, Congresul al IX-lea a marcat un moment de cotitură în viața partidului și a țării. Iar una dintre opțiunile

fundamentale ale istoricului forum al comunistilor români a fost alegerea în fruntea partidului, atunci, în acel fierbinte iulie al anului 1965, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, ctitor de geniu al României socialiste moderne, conducătorul vizionar al naţiunii noastre pe calea progresului şi bunăstării, patriot şi revoluţionar înflăcărat, strălucită personalitate a mişcării comuniste şi a vieţii politice internaţionale, luptător ferm şi consecvent pentru cauza socialismului şi comunismului, pentru triumful păcii şi colaborării în lume.

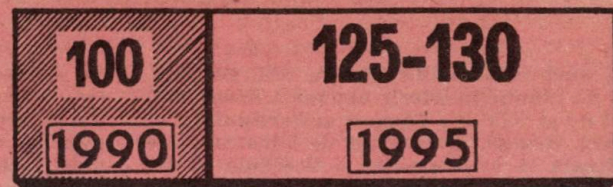
Înfăptuind neabătut orientările Congresului al IX-lea, — continuate şi dezvoltate, corespunzător fiecărei etape, de congresele şi conferinţele naţionale care au urmat —, clasa muncitoare, ţărâtimea, intelectualitatea, întreaga noastră naţiune, strîns unită în jurul partidului, al secretarului său general, au obţinut realizări remarcabile în dezvoltarea economico-socială a ţării, asigurînd înaintarea fermă a patriei pe calea socialismului, a progresului şi civilizaţiei. Dintr-o ţară slab dezvoltată, cu un potenţial economic scăzut, România s-a transformat, într-o perioadă istorică scurtă, într-o ţară industrial-agrară în plină dezvoltare, pe baza

Creşterea produsului social

— în procente —

• Ritm mediu anual: 6,0 - 6,2 la sută

• Ritm mediu anual: 4,5 - 5,5 la sută

celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane în general, cu un nivel de bunăstare, de civilizaţie materială şi spirituală tot mai ridicat pentru întregul popor.

Recurgînd la cîteva cifre, se cuvine să subliniem că producţia industrială a ţării este, în 1989, de 135 ori mai mare

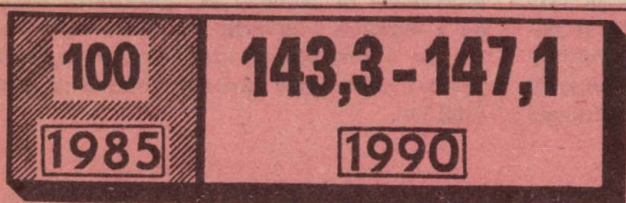
decît în 1945, creşterea obţinută după 1965 fiind de 120 de ori, iar producţia agricolă s-a mărit, în aceeaşi perioadă, de circa 10 ori, din care de peste 6 ori după cel de-al IX-lea Congres al partidului. A crescut, de asemenea, de 45 de ori volumul comerţului exterior faţă de anul 1950, venitul naţional depăşeşte azi de 40 de ori nivelul anului 1945 (un spor de 33 de ori revenind perioadei de după 1965), iar fondul de consum a înregistrat, faţă de 1950, o creştere de peste 18 ori.

A fost creat şi s-a perfecţionat continuu un larg sistem democratic, unic în felul său, de participare nemijlocită a tuturor oamenilor muncii la conducerea societăţii, la făurirea conştiinţei a viitorului socialist şi comunist al patriei.

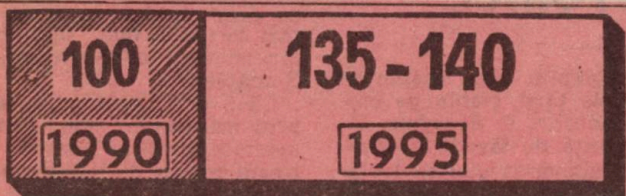
Demn de relevat este faptul că dezvoltarea economico-socială a ţării a creat condiţii pentru plata, an de an, în acest ultim deceniu, a datoriei externe şi lichidarea acesteia în luna martie 1989. Expresie grăitoare a potenţialului crescut, a vigoriei şi vitalităţii economiei noastre naţionale, această mare victorie a poporului român a asigurat adevărata independenţă şi suveranitate a patriei. Se cuvine relevat că rambursarea integrală a datoriei externe s-a realizat concomitent cu alo-

Creşterea venitului naţional

— în procente —

• Ritm mediu anual: 7,5 - 8,0 la sută

• Ritm mediu anual: 6,0 - 7,0 la sută

care, în cursul acestui deceniu, a peste 2 000 miliarde lei pentru dezvoltarea țării, în condițiile grele ale crizei economice mondiale care a afectat, într-o măsură sau alta, toate țările lumii.

Întreaga dezvoltare economico-socială a patriei noastre s-a înfăptuit în condițiile afirmării tot mai puternice — ca factori hotărâtori ai progresului multilateral — a științei, învățămîntului și culturii, domenii ale vieții sociale conduse cu înaltă și remarcabilă competență de tovarășa academician doctor inginer **ELENA CEAUȘESCU**, eminent om politic și savant de largă recunoaștere internațională, militant de frunte al partidului și statului nostru.

Fără îndoială că, pe baza creșterii producției materiale și a venitului național, a sporit neîncetat nivelul de trai al întregului popor. Așa cum se știe, numai în actualul cincinal retribuția reală a personalului muncitor a crescut — prin încheierea, la 1 iulie 1989, a acțiunii de majorare — cu 10 la sută, retribuția minimă pe economie ridicându-se de la 1 500 la 2 000 lei. Au sporit, totodată, în medie cu 8 la sută, pensiile, din care pensiile mici cu peste 40 la sută. A fost ferm promovată politica stabilității prețurilor și tarifelor, al căror indice s-a

situat, în general, sub cel planificat. În condițiile dezvoltării echilibrate și armonioase, din punct de vedere economic și social, a tuturor județelor țării, a continuat într-un ritm susținut programul construcției de locuințe, de sistematizare și modernizare a localităților, a fost extinsă neconținut baza materială a științei, învățămîntului și culturii, s-au îmbunătățit permanent asistența medicală, ocrotirea sănătății populației.

Toate acestea ilustrează cum nu se poate mai bine adevărul fundamental al realităților noastre, și anume acela că ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului reprezintă țelul suprem al politicii partidului, rațiunea însăși a edificării socialismului și comunismului pe pămîntul patriei. Iar realizările de ansamblu cu care țara se prezintă

la cel de-al XIV-lea Congres al partidului demonstrează cu puterea de netăgăduit a faptelor — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 27—28 iunie 1989 — justetea politicii partidului nostru comunist, de aplicare creatoare a legilor obiective, a principiilor socialismului științific la realitățile din patria noastră. „**Remarcabilele înfăptuiri în dezvoltarea patriei** — reliefa pe drept cuvînt secretarul general al partidului — **demonstrează cu putere superioritatea socialismului, faptul că numai și numai în condițiile cînd poporul a devenit cu adevărat stăpin pe destinele sale se poate asigura lichidarea, într-un termen relativ scurt, a inapoierei, se asigură progresul economico-social, bunăstarea, independența și suveranitatea țării**”.

SPRE NOI ȘI CUTEZĂTOARE ORIZONTURI

Privim țara în anul celui de al XIV-lea Congres al partidului. Mîndră, înfloritoare, ea ne încîntă ochiul, ne scaldă în lumină sufletul. „De la înălți-

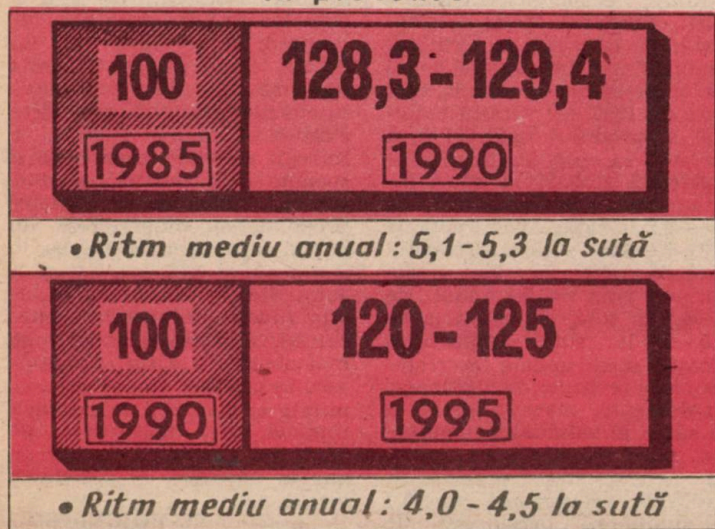
mile la care am ajuns — evidenția vizionar conducătorul iubit al partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea rostită la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1989 — se văd acum clare piscurile înalte și zările minunate, luminoase ale primăverii omenirii — zările comunismului. Să facem totul pentru a străbate drumul pe care îl mai avem într-un timp cit mai scurt, în deplină unitate a întregii noastre națiuni!”

Într-adevăr, am străbătut un drum lung, am urcat neconținut noi și noi trepte, am învins numeroase obstacole, am obținut minunate victorii. Prin rezultatele dobîndite în acest cincinal, se va realiza obiectivul strategic al actualei etape, România trecînd în stadiul de țară socialistă mediu dezvoltată. Pe acest trainic temel, vom porni cu entuziasm la înfăptuirea celui de al 9-lea cincinal și a orientărilor strategice pe termen lung, la realizarea unui nou stadiu de dezvoltare a societății noastre socialiste.

Așa cum se precizează în

Creșterea producției globale agricole

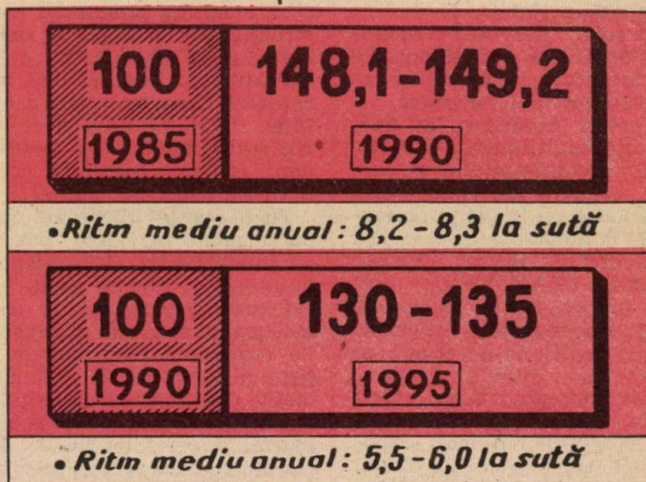
— în procente —

Programul-Directivă al Congresului al XIV-lea al partidului, obiectivul fundamental al viitorului plan cincinal îl constituie dezvoltarea intensivă a economiei naționale, aplicarea programelor de organizare și modernizare a producției pe baza celor mai avansate cuccuri ale științei și tehnicii, realizarea unei noi calități a muncii în toate domeniile de activitate. Sarcinile de bază ale celui de al 9-lea cincinal, ca de altfel și ale dezvoltării în perspectivă a țării, pînă în anii 2000—2010, se referă, între altele, la perfecționarea organizării, modernizarea și dezvoltarea producției în concordanță cu tendințele revoluției tehnico-științifice; folosirea deplină, cu eficiență maximă, a capacităților productive, creșterea substanțială a producției și venitului național pe unitatea de fonduri fixe; intensificarea eforturilor pentru dezvoltarea bazei proprii de materii prime și resurse energetice, în condițiile exploatării raționale, cu randament ridicat, a acestora; continuarea fermă a politicii de dezvoltare a industriei prelucrătoare, acordîndu-se prioritate sectoarelor tehnicii de vîrf, astfel încît România să devină o țară a produselor de înaltă calitate, la nivelul celor mai bune realizări pe plan mondial; înfăptuirea neabătută a obiectivelor noii revoluții agrare, a programelor de asigurare a unor producții agricole înalte și stabile; dezvoltarea mai activă a schimburilor economice cu alte state, a cooperării în producție, știință și tehnică, intensificarea participării României la diviziunea internațională a muncii, la circuitul mondial de valori; continuarea procesului de dezvoltare economico-socială a tuturor județelor, orașelor și comunelor, de organizare teritorială și sistematizare a localităților; amplificarea factorilor calitativi ai dezvoltării economice, prin creșterea mai rapidă a productivității muncii, reducerea consumurilor materiale și energetice, realizarea unui grad superior de valorificare a resurselor, diminuarea cheltuielilor de producție și ridicarea rentabilității; creșterea venitului național, atît prin dezvoltarea producției de bunuri, cît și prin reducerea ponderii cheltuielilor materiale în

Creșterea producției agricole nete

— în procente —

produsul social, repartizarea optimă a venitului național pentru consum și acumulare; ridicarea în continuare a nivelului de trai al întregului popor, satisfacerea în tot mai bune condiții a consumului oamenilor muncii de produse agroalimentare și industriale; rezolvarea completă a problemei serviciilor către populație; dezvoltarea proprietății socialiste, perfecționarea întregului ansamblu al relațiilor sociale.

În concordanță cu obiectivele și sarcinile stabilite pentru viitoarea perioadă, se prevede o dinamică corespunzătoare a tuturor indicatorilor de dezvoltare economico-socială a țării. Produsul social, bunăoară, va cunoaște în viitorul cincinal un ritm mediu anual de creștere de 4,5—5,5 la sută față de 1990, iar venitul național și produsul național brut de 6—7 la sută. Producția industrială globală va spori într-un ritm mediu anual de 4,5—5,5 la sută, iar cea netă de 7,0—7,5 la sută. Producția globală agricolă va crește într-un ritm mediu anual de 4—4,5 la sută, iar cea netă de 5,5—6 la sută. Importante ritmuri medii anuale de creștere sînt prevăzute, de asemenea, în domeniul investițiilor (4—5 la sută), al volumului comerțului exterior (9—9,5 la sută), al productivității muncii în industria republicană (4,5—5,5 la sută), al prestărilor de

servicii pentru populație (10—12 la sută) etc. Rețin, totodată, atenția în mod deosebit prevederile din orientările pe termen lung, conform cărora producția industrială se va dubla pînă în anii 2000—2005, față de 1990, iar în agricultură va trebui să se ajungă, în aceeași perioadă, la o recoltă stabilă de 40—45 milioane tone de cereale anual.

Sînt prevederi care — alături de cele ce privesc dezvoltarea în continuare a democrației muncitorești-revoluționare, creșterea nivelului de trai material și spiritual al poporului, accentuarea procesului de omogenizare socială etc. — pun în lumină orizonturile largi și cutezătoare spre care ne îndreptăm și pe care, fără îndoială, le vom atinge. Garanția supremă ne-o dă conducerea înțeleaptă și sigură, de către Partidul Comunist Român, a întregii activități economice și sociale. Un partid puternic, viguros, tînăr, cu un caracter preponderent muncitoresc, un partid care, prin re alegerea, la Congresul al XIV-lea, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în înalta funcție de secretar general, își va păstra și dezvoltă pe mai departe spiritul revoluționar, va conduce cu aceeași fermitate și clarviziune națiunea română spre înfăptuirea, pe pămîntul patriei, a visului de aur al omenirii — societatea comunistă.

P. VOICULESCU

Civilizația industrial-agrară —

ARGUMENT AL PERENITĂȚII ROMÂNILOR

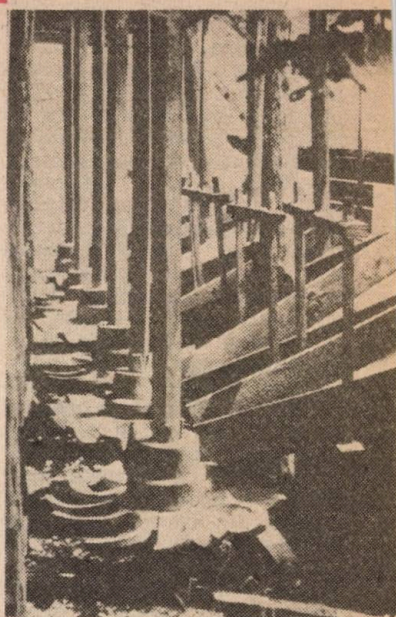
Dacă ar fi să rezumăm într-un singur cuvânt întregul destin istoric al poporului nostru, de peste două ori milenar, cuvânt care să cuprindă trăsătura etno-psihologică fundamentală a românilor și să sintetizeze modul „petrecerii” noastre în timp pe acest pământ, acesta ar fi **custare**.

Derivat din anticul literar **constare**, a **custa** are sensul de a rămâne, a supraviețui, a te păstra, a dura în timp și în spațiu („Am gustat aci” — afirmă moșii noștri, până astăzi).

Cum am custat în vatra strămoșească vreme de peste două mii de ani, înfruntând vicisitudini de tot felul, căci ne-a fost ursit să fim, vorba cronicarului, „în calea răutăților vremii” ?

Nu, nicidecum, nu hălăduind prin munți, păstrorind turmele în căutare de sălaș vremelnic — cum afirmă unii pseudoistorici — ci statorniciți în vatra satelor noastre (vatră — cuvânt din substratul traco-illir, simbol el însuși al perenității noastre aici), întemeiați dintotdeauna în cea mai nobilă lucrare desfășurată în sinul naturii (agricultura), așadar lucrarea pământului țării întregi, din Lunca Dunării și până în virful Apusenilor, din Paring până în Obcinele Bucovinei; dăltuind terasele („răznoarele”) pentru a face posibilă lucrarea agricolă până la altitudinea de 1 200 — 1 300 m; păstrind sapa și „coașta” (sapă cu 2 dinți, asemenea rasturmului roman), adeseori acolo unde plugul nu putea ajunge; înnobilind plugul prin transformarea cormanului fix

(specific aratului la cîmpie) în corman schimbător (specific aratului pe terasele înalte); transformînd în terenuri de cultură agricolă locurile împădurite (toponimele **Arșura**, **Runcu**, **Jariște**, **Secătură**, **Secuire** păstrează până astăzi, în memoria locurilor de pretutindeni, această operă culturală de cucerire a noi pămînturi pentru agricultură) fertilizînd pămînturile sărace și slab nutritive prin „ogorire” sau „pîrloagă” (lăsarea pămîntului în odihnă, un an sau doi, funcție de sistemul de cultură bienal sau trienal și pășunarea pe ogor în acest timp), prin „gunoire” (transportul gunoierului din sat pe ogor) sau prin „tîrlire” (mutarea succesivă a staulului în care sînt închise animalele peste noapte, din loc în loc și fertilizarea în acest

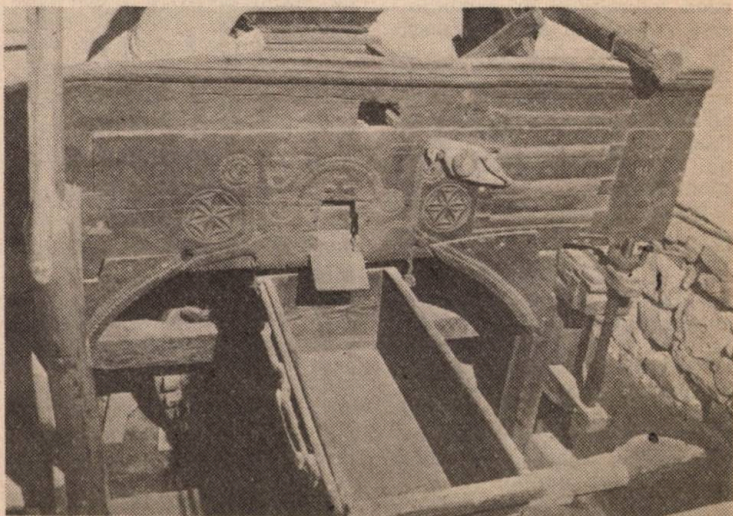

Instalația hidrolică cu ciuturi

fel, extrem de lesnicioasă, a locurilor greu accesibile); înfăptuind, în felul acesta, la noi acasă, între Dunăre și Carpați, una dintre cele mai nobile și vechi civilizații așgare ale continentului.

Iată de ce Nicolae Iorga îi numea pe străbunii românilor „oamenii pămîntului”, și de ce poporul însuși și-a numit părinții, moșii și strămoșii „țărani” (terra — pămînt).

Iar dacă ne-am căuta argumentele acestei primordi-

Frontonul unei mori de apă (județul Mureș)

ale ocupații între toate celelalte, argumentele statorniciei noastre multimilenare — și aceasta nicidecum spre a întâmpina, într-o controversă sterilă și inutilă, pe cei ce, cu gânduri ascunse și ocolind cu bună-știință și rea-credință Adevărul Istoriei, nu conțesc a se strădui să mistifice Adevărul privind originea românilor, ci — numai și numai spre a ne lămuri nouă înșine și urmașilor urmașilor noștri adevărata noastră istorie — le-am găsi, înainte de toate, în **denominația** hranei noastre cea de toate zilele, de mii de ani, în cea a proceselor muncii agricole și a însuși instrumentarului muncii, coroborate cu descriția etnografică a acestui primordial arsenal din istoria civilizației fiecărui popor.

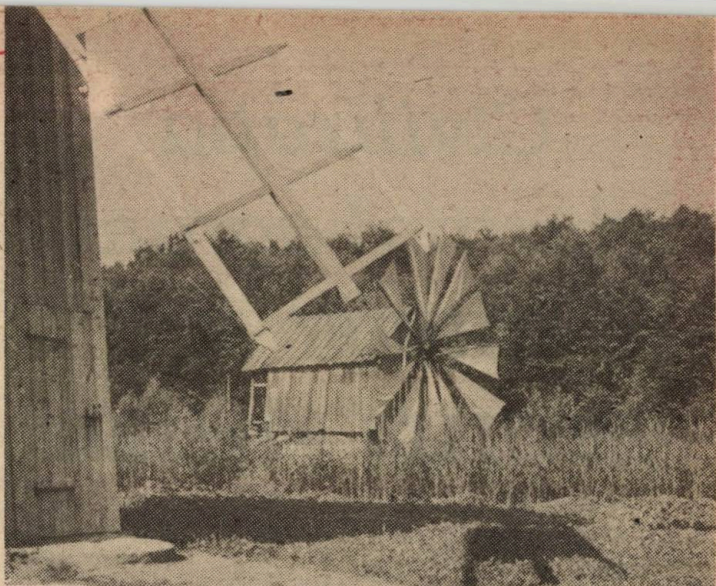
Cum, oare, ar putea fi explicată altfel decât prin viu grai originea latină a numirilor hranei noastre (mei — milium; griu — granum; seacă — secale; făină — farina; piine — pane; ulei — oleum; vin — vinum ș.a.), ca și denumirea **mijloacelor de preparare** a acesteia (făst — testum; cupțor — coctorium; oală — olla) ?

Dintre toate argumentele, însă, cele mai convingătoare prin sinceritatea lor absolută sînt **uneltele de muncă**.

Aici, în perimetrul instrumentarului tehnic tradițional, întîlnim, în cea mai fascinantă aventură a istoriei civilizației poporului nostru, martorii direcți ai unei experiențe de mii de ani, înnoibilă în timp cu aportul de inventivitate al fiecărei noi generații, în dialectica firească a progresului tehnic, în înnoirea rezultată din propriile experiențe și din asimilarea creațiilor ale celor mai noi cuceriri ale vremii din întreg spațiul mediteranean.

Întîlnim aici instrumentele de obîrșie **neolitică**: **piua** din lemn pentru bătut semințele cereale și uleoase, **dosca** cu silexuri pentru treieratul cu tracțiune animală, iar dintre cele din epoca **bronzului** — **secera** (a fost demonstrat de marii arheologi ai lumii, între care Dechelette, că Transilvania a constituit una dintre vetrele apariției și difuziunii acestei unelte).

Civilizația dacică ne-a transmis **teasca** de struguri (și de fructe) „**cu pene**”

Moară de vînt cu pinze (județul Constanța)

(funcționînd pe principiul pîrghiei, prin baterea manuală a penelor), odată cu una dintre cele mai înalte civilizații viticole (strugure este de origine dacică, posibil și butuc sau butură, a căror etimologie nu a fost încă lămurită) ilustrată de impresiionanta tipologie a cosoarelor pentru tăiat vița — neîntrecută cu nimic de instrumentarul contemporan — sau de linul de tradiție greco-danubiană. Romanii au introdus în Dacia și daco-romanii au transmis posterității străromânești și românești **aratrul antic, moara de măcinat manuală** (mola manuară) cu pietrele apatizate și dispozitivul de reglat distanța dintre pietre, pe care românii aveau să o numească abia din veacul VIII—IX, „rișnița cu pîr-părită”; de asemenea, **teasca** cu șurub, descris de Vitruviu în anul 27 î.e.n. ca funcționînd pe principiul „axului cu virtej”. Și, mai presus de toate, prin importanța sa istorică de revoluționare a mijloacelor de muncă ale Evului Mediu european, **moara de apă**.

O asemenea moștenire a antichității noastre neolitice, geto-dacice și daco-romane nu putea să nu înrîurească puternic civilizația noastră agrariană din secolele care au urmat, căci, așa cum afirma și Jacques le Goff, „în istoria civilizației, ca și în cea a indivizilor, copilăria este hotărîtoare”.

Spre a ne edifica în această chestiune de o complexitate excepțională, credem suficient un sondaj pe baza celui mai reprezentativ eșantion: evoluția morii, adevăratul „instrumentum princeps” al civilizației tuturor popoarelor sedentare din întreaga lume.

Nu cunoaștem, pe plan european, o mai riguroasă completitudine tipologică a seriei evolutive a **morilor de măcinat cereale**, ca aceea întîlnită pe teritoriul României.

Ceea ce impresionează cel mai mult este **inventivitatea** cu care românii au adoptat principiul tehnice de circulație universală — deopotrivă în planul sistemului mecanic, de transmisie, energetic sau constructiv — funcție de experiența autonomă, dar și de nevoile resimțite în fiecare etapă istorică de către colectivitățile rurale sau urbane.

Astfel, **moara de mină** cunoaște în evoluția sa trecerea de la pîrghia simplă de acționare a pietrei superioare, alergătoare, la pîrghia dublă, apoi la manivela, cu acționare directă sau intermediată de cureaua de transmisie și chiar de angrenajul roților dintate.

Moara de apă a apărut în varianta sa cea mai simplă numită și „grecească” cu roata orizontală și transmisia directă, prin axul vertical, la piatră, cu aripile drepte („făcaie”) sau cu căuce („ciuturi”), pînă și aceasta perfec-

ționându-se în funcție de debitul apei, prin ameliorarea admisiei cu ajutorul unor jgheaburi tot mai eficiente, culminând cu „buton“-ul care aplică, de fapt, principiul lui Bernoulli.

Morile cu 1, 2, 4, 6 roți, pină la 12, au fost extrem de frecvente, iar în cazul unui debit foarte mare al râului (cum am întâlnit pe Rîul Mare în Hațeg), s-a introdus chiar și angrenajul roților dințate pe axul vertical al roții de apă.

Morile cu roți verticale și angrenaj de transmisie pe axul orizontal variază după amplasarea morii — pe sol sau plutitoare; după sistemul de transmisie — simplă sau dublă; după tipul aducțiunii — superioară, medie sau inferioară; după tipul de roată de apă — cu „aripi“ sau „lopeți“, în trepte sau cu cupe.

Morile „cu cai“ — folosite mult în zonele de cîmpie — au variat și ele din antichitatea romană, de la cele cu pietrele-clepsidră și transmisia de la animal prin pîrghie, direct, la piatra superioară (tipul „pompeian“), la morile medievale „cu cai“ avînd pietrele aplatzate, și transmisia, prin pîrghie, la roata mare dințată (cu diametrul de pină la 14 m), adevărați giganți ai cîmpiilor noastre pînă la primul război mondial.

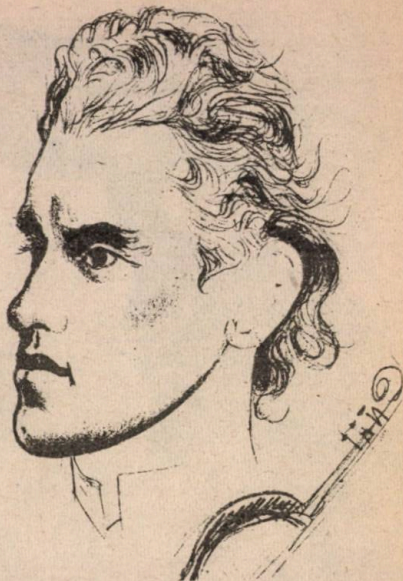
În sfîrșit, **morile de vînt**, odinioară cu sutele în toate zonele deschise ale țării, prezintă, la rîndul lor, o varietate tipologică demnă de reținut: cu pivot central (care permite învîrtirea întregii construcții după direcția vîntului) și cu cupolă turnantă (zise și „olandeze“), joase sau cu etaj, cu aripi de pinză (în număr de 12) sau de scîndură (în număr de 6), cu una sau două instalații de măcinat.

Nu putem încheia fără să subliniem că întreg instrumentarul de muncă al poporului român ilustrează antichitatea civilizației românilor, străvechimea și neîntreputa continuitate a acestui popor în matca sa străbună, disponibilitatea de excepție pentru progres tehnic și istoric exprimată în civilizația sa milenară de nivel european, icoana cea mai fidelă a adevăratei sale istorii și a modului său de viață.

Dr. CORNELIU BUCUR

STUPCA

Memoria timpului

Drumul trece printre templele de brazi. Alb scînteietor și verde, și lumina acestei zile însorite de decembrie cu zăpezi ce-mi par ireale de reale ce sînt. Mergem direct spre Stupca. Treceam direct prin vatra Bucovinei cu semnele-i toate întipărite în chipuri de oameni, în case, în porți, în fîntîniile cu acoperișuri de castele baroce miniaturale.

Iată și satul unde muzica românească își are una din marile-i veșnice rădăcini: Stupca.

Iată și casa — restul de casă, căci o parte nu mai există — unde geana lumii s-a deschis odinioară pentru cel ce avea să devină unul dintre marii reprezentanți ai muzicii românești: Ciprian Porumbescu.

O înfiorare, parcă. Ce înseamnă memorie? Înseamnă memorie. Neuitare. Nemoarte. Memoria vie a pietrei din curte, în care s-a săpat făptura muzicianului-patriot; memoria vie a viorii care nu a fost altceva decît prelungirea sonoră a acelei făpturi umane superioare și care, printr-o nenorocire, a dispărut dintr-un muzeu; memoria vie a încăperii întregi, cu mărturiile ale trecerii prin viață a artistului, și cu pianul prin care i-au izbucnit respirațiile.

Memorii în memorie, asta ce înseamnă? Exact memorie. Așa cum suma muzicilor sau rezumatul muzicii este chiar muzica. Așa cum balada aceasta pornită la apăsarea pe buton a ghidului casei memoriale este chiar „Balada“, tulburătoarea, izvorită dintr-o ființă care a exprimat ființa neamului său: Ciprian Porumbescu.

Teși din încăperea altfel de cum ai intrat; spiritul muzicii e în tine. Ești mai ușor, și poți ierta orice. Vezi satul calm înșiruit și vezi columnele brazilor încoronați în lumină. Firea eternă a patriei are la Stupca o profunzime aparte.

Iar mai în jos de casă, în liniștea unui tei imens, monumentul înfășurat în eșarfă tricoloră arată că acolo șade cel ce a ars la temperatura înaltă a iubirii de țară: Porumbescu Ciprian. Trecut în neființă după numai 30 de ani de existență sub soare. Contemporan cu Eminescu Mihai. Contemporan cu toate generațiile de români, legate prin flacăra solemnă numită „Trei culori“. Contemporan cu freamătul, cu tumultul a tot ceea ce este viu...

Și astfel, memoria satului Stupca se restrînge o clipă în memoria marelui său fiu, ca să se deschidă, într-aceeași clipă, la scara de necuprins a memoriei unei lumi.

TITU CONSTANTIN

EMINESCU —

140 de ani de la naștere

cuprindere cuprinsă în doi ochi de om ce nu avu parte a se liniști în mai nimica din cele omenești : Eminescu. Și ea la el în casă, acum. În vizită cu școala. Și-afară autocarul, tras mai lingă gard și ocolit de săniile cu fin. Lumea trece. Lumea intră pentru o jumătate de oră în casa de la Ipotești, se descoperă în cea mai pură alcătuire a ființei ei, pe urmă trece.

E de-ajuns atît.

E de-ajuns că există locul numit Ipotești — așa cum e de-ajuns că există și Putna — pentru ca tot românul să-și simtă reazemul fără de clintire al firii sale.

E de-ajuns că fata de liceu s-a înfiorat străbătută de extraordinara clipă Eminescu.

E de-ajuns că avem imensa șansă de a ne afla, din cînd în cînd, pe această parte a Pămîntului unde s-a zămislit pururi nepieritorul geniu românesc.

Ochii fetei, strălumiți de puritatea-i din adîncuri, îmi vor părea întotdeauna ochii generațiilor de după generații care aduc Poetului, prin cea mai curată a lor simțire, un omagiu cu neputință de prins în tiparul cuvîntului.

TITU CONSTANTIN

Extraordinara clipă

Încăperi, una dintr-alta. Pereți simpli, plafoane, tablouri, cite o vitrină, cite un frez-măt din afară. Și pași. Văzuți, nu auziți ; pași care parcă lunecă. Grupul înaintează oarecum compact, și totuși cineva a rămas în urmă : o fată. Are înaintea ochilor întreaga odaie, dar privirea ei stă ațintită asupra privirii ce o străbate : Eminescu.

Ce zi era cînd s-a întîmplat să fii de față la întîlnirea dintre tînăra aceasta și universul pămîntesc al lui Eminescu ? 15 ianuarie, data nașterii Poetului. Ce an ? Greu de spus cu precizie. Ce zi este astăzi, cînd aduc vorba, în cuvinte sărace, despre nedeslușitul fior al acelei întîlniri ? 15 ianuarie, data nașterii Poetului. Ce an ? 1989. Ce poate să facă în prezent fata blondă, înmărmurită atunci sub raza înghețată a Luceafărului ? Nu voi ști niciodată. O lumină de deasupra luminii, o teroare a înaltului se vede că îi încearcă făptura prea firavă, parcă, pentru atîta ne-

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie :
Era pe cînd nu s-a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Viitorul continuu

Se împlinesc, iată, la 15 ianuarie, 140 de ani de cînd s-a născut cel pe care Constantin Noica avea să-l numească „Omul deplin al culturii române”. Iar Eminescu avea să fie omul deplin, „fără îndoială cel mai cultivat poet al secolului, singurul care poate fi alăturat lui Goethe” — cum spunea Mircea Eliade — nu dintr-o simplă vocație culturală (chiar de geniu), ci dintr-un anume mod de a înțelege și trăi Poezia, ca sinteză desăvîrșită a totalității cunoașterii și a ipostazelor ființei.

Spune Mihai Eminescu:

„Pe cîi bătute-adesea vrea mintea să mă poarte,
S-asămăn între-olaltă viață și cu moarte;
Și cumpăna gîndirii-mi și azi nu se mai schimbă,
Căci între amîndouă stă neclintita limbă”.

Între moarte și viață, deci, „neclintita limbă”, chiar Poezia — ca infinită coincidență („suferință tu, dureros de dulce”) a contrariilor, împăcare a discordiilor și opuselor, a gîlcevei străvechi a universalelor. Depășire a tuturor determinărilor și limitărilor. Căci, doară, ce este limba poeziei decît universalul desăvîrșit intrupat, devenit sensibil. Istorie fără degradare. Ființa perfectă, nemuritor-muritoare.

Este de ajuns pentru asta ființa muzicală, misterioasă, profundă și intraductibilă a versului eminescian. Conceptul reinvestit cu toată senzorialitatea transparenței sale originare. Cuvîntul cel creator de realitate, el însuși ființă și adevăr.

Probabil că și aici ar putea fi căutată o parte din înțelesul neînțeleșelor versuri:

„Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;

Pururi tînăr, înfășurat în manta-mi,

Ochii mei nălțam visător la steaua

Singurătății”.

Deci, încă o dată, nu că „neclintita limbă” a Poeziei ar fi o stare intermediară între viață și moarte, ci doar că acestea — viața și moartea, în singurătatea lor pentru om — nu sînt decît ipostazele cele mai lapidare ale Poeziei.

Și Eminescu nu numai că a gîndit asta, dar a și făcut asta, a învățat (un verb care este al ființei) să moară, trecînd în singurul corp viu fără moarte — care este Poezia. Devenind între timp Cosmos — „sus și peste văzduhuri”, și cu ele cu tot. Cosmos cu numele Eminescu. Viitorul continuu.

ȘTEFAN IOANID

De-a lungul anilor, comemorările u-nora dintre marii noștri scriitori au fost marcate și prin editarea de reviste al căror titlu era chiar numele celui astfel omagiat și păstrat în conștiința națiunii. Au apărut publicații intitulate Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Alecsandri, Creangă.

Cele mai multe reviste omagiale au purtat însă numele lui EMINESCU. Pri-

ma s-a tipărit cu 100 de ani în urmă, în septembrie 1890, la București, și conținea, printre altele, semnăturile lui Titu Maiorescu, Al. Vlahuță, I. L. Caragiale, B. P. Hasdeu, Veronica Micle. Au urmat cele din 17 martie 1896 și 15 iunie 1899. Între 1903 și 1905 apar — întîi la Iași, apoi la Botoșani. — mai multe numere

ale revistei Mihai Eminescu, în care s-au publicat articole semnate de A. D. Xenopol, P. Vulcan, Cincinat Pavelescu. În iunie 1909 se scoate în București — cu ocazia împlinirii a douăzeci de ani de la dispariția poetului — un număr unic de revistă omagială. Tot în 1909, apare la Botoșani o publicație dedicată

Luceafărului poeziei românești, la care colaborează, între alții, D. Anghel, Șt. O. Iosif, Sofia Nădejde, Ion Păun-Pincio.

În perioada 1930—1944, o altă publicație cu numele Eminescu vede lumina tiparului, mai întîi la Cernăuți, apoi la Rîmnîcu-Vîlcea. Printre colaboratori s-au aflat G. Bogdan-Duică, G. Ibrăileanu, D. Murișu.

REVISTE EMINESCU

Vița de vie, — frunza, coarda înfrunzită și, cel mai adesea, ciorchinele —, sugerînd belșug și un mod de a trăi și înțelege splendorile lumii, a fost dintotdeauna componentă a stemelor ținuturilor dobrogene. În spațiul actualului județ Tulcea — în nordul Dobrogei — cultura viței de vie are tradiție încă din vremea geto-dacilor și chiar a tracilor. S-a spus chiar că *Vitis vinifera* și *Vitis silvestrae* ar fi împinzit, sub formă de liane, zona nord-dobrogeană de la Dinogetia la Aegyssus. Între amănuntele ce ni le furnizează Herodot despre campania purtată la grilele Dunării de regele persan Darius împotriva dacilor (geților) la 514—513 î.e.n., găsim și următoarele: „Oștenii acestuia, pentru a-și ușura înaintarea, își făceau cărări cu sulile prin lanurile de griu, iar doi cercetași din armata persană s-au întors la Darius purtînd pe umeri, atîrnînd de ambele sulite, un strugure uriaș”.

După ce Dobrogea devine provincie a Imperiului roman, viticultura cunoaște o mai mare dezvoltare. Monumentul de la muzeul constănțean, înfățișînd doi tineri călcînd strugurii într-un mare bazin dreptunghiular, este o mărturie a timpului, dar nu singura. Azi sîntem în posesia a numeroase dovezi că vestitul amfiteatru deschis spre Dunăre între Niculițel și Isaccea a fost în vechime îmbrăcat de „viile romane” ale căpeteniilor de oști și ale proprietarilor locali. În apropiere de Isaccea, în una din

mobilele (tumuli) în care erau îngropați mai-marii locului și comandanții militari, s-au găsit două care cu nuci și semințe de struguri; ca să nu mai enumerăm aici mulțimea amforelor și a opaițelor avînd gravate pe ele ciorchine de struguri.

Produsele podgoriilor au fost dintotdeauna podoabe ale locului, precum și surse de belșug. Cu struguri erau tratați

sînt azi în posesia a numeroase mărturii materiale vorbind despre înfloritorul negoț ce se făcea aici cu vin. Negustorii greci din cetățile Tomis, Histria, Calatis se aprovizionau cu vin din părțile Niculițelului și ale Isaceei, vin pe care îl transportau în burdufuri din piei de vită sau în amfore mari de lut.

O revelatoare mărturie scrisă ne-a lă-

ISTORIE PE UN BOB DE STRUGURE

oaspeții de vază, cu vin se făcea comerț. Dintr-o sursă arabă aflăm că, la anii 1330—1331, vestitul călător și geograf Battuta, pornit la drum către ținuturile Astrahanului, trecînd prin Dobrogea, a poposit la Vicina (Ditzina). Deși ajunsesese aici în plină iarnă, localnicii din Novodurum (Isaccea de azi) — mărturisește arabul — l-au tratat cu struguri proaspeți din care, ține să precizeze, „se prepara o băutură dulce ce te amețea”. Deși un oarecare baron D'Hoggus a notat, cu prilejul unei călătorii făcute în Dobrogea, că „via se cultivă pe mici suprafețe, mai ales în împrejurimile Isaceei și Măcinului, iar vinul ce se produce este de calitate destul de inferioară și se consumă în țară, afară de o cantitate care de la Măcin se exportă în lungul Dunării”, muzeele de istorie și arheologie — cu deosebire cele de la Tulcea și Constanța —

sat și consulul francez Peyssonel, acreditat pe lângă Turcia hanului tătar din Crimeea. Însemnările ce și le-a făcut în anul 1762, cu prilejul unei călătorii prin părțile noastre, precizează că la Isaccea, Tulcea și Măcin se produc cantități destul de mari de vinuri și că, în fiecare an, negustorii din Rusia și Polonia „vin cu sute de căruțe pentru a încărca vinurile bune ce se produc în aceste locuri”.

Producția viticolă în aceste ținuturi nu a cunoscut însă o continuă ascendență și nu a fost nici măcar liniară. Perioadelor de mare înflorire le-au urmat stagnări și chiar regres catastrofale. Scriitori antici — romani și greci — ne-au lăsat documente ce vorbesc despre faptul că la un moment dat consumul vinului — „care face mai mult rău decît înviorază sufletele” — a devenit o problemă de stat. Burebista, la

sfatul marelui preot Deceneu, a dispus distrugerea unei însemnate părți a plantațiilor de viță de vie. Un regres al viticulturii s-a datorat și trecerii pe aceste meleaguri a popoarelor migratoare și apoi dominației otomane, a cărei religie — mahomedană — interzicea consumul băuturilor preparate din vin.

Dăunătorilor și bolilor „importate”, cum s-a spus, din America, li s-au plătit de asemenea biruri grele. În jurul anului 1845, a pătruns făinașea, apoi, în 1853, antracnoza viței de vie. Cea mai grea lovitură aveau s-o primească viile din Dobrogea în jurul anului 1867 — după unii, după alții — în 1874, cînd, într-un scurt interval de timp, filoxera a distrus aproape toate plantațiile. Vicisitudinile nu se puteau pune însă stavilă în curgerea unei îndeltniciri cu tradiții milenare. Între anii 1890—1910 se fac cele dintîi eforturi de redresare, cu vițe altoite din podgoriile din țară și din străinătate. Documentele consemnează faptul că în 1909 statul a înființat la Niculițel o pepinieră care avea să producă în anii următori 30—40 de mii de vițe altoite. Necesitatea regenerării viilor afectate de filoxeră, cu portaltoi american, a determinat și înființarea la Niculițel, în 1903, a unei cooperative denumite „Dealul podgoriilor”. Cooperativa și-a luat ca sarcină asigurarea, pe bază de credit, a membrilor săi cu vițe altoite importate din Algeria. Dar ea nu a reușit să-i ajute în

mod efectiv decât pe cei avuți. Pentru că au fost numeroase cazurile când mulți viticultori nu au putut să achite în termen (4 ani) contravaloarea vițelor altoite și astfel cooperativă a preluat în contul datoriei întreaga producție a plantațiilor din anii V, VI și VII.

Lipsa unui plan de perspectivă bine chibzuit a făcut ca în locul vechiului sortiment de soiuri izvorite din adâncul vremurilor să apară unul străin. Tot atunci au apărut și hibridii producători direcți. Reîntoarcerea viticulturii o regăsim și într-o sumedenie de legende ce vorbesc despre alte căi. „Vița de vie a ajuns în Dobrogea pe mare, fiind adunate mănunchiuri

de vițe de pe suprafața apei și plantate de pescarii de la mare”. Așa este explicată apariția la Sarichioi a soiului „Smot”. Un pescar din localitate, pe nume Smot, ar fi adunat niște coarde ce pluteau pe apele mării și le-ar fi plantat în vatra satului. Un bătrîn, pe nume Aron Z. Aron, care mai trăia anii trecuți, în satul Visterina, susținea că atunci când viile au fost atacate de filoxeră, soiul „Smot” a rezistat pentru că, preciza el, „via pescarului a fost plantată sub deal, terenul fiind pietros și cu mult bolovăniș, filoxera negăsind loc prielnic de dezvoltare”.

Din vremuri străvechi s-au perpetuat reguli de muncă în

vie, dar și frumoasele sărbători. „Să nu intri în vie după ultimul săpat și stropit pînă la cules” (Greci — Jijila-Măcin).

„Cînd via este în floare, nu are voie să intre în ea femeie stearpă sau vreuna necurată”. Este dorită „o femeie tînără, grea (gravidă), să facă via struguri mulți” (Izvoarele).

„Tăiatul la Trifu”, sau tăiatul ceremonial al primei vițe. În ziua de 1 februarie, bărbații, după ce tăiau în capul locului 2—3 vițe, se cinsteau dintr-un ulcior cu cei ce se întîmplau să treacă pe drum. P trecerea continua apoi în sat (obicei răspîndit în tot nordul Dobrogei).

„Primul strugure cules, împreună cu o cană de must, este

dat unei femei roditoare” (Izvoarele).

Frumoase și sugesive obiceiuri, dar zestrea de podgorii a zonei se risipea mereu. În martie 1949, abia s-a putut înființa la Niculițel o secție a I.A.S. Tulcea, cu 129 ha de plantații viticole răzlețe. Podgoriile prezentului nu mai sînt legendă: 10 420 hectare — vii pe rod — care au ajuns să producă anual peste 100 000 tone de struguri. Repere ale unei noi istorii care se scrie sub ochii noștri. Vinurile pregătite aici nu trec numai hotarele țărilor vecine, ci au ajuns să călătorească pe toate meridianele.

**Ing. COSTICĂ
MOLDOVEANU,
ION ȘERBU**

COLUMNNA — nepieritoare dovadă a eroismului neamului românesc

„Mulți durară, după vremuri, peste Dunăre vreun pod,
De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod;
Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă”.

Dorința Imperiului roman de a-și anexa noi provincii cît mai bogate a fost sugestiv exprimată de scriitorul Petronius, contemporan cu Nero: „Dacă se găsea pe undeva vreun golf tainic sau vreun pămînt necunoscut, unde se ascundea aur, se spunea imediat că acolo se află dușmani, germina sămînța unor războaie sîngeroase și se pregătea cucerirea de noi avuții”. Unor asemenea armate însetate de îmbogățire a trebuit să le țină piept poporul dac în cele două războaie (între anii 101—102 și 105—106 e.n.), sub conducerea regelui-erou Decebal. Vitejia și dirzenia cu care și-au apărat dacii libertatea au rămas menționate în paginile unor istorici vestiți — Dio Cassius, Plinius cel Tînăr — sau au fost immortalizate pe monumente ca Tropaeum Traiani de la Adamclisi ori pe vestita Columnă a

lui Traian, ridicată în anul 113 la Roma, după proiectul arhitectului Apolodor, din Damasc, cel care a construit și cunoscutul pod de la Dunăre, peste care au năvălit legiunile romane.

De o valoare inestimabilă în ce privește cunoașterea civilizației dacilor, adevărată cronică a eroismului acestora, columnna a fost unul din cele mai cunoscute și studiate monumente. Recent s-a descoperit că și în Olanda a apărut, în 1752, o lucrare necunoscută pînă acum, avînd reproduceri ale unor scene de pe columnă, datorate unui gravor și numismat renumit în epocă, Andreas Morellius, și intitulată „Istoria faptelor împăratului Traian în războaiele dacice, după scenele Columnei Traiane”. Lucrarea a fost editată la Amsterdam de librarul Iacob Wetstenius, iar comenta-

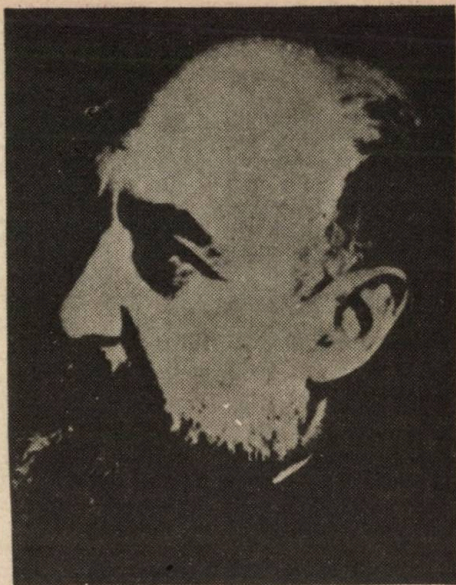
riul la gravuri aparține unui renumit, pe atunci, etruscolog, profesor la Academia din Florența — Antonio Francisco Gori, bun cunoscător al istoriei geto-dacilor.

Iată, așadar, străbătînd peste milenii, dovezi nepieritoare ale eroismului cu care străbunii noștri și-au apărat vatra.

1940 - 1990

SEMICENTENAR IORGA

„Au fost tăind un brad bătrîn“

Greu să poată cineva cuprinde imensul teritoriu în care se relevă spiritul acestui Olimpian. Greu să-i pătrundă cineva copleșitoarea operă. Pentru că Iorga însuși poate fi considerat un teritoriu, un capitol al culturii noastre, așa cum spune el despre Dimitrie Cantemir în masiva „Istorie a literaturii române”.

Erudit de impresionantă cuprindere, truditor aplecat asupra vreunui domeniu pînă la confundarea cu acel domeniu, Iorga aruncă lumină asupra unor mari întinderi ale istoriei, civilizației și culturii, impunindu-se ca o personalitate fără egal prin amploarea sferelor pe care le străbate.

A fost – cum s-a spus – un fenomen al naturii.

Are mii de titluri de lucrări scrise, operele sale făcînd singure o bibliotecă.

A fost cărturarul român de cea mai mare autoritate pe plan internațional.

A fost Profesorul magnific, umplînd pînă la refuz amfiteatrele fascinate de elocința și elocvența pledoariilor sale.

A tunat, în Parlament, pentru apărarea marilor idei progresiste.

A ridicat glasul și a acuzat fascismul, intinericul și arbitrarul.

Pentru aceasta a fost asasinat de o bandă de legionari, în sinistrua noapte de 27 noiembrie 1940: ridicat din liniștita-i locuință de la Sinaia, tîrit pînă aproape de satul Strejnic și ucis ca un apostol al luminii. Făptașii erau profesioniști ai morții. Erau intruchipări ale demenței criminale.

Astfel se implini ceea ce Iorga însuși prezisese :

„Au fost tăind un brad bătrîn...”

T. MUȘAT

NICOLAE IORGA despre Botoșani și botoșăneni

U na este cu osebire impresia care ne copleșește după parcurgerea unei însemnate părți din opera savantului, aceea a unei puternice, fascinante și vulcanice personalități, a cărei singularitate cu lucruri de fulger răzbate chiar și acolo unde spiritul științei ar fi cerut doar o cuprinzătoare privire. Depășind parcă vechiul adagiu: sint om și nimic din ce e omesc nu mi-e străin – Iorga ar

fi putut cu îndreptățire afirma că, într-o viață de om, nu a găsit nimic în lume care să-l lase indiferent. Și acest suflet proteic, am putea spune că își găsisse în univers un punct de sprijin: Botoșanii – această adevărată Arcadie mitologică, loc al reîntoarcerii pentru reîmprospătarea forțelor, al aducerii-aminte și al emoțiilor trădate doar de o lacrimă ascunsă.

Era Iorga nesățios să primească mereu vești din Boto-

șani; apostrofa sever pe vreun redactor dorohoiian care nu-i expediase destul de repede ultimul număr de revistă; jubila descoperind o poezie populară culeasă de pe locurile natale și tipărită în vreo publicație de aiurea; răspundea plin de zel chemărilor venite de la Botoșani, rămînînd mereu sub vraja cîntecului de sirenă al copilăriei.

Iorga despre Botoșani, numit cu modestie dar și cu mîndrie „Un oraș românesc (Istoria românilor în chipuri și icoane), așezat într-un loc oarecare, departe și de apa cea mare a Siretului și de apa cea mare a Prutului, într-un ținut care n-avea altă bogăție

decit a vitelor, ce găseau pășune înaltă și grasă pe poverișurile dealurilor de lut ce se întoloca aici", orașul cărui savantul îi dedica volumul său din 1905 **Inscripții botoșănene**: „La toți ai mei care au trăit și au murit în Botoșani, orașul nașterii mele”.

Din istoria tirgului, Iorga reține momente semnificative privind negoțul și meșteșugurile, prădăciunile produse de invaziile turcești și tătărăști, vorbind cu o mindrie nedisimulată despre rolul propriei familii în unele momente din dezvoltarea așezării. Deși e numit nu de puține ori un „frumos și romantic oraș”, numeroase aspecte reținute în copilărie au o tentă critică: ulițe cu „gropi, praf, paie”, iar asfalt „doar pe trotuarele cu care primarul Toderiță Boian înzestrase orașul”. Chiar dacă putem detecta și o doză de subiectivism, afirmații de felul „am avut acolo puține zile bune, dar foarte multe rele” trebuie considerate — în fond — ca fiind adevărate. Oamenii i-au mai produs neplăceri și mai tirziu (Botoșanii fiind și orașul care „nu m-a votat niciodată”) dar în amintirile lui Iorga (**Orizonturile mele. O viață de om așa cum a fost**) este evocată cu sensibilitate de artist icoana unei lumi: peisaje ale tirgului, ulițe și grădini, atmosfera patriarhală a caselor de margine și, peste toate, ca și la Dimitrie Anghel, florile.

Interesant este faptul că eliminarea nedreaptă a elevului Iorga în clasa a V-a de liceu („pentru aroganță și conduită rea, manifestată în două rânduri față de maestrul de muzică” — cum motiva direcțiunea școlii) nu a modificat optica de mai tirziu a memorialistului asupra profesorilor din perioada studiului: Leonescu, de exemplu, era „solemn dar bun”, iar Dimitriu — „sigur de știință sa și amoretat de dinsa”.

Călător neobosit, Iorga a trecut — la propriu — prin lume ducind cu sine imaginea copilăriei, „trecutul cu cetini copilărești în odăi umbroase, trecutul cu tașca la supțioară”, trecutul care îi iese pretutindeni înainte. Din această perspectivă trebuie să înțelegem

încercarea (realizată parțial) de a scrie chiar un roman dedicat Botoșanilor, „un roman contemporan și realist, de vreo două sute de pagini”, scris în perioada studiilor la Paris, roman care schița, iarăși, viața botoșăneană a copilăriei savantului, „cu unele tipuri ce-mi rămăsese în minte”. Ce s-a întâmplat cu acest roman? În 1894 — după revenirea din Germania și Italia, Iorga citește un fragment în prezența lui Caragiale și Vlahuță; ironia lui Caragiale cade nimicitoare asupra lectorului sfios care — în pofida sincerelor păreri de rău — aruncă manuscrisul în foc: „într-o clipă rodul silințelor mele literare se făcuse scrum”.

Emoționante evocări și sincere aprecieri rezervă istoricul și savantul Iorga marilor oameni pe care Botoșanii i-au dat spiritualității naționale. Întîlnirea cu poezia lui Eminescu echivalează pentru el cu o „revelație fulgerătoare”, descrierea „poetului fără pereche” fiind însă marcată de nenorocirea care se abătuse asupra Geniului: „O dată, lângă piața cea mare îl întîlnii, tirindu-și greu picioarele bolnave, cu ochii pironiți în jos. S-a uitat lung la acela care-i salutase geniul, ca și cum n-ar fi fost la mijloc ceața nenorocirii, și apoi picioarele bolnave tiră mai departe pe acela care fusese Mihail Eminescu”.

George Enescu este apreciat — pe drept — ca „cel mai mare compozitor al nostru și în același timp unul din cei mai distinși din lume”, folcloristul dorohoiian D. Furtună „se așează între povestitorii cei mai bine înzestrați ai basmelor noastre”, iar Vasile Bogrea — prin memoria sa fenomenală — „era cel mai învățat dintre români (...)”, era un caracter vrednic de vremile antice. O stimă deosebită va purta fostului coleg de liceu, profesorului Simionescu: „nu e una din păreriile domnului Simionescu pe care să n-o poată iscali orice om luminat, cinstit și cu adevărată iubire pentru cultura noastră”, ca și medicului și naturalistului N. Leon pe care și-l amintește cu „pălăria lui de vechi pictor flamand” și „cravata lui învoldată de poet romantic”.

Iorga este martorul debutului în volum al lui Ion Pillat („un tinăr foarte inteligent, care a cetit foarte mult și care declară aceasta în versuri”), dre cuvinte calde pentru poetul modest care a fost Ion Păun-Pincio. Un emoționant medalion dedica Iorga pictorului Luchian, „cinstit observator și reproducător limpede, foarte delicat uneori, expresiv totdeauna...”, iar în lucrările lui Aurel Bordenache descoperea „îndeminarea de adevărat artist”.

Călătoriile lui Iorga prin fostele județe Botoșani și Dorohoi îi dau putința să observe „o lume sătească de toată frumusețea: oameni mari, vinjoși, adesea cu plepe pe umeri, totdeauna cu căutătura deschisă, bună, care-ți scormonește în inimă”.

Cu alt prilej, istoricul de notorietate universală înălța un adevărat monument oamenilor satelor botoșănene, monument în care topea întreaga sa admirație: „...țărani în cămăși albe, cu briul roșu, cu pălăriile largi de pîslă neagră, femeile în tulpane taie, aduși de spate, sau privesc cu secerea în mînă, ca niște zei și zeițe ai ogoarelor roditoare (...)”. Dulce Arcadie! Frumoșii copii în haine albe, fetele de la fintini, flăcăii mindri cu privirea tare supt pălăria cu streășina largă sint fiii Arcadiilor”.

Culorile tabloului par a fi împrumutate din purpura Bizanțului, așa cum se întîmplă și cu peisajele surprinse în preajma Prutului: „bunele și frumoasele dealuri de pămînt hrănit, care-și soresc pe coaste satele albe sau se mindresc cu orașele ce li iau în stăpînire mai multe vîrfuri vecine. Printre maluri rîpoase curg liniștit apele, albe între verzele pășunilor, aurul miriștilor și porumbiștilor și negrul catifelat al arăturilor...”

Pînă la poezie nu mai rămăsese decit un pas:

„Ca stilpi curați de templu antic, se-nalță plopii în pădure, / Zvirlind la soarele ce-apune, peste cărări mari umbre sure / Și printre creștete-adormite cordea cerului de vară / Întinde dunga ei albastră, lumina-i sarbădă de sară.”

D. LAVRIC

„ACEL REGE AL POEZIEI“

S-a întâmplat să fie, în acea zi, o lumină înaltă și-un soare fierbinte de miez de vară, când grîul începuse să miroasă a piine. S-a întâmplat ca tocmai atunci să apară pe lume un băiat bălai, pe care Eminescu avea să-l numească pînă la urmă „rege al poeziei“.

Ce anume să fi avut mai mare importanță în formarea omului de cultură, a scriitorului, a poetului, a diplomatului, a luptătorului pentru democrație și pentru unirea țărilor române, care a fost Vasile Alecsandri? Poate ambițiile și imboldurile unui tată întreprinzător și deschis la minte; poate visările copilului, generate de povestirile mamei, care „au avut o fericită înfrîngere asupra închipuirii mele de cînd sînt pe lume“ și „au contribuit a mă face poet“ — cum singur se destăinuie. Să ne gîndim însă și la primul dascăl, maramureșeanul Gherman Vida, care-i insuflă primele tresăriri de conștiință națională și de mîndrie patriotică, dar și la prietenia cu băieții robilor țigani, cărora le-a înțeles atît de bine durerile.

Cursurile universitare îi sînt diverse: medicină, drept, inginerie. La Paris cunoaște frămîntările vieții literare și atmosfera democratică ce domina acel adevărat centru revoluționar european de atunci. Prietenia cu Mihail Kogălniceanu și atmosfera de la „Dacia literară“ puteau să-și spună cuvîntul asupra formării sale, ca și încadrarea, cu toată inima, în luptele revoluționare de la 1848 și pentru Unire, mișcări care militau pentru cucerirea libertății naționale și sociale.

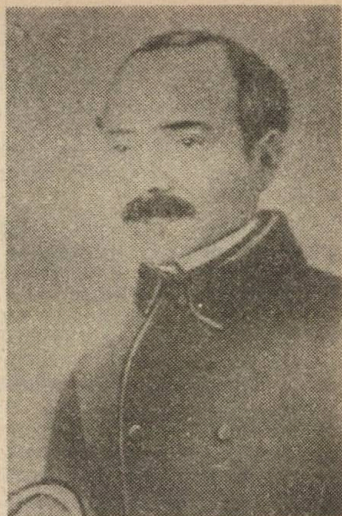
Atunci, la mijloc de secol XIX, împrejurările istorice impuneau afirmarea individualității naționale, prin pro-

movarea unor opere de artă care să exprime realități specifice românești, năzuințele, concepțiile și geniul poporului însuși, în ce avea el mai autentic. Desigur, moment de excepție în evoluția și formarea sa îl constituie revelația prilejuită de redescoperirea comorilor poeziei populare și aflarea adevărului că numai în ele, în aceste creații se poate afla izvorul unei autentice poezii românești moderne, naționale, care să corespundă idealurilor poporului aflat la acea răscruce de vremuri. Așa apărură „Doinele“, iar Dimitrie Bolintineanu va deveni ecoul opiniei intelectualității progresiste, spunînd: „de-atunci poezia se români“.

Și în același mod s-a discutat și după apariția „Pastelurilor“ cum că, odată cu ele, poezia română a devenit cu adevărat modernă. Ogoarele, lanurile, lunca și anotimpurile sînt elogiate în strînsă dependență de țărănul și satul românesc. Momentul „Legendelor“ este acela al împletirii firului basmelor și baladelor populare cu firul istoric și prin ele, mai departe, spre elogiarea eroismului oamenilor din popor, capabili de un patriotism simplu, fără emfază.

Să ne amintim și de activitatea de dramaturg, începută cu „cîntecele comice“, „farsele de carnaval“ și incununată cu inegalabila „Coana Chirița“, cu „Despot Vodă“, „Fîntîna Blanduziei“ sau „Ovidiu“ — opere dramatice cu arhitectură complicată, rezolvată cu finețe stilistică și rafinament.

Să nu-l uităm pe diplomatul Alecsandri, pe omul de cultură, pe luptătorul de la 1848 și cel unionist. **Omul și Scriitorul**, în mijlocul frămîntărilor și al evenimentelor vremii. Și Opera. O operă

vastă, multilaterală, poetică, dramatică, în proză, de culegător și propagator de folclor, de idei noi, nobile și frumoase. „Și pentru a judeca și prețui meritul unui scriitor, trebuie a cunoaște bine timpul în care el a scris, gradul de cultură al limbii în care a fost îndemnat a scrie și dificultățile de tot soiul prin care geniul său și-a făcut drum ca să iasă la lumină“ (așa scria chiar el referindu-se la opera unui confrate). Și cît de adevărat este.

Numai cineva care a pătruns cu mintea în epoca aceea și a cunoscut operele înaintașilor și ale contemporanilor săi poate spune hotărît, asemenea lui Hasdeu: „Alecsandri este reprezentantul cel mai puternic, cel mai complet al gîndirii și simțirii românești. El a cîntat toate dorințele, el a plîns toate nevoile și necazurile românimii. El a încurajat și a îmbărbătat neamul lui în felul în care acest neam putea să înțeleagă, a fost vesel, trist, viteaz, cuminț, răbdător, plin de speranță și de credință, glumeț și înțelept ca poporul român însuși“.

A dominat în adevăratul înțeles al cuvîntului cultura românească timp de aproape jumătate de secol.

Și s-a lăsat dus „cînd a sosit amurgul“ de-o umbră de nouă trecător.

Si sînt de atunci o sută de ani...

MAGDA BĂLTĂREȚU

„Limba noastră-i o comoară“

— CÎTEVA... VERBE, DESPRE PROVERBE —

Modalități de expresie apelînd la constatări și experiențe acumulate în timp, slefuite și condensate, transmise din tată-n fiu, proverbele fac parte din fondul ancestral de cunoaștere și exprimare al unui popor. Ele îi reflectă viața socială, obiceiurile, caracterul, psihologia, aspirațiile, îndoielile și au apărut într-un proces îndelungat, impuse de nevoia de comunicare și de capacitatea de observare și ridicare în plan conceptual a obiectelor și împrejurărilor. Despre vechimea lor, Aristotel afirma cu 2400 de ani în urmă: „Proverbele sînt fragmente ale unei înțelepciuni foarte vechi, scăpate din naufragii și din ruine datorită scurtimii lor și justetei sensului lor“.

Aspirațiile oamenilor de pretutindeni fiind asemănătoare în esența lor fundamentală, atitudinile pe care ei le pot adopta în raporturile cu mediul natural și social, nederivat profund de la o colectivitate umană la alta, este explicabil că proverbe similare ca formă și conținut, înglobînd experiența a numeroase generații, se găsesc la mai toate popoarele.

Compararea unor proverbe românești cu cele echivalente ale popoarelor romanice, în special, demonstrează superioritatea primelor prin pitorescul formei, bogăția variantelor, fapt datorat și limbii române bogate, expresive, nuanțate în care au fost elaborate.

Pentru a-i desemna pe cei cărora mai mult le place pâlăvrăgeala decît munca, francezii spun: „Nu cei mai vorbăreți sînt și cei mai harnici“, sau „Limba lungă, mină scurtă“, ca și italienii; portughezii și spaniolii — „Limba lungă e semn de mină scurtă“.

La noi se spune: „Bun de gură și rău de lucru (mină)“, „Cine lucrează și tace, / (El) Mai multă treabă face“, „Cine vorbește, lucrul nu-i sporește, cine tace mai multă treabă face“, „Care tot mereu vorbește, / El treaba și-o zăbovește“, „Cine vorbește mult face puțin“, „Vorbă lungă, sărăcia omului“.

Constatarea că orice lucru trebuie făcut la vremea lui, prezentă în toată aria romanică în forma „Bate fierul cînd este cald“, în limba română are variantele: „Bate fierul cît e roșu“, „Bate fierul pînă-i cald, că de se va răci în zădăru vei munci“, „Cine bate fierul rece nimic nu folosește“, „Bate fierul pînă-i cald, nu băga-n seamă scînteile că te ard“.

Despre cei răi, care numai aparent se schimbă, defectele dîndu-i pînă la urmă de gol, încă vechii greci spuneau: „Fiara lup, se zice, își poate schimba părul, dar gîndul nu și-l schimbă, deoarece nu-i îngăduie firea“. Nu numai în limbile romanice, ci și în cele ale popoarelor nordice, sau în turcă, există proverbe pe această temă, cu lupul sau vulpea care își pot schimba părul (sau dinții), dar nu și schimbă năravul. Strămoșii noștri au spus: „Lupul își schimbă (leapădă, lasă) părul, dar năravul (învățul) ba (nu și-l lasă)“, „Lupul își pierde maselele, dar nu obiceiurile“, „Vulpea părul schimbă, nu hirea“. În „Letopisețul Țării Moldovei“, al lui Miron Costin, apare „Lupul părul își schimbă, iară firea ba“, iar în „Istoria Ieroglică“, a lui Dimitrie Cantemir: „Lupul părul după vreme își schimbă, iară din firea lui nu iase, nici obiceiile învățate își mută“.

Îndemnul de a nu vorbi fără a avea clar în minte ceea ce vrei să spui — la francezi

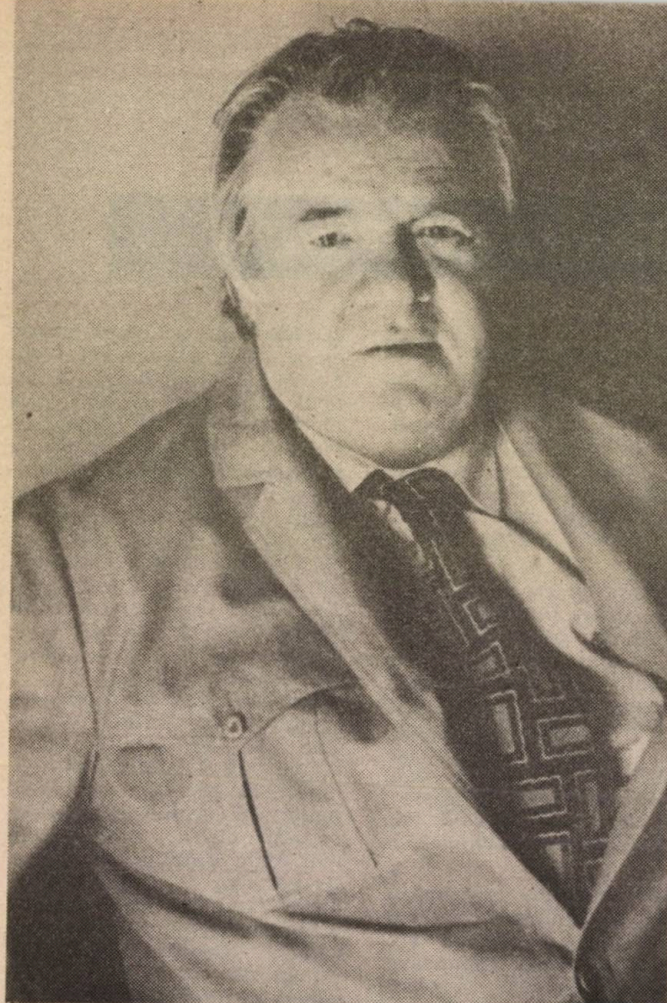
„Gîndește de două ori înainte de a vorbi, atunci vei vorbi de două ori mai bine“, la italieni „Cine vrea să vorbească bine, trebuie să gîndească bine“ — este foarte plastic și în numeroase variante formulat în limba română: „Întîi capul să gîndească, și-apoi gura să vorbească“, „Întîi ascultă și pe urmă vorbește“, „Întîi gîndește, apoi vorbește“, „Înțeleptul învîrtește de șapte ori limba în gură înainte de a vorbi“, „Prostul întîi grăiește și apoi se gîndește“...

Dragostea față de copii presupune și severitate atunci cînd este cazul — au constatat cu multă înțelepciune generații de părinți de-a lungul anilor. „Cine iubește bine, pedepsește bine“, se spune în mai toate limbile romanice. La noi apar și „Copilul nepe-depsit ajunge neprocopsit“, „Copilul rîzgiat rămîne ne-nvățat“, „Copilul alintat e român stricat“, „Cui i-e milă nuiaua să nu-și frîngă, / El pe urmă copilul o să-și plîngă“ etc.

Îdeea că omul trebuie să-și cunoască limitele, să-și dozească atît cît poate singur realiza, s-a cristalizat în proverbe ca: la francezi: „Trebuie să-ți întinzi picioarele după așternut“, „Să-ți croiești rochia după material“; la italieni: „Să faci pasul cît îți permite piciorul“ etc. Numai cîteva din variantele românești ale acestui proverb sînt suficiente pentru a ilustra bogăția și expresivitatea limbii noastre: „Cine se întinde mai mult decît i-i strail, îi rămîn picioarele goale“, „Nu te-ntinde pe cît n-ai, ci te-ntinde pe cît ai“, „Întinde-te cît te ajunge cureaua“, „Să te întinzi pe cît poți să cuprinzi“, „Întinde-ți picerele pe cît pătura te iartă“ etc.

Dar... vorba lungă...

CORNELIA MARIAN

„...Și pridvorul atît de bogăt în amurguri“

— Un dialog cu
FĂNUȘ NEAGU

„Nu știu cum ți-ai propus să începem, dar eu spun așa: satul românesc este o permanență a peisajului și a unei anume structuri umane de pe această parte a Pământului, — cu P mare —, permanență care nu suferă, de-a lungul vremii, modificări esențiale. Frumusețea lui e în primul rînd bucolică, risipită în cîmpii, piemonturi, coline și munți. Specificul său este prisma sub care am ascultat toate poveștile verilor la cîmpie și pridvorul atît de bogat în amurguri“.

(S-a oprit ? Într-un fel, da. Are în mîinile mari un calendar de birou și se uită pe el. Poate că zicînd așa, ca și cum ar citi, despre prisma cu fantasmă și amurguri pe care numai el le-a văzut sau le-a născut, poate că își fixează ziua cînd se va lăsa în voia unui tren și se va duce chiar la Grădiștea-i, de unde s-a ivit.)

„Răminem la idee ?“
(Răminem.)

„Satul românesc este de o soliditate cum mulți nici nu-și închipuie. El se susține pe coloane străvechi, sculptate în ființa și din ființa noastră, adînc îngropate în pămîntul roditor și purtînd cununa Carpaților.“

(Sunete grave, ritmice de la un ceas de undeva. N-am apucat a-l întîlni pe Fănuș Neagu sub vreun pridvor cu viță, ori pe sub aripa de salcie din cine știe ce lunatică încremeniri de lume, așa că i-am sunat la ușa casei unde șade, cînd mai șade, în București. Și-n liniștea totală, deodată ceasul. E chiar în iunie. Sîntem în camera unde lucrează. Cu un timp înainte de a-mi scoate foile ca să notez, el își luase locul lui de muncă. Și știți pe ce ? Pe „Scaunul singurătății“. Un jîlț imens, cu un spătar îngust și drept și inalt, sculptat —

de nu mă-nșel — ca unul din acele spătare tari din lemn ca și tot jîlțul, așa de tare încît să nu-ți mai lase clipa de lenovie să te fure. Iubiții cititori ai almanahului de față știu prea bine că ultima superbă — dar și cam blestemată — carte a lui Fănuș se cheamă chiar „Scaunul singurătății“. Și el pe scaunul singurătății stă cînd scrie, scaun ce-i desenat și pe coperta cărții. Și dintr-acest preafecit și dureros corset grăiește către noi și zice :)

„Să știi așa : că satul este cea dintîi colectivitate românească și este vatră a nestingerii (pauză), vatră a moralității, a creației și a visului. Satul contemporan, urmînd o dezvoltare cumva pe verticală, păstrează aceleași trainice legături cu sufletul dintotdeauna al românului aplecat poeziei rustice, dar privirea lui e îndreptată mai puțin spre livadă și mai mult spre oraș.

E bine sau e rău? — mă întrebi.

Unii spun că e bine și poate au dreptate. O spun tinerii în primul rînd, mai ales că foarte mulți s-au îndepărtat de sat. Dar bătrînii se îndirjesc în a crede că satul se cere păstrat între demarcațiile sale tradiționale — chiar cînd devine oraș agroindustrial — pline de vraja și de magia care nu trebuie să se scurgă în pămînt. Eu sînt fiu al satului și îl iubesc. Repet: prîdvorul, prîspa, zarea necuprînsă, amurgurile sfîșietoare, fărâoancele căruțelor sunînd în cîmpia Brăilei, caii, hora, borangicul, gîrla. Multe din ele au rămas neschimbate, dar și-au cam pierdut din martorii. Vrei o cafea?

(Vreau.)

„Copiii de azi de la țară sînt și ei prietenii cîreșilor, ai merilor, ai sîniușului. Copilăria, ca țară fermecată și colț de rai, va fi aceeași în toate timpurile.”

(Se ridică, pleacă probabil după cafea. Rămin singur, cu Scaunul singurătății. În spațele lui, al scaunului, peretele captușit cu cărți. Un țaran, prin urmare, și Fănuș. Unul care prin trudă și printr-o simțire aparte a putut surprinde și topi în pagină trăirile de fond ale ființei. Trăirile firii care înseamnă tot.)

„Însă în unele sate, copii sînt mai puțini pentru că și tineri sînt mai puțini. Cunoști situația, umbli.”

(Cunosc.)

„Direcția urbanizării este firească, dar trebuie mare atenție. În momentul de co-virșitoare îndreptare spre oraș, ființa morală a țaranului a suferit transformări imprevizibile. Chestiunea trebuie nuanțată. Trăsăturile frumuseții sale — omenia, în primul rînd, și moralitatea — au rămas date ale permanenței țaranului în vatra lui strămoșească. Aproximarea de oraș nu poate să însemne fuga la oraș, ci păstrarea, în satele urbanizate, a specificului intim tradițional al țaranului, păstrarea fondului lui de valori. Din păcate, trăsăturile de care vorbim s-au modificat la o anumită categorie de țărani care și-au părăsit satele dintr-un sentiment de avarie, din dorința unui luciu de suprafață. Toate astea au făcut din ei simpli consumatori, și azi trebuie să luptăm să re-

insuflăm țaranului sfînta dragoste de glia pentru care au trăit și au murit părinții, și să creăm tinerilor condiții de a respira în toată lărgimea și pe ulițele satului. Asta și este, de fapt, principala direcție a politicii de apropiere a satului de oraș, prin dezvoltarea satului, iar nu prin părăsirea lui.”

(Dar se vede el, țaranul, se vede bine în literatură?)

„De-a lungul timpului, satul românesc a furnizat literaturii substanța poate pentru cele mai frumoase cărți. Sadoveanu, Voiculescu, Rebreaanu, Galaction, Preda, Lăncrăjan, D.R. Popescu și alții au scris pagini extraordinare despre sat.”

(Și Fănuș Neagu?)

„Lasă asta pentru alții. Azi, după o revoluție care a schimbat istoria și după absorbția unei mari populații rurale în industrie, literatura înregistrează un mai scăzut interes față de lumea cîmpiei. Și totuși observ cu bucurie că aproape toți tinerii debutanți pornesc la drum cu povestiri din lumea mirifică a satului, ceea ce înseamnă că vraja nu se stinge și că sufletele noastre vin de departe, de sub poale de codru, dintre lanuri acoperite de griu.”

(Șade în picioare. Sîntem acum într-un hol cu plăcile ca de șah lucind pe jos. E un fel de a zice că șade în picioare, pentru că umblă, se rotește în jurul mesei mici cu ceștile și cu o vază cu bujori, — ori nu-s bujori? —, iar citeodată se oprește brusc, se apleacă peste umărul meu să vadă poate cu ce mă ocup. Zice:)

„Literatura română mare de astăzi — și așa asemui-o cu cea interbelică — urmează evoluția vieții moderne și pentru că diferența dintre sat și oraș începe să se șteargă. Nu mai poți întîlni azi scriitori specializați în așa-zisa literatură rurală. Mutațiile sînt de înțeles, împletirea riurilor s-a complicat și armonizat. Venim din izvoare diverse, adunăm umbră de pe maluri și ne vărsăm distinct în aceeași Mare, — cu M mare —, dar cu aurul poveștilor a două neamuri de oameni, țărani și muncitori, uniți și ei indestructibil într-o viață a prezentului.”

(Ceașul. din nou; lunecă timpul dinspre afară și um-

ple-ncăperea cu șoapte de griu. Totuși așa vrea să fumez.)

„Literatura de acum introspectează lumea din unghiul anului două mii, cînd țaranul a devenit și inginer. Este imposibil să-ți închipui că România ar mai putea avea teme pentru romane ca „Ion” sau „Morometii”. Odată cu stingerea setei de pămînt, literatura încheie un ciclu ireversibil din destinul țărănimii.”

(A spus-o rar, cu ochii pe fereastră. Și mă gîndesc, și parcă-l întreb uitîndu-mă la multe picturi cu flori de pe pereți: Era copilul ăla, poate în „Ingerul a strigat”, ședea lungit pe iarbă, gol pînă la briu, iar niște inși jucau cărți pe spinarea lui, și puștiul parcă se și gidila. Ce-o fi cu el în prezent?)

„Nu în „Ingerul a strigat”, în „Luna ca o limbă de cîine”. Acuma e jocu la creșcătoria de cai din Rușeu. L-am întîlnit odată la hipodromul din Ploiești, mi-a dat un pont la curse și-am pierdut frumos pe mîna lui. Chestia-i că mi-a făcut cacialmauă ca să mi-o plătească pentru că, atunci cînd eram profesor, l-am lăsat corigent la română.”

(Hazoasă chestie. În fond, personajele atît de pitorești ale lui Fănuș Neagu de unde se trag?)

„Toate cărțile mele pornesc de la fapte reale și de la personaje reale. Pe parcurs, suferă transformări de neimaginat. O carte este o țesătură de fantezie, amintiri, obsesii și lucruri care fascinează imaginația cotidiană a scriitorului. Într-o carte bună, nimic nu e adevărat, și totul este. Personajul principal e întotdeauna autorul, risipit (soneria) în fiecare literă.”

(Dar se întîlnește scriitorul Fănuș Neagu cu cititorii?)

„Destul de mult, deși nu-mi place. Ce am de spus, o spun prin cărți. Totuși mă duc, pentru că nu pot să refuz.”

(Vin oameni?)

„Vin mulți, se umplu sălile. Ascultă, dar mai ales întreabă. Lumea de la noi este îndrăgostită de carte, citește mult și este interesată și de celelalte planuri ale culturii: muzică, pictură, cinema etc. Curiozitatea e de multe ori ingenuă — sîntem fiii unui pămînt bucolic și naiv — și

totuși nu de puține ori iscoditoare și chiar agresivă. Eu nu mă sperii de nici o întrebare, în afară de aceea care cer să descompun detaliat secretul creației“.

(La urma urmelor, ar fi posibil și așa ceva?)

„În privința aceasta nu sînt prea multe de spus. Întîi trebuie talent, pe urmă să muncești zilnic pînă la căderea mîinii, iar în restul timpului să citești și să observi oamenii. Deci ușor, nu?“

(Un zîmbet parcă mefistofelic îi străbate chipul. Numai puțin, căci îndată se încruntă. Mă duce gîndul la paginile de o grandoare fascinantă scrise de acest artist de excepție, acest rege al verbului, la mirifica lume înviată sub pana-i bîntuită de metafore, cînd îl aud zicînd: deci ușor, nu?)

„Și totuși mă întreb în fiecare zi: care-i secretul scrierii unei cărți, a unei piese, a unei poezii? Nimeni nu va putea limpezi, și nici nu cred că-i nevoie“.

(Se așază încet, de partea cealaltă a măsuței. Știa de cîteva ore că voi veni, dar nu și ce anume va fi întrebare.

Discuția a durat relativ puțin. Am notat frazele așa cum le-a rostit, și n-a mai fost nevoie de „umblat“ pe dactilogramă cînd i-am adus-o. O concentrare totală, fraze curgînd ca riurile despătite, și împletite pînă cînd unda lor devine un animal viu, cu multe capete. Să scrii zilnic, pînă îți cade mîna. Vorbe de țaran, căruia îi cade mîna cu coasă cu tot, sub arșiile verii. Un lucru aș mai vrea să știu: ce este talentul, dacă tot a pomenit de el. Fănuș Neagu se numără printre marile talente literare, magia artei lui fiind de mult recunoscută. Dar ce este talentul?)

„Nu știu!“

(Se ridică, se rotește masiv, cu trupul parcă într-o încordare. Nu era mai bine oare să mă fi oprit aici? N-ajunge oare ce am notat, pentru cît spațiu este în almanah? Se apropie de mine, mă fixează în ochi:)

„Nu știu!“

(S-aude freamăt pe afară).

„Ceva care...“

(Tăcere.)

„O lumină necunoscută care te îndeamnă să ieși creionul, te împinge la masă, pentru

ca acolo să te înspăimînti în fața unei foi albe care, prin tine, ar putea să ia viață“.

(Și artă cum se naște, din bucurie?, din eșec?)

„Dintr-un amestec ciudat de tristețe, iubire, refuz și acceptare a durerii, și mai ales din patima care dezvoltă în fiecare om dorința de a nu muri. Să pornească arta dintr-un eșec al ființei ome-nești? N-aș zice. Artă e mai degrabă acul incins în foc, cu care vrăjitoarea — sub forma unei băbuțe cumsecade — chemată la căpătîiul unui copil bolnav, împunge aerul peste creștetul lui, cu iluzia și credința că împunge dracul în ochi ca să crească băiatul mare și cu părul bălai“.

(I-am mulțumit și am plecat. La puțin timp — 8 iunie 1989 — fiica mea, elevă într-o XI-a la liceul „Zoia...“, vine de la ore și-mi zice: pe cînd mîncă o mînă de creșe: — Știi ce ne-a dat azi la teză la română?)

— Ce v-a dat?

— Să facem comentariul unui fragment din nuvela „Dincolo de nisipuri“, de Fănuș Neagu.).

TITU CONSTANTIN

Măria
sa

OMUL

Priveșc fotografia de pe birou. O puteți privi și dumneavoastră în pagina alăturată. Un om într-o mare vegetală. Omul, un specialist român — dr. ing. Ioan Toma. Marea, unul din lanurile de grîu — recolta 1989 — ale I.A.S. Prejmer — Brașov. Marea e adîncă, spicele grele — 9100 kg/ha — bat pieptul; omul, măsură a tuturor lucrurilor, domină lanul. Nu freacă spicul în podul palmei pentru a-i cîntări greutatea bobului. Ar trebui să fie mulțumit, dar nu pare. Privirea, dezvăluind încordare, scrutează mînunchiul de spice ridicat deasupra capului. Visează, mintea-i lucrează la o mare de grîne mai adîncă, mai grea? Mă dau chezaș că da.

In prețuia startului combinelor, străbat această țară roditoare cu doi colegi, ziaristi străini, ce nu vin din Africa și nici de la Pol. Vin din una dintre cele mai fertile zone agricole ale Terrei. Sînt avizați, cunoscători, au văzut multe la ei acasă și aiurea, dar aici la noi nu-și pot stăpîni uimirea.

— În cît timp se fac asemenea culturi?, întrebă unul.

— Nouă — răspunde dr. ing. Ioan Toma — ne-au trebuit 20 de ani.

Uimirea oaspeților explodează.

— Douăzeci de ani?!

— Da; acum însă ne-ar fi de ajuns 5—6

ani. Ce se vede azi este doar piscul Everestului pe care l-am zidit brazdă cu brazdă. Am pregătit pământul, am pregătit semințele și mai cu seamă am lucrat cu îndirjire la pregătirea noastră, a oamenilor.

Tenace trudă. Grea !

Din mulțimea amintirilor, două întâmplări la care am fost martor în decursul anilor îmi relevă acum clăditoarele energii, flacăra mistuitoare din inimă, din credința acestor oameni.

Februarie 1985. În coloanele gazetei mă întrebam atunci cum poate fi considerată o producție de cartofi cîntărind 38 514 kg la hectar, în condițiile în care planul prevedea 35 700 kg ? Să ne amintim cîte unități, cîte ferme nu năzuiau să poată aduna în toamna aceea 38 500 kg de tuberculi de pe fiecare hectar ? Totuși, colectivul fermei Brașov — a I.A.S. Prejmer — care realizase această producție în 1984, a fost aspru judecat în adunarea generală. Producția de 38 514 kg a fermei Brașov, s-a spus atunci, diminuează cu 3 000 kg media pe întreprindere. Anul 1985, care începea — se specifica în hotărîrea adunării generale — trebuia considerat de toți cei ce muncesc în ferme ca anul unui sever examen, un an de... reabilitare.

O treaptă în urcusul I.A.S. Prejmer spre producția anului 1986, de 51 000 kg de cartofi la hectar, producție medie pe 750 hectare.

1988, început de toamnă. Șeful de fermă **Gheorghe Dragomir** a plecat „în pensie”. Inginerul Dragomir n-a fost un agricultor oarecare, ci un mare specialist care a făcut

școală la cîteva culturi de importanță, cum este și cea a cartofului. Ani la rînd, acest inginer de la I.A.S. Prejmer a fost declarat cel mai bun șef de fermă din țară la cultura cartofului, cu producții ce păreau unora de neatîns. Plecînd „în pensie”, predarea fermei a fost încă o lecție a marii răspunderi pe care fiecare din noi o purtăm viitorului. Predarea fermei — unui vechi prieten, ing. **Dumitru Zătică**, specialist apreciat, care a îndeplinit într-o viață de om multe sarcini de producție — a durat trei zile. O zi i-a luat inginerului Dragomir predarea către succesor a averii fermei cuprinsă în scripte, peste 25 milioane lei, iar două zile mai că nu i-au ajuns pentru a „preda” pe cei 20 de oameni ai fermei. „Pe bună dreptate, aprecia dr. ing. Ioan Toma, directorul întreprinderii, fiecare dintre ei a ajuns să reprezinte o valoare în aur mai mare decît greutatea proprie”.

Perfect adevărat. La orice bursă din lume, recoltele, producțiile de lapte, de carne, de blănițe fine, produse și trimise de ei în „vistiериile” țării valorează averi nu ușor de evaluat. Diplomele de onoare și brevetele prezidențiale care umplu pereții unei întregi săli de la sediul întreprinderii încununează zidirea, acel extraordinar efort de auto-exigență al oamenilor care lucrînd la făurirea de recolte și producții-record s-au zidit, s-au înălțat ei înșiși pe ei înșiși. Diplome și brevete pentru locul I pe țară 11 ani consecutiv, unitate Erou al Muncii Socialiste, Erou al Noii Revoluții Agrare pentru 8 220 kg orz la hectar, Erou al Noii Revoluții Agrare pentru 51 000 kg cartofi la hectar — producții realizate încă în 1986.

Privesc fotografia înfățișînd o clipă a devenirii mirabilei semînte și văd, alături de Ioan Toma, într-o mare de grîne avînd drept hotare Marea cea Mare, Prutul, Dunărea, bornele din Cîmpia Banatului și Țara Crișurilor, nu numai pe inginerii și mecanizatorii de la Prejmer dar și pe deschizătorii de drumuri ai recoltelor-record, pe inginerii **Ioan Josu** de la Topolovațu Mare și **Nicolae Vasilescu** de la Pecica, pe veteranii agriculturii socialiste românești **Costică Popa** de la Dor Mărunt, **Gheorghe Goina** de la Sîntana, **Marcel Dobră** de la Gîrbovi, **Tudor Dănac** de la Cezieni, **Alexandru Czégé** de la Salonta, **Anghel Mircea Dan** de la Grindu, **Marin Nedea** de la Purani, **Radu Riciu** de la Drăgănești-Vlașca. În rînd cu ei, cu marea de griu la piept, vin acum sute, mii de prieteni. Azi e mijloc de iulie ; strînsul grînelor nu s-a încheiat, dar cîteva sute de unități agricole — cooperatiste și de stat — au raportat de acum conducerii partidului și statului că au trimis în hambarele țării recolte ce au cîntărit peste 8 000 kg la hectar, peste 9 000 kg la hectar, peste 10 000 kg la hectar și chiar mai mult de 11 000 kg la hectar. Recordurile de acum cîțiva ani sînt azi, cînd scriem aceste rînduri, — iulie 1989 —, producții medii ale multor județe.

ION ȘERBU

PĂMÎNTUL —

Cînd spunem că pămîntul este bogăția noastră cea mai de preț exprimăm, în fapt, un adevăr ale cărui dimensiuni poate nici nu le bănuim. Personificat în mituri și legende, cîntat de poezii tuturor timpurilor, evocat de atîția gînditori și erudiți, pămîntul reprezintă nu numai casa în care ne clădim bucuriile, speranțele, ci însăși șansa existenței noastre, a tuturor. Este, într-adevăr, greu de imaginat o altă sub-

resurselor de sol. Dar ce este solul ?

În termenii cei mai generali, el este partea superficială a scoarței terestre care, sub acțiunea complexă a climei și a organismelor de tot felul, a fost transformată, de-a lungul timpului, într-un corp natural de sine stătător, cu organizare și funcții proprii, cu însușiri chimice și biologice distincte. Deși foarte subțire — de la cîteva zeci de centimetri la

din care 1,5 miliarde ha pentru diferite culturi, restul de 3 miliarde ha fiind pajiști. În decursul istoriei omenirii s-au distrus, ca urmare a folosirii neraționale, 1,5—2 miliarde ha ; o suprafață cei puțin egală cu cea arabilă actuală a fost degradată prin eroziune, sărăturare sau transformată în pustiu ; productivitatea biosferei este puternic afectată de deșertificare, fenomen ce cuprinde în prezent 43 la

**doar
o
șansă ?**

stanță care să aibă o mai mare însemnătate pentru umanitate — sublinia dr. I. Munteanu, șef de laborator la Institutul de cercetări pentru pedologie și agrochimie. Părerea pe care oamenii vechilor civilizații o aveau despre pămînt este exprimată în chiar mitul genezei, potrivit căruia omul a fost creat din țărîină și a devenit ființă vie... Alături de Foc, Apă și Aer, Pămîntul este una dintre cele patru forme elementare ale materiei din care mulți înțelepți ai antichității considerau că este constituit Universul.

Nu vom stărui asupra modului în care a evoluat concepția despre pămînt, în decursul multimilenarei istorii a omenirii. Vom arăta însă că nici chiar astăzi, cînd asistăm la o veritabilă explozie a cercărilor științifico-tehnice, din care se alimentează diverse teorii nu numai șocante, dar care țin de domeniul ficțiunii, viața oamenilor nu poate fi concepută în afara

ată o întrebare. O încercare de a ne raporta mereu, ca ființe raționale și responsabile, la propria condiție de locuitori ai acestei planete. Avem, într-adevăr, enorma șansă de a fi pe albastrul glob plutitor printre stele. Avem privilegiul de a respira prin chiar respirația-i dătătoare de viață. Și este, oare, asta de ajuns ? Ne întrebăm, oare, cît costă, pentru Pămînt, extraordinara aventură a vieții de pe Pămînt ? Și cît facem noi, stăpînitorii lui, pentru șansa unică de a-l stăpîni ? Cît îl apărăm de primejdiile care îl amenință, și cît ne ferim pentru ca înșine, prin viețuirea noastră, să nu-l primejduim ? Sau, altfel zis, cum ne apărăm șansa unică numită Pămînt ?

1—2 metri — solul, considerat de unii savanți drept loc de apariție a vieții, este indispensabil acesteia, prin funcțiile sale de rezervor și sursă de apă, elemente nutritive și energie, de intermediar în toate ciclurile biogeochimice globale. În ecosistemele terestre și acvaterestre, el reprezintă o adevărată uzină la scară mondială, permanent producătoare de biomasă, care constituie baza dezvoltării organismelor vii, inclusiv a omului.

Toate aceste considerente, precum și realitatea că — în condițiile în care populația globului este în continuă creștere — suprafețele lucrate rămîn practic aceleași, explică interesul tot mai mare pe care oamenii de știință din întreaga lume îl acordă cercetărilor vizînd conservarea, ameliorarea și utilizarea rațională a pămîntului. Potrivit estimărilor, la scară mondială, doar circa 4,5 miliarde ha sînt utilizate în producția agricolă,

sută din suprafața uscatului și care ia o amploare din ce în ce mai mare ; importante întinderi sînt, de asemenea, degradate prin poluare, sărăturare, compactare, destrucție, dehumificare sau acidifiere ; pe termen lung, resursele de sol sînt amenințate însă în cel mai mare grad de eroziune datorită căreia agricultura mondială pierde anual circa 23 miliarde tone de sol, încît, potrivit specialiștilor, pe această cale terenurile fertile ale planetei s-ar putea distruge în cel mult 150 de ani. Or, să nu uităm că pentru a se forma un centimetru de sol este nevoie de 50—1500 de ani...

Acest tablou general preocupă, în tot mai mare măsură, nu numai comunitatea oamenilor de știință, ci și o serie de organisme internaționale, precum și majoritatea guvernelor lumii. În 1981, spre exemplu, cea de a XIII-a sesiune a Conferinței FAO a adoptat Carta Mondială a

Solurilor, document ce enunță principiile generale cu privire la utilizarea optimă a resurselor pedologice ale globului, ameliorarea și protecția lor pentru generațiile viitoare.

Evident, fenomenele amintite — chiar dacă nu la aceleași proporții — au afectat, de-a lungul vremurilor, și teritoriul țării noastre. Trebuie să recunoaștem că, din punct de vedere agricol, nu am moștenit, în totalitate, pământul cel mai bun. La începutul construcției socialiste, cînd specialiștii au inventariat starea solurilor din România, au constatat că circa 7,3 milioane ha erau terenuri în pantă, supuse eroziunii. Alte milioane de hectare erau afectate frecvent de lipsa umidității sau de excesul acesteia, erau mlăștinoase, sărăturate sau se aflau sub influența altor factori distructivi care diminuau potențialul productiv al solului. Așa stînd lucrurile, în cadrul politicii agrare a partidului și statului nostru apărarea sănătății pământului, creșterea continuă a fertilității lui au devenit coordonate esențiale.

Avînd în vedere importanța fundamentală a pământului pentru existența și bunăstarea societății, ca și pentru independența țării, în anii ce au urmat Congresului al IX-lea al partidului a fost inițiată și se află în plină desfășurare o amplă ofensivă pentru corec-

tarea urmărilor agriculturii neraționale din trecut, pentru creșterea rodniciei pământului, pentru folosirea cu înalt randament a fiecărui metru pătrat de teren. După știința noastră, la ora actuală sîntem printre puținele țări din lume care beneficiază, în această privință, de o concepție globală, materializată în programe judicioase elaborate și riguros aplicate, în legi ce guvernează tot ce se întreprinde pentru înnoirea pământului, pentru creșterea rodniciei lui. Pe baza Programului național privind realizarea unor producții agricole mari, sigure și stabile — grandioasă operă de transformare a naturii — an de an, noi și noi suprafețe beneficiază de apă la nivelul cerințelor, noi și noi terenuri sînt scoase de sub influența eroziunii, a excesului de umiditate, a sărăturării sau a altor fenomene distructive. La începutul lui 1989, irigațiile cuprindeau 3 750 mii ha, reprezentînd 0,16 ha pentru fiecare locuitor, iar pînă la sfîrșitul secolului se vor extinde pe circa 7 milioane ha — practic pe întregul potențial irigabil al țării; aproape 3,5 milioane ha au fost desecate, iar amenajările anti-erozionale s-au efectuat pe aproape 2,5 milioane ha.

Terenurile podzolice, acide sau nisipoase fac și ele obiectul unor ample acțiuni ameliorative. Prin fertilizări chi-

mice și naturale, prin amendare, nivelare, afinare adîncă, subsolaj etc. pământul devine mereu mai rodnic, iar prin lucrările de organizare a teritoriului și a asolamentelor, ca și prin gospodărire rațională, însemnate suprafețe, altădată neproductive, sînt readuse în circuitul arabil.

Sînt, toate acestea, uriașe realizări ce sporesc neconținut zestrea funciară a țării și încununează imensul efort național, îndreptat spre nobilul țel al bunăstării generale. Se demonstrează astfel cu putere faptul că, spre deosebire de alte resurse naturale, epuizabile, pământul este mereu regenerabil dacă este îngrijit, apărat și folosit cu deplină responsabilitate.

Să nu uităm, în acest context, că totuși suprafețele pe care le avem la dispoziție sînt limitate, că la sfîrșitul secolului, pentru fiecare locuitor al țării vor reveni circa 0,33 hectare de teren arabil care să asigure cele necesare vieții. Cu atît mai mult este de datorită noastră, a tuturor, să manifestăm cea mai mare grijă față de ceea ce am dobîndit.

Într-adevăr, pământul este o șansă imensă, o șansă unică pe care trebuie să o apărăm. Un bun neprețuit, moștenit cu obligația fundamentală de a-l transmite intact generațiilor viitoare.

MARIA BOGDAN

Cindva, cu prilejul unei drumeții prin comuna Cașvana, din județul Suceava, două au fost surprizele care ne-au emoționat în mod deosebit. Mai întâi falnicul stejar al lui Ștefan cel Mare, aflat de strajă chiar la intrarea în localitate. În al doilea rând — piinea... sculptată în lemn, expusă la loc de cinste în muzeul sătesc. „Este — ne-a explicat custodele muzeului — o amintire din perioada lui 1907. Un om al obștii noastre, pentru a immortaliza mobilul evenimentelor petrecute atunci, a recurs la simbolul acesta, piinea cioplită în lemn...”

Prin diferite muzee județene și sătești, deseori am văzut rîșnite pentru măcinat cereale, cuptoare pentru copt aluatul proaspăt dospit, alte obiecte mai vechi sau mai noi, folosite în morărit și panificație. De fiecare dată ne-am amintit, cu intensitate crescîndă, de existența, în muzeul sătesc din Cașvana, a tulburătorului simbol și ne-am pus următoarea întrebare: oare cu asemenea expozate, reunite într-un singur loc, nu s-ar putea organiza un muzeu național al piinii? Un muzeu care să vorbească despre existența noastră milenară pe acest pămînt generos care, udat cu sudoarea și chiar cu singele numeroaselor generații de truditori ai pămîntului, a hrănit poporul cu piinea cea de toate zilele, înălțîndu-l în demnitate.

Încercînd să aflăm întrebării noastre răspuns, nu mică ne-a fost bucuria să constatăm că înșiși oamenii de meserie, mai exact cîțiva „suflețiști” din breasla brutarilor, nu numai că și-au pus problema constituirii unui muzeu al morăritului și panificației, dar l-au și creat.

Moment retrospectiv. Sîntem în septembrie 1979. La inițiativa dr. ing. Gheorghe Moldoveanu, cu largul concurs al unor colegi de breaslă (atît pensionari cît și în activitate), al conducerii centralei industriale de profil și al conducerii fabricii de piine „Steagul roșu” — București, aici se desfășoară cea dintîi întîlnire a brutarilor. „În sincerul climat al sentimentelor de dragoste și pasiune față de tot ceea ce înțelegem noi prin brutari și brutărit — relatează inginerul Moldoveanu — această acțiune, care avea să se înscrie pe orbita bunelor tradiții ale lucrătorilor din domeniul morăritului și panificației, a devenit, chiar de la prima sa ediție, un veritabil „arc peste

timp” al generațiilor. Creștea inima în noi văzînd cum se îmbrățișează pensionari din „leatul” lui Alexandru Marica cu colegii încă activi, din seria inginerului Alexandru Negreanu și cu mult mai tinerii muncitori, maștri, tehnicieni și specialiști reprezentați de entuziasta Mariana Drăgoi”.

Preluată în calitate de coordonator, din proprie inițiativă, de către inginerul Gheorghe Moldoveanu, acțiunea de orga-

UN MUZEU AL PÎINII

nizare a muzeului nu a întîrziat să-și arate primele roade. Prin donațiile făcute de Iacob Bucătaru, Mihai Popescu, Andrei Constantinescu, Alexandru Marica, Gheorghe Moldoveanu, Maria Crișan, Lidia Moțoc, Stancu Ștefănescu, Vasile Pavel și alți brutari din București, precum și prin contribuția altor colegi din întreaga țară, printre care Nicolae Anghel din Sibiu, Bela Farcaș din Odorheiu Secuiesc, Mateș Pincu și Smaranda Savari din Iași, Nicolae State din Brașov etc., la muzeul amenajat în incinta fabricii de piine „Steagul roșu” au început să se adune felurite materiale cum ar fi: izvoade vechi despre panificație; fotografii și albume cu aspecte de epocă, din munca și viața brutarilor; publicații și articole dedicate celor ce plămădesc piinea; în sfîrșit, mici obiecte folosite de

breaslă, cum ar fi gripca, ștanța, cuțitul de cocător și altele. Așa se face că, la ediția din 1983 a întîlnirii brutarilor — întîlnire devenită tradițională — modestul muzeu și-a putut primi oaspeții cu ușile larg deschise, aici fiind vizionate cele dintîi materiale achiziționate. Iar emoția — lesne de înțeles — a multora dintre participanți, le-a dat îndbold să doneze, din îndemnul inimii, noi și noi piese pentru îmbogățirea colecției muzeului.

„În special prin osîrdia și generozitatea celor mai vîrstnici colegi din breasla noastră — afirmă ing. Luminița Dan, director general al Centralei Industriale de Morărit și Panificație — „Muzeul Piinii” a devenit o realitate. După aproape un deceniu de la nașterea ideii, numărul și diversitatea materialelor achiziționate au sporit atît de mult încît desăvîrșirea începutului, inițiat de minunații noștri înaintași, a devenit o opțiune de onoare pentru noi, continuatorii. Cu sprijinul Comitetului Sindicatelor din Agricultură și Industria Alimentară, al Comitetului Municipal pentru Cultură și Educație Socialistă București și al altor factori ce ne pot ajuta, credem că vom reuși să reorganizăm muzeul într-un spațiu corespunzător, apt pentru un veritabil Muzeu al Morăritului și Panificației. Aici vom putea desfășura, în condiții mult mai bune, și anumite acțiuni inițiate pe linia creației tehnico-științifice”.

Într-adevăr, o opțiune de onoare, care se poate constitui într-un generos și necesar act de cultură...

AUREL IVAN

CURIOZITĂȚI

● Naturalistul german Brehm povestește despre prietenia dintre un botgros și o pisică. Pasărea a scăpat într-o zi din colivie și a dispărut, spre disperarea stăpînului și a pisicii. Peste cîteva zile, pisica a adus-o acasă, ținînd-o nevătămată în gură.

● Lamark a văzut într-o zi cum s-a prăbușit cuibul unei perechi de rîndunele. Zece sau douăsprezece surate de-ale lor le-au sărit imediat în ajutor, construind într-o singură zi alt cuib mult mai solid. Pentru a-l reface, celor două păsări le-ar fi trebuit cel puțin 15 zile de muncă încordată.

● Pe un vinzător de legume și zarzavaturi dintr-o piață pariziană l-a intrigat prezența aproape zilnică a unui ciine care venea și se așeza liniștit lingă taraba lui. În timp ce omul se ducea să aducă lăzi cu marfă dintr-o magazie, cățelul dispărea imediat. Negustorul a început să-l urmărească, dezlegînd ușor enigma. Ciinele fura guliile din coșul vinzătorului — atîtea cîte putea apuca în gură — și fugea cu ele acasă, unde îl aștepta prietenul său, un cal, care se apuca îndată să ronțăie guliile aduse...

ANUL ASTRONOMIC 1990

Citeva amănunte de la Magda Stavinschi, cercetător la Centrul de astronomie și științe spațiale din București.

La 4 ianuarie 1990, ora 19,4, — timp legal român —, Pământul va trece prin periheliu, adică prin punctul cel mai apropiat de Soare. El se va afla la afeliu (deci cel mai departe de Soare) peste o jumătate de an, la 4 iulie, ora 7,1. Nu este deloc ciudat că Pământul se află cel mai aproape de Soare în ianuarie. Să nu uităm că atunci emisfera australă este în plină vară, iar succesiunea anotimpurilor nu depinde de distanța variabilă a Pământului de Soare (orbita sa fiind o elipsă și nu un cerc), ci de înclinarea axei de rotație terestre față de ecliptică (drumul Pământului în jurul Soarelui).

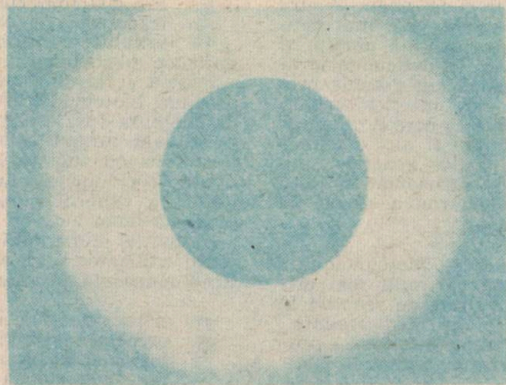
Cele mai așteptate evenimente astronomice sînt, desigur, eclipsele. Se știe că dacă planul orbitei lunare, de exemplu, ar coincide cu planul eclipticii, atunci am avea în fiecare lună o eclipsă de Soare și una de Lună. La fiecare Lună Nouă, Luna s-ar afla exact pe linia Soare-Pământ și ar ascunde Soarele în conul său de umbră, producînd o eclipsă de Soare. La Lună Plină, Luna ar intra în conul de umbră lăsat de Pământ în partea opusă Soarelui. Ar avea deci loc o eclipsă de Lună. Dar, orbita Lunii este înclinată cu aproximativ 5° față de ecliptică, astfel că Luna nu se află întotdeauna, la cele două faze, în planul eclipticii. Pe de

altă parte, dacă Soarele și Luna se află în același timp în vecinătatea nodurilor lunare (acolo unde orbita lunară taie ecliptica), are loc o eclipsă.

Intr-un an, pot avea loc în medie două eclipse de Lună și două de Soare. Acesta este și cazul anului 1990. Dar nici eclipsa inelară de Soare din 26 ianuarie și nici eclipsa totală de Soare din 22 iulie nu vor putea fi văzute de pe teritoriul țării noastre. (De fapt, prima eclipsă totală de Soare, vizibilă din

cific, La 9 februarie, Luna răsare la 18h31m, deci puțin după intrarea ei în penumbră. Faza totală are loc între 20h49m,2 și 21h32m,9, momentul fazei maxime fiind la 21h11m,0. Eclipsa sfîrșește la 22h53m,5, iar Luna iese din penumbră la 0h02m,5 (10 februarie). Cealaltă eclipsă de Lună, din 6 august, va fi numai parțială și nu va putea fi văzută din România.

Dintre planete, mai interesantă va fi, desigur, tot strălucitoarea Venus. La începutul anului va apărea

România, va avea loc abia în anul 1999). Vom putea admira însă, evident dacă cerul va fi senin, eclipsa totală de Lună din 9 februarie 1990. Începutul eclipsei este vizibil în Europa, nordul Groenlandei, Asia, Africa (în afară de partea nord-vestică), Australia, Noua Zeelandă, partea Antarcticii dinspre Oceanul Indian, Oceanul Înghețat de Nord, Oceanul Indian și jumătatea vestică a Oceanului Pa-

cific. La 9 februarie, Luna răsare de seară. Urmează o perioadă cînd nu poate fi deloc observată (ea fiind în conjuncție cu Soarele la 19 ianuarie). Conjuncția are loc atunci cînd o planetă se află pe direcția Soare-Pământ (inferioară, dacă este între Soare și Pământ, superioră — cînd este de partea cealaltă a Soarelui). Doar Mercur și Venus se pot afla la conjuncție inferioară. La aceste planete poziția optimă de obser-

vare este la elongația maximă, adică atunci cînd unghiul direcțiilor de vizare spre planetă și Soare este maxim. În anul 1990, elongația maximă va fi atinsă de Venus la 30 martie, cînd este Luceafăr de dimineață, deci atunci cînd este cel mai departe de Soare pe bolta cerească. Planeta este deosebit de strălucitoare la 22 februarie, cînd atinge magnitudinea 4,4.

La începutul anului, planeta Marte răsare spre dimineață și nu urcă prea mult deasupra orizontului, fiind puțin strălucitoare (magnitudinea 1,8). Cu timpul însă perioada ei de vizibilitate crește, răsărind vara aproape de miezul nopții. Cea mai mare strălucire o atinge la opoziția de la 27 noiembrie. Este, deci, momentul cînd poate fi văzută de pe Pământ în direcție opusă Soarelui.

Opoziția lui Jupiter cu Soarele are loc la 27 decembrie 1989, condițiile de vizibilitate fiind optime chiar la începutul anului 1990, cînd rămîne pe cer toată noaptea. În această perioadă ea urcă pe boltă destul de mult și este foarte strălucitoare. Primăvara, nu mai poate fi văzută decît seara în regiunea sud-vestică a cerului. Ea apune apoi din ce în ce mai devreme, reapărînd, după conjuncția din 15 iulie, dimineața spre orizontul estic.

Pe la începutul lui februarie poate fi văzută Saturn, foarte puțin, înainte de răsăritul Soarelui. Momentul răsăritului acestei planete se deplasează încetul cu încetul, astfel că, la opoziția cu Soarele din 14 iulie, ea poate fi admirată toată noaptea.

Acestea sînt planetele ce pot fi observate de oricine, cu ochiul liber. Pentru urmărirea lui Mercur sau a lui Uranus este necesar un binoclu, în vreme ce Neptun și Pluton necesită deja instrumente perfecționate.

ALTE DOMENII ALE BIOTEHNOLOGIEI

Cum se știe, biotehnologia este aplicarea organismelor, sistemelor sau proceselor biologice în diferite domenii ale producției industriale. Biotehnologia desemnează activitatea de valorificare, îndeosebi, prin manipulare genetică, a proprietăților microorganismelor, a culturilor de celule vegetale și animale și ale funcțiilor subcelulare pentru producerea unei palete largi de substanțe utile, reduceri ale consumurilor de energie și de materii prime, eliminarea fenomenelor de poluare a mediului natural etc.

In medicină, printre biotehnologiile perfecționate în ultimul deceniu este inserată producția de anticorpi monoclonali capabili să identifice cu precizie diferite tipuri de celule și molecule, inclusiv să recunoască anumite tipuri de cancer, realizare onorată cu premiul Nobel pe anul 1984. Eradicarea unor afecțiuni contagioase se poate obține prin includerea genelor vaccinate într-un virus inofensiv capabil să vehiculeze mai multe vaccinuri în organism. În chirurgia reparatorie se produce, prin recombinații genetice, o proteină denumită factor activator de plasmogen care va fi, probabil, instrumentul cel mai eficient pentru dizolvarea cheagurilor de sânge. Pentru terapia de înlocuire, exemplele cele mai concludente ar fi producția de insulină umană și de hormon de creștere uman. În deficiența imunitară, o nouă eră terapeutică s-a deschis prin obținerea interferonului și interlenkimelor. Aceste molecule nu se găsesc în corpul omenească decât în cantități infinitesimale și nici o tehnologie, cu excepția recombinărilor genetice, nu le poate produce în cantitate suficientă. În 4 ani costul tratamentului cu interferon a scăzut de 30 de ori.

In industria farmaceutică, biotehnologiile permit producerea pe căi mult mai eficiente a unei game variate de reactivi de diagnostic rapid și de medicamente: vaccini, antibiotice, vitamine, hormoni, produse antitumorale și antivirale, anticorpi etc.

În următorii ani, ingineria genetică va fi aplicată în realizarea a 25% din produsele chimice. Se estimează că biotehnologia va elimina petrolul în producția de insecticide, îngrășăminte chimice, materiale plastice etc. Un evident interes se manifestă pentru producerea de carbon regenerabil de origine vegetală.

Biotehnologiile moderne sînt în extindere pentru creșterea gradului de recuperare a petrolului din zăcămintele și pentru valorificarea minereurilor. Unele specii de microorganisme introduse în zăcămintele mării, prezintă mari cantități de gaze, sau sînt apte să reducă viscozitatea țițeiului ori să genereze substanțe tensioactive care ușurează eliberarea țițeiului. În cadrul biotehnologiei industriale extractive, biometalurgia se bazează pe capacitatea unei serii de microorganisme de a solubiliza selectiv săruri de cupru, zinc, nichel, aur, crom, uraniu etc. din minereuri. Prin me-

tode microbiologice se practică, de asemenea, desulfurarea cărbunilor. Alte bacterii posedă proprietăți de biomagnetism și bioluminescență, oferind soluții noi ramurilor industriale interesate.

Sfera energetică a biotehnologiei este legată și de activitatea de depoluare a apelor uzate, folosindu-se fie epurarea aerobă în care microorganismele consumă substanțele poluante, fie epurarea anaerobă în urma căreia se obține metan. Biomasa reprezintă una din principalele surse de energie și materii prime. Anual se produc pe planeta noastră 173 miliarde tone de substanță uscată, adică de 20 de ori mai mult decît energia din hidrocarburi consumată în lume în același interval.

Numeroase programe de ameliorare a plantelor și animalelor se bazează pe organisme reprogramate genetic, obținute cu ajutorul biotehnologiilor moderne. Ca exemplu la plante menționăm multiplicarea rapidă a unor genotipuri valoroase; obținerea la cartof, pomi, viță de vie etc. de populații libere de virusuri; realizarea de linii izogene — pure din punct de vedere genetic — la tutun, plante medicinale, cereale; creșterea randamentului fotosintezei sau a asimilării azotului; hibridarea celulară sau paraxuală prin care se obțin hibrizi între specii îndepărtate filogenetic, cum sînt hibrizii somatici dintre cartof și tomate, denumiți pomate; cultura de celule în suspensie pentru producerea de substanțe valoroase necesare în industriile alimentară, chimică și farmaceutică (alcaloizi, steroizi etc.); izolarea și sinteza unor gene care determină rezistența la o serie de boli și dăunători sau la soluri sărăturoase.

In domeniul biologiei animale, aspectul cel mai important pare să fie în prezent transferul de embrioni și determinarea sexului embrionilor cu ajutorul unui anticorp monoclonal marcat.

Pentru sectorul zootehnic, un interes crescînd prezintă biotehnologiile care asigură producerea de biomase furajere, respectiv de proteine monocelulare neconvenționale, cu ajutorul drojdiilor, folosind substraturi ca zer, grăsimi reziduale, reziduuri din distilerii, melase din industria zahărului, metan, parafine, paie, deșeuri de lemn etc.

Industria alimentară este probabil cel mai vechi utilizator al biotehnologiei, fermentația fiind cunoscută de milenii.

In țara noastră, în Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnologic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000 se precizează că în cercetarea biologică vor fi elaborate metode genetice noi, de dirijare și recombinaire a materialului purtător de informație genetică, în vederea creării de organisme cu proprietăți dinainte proiectate, îndeosebi de plante cu randament superior de utilizare a energiei solare și animale de înaltă productivitate.

Se vor intensifica cercetările pentru crearea de noi tipuri de microorganisme utile, producătoare de substanțe biologice active — proteine, aminoacizi, enzime, antibiotice, hormoni, vitamine — precum și pentru elaborarea de metode microbiologice de recuperare a metalelor din minereuri sărace, eliberarea țițeiului din zăcămint, recircularea și valorificarea superioară a deșeurilor și subproduselor, realizarea de noi produse, materiale și înlocuitori.

Dr. VITALIE TEODORU

În afara cunoscutului și impresionantului complex fortificat din munții Orăștiei, — care se întindea pe o suprafață de 200 kmp și cuprindea 7 cetăți falnice, zeci de turnuri de supraveghere și mulți kilometri de ziduri —, geto-dacii și-au construit întotdeauna așezările pe promontorii și înălțimi, apărate natural și fortificate apoi prin ample lucrări ingineresti. Așa a fost și la Popești-Ilfov, unde s-a aflat cel mai important centru politic, militar și spiritual al geților din Cimpia Română. Așezarea, edificată pe un promontoriu, avea în partea cea mai înaltă o „Acropolă” cu caracter rezidențial, ce se întindea pe aproape 2 ha, fiind apărată printr-un înalt val de pământ, dotat pe creastă cu o palisadă din lemn și cu un șanț adânc de 14 m și lat de 20 m. Alte două incinte fortificate constituiau în jur zone de refugiu și apărare. Pe „Acropole” se înălța un fel de palat, construcție de mari dimensiuni, care era acoperit cu olane și țigle, fapt rar întâlnit în lumea geto-dacă.

Așezarea aceasta era renumită pentru obiectele ceramice produse în atelierele meșteșugarilor săi, în mari cantități: amfore și cupe cu decor în relief, după modele elenistice,

dar cu motive originale.

La Tășnad-Bihor a fost descoperit atelierul unui bijutier dac, ce conținea o vatră-cuptor, o groapă cu mangal, materie primă, produse semifabricate și bijuterii. Faptul atestă că cele peste o sută de

GRĂITOARE MĂRTURII ALE CIVILIZAȚIEI GETO-DACICE

obiecte de podoabă descoperite în lumea geto-dacică sînt de proveniență autohtonă.

La Cîrlomănești-Buzău, într-o așezare ce a durat între mijlocul secolului al II-lea și jumătatea secolului I î.e.n., s-au găsit mai multe statuete, operă uimitoare a unui artist plastic local. Ele ne încântă azi prin finețea simțului observației, prin forța talentului și originalitatea exe-

cuției. Artistul a abordat o mare varietate de subiecte realizînd unicate de mare valoare estetică și, totodată, documente grăitoare referitoare la psihicul lumii geto-dace. Figurile omenеști — tratate cu naturalețe — sînt înfățișate îndeosebi în ipostaza unor călăreți sau războinici. Unele statuete ating înălțimea de 270 mm, printre care se disting lupul, mistrețul, cerbul și câprioara.

La nord de localitatea Me-dieșu Aurit (jud. Satu Mare) poate fi văzut un obiectiv de excepțională valoare ce constituie un **unicum** istoric. Se află aici cinci cuptoare pentru ars ceramică ce au aparținut unor olari daci, care aveau un mare atelier de olărie, în secolele II—IV e.n. Cuptoarele — bine păstrate — sînt construite din lut crutat. Ceramica era lucrată atît manual cît și cu ajutorul roții olarului. Se fabrica mai ales ceramică fină, cenușie sau neagră, arsă reductiv. În acest punct a ființat o așezare dacică mare, importantă, așa cum o atestă și necropola descoperită aici, ceea ce constituie încă o dovadă materială a continuității locuirii strămoșilor noștri pe aceste meleaguri.

V. CLAUDIU

Cea mai veninoasă dintre toate ciupercile din lume este Amanita phalloida, care are o culoare galbenă-măslinie. La 15 ore după consumarea ei, victima are convulsii și moare. Papa Clement al VII-lea (1478—1534) si-a găsit în acest fel sfîrșitul. Din aceeași familie face parte și ciuperca „Pălăria șarpelui”, care crește și la noi.

A fost descoperită și o ciupercă ce se înmulțește într-un mod deosebit de agresiv. Este vorba de Haptoglossa mirabilis, întâlnită în apa unor lacuri sau bălți, unde crește fixată pe pietre sau alte obiecte aflate pe fundul acestora. Ciuperca are un „nas” alungit, în interiorul căruia se dezvoltă un „proiectil” sub formă de harpon. Cînd una dintre numeroasele viețuți ce înnoată în căutare de hrană o atinge din întîmplare, ciuperca reacționează fulgerător: harponul este aruncat afară cu putere, drept în corpul neatențului animal; imediat protoplasma ciupercii trece, prin orificiul creat, în corpul țeftef. Din protoplasma se dezvoltă apoi un mare număr de embrioni care cresc pînă umplu 3/4 din cavitatea corpului gazdei. Apoi, embrionii perforază perețele organismului prăzii deja moarte, pe care o părăsesc. În scurt timp se fixează pe substrat, unde rămîn pînă la maturitate.

„Șiretenia” ciupercilor face obiectul studiilor întreprinse de doi specialiști ame-

ricani din Departamentul Agriculturii, care au cercetat Monilia vacinii corimbosi, ce atacă primăvara frunzele tufșurilor de afin. Asemenea majorității paraziților vegetali, aceasta recurge la ajutorul insectelor polenizatoare pentru a se propaga de la o plantă la alta. Într-adevăr, frunzele de afin — sub acțiunea ciupercii — reflectă, succesiv, lumina ultravioletă, secretă un fel de nectar, în sfîrșit, degajă un miros de ceai fermentat... Albina, înslată în primul moment de înțregul cortegiului de caracteristici ale florilor, realizează „prea tirziu eroarea în care a fost indusă, transportînd, „fără voia ei”, spori ciupercii, culesi în zborul său de recunoaștere.

Un cercetător din S.U.A. a anunțat că a descoperit, în sfîrșit, secretul purității sunetului violonilor Stradivarius. Acesta nu ar fi decît urmarea efectului produs de o banală ciupercă. Cercetătorul american a ajuns la această concluzie dizolvînd de pe lemnul violonului răsina și curățînd porii (lemnului). A rezultat un material foarte ușor și foarte uscat, care nu este altceva decît rodul activității ciupercii. Se pare că nici mesterii italieni nu au cunoscut acest lucru. Lemnul pentru violon era adus din Alpii Tirolezi sub formă de plute, iar ciuperca ce se găsea în apele de pe parcursul plutelor acționa în timpul călătoriei.

CE SĂ MAI ȘTIM
DESPRE CIUPERCII

STEJARUL — o emblemă a veșniciei

Printre arborii de mare longevitate care semnifică, deopotrivă, soliditate și durată, se numără și stejarul, copac îndrăgit și ocrotit de om pentru marea lui frumusețe, dar și pentru extraordinara-i rezistență.

Fundalul luptei lui Mircea cu Baiazid, de la Rovine, descrisă de Eminescu, este „codrul de stejari”.

Goga a umanizat Stejarul, făcând din el un visător: „Pe vîrf de deal, în largul de zăpadă, / Bătrîn stingher, stejarul e de pază, / Sub bolta lui vin corbii de s-așează / Cînd umbrele-nserării prind să cadă. / Jur împrejur e gol, e frig, e groază... / S-a lupilor flămîndă serenadă / Din cînd în cînd, în noaptea-i dă dovadă / Că-n depărtare ura mai veghează / El, mut și blînd, stă fără să se-ncline, / Acolo unde-n vîfor și urgie / Blestemul rădăcinilor îl ține... / Cu împăcare înfruntînd povara, / Înfășurat în vechea lui mîndrie, / E neclintit: visează primăvara...”.

Îl pomeneste și Macedonski în „Rondelul coroanelor nepieritoare”: „Coroane-n veci nepieritoare / Dintre frunzișurile mari / Ale bătrînilor stejari, / Mi-ăsterne umbra sub picioare”.

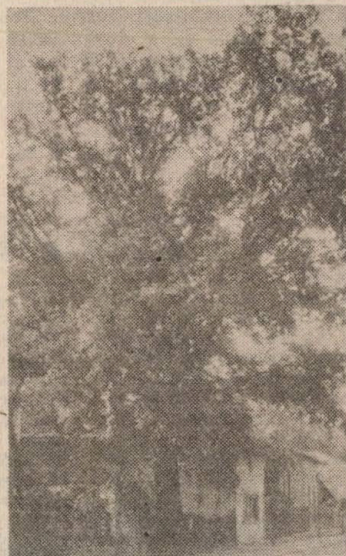
În opera bardului de la Mircești stejarul apare de 47 de ori, deținînd din acest punct de vedere supremația absolută (la Arghezi sînt atestate 30 de frecvențe, la Pillat 24, la Eminescu 20, la Coșbuc 9, la Voiculescu 8, la Goga 6, iar la Blaga 3. În total 147 de atestări, stejarul fiind „întrecut”, în opera clasicii nostri, de brad cu 214 frecvențe și de plop cu 168).

În apropierea casei memoriale din Mircești, cu 20 ani în urmă, se mai aflau „stejarii-înfrățiți”, aleși de Alecsandri să simbolizeze Unirea. După furtuna din vara anului 1969, din cei „doi frați dintr-o tul-

pină” a rămas numai unul! Lumina ce o radiază amintirea bardului pare însă și mai pregnantă. Acest stejar, sub care poetul se retrăgea să se odihnească, „i-a văzut” ultimele zile, de la care privirea lui obosită, cuprinzîndu-l, a aflat cele din urmă mîngîlieri...

A pierit de trăsnet stejarul milenar de la Ghergani, la umbra căruia Ion Ghica medita la zigzagurile vieții politice.

A fost decimat în epoca fanariotă vestitul codru al Vlă-

siei, dar supraviețuiesc încă trei stejari monumentali, cu dimensiuni excepționale, care erau mlădițe tinere la începutul domniei lui Mircea cel Mare și sînt martori, timp de aproape șase secole, ai vremurilor lui Vlad Tepeș, Mihai Viteazul, Constantin Brîncoveanu, apoi ai zilelor noastre.

Două exemplare maiestuoase de stejari, cu diametrul tulpinilor de 140 cm, se află în curtea mănăstirii Cernica. Unul dintre ei a fost evocat

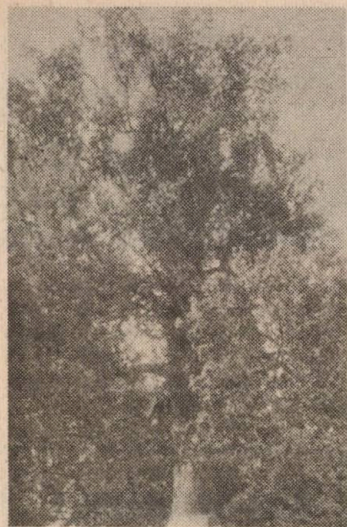
cîndva de Gala Galaction, care-și doarme somnul de veci la Cernica, la cîțiva metri mai încolo de mormîntul pictorului Țuculescu.

Un alt exemplar se află în București, pe strada Dreaptă, nr. 12, iar o ultimă relictă din celebrul codru al Vlăsiei se găsește în pădurea Balamuci-Deal, lingă localitatea Greci-Grădiște. Acesta este „Stejarul lui Vlad Tepeș”.

Un itinerar, dintre altele multe posibile, chemate să ne poarte peste farmecul inefabil al pămîntului nostru, o clipă de popas la umbra stejarilor istorici pot deveni prilejuri de rodnice meditații, tot atît de interesante ca și cele menite să ne familiarizeze cu monumentele arhitectonice sau artistice. Nemuritoare a rămas legenda „Stejarului din Borzești”, legată, după tradiție, de vatra copilăriei lui Ștefan cel Mare. Pe acest loc, voievodul a înălțat o ctitorie în anul 1493, iar alături se poate vedea podul de piatră construit tot în timpul lui Ștefan cel Mare, unul dintre primele poduri rutiere cu caracter permanent din țara noastră, în folosință și astăzi.

Un stejar care și-a petrecut „tinerețea” sub domnia lui Ștefan cel Mare se află în comuna Cașvana, nu departe de Gura Humorului. Este unul dintre cei mai groși stejari cunoscuți în țara noastră. Trunchiul său are diametrul de 3 m și circumferința de 8 m. Vîrsta e apreciată la peste 500 de ani. În imediata vecinătate (comuna Botoșana) se află un stejar de aceeași vîrstă și de aceeași frumusețe și măreție. De menționat că un „Stejar al lui Ștefan cel Mare” vom întâlni și în satul Vizantea, din județul Vrancea.

De istoria furtunoasă a poporului nostru este legată existența seculară a „Stejarului lui Matei Basarab”, din comuna Plătărești-Ilfov, a-

mintind de domnia marelui voievod al Țării Românești.

Un „frate” al său mai „bătrîn”, din Grădiștea, evocă numele lui Mihai Viteazul, și mai găsim stejari legați de numele acestui mare domnitor la Dioști, județul Dolj, în pădurea Chieșd, din apropierea localității omonime din județul Sălaj, la Colonești, județul Bacău.

În preajma comunei Ianca, județul Olt, există trei stejari seculari, a căror vîrstă depășește 300 de ani.

Cu peste 16 decenii în urmă, sub stejarul din Groserea, județul Gorj, s-au adunat pandurii din zona Vladimiri, satul natal al lui Tudor Vladimirescu. Un alt stejar secular pe care tradiția îl asociază amintirii lui Tudor Vladimirescu, se află în perimetrul comunei Fărcaș, județul Dolj.

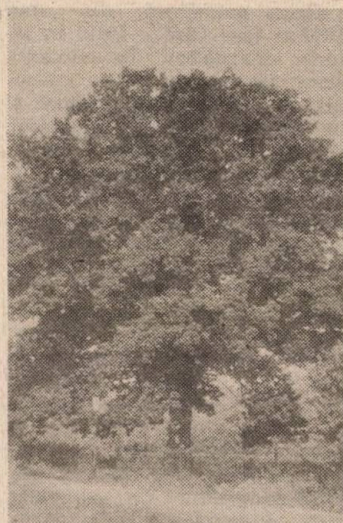
La Blaj, în parcul Iancului, vom găsi un stejar care impresionează prin dimensiuni și vigoare. Tulpina are un diametru de 5,30 m, iar coroana — de forma unei umbrelor enorme — 35 m. Este un splendid monument al naturii, martor la mai multe evenimente istorice, și care „l-a văzut” pe Avram Iancu întilnindu-se cu ai săi de la 1848.

La începutul anului 1857 a avut loc, în orașul Roman, în casa învățătorului Ion Ștefănescu-Românul, o întrunire unionistă. Spre aducere-aminte a acestui eveniment, locuitorii urbei au plantat „Stejarul

Unirii”. Azi, copacul e înconjurat de noul cartier de locuințe sugestiv numit „Stejarul”.

Pe șoseaua dintre Roman și Bacău, în comuna Tupilați, în apropiere de vestitul Han al Ancuței, cîntat în pagini fără de egal de însuși „Stejarul literaturii române”, se află decanul de vîrstă al arborilor seculari din județul Neamț. Stejarul are înălțimea de 30 de metri, cu un coronament bogat, asimetric, atingînd 20 m. Tot în județul Neamț se află stejarul de la Borniș (comuna Dragomirești), aproape de Războieni, în vîrstă de 200 de ani, avînd trunchiul în diametru de 1,50 și o înălțime de 25 metri.

În județul Vaslui, la Vindeiei, există un stejar foarte bătrîn, rămas din codrii secu-

lari care înconjurau cîndva satul Obîrșeni. Uriașul din Vindeiei, a cărui tulpină abia poate fi cuprinsă de patru oameni cu brațele, are crengi atît de mari, de groase și de lungi, încît par, la rîndul lor, alți copaci crescuți din trunchiul său. Localnicii îl consideră ca pe un splendid dar al naturii.

Lîngă localitatea Rotbav, din județul Brașov, se găsește o pădure de stejari (rezervație cinegetică) în care două exemplare se numesc Adam și Eva, în vîrstă de circa 600 de ani!

În apropierea localităților Gurghiu și Beica, din județul Mureș, se află pădurea-rezervație Mociar. Stejarii au vîrstă de peste 500 de ani! Diametrul unora atinge 2-3 m, iar coroana crengilor seamănă cu niște pălării uriașe.

Dar cel mai vestit paradis al stejarilor din patria noastră este pădurea Bejan, la 5 km răsărit de Deva, decretată rezervație naturală.

Nu ne-am propus, în aceste rînduri, o „inventariere” a tuturor stejarilor mai mult sau mai puțin celebri de pe cuprinsul patriei, deși am mai putea pomeni mulți. Rămînem la gîndul că ocrotirea lor, cît și a celorlalți stejari necitați în documentarul nostru, este o obligație de mare răspundere pentru civilizația contemporană. Stejarul e un cuvînt cu rezonanțe, care ne îmbie, clipă de clipă, să zăbovim în fața veșniciei firii.

MIHAI BURDUJA

APA TRECE,

- Viteazul privește pericolul; cutezătorul îl caută; nebunul nu-l vede.
- Ferește-te deopotrivă de prietenia dușmanului și de dușmănia prietenului.
- Nu se aruncă niciodată cu pietre în copacul sterp, dar nici în acela care-și pleacă ramurile pline.
- Calul aleargă, călărețul ajunge.
- Gîndurile rele se alungă prin fapte bune.
- Lemn bun, lemn rău — aceeași cenușă. Dar nu aceeași flăcără!
- Înjosește pe alții aceia care nu pot să se ridice pe sine.

NICOLAE IORGA

PIETRELE RĂMÎN

S-a vorbit, se vorbește și se va vorbi încă destulă vreme despre posibilitățile de extragere a energiei din biomasa. Izvorul e într-adevăr foarte bogat, dar pentru a ajunge la exploatarea lui eficientă mai sînt necesare mari eforturi, cercetări asidue și cheltuieli. Speranța rămîne însă vie.

MILIARDE DE TONE OFERITE DE NATURĂ

Ce se înțelege, de fapt, prin **biomasă**? Termenul include totalitatea materiei animale și vegetale, vii sau moarte, precum și cantități imense de reziduuri provenind din diverse activități industriale și agricole, deșeurile urbane etc. care, în cele mai multe cazuri, sînt poluante.

De vreme ce biomasa a fost luată în considerare ca sursă potențială de energie, s-au făcut și calcule. Astfel a reieșit — potrivit revistei franceze „La Recherche” — că lumea vegetală produce, în fiecare an, ceva de ordinul a 170 miliarde tone de substanță uscată. Dar ce reprezintă aceasta din punct de vedere energetic? Cantitatea de biomasa produsă anual, ca urmare a procesului de fotosinteză — evaluarea o găsim în revista „Impact: Science et Société”, editată de UNESCO — reprezintă echivalentul a 40 miliarde tone de petrol.

Așadar, resursele **potențiale** sînt de-a dreptul uriașe, dar pentru ca miliardele teoretice să devină combustibil **real**, trebuie parcurs un drum lung și anevoios, pe care omenirea a pășit cu foarte multe secole în urmă, sub forma cea mai simplă și cea mai la îndemînă, adică arderea directă a lemnului sau a altor produse vegetale. În multe locuri, mai cu seamă în țările în curs de dezvoltare, această formă de valorificare energetică a biomasei continuă să fie folosită și astăzi. Potrivit datelor furni-

zate de Organizația latino-americană a energiei, în respectiva zonă lemnului îi revin 14,5 la sută din producția primară de energie, pentru consumul casnic, îndeosebi în gospodăriile cu venituri mici. În America Centrală această proporție depășește 50 la sută, iar în Brazilia, lemnul și trestia de zahăr asigură mai mult de 36 la sută din consumul de energie.

Criza petrolieră din anul 1973 a tras însă o linie în istoria energiei. În căutarea unor surse alternative, oamenii de știință s-au orientat și în direcția utilizării biomasei, dar în cu totul alte condiții. Cele dintîi rezultate și constatări au dus la o clasificare a posibilităților de extragere a energiei din biomasa: arderea directă pentru producerea de căldură sau electricitate, utilizarea animalelor de tracțiune furajate cu produsele cîmpului și obținerea de molecule cu conținut energetic mare, în care este inclusă producerea de gaze și alcool, pe baza unor procese fermentative.

În diverse țări au fost inițiate programe de cercetare care vizează, pe de o parte, intensificarea producerii de biomasa — ceea ce ar reprezenta, într-o exprimare mai puțin tehnică, cultivarea de energie în cîmp. Așa se face că, de pe acum, produsele care urmează să substituie carburanții clasici sînt bine cunoscute. Există deja tehnologii performante de obținere a etanolului pornind de la zaharuri simple din sucuri de topinambur sau sfeclă, amidon din grâu etc., ca și de la lemn, prin orelucrare chimică a celulozei.

Pe lângă toate acestea, pe panoplia extragerii de energie din biomasa figurează, la loc de cinste, fermentația anaerobă a materiei organice pentru producerea de biogaz cu un conținut mediu de metan

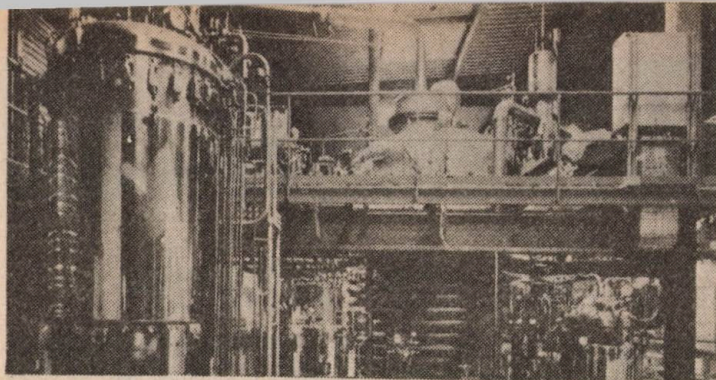
ENERGIE DIN CÎMP?

de 60 la sută. Trebuie spus că, în ansamblu, rezultatele cercetărilor de pînă acum au dus la rezultate practice aflate fie la nivel experimental fie, cel puțin, la scară-pilot.

PE MĂSURA RESURSELOR ȘI A PROGRAMELOR DE CERCETARE

În fiecare țară, abordarea problemei valorificării energetice a biomasei are un caracter specific. În Marea Britanie și Portugalia, lucrările sînt orientate spre speciile forestiere repede crescătoare, în Danemarca și Belgia au întîietate culturile care produc substanțe zaharate, în R.F. Germania — deșeurile menajere, iar în Italia — deșeurile industriale lichide. Exemple aparte oferă Franța și Suedia, care și-au formulat, după cît se pare, programele cele mai complexe, incluzînd modalități de valorificare foarte diverse: de la culturi de sălcii repede crescătoare și alte specii forestiere, pînă la fermentația etanolică, gazeificarea și arderea lemnului.

Și în afara Europei, preocupările legate de obținerea energiei din biomasa sînt evidente. În Canada, existența unui întins patrimoniu forestier a determinat concentrarea eforturilor în direcția transformării energetice a lemnului prin metode termochimice și biochimice, în timp ce în S.U.A. rezultatele cercetărilor în domeniul culturilor energetice au avut, ca una din consecințe, faptul că în 20 de state se vînd carburanți care con-

Prelucrarea produselor agricole în scopuri energetice : o instalație de încălzire cu alcool obținut din cereale. Posibilitățile se află acum în stadiu de testare. Vor deveni ele mine realități ?

țin, pînă la 10 la sută, metanol sau etanol produse din porumb.

Exemplul Braziliei, unde peste două milioane de vehicule folosesc în amestecul carburant alcool obținut din trestie de zahăr și unde se efectuează experiențe susținute în vederea utilizării uleiurilor vegetale în motoarele diesel, este prea bine cunoscut pentru a mai stăruia asupra lui. Acțiuni asemănătoare se desfășoară în Japonia, ale cărei programe sînt concentrate asupra producției de etanol, acetona, butan și metanol pornind de la celuloză și metanizarea deșeurilor industriale și urbane, în timp ce în Noua Zeelandă accentul cade pe speciile forestiere cu rotație scurtă, producerea de acetona, butan și etanol din lactoser și, mai ales, pe utilizarea, la automobile, a metanolului extras din biogaz.

Fără îndoială, nu trebuie omise încercările de aplicare a posibilităților pe care le oferă biogazul într-un șir de țări în curs de dezvoltare mai sărace, încercări cu atît mai importante cu cît 38 la sută din cele 9,5 miliarde de bovine existente în lume se află în Africa, Asia, America Latină și Orientul Apropiat.

ÎN TRE LUMEA AGRICULTURII ȘI CEA A INDUSTRIEI

Toate acestea sugerează necesitatea unei noi viziuni asupra naturii vii, asupra raporturilor dintre omul epocii contemporane și resursele naturale care îl înconjoară, asupra relațiilor dintre lumea agriculturii și cea a industriei, totul concentrîndu-se în direcția descoperirii și valorificării unor surse de energie reînnoibile. Iar izvorul nesecat al acestei energii este Soarele, prin mijlocirea fotosintezei. Or, se știe că acest proces — în ciuda cantităților uriașe de biomasă pe care le produce — are, în cîmp, un randament scăzut. De aici, încercările de a interveni în fiziologia plantelor, în vederea sporirii acestui randament sau de a găsi anumite organisme care să „prelucreze” mai eficient energia primită de la astrul zilei sau care să fabrice direct substanțe energetice.

Există asemenea organisme ? Da. Sînt unele bacterii fotosintetice și microalge capabile să „fabrice” hidrocarburi, altele hidrogen, considerat a fi combustibilul viitorului.

Problema care se pune acum este aceea a evaluării comparative a avantajelor ce ar rezulta din utilizarea microorganismelor și a plantelor superioare, din punctul de vedere al conversiei energiei solare.

Cercetările au arătat că cele dintîi dispun de un ritm de creștere mult mai rapid decît plantele superioare. Cîteva ore

sînt suficiente pentru dublarea unei populații de bacterii fotosintetice și o zi este de ajuns pentru a obține un număr foarte mare de microalge. În plus, ele înregistrează un nivel mult mai scăzut al pierderilor de energie firești în desfășurarea proceselor fiziologice.

Randamentele fotosintetice — cu alte cuvinte, cantitatea de energie acumulată din totalul energiei luminoase primite — variază, la microorganismele cultivate pe suprafețe mari, de pildă, pe 10 hectare, între 1—4 la sută. Pe suprafețe mai mici, de pînă la 300 de metri pătrați, ele pot atinge 6,5 la sută. Cel puțin teoretic, dat fiind că un randament superior înseamnă o productivitate superioară, un hectar pe care sînt cultivate microalge ar trebui să producă, într-un an, 70—100 tone de materie organică, deci incomparabil mai mult decît un hectar de pădure sau unul cultivat cu cereale, fără a mai sublinia că ceea ce produc algele este o materie cu valoare energetică ridicată.

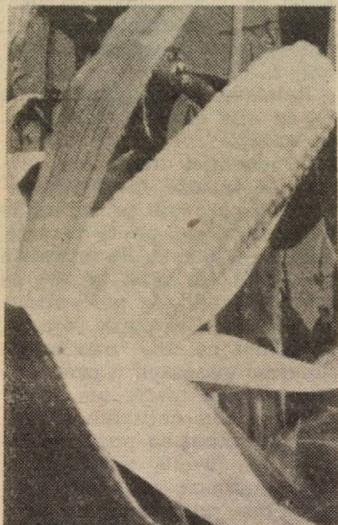
Dar, deși superioare nivelurilor realizate de plantele de cîmp, randamentele fotosintetice ale microorganismelor sînt considerate încă prea mici. Din această cauză prețul combustibilului „recoltat” este, deocamdată, prohibitiv. S-a calculat că un baril de astfel de combustibil revine la nu mai puțin de 200 de dolari !

Pe de altă parte, microorganismele și algele incluse în categoria celor cu valoare energetică și cercetate în acest scop mai au și alte utilizări — în industria alimentară, în diverse procedee chimice și chiar ca agenți de stabilizare a terenurilor agricole. Aceasta a frînat, într-o oarecare măsură, interesul pentru latura energetică a lucrurilor. Totuși, oamenii de știință sînt de părere că, odată cu ameliorarea randamentelor fotosintetice — speranțele, pe acest plan, se îndreaptă spre mijloacele oferite de tehnicile ingineriei genetice — microorganismele și algele își vor da adevărata măsură a posibilităților așa încît, în ciuda tuturor rezervelor formulate, bogățiile acestor ființe minuscule reprezintă un potențial cert pentru viitor.

ADRIAN COSTA

PORUMBUL:

file de istorie

SPICUL ȘI BOBUL SUB LUPA „ARHEOLOGIEI” AGRICOLE

Repartiția geografică atât de vastă a porumbului i-a pus multă vreme în incertitudine pe cercetătorii care și-au propus să stabilească locul de origine al plantei. La capătul unei polemici care a durat mai mult de un secol, savanții au căzut de acord că porumbul este originar din America. A rămas însă în suspensie problema plantei care a dat naștere porumbului, problemă greu de soluționat, date fiind faptul că nicăieri nu s-a găsit porumb sălbatic, precum și deosebirile mari între varietățile cultivate într-o zonă sau alta. De pildă, porumbul cultivat de indieni, în Canada, până la începutul acestui secol, avea, la maturitate, talia de 30 centimetri, în timp ce în Mexic putea să atingă 6 metri. Numărul frunzelor poate să varieze între opt și 35, iar ciclul anual al plantei, de la trei la 11 luni.

De aceea nu e de mirare că au fost emise nu mai puțin de cincisprezece teorii cu privire la strămoșul porumbului. Dintre toate, una singură se bucură de adevărată majoritate: cercetătorilor, și anume, cea emisă de

Ciudată această prețioasă plantă care, cu producția ei globală ce se apropie de o jumătate de miliard de tone, ocupă locul al doilea, după grâu, între cerealele cultivate astăzi în lume! Practicată în peste 70 de țări, această cultură ocupă mai bine de 120 milioane de hectare, la diverse altitudini – de la cele aflate sub nivelul mării, în regiunea Mării Caspice, până la 4000 de metri în Munții Anzi – și se pretează la climatetele cele mai felurite, cu precipitații anuale între 400 de milimetri și doi metri. Cînd, unde, din ce strămoși s-a născut porumbul, socotit cîndva, demult, o zeitate ?

ferestre spre viitor

profesorul B. W. Beadle, laureat al Premiului Nobel, care susține că porumbul se trage dintr-o plantă care crește spontan în America Centrală, teosintul. Teoria cea mai bine argumentată dintre toate este, după părerea cercetătorilor, cea mai probabilă, dar dubiile continuă să subziste.

Există însă și certitudini. Abstracție făcînd de polenul vechi de 80 000 de ani, a cărui origine botanică e controversată, au fost găsite vestigii – mii de eşantioane – provenind în mod indiscutabil de la plante de porumb, a căror vechime a fost stabilită ca fiind între 5000 și 7000 de ani. Cea mai spectaculoasă pare a fi evoluția spicului care, la cele mai vechi plante cunoscute, măsura nu mai mult de 2,5 cm, ca să ajungă la peste 7 cm, după două mii de ani și la aproape 10 cm pe la începutul erei noastre.

Mărirea bobului a avut cam aceeași evoluție: acum șapte mii de ani – cit un bob de orez, iar la începutul erei noastre – cit unul de mazăre. Neînmăratele mărturii arheologice descoperite pe continentul american oferă cercetătorilor date extrem de semnificative cu privire la răspîndirea porumbului pe continent, evoluția lui genetică și morfologică și rolul pe care această plantă l-a îndeplinit în nașterea și dezvoltarea

civilizațiilor precolumbiene. O dovadă peremptorie, în acest sens, o constituie faptul că, la sosirea primilor europeni, existau, în Lumea Nouă, nu mai puțin de două sute de varietăți de porumb.

SECOLUL HIBRIZILOR

Ajuns în Europa, porumbul – la origine plantă subtropicală – a trebuit să se adapteze la alte condiții climatice și, mai cu seamă, la o altă durată a zilei pe timpul verii și la o perioadă diferită de cultură, care făceau din el o plantă de mică productivitate. Lucrurile au început să se schimbe abia în veacul al XIX-lea, odată cu progresele științei în domeniul cunoașterii mecanismului eredității. Dar și la începutul celui secol au fost obținute progrese, e drept, empirice. Astfel, un cercetător american a realizat, din două populații diferite de porumb, plante mai productive, creînd, fără să știe, cei dintîi hibrizi.

Secolul al XX-lea este însă cel al hibrizilor de porumb. Încă din primii ani ai acestuia, au început să apară rezultate care aveau să se dovedească decisive pentru evoluția – controlată de om – a unei plante multimilenare, evoluție marcată de crearea liniilor pure, a hibrizilor

simpli, a celor dubli, de determinarea fenomenului de heterozis și a vigoriei hibride, pentru ca, în cele din urmă, odată cu industrializarea producerii de sămânță, să aibă loc ceea ce a fost numită o adevărată explozie a porumbului. Aceasta s-a manifestat prin faptul că, în 1933, hibridii de porumb au ajuns, în Statele Unite, la scară comercială, acoperind, în 1950, tot acolo, două treimi din suprafața cultivată cu această plantă. În Europa, inclusiv în țara noastră, hibridii de porumb și-au făcut intrarea — o intrare spectaculoasă — în anii '50.

RECORDURI ȘI NOI ÎNTREBĂRI

Aceste repere istorice jalonează drumul milenar parcurs de o plantă fără de care agricultura lumii — și nu numai agricultura — ar fi astăzi de neconceput. Dar nu numai atât. Progresele obținute pe căile științei sînt în măsură să schițeze, dacă nu chiar să definească, perspectivele creșterii valorii agronomice a porumbului, despre care se afirmă că nu și-a dat încă, nici pe departe, măsura potențialului productiv și nutritiv.

Tehnicele utilizate actualmente permit realizarea unui spor de productivitate de circa 1-2 la sută pe an, ceea ce, pentru o plantă foarte productivă, nu e deloc neglijabil. Mai mult decît atât, această creștere constantă dezvăluie existența unor rezerve pe care oamenii de știință se străduiesc să le pună în valoare. Pentru moment, sînt înre-

gistrate, cu optimism, recordurile în producție, realizate într-un loc sau altul. Astfel, revista franceză, „La Recherche” citează producția de 17 10v/kg de boabe, cu 15 la sută umiditate, obținută de un agricultor din Gers, în 1983, și pe cea de 23 200 kg, a unui agricultor american, în 1985, pe teren neirigat. Aceste recorduri și, în general, producțiile mari trebuie judecate pornind de la faptul că boabele reprezintă circa jumătate din substanța uscată totală pe care o furnizează porumbul, iar aceasta ilustrează adevărata valoare a performanțelor. În același timp, specialiștii sînt de părere că ceea ce se consideră a fi recorduri reprezintă o dovadă că productivitatea porumbului realizată în mod obișnuit este încă departe de potențialul teoretic al plantei. Iată de ce se pune întrebarea: cum poate fi atins acest potențial?

INGINERIA GENETICĂ ARE CUVÎNTUL !

Răspunsul — sau răspunsurile — la această întrebare reprezintă și un mod de a defini prioritățile în cercetare. Una dintre ele o constituie creșterea toleranței plantelor la frig. Rezultatele așteptate pe acest plan ar face posibilă însămînțarea mai timpurie și, ca urmare, o valorificare mai bună a energiei luminoase, deci producții mai mari. La fel se pune și problema rezistenței la secetă, ținînd seama de faptul că porumbul are nevoie de apă tocmai în perioadele în care precipitațiile sînt cele mai slabe. Alți factori de

ameliorare — bine cunoscuți, de altfel, și din activitatea cercetătorilor noștri — sînt rezistența la boli, dăunători și erbicide, precum și calitatea proteinei.

Una dintre condițiile de reușită pe aceste planuri o constituie mutarea celei mai mari părți a activității de selecție și ameliorare din cîmp în laborator, ceea ce ar duce la perfecționarea activității și la scurtarea ciclului de cercetare.

Astăzi, pentru crearea unei varietăți este necesară testarea a circa zece mii de hibridi și o muncă ce se poate prelungi timp de 15 ani. Se speră însă că, pe calea ingineriei genetice, a altor mijloace pe care le oferă biotehnologia — culturile de țesuturi, de protoplaști etc. — acest timp să fie mult scurtat și să fie obținute plante care să imprumute însușiri dorite de la alte specii.

Toate tehnicile avute astăzi în vedere — afirmă revista franceză „La Recherche” — sînt promițătoare și, prin urmare, merită să fie aprofundate. Astăzi sînt create varietăți de porumb care vor fi cultivate în anul 2000. Tehnicile de care am amintit sînt destinate plantelor ce vor fi cultivate în 2020 sau 2030. De la selecția empirică, în masă, realizată de indieni, cu 7000 de ani în urmă, pînă la practica actuală de obținere a hibridilor, drumul a fost lung, iar progresele spectaculoase. În numai 30 de ani, producția medie a porumbului a crescut de patru ori și continuă să crească. Perfecționarea activității de cercetare și de creare a noi hibridi va aduce cu sine noi și importante progrese.

C. DARIAN

ÎNTR-UN PRIETENI

- Urăsc banii !
- De ce ?
- Pentru că nu folosesc decît la plata datoriilor !

ÎNTR-UN COPII

- Tatăl meu e ca ceasul.
- Cum vine asta ?
- Cînd e întors, bate !

LA CINEMATOGRAF

- De ce te așezi în ultimul rînd ? E un film comic.
- Pentru că cine ride la urmă, ride mai bine.

UN TURIST ÎN SCOȚIA

- Turistul : — Cînd apare, de obicei, vestitul dragon în lacul Loch-Ness ?

ANECDOTE

Chelnerul : — Cam după al cincilea pahar de whisky.

ÎNTR-UN APROZAR

Clientul : Castraveții expuși la vînzare sînt galbeni !
Vînzătorul : Luați roșii, ele sînt verzi !

ȘCOLĂREASCĂ

— E adevărat, tată, că pămîntul se învîrtește în jurul soarelui ?

- Adevărat, puile.
- Dar cînd e nor ?

LA TEATRU

— Scuzați, domnule ! Probabil că pana de la pălăria mea vă împiedică să vedeți piesa ? !

— Nu vă neliniștiți, doamnă. Am tăiat-o și văd perfect.

Alese și culese de
I. CIUTU

LA GHELAR — primul furnal european

Exploatarea și prelucrarea minereurilor feroase și neferoase are tradiții milenare pe teritoriul țării noastre. Unele procedee tehnice folosite de daci, dezvoltate apoi odată cu venirea romanilor, au continuat a fi folosite până în Evul Mediu. Trebuie evidențiată în mod special contribuția minerilor și a meșteșugarilor români din domeniul siderurgiei la dezvoltarea patrimoniului tehnic universal. O puternică mărturie în acest sens poate oferi Muzeul științelor din Londra, unde este expusă macheta celui dintâi furnal european: cuptorul înalt cu coș de

tiraj pentru topirea minereului de fier. A fost descoperit la Ghelar (județul Hunedoara) și datează din secolul al IX-lea. Este construit din piatră, având la bază o căptușeală dintr-un material refractar. Curentul de aer necesar reacției chimice era introdus printr-o conductă aflată la partea de jos (în stînga). Deasupra, cuptorul avea un capac și o platformă de încălzire.

Specialiștii sînt de acord că acest cuptor reprezintă o prioritate românească: primul furnal european.

CLAUDIU VODĂ

Din spusele lui VASILE TOMESCU, președintele cooperativei agricole Bodești — Neamț

● Suflet cu suflet se ține, altfel om cu om nu se poate ține.

● Important este nu de a sta 8 ore cu fundul pe scaun, ci de a pune capul să gîndească cel puțin cîteva ore pe zi.

● Nu pămîntul este rău, ci modul în care ne ocupăm de el.

● Dacă aș fi avut în cont 30 de milioane de dolari, n-aș fi putut face cu ei ceea ce am făcut cu oamenii pentru cooperativă.

● Atîta timp cît lucrezi de nota 6 și aștepti să fii plătit de 8, înseamnă că ceva nu este în regulă.

● Să producem producători...

● Într-o comună prost gospodărită am văzut copii cu flori în mîini, dar cui să le dea, dacă nu există o nădejde?

● Cum se leagă omul cu gura lui...

● Să muncești cum vorbești și să vorbești cum muncești.

● Nu pot să aștept, că se scutură trandafirii.

● Se poartă de parcă este împușcat într-o aripă.

● Uneori trebuie să ai răbdare, să vezi cît rezistă cartușul în tine.

● Scuzele nu folosesc nici în cuptor.

● Cînd stai pe bancă, la poartă, să ai nu numai o cană cu apă rece, ci și umbra unui pom sădit de tine.

ENORMELE „PĂSĂRI DE PRADĂ”

În efortul de a reduce numărul coliziunilor dintre avioane și păsările aflate în zbor, specialiștii companiei aviatic indiene „Indian Airlines” au recurs la o soluție mai puțin obișnuită. Este vorba de pictarea unor ochi gigantiști pe fuselajele avioanelor, ceea ce le face să semene cu niște enorme păsări de pradă. Prin aceasta, se speră într-o reducere substanțială a numărului cazurilor în care avioanele au avut de suferit ori s-au aflat chiar în situații critice din cauza coliziunilor — la decolare sau aterizare — cu păsările din apropierea aeroporturilor. Rămîne de văzut dacă păsările vor fi suficient despersiate.

Dacă medicina modernă dispune de o gamă uriașă de mijloace tehnice, lipitorile este de neînlocuit în anumite operații de chirurgie reparatorie, cum ar fi suturarea unor părți ale corpului, ca de pildă degetele de la mîini sau picioare, ori urechile. În asemenea cazuri trebuie evitată congestionarea regiunii respective. Oamenii de știință își îndreaptă cercetările asupra anticoagulanților care se găsesc în saliva lipitorii, pentru a-i folosi în tratamentul atacurilor cardiace.

Doctorul Soyer este cea mai

LIPITORILE ȘI MEDICINA

mare autoritate mondială în materie de lipitori și a publicat o lucrare în trei volume intitulată „Biologia și comportamentul lipitorii”. El a înființat o crescătorie de lipitori care nu ocupă mai mult decît un etaj din imobilul unei uzine. Doctorul Soyer nu poate fi decît mulțumit, deoarece acum domeniul său este luat foarte în serios.

Un caz reprezentativ este cel al lui Guy Condelle de la Boston. Cînd copilul avea doar cinci ani, un cîine i-a smuls o ureche. Ea i-a fost recusută de urgență, dar a doua zi era aproape neagră din cauza congestiei. A fost încercat un anticoagulant și s-au făcut incizii în ureche. Hemoragia era însă prea mare. Chirurgical a luat legătura cu crescătorii de lipitori din Anglia și a primit lipitorile solicitate. Două lipitori de cîte cinci centimetri au fost aplicate pe urechea copilului. Ele au supt sînge pînă ce și-au dublat volumul, iar urechea a început să se vindece.

Evident, cel mai important domeniu de folosire a lipitorilor rămîne industria farmaceutică, unde se exploatează saliva acestora. Una din substanțele extrase din saliva lipitorii Eudo oficinale se numește Hirudina și este un inhibitor al coagularii. Din lipitorile care trăiesc în Amazonia se obține Hementina, care dizolvă cheagurile, iar o a treia substanță, numită Orgelază, îmbunătățește circulația sîngelui în jurul cheagurilor la nivelul miocardului. Se pare că această substanță ar fi utilă și în tratamentul glaucomului.

TERAPIE

Din cele mai vechi timpuri, oamenii au simțit nu numai înălțarea spirituală, înnobilarea sufletească pe care le-o provoca ascultarea muzicii, ci și darul ei de a alina. Apollo, zeul muzicii și al poeziei, apare reprezentat și ca simbol al fuziunii dintre muzică și medicină, fiind supranumit „latros” — tămăduitorul (astfel este înfățișat pe un vas atic descoperit în Dobrogea), iar fiul său Esculap, zeul medicinei, folosea ca mijloc de vindecare ierburile și muzica. Platon, în „Timeu”, scria : „Muzica dată oamenilor de către muze are rol în armonizarea vieții sufletești, echilibrând psihicul atunci când acesta este invadat de disonanțe”. Aristotel nota că „pe cei care și-au lăsat sufletul pradă muzicii” îi vede apoi „potoliți de melodiile sacre”. Și în Evul Mediu muzicii i se atribuia un rol de seamă atât în conservarea sănătății, cât și în alinarea suferințelor.

Pe măsură ce medicina a evoluat, acestor aserțiuni li s-a găsit un suport științific. La sfârșitul secolului al XIX-lea, cercetări privind efectele fiziologice ale muzicii au arătat că în timpul audii muzicale se modifică tensiunea arterială, respirația, tonusul muscular, iar experiențe mai recente au dovedit, prin corelarea dintre genul de muzică și reacțiile ascultătorilor, existența relației dintre muzică, puls și tensiunea arterială. Confirmându-se, deci, efectele psihofiziologice pozitive ale muzicii, a fost firescă utilizarea ei în rețeaua comercială modernă sau în industrie, unde randamentul muncii a crescut și s-a diminuat numărul accidentelor.

Primele încercări de aplicare a muzicoterapiei, ca ramură a psihoterapiei, au loc în 1940. În scurt timp metoda se impune, și astăzi ea se aplică în numeroase țări. Valoarea terapeutică a muzicii rezultă din multiplele influențe pe care ea le are asupra ființei umane, influențe datorate complexității fenomenului muzical însuși. Prin sunet, ritm, melodii și armonie, muzica are puterea de a declanșa o gamă variată de modificări fizice și psihice. Folosirea în scopuri medicale a fenomenului artistic este înțeleasă și denumită de cei care se ocupă de această problemă ca „terapie a trăirii”. Terapia prin muzică se realizează fie prin forma ei activă — activitatea muzicală a pacienților înșiși, fie prin cea receptivă — audierea muzicii.

Cea care a aplicat pentru prima dată, atât la noi în țară, cât și în lume, muzicoterapia în cazul unor schizofreni adulți este dr. Rodica Rădulescu de la spitalul „Gh. Marinescu”. Rezultatele experimentelor și observațiilor au constituit subiectul tezei sale de doctorat. Concluziile desprinse după urmărirea, timp îndelungat, a efectului produs de muzicoterapie asupra unui mare număr de bolnavi demonstrează cu prisosință efectul benefic al metodei în aceste cazuri. După o trăire afectivă intensă a momentului, manifestată prin liniște absolută în timpul audii, se declanșă spontan o imperioasă dorință de comunicare între ei, de împărtășire a impresiilor trăite; se legau dialoguri firești, libere, cu puternică încărcătură afectivă și cu dorința de apropiere, de legătură. Audiiile le-au provocat de fiecare dată sentimente de bucurie, de încântare, de pace și liniște. În perioada de muzicoterapie, medicația psihotropă a fost minimă, uneori nulă. S-a dovedit astfel că muzica a creat posibilitatea apariției unei atmosfere de descătușare, de înțelegere, de eliberare spirituală, de libertate, de dezalienare, provocând un puternic răsunet afectiv în psihicul suferind al acestor oameni.

CORNELIA MARIAN

PRIN MUZICĂ

Cum poate fi identificat, cu absolută certitudine, un om ?

Apreciind că se poate răspunde la această întrebare, o echipă de specialiști din Marea Britanie anunță că a pus la punct o tehnică nouă de „citire” a „amprentelor” genetice. Un rezultat care suscită viu interes poliției britanice.

Anunțarea acestei descoperiri este asociată cu o interesantă cercetare a paternității. Un tânăr ghanез născut în Marea Britanie s-a dus

„AMPRENTE”
GENETICE

în Ghana pentru a-și regăsi tatăl. La revenirea în Marea Britanie, el a trebuit să dovedească faptul că era fiul unei femei care nega că ar fi mama sa. Examenelor obișnuite (al grupei sanguine și al țesuturilor) nu au permis să se ajungă la o concluzie absolută certă. Pentru a rezolva enigma, cercetătorii britanici s-au folosit de o nouă tehnică, fondată pe analiza structurii ADN (acid dezoxiribonucleic), principalul constituent al patrimoniului ereditar al omului, care este format, între altele, de o serie de secvențe repetitive specifice individului. Acestea permit, potrivit cercetătorilor britanici, să se realizeze — după ce sint văzute și analizate — o veritabilă „amprentă” de natură genetică. Ea oferă noi perspective de identificare, fiecare om fiind în mod evident unic din punct de vedere genetic.

Este vorba de o treabă serioasă, care ar putea contribui în mod important la stabilirea paternității, tehnicile actuale lăsând loc unei marje de incertitudine. Acesta — scrie „Le Monde” — este diagnosticul absolut.

Întîmplări cu țărani

Pentru moment, nu știam ce m-a atras la femeia aceea. Poate grația cu care își purta capul — ca o premianță cu coroană de flori; poate frumusețea trăsăturilor; poate calmul și siguranța de sine...

Holul hotelului se umpluse de țărani. Așteptau răbdători să li se repartizeze camere de dormit. Veniseră în București, din județul Bacău, aproape o mie, într-o excursie gratuită. Fruntași în producție. Vizitaseră muzee, noul centru administrativ, magistrala Dimboviței, se plimbaseră cu metroul... „O zi mai obositoare decît la prăsit”, cum a apreciat o femeie. Evident, și emoția...

Timpul trecea, formalitățile se prelungeau.

Recepționera, distinsă, îmbrăcată ca într-un jurnal de modă, tinăra și protocolară, nu-și pierdea stăpînirea de sine. Dirija totul cu distincție. Pînă ce un îns spilcuit, cărînd o geantă-diplomat, și-a pierdut răbdarea și a abordat-o imperativ și impertinent („N-am timp de stat la rînd”), solicitînd o cameră. Plătește oricît. Tocmai a sosit de la Viena.

— Toate locurile sînt rezervate, i-a răspuns recepționera, arătînd spre cei din hol. Am simțit-o cum se încordează. Dar nici un fir de păr nu i s-a

clintit din coafura impecabilă. Tipul, umblat prin lumea

DRAGOSTE LA PRIMA VEDERE

largă, obișnuit să obțină orice cu bani, a fost sincer intrigat:

— Dar cine sînt oamenii ăștia care pot plăti mai bine decît mine?

Răspunsul m-a topit:

— Aceștia sînt țărani români.

I-am prins privirea. Un soi de dulce complicitate s-a stabilit între noi. După plecarea furioasă a omului cu valiza-diplomat, am văzut-o pe frumoasa recepționeră mușcînd dintr-o bucată de piine. Pe chipul ei s-a așternut o liniște adîncă, dar și o mare surpriză plăcută, ca și cînd sub cerul gurii i s-ar fi deschis o grădină încărcată cu toate nebănuitele seve dulci ale pămîntului și soarelui.

Atunci mi-am explicat: bu-nicul meu, și tatăl meu, care au fost țărani, ziceau că nimic pe lume nu este mai sfînt, chiar după un prînz îmbelșugat — și chiar după o bătălie cîștigată! — ca un duminicatul de piine.

PAUL URDEA

ANECDOTE

● Într-o zi, Molière i-a solicitat regelui o favoare pentru un amic al său, medic. Suveranul a fost de acord cu cererea, dar l-a întrebat de ce voia să-l ajute pe doctor.

— Din vreme în vreme, i-a răspuns marele scriitor, medicul acesta are grijă să-mi recomande niște medicamente și eu cu aceeași grijă nu le iau, dar totdeauna reușesc să mă însănătoșesc!

● Bunico, matala mai ai măsele și dinți?

— Ehe, s-au dus de multă vreme.

— Atunci te rog păstrează-mi și mie

nucile astea pînă mă întorc de la cinema.

● — Vă rog, două bilete la balcon.

— Pentru „Tristan și Isolda”?

— Nu, pentru mine și pentru soție.

● Directorul unui teatru l-a întrebat pe Bernard Shaw dacă ar putea să scrie o piesă pentru teatrul lui.

— Aș putea, dar nu vreau, i-a răspuns dramaturgul. Adresați-vă altui scriitor. Acela are să vrea în mod precis, dar nu va putea...

● Fiind la ananghie,

în tinerețe, Picasso s-a dus la un anticar, sperînd să-i cumpere una din pinze.

— Nu pot să vă dau decît doi franci, i-a spus anticarul sentențios.

— Doi franci? Nu-mai pinza a costat de cinci ori mai mult.

— Se poate, dar cînd ați cumpărat-o nu era pictată.

● În ajunul unui revelion, într-o cabină de la Comedia, G. Timică și Gr. Vasiliu-Birlic scriau de zor felicitări.

— Eu am găsit o

soluție, a intervenit Birlic. Scriu astăzi o sută de felicitări cu următorul text: „Mulțumesc pentru viața și fericirea pentru viitorii zece ani!”

● Un om sărac bate la casa unui bogat aflat într-un cartier luxos al orașului Los Angeles.

— Stăpînul meu nu primește astăzi, i-a spus servitorul.

— Eu nu cer să primească, ci să dea...

● — Cu ce te ocupi, John?

— Cu nimic.

— Foarte bună... meserie!

— Într-adevăr, dar și concurența este destul de mare!

George Enescu

DESPRE MUZICA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

Creator și interpret de geniu al muzicii, George Enescu a devenit, încă din 1897 (avea 16 ani), prin „Poema română”, — compoziție ce l-a făcut dintr-o dată cunoscut și apreciat în Franța —, ambasadorul spiritualității neamului său. A continuat să-și consolideze acest titlu, și e destul să amintim opere componistice precum Rapsodiile române sau Sonata pentru pian și vioară, „în caracter popular românesc”, în care sînt tope valori inestimabile ale tezaurului nostru folcloric muzical.

În repetate rînduri, marele Enescu și-a exprimat aprecierile de profund cunoscător al acestui pururi nesecat izvor de inspirație, al acestei atmosfere proprii, „ce n-o găsești în muzica altor popoare (...) Este o caracteristică generală ce se desprinde din muzica noastră națională, după cum se desprinde ideea generală dintr-o lucrare de cugetare (...) Sentimentul acesta este inspirat din văile și dealurile noastre, de culoarea deosebită a cerului nostru, de gîndurile care apasă și fac în același timp să se nască în noi un dor ce nu se poate lămuri bine. Un străin, care-mi este prieten, auzindu-mă odată executînd o bucată a mea, mi-a spus: «În această compoziție este parcă ceva ce nu se poate îndeplini». Acest «ceva ce nu se poate îndeplini» era partea originală de inspirație românească din bucată mea; acest dor nelămurit, dar adînc mișcător mi se pare că este caracteristica sigură a cîntecelor românești».

Iar după ani de continuă ardere, în care arta sa interpretativă și componistică l-au consacrat definitiv, adăuga: „Avem un folclor admirabil, dar cine vrea să se atingă de el trebuie să o facă cu multă băgare de seamă, ca nu cumva să-l soarbă parfumul particular prin înăbușirea în convenționale formule de dezvoltare simfonică (...) Din ce în ce începem să devenim mai conștienți de tezaurul uriaș al folclorului ce-l avem de exploatat. (...) Bucățile de folclor sînt juaeruri în sine, capodopere de sine stătătoare, care trebuie respectate în cîndarea și cură-

țenia lor întreagă. Numai maeștrii desăvîrșiți vor putea să se atingă de ele, fără să le altereze lucrarea lor (...)».

Și, mai departe, autorul lui Oedip spune: „Avem în cîntecele noastre o atmosferă unică, un simțămînt nostalgic. Nostalgia este inerentă specificului românesc. Chiar în mișcările repezi nota plîngătoare, dorul, acel ceva care nu se poate stinge. Să nu spunem muzică românească, ci mai curînd sentiment, parfum, culoare — românești. Din acest complex, în care coarda plîngătoare predomină, s-au ivit cîntece și dansuri, capodopere în sine, unice ca valoare emotivă».

Convingerea marelui maestru al măsurii era că: „Ceea ce caracterizează muzica populară este instinctul proporțiilor (...) Fiind trecută prin ciur și prin sită, ea a rămas numai cu esențialul (...). În totul, muzica populară românească formează un ansamblu impunător, un tezaur scump, de la care se vor inspira compozitorii noștri”. Iar „...satul a rămas, de-a lungul tuturor timpurilor și vitregiilor, sursa inepuizabilă de creație pură și originală. Țăranul este poetul și creatorul prin excelență. De altfel, am o credință neștrămutată în trînicia spirituală și bogăția poetică a țăranului nostru».

„Muzica prin el și-a căpătat o strălucire unică și personală, măreață și caracteristică sufletului românesc”, spunea Petru Comarnescu despre George Enescu. Iar compozitorul însuși — ale cărui principii călăuzitoare în viață au fost, după cum mărturisea: „Muncă, cinste și altruism... și modestie; cît mai multă modestie și îngăduință pentru cei din jur care vor să se manifeste” — declara în 1929, aflat ca mesager al artei românești într-un turneu în America: „Cînd vîd că aici se face ceva pentru țara mea, eu nu știu ce e oboseala. Viața mea toată mi-am pus-o fără preget în serviciul artei, iar arta mea e pusă la dispoziția lumii întregi. Lumea însă trebuie să cunoască țara mea așa, cum e. Peste tot unde mă duc, eu nu uit că aceasta e prima mea datorie».

CORNELIA MARIAN

Doi reporteri s-au oprit în două sate. Le-au ales anume? Exact că nu. De altfel, nici nu le mai văzuseră vreodată. Ceea ce știau era că, în ansamblul lor, localitățile rurale românești trec toate, în prezent, printr-un profund proces de înnoire ce le așază, încet și sigur, pe temeliiile civilizației moderne.

Satul românesc

DURATĂ ISTORICĂ

ȘI CIVILIZAȚIE CONTEMPORANĂ

Glodeanu-Siliștea

Drept strajă, nesfârșirile cimpiei. În stînga griul, în dreapta griul. În urmă, la Cotorca, pitit printre copacii rămușori, este muzeul: dovezii, o sumedenie, grăind în împietritul lor limbaj despre cîte au fost și s-au trecut pe-aceste locuri de cînd e lumea lume și pînă azi.

Pornim deci din muzeu. De la întîia trudă omenească păstrată — cum se vede — în formă de unealtă primitivă pentru scurmat pămîntul. Cotorca e un sat. Comuna e Glodeanu-Siliștea. Mai sînt și alte sate în comună, dar mă muncеște-un gînd: De unde vine asta, Glodeanu-Siliștea? „Păi, de la glod și de la siliște. Și dacă glodurile infundau pe-aceia totul, c-aproape nu puteai s-o scoți la capăt, siliștea — pămîntul cel mănos — nu prea era decît în anumite locuri. De aceea s-a și zis: mă duc la siliște; ca la ceva anume. La fel cum ai mai zice: mă duc la sărături — pentru că nu pre-tutîndeni sînt sărături...”

Îmi spune toate astea primarul. Un tînăr: **Gheorghe Popescu**. Născut aici, în Siliștea-Glodeanu, și n-are importanță că am spus eu „siliștea” înaintea „glodeanului”. Totuna este. Și-așa „glodeanu” a rămas cumva în urmă, spre a se numi pe sine, care a fost, ca să se știe cum a fost. Un nume mai curînd ca o dovadă. Ca o aducere-aminte.

Chiar asta și notez, cam printre cifre, pe cînd primarul îmi prezintă sușul economic-social — spectaculos, se poate spune, — al comunei. Chiar asta și constat „pe viu”, timp de o zi. În fond, ce poate să însemne civilizația unui sat? Nimic mai mult sau mai puțin decît civilizația unui sat: O sumă de valori, create și acumulate în timp, în el, în sat, de cînd se știe pînă se va ști. Valori mereu mai pline de substanță, mereu mai pe potrivă vieții — ea însăși în continuă civilizare. Și-n fiecare moment — prezentul.

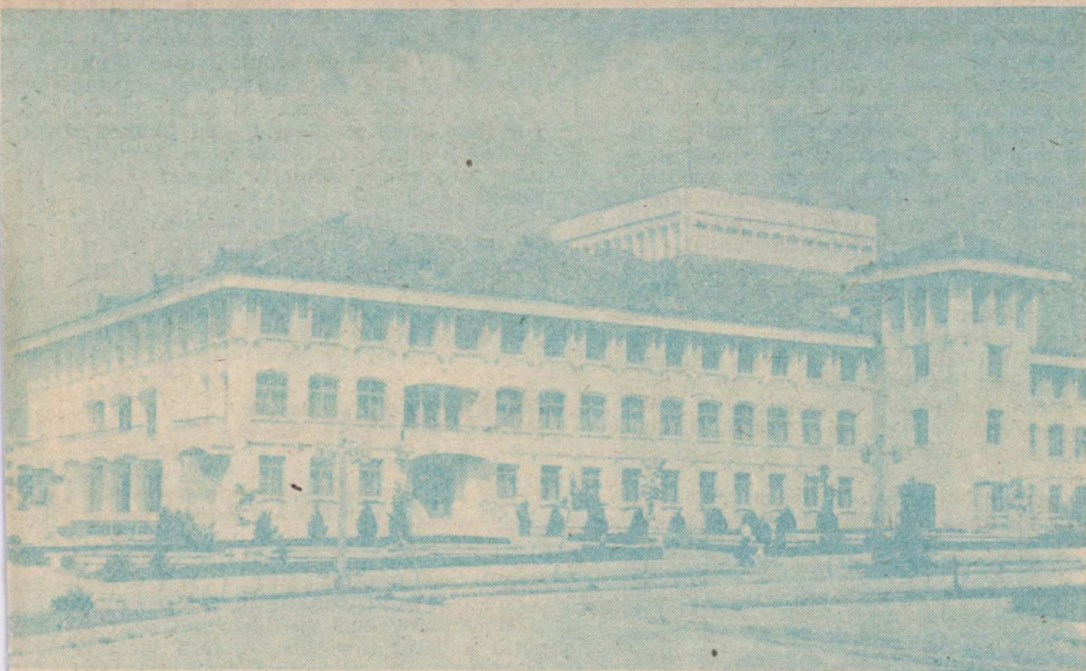
S-a întîmplat să fie primăvară pe cînd intram în Siliștea-Glodeanu, mai bine zis pe cînd intram în amănuntele prezentului acestei așezări puternice, cu o producție de peste 200 milioane

anual. Milioane lei. Și beneficii, tot în milioane. Ne obișnuisem noi de mult să măsurăm în zeci de milioane de lei averea sau producția unei localități, dar iată că la Glodeanu-Siliștea avem deja de a face cu sutele de milioane. „Noi am pornit de la adevărul simplu că nimic nu se poate face decît pe baza producției, și-aceia am acționat întîi”.

Tot primarul Gheorghe Popescu o spune. Dar nu știu cum să zic: eu nu văd azi aici producție; eu văd o localitate, a cărei trăinicie și a cărei tendință către modern, către civilizația urbană îmi dau imaginea maiestuoasă și liniștită a aisbergului; pe cît de măreață se arată vederii această comună, pe cît de luminoasă-i în întregimea care se întregеște chiar și în clipa de față, pe atît de puternic este tumultul nevăzut al muncii de la temelie; pe cît de ușor îmi este mie să notez aici o cifră, — 200 de milioane —, evocîndu-i strălucirea, pe atît de greu ar fi pentru oricine ca să surprindă și să cuprîndă, dinăuntru, imensitatea clipelor de trudă care o susțin. Cum ai vedea un tablou și te-ai minuna, fără să-ți imaginezi munca autorului.

Și din ce provin aceste milioane? Din mari producții vegetale, mai ales în ultimii ani (au peste 10 000 hectare de teren), din bune rezultate în zootehnie, din puternică industrie locală și largă rețea de prestări servicii. (Într-un viitor apropiat, magistrala Siret-Mostiștea-Dunăre va cuprinde, într-unul din sistemele de irigații pe care le va alimenta, și o mare parte din terenurile de aici.) Pe temelia acestor rezultate, Glodeanu-Siliștea a devenit una dintre comunele cu o civilizație avansată. Cu puternice acumulări materiale, cu dotări social-edilitare de mare modernitate, cu un proiect al centrului administrativ de o îndrăzneală pe care forța-i economică o justifică din plin. În imagine este clădirea Centrului de creație și cultură „Cîntarea României”, aflată în construcție; o dăm vederii pentru că, vorbind despre prezent, sîntem deja în viitor.

Și dacă tot se numește comuna Glodeanu, veți ști că numele acesta este depășit, cum s-ar zice, de foarte multă vreme. Chestiunea apare

iarăși simplă la suprafață : în loc de noroaie, pe ulițele-străzi este acum asfalt. Ce mare lucru, nu ? Păi, așa și cu orice metropolă din lume, dacă-i să vorbim de noroi. E totuși mare lucru, dar uneori trecem absenți pe lângă marile lucruri tocmai pentru că ne-am obișnuit cu ele. Iată că ne-am obișnuit și cu asfalt în sate, și cu telefoane în sate (la Glodeanu este chiar prefix interurban), și toate astea au adus ceva nou în structura intimă a țaranului. Se face greu la Glodeanu, și încă la nivelul unităților de vîrf ale țării, dar se argăsesc și piei și se confecționează cojoace de mare rafinament, comandate și de orășeni. Se cultivă orz (peste 8 000 kg/ha), dar se exportă în Statele Unite obiecte textile lucrate aici. Se macină, se urmăresc incubatoarele, dar se iau și premii importante, cu formațiile folclorice alcătuite din tineri și vîrstnici de aici. Se pregătesc, în școli și în grădinițe, generațiile ce vor duce mai departe flacăra muncii, dar muzeul de la Cotorca se întregește mereu cu dovezi ale trecutului.

Viață intensă, flux continuu de energie ; totul înscris, la scara unu pe unu, în destinul acestei așezări puternic înfipte în nesfîrșirile cîmpiei. Și împrejur griul, ca o strajă.

TITU CONSTANTIN

Bivolari

Reperele comunei : în ordine istorică — anul 1834, cînd localității i se conferă statutul de tirg, ca sediu al plasei Turia ; în ordine geografică — situarea sa în extremitatea nord-estică a județului Iași. Pe malul Prutului. Istorie și geografie — redate însă în consistența lor

cea mai simplă, pentru că întemeierea localității, atestată documentar, merge mult înapoi, pînă în vremea zimbrului sobru și regal, Ștefan-Voievod Mușat, cel Mare, prin dania căruia, în vatra actualului sat Buruienești, aparținător comunei, se crea o comuniune stabilă de răzeși — țărani-oșteni, oameni ai pămîntului și ai neamului lor, adică — pe dealul Furiilor, ca așezare organică în lungul drum care lega Cetatea de scaun a Sucevei de Dunăre. Și cite din veștile grăind despre consolidarea unui neam, a unei țări nu au trecut și pe la Bivolari ! Și trec încă. Parcă nu întimplător, în ziua în care mă aflu — pentru prima oară — la Centrul de creație și cultură „Cîntarea României”, pionierii din județul Iași preluau de la cei din Botoșani ștabela acțiunii „Alături de grăniceri — de strajă patriei”, care merge roată împrejurul țării, „și unde începe” ? — am întrebat, „nu începe, nu se sfîrșește, ci tot merge, roată-roată” — mi s-a răspuns. Istorie continuă. În datele demnității sale.

De altminteri, un lucru este de tot limpede la Bivolari : reperul cel mai sigur al localității îl constituie, totuși, oamenii săi, modul lor de a gîndi și de a fi în lume, de a se raporta la lucruri și la ceilalți oameni. „Avem oameni buni. Cite unii mai dau să tragă într-o parte, dar nu sint lăsați de ceilalți”. Sint, acestea, vorbele lui **Constantin Șalaru**, președintele cooperativei agricole de producție încă din 1967. Desigur, pe teritoriul localității funcționează multe alte unități economice : un complex intercooperatist pentru creșterea vacilor cu lapte, o fermă sericicolă, două ferme ale I.A.S. Popricani, o secție de mecanizare etc., dar, fără îndoială, cooperativa agricolă este cea în jurul căreia gravitează întreaga viață economică — și, am spune, morală — din Bivolari.

Producția globală a acestei unități a fost, anul trecut, de 78 611 000 lei. Fondul de retribuire — 17 milioane lei. Beneficii — 7 milioane lei. Factorii (secretele) marilor realizări, așa cum le formulează președintele, sînt de tot simple : „De la om pleacă totul. Vreau să spun că oamenii trebuie înțeleși — cu binele și cu umbrele lor, cu bucuriile și necazurile...” Și mai spune Constantin Șalaru, că să nu se creadă că astea sînt simple vorbe : „Ne îngrijim de oamenii noștri, am zice de la naștere — cînd le asigurăm toate cele pentru sărbătorire — pînă la moarte... Cu toate ale omului... lată, și cu brutăriile : Le-aș include în activitatea socială. Nu de aici cîștigă unitatea. Desigur, să nu pierdem, dar nici să ne acoperim deficitul din altă parte cu veniturile din activitatea brutăriilor. Așa cîștiga mai mult. Cîștigînd omul. Eu sînt președinte, dar la bază sînt țărănii cooperatori. Președintele de C.A.P. este președinte nu prin funcție și nici în singurătatea lui, — oricît de deștept ar fi —, ci prin oameni”.

Așa gîndește președintele. Așa se gîndește și se face, de fapt, la Bivolari. Principiul „cu oamenii și pentru oameni”, devenit măsură adîncă și concretă a tuturor lucrurilor. „Nu întîmplător, imi spune **Toma Iordache**, primarul localității, populația ocupată în afara comunei a scăzut de la 179 de oameni, în 1962, la 56 în 1988. Oamenii din Bivolari nu mai vor să plece din Bivolari”.

Nu am dat toate datele la zi ale localității, toate treptele devenirii sale spectaculoase, în ultimul sfert de veac, într-o localitate în care granița economică și social-culturală dintre rural și urban a devenit tot mai incertă.

Istorie, spuneam la început, nedespărțită însă de o anumită geografie social-culturală : șapte unități școlare și trei preșcolare, șapte biblioteci, un spital cu 121 de paturi (înființat încă în 1881), un dispensar medical, o farmacie, o rețea comercială completă — prin care s-au desfășurat anul trecut mărfuri în valoare de 18 611 000 lei. 46 de apartamente în blocuri. Și casele oamenilor — frumoase, cu arhitectura lor sinceră, senină și parcă fericită, organică dar nu mai puțin evidentă ca expresie a celui adevăr fundamental : al satului românesc privit ca ipostază etică a unui mod profund omenesc de a fi în lume.

ȘTEFAN CIOACA

În multe locuri din zonele situate în partea de sud-est a Asiei, gospodinele conservă ouăle într-un mod neobișnuit. Cu un amestec din apă, cenușă și sare, ele acoperă în mod uniform și complet ouăle, apoi le expun la soare. Se formează o crustă care împiedică contactul cu aerul și umiditatea, ceea ce permite conservarea lor pe cel puțin un an de zile.

Un restaurant din Paris face mare reclamă unor mîncăruri

Jos, în curte, înconjurat de ierburi, stă marele clopot. Gura îi este lipită de pămînt. Carnea-i de bronz îi este despicată. Dacă ar fi urcat din nou într-o turlă și dacă cineva l-ar izbi, cum se izbește, cu ghiuleaua imensă a limbii lui, limba lui și ființa lui n-ar mai scoate bubuitul pe care-l scosese odată.

Clopotul acesta a tăcut definitiv. Ultima lui strigare, din luna mai 1873, i-a însemnat și pieirea. Se pusese în mișcare

RUGINOASA

Memoria timpului

trenul care avea să aducă în țară corpul colonelului Alexandru Ioan Cuza, mort la Heidelberg după un lung exil, iar clopotul a bătut zi și noapte, fără secundă de întrerupere, pînă cînd rămășițele pămîntului ale celui ce fusese primul conducător al Principatelor Unite au ajuns aici, în satul Ruginosa, unde își avusese scurta reședință. Au stat țărani înșiruiți afară, și făceau cu schimbul trăgînd și trăgînd clopotul pînă cînd metalul s-a înroșit și s-a despicat azvîrlînd strigătul de omagiu suprem...

Fapt unic, după umila mea știință.

Lipsit de duh, clopotul șade acum cum ar șede un gigantic albatros prăbușit, parcă, sau dărîmat, parcă, din înălțimile albastre pe țărmurile mării.

Trec oamenii, intră și ies. Clădirea-muzeu, cu toate ale ei dinăuntru, le-a însușit o secundă din nemurirea domnitorului-patriot ; clopotul de afară, de jos, în mușenia lui, le mai dă o secundă din tăcerea asurzitoare a istoriei arzînd la Ruginosa.

TITU CONSTANTIN

din picioare de gîină, în care se pune numai piciorul stîng. „Întrucît cocoșii și găinile — se spune în reclamă — dorm pe piciorul drept, cel stîng este mai gustos și mai fraged.”

Colecția Institutului Unional de Zootehnie din Tașkent (Uzbekistan), care studiază rasa de oi caracul, s-a completat cu blănuri rare tricromatice. Colecția cuprinde pielicele în zeci de culori și nuanțe, produse în țară sau peste hotare.

Diverse regiuni dintre cele mai îndepărtate ale lumii au intrat, în ultimii ani, în era cosmică. Nu, afirmația nu e nicidecum gratuită, de vreme ce, „prive” cu ochiul pătrunzător al sateliților de teledetecție, fotografiate și cartografiate, aceste regiuni au căpătat șansa – altfel nesperată – de a păși pe drumul dezvoltării, de a intra în circuitul mondial al valorilor.

O PRIVIRE PE PATRU CONTINENTE

Privind imagini realizate de sateliții de teledetecție ale resurselor naturale, nu se poate să nu ne încercem o anume tristețe, constatând că Terra, „casa” noastră, nu este nici măcar acum, în pragul mileniului al treilea, pe deplin cunoscută. De aproape două decenii însă lucrurile au început să se schimbe, grație teledetecției, considerată a fi cea mai avansată și cea mai spectaculoasă dintre tehnicile științifice de colectare a datelor de la distanță și care se pretează la prelucrare cu computerele sau la transpunerea pe hărți.

E adevărat că teledetecție s-a făcut și cu decenii în urmă, cu ajutorul fotografiei aeriene, căreia, mai recent, i s-a adăugat radarul aerian, capabil să străpungă straturile de praf aflate în suspensie în atmosferă, masele noroase și învelișul vegetal. Teledetecția via satelit prezintă însă avantaje mari față de oricare alt sistem aerian. În primul rând, datorită posibilităților unui satelit meteorologic care, de la o altitudine de peste 30.000 de kilometri, este capabil să înregistreze o imagine de ansamblu cuprinzând Europa, Africa, o mare parte din Orientul Apropiat și din America Latină. Un alt satelit, aflat pe o

orbită situată la aproximativ 950 de kilometri, poate viziona, în 30 de secunde, o suprafață de 185 de kilometri pătrați, înregistrând pe peliculă întregul glob terestru în decurs de 16 zile. În plus, un satelit are posibilitatea să identifice zone stincoase, înzăpezite sau acoperite cu vegetație, precum și prezența apei, iar, în anumite cazuri, tipurile de păduri, de pajiști sau de terenuri agricole.

SATELITUL – INSTRUMENT EFICACE ?

Da, dacă judecăm după aplicațiile la care se pretează. De pildă, în studiul solului și a resurselor de sol. Înregistrând modificările de culoare, de textură, de nuanță și de configurație, satelitul permite specialiștilor să identifice tipurile de sol și, ca urmare, aptitudinile acestora pentru o cultură sau alta. În același context, nu lipsită de însemnătate este posibilitatea pe care o au sateliții de a semnaliza accidentele ecologice și de a măsura gravitatea lor. Totodată, ei fac posibilă evaluarea dinamică a zonelor de pășunat, mai exact a învelișului vegetal al acestora, contribuind, în felul acesta, la dezvoltarea creșterii animalelor.

Același rol îl îndeplinește detectarea resurselor de apă, activitate care a arătat

AGRICULTURA PRIVITĂ DIN COSMOS

că o „prive” din înălțimi poate corecta observații făcute la nivelul solului prin metodele tradiționale, fără a mai vorbi despre faptul că în unele zone, inaccesibile, singurele observații sînt cele efectuate cu ajutorul satelitului. Există cazuri în care satelitul a indicat existența unor linii de fractură în soclul stîncos al unei regiuni, indicînd, în felul acesta, locul precis în care trebuie executate forajele pentru apă.

TELEDETECȚIE, DA. DAR NU PENTRU TOȚI

Satelitul de teledetecție nu e numai un observator, ci și un „pîndar” în măsură să dea de veste atunci cînd se produc calamități naturale, cum sînt inundațiile, și să alerteze factorii de răspundere în cazurile în care, de pildă, se întrunesc condițiile favorabile unui atac de lăcuste. După ce accidentele ecologice se produc, satelitul poate evalua întinderea și gravitatea daunelor, iar atunci cînd e vorba de o secetă prelungită, el e capabil să urmărească și să înregistreze starea solurilor și progresul culturilor după reluarea vegetației.

Să mai adăugăm capacitatea sateliților de teledetecție de a contribui la dezvoltarea pescuitului, prin aceea că previziunile meteorologice și car-

tografierea apelor continentale sîrvesc în mod nemijlocit pescarilor și celor care gestionează această activitate. În ce privește pescuitul oceanic, satelitul poate stabili prezența fitoplanctonului într-o anumită zonă și poate semnaliza hărți ale apelor reci, deosebit de bogate în pește. Dar teledetecția nu a reușit – cel puțin pentru moment – să identifice și să urmărească concentrările de pește în mări și oceane.

Desigur, actualele limite tehnice ale sateliților de teledetecție vor fi depășite odată cu intrarea în funcțiune a unei noi generații de instalații.

Dar ceea ce nu se știe încă este felul în care va putea fi soluționată o problemă care nu mai ține de tehnică, și anume aceea că, la fel cu celelalte forme ale celor mai avansate tehnologii, și aceasta se află în miinile țărilor industrializate, în vreme ce țărilor în curs de dezvoltare, care au o nevoie acută de astfel de tehnologii, nu-și pot permite să-și instaleze stații de recepționare a datelor de observație, deoarece o singură asemenea stație costă nu mai puțin de 10 milioane de dolari.

Și aici, ca și în alte domenii, marile contradicții ale lumii contemporane se manifestă cu acuitate.

ADRIAN COSTA

LÎNA DE AUR?

Întregind rețeaua instituțiilor muzeale menite să păstreze comorile civilizației care a înflorit din cele mai vechi timpuri pe meleagurile patriei, noul muzeu, dedicat oii, este găzduit exact acolo unde îi este locul: la Institutul de cercetare și producție pentru creșterea ovinelor și caprinelor Palas-Constanța. Clădirea în care sint cuprinse mărturiile ale străvechii indeletniciri a păstoritului are ea însăși valoare istorică. În această construcție cu aspect rustic, de o admirabilă frumusețe arhitecturală, a ființat, de la sfîrșitul veacului trecut, cea dintîi oierie sistematică din țara noastră, subordonată Școlii superioare de agricultură de la Herăstrău.

Actul de întemeiere a oieriei, datînd din 1897, reprodus, ase-

son — în căutarea lîinii de aur“, apărut în 1989 în Editura Meridiane.

În limitele notațiilor noastre reținem doar faptul că s-au găsit dovezi materiale aflate la originea mitului lîinii de aur: piei de oaie, cu lîina pe ele, folosite de localnici la extragerea aurului de pe cursurile apelor coboritoare din munți. Cojocul oii, fixat pe scinduri de lemn, gra cufundat în albia riurilor. Odată cu scurgerea apei, firicelele de aur, fiind mai grele decît nisipul, se depuneau în impislitura fibrei de lîină. Culegătorului nu-i rămînea altceva de făcut decît să scoată, la timpul potrivit, cojoculele, pe care lîina căpăta strălucirea aurului. De la dr. Corneliu Bucur aflăm că metoda „culegerii“ aurului cu a-

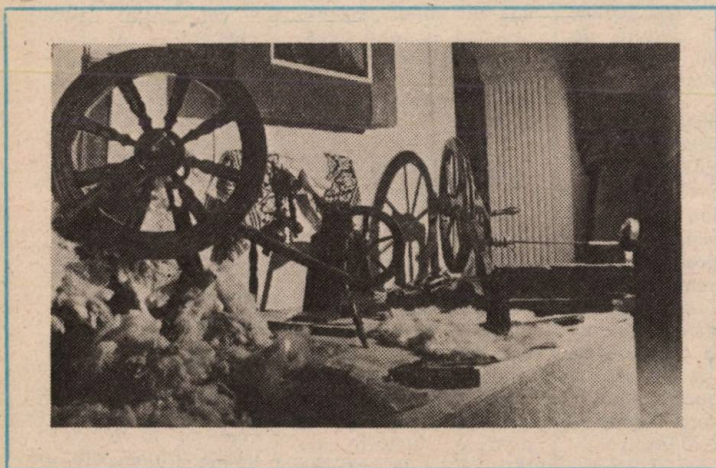

Piese specifice portului păstorilor, culese din satele vilcene, gorjene și sibiene, au izbitor asemănări cu imaginile portului dacic, incrustate în marmura Columnei. Pe un fus de tors lîină, marcat de patina timpului, regăsim motivele geometrice din Coloana Infinită.

În vara '89, pe pajiștea din fața muzeului a fost instalată o stîină din birne cioplite, adusă aici de la Rîncea, din județul Gorj, împreună cu întreg inventarul folosit și în zilele noastre la mulsul oilor, la prepararea cașului, a brînzei și a jîntîței: putineie, crînte, tipare de caș.

Și, ca o deschidere către realitatea din imediata apropiere, a fost amenajată o expoziție cu animale reprezentative, provenite din oieria institutului care își aduce, sub multiple forme, contribuția la cunoașterea și dezvoltarea celor mai valoroase tradiții ale păstoritului la români. Sint oi și berbeci din rasa Merinos de Palas, care au adus acestui prestigios colectiv de muncă înaltul titlu de Erou al Noii Revoluții Agrare pentru producțiile-record de lîină obținute în ultimii ani. Fîinețea lîinii Merinosului românesc are ea însăși deplină acoperire în aur.

ION CERNEA

menea unui hrisov, la intrarea în muzeu, inscrie, ca dotare de început a acesteia, 800 de oi dobrogene și un nucleu restrîns de oi și berbeci merinos, pentru ameliorarea raselor locale.

Custodele muzeului, Mioara Mathe-Kis, ne îndreaptă ginduirile către un alt început, care a străbătut negura vremurilor pînă la memoria scrisă a omenirii.

Argonauții au căutat, în adevăr, „lîina de aur“ pe pămînturile scîldate de apele Pontului Euxin. Ceea ce părea, cîndva, o simplă ipoteză a devenit certitudine în zilele noastre. Asemenea argonauților, temerarii exploratori contemporani au parcurs itinerarul expediției lui Iason, aducînd dovezi apreciate ca atare de istoriografi, arheologi și etnografi. Detaliile de rigoare sint redate în volumul „Expediția Ia-

jutorul fibrelor de lîină s-a practicat și pe cursurile de apă din Carpații Apuseni.

Chiar dacă argonauții lui Iason or fi căutat, în realitate, aur, ne apar certe una dintre numeroasele întrebări ale lîinii, ca și vechimea oieritului în spațiul carpato-danubiano-pontic, atestată de exponatele Muzeului oii, de la Palas.

CEAS — CARTE DE VIZITĂ

Specialiștii firmei nipone „Orient Watch“ au pus la punct un nou tip de ceas electronic, sub forma unei cărți de vizită, care indică ora curentă în 21 de mari orașe ale lumii. Ceasul — care poate emite, de asemenea, un semnal sonor la ora stabilită — cîntărește numai 25 de grame. „Mecanismul“ electronic este încorporat într-un dreptunghi de plastic, cu dimensiunile de 86 pe 54 de milimetri și avînd grosimea de 4 milimetri. Ceasul permite, totodată, memorarea cîtorva numere de telefon și a principalelor puncte de pe agenda de lucru a posesorului, pentru o zi anume.

Din timpuri imemorabile, omenirea se războiește cu rozătoarele. Bucuria primului cules de boabe înseamnă și bucurie pentru cele mai dăunătoare viețuitoare ale agriculturii, rozătoarele. În ciuda înfățișării lor simpatice, aceste mamifere mici se află, în lunile de vară și toamnă, în plină activitate distrugătoare.

În Asia de sud-est, „sînt mai mulți șobolani decît ființe omenestii”, se arată într-un studiu al O.M.S. Cele peste 200 specii de rozătoare, pe lângă faptul că sînt purtătoare de microbi, distrug anual mai bine de 33 milioane tone de alimente.

Specialiștii sînt de părere că persistența flagelului se datorește rapidității cu care se înmulțesc unele specii de șobolani, o femelă putînd da naștere în 3—4 ani de existență unui număr de 300 și chiar 400 de pui. Astăzi în lume se găsesc circa 6 miliarde de șobolani. De notat că șobolanul știe să evite substanțele toxice.

Căutînd o întrebuintare practică algelor care impurifică apele interne, oamenii de

Unele rozătoare care trăiesc în Asia — specia *Alticola* — sînt excelenți zidari. În Kazahstan s-au găsit ciudate construcții realizate de aceste mamifere. Locuind în crăpăturile dintre stînci, ele înalță asemenea construcții, utilizînd pietre lungi de cîțiva centimetri, bucăți de lemn etc.

Transportă materialul strîngîndu-l în dinți. Cercetătorii au găsit ziduri lungi de pînă la 10 metri și înalte de un metru, făcute de acești constructori fără grai.

Există rozătoare care cîntăresc 50 kg! Bineînțeles că nu este vorba despre niscaiva șobolani giganti, ci de un fel de neam de-al lor — capibara sau porcul de apă. Animalul trăiește în pădurile tropicale ale Americii Centrale și de Sud și se hrănește cu plantele acvatice de pe malul apelor. Unele exemplare adulte pot atinge 1,20 m lungime și 70 kg greutate.

Popîndăul galben din Turkestan este activ doar 3—4 luni pe an. Restul timpului hibernează (somnul de iarnă) și estivează (somnul de vară) alternativ. În timpul somnului de iarnă își coboară tempera-

tura corpului pînă la 3—7°C, în timp ce temperatura sa normală este de 37°C. Popîndăul, a cărui inimă bate de 600 ori pe minut în condiții normale, ajunge în timpul hibernării să-și reducă ritmul cardiac la 6 bătăi pe minut.

Pirșul poate hiberna pînă la 324 de zile dintr-un an, doar 41 de zile fiindu-i suficient să-și adune grăsimea necesară unui nou repaus. El își poate detașa coada dacă este urmărit de un dușman, aceasta urmînd apoi a se reface!

Hîrciogul sau „cățelul pămîntului” este unul dintre animalele cele mai dăunătoare pentru agricultură. În gale-riile sale, ce ajung pînă la un metru și jumătate adîncime, hîrciogul adună provizii de alimente pe care le așază pe categorii, în cămăruțe separate. S-au găsit astfel, într-un singur cuib, peste 50 kg de cereale, 6 kg de mazare, fasole, linte, vreo 5 kg de sfeclă, 3 kg de morcovi — provizii pentru o iarnă întreagă. Dar „cățelul pămîntului” este și lacom. El nu poate consuma tot ce a adunat, iar alimentele

știință de la Institutul de hidrobiologie al Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene au descoperit la multe dintre ele substanțe biologice active care displic rozătoarelor. Așa s-a născut un preparat protector, fără analogii în practica mondială, pe care l-au numit algopastă. Preparatul e absolut inofensiv pentru om și animale, dar are proprietatea de a tăia, nu numai șobolanilor și șoarecilor, ci și unor insecte, cum ar fi gîndacul de Colorado, pofta de a se înfrupta din produsele agroalimentare sau din plantele agricole. Cu algopasta sau lichidul preparat din ea se pot trata pomii fructiferi, depozitele de grîne, ogoarele. Diversele probe i-au confirmat din plin calitățile.

rămase putrezesc în pămînt. În unele țări, sătenii lipsiți de alimente, din cauza secetei, caută, iarna, cuiburile hîrciogilor, pentru a le lua prețioasele provizii.

Rozătoarele — veverița, iepurele de cîmp și cel de casă, șobolanul, șoarecele — sînt înzestrate cu incisivi care le ajută să toace foarte mărunt hrana. „De altfel — scrie Fabre — aceste animale rod aproape neconștient nu numai ca să-și astîmpere foamea. Incisivii lor cresc în tot cursul vieții și au tendința de a se lungi mereu; animalul trebuie deci să-și tocească printr-o frecare continuă, altfel corioanele lor s-ar îndepărta una de alta și niciodată nu s-ar mai putea apropia”.

MIHAI BURDUJA

O zi din primăvara anului 1989. Aproape o oră am trăit viața pădurii. Am încercat, adică, să o trăiesc. Am stat nemiscat, cu simțurile la pîndă. În arbori erau agățate cuiburi făcute din țevă de p.v.c. Pițigoli le dădeau tîrcoale, prevenitori. Dacă simt mirosul omului, păsările nu populează cuiburile artificiale. Iar omul, veghind la starea de sănătate a pădurii, se îngrijește de înmulțirea păsărilor care stîrlesc insectele dăunătoare.

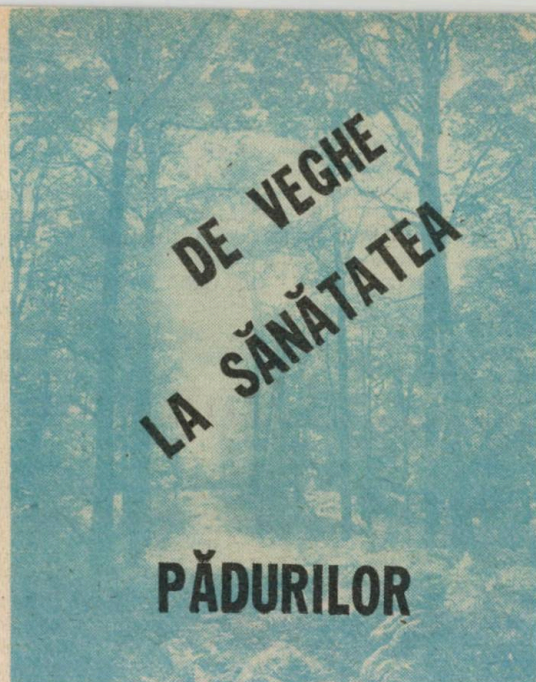
Mă aflam în pădurea Poieni, împreună cu ing. Florian Munteanu — inspector-șef adjunct al Inspectoratului silvic județean Iași, cu ing. Iordănița Popovici — responsabilă cu protecția pădurilor, cu specialiști din Ocolul silvic Ciurea. Mi s-a spus că în această zonă de agrement a ieșenilor, ca și la Tomești, pe o suprafață de 1 443 hectare de pădure, constituite din arboreturi de tipul șleau de deal, cu gorun în vîrstă de 25–40 de ani, se aplică lucrări de combatere integrată a dăunătorilor.

Este o experiență model pe țară.

Renunțarea la substanțele chimice toxice de combatere este, de mult timp, un vis frumos al silvicultorilor. Ca și întoarcerea la metodele tradiționale, îmbogățite pe baza cercetărilor științifice. Deci, protecția și stimularea proceselor naturale de refacere a echilibrului ecologic.

Este o luptă îndrăgănită, desfășurată strategic, cu efecte care se fac simțite după o lungă perioadă de timp.

Județul Iași nu a fost ales întâmplător pentru această ac-

țiune. Aci există o bogată experiență în combaterea integrată a dăunătorilor. Aci activează specialiști de înaltă clasă (chiar dacă unii au ieșit la pensie), pasionați și neobosiți. Mi s-a vorbit, astfel, despre ing. Pașcovici, pînă de curînd cercetător la filiala Bacău a I.C.A.S., despre soții Constanteanu de la Institutul agro-nomic, cercetători în entomologie... După cum, nu au putut fi trecuți cu vederea numeroșii și anonimi lucrători silvici, mereu confirmînd, prin rezultate, competență, spirit de disciplină.

Complexul de măsuri a fost elaborat după îndelungi analize și studii. Pe baza probelor de labora-

tor, pentru arboreturile infestate au fost întocmite documentații de prognoză a defoliatorilor; au fost depistați cei mai periculoși dăunători; a fost stabilit gradul de infestare pentru fiecare parcelă (de la slab, la foarte puternic).

Odată cunoscută cu exactitate situația, ca și starea de urgență, s-a trecut la inventarierea agenților naturali de combatere. Încă din iarnă, au început — și cu sprijinul tinerilor din mediul rural — recoltarea și distrugerea depunerilor de ouă ale omizii păroase a stejarului. Au fost confecționate și instalate 3 000 de cuiburi artificiale. Urmărind gradul de ocupare a

acestora de către păsările insectivore, s-a constatat cu surprindere și încîntare că numărul speciilor de păsări a crescut la 27, unele dintre ele venite din alte părți, stabilindu-se definitiv aici.

S-a mers mai departe, prin inventarierea cuiburilor de Formica (furnica pădurii, cea roșie fiind mare devoratoare de ouă de Lymantria). Uriașele cuiburi (mușuroaie) — unele cu diametrul și înălțimea de peste un metru — au fost divizate (cu grijă, pentru ca în fiecare nou cuib să existe și matcă), astfel încît, la fiecare hectar de pădure să se asigure cel puțin un cuib. Pentru că furnicile sînt vinate, la rîndul lor (mai ales ouăle lor sînt căutate), toate cuiburile sînt protejate cu scuturi din plasă de sîrmă.

O altă măsură: crearea de garduri vii cu arbuști fructiferi (în special măceș), pentru stimularea înmulțirii entomofaunei folositoare.

În condiții obișnuite, activitatea prădătorilor și paraziților naturali este foarte mică, aceștia distrugînd, anual, circa 1–2 la sută din dăunătorii. Prin măsurile întreprinse în perimetrul experimental silvic ieșean se contează pe creșterea eficacității la 20–30 la sută.

PAUL URDEA

EPIGRAME

UNEI ODRASLE

Din ce-am făcut eu pentru tine
Tu mai nimic n-ai reținut,
În schimb, ții minte foarte bine
Tot ceea ce nu am făcut !

UNUI AUTOTURIST

Ia te uită ce minune !
Cînd îl văd se miră toți :
Lipsa lui din gestiune
Umblă-acum pe... patru roți !

UNUI SEDENTAR

Sedentar de zile lungi,
Să te-nțreb ceva..., ad-hoc :
Cum vrei suta s-o ajungi,
Cînd tot timpul stai pe loc ! ?

TIMPUL

E un amic cu care-mpart
O bucurie sau durere
Însă de el cînd mă despart,
Nu pot să-i spun la revedere.

ION NEGREANU

Dacă până nu de mult „frigul”, înțelegând prin aceasta totalitatea agenților criogeni, își avea cea mai largă aplicabilitate în conservarea produselor comestibile, astăzi, paralel cu perfecționarea tehnicilor în domeniu, temperaturile scăzute, până aproape de -200°C , prin utilizarea gheții carbonice sau a azotului lichid, au devenit un factor de neînlucuit în promovarea și amplificarea marilor cuceriri ale biotehnicii, o știință cu adevărat a viitorului. Astfel, se preconizează — și primele rezultate de răsunet în acest domeniu au și apărut — ca prin metodele diversificate ale ingineriei genetice să se „construiască” noi soiuri și hibridi de plante și animale, de înaltă productivitate și cu mare rezistență la factorii nefavorabili ai mediului exterior. Prin asemenea metode, realizabile fără utilizarea aportului agenților criogeni, pe agenda oamenilor de știință figurează mutații de amploare în structura cromozomilor, deci în zestreă ereditară, micșorarea intervalului dintre generații și, în ultimă instanță, o accelerare considerabilă a progresului genetic tradus prin obținerea dirijată a noi organisme vegetale și animale, de mare randament, care pe cale naturală ar fi necesitat decenii și poate chiar secole de muncă.

Dacă, în conservarea produselor comestibile, tehnologiile frigorifice, aflate într-un permanent progres, au la bază perfecționarea performanțelor mașinilor de frig, în biologie, relația multidimensională dintre frig și viață capătă o amplitudine deosebită, solicitând aportul unei game variate de disci-

pline, cu implicații directe în păstrarea și conservarea funcțiilor vitale pentru perioade, practic, nelimitate.

Criobiologia a devenit astăzi știința complexă a folosirii mediilor cu temperaturi scăzute în studierea și conservarea organismelor animale și a plantelor vii, inclusiv a organismului uman.

Ținându-se seama de proprietățile anticongestionante și decongestionante ale frigului,

anual, chiar în cazul însămînțărilor repetate. Astfel, pentru un efectiv de circa 4 milioane de vaci și juninci, pentru monta naturală, ar fi necesari peste 50 000 de tauri, față de numai 700–800 de tauri, în cazul folosirii materialului seminal congelat. Fără să mai vorbim de economiile ocazionate de reducerea cheltuielilor de întreținere a unui însemnat număr de tauri, folosirea meto-

de congelare oferă, în general, aceleași mari avantaje extinderii transplantului de embrioni, o tehnologie de mare actualitate și de viitor, în acest caz punându-se în valoare și calitățile femelelor valoroase, de la care, pe cale artificială, se pot obține mai bine de 40 de produși într-o viață productivă, implantată la mame adoptive și crescuți de acestea.

Pe plan mondial, tehnica temperaturilor scăzute este folosită și în medicina operatorie, în transplantul de organe congelate (cornee, cord, artere, valve cardiace, rinichi, ficat, măduvă, oase, cartilajii, piele etc.), care sînt transferate pacienților suferinzi, cu rezultate dintre cele mai bune.

Și în lumea vegetală agentul criogen este folosit cu efecte asemănătoare în aplicarea unor tehnici de inginerie genetică în domeniul modificării și obținerii unor însușiri dorite ale viitoarelor plante (recoltarea mugurilor în diferite stadii de vegetație, supraviețuirea mugurilor dorminzi, clonarea etc.).

Iată, deci, că „frigul” a devenit un „colaborator” de nădejde al biotehnicii moderne.

Ing. LUCIAN ROȘCA

FRIGUL ȘI VIAȚA

lui, s-au născut și alte domenii, cum ar fi crioterapia etc.

Un cîmp vast de aplicare a efectelor temperaturilor scăzute îl reprezintă zootehnia și, în mod deosebit, extinderea însămînțărilor artificiale cu material seminal congelat. Dacă de la un singur reproducător-taur — folosit la monta naturală — se pot obține anual cel mult 35–40 de produși, prin metoda criogenă se recoltează anual, de la un singur taur, circa 16 000 de doze de material seminal, care permit obținerea a cel puțin 5 000 de produși

dei de însămînțare cu material seminal congelat permite intensificarea gradului de selecție a reproducătorilor, cu consecințe directe în modificarea dirijată a structurii genetice a raselor noastre de taurine, prin răspîndirea în masă a celor mai reprezentative gene din bagajul ereditar al celor mai valoroși tauri existenți în țara noastră și chiar pe plan mondial. Fără să mai vorbim de faptul că, prin congelare, materialul seminal recoltat de la un „recordist” poate fi utilizat încă mulți ani după moartea acestuia.

Depozitat în containere speciale la temperatura de -196°C , materialul seminal congelat este conservat pe timp nelimitat și utilizat în funcție de necesități

CÎINI CELEBRI

De-a lungul istoriei au fost relatate și au rămas de neuitat o serie de întâmplări — neobișnuite pentru unii, pe cit se poate de naturale pentru alții — care au creat celebrități în rindul acestui „sempre fidelis”: ciinele.

Iată, în „Odiseea”, Homer laudă îndelung credința, istețimea și frumusețea lui Argos, un ogar celebru. Povestind emoționanta revenire „la vatră” a lui Ulise, Homer a urcat în nemurire pe eroul legendar, dar și pe Argos, măreț simbol antic al prieteniei și credinței unui ciine până la moarte.

Istoricul Plutarh se minunează de devotamentul ciinelui lui Xantippos, tatăl celebrului Pericle. La apropierea oștilor lui Xerxes, bărbații Ateinei s-au imbarcat în grabă pentru insula Salamina, loc mai avantajos pentru bălălia navală. Ciinele lui Xantippos, nepuțin îndura despărțirea de stăpin, s-a aruncat în valurile

mării și, înotînd pe lingă corabie, a ajuns în Salamina, unde, sleit de puteri, a murit pe loc. Există și astăzi un monument numit „mormintul ciinelui”, despre care se spune că ar fi al ciinelui lui Xantippos.

Un monument din bronz, ridicat la Edinburgh, glorifică pentru posteritate devotamentul ciinelui Bobby, „un terrier care în 1858 a stat de veghe la mormintul stăpinului său vreme îndelungată, pînă a murit și el”.

În Parisul anului 1818 era prezentat mulțimii din bilciuri un faimos canich cu numele de „Munito”. Se pretindea că este un „uimitor ciine-calculator”, că înțelege cîteva limbi, inclusiv... latina, că efectuează fără greș cele patru operații matematice. Faima lui Munito s-a dovedit trainică, de vreme ce îl amintește și Jules Verne în „Căpitan la cincisprezece ani”.

MISTERIOSUL DISPOZITIV ANTIC

La începutul acestui secol, în scheletul unei nave antice scufundate lingă insula greacă Antichitira a fost găsită o ladă metalică datînd din anul 67 î.e.n. În ladă se afla un dispozitiv complicat de dimensiunile 16 x 82 x 9 cm. De atunci, oamenii de știință se străduiesc să descopere destinația acestui dispozitiv misterios, compus din 32 de roți dințate și plăcuțe turnate, gravate cu cifre și numere. Majoritatea specialiștilor presupun că instrumentul slujea pentru diverse măsurători și calcule astronomice. Mulți oameni de știință îl compară chiar cu computerele moderne.

În prezent, „computerul antic” se află la Muzeul național de arheologie din Atena.

R

adarul, unde electromagnetice, radiația infraroșie și computerul și-au făcut intrarea în arsenalul luptei împotriva dăunătorilor din agricultură, în temelul principiului „mai întîi numără și apoi tale”.

Acest principiu a fost aplicat de un cercetător de la Serviciul de cercetări pentru agricultura subtropicală din Weslaco, statul Texas (S.U.A.), pe nume Don Hendricks.

Ideea sa a pornit de la faptul bine cunoscut că lilieci, ființe aproape oarbe, sînt capabili să localizeze și deci să vindeze insecte, emițînd unde ultrasonore, al căror ecou îl recepționează instantaneu. Inspirîndu-se de aici, Hendricks a creat două sisteme de avertizare și evaluare a atacurilor de insecte dăunătoare.

Primul este bazat pe folosirea ultrasunetelor

NUMĂRÎND INSECTELE

care, emise într-un lan, detectează eventuala prezență a insectelor nedorite. Dar sistemul nu acționează la întâmplare, ci ca un dispozitiv selectiv. Știînd care sînt dăunătorii posibili, sînt lansați feromoni specifici, în direcția vîntului. În felul acesta, insectele sînt atrase în mînușchiul de unde detectoare, iar fiecare insectă produce un ecou care este transmis prin radio unui computer aflat la distanță și care înregistrează informațiile.

Al doilea sistem are aceeași funcționalitate, în sensul că este astfel conceput încît să poată număra și el insectele dăunătoare a căror prezență e semnalată. Tot cu ajutorul feromonilor, insectele sînt atrase într-o capcană din sîrmă, confecționată în formă de con, cu virful foarte ascuțit. Cînd ajung în acest spațiu și „constată” că au fost „păcălite”, partenerii de reproducție fiind absenți, insectele se ridică spre virful conului, pentru a ieși, dar nu o pot face decît trecînd prin dreptul unei raze de lumină infraroșie. Fiecare insectă întrerupe această rază, iar fiecare întrerupere este înregistrată de un senzor, transformată apoi în semnal radio și transmisă computerului. Așadar, cîte întreruperi, atîtea insecte. Astfel se poate evalua, cantitativ, prezența insectelor dăunătoare într-o anumită zonă, într-un anumit moment.

Experiențele efectuate de Hendricks, pe terenuri cultivate cu porumb și bumbac, au confirmat precizia numărătorii: 92 la sută. Cu alte cuvinte, dintr-o sută de insecte, cel mult opt scapă nenumărate. Cele două sisteme pot fi folosite pentru protecția culturilor de porumb, bumbac, trestie de zahăr, varză etc.

Desigur, s-ar putea pune întrebarea: de ce este necesară numărarea insectelor în protecția plantelor. În fapt, o cer protecția... rentabilității culturilor și cea a mediului natural. Numărarea suficient de exactă a dăunătorilor stabilește pragul economic de dăunare, pînă la care administrarea pesticidelor nu este necesară, ceea ce poate reduce cheltuielile implicate în folosirea lor și, în același timp, cantitățile de substanțe chimice împrăstiate în natură.

C. ANDREOIU

Caisul — această specie pomicolă ale cărei fructe sînt atît de admirate pentru perfecţiunea formeii şi auriul culorii, dar mai ales apreciate pentru deliciul gustului, savoarea aromei şi valoarea lor nutritivă — are, după cum atestă documentele din vechime, o existenţă multimilenară. Răspîndit iniţial pe pantele muntoase din zonele temperate ale Asiei Centrale şi îndeosebi ale Chinei, caisul a pătruns treptat în Asia Mică, în nordul Africii, în Europa şi mai puţin în alte zone ale globului.

Considerat ca fiind rezistent la uscăciune, deoarece pomii cresc viguroşi în condiţii de secetă atmosferică redusă, caisul este sensibil la lipsa umidităţii din sol, ca şi la temperaturile excesiv de reci. În consecinţă, zona sa de favorabilitate este situată între 35°-43° latitudine nordică, la altitudini de 700-1 500 m şi unde temperaturile nu scad sub -33°. Ca urmare, deşi cultura acestei specii se încearcă în întreaga lume, în prezent Europa şi Asia asigură circa 75 la sută din producţia mondială de caise, 50 la sută fiind obţinută în ţările din bazinul mediteranean. În Europa, în ţări precum Spania, Grecia, Italia, Franţa, Ungaria, România, Cehoslovacia şi Bulgaria, care realizează 90 la sută din producţia continentului, cultura este concentrată în zone de strictă favorabilitate.

În România, cultivatoare din timpuri străvechi, arealul caisului cuprinde Dobrogea, Cîmpia Română, Cîmpia de

Vest şi unele zone din judeţele Buzău, Brăila şi Galaţi, iar gama sortimentală, restrînsă pînă de cîrînd doar la cîteva soiuri, care se regăsesc în plantaţiile vechi — Timpurii de Arad, Mari de Cenad, Cea mai bună de Ungaria, Steaua Ro-

zat prin obţinerea unor creaţii noi, cu însuşiri superioare sub toate aspectele amintite. Este edificator faptul că, la ora actuală, România se află pe locul III în lume în ceea ce priveşte fondul de germoplasmă la cais, că a fost prelungit

tenţa la boli, creşterea nivelului genetic productiv, autocompatibilitatea sau compatibilitatea cu alte soiuri. De asemenea, cercetările sînt îndreptate spre aspecte de ordin economico-productiv cum sînt îmbunătăţirea calităţii fructelor în funcţie de destinaţie, a conţinutului în substanţe nutritive şi vitamine, preabilitatea la recoltarea mecanizată, realizarea unor pomi cu vigoare redusă, cu formaţiuni de rod scurte şi durabile, în scopul creşterii densităţii plantelor pe unitatea de suprafaţă, obţinerea unor soiuri cu coacere timpurie sau tîrzie pentru a prelungi sezonul caiselor, în general a unor creaţii care să valorifice mai economic apa, elementele fertilizante, tehnologia modernă de cultură.

Sînt deziderate a căror materializare, într-un timp cît mai scurt, concentrează eforturile amelioratorilor în direcţia aprofundării studiilor întreprinse cu privire la transmiterea pe cale genetică a caracterelor şi consolidarea celor mai valoroase însuşiri.

Ing.

VIORICA BĂLAN

CAISUL - în lume şi la noi

şie, De Olanda, Umberto — este în continuă îmbogăţire. Pornind de la particularităţile biologice ale caisului, care determină în mare măsură producţiile totuşi nesatisfăcătoare, cercetările întreprinse în ţara noastră urmăresc crearea unor noi soiuri şi hibrizi care să depăşească barierele actuale — neadaptare la zone mai largi, sensibilitate la boli, la ger şi la iernare, alternanţă la rodire, potenţial productiv redus — şi să asigure fructe de calitate superioară.

Începute încă din 1949, desfăşurate pe etape cu obiective precise şi intensificate în ultimii ani, lucrările de ameliorare s-au materializat

considerabil sezonul de consum în stare proaspătă şi cel de industrializare, ajungînd la 60-65 de zile, că s-au îmbunătăţit aspectul comercial al fructelor sub raportul mărimii şi culorii, precum şi unele caracteristici de ordin agronomic ale pomilor.

În continuare, obiectivele prioritare ale ameliorării urmăresc creşterea adaptabilităţii la noi condiţii ecologice şi deci extinderea arealului de cultură, ceea ce impune soluţionarea unor probleme cum sînt rezistenţa la ger, prelungirea duratei de repaus a mugurilor fructiferi, înflorirea mai tîrzie şi sporirea rezistenţei mugurilor fructiferi la gerurile tîrzii, rezis-

Staţiunea de cercetare şi producţie pomicolă Băneasa-Bucureşti este bine cunoscută pentru rezultatele obţinute în ameliorarea caisului, pentru preocupările în domeniul creării soiuri valoroase

n acțiunea de recoltare a plantelor medicinale, o foarte mare însemnătate o are cunoașterea momentului optim cînd poate avea loc această lucrare, pentru fiecare specie în parte. Apoi, trebuie reținut faptul că, îndeobște, florile se recoltează imediat ce se desfac din boboc, frunzele — la maturitate deplină, partea aeriană — la începutul înfloririi, rădăcinile — în afara perioadei de vegetație (deci, la începutul primăverii și spre sfîrșitul toamnei).

Respectînd aceste reguli, vom avea produse cu un conținut maxim de principii active, cu efect medicinal ridicat.

Prezentăm perioadele (lunile) optime de recoltare a principalelor plante medicinale din flora spontană, precum și modul de uscare a acestora (u = umbră ; s = soare ; uscător). De obicei, se usucă la soare florile albe, rădăcinile și cojile, iar la umbră, florile colorate, frunzele și partea aeriană a plantei.

"FARMACIA VERDE"

Afin — frunze : aug.-oct. (u) ; albăstrele — flori : iun.-aug. (u) ; brusture — rădăcini : mart.-apr. ; oct.-nov. (s) ; cătină — fructe : aug.-oct. (uscător) ; cerențel — rădăcini : mart.-mai (s) ; cicoare — partea aeriană : iul.-aug. (u) ; cimbrisor — partea aeriană : iun.-aug. (u) ; ciuboțica-cucului — flori : apr.-mai (u) ; rădăcini : apr.-mai (s) ; coada-calului — partea aeriană : iul.-sept. (u) ; coada-racului — partea aeriană : mai-oct. (u) ; coada-șoricelului — partea aeriană : iun.-sept. (u) ; crușin — coajă : mart.-iun. (s) ; dud — frunze : mai.-iul. (u) ; fragi — frunze : iun.-sept. (u) ; hamei — conuri : aug.-sept. (u) ; iarbă mare — rădăcini : mart.-apr. ; sept.-oct. (s) ; ienupăr — fructe : oct.-dec. (u) ; luminărică — flori : iul.-oct. (u) ; măceș — fructe : aug.-oct. (uscător) ; merisor — frunze : sept.-oct. (u) ; mesteacăn — frunze : mai.-aug. (u) ; mur — frunze : iun.-aug. (u) ; mușetel — flori : mai.-iun. (u) ; nalbă mare — frunze : mai.-aug. (u) ; rădăcini : mart.-apr. ; sept.-oct. (s) ; nuc — frunze : mai.-aug. (u) ; osuliepurelui — rădăcini : mart.-apr. ; sept.-oct. (s) ; păducel — flori cu frunze : apr.-mai (u) ; fructe : sept.-nov. (s) ; păpădie — frunze, rădăcini : mart.-nov. (u) ; pălăgină — frunze : mai.-sept. (u) ; pelin — partea aeriană : iul.-sept. (u) ; pin montan — muguri : apr.-mai (u) ; pir medicinal — rizomi : iun.-sept. (s) ; plop negru — muguri : febr.-mart. (s) ; podbal — flori : mart.-apr. (u) ; frunze : mai.-aug. (u) ; porumbar — flori : apr.-mai (s) ; fructe : oct.-nov. (uscător) ; răchitan — partea aeriană : iun.-aug. (u) ; rostopască — partea aeriană : mai.-sept. (u) ; salcie — coajă : apr.-mai (s) ; salcim — flori :

PLANTELE

cînd le

cum le

SĂNĂTĂȚII

recoltăm

uscăm

mai-iun. (s); soc — flori:
mai-iun. (s); șovirv — partea
aeriană: iul.-sept. (u); stejar
— coajă: mart.-mai (s); sul-
fină — partea aeriană: iun.-
sept. (u); sunătoare — partea
aeriană: iun.-aug. (u); talpa-
giștii — partea aeriană: iun.-
sept. (u); tătăneasă — rădăci-
ni: mart.-apr.; oct.-nov.
(s); tei — flori: iun.-iul. (u);
traista-ciobanului — partea
aeriană: apr.-iun. (u); trei-
frați-pătați — partea aeriană:
mai-sept. (u); troscot — par-
tea aeriană: iun.-sept. (u);
turița mare — partea aeriană:
iun.-aug. (u); țintăură — par-
tea aeriană: iul.-sept. (u);
unguraș — partea aeriană:
iun.-aug. (u); urzică — frun-
ze: iun.-sept. (u); urzică
moartă albă — partea aeri-
ană: apr.-oct. (u); visc —
frunze: ian.-mart.; nov.-dec.
(u); volbură — partea aeri-
ană: apr.-iul. (u); zmeur —
frunze: mai-iul. (u).

instituțiu națio-
nal de cultură din
Peru restaurează
în prezent o mu-
mie care ar putea
aparține unuia
dintre ultimii conducători in-
cași, din imperiul de la Ta-
huantisuyo. Mumia a fost des-
coperită în apropierea fortă-
reței Sacsayhuaman, din
Cuzco, la 800 km de Lima.
Specialiștii peruani apreciază
că descoperirea este de impor-
tanță majoră pentru elucidă-
rea trecutului misterios al in-
cașilor. Imperiul incaș, a că-

MUMIA

CĂPETENIEI

INCAȘE

rui capitală se afla la Cuzco,
s-a stins în secolul al XVI-lea,
odată cu sosirea spaniolilor.

Mumia se afla în poziția
stînd, la o adîncime de apro-
ximativ 2 m, și era înconju-
rată de 33 de morminte de
războinici sau supuși de rang
inferior. Oasele, care nu au
fost îmbalsamate, s-au men-
ținut totuși într-o stare foarte
bună.

Justo Torres, unul din ar-
heologii care au participat
la această descoperire, a afir-
mat că mumia ar putea apar-
ține unui mare conducător
incaș, luînd în considerare în
special originalitatea însem-
nului de comandant aflat a-
supra cadavruului. Potrivit
cercetătorului, acesta este
unic în felul său. Este vorba
despre o piesă de aur și de
bronz cu o suprafață de 10
cmp, reprezentînd în centru
Soarele, principalul zeu al in-
cașilor, înconjurat de o vipe-
ră cu două capete. În partea
superioară se află două feline,
încălate pe jumătate în fața
unei urechi mari, considerată
ca fiind însemnul de noblețe
din vremea incașilor.

În jurul mumiei au mai
fost descoperite vase de lut
ars, broșe, ace, bijuterii și alte
obiecte din aur.

În fiecare toamnă, milioane de fluturi traversează America de la nord la sud. Cum își regăsesc ei oare itinerarul și etapele, mereu aceleași, când o singură călătorie durează mai multe generații, ceea ce exclude însăși ideea unui ghid?

Ei sînt cu sutele de milioane în sezonul de vară, îmbuibăți cu nectar de flori, cu nectarul florilor Munților Stîncoși, din nordul Statelor Unite și Canada. Încă din primăvară, ei string rezerve pentru iarnă. La sfîrșitul toamnei, fluturii Monarh își părăsesc teritoriul și pornesc spre sud. În pofida numărului mare, descoperirea locului lor de iernat este foarte recentă. Aceasta se datorează prof. Fred Urquart, care, după 40 de ani de cercetări și studii, i-a localizat, în sfîrșit, în Mexic.

Fluturii Monarh nu se dispersează. Ei rămîn grupați în colonii. S-a descoperit o treime din aceste colonii la nord de Ciudad de Mexico și într-o zonă cu 80 km diametru în Sierra Madre Orientale din provincia Michoacan, la 150 km vest de capitală. Fluturii aleg păduri de pini, molizii sau de brazi, aflate la o altitudine de aproximativ 3 000 m. Fiecare colonie — cuprinzînd de la 15 la 20 milioane de indivizi — nu ocupă mai mult de un hectar sau două. Sînt atît de apropiați unii de alții încît acoperă total trunchiurile și ramurile pînă la vîrfurile celor mai înalți molizi. Trăiesc din rezervele de lipide acumulate în timpul toamnei și migrației, dar au nevoie de apă. Altitudinea, pădurea adesea acoperită de brumă îi protejează de deshidratare. Iar cînd temperatura depășește 15°C, merg să bea apă în torențele învecinate.

Fluturii Monarh aparțin fa-

O CĂLĂTORIE CARE DUREAZĂ MAI MULTE GENERAȚII

miliei danaidelor, care grupează 175 specii răspîndite în Asia, Africa și America. Atunci cînd zilele devin mai calde și mai lungi, fluturii devin mai activi. Ei ajung la maturitatea sexuală, se împerechează și depun ouă odată cu începerea migrației spre nord. Dar nici unul din milioanele de fluturi Monarh care pornesc spre Mexic nu va ajunge la destinație. În cursul migrației, puii ies din ouă, se dezvoltă omizile, metamorfoza se produce și apare o nouă generație de fluturi care-și continuă înaintarea spre zona estivală. Pe parcursul călătoriei se vor succeda patru pînă la cinci generații.

Doi inamici ar putea prezenta un pericol pentru fluturii Monarh: prădătorii și oamenii. Depunerea de ouă se efectuează pe plante din familia asclepiadacee, din care există peste o sută de specii în America de Nord. Seva lăptoasă din care se hrănesc omizile conține o substanță toxică: un glicozid cardiac. Păsările știu acest lucru și nu se ating nici de omizi și nici de fluturi. În ceea ce privește intervenția distructivă a oamenilor, grație prof. Urquart locurile de iernat sînt în prezent protejate. Despăduririle și extinderea terenurilor arabile amenințau să distrugă adăposturile fluturilor Monarh. De acum înainte coloniile fac parte din

patrimoniul mexican. Ele sînt, toate, cu o singură excepție, interzise accesului publicului. Astfel, migrarea fluturilor Monarh, unică în lumea insectelor și una din cele mai spectaculoase care există, va putea să continue.

În septembrie, ciclul se modifică. Unii dintre nou-născuții vor trăi de zece ori mai mult decît părinții lor. Comportamentul lor devine mai social. Își adună rezerve de grăsime de cinci ori mai importante decît cele ale semenilor lor, care mor în cursul verii. Un hormon juvenil întrerupe maturitatea sexuală. Atunci începe, încet, îndelungata lor odisee, în timpul căreia continuă să se alimenteze. Mulți dintre ei mor, dar la destinație ajung întotdeauna sute de milioane. Și tocmai în aceasta constă cel mai mare mister. Nici unul din acești fluturi nu cunoaște ruta și nici locul de iernat, întrucît nu există nici un supraviețuitor al călătoriilor precedente. Și de cînd există această specie, an de an, fluturii Monarh se adună pe aceeași arbori.

O serie de oameni de știință invocă utilizarea magnetismului terestru, alții o migrație bazată pe Soare, fero-monii etc. Ar trebui însă ca fluturii să cunoască punctul de destinație. Atunci? Micii călători multicolori își păstrează secretul — informează „Science et Vie”.

Răsfoind prin vechi dosare

● Un hoț de buzunar îl roagă pe judecător „să-i fie milă, să-și facă pomană cu el” și să nu-l condamne... că îi mor coriile de foame, „și apoi astăzi este luni și e zi de tîrg și ar fi păcat să pierd ziua...”

● „Subsemnatul... îl reclam pe... că în anul trecut mi-a luat cu forța o vacă. Aceasta era sub tutelă și deci nu putea fi luată și devenind majoră, eu vă reclam...”

● Un diacon scrie într-o reclamație: „A-

cest văcar nu mi-a păstorit bine vacile...”

● „...Și s-a înecat din imprudență în riu. Înecata era o alcoolistă cunoscută. Nu se poate bănuși și stabili ce-a căutat la apă...”

● „...Inculpatul este

un individ periculos, suspect și foarte recalcitrant. Abia după o muncă de două-trei ore a mărturisit faptele...”

● „...Concubina lui a început să mă batjocorească cu măscări, iar eu fiind bărbat a trebuit s-o bat...”

M. IORDACHE

Va deveni planeta Marte locuibilă?

Planeta Marte ar putea să capete, treptat, o atmosferă și s-ar putea încălzi în așa fel încât, peste câteva generații, astronauții ar putea să circule cu aparate respiratorii mult mai ușoare decât cele ale scafandrilor actuali — apreciază Robert Haynes, biolog la Universitatea „York” din Toronto (Canada), consilier al NASA. După părerea sa, o serie de plante și animale ar putea contribui la „reînvierea” planetei roșii, deși nimic nu a fost încă întreprins în acest sens. O parte a tehnologiei necesare modificării suprafeței și atmosferei marțiene pentru a face posibilă viața pe planetă există deja, a declarat prof. Haynes.

El se referă nu la înființarea unei stații spațiale, ci mai curând la o planetă vie, dotată cu atmosferă. Aceasta va deveni o lume nouă, în cadrul căreia evoluția biologică s-ar putea desfășura independent de cea de pe Pământ.

Diferitele misiuni „Mariner” și „Viking”, din 1965, au dezvăluit că, odinioară, pe Marte au existat riuri și este posibil ca pe această planetă să fi evoluat forme primitive de viață. Dar, potrivit prof. Haynes, climatul existent în prezent este mult prea rece și uscat, iar compoziția chimică a suprafeței planetei este prea toxică pentru ca viața să mai fie prezentă.

Cu toate acestea, baterii de laseri sau de oglinzi-gigant ar putea fi plasate pe orbită, pentru a determina spargerea calotelor polare ale lui Marte și a provoca încălzirea, printr-un „efect de seră”, prin acumularea de gaz carbonic și de vapori de apă în atmosferă. În felul acesta s-ar putea reproduce pe Marte o stare biologică comparabilă celei de pe pământul primitiv.

Rezultatele nu vor fi imediate pentru că — potrivit calculelor — ar fi necesare două secole pentru ca temperatura să fie suficient de ridicată încât să permită creșterea unor microorganisme simple pe planeta roșie. 100 milioane de ani ar fi necesari pentru ca să se dezvolte plante verzi și să producă suficient oxigen, astfel ca omul să se poată plimba pe Marte ca și pe Pământ. Cu un simplu aparat pentru respirație, el ar putea-o face chiar mai devreme, în decurs de numai câteva generații. Simple vise?...

Nu, de data aceasta nu ne vom referi la pasiunea cu totul deosebită pe care gorjenii o au pentru cîntec, joc și voie bună, ci la un anumit... hobby al unora dintre ei. Este vorba de aclimatizarea plantelor tropicale.

● **Tehnicianul Vasile Zălog**, de la Stațiunea de cercetare și producție pomicolă din Tg. Jiu, a... prăsit un arbore de cafea care produce câte două recolte pe an. El are în îngrijire și un pui de curmal, care a răsărit după doi ani de la încorporarea seminței în pământul dintr-un ghiveci, a împlinit vârsta de 4 ani și — are cu toate că are o creștere destul de înceată — oferă îndreptățite... promisiuni.

PASIUNI

● **Alexandru și Maria Popescu**, din Drăgoești, — alți iubitori ai florei exotice —, dețin un dafin și un lămâi în vîrstă de 21 ani, care produc continuu, iar de curînd au și un pui de portocal.

● În sfîrșit, pensionarul **Grigore Dă-năricu**, din Preajba, se află în cel de al patrulea an de cultură a piperului în gospodăria proprie, de fiecare dată recolta obținută depășind cu mult nevoile de consum ale familiei sale.

Oare aceste reușite se explică numai prin influența climei mediteraneene, care favorizează și creșterea castanului comestibil în această parte de țară? Nu numai. Cert este că fără pasiunea despre care vorbeam, care a făcut din mulți gorjeni și cultivatori de smochini, arahide și alte asemenea plante aclimatizate, flora Gorjului nu ar fi fost îmbogățită.

I. AUREL

O „minune” a naturii

REFUGIUL SUBTROPICAL DE PE GRINDUL LETEA

Triunghiul Deltei ocupă peste 5.000 km pătrați. Ne-o închipuim ca pe un imens rai al păsărilor și peștilor. Și așa este. Cinci din cele mai importante drumuri de pasaj ale păsărilor migratoare trec prin Delta Dunării; în apele sale trăiesc aproape o sută de neamuri de pești.

Dar vegetația bogată a Deltei reflectă medii de viață multiple. Aici trăiesc toate speciile lacustre, Delta Dunării fiind astfel o adevărată grădină botanică naturală. Să ne referim, bunăoară, la stuf, una dintre plantele cele mai uimitoare ce populează acest imens laborator natural. S-a calculat că un fir de trestie are nevoie, pentru creșterea completă, de 30-50 litri de apă pe an, ceea ce înseamnă că întreaga suprafață de stuf a Deltei consumă aproximativ 3-5 miliarde de metri cubi anual. Dar Dunărea nu seacă. Are uriașe rezerve

hidrice pentru toate cele patru tipuri de vegetație.

Nici un efort nu-i prea mare pentru a cunoaște Delta. Și mai ales grindul Letea, care te întâmpină cu mori de vânt cu pale întepenite și sparte, o vegetație ciudată, în care un ochi experimentat reține specii rare cum nu se mai întâlnesc în nici un colț al țării. Este vorba, printre altele, de un neam de zîrnă (*Solanum retroflexum*) cunoscută doar în Africa de Sud, încît îți vine să te întrebi: s-a mutat tropicul în Delta? Dar cea mai exuberantă vegetație se găsește, fără îndoială, în Hasmacul Mare — declarat rezervație științifică. Printre arbori groși pînă la 1 m și cu înălțimea pînă la 35 m, apare o imensă îngrămadire de coliere, liane și alte plante între care se dă o luptă îndrăgășită pentru lumină. Desimea ostrețelor vegetale, întinucimea care domnește, precum

și zumzetul neînterupt al insectelor înțepătoare te duc cu grindul la pădurile tropicale. Cu greu îți poți imagina că te afli într-o pădure din zona temperată, născută din temelia săracă în apă a nisipurilor, smulse cu trudă mării.

Dar nota tropicală a pădurii Letea e dată îndeosebi de periplacă — o coardă mediteraneană cu cea mai nordică stațiune din Europa în acest refugiu subtropical. Este o liană subțire, de 10-15

m lungime, cu scoarța roșie-brună, cu frunze simple și lucioase. Adeseori este cultivată în parcuri pentru a forma hățisuri umbrase.

Lată deci cum istoria frământată a fiecărui colț de pămînt, varietatea condițiilor geografice și climatice și-au lăsat amprenta pe suprafețe întinse, sau mai puțin întinse, conferindu-le note distinctive care merită a fi cunoscute.

MARIA SAFIR

STATUI

În lume există numeroase statui ridicate unor viețuitoare și chiar unor alimente, pentru credința față de om, pentru serviciile ori pentru influența lor în viața omului.

În Suedia se află statuia ciinelui polițist Pirat care, în 10 ani, a reușit să prindă 250 de infractori.

În orașele Seattle (S.U.A.) și Foburg (Danemarca) pot fi văzute statuile unor vaci, ca recunoștință pentru laptele lor.

La Berlin se află monumentul cailor căzuți în lupte, iar la Lille (Franța) — un monument închinat porumbeilor călători care, în timpul primei conflagrații mondiale, au purtat diferite mesaje pentru aliați, peste liniile frontului.

Tot în Franța mai există și un original monument al carțofului.

În Elveția se află statuia u-

nui catir, la Roma — a unui măgar, iar în Norvegia — cea a unei balene.

Pe o șosea olandeză poate fi întâlnit monumentul unui ou uriaș, semn că regiunea respectivă excelează în creșterea păsărilor.

La Marsilia se află statuia unui taur în mărime naturală, iar în statul american Alaska și în orașul Stuttgart (R.F.G.) — monumentele unor pești în care sint bogate regiunile respective.

La București există cunoscutul monument al Leului, ridicat în amintirea geniștilor români căzuți în timpul primului război mondial, iar în Parcul Dorobanți — celebra Lupoalcă, dăruită nouă de către municipalitatea Romei, ca simbol al originii latine comune.

AUREL CODREANU

Le știați?

Cu ajutorul unui sistem de cercetare de la mare înălțime („remote sensing”) a fost depistată în Sahara albia unui fost fluviu mai mare decît Nilul.

Șerpii sint complet surzi și au vîd decît la cîțiva centimetri, iar pericolul îl simt prin schimbarea aerului din jur.

Șarpele figurează pe primul loc în ceea ce privește capacitatea de a sesiza, cu multe zile înainte, producerea unui cutremur. El este urmat, în ordine, de păun, fazan, lăcustă, șoarece, ciine, pisică, pești, păsări de curte; șerpii, în special cei veninoși, percep schimbările de temperatură ale pămîntului, venite din interior, cît și infrasunetele.

ION MARINESCU

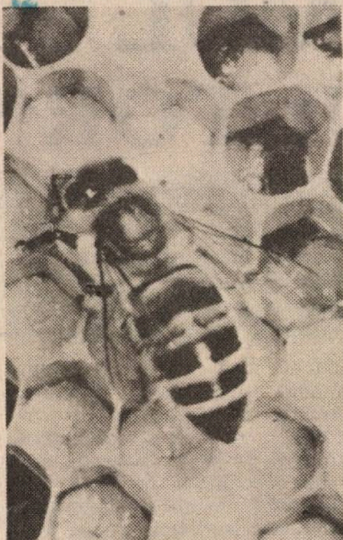
Despre albine s-a scris, se scrie și se va mai scrie încă, deoarece prin intermediul acestor mici viețuitoare omul intră în posesia unor produse de mare valoare. Produsele stupului, căci despre ele este vorba, pot constitui, pentru diverse industrii sau laboratoare de specialitate, materii prime biologic active ce intră în componența unor preparate medicamentoase sau cosmetice, inclusiv în preparate dietoalimentare sau în preparate de uz zooveterinar, clasificate fiind ca: produse-preparate apicole derivate.

Multe din substanțele plantelor, ale florilor cercetate de albine se regăsesc în nectar, în miere, în polen, în păstură, în lăptișorul de matcă, în apilarnil, ceară sau propolis, toate aceste produse naturale fiind clasificate și considerate drept produse apicole directe. Preluate de om, ele devin elemente active în reglarea pe cale naturală a unor perturbări ce pot afecta organismul. De fapt, ce este mierea, ce sînt celelalte produse ale stupului, din punct de vedere alimentar și medicamentos? Sînt întrebări al căror răspuns vom încerca să-l dăm cu sprijinul apiculturului **Nicolae V. Ilieșiu**, colaboratorul nostru, autor și coautor al numeroase invenții în planul apiculturii moderne.

Pentru majoritatea produselor stupului nu se poate face o distincție netă între efectul lor ca aliment și ca remediu-medicament. Efectul lor este atât alimentar cît și medicamentos. Hidromelul, socata de miere, oțetul de miere, turtele și prăjiturile din miere, cremele cosmetice conținînd ca substanță activă lăptișor de matcă, apilarnil, polen și propolis, preparatele vitalizante în compoziția cărora intră produsele apicole, spray-urile cu propolis și apilarnil sînt numai cîteva din produsele derivate care au acest dublu efect.

Vorbind despre produsele stupului, un capitol aparte trebuie rezervat apilarnilului despre care s-a vorbit destul de mult cu 9 ani în urmă. Acest produs de excepție pentru sănătatea omului poate fi mai bine cunoscut și utilizat în folosul tuturor. Sub formă de drajeuri el este un complex de substanțe naturale cu

MIRACOLUL

STUPULUI

proprietăți biostimulante asupra metabolismului general. Se folosește în scop terapeutic și pentru stimularea factorilor naturali de apărare a organismului uman.

Pînă în prezent, în România s-au realizat mai multe preparate conținînd ca substanță activă apilarnil — fie singur, fie asociat cu alte produse naturale. Așa sînt **Apivitas Forte**, **Apilarnil** — drajeuri și **Apilarnilprop** — drajeuri, folosite ca preparate energovitalizante, **Hipotens** — comprimate împotriva tensiunii arteriale, **Apilarnil în miere** — concentrat dietoalimentar și altele.

De asemenea, alte preparate se află pe punctul de a fi puse la dispoziția publicului. Iată cîteva: **Nicotinostop**, împotriva tabagismului; **Fibrolax**, granule pentru tratamentul tulburărilor de tranzit intestinal; **Hepatoapimel** — comprimate, preparat hepatoprotector; **Apispray**, pentru vindecarea arsurilor; **Bab**, bomboane apiterapeutice și vitalizante; **Apitotal**, unguent antireumatic; **Colarnil** și **Larnil**, preparate oftalmologice.

O realizare notabilă o reprezintă noul produs natural apicol „**Apitotal N.V.I.**” (bre-

vetat ca invenție românească) și care a fost înregistrat drept cel de al 9-lea produs al stupului. El a fost obținut prin liofilizarea integrală a tuturor componentelor care constituie structura anatomică a albinei mature. Acest produs conține un armonios raport de elemente specifice compoziției corpului albinei lucrătoare, respectiv substanțe nutritive organice (proteine, grăsimi, substanțe extractive neazotate, celuloză brută, aminoacizi, vitamine, secreții glandulare, hormoni, feromoni și hepazine, săruri minerale, microelemente etc.), precum și unele principii medicamentoase și imunologice. Produsul **Apitotal** poate fi utilizat ca materie primă deosebit de activă din punct de vedere biologic, în domeniul terapeutic uman și veterinar, în industria farmaceutică și cosmetică, inclusiv în combaterea afecțiunilor reumatismale, în alergologie și, în special, în imunologie, participînd direct la formarea unor anticorpi datorită sinergismului veninului de albine pe care-l conține cu celelalte substanțe, elemente și principii active din structura sa compozițională.

În concluzie, majoritatea produselor apicole (mierea, polenul, păstura, lăptișorul de matcă, apilarnilul) sînt valoroase surse alimentare, profilactice și medicamentoase pentru toate categoriile de vîrstă ale omului.

NICU NICOLAE

EPIGrame

UNUI CANDIDAT LA ADMITEREA LA CONSERVATOR
Să intre la Conservator.
În sfera muzicii, visează.
Dar nu i-a fost deloc ușor
Cu niște note-atît de... joase!

UNUI GESTIONAR REBUSIST
Cu mașină și cu vilă
A ajuns și după-o „grilă”,
Iar pe-aceasta — se-nțelege —
Nu mai poate s-o dezlege.

UNUI PRETINS REBUSIST
Constatăm că, din păcate,
Spre alt rebus tu înclini:
Faci „cuvinte-nerucisate”
Permanent cu-ai tăi vecini.

ION NEGREANU

Ce poate, ce știe, ce promite

„ATOMUL AGRICULTOR“

● Intre exagerare și eroare ● O singură mutantă valoroasă dintr-o mie ● Când radiațiile înseamnă cheltuieli și consumuri energetice mai mici ● Tehnicile nucleare – stavilă în calea dăunătorilor și a poluării.

RĂSPUNSURI DE NEÎNLOCUIT PENTRU CERCETAREA ȘI TEHNOLOGIA AGRICOLĂ

Tehnicile nucleare nu aduc soluții magice problemelor agriculturii, dar ele deschid drumul înțelegerii unor procese vitale care se desfășoară în organismele vegetale, identificării aprofundate a relațiilor care se stabilesc între plante și mediul de cultură. În unele cazuri, izotopii radioactivi și cei stabili, precum și tehnicile de iradiere dau răspunsuri de neînlucuit în domenii ale cercetării și ale tehnologiilor agricole cum sînt umiditatea, fertilitatea și fertilizarea solurilor, nutriția plantelor, ameliorarea însușirilor lor, controlul dăunătorilor, conservarea produselor agricole, prevenirea și combaterea poluării. Iată argumente suficiente pentru a susține afirmația cuprinsă într-un studiu elaborat de Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), în colaborare cu Agenția Internațională pentru Energia Atomică (AIEA), și anume că însemnătatea tehnicilor nucleare nu trebuie exagerată, dar ar fi o gravă eroare ca ele să nu fie cunoscute și folosite.

Bilanțul de peste două decenii al colaborării celor două organizații internaționale în direcția promovării „atomului... agricultor“ include un șir lung de rezultate concrete,

între care eradicarea unui foarte păgubitor dăunător, musca mediteraneană a fructelor, în Mexic, combaterea muștei țe-țe în Nigeria, sporirea recoltelor pe baza unor varietăți obținute prin mutații datorate iradierii, o mai bună cunoaștere a acțiunii îngrășămintelor chimice, ca și a consecințelor unei utilizări nerăționale a pesticidelor, reducerea pierderilor la produsele agricole depozitate etc.

Trebuie spus că aceste rezultate privesc aplicațiile realizate de FAO și AIEA în țări în curs de dezvoltare, dar gama reușitelor este mult mai largă și începe cu lucrările experimentale efectuate în multe țări, în vederea ameliorării plantelor de cultură. La baza acestor lucrări se află obținerea de varietăți mutante prin iradiere, proces care se datorează capacității radiațiilor de a penetra țesuturile vii, de a desface cromozomii, a căror rearanjare ulterioară duce la apariția unor noi caractere. Desigur, lucrurile nu sînt atît de simple cum apar astfel prezentate și, ca dovadă, dintr-o mie de semințe iradiate nu se obține, în general, decît o singură mutantă valoroasă. Cu toate acestea, au fost create, pînă acum, peste 550 de varietăți „atomice“, cu alte cuvinte, varietăți care își înscriu apariția, direct sau indirect, la activul iradierii. Printre ele, cele mai cunoscute sînt soiul de orz Pallas, realizat în Suedia, soiul de orez Rei Mei, în Japonia, un alt soi de orez difuzat în Pakistan, unul de mei, în India, toate avînd însușiri agronomice superioare, fie

pe planul productivității, fie pe cel al precocității sau al rezistenței la factori climatici nefavorabili.

În țara noastră, aplicațiile tehnicilor nucleare au avut ca obiect soiurile de orz de toamnă Miraj, soiurile de orzoaică de toamnă Azuga și Victoria, precum și soiuri de mazăre, în experiențe relevante, realizate la I.C.C.P.T. Fundulea și, de asemenea, soiuri de prun din care au fost obținuți hibrizi cu fructe deosebit de valoroase.

TEHNICI NUCLEARE

Există și un alt domeniu de mare interes în care tehnicile nucleare și-au vădit importanța, și anume cel al nutriției animale. Încercînd să rezolve problemele cu care sînt confruntate, pe acest plan, numeroase țări în curs de dezvoltare, oamenii de știință au elaborat noi soluții, ieftine și eficiente, folosind trăsori radioactivi, care oferă posibilitatea urmării componentelor nutritive ale furajelor de-a lungul metabolismului, în organismul animal. În felul acesta s-a ajuns, de pildă, la un amestec de paie cu dejecții de pasăre, însilozat, care a determinat reducerea la jumătate a necesarului de concentrate la vaci și creșterea cu 24 la sută a producției de lapte, în timp ce cheltuielile pentru furajare, calculate pe unitatea de produs, au scăzut cu 35 la sută. Acestor rezultate li se adaugă studii de medicină veterinară privind controlul nivelurilor hormonale în organismul animal, ceea ce a determinat dezvăluirea unor detalii necunoscute ale comportamentului aparatului de reproducție la bovine și ovine, producerea de vaceinuri cu agent patogen atenuat prin iradiere, precum și combaterea unor boli transmisibile prin insecte.

De altfel, pentru că am amintit de insecte, combaterea dăunătorilor plantelor și animalelor reprezintă un capitol important al aplicațiilor tehnicilor nucleare. Ca metodă complementară tratamentelor chimice, sterilizarea masculilor a dat rezultate încurajatoare. Acești masculi sînt crescuți în laboratoare special

La Centrul de cercetări pentru protecția plantelor au fost studiate și posibilitățile de combatere prin radiosterilizare a unor dăunători

amenajate, unde sînt iradiați cu doze care să nu-i ucidă, ci numai să-i sterilizeze, fiind apoi lansați în zona atacată. Rezultatul este dispariția sau reducerea populației de dăunători pînă sub limita economică de dăunare. În obiectivul cercetărilor din acest domeniu au intrat, pînă acum, nenumărate specii de insecte păgubitoare, cum sînt gîrgărița capsulelor de bumbac, musca australiană a fructelor, strechea americană a vitelor, sfredelitorul trestiei de zahăr și multe altele.

La Centrul de Cercetări pentru Protecția Plantelor, din țara noastră, au fost stabiliți parametrii combaterii moliei strugurilor, au fost cercetate posibilitățile de combatere prin radiosterilizare a omizii pîrtoase a dudului și a muștei cepei.

Trebuie spus că creșterea în captivitate a insectelor masculine nu este un lucru lesne de realizat, nici sub raport tehnic nici economic. Cu toate acestea, metoda deschide perspective certe intensificării luptei împotriva dușmanilor agriculturii, ca și împotriva exceselor în folosirea pesticidelor.

URMĂRIND DRUMUL INGRĂȘĂMINTELOR

În momentul de față aproximativ 2 la sută din combustibili fosili utilizați în lume servesc la producerea de îngrășăminte chimice. Deși cel puțin jumătate din creșterile înregistrate în producția agricolă, în diverse țări, se datorează lor, s-a demonstrat că, de pildă, numai 30—50 la sută din cantitatea de azot pe care o conțin ajunge, efectiv, la

plante, în timp ce restul își încheie „cariera” în apele freactice sau în cele de suprafață, ceea ce nu contribuie la sănătatea omului. Tehnicile nucleare s-au înscris și în cercetările inițiate în acest domeniu — este vorba, în primul rînd, de izotopul stabil ^{15}N — avînd ca rezultat o economie de îngrășămintă estimată la milioane de dolari pe an. În același timp, utilizarea trasorilor radioactivi a făcut posibile progrese în determinarea leguminoaselor care fixează cu mai mare eficacitate azotul, în stabilirea unor amestecuri mai bune de ierburi și leguminoase în culturile furajere și în identificarea unor sisteme optimizate de fixare biologică a azotului.

UN INSTRUMENT AL VIEȚII COTIDIENE ?

Termenul „radiații” inspiră astăzi o anumită reținere, dacă nu chiar teamă, după împrejurările de tristă memorie din 1986. Dar radiațiile înseamnă — în afară de ceea ce s-a văzut în privința utilizărilor cu scop științific și tehnic — și un instrument pentru viața cotidiană. Cel puțin sub forma iradierii produselor alimentare pentru a le conserva. Se știe că majoritatea aces-

tor produse se alterează înainte de a ajunge pe masa consumatorului, uneori chiar în ciuda aplicării metodelor existente — deshidratare, congelare etc. Experții Diviziei mixte FAO/AIEA afirmă că o doză slabă de radiații poate avea un efect de conservare egal cu cel obținut pe cale chimică și, în orice caz, mai ieftin și cu economie de energie, în comparație cu metodele tradiționale.

Fapt este că, pînă în momentul de față, aproape 30 de țări au adoptat legislații care permit utilizarea radiațiilor nucleare pentru tratarea a 40 de tipuri de produse alimentare, iar o comisie mixtă de experți, din care au făcut parte și reprezentanții Organizației Mondiale a Sănătății, a ajuns la concluzia că orice asemenea produs poate fi conservat cu ajutorul radiațiilor, cu condiția ca acestea să nu depășească o anumită doză.

De altfel, cea dintîi instalație creată în acest scop a fost pusă în funcțiune în Japonia, încă în anul 1973, servind la protejarea cartofilor depozitați, împotriva încolțirii. Alte țări, precum Belgia, Olanda, Norvegia, Uniunea Sovietică, Statele Unite etc. practică și ele această metodă, pentru un total de 185 000 tone de produse anual.

Așadar, la peste patru decenii de la Hiroshima și Nagasaki, energia nucleară poartă, cu tot mai mult folos, salopeta industriei, a agriculturii și halatul alb al medicinei, fără însă să renunțe — din nefericire — la haina militară. Acum, după decantarea iluziilor, făgăduielilor ținute și a celor nerespectate, se poate spune că omenirea dispune de un instrument al progresului, un instrument de care trebuie să aibă înțelepciunea să se folosească prudent și cu meșteșug.

ADRIAN COSTA

O COINCIDENȚĂ STRANIE

După izbucnirea celui de-al doilea război mondial, în multe dintre țările beligerante a fost interzisă apariția cuvintelor încrucișate în publicații, considerându-se că, prin intermediul lor, se pot transmite informații cifrate. Totuși, deși erau preveniți, cei interesați n-au sesizat transmiterea, pe această cale, a unor informații de cea mai mare însemnătate pentru momentul respectiv.

Debarcarea atât de așteptată a aliaților în Franța urma să devină în curând o realitate. Pregătirile se aflau în plină desfășurare. Criptonimele referitoare la această operațiune făceau parte din secretele de război cel mai bine păzite. Planul de debarcare avea denumirea codificată „Operațiunea Overlord”. Sprijinul marinei, necesar acestei operațiuni, era codificat sub denumirea de „Neptune”. Pentru debarcarea trupelor anglo-americane fuseseră alese două plaje în Normandia, codificate sub denumirile de „Omaha” și „Utah”. Porturile artificiale care urmau să fie construite în vederea debarcării primiseră denumirea de „Mulberry”.

Pe neașteptate, serviciile de securitate ale aliaților au intrat în alertă și au început să supravegheze redacția ziarului „Daily Telegraph”. Pe data de 3 mai 1944, „Daily Telegraph” publicase un joc de cuvinte încrucișate în care, între altele, figura și cuvântul „Utah”. Pe data de 25 mai, un alt joc conținea cuvântul „Omaha”.

Pe 26 mai, apărea, într-un alt careu, cuvântul „Neptune”.

Asta era prea mult chiar și pentru flegmaticii englezi. S-a hotărât anihilarea spionului. Cu toată filarea strinsă a autorului, pe data de 31 mai a apărut un alt careu, care conținea cuvântul „Mulberry”, iar pe 2 iunie, deci cu patru zile înaintea debarcării, în jocul cu apariție cotidiană, din „Daily Telegraph”, figura criptonimul principal al debarcării, „Overlord”.

În ziua aceea de iunie, Leonard Sidney Dave, directorul unei școli din Leatherhead, întorcându-se acasă de la o plimbare cu ciințele, a fost foarte mirat că s-a văzut acostat de doi agenți ai serviciului de contrainformații. Cercetările intense, care au durat multă vreme, au dovedit însă totala nevinovăție a acestui pașnic cetățean britanic, pasionat compunător de cuvinte încrucișate. S-a constatat că nu cunoștea nici o persoană care să fi fost la curent cu criptonimele și datele debarcării. Termenii inserați de el în jocurile de cuvinte încrucișate ajunseseră acolo din întâmplare, datorită necesității de încrucișare. Nici specialiștilor nu le-a venit să creadă, dar fusese pur și simplu un joc al coincidențelor.

VASILE MATEI

În Mexic există o floare care în zorii zilei este albă, mai târziu devine roz, la vremea prânzului capătă culoarea roșie, iar noaptea redevine albă. Merită subliniat faptul că floarea este parfumată numai atunci când este albă.

Pe fluviul Amazon crește nufărul uriaș Victoria Regia, care are proprietăți identice; seara, când se deschid, florile îi sînt albe, către

Culori

ziua devin roz, iar la căldura zilei trec în roșu.

Albinele nu văd culoarea roșie; în schimb au capacitatea de a percepe razele ultraviolete, invizibile pentru om.

Și temperatura locului unde se află poate determina unele ființe să-și schimbe culoarea. Astfel, există un fluture care la 6—8°C prezintă o minunată bogăție de culori, pentru ca la 38°C să se decoloreze complet.

Strămoșii sălbatici ai canarului aveau penele verzi; astăzi, cei mai răspîndiți canari au penajul galben și chiar alb. Modificarea a fost obținută și la o crescătorie, unde în hrana păsărelelor a fost amestecată scoarță măcinată a arborelui de chinină sau piper.

FĂRĂ CUVINTE

GRĂSIMEA DE PEȘTE ȘI ARTERELE

Există dovezi tot mai persistente că persoanele care consumă pește cel puțin două zile pe săptămână comportă un risc sub nivelul mediu la bolile sau atacurile de cord. La această concluzie s-a ajuns în urma numeroaselor observații medicale făcute asupra unor popoare cu tradiție în consumarea de pește. Mai cu seamă eschimoșii din Groenlanda și danezii demonstrează faptul că tipul de grăsimi din uleiul de pește poate să prevină apariția aterosclerozei.

Motivul acestei protejări care este conferită vaselor sanguine nu este cunoscut. Există însă o teorie exploatată de o serie de studii de laborator asupra procesului biochimic al diferitelor grăsimi și derivatelor acestora, atunci când sînt asimilate de organism. Unul din aceste studii de laborator a fost aplicat și la un organism uman.

Cantități măsurate dintr-un compus al uleiului de pește au fost administrate la două grupuri. Timp de o lună, fiecărei persoane i s-au administrat zilnic 10 grame de extract din grăsimea polinesaturată amintită. La un grup s-au constatat tulburări ale vaselor sanguine, celălalt rămînînd neafectat. Experimentul a fost condus de o echipă de lucru a doctorului Howard Knapp, de la Universitatea Vanderbilt, Nashville (S.U.A.).

Constatăriile lor demonstrează absența congestiei vaselor de sine și a formării de cheaguri.

Ipoteza, aflată în curs de experimentare, a fost aceea că derivații care iau naștere în momentul asimilării acizilor grași nesaturați sînt inactivi, în timp ce prezența derivaților din alți acizi grași determină constricția vaselor de sine și coagularea celulelor sanguine. Potrivit acestei teorii, diferiții acizi grași stimulează enzima ciclooxygenaza, care este un catalizator pentru procesele biochimice în care marile cantități de molecule originale sînt transformate în derivați.

Atunci cînd o mare parte din grăsimile primare au, fost de tipul nesaturat, prezența lor determină organismul să genereze mai ales substanțe inactivate. Experiențele asupra efectului la diferite niveluri în acest regim alimentar au demonstrat că o doză mai mică de un gram pe zi nu este suficientă ca să împiedice formarea moleculelor dăunătoare în sine.

În Japonia se experimentează un nou sistem pentru topirea zăpezii — cu ajutorul microorganismelor. În orașul Toiama, sub o porțiune de trotuar de 120 m a fost instalat un sistem de conducte. Apa care circulă prin ele este încălzită de microorganismele

Microorganismele

topesc

zăpada

me pînă la +69°C, ceea ce permite menținerea temperaturii suprafeței trotuarului peste punctul de îngheț.

Căldura necesară este degajată prin fermentarea într-un rezervor special a reziduurilor — un amestec de țărițe din orez, paie tocate mărunt și rumeguș. Se utilizează „munca” unor microbi special aleși. O încălătură a rezervorului este suficientă pentru obținerea căldurii în decurs de două săptămîni. După părerea specialiștilor japonezi, noua metodă de topire a zăpezii — denumită „biohit” (bioîncălzire) — este mai ieftină și mai eficientă decît cele precedente.

● Decît cu un prost la cîștig, mai bine cu un deștept la pierdere — dar atunci unde mai este rentabilitatea ?

● Prietenul la nevoie se cunoaște — depinde însă și nevoia cît este de mare.

● Caută ceartă cu lumînarea — era mai rău dacă o căuta cu ciomagul.

PROVERBE COMENTATE

● Tonul dă muzica — dar și el depinde de dirijor.

● De-aia n-are ursul coadă — chiar așa, de ce ?

● Cine se scoală de dimineață, departe ajunge — asta, dacă are cu ce.

● E bun ca pîinea caldă — păi, să nu-l mîncî ?

● Tăcerea e de aur — poate, dar nu la examen.

● La pomul lăudat să nu te duci cu sacul mare — au avut alții grijă să meargă înaintea ta.

● Apa trece, pietrele rămîn — numai dacă nu-i prea puternic șuvoiul.

● Mai aproape e pielea decît cămașa — sigur, pentru că invers nu se poate.

● E la mîntea cocoșului — nu zău ; să fie pîntenatul chiar policalificat ?!

AUREL CODREANU

OCROTIREA NATURII —

O RESPONSABILITATE MAJORĂ

— Așadar, putem vorbi de niște măsuri pentru restabilirea armoniei și conviețuirii omului cu natura?

— Măsuri diverse au fost luate de mult pentru conservarea pasivă a naturii, pentru ocrotirea ei ca document istoric al evoluției pământului și a biosferei, pentru studierea legilor care guvernează anumite comunități biologice, pentru a proteja unele specii pe cale de dispariție, precum și pentru a avea la dispoziție mari teritorii în care omul să-și poată recupera forțele prin odihnă și recreere. Acum însă, în zilele noastre, se pune problema unui alt fel de măsuri și anume a celor prin care să se împiedice impurificarea aerului, a apei, degradarea unor zone întinse în urma împrăștierei deșeurilor industriale, eroziunea accelerată a solului, măsuri prin care

să corectăm unele grave greșeli trecute, prin refacerea terenurilor degradate, conservarea unor comunități vegetale și animale necesare păstrării zestre genetice autohtone și restabilirea echilibrului ecologic.

— Este cunoscut faptul că organizarea ocrotirii naturii în țara noastră a început relativ târziu.

— Într-adevăr, primele preocupări sînt legate de numele pictorului Nicolae Grigorescu și al botanistului Radu Grecescu, ei remarcînd atît înfățișarea pitorească a unor locuri cît și importanța lor științifică. În secolul nostru, o intensă activitate pentru ocrotirea naturii și protecția unor specii de plante și animale au desfășurat personalități marcante ale vieții științifice, în frunte cu botanistii Alexandru Borza, Iuliu Prodan, Emil Pop, ornitologul I.P. Licheropol, inginerul silvic P. Antonescu, biologul Gr. Antipa și, nu în ultimul rînd, Emil Racoviță, primul președinte al Comisiei monumentelor naturii. În 1920 ia ființă prima asociație care militează pentru ocrotirea naturii, numită „Hanul drumetilor”, care în 1921 își va schimba numele în „Societatea de turism și pentru protecția naturii”. În 1922, Emil Racoviță înființează „Frăția munsale, il înscrisese și pe acela al teană” care, printre obiectivele ocrotirii naturii.

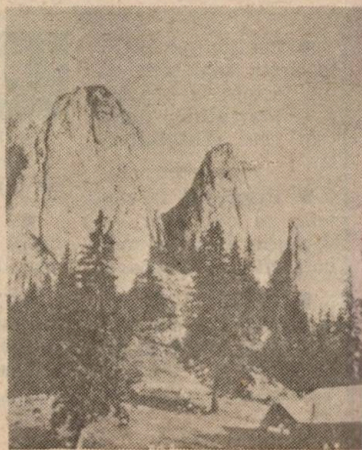
— Au trecut mai bine de șase decenii de la primul Con-

Mințea omului, ascuțită prin trudă vreme de milenii, nu a avut nevoie de mai mult de cîteva sute de ani pentru ca, asociindu-și forțele mecanicii, ale electricității și ale atomului, să se declare „stăpînă a naturii”. Expansiunea omului asupra mediului a avut, fără îndoială, rezultate pozitive pentru viața lui, dar, de multe ori, și efecte negative prin dezechilibrarea unei armonii stabilite de-a lungul întregii istorii a vieții (plantelor și animalelor). Poluarea — cuvîntul-bombă al ultimelor decenii — pune în pericol existența însăși a omenirii dacă nu se iau măsuri corespunzătoare și din timp, care să protejeze mediul natural, în definitiv — viața.

În gazeta noastră — „Agricultura socialistă” — ca și în alte ediții ale almanahului de față, am mai abordat această problemă, din diferite unghiuri. O facem în continuare, solicitînd, de astă dată, cîteva precizări doctorului în biologie **Nicolae Toniuc**, secretarul Comisiei naționale pentru ocrotirea naturii.

gres național al naturaliştilor. Ce a însemnat acest moment pentru activitatea ulterioară?

— S-a reușit să se imprime atunci, activității de ocrotire a naturii, un caracter organizat, programatic, fondat pe o concepție științifică și cu un solid suport ecologic. La 7 iulie 1930 apare prima lege pentru protecția monumentelor naturii din România și își începe activitatea Comisia monumentelor naturii, cu trei subcomisii — la Cluj, Iași, Craiova. Sînt puse sub ocrotirea legii o serie de specii vegetale și animale și iau ființă primele rezervații destinate conservării unor specii de plante endemice sau asociații vegetale cu importanță științifică. În condițiile actualei etape, conservarea naturii se realizează în cadrul planificării complexe, adaptate tuturor cerințelor dezvoltării noastre economico-sociale și

culturale. Comisia desfășoară o amplă activitate de cercetare asupra întregului cadru natural al țării, iar acțiunile concertate au drept scop elaborarea unei strategii ecologice, pentru reoptimizarea sistemului de relații între om și mediul natural.

— Dețineți și funcția de secretar științific al Comisiei „Omul și Biosfera” (MAB). Vă rugăm să vă referiți la programul „Omul și Biosfera” (Man and Biosphere) și la implicarea activității de ocrotire a mediului natural din țara noastră în acțiunile organizate pe plan internațional.

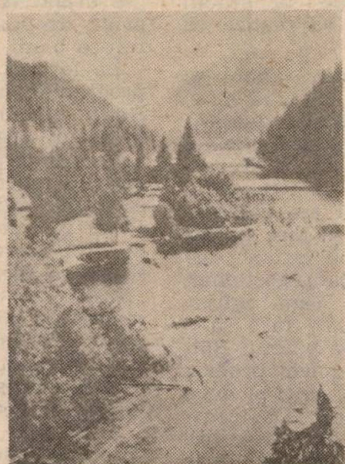
— Programul internațional „Omul și Biosfera” a fost lansat cu prilejul Conferinței internaționale privind protecția mediului natural, — ca o continuare a Programului biologic internațional —, conferință ce s-a desfășurat la Stockholm, în 1972, sub lozincă „Avem un singur pământ”. Pornind de la ideea că biosfera a evoluat ca o totalitate și funcționează ca o totalitate, că este înzestrată cu o plasticitate considerabilă dar care are și ea limite legate de modul de intervenție și de viteza schimbării, și că omul este principalul factor care provoacă modificări ale alcătuirii și funcționării biosferei, Programul MAB a așezat în centrul atenției relația ambivalentă dintre om și mediul natural. Este un program de largă cooperare științifică internațională și are în vedere mari ansambluri biogeografice sau zone ecologice, dar toate problemele științifice ale acestui program rămân probleme naționale. Programul de instituire a unor „rezervații ale biosferei” nu reduce importanța activității de constituire a parcurilor naționale și a rezervațiilor naturale. În cadrul tuturor acțiunilor internaționale — continentale sau regionale — organizate de UNESCO pe aceste probleme, specialiștii români și-au adus o substanțială contribuție la elucidarea problemelor ridicate și la stabilirea metodologiei de cercetare a temelor propuse.

— Știm că în rețeaua mondială de rezervații ale biosferei au fost deja cuprinse Parcul Național Retezat, rezervația Pietrosul Mare din Munții Rodnei și rezervația Roșca-Letea din Delta Dunării. Ce implicații are pentru țara

noastră această recunoaștere?

— În prezent, în țara noastră există 529 obiective naturale protejate de lege. Prin conferirea, unora dintre ele, a certificatelor de apartenență la sistemul mondial de rezervații ale biosferei, ocrotirea cadrului natural românesc dobândește importanță științifică de înalt prestigiu, constituind o valoroasă contribuție a țării noastre la păstrarea patrimoniului natural al Terrei.

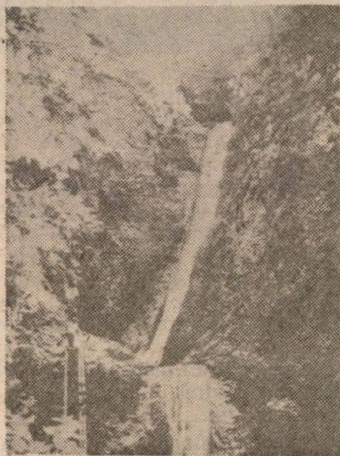
— Revenind la cele 529 de obiective naturale protejate de

lege în țara noastră, cum ar putea fi ele împărțite, compartimentate?

— Cele mai multe și-au dobândit statutul juridic de monumente ale naturii sau de rezervații naturale datorită excepționalei lor valori documentare și științifice. Clasificările sînt mai mult de natură didactică, dar se pot face. Rețeaua obiectivelor naturale protejate juridic cuprinde eșantioane reprezentative, din ecosistemele naturale caracteristice, măturii ale evoluției scoarței terestre, ale unor fenomene geologice, formațiuni geomorfologice deosebite sau avînd caracter de unicat, asociații vegetale de interes științific deosebit, porțiuni din habitate tipice ale speciilor de animale sau plante rare, ori în pericol de dispariție, refugii de cuibărit și migrație ale păsărilor, precum și frumuseți deosebite ale peisajului.

Pitorescul și varietatea marilor rezervații ne conduc și ele

la concluzia că, pe un teritoriu relativ restrîns, Republica Socialistă România cumulează bogății și frumuseți inestimabile, că dispune de un ansamblu de condiții naturale favorabile vieții și dezvoltării multilaterale a societății omenești și că lungul proces de integrare a Omului în peisajul geografic al patriei noastre a dus la o utilizare antropică relativ echilibrată. Iar conservarea și ocrotirea naturii, reglementate unitar și sistematic, constituie probleme de stat.

Este de subliniat faptul că avem legi care consfințesc protecția mediului natural și că, după Congresul al IX-lea al partidului, acestei probleme i s-a acordat și i se acordă o atenție deosebită. În contextul vieții contemporane, al dezvoltării fără precedent a tuturor ramurilor economiei noastre naționale, grija pentru ocrotirea naturii capătă noi dimensiuni și noi coordonate, astfel încît solul, subsolul, aerul și apele României să-și păstreze nealterate valorile vitale cu care ne înconjoară. Tocmai în acest sens, la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 14 iulie 1989, s-a stabilit elaborarea unui amplu și complex program de măsuri privind ocrotirea mediului natural, păstrarea echilibrului ecologic și menținerea permanentă a sănătății naturii.

MAGDA BĂLTĂREȚU

NOAPTE ZBUCIUMATĂ

În timp ce se afla la volanul camionului încărcat-ochi, înconjurat de întunericul ca smoala al nopții, spre orașul unde trebuia să ducă marfa — fel de fel de legume și zarzavaturi — șoferul Petre începu a-și construi, „piesă cu piesă”, propriul său „mers programat”, planul real al călătoriei în zona spre care de mult aștepta să-i „pice” o cursă. Doar aproape în toate comunele din preajma orașului-țintă a drumului său are unchi, mătuși, veri, nepoți, cumnați, cumnate, fini. Ce-i drept, cerințele de transporturi ale numerosului său clan nu pot fi satisfăcute nici într-o săptămână, dar „prioritățile de gradul zero”, cum le numește el, le va realiza cu siguranță.

Întâi balastul pentru nea Fane. Omul își face casă. Trebuie să-l ajute să aibă și el un acoperiș deasupra capului. Nu-i rudă dar... are hirtii foșnitoare. Apoi aducerea lemnelor de la pădure pentru șopronul lui Neagu, vărul său. Următorul obiectiv în planul lui Petre reprezintă etapa, de fapt cea mai importantă, de la care urmează să pice partea leului. Sacii cu țărițe, pitiți sub legume, urmează să fie lăsați la nea Bălțatu, gestionar, și încă dintre cei „grași”. E cam zgârie-brinză, dar știe Petrică cum să-l facă să-si dezlege băierile pungii. Bine că bufetul Bălțatului e chiar pe traseul cu „mers programat”. I-a promis un caș, două șunci și două sutare, dar îi va scoate el patru. „Cu transportul nu-i glumă, nea Bălțatule. Dacă vrei să mai figurezi printre clienții mei trebuie să fii și mata atent. La valoarea cursei trebuie adăugat cum se spune și „sporul de risc”, care e pe zi ce trece mai mare”.

Așa cum i s-a indicat, după ce a descărcat marfa, Petrică s-a îndreptat într-un suflet spre hotel. Vă înșelați, nu să doarmă, ci pentru cu totul altceva. „N-avem decât o cameră cu trei paturi. Doriți un loc?” „Poftim banii și dați-mi chitanța. Sint frînt de oboseală încît m-aș culca și într-un dormitor de cazarmă cu o sută de paturi”. Luă hîrtiuța și o băgă calm în buzunar. „Asta-i cel mai teribil alibi. Eu am făcut curse negre noaptea trecută? Eroare!... Am dormit neîntors la hotelul nou din centru. Am martor pe recepționeră, și am chitanța.”

Prudent, s-a dus în camera unde cele trei paturi erau neatînse. A desfăcut unul dintre ele, mototolind așternutul, apoi s-a strecurat din hotel, fără a fi observat de recepționeră.

Era una noaptea cînd camionul lui Petrică opri la porțița din spate a grădinii gestionarului. Nu fu nevoie să bată în poartă. Omul, îmbrăcat într-un pulover, aștepta mascat de un pom. „Răcoarea dealurilor înalte de pe aci te pătrunde repede”, reflectă șoferul cînd îi zări pe cap căciula brumărie ce se confunda de la distanță cu părul cărunt al bărbatului mic de statură, dar vînjos. Sacii fură descărcați repede, și tot la iuțeală au amplasat în cabină sarsanalele. După o scurtă tocmeală, gestionarul plasă nu două ci patru sute, speriat de lungan că „altă dată

va trece prin fața bufetului cu șazezi pe oră”.

Pe la ora trei, balastul era deja descărcat în curtea lui nea Fane, și camionul se îndrepta harnic spre pădure. Era ultima etapă a periplului din noaptea aceea cu „program” atît de încărcat. Pădurarul se dovedi ca întotdeauna om de cuvînt. Lemnele așteptau gata stivuite, acoperite cu ramuri verzi, să nu fie observate de ochii unor curioși. Fane, finul ce-l însoțea pe omul de la volan, făcu plata. Integral în natură. „Bani?” — se arată surprins omul cu pană la pălărie — „ce dracu să fac cu ei aci în pădure?” Își primi drepturile și nașul Petre. Șoferul nu refuza banii.

La ieșirea din codru, se părea că „mersul programat” al lui Petre va fi dat peste cap. Roțile camionului se afundaseră la trecerea peste un pîrui nevinovat în aparență. Refuzau cu îndărătnicie să iasă din mocirlă. Accelerările repetate, nervoase, făceau ca mașina să se scufunde tot mai mult în terenul moale. Petre își vărsă năduful pe fin. „Cine e bun, de fapt e prost, doar se știe de cînd lumea. N-am ce face. Fi-ți-ar lemnele să-ți fie...”. „Nașule, nu te supăra, doar eu ți-am zis că scurtătura e plină de surprize. Pe cît de pricăjit e la prima vedere pîruiul ăsta, pe atît e de primejdios”. „Termină cu vorbăria și aruncă crengile alea uscate sub roți” — îl luă la zor Petre.

Dură mai bine de o oră pînă reușiră să scape de capcana în care căzuseră.

Se lumina de zi cînd terminară cu descărcatul. Lumina orbitoare a soarelui de vară puse stăpînire deodată pe natura ce se ștergea parcă la ochi după somnul de peste noapte. Floarea-soarelui își îndrepta obrazul rotund în direcția astrului, iar picăturile de rouă se transformau în tot atîtea milioane de diamante strălucitoare. Aburii se înălțau deasupra iazului.

„Ce minunat e totul dimineața — reflecta șoferul. M-aș opri să trag un pui de somn la marginea pădurii, dar ce mă fac cu blesmatul de mers programat. N-am poftă de verificări, cercetări, nici chiar de simple bănuiele”. Ochii îl usturau, capul îi devenise de plumb și refuza cu îndărătnicie să stea drept, căzîndu-i mereu pe piept. Omul suportase oboseala acumulată în timpul „misiunii” de peste noapte pînă la ivirea luminii aceleia puternice care îl lovise parcă cu o forță neobișnuită, împiedicîndu-l să țină ochii deschiși.

Își simțea mîinile și picioarele ca niște butuci. El, care se juca cu comenzile gigantului, făcea acum eforturi să mențină mașina pe direcție. Întîrzia mereu cînd trebuia să apese cu picioarele pe pedale. Capul începu să-l doară înfiorător. „Parcă aș fi fost toată noaptea la chef și doar n-am pus picătură de alcool în gură”.

Înspăimîntat, se trezi din ațipire frînînd în disperare. Noroc că pe partea stîngă, unde reuși să stăpînească uriașa-i mașină, la ora aceea matinală nu era nimeni. Altmînteri?

Demară tremurînd încă sub impresia pericolului prin care trecuse. Se înverșună în hotărîrea lui de a ajunge cu orice preț la destinație, la coloană unde, ce îl aștepta? O nouă zi de muncă. Rezistă cît rezistă, după care începu din nou să picotească.

Din sens opus, zări un autocamion că-i face semn cu luminile. Să oprească, îi cerea colegul lui ce rula dinspre oraș. Coborî din cabină. „Ce-i mă, Petre, cu tine? Galben, tras la față, cu cearcăne și ochii roșii ca de iepure“.

Lunganul pretextă ulcerul care îl chinuise toată noaptea. Știa și amicul despre asta. „Să te conduc la medicul din comună. Îl văzui adineauri intrînd în dispensar. Nu-i departe, colea“. „Îți mulțumesc. Mă descurc eu. De altfel, pînă la oraș nu-s decît douăzeci de kilometri. Cum ajung, mă duc la medicul întreprinderii. El îmi știe boala, acolo am și fișă“. „Treaba ta!“ Și omul, ridicînd bănuitor din umeri, se urcă în mașină, nu înainte de a-i striga prin geamul deschis: „Condu cu grijă, Petre! În apropiere de oraș drumul îi plin de căruțe și bicicliști“.

S-a luptat aprig cu el însuși Petre, cu organismul său extenuat. Un timp a reușit să-și mențină ochii deschiși. Apoi, treptat, treptat, ca un boxer dominat net de adversar, a început să cedeze. Întîrzia să apese pe frînă, iar pleoapele deveneau din ce în ce mai grele. Pînă și schimbarea vitezelor devenise un chin.

În sfîrșit, zări clădirile cartierului nou ce domina cîmpul pînă la pădurea de sere. Răsuflă ușurat. Mai avea pușin. Va pretexta „criza“ de ulcer, cerîndu-și permisiunea să se ducă la doctor. De fapt, se va duce să se culce. Nu înainte de a goli o sticlă de zăibăr.

Somnul îl birui definitiv tocmai cînd cobora cu gigantul său de pe „spinarea de măgar“ cum numeau șoferii urcușul dur, urmat de o pantă abruptă, de fapt un virf de rampă, situat în apropierea districtului de drumuri.

Se trezi brusc. Într-un zgomot infernal de fierăraie, lemne frînte, strigăte și vaiete. Niște cai nechezau.

Cînd coborî, din cer ploua cu fire de paie stîrnite de lovirea căruței transformate în așchii. La fel de neputincioși ca cei trei bărbați ce trecuseră în neființă, zăceau și caii. Unul dintre morți, cu părul complet alb, n-avea aparent nici o rană. Arăta cam de 65 de ani. Părea că doarme. Cealaltă doi, niște bărbați zdraveni, înalți, în jur de patruzeci de ani, aveau trupurile zdrobite. Abia după ce privi înapoi terifiantul spectacol, Petre îl observă pe bălătul firav la trup, care își tira un picior. „Eu am fost aruncat pe tufele acelea. Ei sînt bunicul, tatăl și unchiul meu care ne mai ajuta cu bani. Mergeam la oraș să mă înscrie pentru examenul de treaptă“.

VICTOR BEDA

ORIGINEA RAȚELOR

Istoria raței este relativ simplă, mai ales că ea s-a schimbat foarte puțin în condiții domestice. Rața are culoarea strămoșului său sălbatic — Anas boschas — față de care diferă printr-un corp mai greoi, picioare mai scurte și un gît mai lung. Răspîndirea mare a raței sălbatice — în Europa, Asia, Africa de Nord, America de Nord — și domesticirea ei ușoară au contribuit la faptul că acest proces s-a desfășurat concomitent în cîteva locuri.

În Egiptul antic rața nu exista, după cum nu a exis-

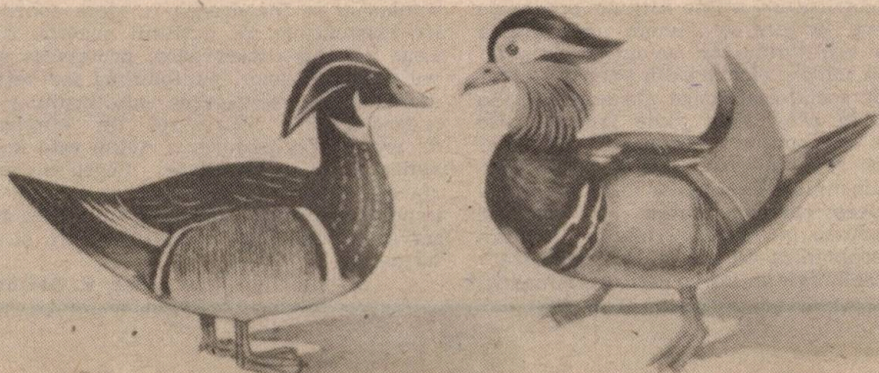
tat nici în Grecia din timpurile lui Homer. La romani rața se afla încă în curs de domesticire în perioada scriitorului Columella, autorul primului tratat de agronomie (sec. II al erei noastre). Columella recomandă strîngerea ouălor de rață sălbatică pentru obținerea bobocilor, iar după mărturisirea lui rațele erau ținute la Roma în curți îngrădite și acoperite cu plasă, ceea ce denotă că instinctele de migrare nu erau suprimate complet.

În America dinaintea lui Columb — și anume în Para-

guay, Brazilia și Peru — a fost domesticită rața sălbatică locală care avea și pene albe. Ea este strămoșul raței leșești aduse în Europa în anul 1550.

Dintre rasele decorative menționăm Cayuga, originară din America; Labrador, originară din India de est; rasa pitică, a cărei origine nu se cunoaște; rasele Mandarină și Carolina etc. Ultimele două (în imagine) sînt rase ornamentale care clocesc în pomi, timp de 30—32 de zile, iar bobocii sar de la cîteva metri din cuib la puține ore după ecloziune. După ultimul boboc coboară și rața.

V. TEODORU

Rasele Mandarină (stînga) și Carolina (dreapta)

PĂDUREA

ȘI VIITORUL

Referindu-ne la legătura dintre pădure și viitorul omenirii, este firesc să ne întrebăm dacă astăzi se mai poate ridica o asemenea problemă. În această privință sînt exprimate opinii diferite. Unii afirmă că o atare problemă nu există. Alții susțin că planeta are destule păduri, iar legiurile actuale sînt suficiente pentru garantarea supraviețuirii lor. Există și păreri potrivit cărora pădurea este, pe alocuri, un obstacol în calea agriculturii. În sfîrșit, unii economiști tratează pădurea ca pe un „robinet universal“, un dar al naturii, prin care, cu puține eforturi pentru deschiderea lui, poate curge lemnul tradițional în cantități tot mai mari.

O analiză de fond a lucrurilor evidențiază adevărul că problema raportului dintre pădure și viitorul popoarelor rămîne în actualitate, dobîndind chiar noi dimensiuni odată cu accentuarea proceselor de industrializare, informatizare, urbanizare și mai ales de creștere a numărului populației.

Dorința legitimă de înălțare a popoarelor spre culmile civilizației, în contextul unor resurse naturale relativ reduse, al unei industrii consumatoare de materii prime deficitare și al unei agriculturi aflate într-un proces de modernizare, la care se adaugă necesitatea menținerii echilibrului în balanțele de plăți externe, va solicita eforturi din partea tuturor structurilor social-economice ale omenirii. Se vor folosi în acest scop toate izvoarele de putere ale economiilor naționale. Tot mai mult vor fi solicitate resursele naturale care necesită consumuri energetice și valute redate. În acest context, vedem cu claritate manifestîndu-se pe multiple planuri o mare presiune economică asupra pădurilor Terrei: ele vor fi solicitate la noi și riscante eforturi,

în primul rînd pentru o industrie forestieră rapace, veșnic infometată, dar care — paradoxal — posedă încă mari rezerve în privința folosirii raționale, mai eficiente, a resurselor lemnoase exploatate.

La aceste mari presiuni economice, în contextul problemelor energetice, se adaugă noi cerințe de biomasă forestieră energetică destinată spre suplinirea cel puțin parțială a petrolului deficitar sau a cărbunelui adus de peste mări. În plus, apar cereri crescînde pentru lemn de foc. Nu uităm nici marile presiuni ce se fac asupra pădurilor din partea altor ramuri economice dornice de dezvoltare rapidă cu minimum de eforturi, care forțează tot mai puternic la hotarele fondului forestier, pentru culturi agricole, pășunat, amplasarea de noi obiective industriale, drumuri, orașe etc.

Brațele de fier ale industriei tind să atace puternic la hotarele codrilor; plămîinii ei uriași revarsă în interiorul pădurilor nori grei, întunecoși sau invizibili de noxe aducătoare de moarte.

Presiunea demografică devine alt factor de influență cu multiple implicații economico-sociale și ecologice, de care deciziile de astăzi privind pădurea și silvicultura viitorului vor trebui să țină seama, îndeosebi în ceea ce privește folosirea cu șcumpătate a resurselor forestiere, în așa fel încît ele să ajungă și generațiilor viitoare.

Indiferent de amploarea bogățiilor de care ar dispune prin industrializare și agricultură industrializată, ori prin informatizare și robotizare, omul nu va putea trăi fără verdeața, răcoarea și oxigenul pădurilor, fără apa și măreția munților împădușiți, fără mediul natural echilibrat față de care s-a adaptat întregul lui organism. Fără păduri autentice și suficiente omenirea s-ar sufoca în atmosfera poluată, ar îndura setea ori inundațiile provocate de dereglaje hidrologice, ar suporta sărăcia solurilor erodate, nu s-ar putea adapta la modificările imprevizibile ale climei, și s-ar deregla psihic în monotonia lumii create de ea însăși. Într-o astfel de gîndire se va înțelege că omul va supraviețui pe Terra numai în alianță cu pădurea, fără de care va pierde mai întîi controlul asupra naturii, apoi controlul asupra sistemului social-economic.

Importanța și actualitatea problemei ridicate au fost motivul central care a determinat ca, în țara noastră, să fie inițiat și adoptat prin lege un program de lungă durată, denumit program național, vrînd ca prin această denumire să se atragă atenția asupra faptului că problemele pădurii și ale silviculturii românești se încadrează în sfera coordonatelor existențiale ale națiunii noastre. Recentă Lege privind conservarea, protejarea și dezvoltarea pădurilor, exploatarea lor rațională, economică și menținerea echilibrului ecologic (Legea 2/1987) reprezintă un eficient scut de protecție a pădurilor. Acum este necesară aplicarea ei în totalitate. Legea nu este un „fard ecologic“. Dimpotrivă, ea este un mijloc important pentru apărarea, ocrotirea și conservarea pădurilor în folosul nostru și al viitorimii.

Dr. doc. V. GIURGIU

Întîmplări cu țărani

RUBEDENIE

Șeful de fermă, rotofei, roșu la față, subteran agresiv, sigur pe sine, zice :

— M-ai chemat, tovarășe președinte ?

Vasile Tomescu, președintele cooperativei agricole Bodești-Neamț, unitate distinsă cu titlul de Erou al Noii Revoluții Agrare, îl chemase pentru a-l întreba de ce a întârziat cu o zi predarea pontajelor pentru plata lunară a cooperatorilor.

— A, de-asta, zice șeful de fermă, ășor dezamăgit, își închipuise că este ceva mai... important. Am uitat. Pagu-bă-n ciuperci. Le aduc miine.

Sfidare sau inconștiență? Miine va fi prea târziu. Oamenii trebuie să-și primească retribuția, pentru munca depusă, la zi fixă, dinainte stabilită.

Vasile Tomescu se agită, de parcă ar dansa. Este încercarea sa tipică de a se calma. Gata, a găsit soluția. Diseară va fi ședință de consiliu de conducere. Se va discuta aba-

terea disciplinară a șefului de fermă.

— Chiar așa, tovarășe președinte? Doar oameni sintem.

Consiliul hotărăște retrogradarea din funcție a șefului de fermă, care în următoarele 3 luni va lucra la încărcatul, transportul și depozitarea furajelor.

După ședință, îl întreb pe președinte dacă decizia n-a fost prea aspră.

— Deloc, îmi zice el convins. Democrația noastră cooperativă este acum atât de puternică, încît îi putem sancționa și pe „mijlocași“, atunci cînd greșesc.

— Ce mijlocași?

— Șeful de fermă este un fel de rudă cu mine. Se fălește cu asta, ca și cînd ar fi un merit dobîndit, nu moștenit. De aici, delăsarea lui. Sancționindu-l aspru, vreau să bage bine la cap că îi sint, într-adevăr, rudă.

PAUL URDEA

● Cînd cauți comori nu sap în nori, ci în pămînt.

● Nu se varsă toate rîurile în mare ; unele se pierd în nisipurile pustiurilor.

● Unii se dovedesc atît de naivi tocmai prin aceea că iau lucrurile prea în serios.

● Orice fir de nisip se crede pe sine însuși o sămînță de mîrgăritar fără noroc.

APA TRECE, PIETRELE RĂMÎN

● De cîte ori călcăm pe pămînt, pămîntul ne sărută tălpile. E fericit că nu-l părăsim.

● Cu penele altuia te poți împodobi, dar nu poți zbura.

● Să fim cu băgare de seamă : cînd se vorbește de o eclipsă a soarelui, nu soarele e atîns de întunecare, ci noi, pămîntenii.

● Sînt oameni care — de teamă să nu abuzeze în vre-un chip — preferă să nu făptuiască nimic. Despre acești oameni se poate spune că însăși simpla lor existență este un abuz.

● Umbrile seamănă cu întunericul, dar sînt fiicele luminii.

LUCIAN BLAGA

ARGUMENTE ÎMPOTRIVA FUMATULUI

Au trecut cinci, zece ani de cînd fumați. Cunoașteți efectele nocive ale tutunului. Dar vă spuneți că este oricum prea târziu : răul a fost făcut și nu mai poate fi remediat. Greșiți ! O amplă anchetă americană, condusă de prof. Lynn Rosenberg, de la Universitatea din Boston, și care a fost publicată în revista „New England Journal of Medicine“, dovedește acest lucru.

Analizînd frecvența infarctului miocardic la persoanele fumătoare și nefumătoare, specialiștii au descoperit că primii aveau o „șansă“ de 2,9 ori mai mare să contracteze această boală. Este vorba, bineînțeles, de o medie, pentru că există diferite grade de tabagism.

Să presupunem că vă hotărîți să renunțați complet la fumat. După 12—23 luni de întrerupere, riscul de a face un infarct nu este decît de două ori mai mare (față de 2,9 ori !). Dacă perseverați, depășind doi ani, este ca și cum nu ați fi fumat niciodată. Mulțumiți de aceste rezultate uimitoare, ar fi bine să nu apelați în continuare la tentațiile tutunului, promițîndu-vă doar că vă veți opri într-o bună zi. Fumatul nu dăunează doar inimii dumneavoastră. Suferă întregul sistem respirator. Abia după 10 ani de abstenență, un fost fumător are aceleași „șanse“ de a contracta un cancer la plămîni ca un nefumător...

PROIECTIA NOULUI SAT ROMÂNESC

A proiecta înseamnă a gândi în viitor. A-ți trasa, pentru o cit mai lungă perioadă de timp, jaloanele înaintării.

A proiecta o casă înseamnă a-ți imagina un mod de existență. Unul spre care te îndrepti. Îți faci chiar socotelile : să fie fațada mai așa, mai înspre soare, să fie împărțirea camerelor destul de judicioasă, să renunți la geamlicul cit un pumn și să-ți croiești ferestre largi și verande, și cite o spirală încrustată poate să coboare de la etaj, străjuind scara.

Construim, în fond, pentru mileniul trei. Cum să fie aceste case ? Exact așa cum le gândim acum : cu temeliiile adânc înfipte în solul și în fertilitatea ființei și tradiției acestui neam, cu frontoanele și cu ferestrele larg orientate spre luminile viitorului.

Poate că așa ceva se numește chiar veșnicie.

Poate că, astfel, veșnicia „născută la sat” își adaugă încă și încă dimensiuni pe măsura exactă a dimensiunilor satului în continua sa devenire.

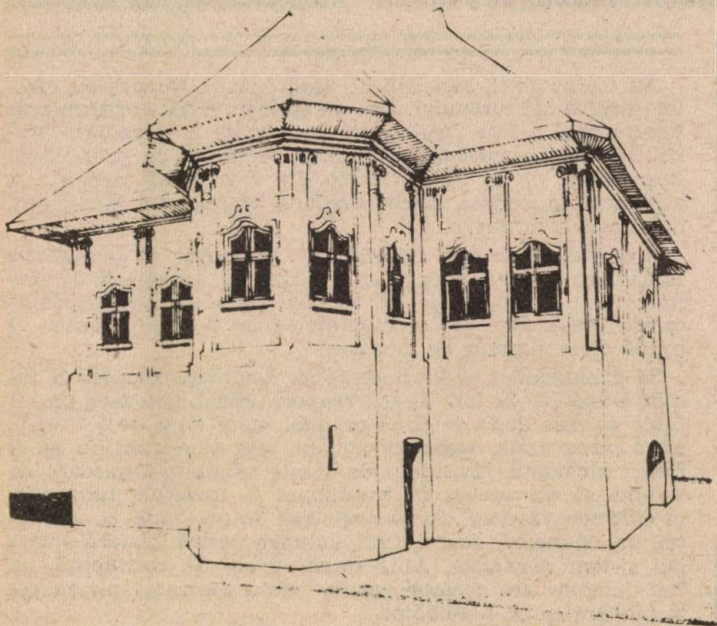
Proiecția noului sat este visul vechiului sat. În schițele — sau în unele dintre ele — pe care urmează să le privim, vom vedea cum o viitoare locuință modernă și impunătoare se trage, în liniile ei de structură intimă, dintr-o străveche culă. Dintr-un strămoș, adică. Dintr-un tipar în care n-a mai încăput, pentru că nici nu avea cum. Se sufoca. Trebuia ieșire la Soare, iar sub aspectul acesta satul românesc ne apare ca o veșnică matrice din care se naște veșnic tinărul sat românesc.

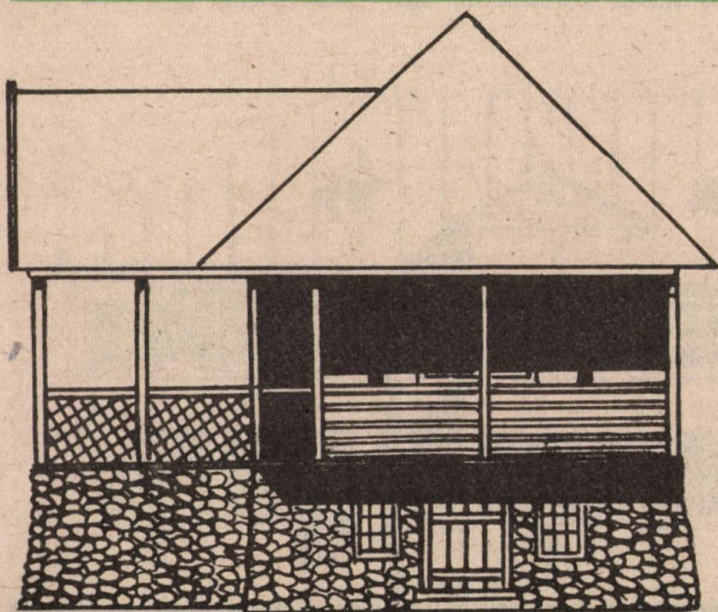
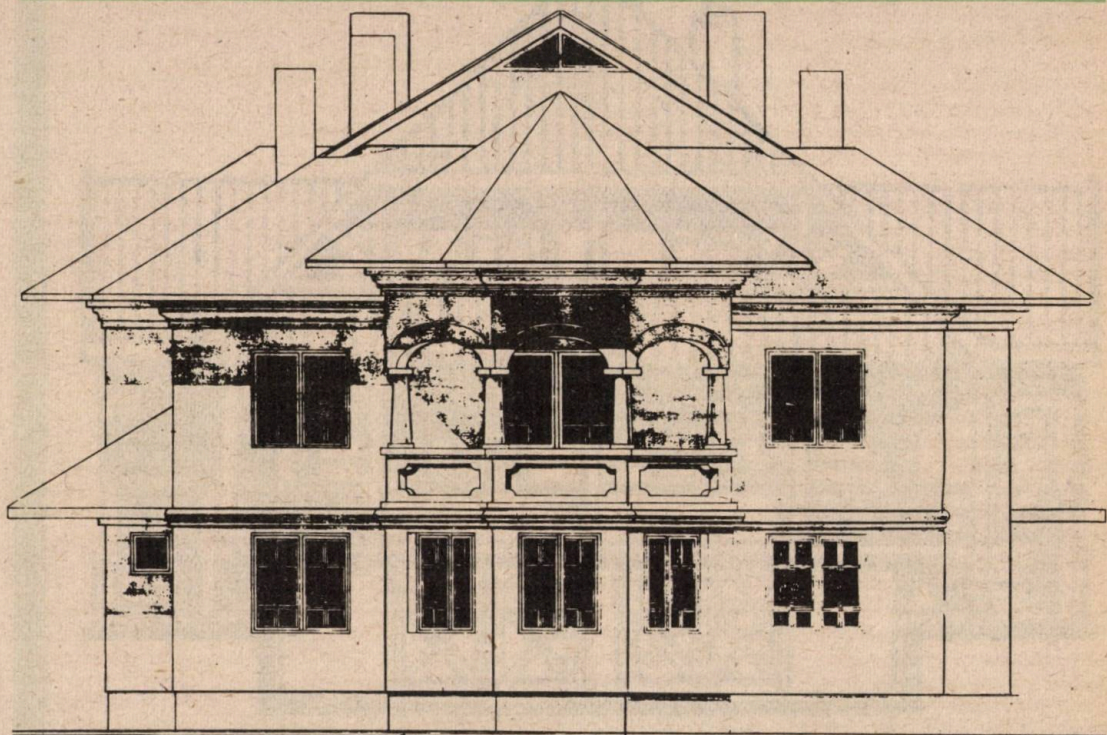
S-a construit mult, chiar foarte mult. Orașele și satele patriei au căpătat o cu totul altă față în comparație cu ce știau străbunii noștri, urmași ai meșterului Manole. S-a construit după proiecte românești, concepute de arhitecți români și ingineri români, folosindu-se materiale și utilaje produse în România. Localitățile țării sînt în curs de modernizare. S-au făcut cercetări, s-au întocmit studii, s-au făcut propuneri pentru centre civice, pentru locuințe individuale și colective. Locuirea, arhitectura locuinței, confortul, păstrarea elementului specific al diferitelor zone ale țării și frumusețea construcțiilor noastre, învățată din moși-strămoși, de sute de ani, au făcut obiectul problemelor ce s-au pus în fața arhitecților și inginerilor. S-au antrenat forțe de specialitate, incluzînd constructori, etnografi, istorici, arheologi, informaticieni, buni cunoscători ai satului românesc, pentru a oferi viitorului locuințe confortabile, moderne, dar care să aibă, fiecare, înfățișarea sa specifică.

În urma acestor aprofundate studii, arhitecții institutelor județene de proiectare, ai centrelor și unităților de profil, au propus soluții de construire în care să fie imbinată nota specifică a localității respective — mai mult decît a zonei — cu cerințele unui confort civilizat. Construcțiile propuse sînt integrate organic peisajului, alternează spațiile închise de locuit cu cele semi-deschise — din tendința dintotdeauna a locuitorului meleagurilor noastre de a avea deschidere spre natură, astfel încît utilizarea luminii și a umbrei să răspundă folosinței spațiilor componente ale locuinței.

ZONA ARGHEȘ

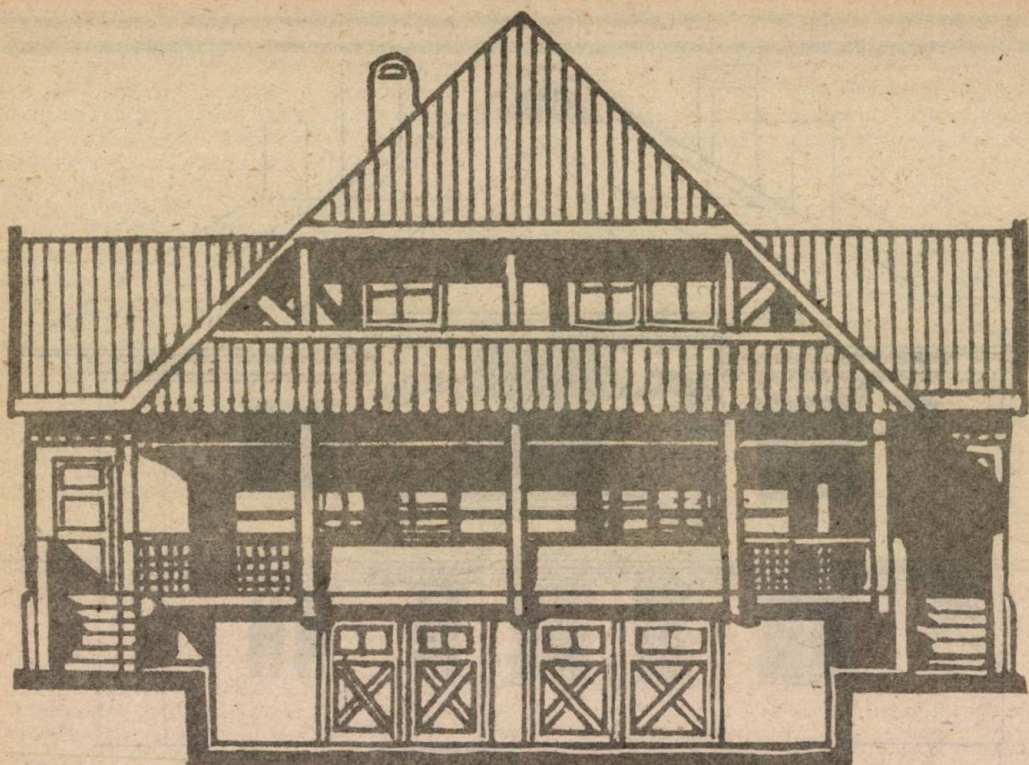
Am ales, din această zonă, o propunere aparținînd arhitecților **Maria și Alexandru Muțescu**. S-a pornit de la cula Hagî Tudorache din Budeasa, construită la sfîrșitul sec. XVIII — începutul sec. XIX. Rezultatul — o clădire elegantă, cuprinzînd elementele confortului modern dar și trăsăturile locale. Acoperiș în multe planuri, foisor pe fațada principală dar și pe cea posterioară, cu stîlpii și balustradele ornamentate delicat, în linii simple, elegante. După gustul celui care construiește, variabilitatea plastică poate interveni în ornamente și în cromatică. De menționat că spațiile locuinței sînt dispuse pe trei niveluri : un nivel subteran, pentru depozitare, și două niveluri de încăperi. Nivelul de deasupra cuprinde și spațiile deschise. Încăperile au laturile sensibile apropiate ca dimensiune.

ZONA SATU MARE

Avem în față una din rezolvările oferite de arhitectul **Tiberiu Trenea**, de la Centrul de proiectare Satu Mare. Se poate observa că plasticitatea fațadei, șarpanta cu o mare înclinare, simetria riguroasă fac legătura intimă cu modelul de la care s-a plecat dar care a fost depășit prin amploarea funcțională a noii clădiri, prin îmbinarea elementelor de strictă necesitate cu soluții ingenioase în probleme legate de izolarea termică și fonică, orientarea cardinală, protecția față de intemperii climatice. Sînt utilizate materiale ce se găsesc pe plan local, mai ales lemn, ceea ce conferă locuinței o notă specifică Nordului de țară.

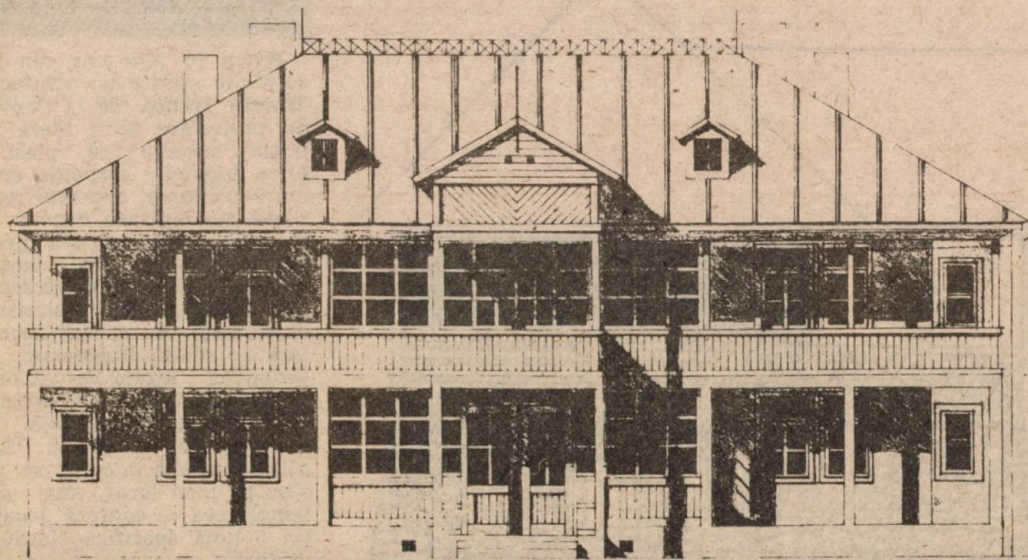

ZONA BRĂILA

Arhitectul **Marcian Roman**, de la Centrul de proiectare Brăila, a valorificat casa cu polată, specifică zonei de cîmpie, pentru a proiecta locuința modernă destinată mai

multor familii. La fiecare cat, spațiul este organizat conform tradiției, cu o „casă din față” (sau „camere curate”), cu acces de pe prispă (sau de pe balcon) și o „casă din spa-

te”, cu acces din tindă. Plastica ornamentală este austeră, oferind — celor ce vor folosi acest proiect — posibilitatea de a personaliza locuința prin elemente traforate. Modul de tratare a timplăriei este, de asemenea, auster, iar încheierea streșinii este tipică zonei

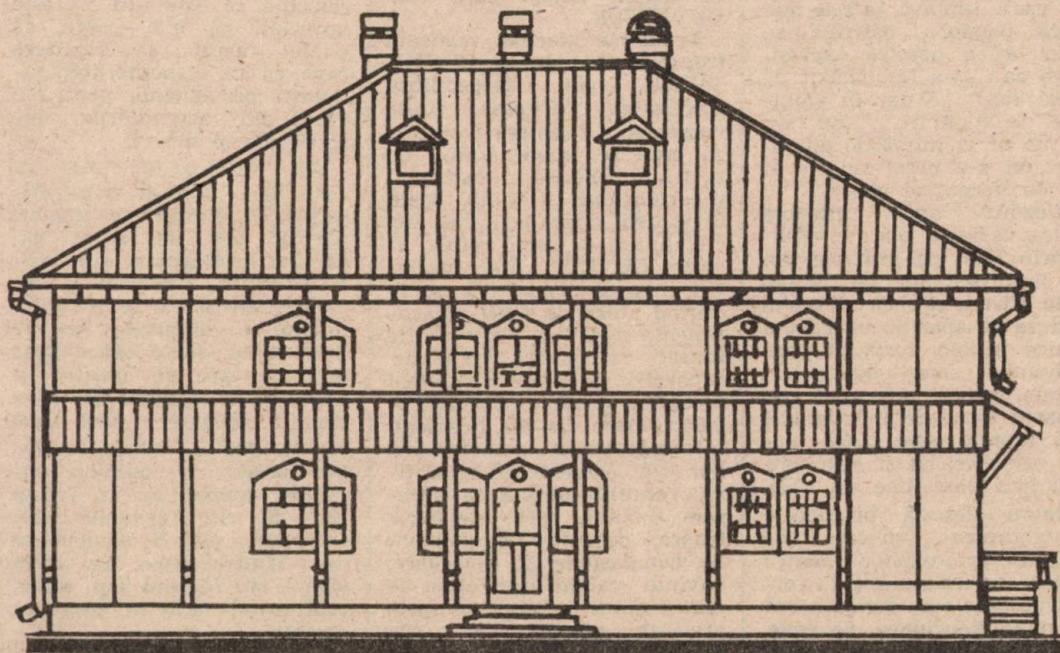
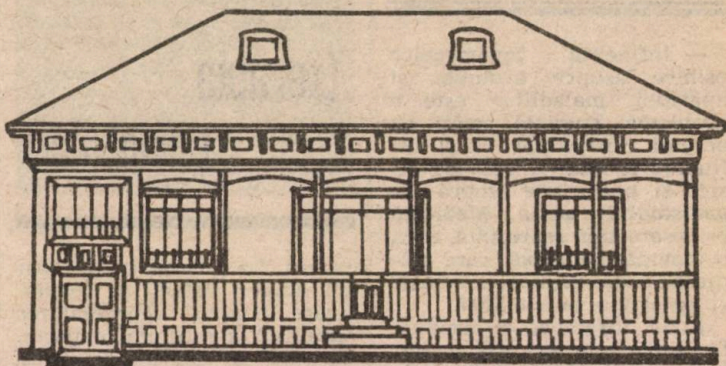
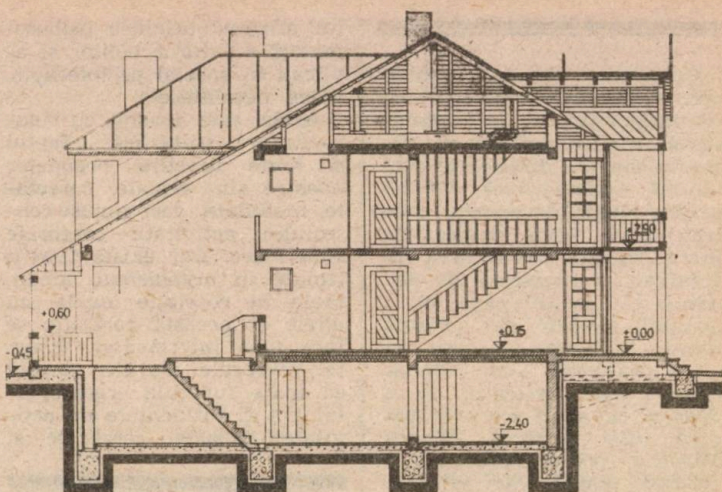
de cîmpie. Datorită vînturilor puternice din această parte a Bărăganului, este recomandabilă acoperirea cu tablă pe suport continuu, fapt intrat deja în obișnuința constructorilor localnici.

ZONA GIURGIU

În fine, pentru zona Giurgiu, arhitecții **Dumitru Cristian** și **Cornel Ionescu**, de la Institutul de proiectare județean Dimbovița (a cărui arie de activitate cuprinde și județul Giurgiu) au adoptat o soluție destul de interesantă. Plecînd de la structura volumetrică a casei Mariei Spînu, construită în 1910 în comuna Oinacu, și preluînd elemente de fațadă de la locuința lui Ion Panțiru (Mițoi), ridicată în 1936 în comuna Putineiu, ei au proiectat această modernă casă care, poate satisface orice pretenție și care se integrează organic în specificul și în ambianța locului.

MAGDA BĂLTĂREȚU

Cu doctor Mioara Mincu poți comunica, printr-o tăcere desăvirșită a ta, numai stînd într-un colțisor al biroului său (de director al spitalului Cantacuzino). Zilnic, pentru sufletele de oameni care trec prin acest cabinet de lucru (fiecare avînd ceva de rezolvat, o problemă de sănătate sau de serviciu), are o „bancă” proprie de cuvinte tonice, frumoase de spus. În orice problemă s-ar adresa. Cine a avut fericirea de a discuta cu acest om minunat care este doctorul Mioara Mincu se poate considera mai puternic moral. Mai este nevoie să justifice de ce am întrebât-o dacă CUVÎNTUL are o valoare terapeutică? Oricum, ne-a răspuns:

— Influența fenomenelor psihice asupra evoluției și apariției maladiilor este o problemă studiată astăzi cu aceeași seriozitate ca și influența proceselor chimice, fizice și bacteriene asupra organismului uman. Medicina psihosomatică reprezintă, deci, o metodă complexă, care studiază viața psihică a omului și patologia sa somatică.

Rolul însemnat al traumei psihice în apariția multor boli a fost observat din cele mai vechi timpuri, la cele mai multe popoare, păstrîndu-se și în limba noastră expresii tipice ca: „s-a îmbolnăvit de inimă rea”, „a dat în gîlbinare de supărare”, „mi s-a pus un of la inimă de mihnire”, „mi s-a urcat singele la cap de necaz” și altele.

Filozoful antic Pitagora credea că bolile toate se explică prin lipsa de armonie din om, iar discipolul său Empedocle afirma și el că bolile sînt produse de apariția unei forțe psihice în om, forță pe care o numea „ura, discordia”. Forțele psihice puteau fi declanșate chiar de individ atît prin faptele sale bune, morale sau rele, cît și prin sentimentele sale bune sau rele.

Platon descria procedeele psihoterapice aplicate de medicii geto-dacilor pentru vindecarea sufletului prin vorbe frumoase care fac să nască în om înțelepciunea. Se vede, așadar, că medicii geto-daci-

lor afirmau originea psihosomatică a tuturor bolilor și aplicau în special psihoterapia, adică descîntecele.

Astăzi este dovedit cu rigurozitate științifică faptul că toate funcțiile organelor noastre sînt reglate, corectate, modulate, deci supuse controlului activității cerebrale superioare. Dar există funcții izolate în organismul uman, toate în corelație unele cu altele și acestea corelație se face prin intermediul scoarței cerebrale. De aici rezultă că toate funcțiile organismului pot fi influențate de activitatea scoarței cerebrale și

VORBA BUNĂ (terapia cuvîntului)

invers. La animal există doar un singur sistem de semnalizare pentru reprezentarea simplistă a mediului exterior. La om a apărut, în plus, al doilea sistem care este CUVÎNTUL.

Traumele afective realizate frecvent cu ajutorul CUVÎNTULUI pot dezechilibra activitatea nervoasă superioară și pot genera o nevroză care se poate însoți de multiple tulburări viscerale: hipertensiune arterială, boală ulceroasă, crize de inimă etc.

Reluîndu-se arcul reflex, același CUVÎNT, care anterior a fost armă distructivă transmițînd stare de afect și sentimente negative, poate să fie folosit ca factor terapeutic, reparativ. Și astfel nu numai medicina dă CUVÎNTULUI putere de medicament, folosindu-l în psihoterapie, dar noi, oamenii, în mod firesc simțim nevoia să adresăm cuvinte calde de încurajare, cuvinte mîngîietoare de compasiune și consolare, cuvinte tandre sau pline de iubire sinceră unui confrate aflat în suferință. Prin cuvîntul calm și odihnitor a-

ducem pace într-un organism răvășit de boală, de spaimă, de neîncredere sau însingurare.

Realizăm de cele mai multe ori miracolul tămăduirii sau un suprem gest profilactic pînă la intervenția calificată a medicului, folosind doar cîteva cuvinte simple, dar calde, de omenie și încurajare.

Revenind la importanța din ce în ce mai mare pe care o are astăzi în lume „mînuirea tehnică” a cuvîntului în știința vindecării, voi numi doar cîteva din metodele de tratament psihologic și care nu se aplică numai în situații de natură psihogenă la subiecții psihotici sau nevrotici, ci și la cei cu dificultăți de adaptare: copii, adolescenți sau adulți. Aceste metode psihoterapeutice de relaționare intraumană se referă atît la tehnicile de psihanaliză, narcoanaliză sau hipnoză, cît și la psihoterapia de relaxare — nondirectivă sau directivă, individuală ori de grup.

— **Act comunicativ specific uman, CUVÎNTUL poate lumina fața omului cu clipe de fericire sau din contra...**

— Trăindu-și viața numai în colectivități umane, acest sublim stăpîn al naturii care este omul, am văzut că nu poate fi sănătos sau longeviv dacă este izolat de semenii săi, dacă nu gustă permanent senzația că este util, că este apreciat, că mai poate, că poate mereu să realizeze ceva, că are disponibilități sufletești permanente pentru a dăruia din acumulările sale spirituale și altora.

Este un început. Este un mod de a aminti semenilor noștri că dispun de această „armă” sau de acest miraculos medicament care este CUVÎNTUL. Cuvîntul la îndemîna fiecăruia, în orice domeniu de activitate sau la orice nivel, poate aduce aceea armonie care dă liniștea și pacea, care ar putea propulsa energii creatoare. Dar, cum tot dr. Mioara Mincu spune, din păcate, nu minimim cuvîntul numai ca să facem bine. Și cită dreptate are. Cuvintele pot fi dăunătoare sau tămăduitoare. La urma urmei, cîți oameni sînt, aștea profundizmi sînt în fața cuvîntului.

ELENA ȘTEFĂNESCU

Cinci minute cu Ludovic Spiess

— Publicul cititor și amator de muzică vă cunoaște și v-a îndrăgit de multă vreme. Sinteți unul dintre reprezentanții de frunte ai școlii românești de canto, ai artei interpretative. Cum a fost începutul carierei dumneavoastră artistice ?

— Sigur că în viața oricărui artist imaginea primului contact cu instituția de gen, respectiv conservatorul, teatrul, rămâne cea mai persistentă. Așa se face că primul teatru unde am debutat mi-a rămas în suflet. Este vorba despre Teatrul muzical „Gheorghe Dima” din Brașov. Șapte luni mai târziu, am intrat la Teatrul de Operetă din București, iar după alți doi ani am devenit solist al Operei Române, unde sînt și astăzi. Aș sublinia, în mod deosebit, girul primit de a reprezenta țara la concursurile muzicale internaționale, momente pe care le-am trăit sub tensiunea specifică unor asemenea manifestări.

— Unde au avut loc aceste concursuri și cum s-au încheiat ele pentru reprezentantul român ?

— Este vorba de concursul din 1964 de la Toulouse — Franța, unde am obținut Marele Premiu ; concursul din 1965, care a avut loc la Rio de Janeiro — Brazilia, unde, de asemenea, am obținut Marele Premiu, și concursul din 1966 din Olanda, unde am fost distins și onorat tot cu Marele Premiu.

— Care a fost cea mai marcantă prezență a lui Ludovic Spiess pe scenele lumii ?

— Aș reține mai întâi prezența mea pe scena celebrei Scala din Milano. Este teatrul căruia orice cîntăreț, orice dirijor, orice artist dorește să-i treacă pragul. Aici am evoluat în 1971, în opera „Turandot” de Puccini. Aceasta rămîne pentru mine cea mai marcantă prezență în străinătate.

— Și în țară ?

— În țară, consider că cea mai valoroasă creație a mea a fost interpretarea, cu ani în urmă, a rolului cavalerului Lohengrin, din opera cu același nume de Wagner. Dar și rolurile din operele „Aida” și „Bal mascat” de Verdi, din „Boema” de Puccini mi-au dat satisfacții depline. De altfel, cu „Boema”, de pildă, în țară și străinătate, întregul colectiv al Operei Române a obținut aplauze la scenă deschisă, aprecieri dintre cele mai elogiase în presa de specialitate.

— Ce impresii aveți despre Opera Română, despre colectivul acesteia, în cadrul căreia activați de mai bine de 25 de ani ?

— Dintre cele mai bune. Opera Română prezintă un colectiv artistic deosebit, cu adevărată forță creatoare în planul muzicii de operă și balet. Aici se păstrează tradițiile generațiilor înaintașe, iar spectacolele date sînt reprezentații de artă autentică. Tot aici se promovează creația originală, aducînd la rampă și în fața spectatorilor pagini de istorie, figuri legendare, creații ce îmbogățesc repertoriul teatrului.

— Care este viața de toate zilele a lui Ludovic Spiess ?

— Care să fie ? Muzica. Mi-a plăcut muzica de operă, o interpretez cu plăcere, o ascult cu plăcere și îi îndemn și pe alții să o iubească.

— Și totuși ce ați mai făcut în ultima vreme ?

— Am scris o carte, care se va intitula „Ludovic Spiess și teatrele lumii”. E o carte care, ca să spun așa, trece în revistă o perioadă de peste două decenii de muzică de operă și concert, prezentată pe scenele teatrelor din toată lumea și, bineînțeles, cu mențiuni speciale asupra unor personalități din domeniu, cu care am cîntat și m-am întîlnit, cu imagini din viața muzicală pe care am trăit-o pînă acum.

— În încheiere, vă rog să adresați cîteva cuvinte cititorilor „Almanahului satelor”, publicație care va găzdui acest interviu.

— Tuturor celor ce asigură pîinea țării le doresc sănătate și un an prosper în 1990.

NICOLAE BUICĂ

Cine nu știe acest adevăr? Dintotdeauna, obștile sătești au dat — așa cum continuă să dea — acea esență umană deosebită din care, cel puțin la noi, la români, s-au plămădit și personalități remarcabile. E plin trecutul și prezentul de exemple.

FII

AI SATULUI

FOLCLORUL — PASIUNEA MARELUI DASCĂL

Laureat al premiului „Herder” în 1975, membru al Academiei Americane de Științe Sociale, membru corespondent al Societății Austriece de Antropologie, membru în Comitetul Executiv al Asociației Internaționale de Studii Semiotice, membru în Comitetul Executiv al Centrului Internațional de Semiotică și Lingvistică de la Urbino-Italia, membru al Comitetului Național Român pentru Studii Sud-Est Europene, membru al Comitetului Executiv al Asociației Române pentru Națiunile Unite, membru al Comisiilor de folclor și lingvistică matematică de pe lângă Academia Republicii Socialiste România etc.

Nu către aceste înalte titluri — ce-i pun în lumină personalitatea și aleasa prețuire de care se bucură în țară și peste hotare — pornea în viață, într-o țirzie zi de toamnă a anului 1907, un fiu al satului Glod, din inima Țării Maramureșului: **Mihai Pop**. Dar le-a dobândit. Ajuns la venerabila vîrstă de 82 de ani, dr. doc. Mihai Pop continuă să fie și astăzi profesor consultant la Facultatea de Filologie a Universi-

tății din București, îndelungată sa experiență fiind pusă de către profesor, cu neînmurită generozitate, la dispoziția colegilor mai tineri, în special a celor ce se ocupă cu studiul folclorului.

Da, folclorul — totalitatea creațiilor literare, muzicale, coregrafice, aparținînd artiștilor populari anonimi — a fost și rămîne pasiunea de suflet a marelui dascăl. Cum să nu fie așa, de vreme ce, în satul natal, încă din pruncie, „s-a adăpat la izvorul cu apă vie” al creației populare maramureșene! Și cum să nu fie așa, cînd mai apoi — ca student al lui Ovid Densusianu, D. Caracostea, N. Cartoian și alți iluștri profesori pe care i-a avut la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București — a deprins „taina” descoperirii și interpretării științifice a culturii populare?

Începîndu-și cariera universitară în 1935, ca asistent la catedra de folclor și literatură română modernă, mai tîrziu (1958—1978) titular al cursului de folclor literar românesc la Facultatea de Filologie și, concomitent, cercetător, apoi director adjunct și director (1965—1974) al Institutului de Etnografie și Folclor din București, Mihai Pop a îmbinat, de-a lungul întregii sale activități, munca didactică cu cea științifică. În ambele domenii, principalul său țel a fost — așa cum apreciază lect. univ. dr. Nicolae Constantinescu, unul dintre ucenicii săi — acela „de a-i învăța pe alții, de a concentra eforturile către obiective majore, de a răspunde imperativelor celor mai presante ale disciplinei la un moment dat”.

Nu întîmplător, studiile cercetătorului Mihai Pop, caracterizate prin bogăție documentară, claritate în expunere și obiectivitate științifică, se bucură de o unanimă prețuire, iar prelegerile omului de la catedră — minunatele sale prelegeri — făceau amfiteatrele pline, studenții luîndu-le cu asalt cum numai la George Călinescu, Tudor Vianu, Edgar Papu și alți cîțiva mari profesori se întîmpla. Astfel, prin preocupări multilaterale, prin nesecata sa capacitate creatoare, prin permanenta prezență în actualitate, precum și prin contaminanta tinerețe sufletească ce îi este caracteristică și în prezent, profesorul Mihai Pop, fiu al satului Glod, din Maramureș, s-a impus, este și va fi o personalitate reprezentativă a culturii românești contemporane.

VIGOAREA OBÎRȘIEI

Este numai o „mină” de om. Însă un om receptiv, întreprinzător și tenace. Se numește **Elena Andronache**. Îndeplinește funcția de șef de fermă la I.P.I.L.F. Rm. Sărat, județul Buzău. Cei care o cunosc afirmă că este atît o soție cît și o mamă ideală, are doi copii. De unde, însă, atîta energie? De unde puterea să fie acel ideal „mater familia” și, totodată, profesionist cu o acti-

vităte mai mult decât meritorie? Tot vigoarea obîrşiei ţărăneşti, tot tezaurul sufletesc preluat din cumînţenia şi hărnicia alor săi, de pe ogoarele satului, i-au hrănit devenirea.

S-a născut în cătunul Cimpulungeanca, aparţinînd comunei Mărgăriteşti, de pe meleagurile buzoiene. Părintele său spiritual, învăţătoarea Livica Burlăcescu, în deplin acord cu părinţii elevei de odinioară, a încurajat-o şi i-a îndrumat paşii către studiile consacrate naturii. Aşa a ajuns Elena elevă a liceului agroindustrial din Rm. Sărat. Aici, alţi dascăli i-au oferit hrană pentru minţea şi sufletul ei de potenţial inginer agronom, împlinire la care avea să ajungă în vara lui 1987, cînd înăra buzoiencă absolvie Facultatea de Agromonomie din cadrul Universităţii din Craiova.

Sigur, la tinereţea ei, trecutul personal nu are cum să fie prea bogat. Iată-ne, bunăoară, în momentul de bilanţ al ultimului an agricol, cînd ingineria Elena Andronache — prinsă în întrecere cu „floarea” şefilor de ferme horticoale din întreaga ţară — cucereşte locul întâi. Cu ce rezultate? În sistem neirigat, ferma pe care o conduce a obţinut la tomate 60 750 kg la hectar, iar la legumele de cîmp — o producţie medie de 30 150 kilograme la hectar, sarcina de plan anuală fiind realizată în proporţie de 185 la sută. Încă o precizare: recordul absolut, obţinut în ferma condusă de ing. Elena Andronache, este îndeaproape secondat de împlinirile colegului Traian Constantin, cîştigător al locului doi pe ţară (planul de producţie al fermei conduse de el fiind realizat în proporţie de 178 la sută). De fapt, între şefii de fermă de la I.P.I.L.F. Rm. Sărat, paşnica şi atît de generoasa luptă a performanţelor durează de mai mulţi ani. Iar Elena Andronache a obţinut locul I tocmai în anul de vîrf, cînd — pentru merite deosebite în întreaga activitate — colectivului de oameni ai muncii din unitate, de patru ori la rînd cîştigător al întrecerii socialiste pe ţară, i s-a decernat înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste.

ÎN GÎND CU MINUNATA MOŞTENIRE ȚĂRĂNEASCĂ

„Minuni în lumea asta nu cred a se mai face” — spunea cîndva, resemnat, poetul. Totuşi, cîţi dintre miile de bolnavi de cancer, care-şi pierduseră orice speranţă de însănătoşire, nu s-au întors în mijlocul celor dragi, complet vindecaţi?! S-au întors acasă după o staţionare, mai mult sau mai puţin prelungită, printre minunaţii medici-cercetători de la Institutul de Oncologie din Bucureşti. Între aceştia se numără şi doctorul **Ioan Mogoş**, fiu al satului Livada, judeţul Satu Mare.

Primul din neamul său care a „ieşit din opinci”, — cum sincer mărturiseşte —, doctorul Mogoş s-a remarcat, încă de pe băncile Facultăţii de Medicină din Iaşi, printr-o reală aplecare spre studiu, activitatea din cadrul cercurilor ştiinţifice studenteşti aducîndu-i, încă din anul al doilea, cel dintîi premiu acordat pentru lucrarea „Despre unele enzime ale creierului”. Într-adevăr, atunci, pe la începutul deceniului al V-lea, se descoperea vocaţia de cercetător a studentului Mogoş. Dar, oare, asta ar fi fost hotărîtor pentru evoluţia sa ulterioară? Fiul ţăranilor neaoşi, pornit spre învăţătură de pe legendarele meleaguri ale Țării Oaşului, îşi însuşise încă de acasă, de la plugarii între care a văzut lumina zilei, o lecţie straşnică, demnă de a fi ştiută de fiecare dintre noi. Trei componente are lecţia aceasta: conştiinţa că nimic deosebit nu se realizează fără muncă; simţul datoriei care, cu orice preţ, trebuie îndeplinită; în fine — perseverenţa.

E minunat să constăţi fidelitatea unui om faţă de aparent modestele dar atît de profundele precepte de viaţă

însuşite acasă, încă din anii cei fragezi ai copilăriei; e minunat, mai cu seamă, să constăţi reuşita în viaţă a aceluiasi om graţie respectării acestor precepte. Astăzi, Ioan Mogoş — primul din neamul său, de la Livada, care a încălţat pantofi — este o personalitate în lumea oncologilor români şi în oncologia mondială.

Una dintre cele mai recente dovezi ale prestigiului şi preţurii de care se bucură peste hotare o constituie şi invitarea la un simpozion ştiinţific în Turcia, prilej cu care eminentul medic român şi-a prezentat metodele de lucru şi unele dintre descoperirile sale. Între acestea — termograful, primul aparat de depistare completă a celulelor canceroase şi de urmărire rapidă a reacţiilor pe care le au celulele afectate cînd li se aplică diferite tratamente. Sigur, inventatorul Ioan Mogoş, care în afara termografului a brevetat la O.S.I.M. şi alte invenţii, majoritatea preluate şi în străinătate, a mai fost, şi va mai fi invitat la multe alte întîlniri, simpozioane şi congrese internaţionale de oncologie. De fiecare dată, cum de altfel îi place să mărturisească, gîndul îl poartă către satul natal, către cei dintre care s-a ridicat şi care au ştiut să-i îmbogăţească fiinţa cu acea moştenire ţărănească cu totul aparte: perseverenţa, simţul datoriei şi neistovita dragoste de muncă.

MĂREȚIA CLIPEI

Nicu Vlad. Cine nu i-a auzit numele şi cine, român fiind, nu s-a mîndrit cu excepţionale performanţe din cariera sportivă a acestui tînr născut la Piscu, în judeţul Galaţi?!

S-a lansat în lumea halterelor prin 1984, an ce coincidea cu momentul unui spectaculos salt valoric al sportivilor noştri în această disciplină dură. Numai peste două sezoane, adică în 1986, el culegea prima „recoltă” a medaliilor de aur, argint şi bronz la întrecerea greilor

(categoria 100 de kilograme), cu prilejul campionatelor mondiale și europene de haltere. De atunci și până în ziua de astăzi, alte nenumărate diplome și medalii s-au adunat în panoplia trofeelor sale. Și, neîndoiește, multe altele se vor mai adăuga! Totuși — aceasta e părerea multora — momente de maximă încordare, asemănătoare celor din luna mai 1987, sint poate irepetabile.

Vă amintiți? Întâlnindu-se la Reims cu elita halterofililor europeni, Nicu a avut o aprigă „înfruntare” cu sovieticul Kuznețov și maghiarul Sanyi. Sportivul român venea la această nouă competiție europeană aureolat de titlul campionului mondial, pe care-l câștigase cu un an înainte. Conștient că menținerea performanței cere muncă și dăruire, știind că este greu să câștigi, dar și mai greu să menții ceea ce ai câștigat, flăcăul de pe malul Siretului avea sufletul încărcat de emoție, însă s-a învins pe sine, convins că numai astfel își va putea învinge adversarii.

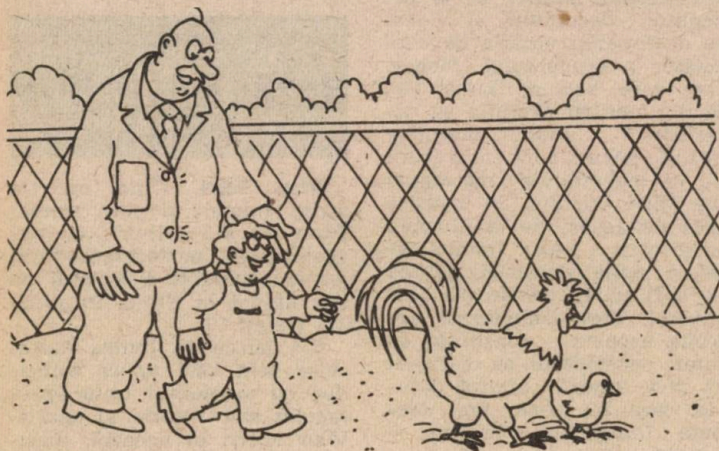
A intrat în arenă. Cu destulă ușurință, mai întâi a ridicat bara la stilul „smuls”, cu 190 kilograme; a fixat-o apoi deasupra capului, încărcată cu încă 5 kilograme; în sfârșit, prin concentrare și printr-un teribil efort de voință, a încercat 195,5 kilograme; a dus haltera sus cu brațele bine

întinse, însă o răsucire, o foarte ușoară răsucire a fost suficientă pentru ca zeloșii arbitri să nu-i acorde încercarea, care ar fi cîntărit mult în balanța competiției.

A urmat, apoi, întrecerea la stilul „aruncat”. Toți trei — și sovieticul, și maghiarul, și românul nostru — au ridicat haltera, chiar de la prima încercare, cu 227,5 kilograme. La una din următoarele încercări, maghiarul reușește 232,5 kilograme, iar Nicu ratează. La încheierea celor două probe, numai doi sportivi — maghiarul Sanyi și românul Vlad — se află la perfectă egalitate de puncte (422,5), ambii fiind pe locul întâi. Pentru departajare se apelează la cîntar. Sanyi este mai ușor cu... 100 de grame. Așadar, lui și nu lui Nicu Vlad îi revine medalia de aur.

A fost clipa măreață, unică în viața sportivului român, cînd — gustînd din cupa înfrîngerii decise mai mult de hiperexigența arbitrilor, precum și de cîntar — și-a păstrat calmul și demnitatea, a strîns mîna adversarului cu sinceră stimă și prietenie, iar apoi, cu aceeași cutezanță, conștient că și-a făcut datoria, a pornit către noi și noi performanțe...

Grupaj realizat de
AUREL IVAN

FĂRĂ CUVINTE

● Pe teritoriul statului american Virginia a fost descoperită o ciudată plantă, numită *Lachnanthes*. Mîncînd-o, porcii cu păr negru se îngrășă, în timp ce porcii cu păr alb mo. imediat.

● La Constantinopol se păstrează un exemplar din *Iliada* lui Homer, scrisă pe intestine de șarpe, prelucrate special.

● Băstinașii din insula Gomeră — arhipelagul Canarelor — folosesc, în locul limbajului vorbit, o limbă bazată pe sunete fluierate. Această limbă poate fi auzită în condiții excelente pînă la o distanță de 14 km.

Curiozități

● După 1544, cînd naturalistul Busbeck adusese în Olanda lalele din regiunea Adrianopole, bulbiile acestora încep să fie vîndute cu gramul, la cîntar, pe sume uriașe. Astfel, prețul bulbilor ajunsese la un moment dat să fie mai mare decît greutatea lor în aur.

● Specialiștii au constatat existența unor bacterii care se hrănesc cu roci și a altora care produc fier.

● Membrii comunei populare chineze Kuan Tzi-en au construit o microcentrală numai din bambus.

● Din cauza radiațiilor tubului cinescop, șoarecii și șobolanii părăsesc imediat încăperea unde începe să funcționeze un televizor. Sensibilitatea acestora față de radiații depășește cu mult sensibilitatea celui mai perfecționat contor Geiger, folosit de specialiștii pentru detectarea radiațiilor nucleare.

● Scroafa Tamarei Kostiuic — din localitatea Prigorodnii, Crimeea — a fătat 11 purcei, dintre care unul cu 4 ochi. Neîntîlnit recunoscut de ceilalți, care îl alungau, gospodina a trebuit să-l hrănească cu biberonul.

REZERVE' ALE BIOSFEREI

Patrimoniul natural mondial este din ce în ce mai amenințat cu distrugerea, nu numai din cauze tradiționale de degradare, ci și prin evoluția vieții sociale și economice. Motiv pentru care, în cadrul Convenției elaborate sub egida UNESCO în 1972, se depun susținute eforturi pentru ocrotirea a ceea ce semnifică în mod definitoriu creațiile valoroase ale naturii de-a lungul timpului.

SIAN KA'AN

Este o rezervă a biosferei situată în peninsula Yucatan, din Mexic, constând dintr-un teritoriu de 5 000 km² de păduri tropicale, mangrove și recife de corali. Pe acest teritoriu locuiesc 800 de urmași ai indienilor maya, care au numit zona pe limba lor: Quintana Roo. Strămoșii lor au lăsat aici valoroase temple din secolul al V-lea. Locuitorii consumă în principal un anumit pește, dar perpetuează și practicile agricole tradiționale străvechi, recoltează plante medicinale pe care le folosesc drept medicamente eficiente, iar alte plante sînt utilizate pentru hrană, adăpost etc. În zonă s-a înființat un Centru de cercetări pentru cunoașterea, înțelegerea și ameliorarea habitatului, urmărindu-se în primul rînd conservarea specificului natural al zonei și modul de viață, tradițiile locuitorilor băștinași.

CORDILLERE DE TALAMANCA — LA AMISTAD

Un teritoriu care leagă două țări, două oceane și două continente. Numele de Amistad se trage de la faptul că între Panama și Costa Rica s-a stabilit o „zonă a prieteniei”, pe o suprafață de 8 000 km², care

constituie zonă protejată în calitate de rezervă a biosferei. Flora și fauna sînt aici foarte variate și bogate, întîlnindu-se atît specii din Nord cît și din Sud; în plus, în zonă se „întretaie” cele două mari oceane ale globului. Coasta Pacificului este acoperită de păduri uscate, în timp ce litoralul Atlanticului cuprinde o adevărată junglă în care trăiesc multe animale sălbatice, inclusiv jaguarul.

La înălțimi sînt etajate păduri de pin în care zboară pasărea quetzal, iar deasupra lor vegetația devine din ce în ce mai sumară, fiind dominată de roci alpine pe care se întind licheni. În interiorul zonei, omul modern nu a pătruns; de aceea flora și fauna au rămas intacte, iar multe specii încă nu au fost cercetate.

Această rezervă acoperă 10 la sută din suprafața Costa Ricăi și adăpostește 40 la sută din numărul de indieni ai țării, între care triburile Bibri, Cabecar, Brunca și Guyani. Interesant apare faptul — mai puțîn întîlnit la alți indieni — că aceștia cunosc și s-au acomodat cu stilul de viață modern, ceea ce se poate observa din felul în care se îmbracă și din faptul că își construiesc școlile folosind cărămida pe care o transportă cu elicopterul !

INSULELE SAINT KILDA

Acest minuscul arhipelag pierdut în largul oceanului Atlantic, la 160 km de coasta scoțiană, este constituit din resturile unui vulcan; prin dezagregare și glaciațiune s-au creat faleze extrem de abrupte, unele atingînd înălțimi de 430 metri, situîndu-le din acest punct de vedere pe primul loc în Europa, conferindu-le și o spectaculozitate unică. Insulele oferă un peisaj sălbatic în care fauna constituie un interesant exemplu asupra diversității genetice a unor populații animale restrînse, dezvoltată într-o situație de izolare cvasiabsolută.

În ciuda acestei izolări și asprelor condiții de viață, arhipelagul a fost locuit fără întrerupere timp de 2 000 de ani, presupunîndu-se că unii strămoși ai vikingilor s-ar fi aflat pe aceste meleaguri. Locuitorii de aici se hrăneau cu ouă și carne de pasăre, prelucrau lîna oilor de Soay (denumirea vine de la una din insule), o rasă rustică, primitivă, reapărută în zilele noastre pe aceste locuri, în stare sălbatică. Insulele au fost abandonate de puțînii locuitori care mai trăiau pe ele în anul 1930.

În prezent, arhipelagul este protejat pe baza unui statut de rezervă naturală națională, figurînd însă și pe Lista patrimoniului comun al umanității ca rezervă a biosferei. Fostul sat a suferit reamenajări și poate fi vizitat de rari turiști care se aventurează să acosteze pe țarm.

CONSTANTIN
CHIFANE-DRĂGUȘANI

S-a constatat că:

● Globul pămîntesc este în fiecare secundă ținta a 100 de trăsnete.

● La șah, numărul deschiderilor este de 170 000 000 000 000 000 000 000.

● O furnică poate ridica pînă la 50 de ori greutatea proprie.

● Ariciul are circa 36 000 de ace.

● Într-o viață de 70 de ani, inima bate de trei miliarde de ori.

● Oxigenul reprezintă cam 50 la sută din conținutul Pămîntului, circa 20 la sută din cel a atmosferei și aproape 80 la sută din cel al mării.

● În ultimii 25 de ani, Sahara a înaintat spre sud cu aproximativ 300 km.

APA TRECE, PIETRELE RĂMÎN

● Mai degrabă vei păstra relații bune cu cineva dacă nu-i dai nimic, decît dacă-i dai mai mult decît poți continua să-i dai: sentimente sau lucruri.

● Fata pe care ai iubit-o la optsprezece ani și n-ai mai văzut-o de-atunci, o iubești toată viața.

● Dacă n-ai în tine destulă politețe pentru toată lumea, fii mai politicos cu inferiorii decît cu egalii, mai politicos cu egalii decît cu superiorii. Lipsa de politețe față de egalii și cu superiorii este numai o necuviință, pe cînd față de inferiorii este o cruzime și o lășitate, căci provoacă o durere care nu poate riposta.

GARABET IBRAILEANU

AUTOMOBILUL — ÎN DRUM SPRE ANUL 2000

Interviu improbabil cu un personaj incontestabil

I : Unde, pe care treaptă a evoluției lui se situează, astăzi, automobilul ?

R : La începuturile industrializării, principalul efort al constructorilor era îndreptat către îmbunătățirea fiabilității și creșterea performanțelor, astfel încît automobilul să-și poată cuceri un loc printre celelalte mijloace de transport. După aceea, prin anii '30, preocuparea de frunte a constituit-o forma caroseriei, stilul, cum am zice astăzi, formă care a evoluat și s-a diversificat rapid. După cel de-al doilea război mondial, a intervenit o tendință de simplificare, de reducere a dimensiunilor, iar din anii '50 cuvîntul de ordine a devenit performanța, care a avut în vedere accelerația, viteza, frînarea, comportarea în viraje, într-un cuvînt, toate calitățile necesare realizării unei viteze medii ridicate, pe o rețea de drumuri foarte densă, dar încă imperfectă. În aceeași perioadă, productivitatea, în uzinele constructoare, a marcat o creștere simțitoare, grație utilizării mașinilor automate — de transfer,

de sudat etc. Investițiile au fost mari și, de aceea, se impunea ca formele adoptate să se mențină timp mai îndelungat. Tot atunci, parcul de automobile al Europei a crescut foarte repede, astfel încît, în același ritm, au devenit foarte vizibile aspectele dăunătoare ale automobilului. De aceea, au fost inițiate cercetări tot mai aprofundate în direcția reducerii poluării pe care o provoacă gazele de eșapament și zgomotul. Criza energetică declanșată în 1973 a adus pe primul plan al criteriilor economice consumul de carburant. Astăzi, imperativul esențial rămîne realizarea unor noi progrese în materie de consum, fără nici o reducere la celelalte capite importante — performanța, confortul și preocuparea de a ușura sarcina celui de la volan. Și, trebuie s-o spun, mijloacele de reducere a consumului sînt destul de numeroase.

I : E un lucru îmbucurător. Ce aveți în vedere ?

R : În primul rînd, aerodinamica, rezistența la rula, micșorarea greutății proprii a vehiculului și creșterea randamen-

tului motorului. N-am să intru în detaliile tuturor acestor obiective, ci am să mă limitez la cîteva exemple mai semnificative. Să vorbim despre reducerea greutății proprii, problemă crucială a oricărui constructor. Posibilitățile care se oferă sînt foarte largi. Utilizarea ordinaatoarelor în lucrările de concepție permite, de pe acum, dispunerea materialelor într-un mod mult mai rațional, de exemplu, ținînd cont doar de punctele în care se impune rigiditate, în structura elementelor mecanice sau a caroseriei. Vehiculele actuale sînt încă îngreunate de acoperirile destinate insonorizării, dar un calcul mai riguros, care să determine cu exactitate zonele ce pot intra în vibrație, permite o reducere a zgomotului, fără a recurge la acoperiri. Către același rezultat tinde și utilizarea unei table mai elastice și mai subțiri, fără a compromite soliditatea și rigiditatea ansamblului. De asemenea, se poate recurge la înlocuirea fontei și a oțelului cu sticlă, cu aluminiu, cu magneziu, cu materiale

plastice organice sau fibre de carbon. E drept că orice substituție aduce după sine noi probleme complexe, pentru că o asemenea operație implică, întotdeauna, un cost sporit. Pe de altă parte, materialele nou introduse încorporează și ele energie, uneori multă, așa cum este cazul aluminiului. Abstracție făcînd de aceste laturi, să le numim mai sofisticate, ale problemei, există și posibilități mai simple de a obține un rezultat destul de interesant, un fel de artificii în arhitectura vehiculului. De exemplu, conceperea scaunelor din față în formă de cochilie, pe un soclu îngust, face posibil ca pasagerii din spate să-și întindă picioarele, așa cum ar face-o într-o mașină mai lungă, deci cu greutatea proprie mai mare.

I : Vorbeați de îmbunătățirea randamentului motorului...

R : Randamentul actual al motoarelor cu pistoane se situează, în general, pînă la 35 la sută, dar trebuie să ținem seama că, chiar dacă aceste motoare sînt construite într-o manieră perfectă, legile termodinamicii le-ar împiedica să depășească un randament de 50 la sută. Așa încît, pentru viitor, se poate spera să ne apropiem cît mai mult de acest maximum teoretic. Dar...

I : ...Probabil că și aici intervin probleme complexe...

R : Bineînțeles. Dat fiind că pistoanele și camera de combustie sînt confecționate din metal care s-ar topi la temperaturi de peste 350 de grade, ele

trebuie răcite, iar toate calorile care sînt „smulse” în acest mod privează detenta de tot atîtea calorii exploatabile. Aceasta explică interesul crescînd al constructorilor pentru utilizarea materialelor ceramice. Se ştie că acestea rezistă la temperaturi înalte şi sînt rele conducătoare de căldură, ca şi de electricitate. Pînă acum, ele erau însă slab rezistente la şocuri, dar cercetări recente au arătat că se pot

R: Nu, nu cred. De fapt, tendinţa care se manifestă de pe acum este aceea de a privi diversitatea materialelor nu prin unghiul confruntării, ci prin cel al complementarităţii. În cursa pentru reducerea greutăţii proprii a vehiculului, cu costuri cit mai mici, intră în competiţie trei familii de materiale: cele feroase, aluminii şi cele plastice. Competiţia nu poate da rezultate pentru că, adesea, substi-

vorbeam, dat fiind că şi gama de materiale e foarte largă, de la fontă, oţel, cupru, plumb, pînă la aliajele lor speciale, de la materialele plastice — termoplastice, elastomeri etc. — în formă iniţială, pînă la formele compozite, armate cu fibre, apoi lemnul, sticla, materialele textile, cărora li se adaugă vopselele şi, nu în ultimul rînd, componentele electronice. Totul e ca utilizarea lor să fie privită

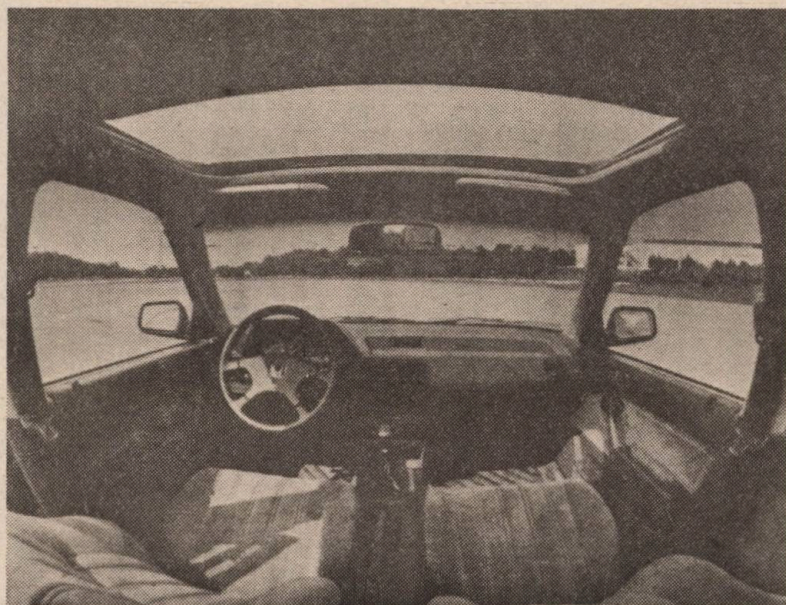
calitate pentru a o detalia — trebuie amintite serviciile pe care electronica urmează să le pună la dispoziţia conducătorului auto. O nouă generaţie de dispozitive de afişaj, cu diode sau cristale lichide, va permite realizarea unor tablouri de bord care să dea informaţii mai clare, mai precise şi mai uşor de citit, deci mai repede. Apoi, aceste informaţii vor putea fi oferite şi verbal, cu ajutorul unui sintetizator de cuvinte. Mai mult decît atît, automobilistul va putea comanda funcţionarea diverselor accesorii de confort — încălzire, ventilaţie, climatizare, reglajul aparatului de radio — tot verbal. De asemenea, dacă un teritoriu oarecare va putea fi dotat cu o reţea corespunzătoare de emiţătoare, automobilistul va putea dispune, în orice moment, de informaţii precise cu privire la starea timpului în zona în care rulează, starea drumurilor, eventualele restricţii de circulaţie — şi de ce nu? — disponibilul de locuri de cazare în localitatea de destinaţie, programul spectacolelor, adresele atelierelor de reparaţii etc. etc.

Pe scurt şi la modul foarte general, acestea sînt, actualmente, principalele orientări în cercetările consacrate perfecţionării acestui instrument al civilizaţiei...

I: Care, odată cu realizarea în practică a acestor obiective, îşi va merita pe deplin titlul de „rege al şoselelor”.

R: Bineînţeles.

ADRIAN COSTA

obţine materiale ceramice care au fie un coeficient de frecare foarte mic, fie calităţi mecanice superioare, ceea ce le face apte pentru utilizări sub formă de căptuşeli pentru camerele de combustie, capetele de piston, faţa internă a chiulaselor etc.

I: Se poate deduce, în acest caz, că este de aşteptat o luptă între materialele tradiţionale şi cele noi? Dacă nu cumva această luptă a şi început...

tuirea e insuficient controlată şi calculată. Ceea ce se caută cu precădere este un compromis în bilanţul global, care să aibă în vedere, în acelaşi timp, calităţile fizice ale materialelor utilizate, condiţiile impuse producţiei industriale şi costurile.

Un automobil conţine aproximativ 15 000—20 000 de piese dependente unele de celelalte. Numărul şi diversitatea lor înlesnesc şi compromisul de care

prin prisma ansamblului de probleme pe care le ridică proiectarea şi construcţia unui automobil care să dea cea mai mare satisfacţie, din toate punctele de vedere.

I: Şi care e locul electronicii — aţi amintit de componentele electronice — în tot acest ansamblu?

R: Fără a mai vorbi de componentele care participă la exploatarea mai bună a puterii motorului — chestiunea e de prea mare spe-

BUCĂTĂRIA CHINEZEASCĂ

M-am convins acum, vizitând China, că este imposibil să redai cuiva modul în care se prezintă mâncărurile din această țară. Este greu de imaginat. Aici se potrivește, poate, cel mai mult zicala chinezească după care este mai bine să vezi o dată decât să auzi de o sută de ori. Stînd la mesele tradiționale — de forme rotunde și cu un rotund mai mic suprapus care se învîrte pe niște rulmenți — cu farfuriile pline, am crezut la început că e o greșală, sau o confuzie, deoarece apăreau atîtea feluri pe masă, la un interval de cîteva minute, cîte s-ar servi la un întreg restaurant dintr-o țară din Europa. Și-apoi să nu mai vorbesc de mâncărurile văzute atunci pentru prima dată, de modul cu adevărat artistic de prezentare, de mirosurile lor.

Bucătăria chinezească este cea mai vestită din lume. Varietatea mâncărilor a depășit de mult mîia de sortimente, aici existînd mari școli care s-au impus de-a lungul timpului. Profesia de bucătar reprezintă una din cele mai apreciate meserii și totodată cea mai bine plătită. Există nu numai o școală culinară, dar și o ierarhie a claselor măiestriei, a nivelului de pregătire, ierarhie atestată de mari comisii de specialiști. Titlul de „maistru bucătar” constituie superlativul pe care și-l dorește fiecare meseriaș din acest domeniu, deținătorii lui putînd fi înțîlniți în marile restaurante și în casele de oaspeți.

O primă caracteristică este prezența legumelor. Aproape nu există mîncare care să nu conțină legume într-o varietate mare de sortimente. Printr-o regulă tradițională, fiecare chinez consumă zilnic cel puțin jumătate de kilogram de legume servite crude, opă-

rite sau prăjite în cîteva secunde. Prin aceasta se asigură menținerea aproape în totalitate a vitaminelor și celorlalte principii nutritive.

O subtilitate constă și în realizarea echilibrului dintre proteinele digeribile și hidrații de carbon din alimente, astfel încît să asigure nevoile energetice ale organismului fără ca persoana să adauge în greutate.

Dar specificul și partea reprezentativă din experiența fiecărui bucătar constă în folosirea sosurilor și adaosurilor. În China se găsesc, pentru uzul culinar, sute de sosuri și substanțe adjuvante care dau gusturi și parfumuri specifice, ridicînd mult calitatea produsului și, fără discuție, apetitul consumatorului. Un amănunt trebuie adăugat: într-o bucătărie (restaurant) lucrează 8—12 meșteri, fiecare fiind specializat în 3—4 feluri de bucate. Totul este proaspăt, pregătît cu cîteva minute înainte de a fi servit. Din instrumental lipsește cuțitul european, fiind înlocuit cu un sațîr specific, folosit cu mare măiestrie în toate operațiunile, de la tăierea fină a salatelor pînă la despicarea oaselor.

Desigur că regele alimentelor rămîne orezul. Din cele 400 milioane tone de cereale, cît se realizează anual, trei sferturi sînt de orez. În condițiile unei suprafețe restrînse de pămînt, dar muncite din greu, China a dat o lecție întregii omeniri, arătînd că este posibil ca toate țările în curs de dezvoltare să-și asigure prin efort propriu nevoile de hrană.

Si fiindcă arătam că meniurile sînt foarte variate, să exemplificăm. La restaurantul „Feng Thai”, unde a avut loc masa oferită unui grup de români, lista a făcut parte din spe-

cificul bucătăriei provinciei San Tung. Iată-o: feliuțe de friptură de pasăre, tulpini-muguri de bambus cu ulei de susan, castraveți proaspeți, sos picant, labe* de rață cu sos de soia, ficăței de rață cu piper alb, pește alb cu ciupercuțe, creveți obișnuiți, pește, animaie și plante marine, castravete de mare (trepang), burtă de rechin, meduze cu oțet și ulei, creveți în coajă cu sos picant, felioare de pește cu ciuperci și sos de soia, creveți albi, creveți cu coada în vînt, pește întreg cu ciuperci, bambus și sos de soia, meduze à la Shantung, pește mandarin întreg, cu bambus și rapiță, șnițel din crevet, stridii cu sos și legume, pește feli cu brînză de soia, friptură de rață înăbușită, copane de pui cu garnitură de legume, feliuțe din piept de pasăre cu bambus și arahide, tocăniță din pasăre, rață cu ciuperci în sos, friptură de pasăre cu mazăre și bambus, friptură de pasăre cu varză și sos cu arome, bucățele de pasăre cu conopidă, friptură de pasăre înăbușită, bucățele de pasăre cu ardei, organe de pasăre cu ceapă, praz, ficat de rață cu susan, felioare de pasăre cu arahide și bambus, friptură de rață cu diferite condiimente, varză cu ciuperci și bureți, conopidă cu sos alb, castane de apă, barba-dragonului (o verdeață), ciupercuțe „urechea argintie”, brînză de soia fiartă cu arahide și verdeață, compot de ananas, ochiul-dragonului (fruct) cu zeamă îndulcită cu miere de albine, mere în zahăr ars, prăjituri chinezești, sub forma lunii, prăjituri de culoarea jadului, mandarine date prin zahăr ars, prăjituri diverse cu migdale, cu susan, umplute cu gem de curmale, chifle umplute cu carne.

TEODOR MARIAN

O NOUĂ CASĂ DE SĂNĂTATE PENTRU ȚĂRANII COOPERATORI

Județul Dimbovița, leagăn de istorie a neamului, parte de țară neîntrecută în frumuseți ale naturii. Zona montană, reprezentată prin versanții sud-estici ai Munților Leaota și ai Masivului Bucegi, face parte din cea mai importantă arie turistică de altitudine a României. La poalele acestora, pe valea Ialomiței, la circa 21 kilometri nord de reședința județului, în marea de verdeată a subcarpaților și la o înălțime de circa 400 de metri, se află orașul Pucioasa. Cunoscută din cele mai vechi timpuri datorită izvoarelor cu ape minerale, de la care se trage, de altfel, și numele, așezarea a intrat în conștiința oamenilor datorită bunelor efecte asupra sănătății. În volumul al doilea al Enciclopediei României din 1938 se spunea: „În anul 1935. Pucioasa era un oraș de mici comercianți și meseriași. În care exista o fabrică de var, o carieră de piatră și o cooperativă pentru desfacerea de ape minerale“.

Astăzi, Pucioasa se numără nu numai printre localitățile țării cu un ridicat grad de industrializare și urbanizare, ci și ca stațiune balneoclimaterică de renume. Ca pe întreg cuprinsul patriei, și aici au fost construite o serie de edificii sociale cu caracter recreativ și curativ. Salba lor a fost completată în acest penultim an al deceniului '80 cu o nouă și modernă casă de sănătate: „Complexul U.N.C.A.P. Pucioasa“, a treisprezecea unitate balneară destinată lumii satului, celor ce făuresc piinea țării.

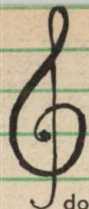
Edificiul — în care coexistă frumosul, modernul și funcționalul — asigură spații corespunzătoare pentru blocul alimentar, iar cantina cu 220 locuri la mese satisface, într-o singură serie, pe toți cei aflați la tratament. Pe șase niveluri sînt dispuse cele 110 camere cu cîte două locuri fiecare, modern, atrăgător și odihnitor mobilate. O bună parte a clădirii este rezervată diferitelor cabinete și săli în care se exe-

cută sumedenie de proceduri destinate refacerii sănătății.

Apele sulfatate, sulfuroase, clorurate, sodice și hipotone ce se utilizează în terapie aici au efecte din cele mai bune în boli ale aparatului locomotor de natură reumatismală; afecțiuni reumatismale degenerative — spondiloze, coxartroze, gonartroze, artroze ale mîinii și piciorului; afecțiuni reumatismale abarticulare; afecțiuni neurologice centrale și periferice; afecțiuni din sfera O.R.L. etc. Se fac, deci, cele mai variate proceduri de hidrokinetoterapie, termoterapie și electroterapie.

În condițiile climatului blînd, de crutare, de care beneficiază localitatea, climatoterapia deține, la rîndu-i, un loc important în însănătoșirea bolnavilor. Adaptarea organismului în acest caz se face fără efort, curei balneoclimatice revenindu-i rolul de antrenare și fortificare a organismului, de relaxare a sistemului nervos.

A. SURUGIU

Autografe

doine în partea asta a noastră de țară... Eu am peste 100 de cîntece imprimate, din care jumătate sînt doine. Dar am și cîntece de nuntă. „Noi merem după mireasă” este titlul unui cîntec, aș spune monumental în muzica populară românească. Am abordat și cîteva variante bihorene ale „Mioriței”. Ani de zile am străbătut satele, am ascultat de la cei bătrîni și de la instrumentiști melodii de demult, pe care le-am preluat și le prezint.

— Ce crede Florica Ungur despre doină ?

— Doina este și o privire înlăuntrul nostru, nu neapărat o exteriorizare. Doina trebuie ascultată cu sufletul, ea fiind înălțătoare. În Olanda și Belgia, cînd am fost, am simțit că inimile ascultătorilor bat alături de ale noastre, unii dintre ei mergînd după noi și la spectacolele pe care le dădeam în localitățile învecinate. Rețin și o apreciere : „Cîntecele dumneavoastră strălucesc ca soarele !”. Frumos, nu ?

„Noi merem după mireasă“

La Liceul de filologie-istorie din Oradea, o catedră este ocupată de profesoara de limba latină **Florica Ungur**, una și aceeași persoană cu binecunoscuta interpretă de muzică populară din zona Crișului Repede, ea fiind de fel din satul Fișca-Bihor.

— Cum se împacă școala cu muzica ? — o întreb.

— Foarte bine. Am satisfacții și dintr-o parte și dintr-alta. Chiar astăzi (14 apr. 1989, n.n.) m-am întors cu avionul de la București, unde am ținut să particip la festivitatea de premiere din cadrul Olimpiadei de limbă latină, și sînt foarte fericită.

— Care-i motivul bucuriei ?

— Nu puteam să lipsesc. Eleva mea Betea Adela Laura, din clasa a IX-a, a obținut premiul I pe țară.

— Într-adevăr, un motiv serios. Și atunci care este viața Floricăi Ungur ?

— Viața mea se împarte în două : catedra și scena. Amîndorura le dăruiesc tot ce am mai bun în mine. Referindu-mă la muzică, nu pot suporta poluarea în cîntecul românesc, textele contrafăcute. Sînt practici care infiltrază pe nesimțite în rîndul ascultătorilor gustul pentru facil, pentru frivol. Interpreții care uzează de ele consideră că dovedesc lipsă de respect pentru ce are mai frumos arta populară, lipsă de respect față de marele public și chiar față de ei înșiși.

— Care au fost începuturile, cum a evoluat Florica Ungur în cîntecul popular românesc ?

— Doinile tărăgănate le cîntam încă de mică. Să tot fi avut vreo 7 ani. Mama îmi spunea că plîngeau și bătrîinii cînd mă auzeau. Dar mie nu-mi plăcea să fiu văzută cînd cîntam, și atunci mă ascundeam după zidul casei. Sînt atîtea

„Cînt pentru acest tîneret“

— Ce înseamnă arta interpretativă pentru **Florica Bradu** ?

— Cred în interpretul cultivat la școala folclorului românesc, a poeziei populare și a cuvîntului curat. Un interpret de muzică populară este un trimițător în mase a bogăției inestimabile a

pe portativ

folclorului românesc, și asta nu-i lucru ușor. Asta presupune o mare responsabilitate pe care ți-o asumi față de păstrarea și transmiterea valorilor culturii românești, față de publicul ascultător, tânăr și mai în vîrstă, care te prețuiește în raport de respectarea acestui comandament artistic.

— Apropo de publicul ascultător. Cum se face că, de multă vreme, tineretul este prezent în număr tot mai mare în sălile de spectacol atunci cînd în program figurează Florica Bradu ?

— Spre bucuria mea, am constatat că tineretul nu s-a depărtat de folclor. Se ascultă și muzică folk, și muzică rock, și muzică ritmică de orice fel, dar muzica populară românească, unică în lume, rămîne în noi, și va dăinui mereu, așa cum cuvîntul *dor* ne aparține ca o esență a sentimentelor profunde și minunate ale neamului românesc. Tineretul României este plin de vigoare, de viață, este un tineret vesel și de nădejde, și atunci cum să nu-i placă folclorul, cîntecul popular românesc ? Pentru acest tineret, ca și pentru ceilalți ascultători, cînt cu cea mai mare plăcere.

— Știu că aveți trei fete.

— Exact. Trei fete pe care le iubesc și în care văd trei lumini.

— Ce este viața, ce este lumea pentru Florica Bradu ?

— Viața este o șansă, și lumea este cadrul de desfășurare a acestei unice șanse.

— Și arta, muzica, poezia ce sînt ?

— Le-aș numi momente de strălucire ale existenței noastre. Și de încredere.

— Cum privește Florica Bradu muzica populară în ansamblul ei ?

— Muzica populară este o zestre a culturii românești. Fiind născută odată cu noi, rămîne cu noi. Personal mi-am luat sarcina de a o păstra, de a o transmite nealterată publicului.

„Scena este viața mea“

O convorbire cu **Maria Dragomiroiu** nu poate avea loc decît sub semnul muzicii căreia i s-a dedicat.

— Cu care zonă folclorică te identificei, dacă se poate spune așa ?

— Cu zona vilceană, căci de-acolo mă trag. Pasiunea mea pentru muzică s-a născut — cum să zic — din dragoste, din atracția față de frumos, față de sufletul omenesc.

— Unii te asemuiesc, în cîntec, cu Maria Tănase. Cum se explică ?

— Poate datorită timbrului meu vocal. Dar diferența e totuși imensă. Nu pot să spun că am imitat-o sau că îndrăznesc să semăn cu ea. Ea a fost și rămîne unică. Mi-a plăcut și îmi face și acum plăcere să interpretez cîntecele ei, pentru că ele reprezintă cumva adevăratul cîntec românesc. Și de acum înainte o să le cînt. De ce nu ?

— Pe scenă faci o adevărată risipă de voce bună, de optimism.

— Dezinvoltura mea este mai mult pe scenă. Eu sînt, de fapt, o timidă. Muzica este aceea care mă transformă. Una din marile mele dorințe, una din obligațiile mele față de marele public este aceea de a păstra cu sfințenie originalitatea cîntecului românesc și de a-l interpreta cu întregul patos de care sînt capabilă.

— Știu că și la Casa de discuri „Electrecord” ai o frumoasă carte de vizită.

— Pînă acum am realizat 4 discuri mari. Preferința mea : doinele și baladele, mai ales cele din zona vilceană. Apoi, mă apropiu de cîntecele oltenești și gorjenești, care îmi plac nespuse. Îmi plac și romanțele, cîntecele de voce bună... În sfîrșit, scena este viața mea.

Convorbiri realizate de
NICOLAE BUICA

„IOANE, LOVEȘTE TU ÎNTII!”

De la început trebuie să precizăm că nu Ion Pulpiță s-a inspirat din filmul „Fredy, lovește tu întâi!”, ci filmul după Ion. În această direcție există argumente zdrobitoare. Filmul a fost făcut acum vreo 30 de ani, pe cită vreme Ion Pulpiță a fost făcut acum 55 de ani, iar metoda, pentru că e o metodă, o aplică de când a intrat în cîmpurile muncii. Metoda „Ioane, lovește tu întâi” i-a venit de la un banc.

Cu toate că bancul e groaznic, trebuie povestit pentru a se vedea că și dintr-o prostie se poate naște o idee. Cică un boxer de-al nostru trebuia să lupte cu un boxer străin. A urcat omul în ring și în momentul cînd adversarul era la podea, a auzit pe arbitru din ring spunînd : un, deux, trois. Iar Ion (tot așa îl chema pe boxangiu), care nu știa franceză, a înțeles că acel arbitru i-a spus : „Hai, Ioane, dă-i la troacă”. Și s-a repezit asupra adversarului și nu l-a lăsat decît K.O.

De aici a tras el geniala concluzie că cine lovește primul cîștigă. Și de atunci metoda : „Ioane, lovește tu întâi!” e aplicată cu o perseverență diabolică în toate domeniile de activitate. De pildă, la birou (Ion e contabil), nu face nimic sau, mai bine-zis, toacă frunză ciinilor, dar ori de cîte ori îl întreabă șeful-contabil : „Ce mai faci, nea Ioane?” acesta nu răspunde niciodată : „Mulțumesc bine, sau mersi prost”, ci : „Cu munca tovarășe...” La un asemenea răspuns ce mai poate spune contabilul-șef? Chiar dacă avea de gînd să zică ceva, răspunsul l-a dezarmat, pentru că Ion a lovit primul.

El știe, de pildă, că vicepreședintele cooperativei are o ușoară nevroză astenică și cînd acesta îl întreabă : „Cum stai cu lucrarea...?”, Ion răspunde : „Of, am o astenie cumplită”. Vcele nu are ce face și răspunde : „Și eu am”. Atît îi trebuie lui Ion ca să aplice lovitura : „Eu din cauza asteniei, tovarășe vice, am început să lucrez prost, nu mai am putere, în permanență sint... cum să vă spun... tralala”.

Vicepreședintele nu mai poate spune nimic. De ce? Păi dacă a zis că are astenie, înseamnă că ar trebui să recunoască, conform loviturii lui Ion, că și el lucrează prost și poate că se simte și el citeodată așa... cum să vă spun...

Dacă are loc o ședință de analiză a muncii, primul ia cuvîntul Ion. El știe că nu face nimic, e clar că e în urmă cu toate lucrările, mai știe chiar că s-a discutat „sus” să i se dea o mustrare. Dacă nu ar lua cuvîntul, ar urma ca la sfîrșitul ședinței să fie deej în posesia mustrării. Iată ce spune în succintul său cuvînt : „Tovarăși ! Lucrez alături de dumneavoastră de aproape 9 luni. În acest timp, în viața mea s-a petrecut o radicală cotitură. Voi m-ați ajutat să devin alt om, să muncesc mai bine. Dar mai am lipsuri, tovarăși, lipsurile mele personale... Eu recunosc și rog conducerea să mă îndepărteze din funcția de contabil”.

Înțelegeți unde-i lovitura? Exact! La îndepărtarea din funcție. Dacă ar fi cerut mustrare, i-o dădeau, dar așa, cei din prezidiu schimbă priviri între ei, schimbă bilețele și nu-i mai dau lui Ion mustrarea. Turnarea cenușii în cap, care derivă tot de la „Ioane, lovește tu întâi!”, și-a făcut efectul.

T SCHIȚE REI

Pot să jur că metoda aceasta e colosală. Am simțit-o pe propria-mi piele. De 6 luni Ion îmi datorează 300 de lei (la ceilalți 500, de acum doi ani, am renunțat). L-am văzut ieșind din casierie, știam că a luat banii. Venea spre mine. Mă gîndeam ca în momentul cînd ajung la un metru și jumătate să-i zic : „Ioane, dă-mi și mie banii ăia !” Eram gata de atac. Ne apropiem : 5 metri, 4 metri, 3 metri, 2,5 metri, și... Ion îmi zice : „Scumpule, dă-mi și mie împrumut niște... am mare nevoie...”

Am rămas mut, Ion lovise tot el întâi.

AGEAMIESCU, CRONICAR DE FOTBAL

Nu știu de unde i-a venit lui Ageamiescu ideea de a se face cronicar sportiv, mai exact de fotbal. Poate tocmai de la numele său. Știînd că eu mă ocup demult cu așa ceva, m-a rugat să-i citesc o cronică care era în același timp și proba de lucru în vederea angajării sale la secția sport a unei redacții.

Am citit-o de la cap la coadă și, ca să nu fiu acuzat vreodată de egoism, o redau în întregime. Titlul sună astfel : „Fotbalul se joacă cu cap, trunchi și membre inferioare”. Iată textul cronicii : „Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au practicat fotbalul. La începutul începutului, mingea era confecționată, probabil, din piatră. Și iacă așa a apărut fotbalismul. Unii susțin că prin anul 12 înaintea erei noastre fotbalul se juca și cu mîna. De aici au derivat și celelalte produse extrase din fotbal cum ar fi : handbalul, baschetul, voleiul și jocul acela cu balonul care seamănă cu un ou de curcă.

Azi, la fotbal nu mai ai voie să pui mîna pentru că arbitru, sau cavalerul flautului, cum i se mai zice, hotărăște un henț, sancțiune care se execută la locul de... joc. Și dacă hențul e pe la centrul terenului, mai treacă-meargă, dar dacă l-ai comis în careu, ai încurcat-o rău de tot. Noroc că mai sint și din cei care mai ratează asemenea izbituri. Mai sint însă și din cei care introduc balonul sau obiectul de joc în plasă.

După această scurtă introducere, să revenim la oile noastre. Să mă țiete cei 22 de jucători precum și cei 3 arbitri, dar așa glăsuiește o veche zicală populară. Aici, tribunele multico-

SATIRICE

de GHEORGHE NEAGU

lore par roșii, verzi, albastre, albe și sure. Goar-nele și tălângile au intrat în funcțiune. Primele 45 de minute, ăia albi au fost peste vișinii, apoi vișinii i-au presat pe albi de aveau impresia că vezi o presă de făcut ulei comestibil dublu rafinat. Totuși, jocul a fost mort până în minutul 89, când ăla cu 2 pe spinare ia mingea pe cont propriu — probabil el semnase la magazie pen-tru ea — și pornește zănat pe extremă. Unul din ăilalți îi pune piedică (neobrăzatul) și 2 cade jos. Se scoală și fuge cu balonul la picior și cu doi adversari, în spate, șutează cu boltă, o boltă mai ceva ca aceea de la crama din Brașov, și apoi, cu un șut, luftează mingea în colțul stâng de sub bara dreaptă a porții apărute de portar. Acesta ar fi, pe scurt, filmul meciului în care nu prea am văzut fotbal. Nici ăia, nici ăilalți nu-și cunosc meseria. Sint curios ce vor spune alții despre meciul sus-amintit în cronicile lor.

I-am spus amicului că asemenea aberație nu scrie nici un copil de clasa I și că, în concluzie, nu ar fi rău să se apuce de o meserie serioasă. A trinitit ușa și a plecat îmbufnat, nu înainte de a-mi spune că mă pricepe eu la fotbal așa cum se pricepe el să cinte din solz de broască țes-toasă.

P.S. Ieri, adică după o lună de la cele petre-cute mai sus, am primit o scrisoare dintr-o țară străină. Era de la Ageamiescu, care îmi scria : „Sint aici pentru a face cronică meciului dintre Tigrii din Alcavița și Spărgătorii de dinți din Bibibau. Tu ai mai învățat ceva fotbal, sau tot așa novice ești ?”.

CUM AU INTRAT RAȚELE ÎN ISTORIE

Un cird de rațe a avut într-o bună dimineață o ședință operativă pe baltă. La ordinea de zi un singur punct : „Cum să intrăm și noi, rațele, în istorie”. Ședința era prezidată de Măcăilă, mai-marele lor, care în cuvîntul său a spus printre altele : „În fond, care este deosebirea între noi, rațele, și ele, giștele ? Aproape nici una ! Au ele picioare în formă de visle ? Au ! Avem și noi ? Avem ! Au ele fulgi, avem și noi. Au ele cioc, avem și noi. Si ele au cap, dar și noi avem cap. Și mai e ceva în materie de cap. Niciodată nu se spune : „Ai cap de rață”, ci „Ai cap de gișcă”. De aici rezultă că ele sint incom-parabil mai puțin pregătite decit noi, ca să nu folosesc o expresie mai tare. E, și atunci ele de ce să intre în istorie ? Si mă rog-frumos, ce au făcut ? Au giștit. Ei și ? Ce, noi nu știm să măcăim ?... „De acord, să intrăm în istorie, dar cum ?” întrebă Măcăneța, care nu făcea decit un ou pe lună, și ăla cu coaja moale. „Să mă-

căim !” sări cineva cu... ciocul. „Nu mai ține măcăitul, trebuie fapte”.

Și pînă la urmă s-a găsit soluția cea mai bună, chiar dacă această soluție a fost rodul gîndirii unor capete de rață. A intrat fiecare în cîte un ou, care ouă au fost transportate la o întreprindere agricolă de stat. Puse la incubator, din ouă, cum e și firesc, au ieșit rățuște, care rățuște, prin hrănire rațională, s-au trans-format în rațe. Și dacă rațele se fac mari, ce să facă I.A.S.-ul cu ele ? Trebuie să le livreze, că doar nu le-o crește pînă vor muri de adinci bătrîneți. Deci, trebuie livrate pieței. Dar pînă la piață trebuie încheiat un contract cu întreprinderea de valorificare a legumelor și fruc-telor (de cînd au ajuns rațele legume și fructe, greu de precizat).

Contractele se aranjează în general ușor, mai greu cu livratul : în cazul nostru, cu ridicatul. S-au făcut rațele bune de... varză, dar întreprinderea de valorificare tace chitic. Trimite cei de la I.A.S. delegați, trimite copane, ca să jus-tifice că rațele sint numai bune de sacrificat, ceilalți nimic. Și așa, două trimestre, 8 555 rațe se bălăceau în apă cu toate că le bătuse de mult ceasul din urmă. Discuții peste discuții : „Luați fraților rațele”. „Nu le luăm nene, ce să facem noi cu ele ?”. „Păi n-ați vrut rațe ?”. „Am vrut, dar nu mai vrem”. „Și ce să facem cu ele ?”. „Mîncați-le”. „Dacă nu înțelegeți de vorbă bună, vă dăm în judecată și pe deasupra vă punem să plătiți 80 786 lei, sumă ce reprezintă furajarea rațelor, deplasarea delegaților, ono-rariul apărătorilor etc.”.

Începe procesul, încep pledoariile pro și con-tra. Cînd vin la judecată, dialogul între anga-jații tribunalului și împrimicnați e foarte scurt : „Dumneavoastră, cu ce problemă ?”. „Cu rațele, tovarășe”.

Pînă la urmă s-a ajuns la concluzia că rațele trebuie ridicate. „Luăm — au zis tovarășii de la întreprinderea de valorificare, dar nu pe toate. Două, și tot vă mai lăsăm !”. „Lăsați-le, și noi iar vă chemăm la judecată”. Și iar proces. Si de fiecare dată, deplasările, diurna și alte chel-tuieli „productive” costă aproape... 10 rațe. Si în timp ce la tribunal se discută, pe lac rațele își sărbătoresc victoria intrării în istorie. Capete de rață...

FABULĂ

În curtea cu alai de orătării
Un bou se spovedea, făcînd mătăanii,
Către consoarta lui, o costelivă vacă,
Ce rumega absentă și posacă :
„Iubita mea, cum tu preabine stii,
Am consumat la viața mea țării :
Coniacuri, vodcă, anason și gin,
Nemaivorbind de bere și de vin.
Acum, că m-am lăsat de băutură,
Mă reîntorc la tine-n bătătură,
Mă mulțumesc cu lapte și cu piine”.
„Dar de cînd ții regim, iubitul ?”
„De miine...”

NICULAE TACHE

● În Egiptul antic erau folosite ca măsuri de lungime degetul, palma, piciorul și cotul. Împărțirea se făcea cu ajutorul... înmulțirii. Bunăoară, pentru împărțirea lui 77 la 7 trebuia stabilit cu ce număr trebuie înmulțit 7 pentru a-l afla pe 77!

● O serie de oameni din trecut s-au făcut cunoscuți pentru memoria lor extraordinară. Marcus Annaeus Seneca (n. 55 î.e.n.), tatăl celebrului filozof, era în stare să țină minte aproape 2 000 de nume pronunțate o singură dată de cineva în fața sa, după care el le repeta, fără nici o ezitare, în aceeași ordine!

FELURITE

● În vechime, cifra șapte era socotită ca având puteri miraculoase, mai ales că, după cum se spunea, de această cifră sînt legate câteva adevăruri de necontestat: cele șapte planete ale sistemului nostru solar, cele șapte culori ale curcubeului, cele șapte note muzicale, cele șapte zile ale săptămîinii, cei șapte înțelepți ai Greciei antice, cele șapte minuni ale lumii etc.

● Un newyorkez foarte gras s-a urcat pe un cîntar electronic, spre a afla ce greutate are. Nu mică i-a fost mirarea cînd, în locul cartelei cu cifra greutății sale, a primit alta pe care scria: Lăsați-vă de glume și urcați-vă singur pe cîntar!

● Întimplarea a făcut ca litera M să aibă un rol foarte însemnat în viața lui Napoleon. De pildă, mama sa s-a născut în strada Malerba din Ajaccio, tatăl său se numea Mario, Matematica era obiectul său preferat. Monge i-a fost unul din dascăli. Numele locurilor multora dintre campaniile sale încep tot cu această literă: Montenotte, Millesimo, Mondovi, Mantova, Milano, Malta, Marengo, München, Magdeburg, Madrid, Mojaisk, Montmirail, Montebello, Moscova, Montereau, Michelberg etc. Cîteva nume ale generalilor săi: Massena, Marbot, Macdonald, Murat, Marmont, Monton, Mortier, Moncey. Și, în continuare: Maret i-a fost secretar de stat, Malmaison — reședința preferată, Mulini — reședința forțată din Elba, Maria-Luiza — a doua soție, Maria Walewska — marea dragoste, Micul caporal — îl alintau soldații, Monstrul corsican — îi spuneau adversarii; O'Meara i-a fost medic personal, Moartea l-a răpit în luna Mai...

● Traducerea în limbaj obișnuit a unor denumiri chimice: lithiul = piatră, tungstenul = piatră grea, diamantul = invincibilul, thoriul = metalul zeului scandinav Thor, wolframul = spuma lupului, zirconiu = culoarea aurului.

● Literatura laponilor, în special cea orală, expresie a creației populare, este foarte bogată. Cîntecul soarelui, de exemplu, este compus ca o enigmă: Bună dimineața, vrăjitor pîrguitor de fructe! / Bună dimineața, sac de mătase umflat de lumini! / Ți-ai recunoscut marea ta cărare albastră!

MIRCEA IORDACHE

UNDE DAI ȘI UNDE CRAPĂ (Metagrame)

- E bun să-l pui la ramă.
- A închis grajdul după ce i s-a furat capul.
- Unde nu-i car, vai de picioare.
- I-a venit, în sfîrșit, apa la moacă.
- Banu-i ochiul dragului.

- Fiecare să-și cunoască lungul pasului.
- Ban la bar trage.
- Nu-i nebulă cel ce mîna încă nouă pile, ci acel care i le dă.
- A face din cal măr.
- Capul de dar nu se caută la dinți.

ION NEGREANU

Din lumea largă

JURĂ-I DRAGOSTE!

— Suzy Woolner, vrei să-l iei de bărbat pe Tod Pole, aici de față, și promiți că-i vei fi credincioasă toată viața ta?

— Ham, ham!

— Tod Pole, vrei s-o iei de soție pe Suzy Woolner, aici de față, și promiți că-i vei fi credincios toată viața ta?

— Ham!

În răspunsurile acestor ciudate adresate pastorului Michael Harman nu trebuie căutată nici ironia, nici indiferența. Ele sînt rezultatul enerării rău ascunse a ambilor îndrăgostiți: cîinele Tod Pole și cățeaua Suzy Woolner. Pastorul Michael Harman a unit prin căsătorie nu numai perechi de ciini, dar a avut deja ocazia să celebreze căsătoria unor urangutani, pești și papagali. Încheierea unei căsătorii între animale costă 25 de dolari, în timp ce de la oameni pastorul ia 75 de dolari.

În California de est, căsătoriile dintre animale se bucură de o popularitate din ce în ce mai mare. S-a înființat chiar un birou matrimonial special cu denumirea de „Dragostea în lesă”. Întreprinderea este atît de lucrativă încît de pe o zi pe alta se așteaptă apariția unor noi filiale ale sale... Pentru „numai” 1500 de dolari ea furnizează îmbrăcăminte, asigură șampania, tortul și garantează prezența pastorului.

Răutăcioșii și sarcasticii și-au permis niște observații deplasate privind imaculatul alb feciorelnic cu care a fost îmbrăcată Suzy. Nu se poate ascunde faptul că, la fel ca orice romantică incurabilă, Suzy are pe conștiință cîteva păcate ale tineretii, dar în momentul exclamării sacramentalului „ham” nici un botșor și nici o codiță nu i-au reproșat acest lucru.

MĂGARUL TURMENTAT

FABULĂ

Un măgar cuprins de febră S-a îndrăgostit de-o zebură. Și în loc să ia pastile, Să-i vină bolii de hac, A-nghițit vreo două kile De coniac. Licoarea de Murfatlar L-a turmentat pe măgar Și pînă să-și vină-n fire Devenise deja mire, Însă n-a-nțeles o iotă Cum de-a luat-o fără dotă. Dar și-a zis în mîntea sa: Bine c-are pijama!...

NICULAE TACHE

Hausard este profesor de fizică și apreciază performanțele casei sale solare cu atitudinea omului de știință obișnuit cu calculele și formulele. El este cel care a conceput această casă și, în parte, a și construit-o, deși nu este arhitect — faptul explicând, după cum spune el însuși, „formele simple ale vilei”. Ideea, reluată de profesioniști, ar putea avea, fără îndoială, un aspect mai original, mai îndrăzneț, mai estetic.

Această construcție, ca orice casă bioclimatică, este de tip pasiv, spre deosebire de cel activ care asigură circulația forțată a unui fluid încălzit de captatoare solare plasate pe acoperiș sau pe pereții exteriori. În acest caz nu există captatoare, casa însăși având rolul unui captator. Metoda pasivă de încălzire solară exploatează puterea de captare calorică a elementelor de construcție; ea utilizează apoi circulația autonomă a aerului pentru a difuza căldura în cameră.

O casă bioclimatică nu este, deci, echipată cu captatoare independente, nici cu sisteme mecanice complicate pentru a vehicula căldura. Ea nu presupune nici un proces de întreținere specială și nu se umează decât odată cu îmbătrânirea firească a clădirii.

Eficacitatea va depinde în același timp de cea a materialelor, de concepție și de orientare. În acest exemplu concepția este un factor predo-

minant, al cărui element esențial este o seră, care ocupă întreaga latură sudică a clădirii.

Se cunoaște principiul „efectului de seră”, fondat pe faptul că sticla este un material transparent pentru lumină, însă opac pentru căldură. Formată din raze de lungime de undă scurtă și medie care traversează sticla, lumina pătrunde în seră și încălzește pereții și solul. Aceste

ră în timpul zilei și iluminarea casei.

Zidăria și tencuiala interioară servesc drept acumulatori pentru stocarea căldurii. Hausard afirmă că eficacitatea maximă a pereților va fi atinsă vopsindu-i în culoare neagră, care are creșterea puterea absorbantă, însă nu se poate hotărî să trăiască într-o atmosferă atât de sumbră.

Bilanțul termic — diferența dintre can-

este expusă umidității și vântului, ceea ce diminuează pierderile de căldură.

Sera aduce între 110 și 240 kWh/s, adică aproximativ 30 000 kWh pentru perioada dintre noiembrie și aprilie.

Pentru a menține o temperatură constantă de 18 grade C în cursul acestor citorva luni cu ajutorul radiatoarelor electrice s-ar consuma 32 000 kWh. În timpul iernii, randamentul termic al instalației bioclimatice depășește 93 la sută. Respectind normele actuale de confort, casa din Uzoz consumă cu 15 pină la 30 la sută mai puțin energie decât o casă obișnuită, bine izolată. Aceste rezultate sînt cu atît mai remarcabile cu cît casa este construită în virful unui deal și expusă curenților de aer. Iar cheltuielile pentru izolarea pereților, construirea serei și instalației exterioare nu reprezintă decît 4 pină la 6 la sută din costul total al construcției.

Michel Hausard enumără avantajele acestei locuințe bioclimatice: economie de energie și de bani, scăderea poluării, independență energetică. Vila din Uzoz, notează proprietarul, are „o eficacitate remarcabilă, este foarte agreabilă atît iarna cît și vara, este ușor de întreținut și cu un preț de construcție doar puțin mai ridicat față de al unei case obișnuite, cu aceleași dimensiuni” — informează „Science et Vie”.

CASA BIOCLIMATICĂ

suprafețe, ca orice corp cald, emit radiații infraroșii, care, fiind de lungime de undă mare, nu traversează perețele de sticlă și nu pot ieși în exterior. Căldura este deci captată în seră.

Casa de la Uzoz a profesorului Hausard — cu dimensiunile 23 m pe 7 m — este o construcție astfel concepută încît partea locuibilă să dea în întregime spre sud, deci spre seră. Această încăpere, care încălzește casa, avînd 16 m lungime și 5 m înălțime, este împărțită în patru unități independente și comunică cu cele două niveluri ale locuinței, parterul și primul etaj, prin geamuri care culisează într-o ramă și care pot fi deschise sau închise în funcție de temperatura dorită. Datorită acestei mari suprafețe de sticlă, fațada din sud asigu-

titatea de căldură furnizată și cantitatea de căldură utilizată și pierdută prin conducție prin pereți sau prin împropătaarea aerului — atestă randamentul excelent al acestui gen de construcție. Hausard a făcut un studiu comparativ al schimburilor termice care se produc într-o casă bioclimatică față de una identică, însă fără seră, dotată cu o instalație de încălzire obișnuită. Se constată că sera casei bioclimatice formează o izolare importantă prin volumul de aer tampon de 140 mc. Chiar fără aportul energiei solare, diferența de temperatură dintre seră și corpul casei tinde să se egalizeze, ceea ce diminuează considerabil pierderile de căldură prin perețele dinspre sud. De asemenea, această fațadă bine protejată nu

„ACUL-BISTURIU“ — NOI PERSPECTIVE ÎN MEDICINĂ

A vindeca pacienți fără a fi nevoit să tai a constituit visul chirurgilor. O noutate chinezească — „acul-bisturiu“ — a permis realizarea unui mare progres în această direcție, reunind avantajele medicinei tradiționale chineze cu cele ale medicinei moderne într-un singur instrument. Acesta are o lungime de 10 cm, un diametru de numai 1 milimetru și promite să revoluționeze știința medicinei datorită capătului său ascuțit și alungit care permite medicilor să penetreze corpul pacienților fără a provoca durere, scurgeri de sânge sau efecte secundare.

„Acul-bisturiu“ nu numai că reduce enorm suferințele, dar se dovedește a fi mult mai economic și mai eficient, în special în ceea ce privește pro-

blemele de ortopedie.

Folosirea sa în tratarea unor afecțiuni, cum ar fi durerile cronice datorate unor traumatisme vechi sau entorselor, ca și în cazul contracțiilor musculare traumatiche, a fost încununată de succes în proporție de 92,7 la sută.

Inventarea „acului-bisturiu“ este rezultatul unei înțiplări a inventatorului său, Zhu Hanzhang, directorul spitalului de ortopedie tradițională chineză Jinling, din orașul Nanjing. În loc să folosească metoda tradițională a acupuncturii pentru a vindeca un pacient care suferea de o durere ascuțită în interiorul palmei, dr. Zhu a ales un ac de seringă mai rigid. În momentul când acul a venit în contact cu zona dureroasă, durerea a cedat. Acest lucru i-a

inspirat dr. Zhu ideea aprofundării respectivei tehnici. Astfel, el a combinat avantajele acului folosit pentru acupunctură, care permite specialiștilor în medicina tradițională să pătrundă o anumită zonă din organism fără să fie nevoie de tăierea țesuturilor, cu cele oferite de lama bisturii care sectionează zonele afectate de boală.

Metoda de tratament cu „acul-bisturiu“, pusă la punct de dr. Zhu, a obținut medalia de aur la cel de-al 37-lea Tîrg Internațional Eureka de Tehnologie nouă și inovații. În prezent, un număr de 300 studenți învață metoda descoperită de dr. Zhu.

Mulțumită acestei tehnici avansate, peste 1000 de pacienți și-au recăpătat sănătatea.

DIVERTISMENT

● În secolele 17—18, clătițele și ouăle se serveau numai stropite cu apă parfumată, iar fripturile erau încadrate, în farfurii, cu flori de busuioc, mosc și ambră. Odată umplut, paharul cu băutură trebuia să-l bei dintr-odată. Iar atunci când gazda îți aducea un nou fel de mâncare, era obligatoriu să te ridici în picioare și, descoperindu-te, să faci o adîncă plecăciune de mulțumire, după care, îndesindu-ți pălăria sau căciula pe cap, continuai masa.

● În Ghana, păianjenul este cea mai respectată viețuitoare. Aceasta datorită unei străvechi legende care pretinde că el se poate transforma, din proprie vîrre, în orice fel de alt animal.

● Întrucît porumbeii călători erau urmăriti de aliați în timpul primului război mondial, germanii au încercat de-

ghizarea lor, sub înfățișarea altor păsări. Astfel, englezii au împușcat, nu o dată, porumbei vopsiți ca bufnițe, ciori sau papagali.

● Ghiocel se numea boul cumpărat special de Nicolae Grigorescu și pe care l-a pictat în multe dintre tablourile sale. Animal extrem de blind, el apărea dimineata la fereastră pictorului, servindu-i drept model în timp ce păștea liniștit, iar după-amiezele îl însoțea pe Grigorescu în plimbările sale prin Cîmpina.

● În cadrul unui original concurs, franțuzoica Rose Denmore — din localitatea Turnesville — a devenit campioană la proba de aruncare cu făcălețul, realizînd un record de peste 28 metri. Cîștigătoarei i s-au înmînat diploma și premiul cuvenit, dar nici soțul ei nu a fost uitat: după

anunțarea rezultatelor în presă, el a primit 187 scrisori și telegrame de... compătimire.

● La 10 noiembrie 1987, cu prilejul unei licitații londoneze, tabloul lui Van Gogh intitulat „Iriși“ a fost vîndut cu 53,9 milioane de dolari. În timpul vieții sale, pictorul reușise să vîndă un singur tablou: „Via roșie“.

● Cea mai mare carte tipărită — este vorba de un atlas anatomic — se află la Biblioteca Națională din Viena. Ea are dimensiunile de 1,90 x 1,90 m.

● Specialiștii sovietici au ajuns la concluzia că și animalele domestice sînt afectate de stres. Astfel, purceii și vițelii pierd din greutate, vacile dau lapte mai puțin, iar găinile nu mai ouă. Cercetători din R.S.S. Kirghiză au realizat 40 de preparate pentru protejarea animalelor și păsărilor domestice de influența stresului.

Întîmplări cu țărani

Deasupra ușii biroului președintelui cooperativei agricole din Purani-Teleorman se află o pereche de opinci și un înscris-avertizare: „Să nu uitați de unde ai plecat”.

Povestea are și haz și tilc. Un îndrumător prea perseverent și prea grăbit cu raportările, tot încerca să-i dea lecții de cum se face agricultură președintelui Marin Nedea, Erou al Muncii Socialiste.

Era o îndrumare-dădăceală, fără nici un suport științific; ba chiar sfidind ceea ce milenara practică a lucrării pământului a instituit, fără drept de apel, drept norme obligatorii. În lipsa argumentelor convingătoare, îndrumătorul da ordine — evident, fără a-și asuma răspunderea pentru urmări. Pînă cînd președintele l-a întrebat de unde este, din ce neam vine. „Sînt de la țară. Tata și mama...”. „Atunci, de ce ai uitat de unde ai plecat?” Adică, de ce te-ai dezrădăcinat?

La următoarea vizită a îndrumătorului, opincile erau în cui, deasupra intrării. Un indemn la bun simț, și rațiune, și respect.

Sînt obiecte tăcute, bătrînite și bătorite, uscate de arșiță, încremenite într-o mișcare pendulatoare, răbdătoare, aspre ca mușcătura colbului încins, moi ca o obială transpirată, muncite, călcate în picioare de generații și generații de țărani, dar niciodată obosite și totdeauna nerăbdătoare să păsească.

Eterna legătură cu pămîntul (nu cumva Anteu purta și el opinci?) este izvorul nesecat de forță, iar pentru cel ce le-a încălțat și n-a uitat de ele — justificarea demnității afișate.

„Să nu uitați de unde ai plecat”. Să nu-ți uitați părinții, moșii și strămoșii, așa cum nu poți uita că dumaticatul de piine are gustul aromat al trudei țăranelui, care cu încăpăținare și dragoste se întoarce la glie; să nu uitați răcoarea și limpezimea izvoarelor — așa cum nu poți uita că prima literă a alfabetului este „a” de la apă, mediul primordial al vieții; să nu uitați omenia, sădită în adîncul ființei tale, odată cu laptele supt de la mamă; să pășești mereu înainte, în pas cu vremea — dar să nu uitați de unde ai plecat, acel generos univers creator de incommensurabile valori materiale și spirituale, cu care ne mindrim.

Opincile stau agățate în cui, ca niște păsări în zbor, iar țărani, cînd trec pe sub ele și intră în biroul președintelui, își scot pălăria.

Tot astfel, îmi amintesc că am văzut țărani, în modernele complexe de sănătate ale U.N.C.A.P., descălțîndu-se la intrarea în cameră, călcînd cu picioarele goale pe covoarele moi, afundîndu-se în confort, cu plăcere, cu mirare și respect, la fel cum părinții lor încercau mereu, încremeniți de uimire și de așteptare, afinarea și căldura pămîntului înainte de a-l însămînța.

PAUL URDEA

Creierul ovinelor, la fel cu al primatelor, posedă un grup de celule care reacționează specific la vederea unui chip cunoscut. Cercetătorii Institutului de Fiziologie Animală de la Cambridge (Anglia) au localizat trei grupe de astfel de celule. Prima reacționează la vederea animalelor cu coarne, în funcție de talia lor. A doua grupă este sensibilă la vederea unui companion familiar. A treia grupă se activează în prezența unui om sau a unui cîine. Aceste celule codifică și stochează informații vizuale care orientează comportamentul animalului.

Curiozități

La o crescătorie de păsări din regiunea Celeabinsk, la rația găinilor se adaugă... marmură. Mai precis, pulbere de marmură, rămasă după șlefuirea plăcilor. Curînd găinile vor începe să facă ouă de marmură, glumesc îngrijitoarele.

Zootehnicianul V. Babcenok, din satul bielorus Karasino, a tratat ani de-a rîndul animalele pe care le are în îngrijire prin metode populare, în special cu ajutorul ierburilor. În ierbarul său de acasă se află în jur de 400 specii de plante și un vast material documentar. Acum, la pensie, V. Babcenok își adună observațiile într-o carte ce se va numi „Folosirea plantelor medicinale în practica veterinară”.

Un fermier australian a avut ingenioasa idee de a-și supune găinile sale unui strict regim... vegetarian. Ouăle sînt mai mari, iar procentul de vitamine E este mult mai ridicat decît înainte. În plus, ouăle sînt mai sărace în grăsimi dăunătoare, fapt care îndepărtează primejdia colesterolului și, bineînțeles, a riscului de ateroscleroză.

EMILIA SĂLCEANU

GEORGE CONSTANTIN

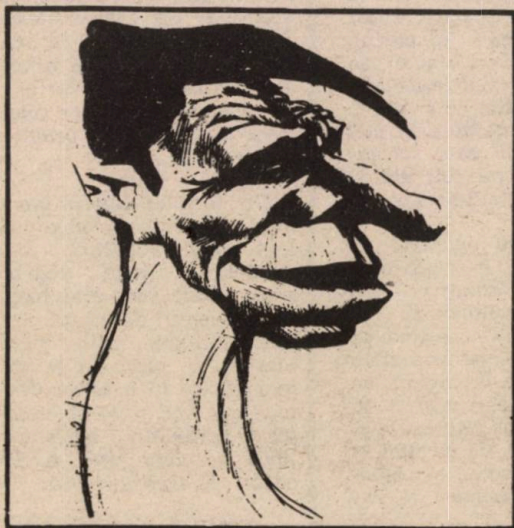

MARIN MORARU

Un teatru care numără printre actorii săi talente ca **Horațiu Mălăele** se poate considera bogat și fericit. Aparițiile sale pe afiș însemnează săli arhipline. Aparițiile sale pe scenă însemnează ropote de aplauze, zimbete, lacrimi, hohote de râs. Pentru că sînt rari actorii care, sub masca înșelătoare a improvizăției și spontaneității, să ascundă o elaborare intelectuală atît de minuțioasă, un compas atît de larg deschis între comic și tragic, între fiorul șoaptei și hohotul furtunii...

ION BRAD

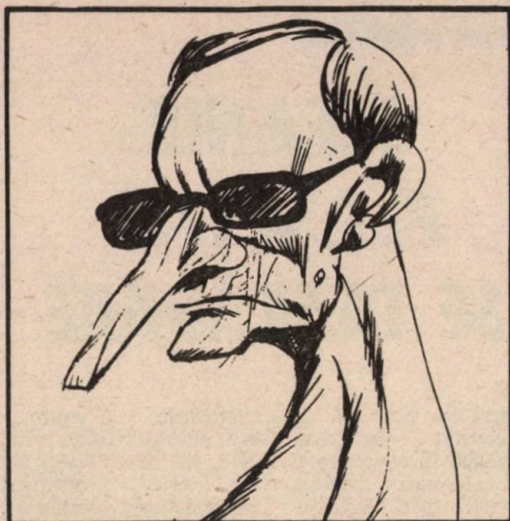
ACTORI VĂZUȚI

MITICA POPESCU

MIRCEA DIAONU

RADU BELIGAN

COLEA RAUTU

DE... UN ACTOR

Marele actor **Horățiu Mălăe** privește lumea de sus, de pe scindura scenei, unde legile vieții se petrec altfel decât pe pământ; și fiindcă n-are voie să se abată de la litera textului impus de-un autor mai mult sau mai puțin talentat, în pauză înhață un creion de tîmplărie și, pe un carton de recuzită, schițează figurile colegilor. Desenele lui, dacă n-ar fi izbucnirea plină de clocot a unei inteligențe jucîndu-se și cu îngerul și cu diavolul, ar fi numite de cei căzuți în dogma și prejudecățile scărilor fixe — caricaturi.

Eu le zic altfel, le zic povești esențiale.

FĂNUȘ NEAGU

MIRCEA ALBULESCU

ILARION CIOBANU

VIRGIL OGASANU

Odată cu semnarea, în 1982, a convenției asupra Drepturilor Mării, de către aproape 120 de țări, omenirea a intrat într-o nouă eră — a oceanului. Extrapolând tendințele existente ale cercetării generate de progresele înregistrate în ultimele decenii, am putea avansa câteva idei asupra dezvoltării în viitor a științelor și tehnologiilor marine.

OCEANOGRAFIA FIZICĂ

Se știe că oceanele exercită asupra climatului o acțiune regulatoare. După părerea numeroșilor specialiști, lentele variații ale curenților oceanici, care influențează transferul de căldură către atmosferă, operează după mecanisme a căror înțelegere ar putea ajuta la prezicerea fenomenelor climatice și, implicit, la evitarea unor pierderi mari materiale și de timp.

Prevederea climei nu interesează numai pe navigatori sau numai pe pescari (modificarea alizeelor, de exemplu, în partea occidentală a Oceanului Pacific, a condus, spre sfârșitul anului 1982, la apariția unei zone de apă caldă în largul Perului, cu consecințe dezastruoase asupra pescuitului), ci și pe agricultori. Spre pildă, data la care se manifestă musonul în India poate fi decisivă pentru bunăstarea

sau, dimpotrivă, pentru înfometarea unei bune părți a acestei țări.

În problemele cliimei, oceanografia fizică aduce o contribuție importantă. Cu ajutorul sateliților putem obține, în orice moment, o imagine globală a Terrei, cu oceanele sale. Sateliții pasivi recepționează radiațiile Terrei și caută să le interpreteze, în timp ce sateliții activi dirijează spre ocean radiații determinate, înregistrând reflexia lor. Există azi sateliți capabili să măsoare suprafața oceanelor, temperatura superficială a mării, vitezele vântului la suprafața oceanelor, direcția și forța valurilor, traiectoriile curioase ale curenților de suprafață cu turbioanele locale și contracurenții lor, întinderea gheturilor polare, conținutul apelor superficiale în clorofilă și încă multe alte caracteristici.

OCEANOGRAFIA CHIMICĂ

Există instrumente, echipamente automatizate utilizabile direct la bordul navelor pentru determinarea substanțelor organice și anorganice, a diversilor izotopi și substanțelor antropogene.

După calculele hi-

drologilor, cantitățile de apă dulce nu vor mai putea satisface cerințele tot mai mari ale omenirii pentru asigurarea unui trai civilizat, pentru asigurarea nevoilor din industrie și agricultură. Pentru aceasta, ocea-

OCEANUL PLANETAR SE DESTĂINUIE

nografia chimică a imaginat — și imaginează în continuare — cele mai diverse metode de desalinizare a apei marine, deși cea mai practică azi este helio-

distilarea (cu ajutorul energiei solare). Nici în țara noastră nu este ignorată perspectiva irigațiilor Dobrogei cu apa de mare desalinizată.

GEOLOGIA MARINĂ

Dacă, de exemplu, în deceniul 5, obținerea unei carote de 50 de metri lungime din sedimentele oceanului era considerată ca o mare realizare, rezultatele Proiectului de foraje de mare adâncime au întrecut orice așteptări. Forajele puse la punct pe nava de cercetări „Glomar Challenger” au permis străpungerea fundului marin pe mai bine de 1 000 de metri. Analizarea acestor gigantice carote (coloane de sedimente obținute prin foraj) a revoluționat științele geologice.

Cercetarea dispune în prezent de dispozitive care permit ridicarea de relevee batimetrice extrem de precise. Prima hartă batimetrică completă a oceanelor, la scara 1/10 000 000, a fost de curând tipărită; ei i se adaugă alte hărți morfologice extrem de detaliate. Recent, s-au utilizat cu succes și tehnicile cu laser pentru sondarea din avion a fundurilor marine.

Or, alegerea punctelor de foraj, utilizarea submersibilelor sau lansarea unor aparate de luat probe sau de fotografiat, studierea canioanelor submarine trec inevitabil prin etapa consultării acestui tip de hărți, înlăturând riscuri inutile, pierderi de timp și de materiale. Și forajele românești de pe platforma continentală a Mării Negre s-au ghidat și se ghidează în continuare după asemenea hărți, elaborate de sedimentologi și geofizicieni români după cele mai moderne metode de cercetare.

În fine, unul dintre rezultatele cele mai spectaculoase și mai pasionante obținute până în prezent de geologi și geofizicieni cu ajutorul tehnicilor amintite și pe baza măsurătorilor magnetice extrem de laborioase a fost confirmarea periodicității ciclurilor de 100 000 000, 40 000 și 20 000 de ani din istoria Terrei.

Dr. DAN MANOLELI

În deșertul arid din regiunea Nazca, la aproximativ 500 kilometri de Lima, capitala Perului, există niște desene imense constituite din șanțuri sau brazde. Ele sînt atît de mari încît nu pot fi văzute de la nivelul solului. În schimb, privite din aer, desenele reprezintă un gen de bestiar în parte fantastic, în parte natural, de maimuțe, păsări cu gîtul lung, un păianjen, o șopîrlă, ciini, pești și balene, înconjurate de linii în zigzag, în forme de stele, spirale, rectangulare și trapezoidale. Razele sau liniile sînt atribuite culturii Nazca, dezvoltată aici între anii 200 î.e.n. și 600 e.n. și de la care și-au luat numele.

Ce semnificație aveau aceste linii? Deși descoperite de mai bine de 40 de ani de dr. Paul Kosok, ele au rămas o deconcertantă enigmă arheologică. Au fost formulate mai multe încercări de

explicare a enigmei, unele din ele hazardate. Să indice oare liniile un cosmodrom pentru ființele extraterestre? Să fi avut o semnificație rituală și să fi indicat itinerarul ce trebuia urmat de desfășurările de forțe în zilele fixate pentru ritual? Să fi constituit o hartă stelară a firmamentului antic, „cea mai importantă carte de astronomie a lumii”, după cum afirmă dr. Kosok? Să fi

zent de acord că ele au implicații sociale, politice, economice și religioase de o natură sau alta.

Din momentul descoperirii lor, dr. Maria Reiche, astronom și matematician, și-a consacrat viața studiilor desenelor și stabilirii corelațiilor dintre ele și datele astronomice cunoscute. Iată cîteva dintre concluziile ei: „Proporțiile perfecte ale acestor figuri, între care unele

Enigma de la Nazca

constituit o informație simbolică ce trebuia transmisă generațiilor viitoare?

Deși au fost date multiple interpretări fiecărui element al desenelor din Nazca, cercetătorii sînt în pre-

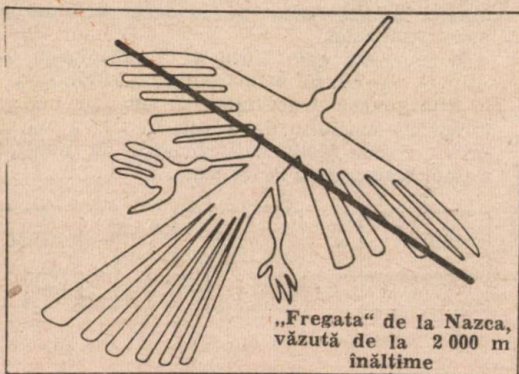
au o lungime de 200—300 m, ne lasă să înțelegem că ele au fost trasate pentru a fi văzute din aer. Ele ar putea reprezenta constelații care au fost considerate de cultura Nazca drept divine. Aceste constelații caracterizează diferite perioade ale anului în funcție de vizibilitatea lor nocturnă. Momentul cel mai important al anului era întotdeauna luna decembrie, pentru că se spera că atunci apa va curge prin albiile riurilor secate, iar oamenii se pregăteau pentru muncile cîmpului. În Nazca, Ursa Mare era constelația care anunța apa. Cînd apa, speriată, nu mai apărea, oamenii desenau pe sol o imagine a divini-

Reconstituire a „aerodromului” de la Nazca, văzut de la 3 000 m altitudine

tății ei, adică a constelației care apărea întotdeauna în același timp cu apa, o imagine atît de mare încît divinitatea să o poată vedea de sus și să le dea din nou apa pe care o implorau. Din diverse rațiuni, Ursa Mare și-o reprezentau ca pe o maimuță, în timp ce păianjenul pare a reprezenta constelația Orion.”

Nu toți arheologii sînt de acord cu teoriile susținute de dr. Reiche, dar cu toții sînt de acord că desenele de la Nazca trebuie păstrate pentru posteritate. Deși încă nu s-a ajuns la explicarea deplină a misterele lor, ele rămîn unele din cele mai frumoase creații ale genului uman.

GH. CIORANU

„Fregata” de la Nazca, văzută de la 2 000 m înălțime

INIMA

Gripa poate provoca inflamarea mușchilor cardiaci și, în ultimă instanță, oprirea inimii; este concluzia la care au ajuns experții vest-germani studiind diferitele manifestări ale acestei boli contagioase, destul de răspindite, îndeosebi în lunile de iarnă. După opinia lor, în majoritatea cazurilor efectul distructiv al bolii asupra mușchilor cordului trece neobservat, din cauza asemănării lui cu infarctul miocardic. Se apreciază că, în R.F.G., între 20 000 și 60 000 de persoane își pierd anual viața din această cauză. Pentru prevenirea urmărilor grave, medicii recomandă în perioada tratamentului evitarea eforturilor fizice, care aduc un plus de solicitare asupra cordului.

ȘI GRIPA

EPIGRAME

ȘEFUL MEU

Șeful meu e o comoară,
Bun ca dînsul altul nu-i!
Și la muncă voluntară
Mă trimite-n locul lui.

CALAMITĂȚI

Am teribilă oroare
De seisme, inundații,
De explozii nucleare
Și de... prostul cu relații.

FEMEIA FATALĂ

Are cap de păpușică,
Trup de fildes, sini bogați
Și trăiește singurică
Cu-o mulțime de bărbați!

NICOLAE GHÎTESCU

Citeva din cele 1001 sfaturi practice și informații

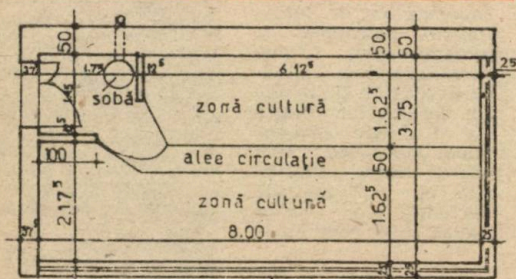

Fig. 1. Seră solară. Secțiune orizontală

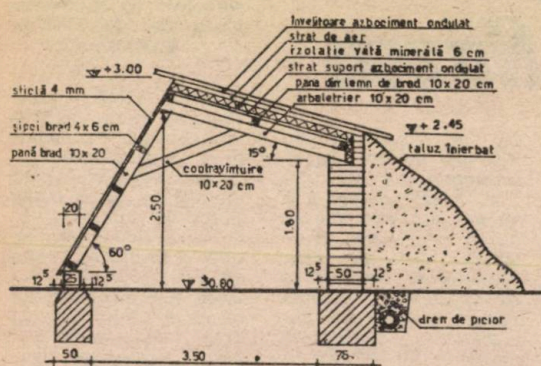

Fig. 2. Seră solară. Secțiune transversală

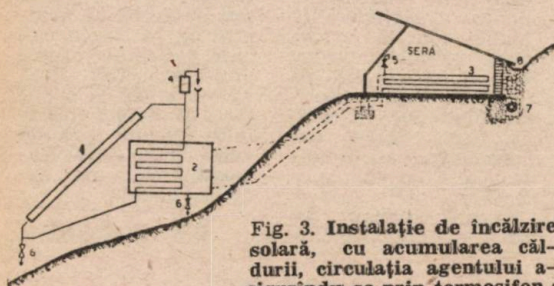

Fig. 3. Instalație de încălzire solară, cu acumularea căldurii, circulația agentului asigurându-se prin termosifon :

1 — captator solar plan ; 2 — schimbător-acumulator de căldură ; 3 — registru de încălzire ; 4 — rezervor de expansiune și preaplin ; 5 — ventil de aerisire ; 6 — robinet de golire ; 7 — dren de picior ; 8 — rigolă ape pluviale

SERĂ SOLARĂ

Prezentăm, celor interesați, detaliile de construcție a unei sere solare cu mijloace aflate la îndemina oricărui gospodăru. Săra are o lungime de 8 m și o lățime de 3,75 m, oferind pentru cultura plantelor o suprafață de circa 25 mp (fig. 1).

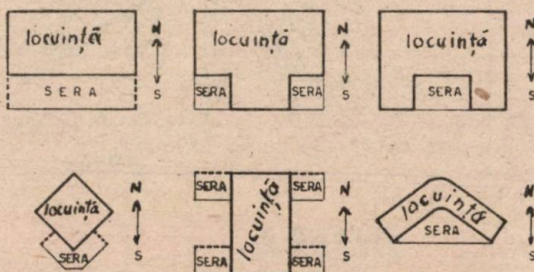
Peretele dinspre nord, din cărămidă normală, va avea grosimea de 50 cm, iar cel dinspre vest, din același material, va fi gros de 37,5 cm. Pereții dinspre est și sud se realizează din sticlă montată pe șipci de brad cu secțiunea de 4/6 cm, fixate între penele montate pe soclul din beton.

Acoperișul (fig. 2) este alcătuit din arbatețier cu secțiunea de 10 x 20 cm, pe care se fixează penele ce susțin plăcile ondulate din azbociment, peste care se montează termoizolația și învelișul.

Protecția termică a peretelui nordic este suplimentată cu umplutură de pământ bine tasat, cu taluzul înierbat.

Pentru îndepărtarea eventualelor infiltrații de apă, la baza fundației, sub umplutura de pământ, se vor realiza un dren din tuburi (diametrul 150 mm) și filtru din nisip și pietriș. Pentru a nu se permite pătrunderea aerului rece, sara este prevăzută cu un mic antreu, încăpăre ce servește și pentru amplasarea unei sobe din tablă, în care se face focul în cazul unor geruri mari și de durată. În locul sobei se poate folosi și o instalație solară (fig. 3). Posesorii unei instalații de biogaz pot încălzi desigur sara și cu acest combustibil neconvențional.

Sara solară este bine să fie integrată locuinței, simbioza seră-habitat contribuind și la diminuarea consumului de energie necesar încălzirii spațiului de locuit. În fig. 4, vă sugerăm câteva modalități eficiente de integrare a unei sere solare la locuință.

4. Modalități de integrare a unei sere solare în locuință

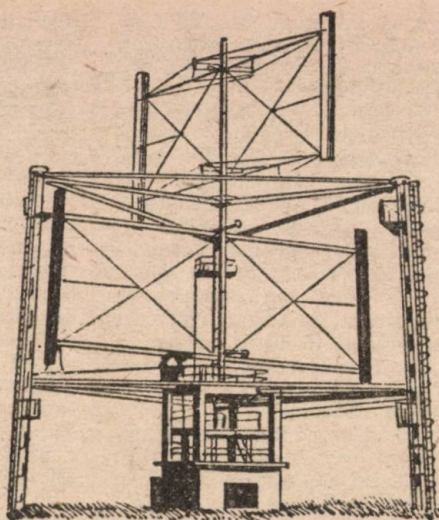
TURBINA DE VÂNT TEV-50

Reprezentând a doua „generație” de turbine realizate de Laboratorul de cercetare pentru utilizarea energiei vântului Brașov și intrată în fabricația de serie la I.M.A. București, turbina de vânt TEV-

50 debitează energie electrică la parametrii unei rețele de 3 x 380 V/50 Hz. Turbina este realizată cu două rotoare suprapuse, de tip vertical, cu pale drepte. Palele sint fabricate din tablă de oțel am-

butisată (prelucrată prin presare adin-că, printr-o tehnologie specifică), fapt care conferă performanțele aerodinamice superioare. Rotorul este susținut de o structură suplă din beton armat și țevi

de oțel, care ocupă o suprafață de 80 mp de teren. Pentru a asigura un randament de conversie superior, echipamentul electric cuprinde două generatoare, unul de 15 și altul de 35kW, cuplate succesiv sau paralel, în funcție de sarcină. Generatoarele sînt racordate direct la rețeaua trifazică de 380 V/50 Hz. Funcționarea turbinei este complet automată, fiind demarată ori de cîte ori vîntul bate cu viteze cuprinse în plaja de funcționare a turbinei.

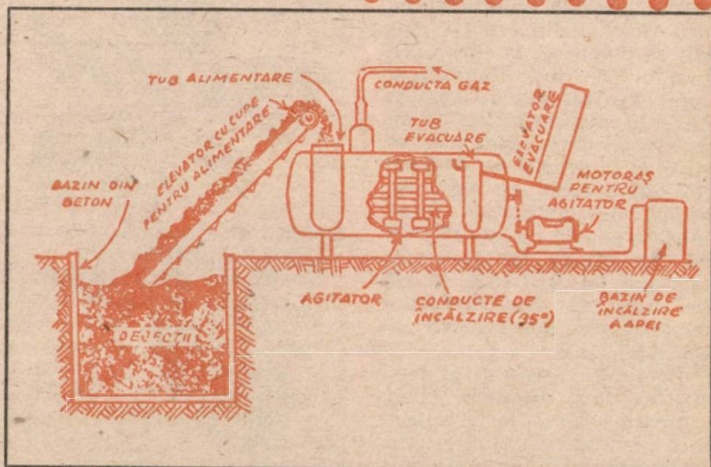
INSTALAȚIE DE BIOGAZ TIP-CISTERNĂ

Realizată de maestrul Jăger Mihai, șeful Centrului de fabricație și reparații combine al S.M.A. Orțișoara-Timiș, la Asociația economică inter-cooperatistă din localitate, instalația este de tipul celor de mare capacitate și cu aprovizionare continuă. Dejecțiile de taurine sînt evacuate din grajduri printr-un sistem hidrolic și se acumulează într-un bazin betonat. De aici, cu un elevator-transportor cu cupe, se introduc în două cazane tip-cisternă, recuperate de la parcul de casare al vagoanelor Regionalei C.F. Timișoara. Capacitatea unui cazan-cisternă este de 30 tone.

Cisterna are rol de cuvă. Este prevăzută cu tuburi de alimentare și de evacuare a dejecțiilor, cu conducte de ieșire a biogazului, cu un agitator cu palete care se rotesc continuu, asigurînd omogenizarea compoziției. Agitatorul este antrenat de un motoras cu reductor. În cisternă s-au introdus conducte de încălzire a compostului, la temperatura necesară procesului anaerob de fermentație prin care se formează biogazul (35 grade C). Prin aceste conducte este refulată apă încălzită într-un bazin exterior, prevăzută cu captatori solari. Din cisternă, pe o conductă lungă

de 30 metri, biogazul ajunge la un gazometru construit dintr-o jumătate de cisternă de 30 tone, în care este introdusă o altă jumătate de cisternă (aceasta, de 20 tone). Din gazometru pornesc două conducte — una spre centrala termică și a doua spre motorul termic de 100 cai-putere pe care-l pune în funcțiune și care, la rîndul lui, acționează un generator electric de 125 kWh, prin care se asigură autonomia energetică a complexului de tăușari.

Grupaj realizat de
TRAIAN DUMITRESCU

CULTURA ARBUȘTILOR FRUCTIFERI

Precizăm că datele tehnologice ne-au fost puse la dispoziție de ing. Gh. Mladin, de la I.C.P.P. Pitești-Mărăcineni.

AFINUL

Amplasarea culturii se face pe soluri brune tipice, aride, cu textură mijlocie, cu drenaj acvatic satisfăcător și fără fenomene de gleizare, pe adîncimea de pînă la 40—50 cm. Se poate amplasa și pe soluri brune podzolice, pe podzoluri și pe soluri turboase din zonele înalte. Reacția solului este de importanță hotărîtoare, aciditatea acestuia trebuind să fie cuprinsă între 4,3 și 5,5 unități pH.

Cerințele față de temperatură sînt moderate, iar față de lumină sînt mari. Avînd un sistem radicalar foarte fin și superficial, planta necesită asigurarea consistentă a umidității în sol, nesuportînd nici excesul și nici lipsa apei.

Materialul săditor folosit: butași înrădăcinați, de 2 ani, avînd 30—40 cm înălțime, cu

2—3 ramuri și un strat de pământ sau turbă.

Distanța, epoca și tehnica de plantare: 2,5—3 m între rînduri și 1 m între plante pe rînd, în plantațiile comerciale, și 1,8/1 m în curți și grădini;

● plantarea se face toamna, în lunile octombrie-noiembrie în zonele mai secetoase, sau primăvara devreme, în martie, aprilie în zonele mai umede;

● plantarea se execută în gropi cu dimensiunile de 30/30/30 cm în terenuri desfundate, sau 40/40/40 cm în terenurile nedesfundate ori desfundate superficial. La fiecare groapă se folosesc 15—20 kg de turbă acidă, iar pe solurile mai sărace se adaugă și 5—7 kg gunoi de grajd fermentat, care se amestecă cu solul rezultat din groapă. Butașii se plantează în turba din groapă. De jur împrejurul gropii și deasupra se adaugă pământul amestecat sau nu cu gunoiul de grajd. Plantele se introduc în groapă cu 4—5 cm mai adînc decît au fost în cîmpul de fortificare. După plantare se udă cu 10—15 l de apă la groapă, iar ramurile plantelor se scurtează la 1/3 din lungimea lor, urmărindu-se să aibă aproximativ aceeași înălțime.

Întreținerea solului și fertilizarea după plantare. Solul se menține curat de buruieni, iar pe rîndul de plante, de jur împrejurul tufelor, se rea-

lizează un strat de mulci de 10—15 cm grosime, alcătuit din rumeguș de conifere sau liti-eră de pădure.

O dată la 4—5 ani se face fertilizarea (toamna), administrîndu-se, la fiecare tufă, gunoi de grajd 5—10 kg, turbă acidă 10—15 kg, superfosfat și sare potasică — cîte 160 grame. Incorporarea pe rîndul de plante se face cu cazmaua, la adîncimea de 10—15 cm, mai superficial în jûrul tufelor și mai adînc spre periferia acestora, avîndu-se grijă să nu se atingă rădăcinile.

Anual — în perioada de vegetație — se fertilizează cu sulfat de amoniu — 300 kg la ha, în 2 reprize: primăvara înainte de pornirea în vegetație și a doua după înflorit.

Tăierile. Prin tăieri se urmărește ca mijlocul tufei să fie bine luminat. Afinul ro-dește în jumătatea superioară a creșterilor anuale. Se îndepărtează ramurile uscate, rupte, debile, precum și o parte din ramurile care îndesesc tufa, cele care se încrucișează, iar cele anuale, care tind să crească foarte lungi, se taie cu 10—15 cm sub înălțimea tufei.

MURUL FĂRĂ GHIMPI

Amplasarea culturii — pe soluri fertile sau pe cele care se pot fertiliza abundant, bine

drenate. Murul nu suportă excesul de apă.

Materialul săditor — butași înrădăcinați, de 1—2 ani.

Distanța de plantare — 2,5 m între rînduri și 1,6—2 m pe rînd, în plantațiile comerciale, și 2,0/1,5 m în curți și grădini.

Plantarea — în gropi de 50/50/40 cm, toamna (octombrie-noiembrie) sau primăvara (martie-aprilie). La fiecare plantă se dau 5—10 kg gunoi de grajd fermentat, 60—80 g superfosfat și 20—25 g sare potasică. Plantele se mociresc obligatoriu. După plantare, tulpinile se scurtează la 30—35 cm.

Susținerea plantelor și tăierile. Murul fructifică pe tulpini de 2 ani, care după fructificare se usucă. Anual, din sol și de la baza plantei cresc noi tulpini. Conducerea tulpinilor roditoare și anuale se face pe gard cu 3 sîrme amplasate astfel: prima la 0,60 m de la sol, a 2-a la 1,10 m de la sol și a 3-a la 1,70 m. De acestea se leagă tulpinile de rod, ca și lăstarii ce cresc de la baza tufei.

În anul al 2-lea de la plantare se opresc numai 2 tulpini de rod, în anul al 3-lea — 4, iar în următorii ani pînă la 8 tulpini. Aceste tulpini se taie la înălțimea de 1,8 m, iar toate creșterile laterale de pe ele se reduc la 3—4 muguri.

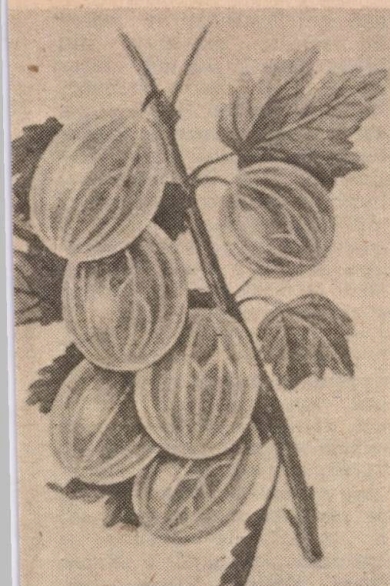
Fiecare tulpină se leagă separat de cele 3 sîrme. Palisarea tulpinilor roditoare pe sîrme se face sub formă de evantai. Lăstarii noi, care cresc de la baza tufei la începutul lunii iunie, se conduc vertical și se leagă de sîrme; pe ultima sîrmă se întind de-a lungul ei. Toamna tîrziu, se scot tulpinile care au rodit, restul se desfac de pe sîrmă, se întind pe sol și se acoperă cu paie. Murul fără ghimpi îngheață la temperaturi mai coborîte de —15°C.

AGRIȘUL

Amplasarea culturii — pe cele mai bune soluri nisipolutoase, fertile, dar reușește și pe soluri pietroase sau nisipoase. Preferă zone mai răcoase, cu umiditatea aerului mai mare.

Materialul săditor — marco-te de 1—2 ani.

Distanța de plantare —

2,5—2 m între rânduri și 1,2—1,5 m pe rând, în plantații comerciale, și 1,50/0,7 m în curți și grădini.

Plantarea — toamna (octombrie-noiembrie) sau primăvara foarte devreme. Dimensiunile gropilor — 40/40/30 cm. La fiecare groapă se administrează 5—6 kg gunoi bine fermentat, 30—40 g superfosfat și 20—25 g sare potasică.

Agrșul crește sub formă de tufă și rodește de regulă pe ramuri fructifere scurte, în vîrstă de 2—3 ani, care sînt inserate pe tulpini și ramuri de 3—7 ani.

O dată la 2 ani se încorporează gunoi de grajd fermentat (6—8 kg la tufă).

Iată adresele de unde se poate procura materialul săditor :

● **Afin** : Stațiunea de cercetare și producție pomicolă Baia Mare.

● **Mur fără ghimpi** : Institutul de cercetare și producție pentru pomicultură Pitești-Mărăcineni.

● **Agrș** : Stațiunea de cercetare și producție pomicolă Cluj-Napoca.

SMOCHINUL

Smochinul se cultivă pentru fructele sale care pot fi consumate atît în stare proaspătă, cît și deshidratate sau pre-

lucrate sub formă de dulceață, cidru etc.

Pe lîngă rolul nutritiv, smochinele au și proprietăți terapeutice, contribuind la ameliorarea unor boli (bronșite, laringite, traheite, pneumonii etc.).

Condițiile favorabile de cultură pentru smochin sînt cele din sud-vestul țării, cu topoclimat mediteranean, unde în timpul iernii temperaturile nu coboară, în mod frecvent, sub -15°C .

Pregătirea terenului pentru înființarea culturii se realizează prin : nivelare ; fertilizare cu gunoi de grajd în doză de 40 t/ha, superfosfat 600 kg/ha și sare potasică 400 kg/ha ; dezinfectarea solului, acolo unde e cazul, cu Mocap 30—40 kg/ha sau Heclotox 25—75 kg/ha, în funcție de rezerva biologică de dăunători din sol ; desfundatul terenului la 60 cm adîncime ; mărunțirea solului cu grapa cu discuri ; pichetarea terenului prin marcarea distanței de 4 m între rânduri și între pomi pe rând.

Materialul săditor se livrează sub formă de butași înrădăcinați, în vîrstă de 1—2 ani, din următoarele ecotipuri (soiuri) : Șvinița-1 (cu maturare timpurie), Șvinița-2 și Drobeta-1 (cu maturare tîrzie). Materialul respectiv se poate procura de la Stațiunea pomicolă din județul Mehedinți.

Epoca optimă pentru plantare este primăvara, timpuriu (cînd solul permite efectuarea lucrării), într-un teren pregătit din toamnă.

Plantarea se face în gropi de 40/40/30 cm, în cazul cînd terenul a fost pregătit prin desfundare, sau în gropi de 120/120/60 cm în teren nedesfundat.

La fiecare groapă se adaugă cîte 10 kg mîrniță și 60 g superfosfat ; după plantare fiecare pom se udă cu 6—8 litri apă, se mușuroiește, iar tulpina se scurtează la 15—18 cm deasupra nivelului solului.

În cazul în care terenul nu a fost desfundat și nu s-a fertilizat înainte de plantare, cantitățile de îngrășămintă, prevăzute mai sus a se administra la groapă, se triplează.

Lucrările de întreținere a plantațiilor constau în : menținerea solului curat de bu-

ruieni, prin prașile repetate ; fertilizarea anuală cu îngrășămintă pe bază de azot 300 kg/ha, superfosfat 500 kg/ha și sare potasică 300 kg/ha ; irigarea, ori de cîte ori este nevoie, în special în prima parte a perioadei de vegetație ; tăieri de formare și fructificare.

Plantele se conduc sub formă de tufă cu 8—10 tulpini. Lăstarii de prisos se elimină de la colet, iar cei care se lasă pentru rod se scurtează la 50—60 cm. În zonele în care se înregistrează temperaturi sub -15°C , peste iarnă se protejează cîte 4 tulpini/tufă, prin aplecarea lor la sol și acoperirea cu pămînt. În zonele cu temperaturi mai ridicate în timpul iernii, smochinii se conduc ca pomi cu trunchi de 60—80 cm și coroana sub formă de vas-modificat.

Combaterăa agenților patogeni și a dăunătorilor se realizează cu produsele înscrise în buletinele de avertizare.

Recoltarea fructelor se face în funcție de destinația producției, și anume : la maturitatea deplină, cînd se utilizează pentru consum în stare proaspătă și pentru deshidratare (stafidire), și în fază de pîrgă pentru dulceață.

Cîteva din cele 1001 sfaturi practice și informații

BUTĂȘIREA ÎN VERDE A TRANDAFIRULUI DE DULCEAȚĂ

Trandafirul de dulceată este una din cele mai plăcute și mai productive specii de arbuști, care valorifică terenurile în pantă, cu fertilitate moderată sau supuse degradării. Datorită fineței și aromei petalelor, din care se obțin o serie de produse (dulceată, sirop, lichior, esență etc.), acestea sînt solicitate de industria alimentară și de cea farmaceutică și cosmetică.

Pe lângă metoda tradițională de înmulțire, care constă în altoirea lui pe măceș și care necesită trei ani pentru obținerea plantelor, Baza de cercetare și producție pomicolă Bilcești—Argeș oferă o nouă cale: butășirea în verde. Studiile efectuate aici au scos în evidență că această nouă metodă de înmulțire, pe cale vegetativă, asigură realizarea de

material săditor în cantități sporite și într-un timp mai scurt decît prin altoire.

Lucrările s-au efectuat în solarii semicirculare, pe pa-turi suspendate la 80 cm. Bu-

tașii semilignificați și opriți din creștere, proveniți din lăstari laterali, au fost faso-nați la două frunze, îndepăr-tîndu-se mugurii floriferi din virf și restul frunzelor bazale. Recoltarea și plantarea butașilor s-au făcut în două epoci: timpurie, la circa două săptămîni după începutul înfloririi, perioadă care coincide cu ultima decadă a lunii iunie, și tîrzie, la două săptămîni după plantarea timpurie, adică la sfîrșitul înfloririi în masă. Cele mai bune rezultate, sub raportul înrădăcinării și creș-terii vegetative, s-au obținut prin plantarea timpurie. Di-versele specii de trandafir de dulceată se întîlnesc în nume-roase gospodării ale populației, iar plantații mai mari există în unitățile de cercetare și producție din județele Argeș, Neamț, Vaslui, Vîlcea, Olt, Dolj și altele. Unitatea din Bilcești—Argeș poate satisface unele solicitări.

METODE DE REFACERE A POMILOR CARE PREZINTĂ VĂTĂMĂRI ALE SCOARȚEI

Sînt cazuri în care pomii fructiferi au suferit vătămări ale scoarței pe trunchi, ramuri sau rădăcini, vătămări pro-vocate de ger, boli sau de că-tre rozătoare (șoareci, iepuri, căprioare). Distrugerea scoar-ței pe anumite porțiuni ale trunchiului perturbă circulația sevei, iar dacă zona vătămată cuprinde trunchiul de jur îm-prejur, însăși viața pomului este amenințată.

Cînd rănile scoarței au di-mensiuni mici, ele se vindecă adesea în mod natural. În ca-zul rănilor mari, însă, sînt ne-cesare intervenții „chirurgi-cale” care să ajute pomul în regenerarea țesuturilor și re-stabilirea funcțiilor normale.

Dacă scoarța trunchiului prezintă rozături, plăgi produ-

se de ger sau vătămări meca-nice este bine ca rana să fie acoperită cu un strat de vop-sea în ulei, sau mastic (pre-parat special pentru acoperi-re a rănilor). Prin această ope-rațiune se previn uscarea și crăparea lemnului descoperit și instalarea ulterioară a unor boli.

Restabilirea circulației sevei în zona vătămată se poate realiza prin altoirea „în pun-te”, peste rană, a unor ramuri de un an, ale căror capete, tăiate sub formă de pană, se introduc sub scoarța sănătoa-să situată dedesubtul și deasu-pra plăgii de pe trunchi.

La altoire, extremitățile (ca-petele) ramurilor se orientea-ză corespunzător polarității a-cestora și a trunchiului (par-

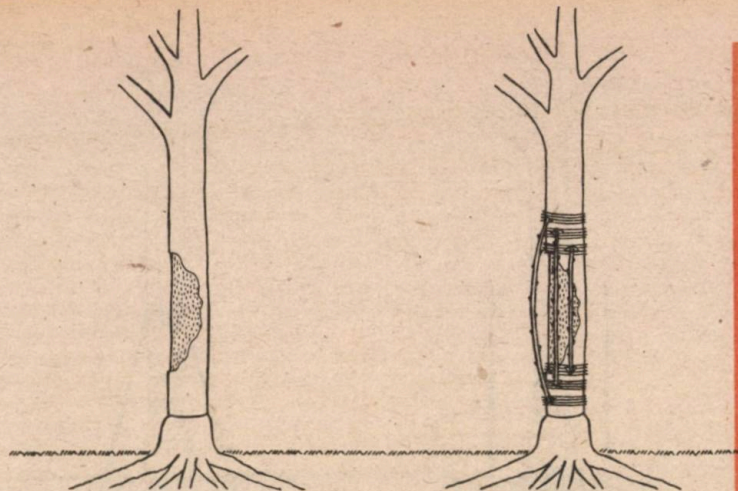

Fig. 1. Altoirea „în punte” cu ramuri detasate

tea bazală a ramurilor în direcția bazei trunchiului), după care capetele introduse sub scoarță se leagă strins — prin înfășurare în jurul trunchiului — cu rafie, sfoară sau fir de material plastic și se acoperă cu un strat de mastic (fig. 1). Această operație se efectuează primăvara la începutul vegetației, când scoarța trunchiului se desprinde ușor de lemn. Circulația sevei se restabilește prin aceste „punți” după concreșterea țesuturilor și diferențierea vaselor conducătoare de sevă la cele două capete ale ramurilor altoite.

În situația când pe trunchi a crescut o ramură cu inserție sub zona vătămată (fig. 2) se poate realiza ușor o „punte” prin altoirea vârfului acestei

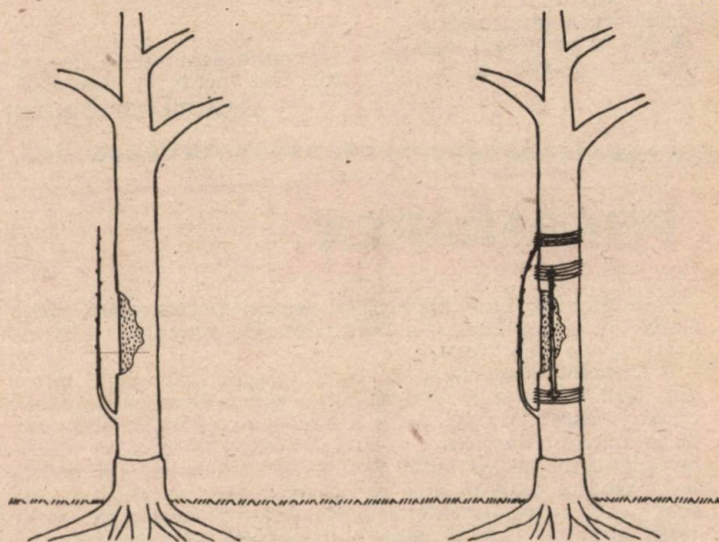

Fig. 2. Altoirea „în punte” cu ramură crescută pe trunchi și o ramură detasată

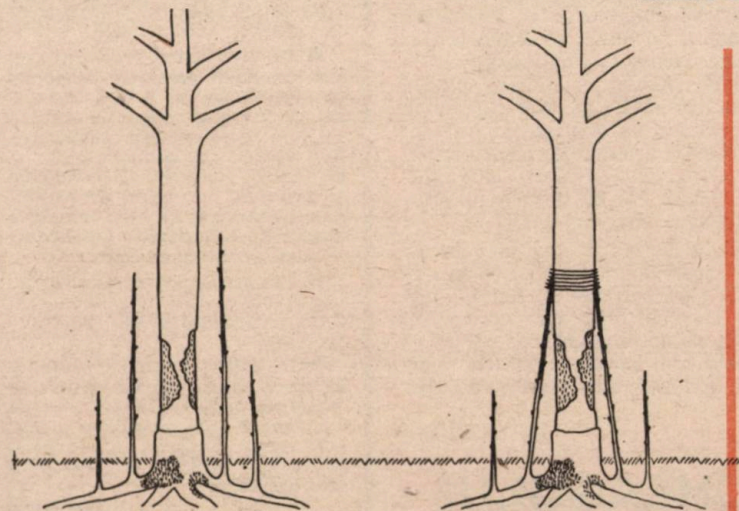

Fig. 3. Altoirea „în punte” cu drajoni

ramuri deasupra rănii de pe trunchi. Avantajul este că operația poate fi efectuată atât primăvara cât și în timpul vegetației, până la sfârșitul verii.

La pomii care au drajoni (lăstari din rădăcină) în jurul trunchiului (fig. 3) operația de altoire „în punte” se poate efectua cu bune rezultate atunci când vătămarile scoarței sînt pe trunchi, la baza trunchiului sau chiar pe rădăcini. Altoirea se poate efectua de primăvara până la sfârșitul lunii august.

Cazurile în care vătămarile scoarței sînt pe trunchi, la baza trunchiului sau pe rădăcini, iar drajonii lipsesc, se pot rezolva prin altoirea „în punte” a unor marcote sau

puietii plantați toamna ori primăvara devreme în jurul trunchiului (fig. 4).

Reușita operațiilor de altoire descrise aici depinde în mare măsură de respectarea următoarelor cerințe :

- lucrarea să fie executată de oameni care cunosc tehnica altoirii și au îndemnarea necesară ;

- ramurile folosite la altoire să fie din aceeași specie cu pomul pe care se vor altoi ;

- ramurile să fie luate din pomi sănătoși, înainte de pornirea vegetației și păstrate la frig (1—3°C) în nisip umed sau în frigider în pungi de polietilenă închise, pentru a nu se deshidrata ;

● să se folosească unelte de tăiat bine ascuțite, din materiale care nu oxidează ;

● altoirile cu ramuri detașate să se execute primăvara devreme, cind seva începe să circule și scoarța se desprinde ușor de lemn în zona cambului ;

● la altoire, polaritatea ramurilor să corespundă cu aceea a punctelor de altoire de pe trunchi (corespondența părților apicale și a celor bazale) ;

● să se execute tăieturi netede situate în același plan pe întreaga suprafață a secțiunii ;

● legăturile să fie strinse și punctele de altoire bine izolate prin acoperire cu mastice pentru a nu se usca suprafețele de contact din zona de concreștere a țesuturilor ;

● să se verifice periodic evoluția vegetației și să fie

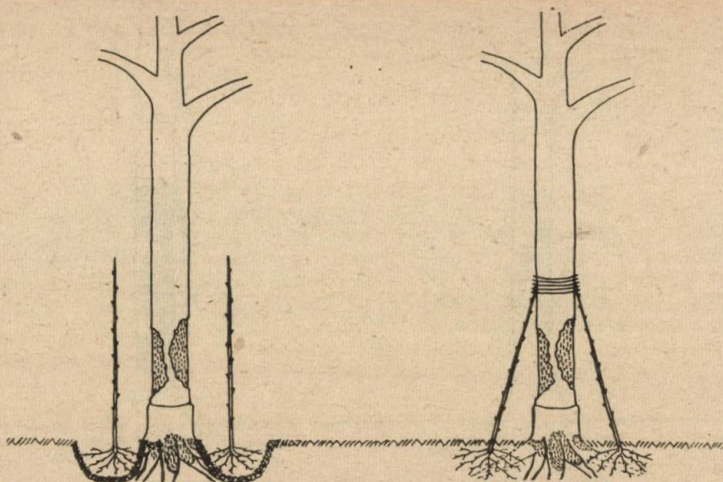

Fig. 4. Altoirea „in punte” cu marcote sau puieti plantați lângă trunchi

prevenite eventualele deteriorări ale lucrărilor efectuate.

MARCEL COTOROBAI

PREPARAREA

Solicitînd sprijinul inginerului Mircea Dumitrescu, specialist în cadrul Centralei Industrializării Laptelui, oferim următoarele recomandări :

● Cheagul propriu-zis, pe care îl secretă stomacul mieilor, ieșilor și vițelilor nou-născuți, hrăniți doar cu lapte, se prepară astfel : ultima parte a stomacului (rinza), obținută de la animalul sacrificat, se curăță bine în interior, se leagă la capătul de jos, se umflă asemenea unui balon, se leagă și la capătul celălalt, apoi se atîrnă pentru uscare, nu la soare, ci în șoproane bine ventilate, ferite de praf și de umezeală. Uscarea durează două luni, cheagul de bună calitate recunoscîndu-se după culoarea galben-deschisă și mirosul plăcut, caracteristic. Cele mai bune sînt cheagurile (rinzele) de mărime mijlocie. Odată uscate, cheagurile se dezumflă, se scoate aerul din ele prin apăsare cu mîna, se leagă în pachete și se depozitează în locuri curate și răcoase.

● Din rinzele astfel preparate, pentru obținerea soluției de cheag procedăm după cum urmează : se taie cele două capete ale cheagului, iar ceea ce rămîne este segmentat în fișii late de patru-cinci centimetri, asemenea tăieților. Fișii se introduc într-un vas cu zer fierț și răcit, adăugîndu-se puțină sare de bucatărie. După 24—36 de ore, se strecoară prin tifon sau vată și se obține cheagul dorit.

Inginerul Mircea Dumitrescu precizează că închegarea laptelui se poate realiza și cu ajutorul pepsinelor ce se extrag din mucoasa stomacurilor de porci sau bovine. Pentru prepararea pepsinei se procedează ca și la obținerea cheagului, numai că în loc de zer proaspăt se recomandă zer urdit și acidulat. Pepsina are o activitate mai puțin constantă decît cheagul și se folosește numai la anumite sortimente de brînzeturi.

I. AUREL

CHEAGULUI

● În Brazilia crește arborele numit copa-iba, în trunchiul căruia curge un lichid auriu și care, turnat direct în autovehiculele cu motor diesel, le face să funcționeze ireproșabil. În 6 luni, un asemenea copac poate da, o dată, 20 kg de asemenea „motorină” pură. Trăiește 100 de ani.

● În 1964, firma americană „Wisconsin Cheese Foundation” a fabricat cea mai mare bucată de brînză din lume, cîntărind 15 190 kg.

CURIOZITĂȚI

● În statul Maryland — S.U.A. — există districtul Tuckahoe care, în traducere, înseamnă „a furat o săpă”. Denumirea provine de la un fapt real, petrecut la înființarea districtului, cînd un băștinăș și-a însușit de la vecinul său o săpă.

● La jumătatea secolului trecut, pe lângă partidele democrat și republican, în S.U.A. a existat și partidul „Nu știu nimic”, intitulat așa datorită caracterului secret al componenței și structurii acestuia. Diversionist și xenofob — avînd drept slogan „America să fie condusă numai de americani get-beget” — a dispărut după 1856.

● Cel mai celebru vinzător de fier vechi a fost Napoleon, în timpul captivității sale pe insula Elba.

● De cîțiva ani, în Franța — pe lângă concursul de frumusețe feminină „Miss France” — se desfășoară și omologul său, „Monsieur France”. La acesta, juriul este alcătuit în exclusivitate din femei.

A. CODREANU

Mă număr printre oneștii columbofilii, pentru care drumurile zilnice spre voliera porumbeilor voiajori s-au transformat într-o veritabilă obișnuință.

Eu am mulți porumbei. Printre alții, este și porumbița cu seria 493-78, care, pentru valoarea sa, a fost declarată „cel mai bun porumbel voiajor” din Filiala Suceava, pe o perioadă de 5 ani, respectiv între 1980-1985. Albumul performanțelor sale este impresionant. Din 1979 participă, până în 1987, la toate concursurile, străbătând pe calea văzduhului peste 30 000 km. Notez doar localitățile de lansare din diferite țări și numărul etapelor de concurs. R.P. Ungaria: Cegléd - 1, Budapesta - 5, Szekesfehervar - 1, Gyor - 1; R. S. Cehoslovacă: Brno - 1, Teplice - 1; R. P. Polonă: Przemyśl - 10, Varșovia - 12, Gdansk - 6. Iată și o întâmplare.

Era sfârșitul lunii iulie 1987. Porumbeii de pe tot cuprinsul meleagurilor moldovene s-au imbarcat în mașina columbofililor suceveni și, pe vechiul drum al Lvovului, au purces către țarmurile îndepărtate ale Mării Baltice, spre orașul Gdansk. Urmau să fie lansați într-un concurs național, Marele Fond, o ultimă etapă a sezonului columbofil din anul respectiv. Noi am rămas

acasă. Trecuseră 4 zile de la plecare și, în sfârșit, a sosit multășteptatul moment al eliberării porumbeilor. Spre neazul nostru, vremea era potrivnică zborului.

De mulți ani, porumbița 493-78 mă răsfața în concursuri. Acum, însă, după ore lungi de așteptare, părerea de rău începu

șori de la ea...

O liniște apăsătoare plutea peste umbra înserării. Nici un columbofil nu comunica sosirea vreunui porumbel. Se așternu apoi o noapte cenușie care păru nesfârșită. A doua zi, vântul sufla aspru dinspre nord. Cerul era frământat de norii răvășiți. Tensiunea nervoasă creștea,

țe, dar campioana mea nu vine. Cu hainele grele, îmbibate de ploaie, mă plimb nervos prin curtea casei. Și orele trec, negura învăluie pădurea Dumbrava.

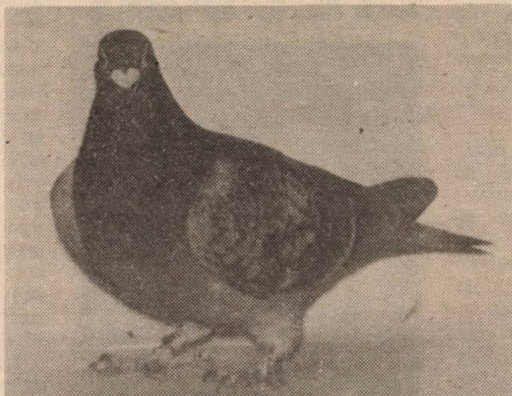
În sfârșit, ploaia se oprește. Citeva raze de soare mijesc promițător. O găteală albă ca o dantelă mingie coroașele stejărilor. Din casă, septuagenarul meu tată și fiul meu, Lucrețiu, vin în grădină. Deodată tresărim: o fluturare ușoară, o umbră capătă contur, așezându-se pe volieră. O recunoaștem, este ea, vie, istovită, parcă stinsă de efortul dramaticului drum. Uimit, zăresc la inelul ei un minuscul bilet învelit în foiță de polietilenă. Îl desfac, citeșc un nume și o adresă din Chelm, oraș situat în sud-estul Poloniei, la o distanță de 750 km de Gdansk. Porumbița, după lansare, a zburat toată ziua prin ploaie și furtună, iar noaptea a poposit în voliera crescătorului polonez, care i-a oferit apă, boabe, și i-a dăruit libertatea. Un gest simplu.

Am scris pe etichetă necunoscut, mulțumindu-i din toată inima pentru frumusețea și nobletea caracterului său.

Acum, liniștită, porumbița crește în fiecare an alte generații de pui.

Dr. MIRCEA BILIUS

ULTIMUL

CONCURS

să-mi încolțească în suflet. Distanța mare, timpul nefavorabil, vîrsta ei de 9 ani - venerabilă pentru o porumbiță - constituiau obstacole de mare risc. În ultimii ani, colegii columbofili, impresionați de isprăvile ei, mă sfătuiau prietenește să o menajez și să mă mulțumesc să obțin pu-

telefonul suna aproape continuu, toți întrebau dacă la Gdansk a avut loc lansarea.

Pe la vremea prînzului, un moment de respiro. Sint anunțat că au început să sosească porumbei la crescători. În jurul orei 14, sosește și la mine în volieră un porumbel de 3 ani, vîrsta marilor performan-

LI S-A MAI SPUS

Elena Brancovici (soția domnitorului Petru Rareș) - „Gioconda României”

Dimitrie Cantemir - „Filozof între regi și rege între filozofi” (Academia din Berlin - „Societas Regia Berlinensis”)

Carol Davila (militar, tatăl dramaturgului Al. Davila) - „Enciclopedist al binelui”

Barbu Ștefănescu-Delavrancea - „Limbă ce poate fi cîntată la vioară” (Simion Mehedinți)

Mihai Eminescu - „Sfîntul preacurat al vîrsului românesc” (Tudor Arghezi)

George Enescu - „Sfinx”

Nicolae Grigorescu - „Poetul în culori al românimii” (Nicolae Iorga)

Spiru Haret - „Omul școlii”

Titu Maiorescu - „Oratorul de zile mari” (G. Panu)

Frumusețea sportului

Comuna Cavadinești (județul Galați) este locul natal al campionului. De aici a pornit un tânăr ambițios, bine făcut, curajos și hotărât să cucerească lumea boxului, să practice cu dăruire sportul cu mănuși, sportul „cavalerilor” ce-și măsoară forța și talentul în perimetrul careului magic. Îl conduceau imaginile marilor boxeri ai lumii, dar și o chemare interioară de bărbăție și curaj, calități cu care era dotat din plin.

A pornit pe drumul Galațiului și s-a oprit la sala de sport, unde antrenorul Petre Mihai, fost campion național la categoria grea, l-a luat în primire. Cîteva probe, și cariera începe.

De fapt, începe odiseea unui mare boxer care a uimit pe specialiști și pe iubitorii sportului cu mănuși din țară și din străinătate. Prima sa partidă, ca junior, în limitele categoriei mijlocie (75 kg), în fața campionului orașului Galați, a cîștigat-o prin abandonul adversarului. Tot înainte de limită cîștigă și înțîlnirile cu adversari de la clubul sportiv Tractorul Brașov. Urmează primul meci oficial, ca boxer consacrat, pe care îl susține la Galați în faza regională a competiției, unde ocupă locul I.

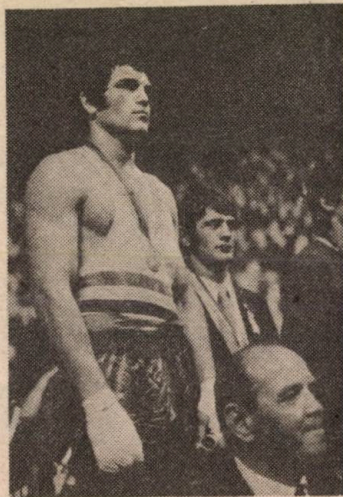
În continuare, îl înțîlnim la toate concursurile republicane de box. Toate înțîlnirile se încheie cu victorii înainte de limită, prin abandon sau K.O. „Pumnul de fier” era de acum un boxer cu experiență, cu un palmares de invidiat, care îl proiectează în rîndurile sportivilor de performanță. În același an, 1967, el trece victorios prin toate etapele zonale, iar la finalele pe țară cîștigă detașat titlul de campion național. Selecționat în reprezentativa de juniori a României, susține înțîlniri în-cununate de victorii strălucite.

În anul următor, devine titular în echipa de box a clubului sportiv Steaua, la categoria mijlocie-seniori, pentru ca în 1969 să cîștige și titlul de campion național la seniori. În limitele categoriei mijlocie, el iese învingător la toate cele trei competiții „Centura de aur” la care par-

ticipă. Cu victorii detașate s-au soldat și înțîlnirile internaționale susținute de echipa țării noastre.

O prezență de neuitat pentru boxerul român **Alec Năstac**, fiindcă despre el este vorba, rămîne cea de la Campionatul mondial de la Havana — Cuba, 1974. Aici, „pumnul de fier” al reprezentativei noastre a avut o compor-

UN CAMPION

tare ieșită din comun. Unul dintre adversarii săi a fost atunci sovieticul Rufat Rișkiev, supranumit și „Tigrul din Tașkent”. Un pumn năpraznic administrat Tigru-lui, în repriza a doua, l-a trimis pe acesta la podea, gongul salvîndu-l de la o înfrîngere înainte de limită. A-

jutat însă de arbitru, care a stopat absolut toate acțiunile reprezentantului nostru, Tigrul a reușit să termine meciul în picioare și, de necrezut, a primit cadou și victoria la puncte. Ghinion, nedreptate, eroare, părtinire?... Toate la un loc. Se mai întîmplă.

Cea mai dramatică înțîlnire a avut loc, tot aici, cu iugoslavul Vuicovici, care cu numai o lună de zile în urmă îl învinsese acasă, la Constanța, în finala campionatului balcanic de box. Toate cele trei reprize de la Havana, susținute în compania acestuia, s-au consumat sub o tensiune greu de imaginat. Sala sporturilor din capitala cubaneză devenise o gură de iad. Mille de spectatori înțețineau un vacarm de nedescris, iar pe ring se dădea o luptă de zile mari, unde „pumnul de fier” își făcea datoria administrînd adversarului lovituri după lovituri, care mai de care mai dure. Toate reprizele au aparținut de drept și de fapt reprezentantului nostru, și, în concluzie: revanșă luată și victorie de marcă în campionatul mondial de box, obținute de Alec Năstac.

La Havana a mai avut loc un eveniment memorabil. După încheierea finalei, unde datorită arbitrilor părtinitori fusese frustrat de victorie, ocupînd numai locul de vicecampion al lumii, Alec Năstac a primit o originală „diplomă” de merit: în semn de prețuire a luptei prestate în ring și a dirzeniei cu care și-a apărât șansele a fost invitat alături de președintele Republicii Cuba, Fidel Castro, de față la acest campionat mondial de box, care i-a spus: „Din punct de vedere moral, tu ești campionul”.

NICOLAE BUICĂ

Urme pe nisip

Cea mai mare strălucire a gloriei o dă modestia.

Cît de bătrîn ai fi, tot așteptî zîna de miine.

Depinde și cine te laudă.

Invidia o dă complexul de inferioritate.

Cu jumătate de măsură, nu poți face nimic pe de-a-ntregul.

Una este să fii urmat și alta urmărit.

Nimic nu se aude mai intens decît tăcerea.

Ușor a vorbi, greu a spune.

Dacă poți merge pe picioare, nu te tîrî.

Unii sînt deschi-zători de drumuri, alții de uși.

Judecă-te singur, ca să nu te judece alții.

ION
MARINESCU

TINEREȚEA CREATOARE A BĂTRÎNILOR

Bătrînețea este vîrsta reducerii capacității creatoare? Nu prea! Ca dovadă, citeva exemple celebre.

Sofocle, care a trăit 92 de ani, a scris la vîrsta de 75 de ani „Edip rege”, iar la 80 de ani — „Edip la Colona”. Tiziano, care a murit de ciumă la 99 de ani, și-a terminat faimosul tablou „Bătălia de la Lepanto” la 95 de ani, iar doi ani mai tîrziu a început să lucreze la capodopera sa „Coborîrea de pe cruce”. Michelangelo a închis ochii la 89 de ani, creînd pînă în ultima clipă opere excepționale. Celebrii pictori Tintoretto și Lorrain au murit în plină activitate creatoare, la 76, respectiv 82 de ani.

Goethe avea 93 de ani cînd și-a încheiat opera monumentală „Faust”. Verdi a scris „Othello” la 73 de ani, „Falstaff” la 80 și „Requiem” la 85 de ani. Lev Tolstoi a murit la 82 de ani, scriind pînă în ultimul an al vieții. La fel nu au părăsit condeiul Victor Hugo (mîort la 83 de ani), Voltaire (care a trăit 84 de ani), Rabindranath Tagore (80), Bernard Shaw (94) și mulți alți scriitori vestiți.

Numeroși savanți celebri au dat dovadă de energie creatoare pînă la vîrste înaintate. Galileo Galilei a trăit 78 de ani, Pavlov 86, Newton 85, Einstein 76. Ei și-au continuat activitatea științifică pînă au închis ochii.

Din lumea artiștilor, au rămas vii în mintea noastră Pablo Picasso, Arthur Rubinstein, Pablo Casals, Charlie Chaplin.

Printre creatorii români care au atins „toamna de aur”, amintim pe Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Constantin Brîncuși, Henri Coandă.

HOTĂRÎRI PENTRU CÎND VOI FI BĂTRÎN

Cugetări de J. SWIFT

— Să nu mă întovărășesc cu cei tineri decît în cazul în care compania mea e cu adevărat dorită.

— Să nu fiu arțăgos, ursuz ori neîncrezător.

— Să nu disprețuiesc înfățișările noului în inteligență, modă, oameni și altele.

— Să nu povestesc mereu același lucru la toată lumea.

— Să nu mă arăt aspru cu tinerii, ci să mă port cu îngăduință față de nebuniile și slăbiciunile vîrstei.

— Să nu fiu prea săritor cu povețele, neplictisindu-i decît pe cei ce mi le-ar cere.

— Să rog pe cîțiva prieteni buni să-mi spună de care hotărîre nu mă țin ori pe care o nesocotesc, și în ce fel să mă îndrept în consecință.

— Să nu vorbesc mult sau despre mine.

— Să nu pretind a îndeplini toate aceste hotărîri, pentru ca nu cumva să nu îndeplinesc nici una.

Antidot al alcoolului în... vin

Vinul conține o substanță chimică avînd proprietăți care fac din ea un antidot al alcoolului, susține specialistul francez Michel Borurzeix. El a precizat că s-a demonstrat experimental, în laborator, că unele componente ale vinului — denumite „proantociandine” — au proprietăți de protecție și consolidare a arterelor și de evitare a acțiunii colesterolului.

La rîndul său, cercetătorul spaniol Concha Llaguno a subliniat că acest fenomen era dovedit la nivel de extract și a precizat că, în prezent, trebuie să se verifice dacă aceste substanțe prezente în vin își mențin proprietățile amintite și în cadrul complex al băuturii extrase din struguri.

SIMILITUDINI

Munții noștri conțin numeroase stînci și formațiuni stîlcoase cu aspect inedit, uneori enigmatic, dăltuit în timp de elementele naturii: vînt, alternanțe frig-cald, precipitații, curgeri de ape etc. Spiritul de observație și comparație practică al poporului, stimulat adesea de fantezie, le-a dăruit nume grăitoare și le-a brodat legende sugestive.

Iată, de pildă, grupul celor trei stîlpi de rocă, așezați ca într-o construcție megalitică în drumul călătorului către Coasta lui Rus, din Munții Lotrului. Priviți-i (în imaginea din stînga) și veți înțelege de ce au fost numiți „La șezătoarea urșilor”.

În masivul Ceahlău, formațiuni stîlcoase cu aspect inedit se găsesc... din abundență: Dochia, Piatra cu bani, Piatra cioabanului, Scăldătoarea vulturului, Căciula dorobanțului (imaginea din dreapta). Chiar căciula: înaltă, dreaptă, cu virful ascuțit — aidoma acelor purtate odinioară de ostașii noștri.

Scene din viața lui Schulmeister

Farmacistul lui Napoleon, Cadet de Bassicourt, contemporan cu Schulmeister, pe care l-a cunoscut la Viena în 1809, a scris despre el cele ce urmează : L-am cunoscut în această dimineață pe comisarul general al poliției din Viena. El este un strasbourghiez cu numele de Charles Schulmeister, un om întreprinzător, cu o prezență de spirit care-l face să nu fie prins niciodată pe picior greșit, și cu un fler extraordinar. El a fost primul dintre spionii împăratului în campania din Germania ; a adus servicii care i-au dat dreptul la o rentă de 40 000 de franci. El face asupra vienezilor o impresie mai puternică decât un întreg corp de armată. Alura sa corespunde înaltei sale reputații. Are o privire vie și pătrunzătoare, o expresie hotărâtă, gesturile sale sînt scurte, energice, vocea îi este puternică, imperativă. Are natura unui veritabil pursinge. Pe fruntea lui sînt încrustate cicatrici adînci, mărturie ale ardorii depuse de el pe cîmpul de muncă.

Legenda a țesut în jurul personalității sale o bogată coroană de anecdote, mai ales pe tema facultăților sale inimaginabile de a se deghiza. El își putea schimba fizionomia în cîteva secunde. De altfel, contemporanii povestesc întâmplări care caracterizează posibilitățile surprinzătoare, excepționale ale acestui om.

Într-un mic salon situat la parterul palatului din Strasbourg, unde Napoleon acorda audiențe, s-a prezentat și Schulmeister în anul 1805. „Aveți recomandări ?” — îl întrebă Napoleon. „Nu am nici una, răspunse el ; mă recomand eu însumi”. „În acest caz nu pot să vă angajez”, răspunse tăios împăratul și dispăru într-o sală învecinată. În cîteva secunde, Schulmeister își încreți fața, schimbîndu-și atitudinea și îmbrăcămîntea. Împăratul reîntră în salon convins că interlocutorul lui plecase și zăbind un intrus strigă furios : „Cine sînteți și ce faceți aici ?” „Eu sînt Schulmeister”, răspunse spionul necunoscut. Napoleon îl angajă pe loc.

Constatînd într-o zi că locuința în care se afla era încercuită de forțele de poliție austriece, el se grăbi astfel încît izbuti să treacă prin cordon fără nici o dificultate, căci nimeni n-a recunoscut sub trăsăturile acestui bătrîn servil pe faim

mosul Schulmeister. Se mai povestește, de asemenea, că el a reușit, dîndu-se drept prinț german, să primească defilarea unui corp de armată inamic, ceea ce i-a permis, bineînțeles, să dea informații deosebit de precise statului major francez.

Altă dată, îmbrăcat în uniforma intendentului general, a asistat la un consiliu de război austriac prezidat de Francisc al II-lea. În prealabil el dăduse un milion intendentului cărui îi luase locul în consiliu.

În timpul bătăliei de la Wagram, fiind urmărit de aproape, era cit pe ce să fie făcut prizonier. El se rezeși într-o casă și cînd, cîteva momente mai tîrziu, soldații intrară înăuntru, ei văzură un bărbier care, avea toate atributele acestei profesii, coborînd scările foarte calm.

— Unde este spionul, trebuie să se fi refugiat în această casă, întrebă soldații.

— Nu aveți decît să urcați la primul etaj, răspunse Schulmeister ; fiind grav rănit, este întins pe un pat.

În timp ce soldații urcau, Schulmeister dispăru.

În anul 1805, el primi misiunea de a înmîna mesajul unui ministru francez către o înaltă personalitate din armata austriacă. Deghizat în giuvaergiu și încărcat cu bijuterii, diamante, avînd și niște prețioase pașapoarte asupra sa, el se apropie de liniile inamice. Fu însă trădat, arestat și percheziționat. Documentul se afla în fundul dublu al unei tabachere de aur. A fost găsit și citit în prezența sa, ceea ce era echivalent cu condamnarea la moarte. Cînd între timp căzuse înserarea, execuția a fost amînată pentru a doua zi. Schulmeister recunoscu atunci între santinele un dezertor francez. El îi promise o considerabilă sumă de bani dacă-i va aduce vin. Acesta acceptă. În curînd, toate santinelele adormiră, intrucît spionul avusese precauția să toarne cu abilitate o doză puternică de opiu în vin. El îmbracă uniforma unui soldat și, împreună cu complicele său, se duse la înalta personalitate și-i transmise mesajul pe care îl memorase. Apoi părăsi, fără prea mari dificultăți, tabăra austriacă.

VASILE MATEI

CEL MAI...

...folosit săpun în secolul 17 a fost săpunul de migdale.

...vechi document despre cultura viței de vie este un papirus egiptean, de acum peste 4 300 de ani.

...mare tablou din lume a fost pictat la 1846 de americanul John Bannard. Intitulat „Panorama fluviului Mississippi”, era realizat pe un rulou de pîn-

ză cu o lungime de peste 1 500 m și o lățime de 3,65 m. A ars în 1891.

...vîrstnic om de la noi a fost magistratul craiovean Ștefan Băjescu. El a trăit între 1807—1927, adică exact 120 de ani.

...scump tablou din lume este „Gioconda” de Leonardo da Vinci, evaluat la 500 milioane de franci francezi.

C. AUREL

DERUTĂ

— Văd în cărți, fără-ndoială Măritiș ne-ntirziat.

— Babă, pletele te-nșală, Tu nu vezi că sînt bărbat ? !

GHICITOAREA

— Citesc în cărți orice, Lansează o profetă. Și paradoxul e : Că ea-i analfabetă

PREDILECȚIE

— Care muzică, bădie Te dispune cel mai mult ?

— „Beat” îmi place să ascult Cel mai mult... la baterie.

EPIGRAME

TEODOR FRASIN

A fost realizat de o întreprindere din Franța, în scopul producerii gheții prin folosirea, ca unică sursă de energie, a căldurii de la soare. Instalația nu include nici o piesă mobilă și nu necesită nici un fel de întreținere.

În aparență simplu, noul tip de frigider este rezultatul mai multor ani de muncă pentru valorificarea unui fenomen bine cunoscut în chimia fizică: adsorbția, care constă în reținerea pe suprafața unui corp solid a moleculelor de gaz sau a unei substanțe aflate în soluție ori în suspensie. De altfel „Gaspard” nu înseamnă decât inițialele denumirii tehnice a frigiderului: generator cu adsorbție solară pentru producerea autonomă de refrigerare slabă...

Privit din afară, Gaspard seamănă cu oricare frigider, având însă deasupra un captator solar. Dar din interior lipsește componentele obișnuite, cum sînt motorul și compresorul. Aici, soarele face toată treaba. Alternanța de faze — evaporare (a lichidului) și condensare (a vaporilor) — se realizează în ritmul trecerii de la zi la noaptea, între un condensator plasat sub captatorul solar și un evaporator situat în corpul frigiderului.

Fără pic de zgomot

Este interesant felul în care lucrează Gaspard. Condensatorul lui conține cărbune activ care, prin șoc termic, — încălzire pînă la 500°—600°C —, capătă un foarte mare număr de pori microscopici, astfel încît un gram de cărbune ajunge să aibă o suprafață de contact de aproximativ 1 000 mp. În cursul nopții, timp în care compartimentul conținînd cărbune activ nu este încălzit, acest cărbune atrage și adsoarbe moleculele metanolului conținut de evaporator. Metanolul lichid se evaporă, producînd frig, astfel încît apa din jurul evaporatorului se răcește și se transformă în gheață.

În timpul zilei, cărbunele activ saturat de metanol este încălzit de razele solare. Pe măsură ce căldura crește, forța de adsorbție scade, iar moleculele de metanol sînt eliminate din porii cărbunelui activ, ca efect al fenomenului de desorbție. Ca urmare, metanolul se condensează și se scurge în evaporator.

GASPARD

frigiderul solar

De notat că între metanol și cărbune nu se produce nici o reacție chimică. Condensatorul și evaporatorul fiind legate etanș printr-un tub, nici aerul din exterior nu poate pătrunde, nici metanolul nu poate ieși, astfel încît cantitatea acestuia rămîne constantă.

În aceste condiții, sistemul nu necesită nici o componentă mobilă, ceea ce face ca întregul proces să se producă fără cel mai mic zgomot. În ce privește panoul solar, acesta nu trebuie deplasat, ci menținut permanent în aceeași poziție, orientat spre soarele aflat la zenit.

Într-o zonă însorită, un astfel de frigider, echipat cu un captator solar de un metru pătrat, poate produce, în 24 de ore, circa 5 kg de gheață la temperatura de —4, —7°C. Această gheață nu este foarte rece dar, pentru păstrarea alimentelor, a medicamentelor și a vaccinurilor, e satisfăcătoare și se înscrie în normele stabilite de Organizația Mondială a Sănătății. De alt-

fel, prototipuri ale frigiderului au fost testate în Senegal, Polinesia, Guyana și India, iar rezultatele au fost considerate bune.

Gaspard pe drumurile lumii

Totul, în ce-l privește pe Gaspard, pare foarte simplu. Cu toate acestea a fost nevoie de ani de muncă — în laboratorul de termodinamică a fluidelor din cadrul Centrului Național al Cercetării Științifice — și tehnici dintre cele mai avansate pentru a realiza compartimentele inalterabile și etanș ale frigiderului, pentru degazeificarea cărbunelui, astfel încît să i se asigure o înaltă puritate și, ca urmare, o eficiență ridicată a ciclului adsorbție — desorbție.

Acum, după ce prototipul a fost testat și s-a constatat că materialul adsorbant este stabil, nu se degradează, că instalația nu necesită nici reglaj, nici întreținere, creatorii lui Gaspard intenționează să-i lărgască aria posibilă de utilizare, și anume să-l adapteze cerințelor transportului cărnii și peștelui. Practic, se pune problema construirii unor camere frigorifice cu capacitatea de cîteva zeci de metri cubi (prototipul nu are decît 200 de litri), instalate la bordul navelor de transport sau pe autovehicule frigorifice, utilizînd, ca sursă suplimentară de căldură, gazele de eșapament.

Așadar, frigiderul solar are perspective. Dar, pentru a fi introdus în circuitul economic, el trebuie să învingă o barieră: prețul de cost care, pentru moment, e destul de ridicat, mai cu seamă dacă se are în vedere faptul că instalația e destinată, cu precădere, țărilor în curs de dezvoltare. Totuși, se consideră că, în condițiile unei producții de serie, bariera va putea fi depășită, astfel încît Gaspard să se impună în practică.

ADRIAN COSTA

Apa trece, pietrele rămîn

● Faima se rușinește dacă nu o cureți prin muncă în fiecare zi.

● Omul liber e acela care n-are nevoie să spuie nici o minciună.

● Frica are mai multă imaginație decît curajul.

● Cea mai mare rușine e cea pe care n-o vede nimeni: rușinea ta de tine însuși.

● Insulta e declarația înfringerii.

● Sînt succese care te înjosec și înfringeri care te înalță.

● Soarele răsare nu ca să apuie, ci ca să lumineze pînă apune.

● Întunericul nu se luptă cu lumina; el pierd din calea ei.

NICOLAE IORGA

PRIORITĂȚI ÎN PISCICULTURĂ LA NUCET

RECONSIDERAREA CARASULUI

Carasul, banalul pește de baltă, cu capul scurt și cu solzii mari, — rudă apropiată cu crapul —, se numără printre speciile nu prea dorite de către piscicultori. Chiar și la noi în țară, pe alocuri, au fost încercate felurite măsuri de stîrpire, însă viguroasa vietate acvatică nu numai că nu s-a pierdut, dar s-a instalat și mai virtos în mirifica lume de sub mișcătoarele luci de apă.

De altfel, tocmai această calitate deosebită, — vigoarea —, la care se adaugă și posibilitatea nelimitată a carasului de a se adapta la condiții de mediu, le-a atras luarea-aminte specialiștilor Constantin Vizitiu, Viorica Vizitiu și Florin Ene de la Stațiunea pentru producție și cercetări piscicole Nucet, județul Dimbovița. De mai mulți ani, propunându-și să valorifice în condiții de maximă eficiență carasul ca sursă de hrană ieftină, pe care ne-o pune la dispoziție natura, cei trei au inițiat un riguros și interesant studiu privind posibilitatea reproducerii dirijate a carasului argintiu. Cercetarea nu se dovedește tocmai lesnicioasă, însă este deosebit de pasionantă. Oare va aduce ea reabilitarea carasului, pește ce populează apele Europei numai de câteva decenii și pe care, pînă în prezent, multe voci continuă să-l considere specie nerentabilă?

REPOPULAREA APELOR DULCI

La Nucet se produc anual peste 260 000 000 larve de pește, aproximativ jumătate din întreaga producție realizată în România, pentru repopularea

apelor dulci din întreg teritoriul țării.

ACLIMATIZĂRI EFICIENTE

Prin contribuția specialiștilor de la Nucet, România este una din primele țări europene care au reușit să aclimatizeze unele specii de pești exotici, în stare să valorifice toate nivelurile trofice din iazuri (plante acvatice, zooplancton, fitoplancton și organisme animale sau vegetale în descompunere), asigurîndu-se astfel importante cantități de proteină animală cu un consum tot mai mic de furaje concentrate.

COLABORĂRI ȘTIINȚIFICE

Cercetătorii români întretin intense colaborări științifice cu piscicultorii din U.R.S.S., Bulgaria, R. D. Germană, Polonia și celelalte țări socialiste, avînd importante contribuții la înfăptuirea programelor stabilite pe linie de C.A.E.R. în domeniul lor de specialitate.

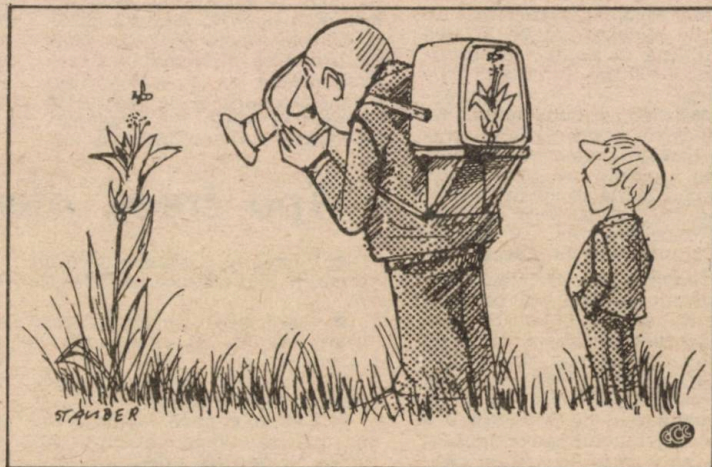
- Maril consumatori de ceai suferă mai puțin de carii dentare, datorită faptului că frunzele acestei plante conțin fluor.
- Anual, se deversează în Mediterana circa 12 000 tone minerale, 12 000 tone fenol, 60 000 tone detergenți, 100 tone mercur, 2 400 tone crom, 21 000 tone zinc și 320 tone fosfor. Apa Mediteranei se regenerează într-un interval de 80 de ani, așa că șansele...
- Cel mai vechi almanah cunoscut pînă acum s-a tipărit la Viena, în anul 1469.
- Cele mai vechi rețete medicale datează de peste 4 000 de ani. Ele se află incrustate pe o piatră găsită la Nipur, în Irak.

S-a constatat că:

- Un melc parcurge într-o oră, fără popasuri, aproape 5,40 m.
- Albastrul nu simbolizează doar cerul și apele. Pentru egipteni, albastrul era culoarea dolului, iar vechii greci o asimilau cu semnul puterii nelimitate a lui Zeus.
- Nağıțul, pasăre migratoare, zboară cu o viteză de 150 km pe oră, putînd, astfel, traversa Atlanticul într-o zi și o noapte.
- Pe mica insulă Frandjost, din Oceanul Indian, trăiesc peste 1 000 de pisici. Alte viețuitoare nu există. Ele au rămas de la un echipaj care, în 1890, a debarcat dintr-o navă. Cu vremea, întregul echipaj a decedat. Pisicile se hrănesc cu raci și pești. Aceste feline au învățat să prindă pești cu o... pricepere pescărească.
- Lacul Bulunkul, din Tadjikistan, are cele mai reci ape din lume. Iarna, în această zonă, temperatura coboară sub -60°C , iar la nivelul solului se înregistrează chiar -75°C .

A. IVAN

Alese și culese de
ILIE CIUTESCU

Ca de obicei

de JEVGEN IURIE (U.R.S.S.)

— O să mă întind să trag un pui de somn de vreo jumătate de oră — i-am spus după masa de prinz. Asta a fost scinteia care a provocat incendiul de sub acoperișul nostru.

— Nu știi altceva decât să mănânci, să dormi și să te îngrași, s-a supărat nevastă-mea. Alți bărbați își mai găsesc câte ceva de lucru pe acasă. Își sapă grădina, repară mobilele, sau chiuveta. De ce toți vecinii au grijă de familiile lor, iar tu n-o faci ?

Eu n-am văzut pe nici unul din ăștia — mi-am zis, și am întrebat pentru orice eventualitate :

— Dar ce trebuie făcut ? Știam că în grădină nu-i nimic de lucru în perioada

aceea, la timplărie nu mă pricep și nici la hidraulică, iar fierul de călcat, robotul și mașina de spălat funcționează ireproșabil.

— Cel căruia trebuie să-i arăți cu degetul ce are de făcut este un foarte slab...

Ea n-a apucat să termine, iar eu am încercat să adorm, dar fără succes pentru că atunci când era mai-mai să mă ia somnul, am auzit din nou vocea ascuțită a nevesti-mii.

— Uită-te pe fereastră ! Vecinul taie lemne.

— Păi noi avem încălzire centrală.

— E tot una, el taie !

M-am sculat ca opărit și am alergat la cămară. În afară de ciocan și câteva

cuie ruginite nu mai erau acolo alte instrumente. Am luat ce am găsit și m-am apucat de lucru. Am bătut cinci cuie pe coridor și șase în bucătărie. Cuiele intrau cu greutate în pereți, iar pe podea cădeau tencuiala și bucăți de cărămidă în timp ce eu cântam vesel.

— Ce faci acolo ? mă întrebă nevasta cu spaimă în glas.

— Trebuie să mă gândesc la viitor — i-am declarat. Am hotărât ca de luni să mă apuc de pictură. Bat cuiele din timp, pentru a-mi agăța tablourile.

Soția privi peretele, dădu din cap și-mi spuse cu bună-tate :

— Lasă, iubitule. Du-te și te întinde și dormi puțin după-amiază.

— Ce să fac, am oftat eu. Va trebui, ca de obicei, să cedez în fața ta.

Traducere de
VASILE MATEI

FIECARE CU PROVERBUL LUI

❶ Fiind cu musca pe căciulă, a căzut ca... musca-n lapte (un recidivist).

❷ Cine se scoală de dimineață, doarme la serviciu (un chiulangiu).

❸ Greu la deal cu boii mici — când e... Dealul Mare (un bețiv).

❹ Nu există pădure fără uscături — și fără resturi de mâncare (un „excursionist“).

❺ Nu te întinde mai mult decât ți-e plama, că-ți rămîne... capul descoperit (un gestionar).

D. C. MAZILU

Despre cai

În 1949, pe fundul unei mine de cărbuni din Tamines (Belgia), un cal care era folosit pentru transportul vagonetelor a început deodată să galopeze, îndreptându-se spre ieșire. Minerii au luat-o și ei la goană spre ieșire. Zece minute mai târziu, în tunelul respectiv a avut loc o puternică explozie în urma emanației de gaze.

Imbolnăvindându-se după ce a stat zece ani într-o mină, un cal a fost scos la suprafață. El a privit câteva minute împrejur, ca și cum s-ar fi străduit să-și adune amintirile, apoi s-a îndreptat cu precizie spre grajdul unde trăise înainte de a fi fost coborît în mină.

Un cal a fost vândut din hergheliile de la Uralsk și transportat cu trenul la Kiev. Scăpat de sub supraveghere, viteazul patruped a reușit să „evadeze”, înapoiindu-se „acasă”. După 20 de zile se afla la locul său de baștină, parcurgând 1 500 km.

Vaino se numea calul unei familii din Helsinki, care timp de 12 ani și-a plimbat stăpînii, duminică, prin oraș. Când aceștia și-au cumpărat mașină, renunțînd la trăsura învechită, Vaino s-a supărat. El a așteptat într-o duminică pînă ce toți ai casei s-au așezat la masa de prinz și, cu copitele, a început să lovească furios mașina, provocîndu-i serioase stricăciuni...

Întîmplări cu țărani

La 68 de ani, Ion D. Marin, țăran cooperator dintr-o comună din Bărăgan, ajunge la medic, la oraș, la un specialist neurolog. Așteaptă cit așteaptă, și cînd crede că e timpul, bate la ușă și intră.

— Ce este ?

— Domnule doctor, sînt bolnav. Poate îmi dați ceva buline, sau mă puneți la raze.

— Fișă ai ? Văd că nu mi-au trimis-o.

— N-am. Că dacă pînă acum n-am avut vătămătură, de ce să fi mers la doctor ?

— Și acum ce simți ?

— Mă doare rău de tot capul. Simt că îmi pleznește. Și cînd merg, mă ia cu amețeală. Vine un vuiet mare, ca de apă, apoi mă acoperă un nor negru. Nu mai văd, nu mai aud.

— Bun. Astea sînt simptome generale. Dar în particular ? Ceva, în mod deosebit...

— Uneori aud voci, care însă nu sînt.

— Voci ? Ce voci ?

— Mă scol noaptea, că mi se pare că a cîntat cocoșul de ziuă. Dar nu e, că e beznă.

— De ce nu tai cocoșul ?

— Nu mă lasă baba. Zice că așa cocoș bărbătesc, mai mare dragul să-l ai. Face fala gospodăriei. Mai zice că eu...

— Bun. Și ce simptome mai ai ?

— Cu oile.

— Ai și oi ?

— Am. Au fătat 13 miei.

— Nu te cred ! De ce n-ai adus unul, să-l văd ?

— Ar fi fost păcat, domnule doctor. Sînt de lapte și nu mă lasă inima să-i despart de mamele lor. Știi cum plîng ? Ca niște copii, cînd îi iei de lîngă mama lor.

— He ! În tavă, la cuptor, n-ar mai plînge. Împănăți cu usturoi... He ! He !

— Mai e ceva, domnule doctor. Purcelul... Cînd mă vede, fuge de rupe pămîntul și ia un pai în gură.

— Un pai, sau un măr ? He, he !

— Păi, domnule doctor, de la cooperativă nu primim decît produse locale. Mere nu se fac la noi.

— Grîu, adică făină și car-

tofi, și mai ce ?

— Păi, tot ce este nevoie. Dar numai dacă îți faci normele.

— Sigur, sigur, nici muncă fără pîine, nici pîine fără... Și ai venit la mine așa, cu mîna goală ?

— Păi nu v-am dat trimitera de la medicul de co-

CONFUZII

mună ? El zice că e grav, că numai un specialist poate să...

— Bine, bine. Așteaptă dumneata afară.

A așteptat. Ceasuri întregi. Unii intrau în cabinet cu sacose încărcate și ieșeau cu ele goale. La plecare, erau ușurați — la propriu și la figurat. Tirziu, seara, a fost invitat înăuntru.

— Uite, bade, i-a zis medicul, am cercetat mult la cazul dumitale. Este grav. Practic de mult medicina la oraș. Dar încă n-am întîlnit un asemenea caz. (În acest timp gîndea : „Să vină la mine cu mîna goală, cerîndu-mi să-l

tratez. Cred că este nebun, adică are ceva la cap. Cu adevărat nebun“)

— Nu spuneți vorbă grea, domnule doctor. Eu, niciodată...

— Poftim rețeta. Călătorie sprincenată.

— Mulțumesc. Dar, domnule doctor...

— Ce mai este ?

— Am auzit atîtea vorbe rele despre unii medici, că fără plocon ei nu... Văd că dv. sînteți un om deosebit de ceilalți. Nu așteptați plocon. Așa că vă mai rog ceva. N-ați putea și pentru baba mea... Că la vîrsta ei, nu cred că este chiar cum ar trebui să fie...

PAUL URDEA

pietrele rămîn

● Conștiința cea mai clară să poruncească, nu îndrăzneala cea mai mare.

● Dacă tu aprinzi focul, nu ești sigur că-l poți și stinge.

● Toate zilele-ți vin înainte cu daruri pe care de cele mai multe ori nu știi să le alegi.

● În cetatea dreptății tale poți fi ucis ; invins însă nu.

● Caută la ce răspunde omul, dar uită-te mai ales la ce întreabă.

● Prost nu e acel ce nu înțelege unele lucruri, cît de multe, ci acela care le înțelege pe toate pe dos.

● Cei mai mulți bătrîni nu știu să întrebuințeze tînețea ce le-a rămas.

● Cînd chemi la muncă, să-ți văd sapa în mină.

NICOLAE IORGA

Apa trece,

IEUD —

veche vatră de țară, leagăn al unor mari valori naționale

Localitatea se află în Maramureș, pe firul frumoasei Văi a Izei, nu departe de Sighetu Marmăției. Aici ființează, încă din anul 1364, unul din cele mai vechi monumente medievale din țară — Biserica din Deal, veritabilă operă istorică de artă, lucrată de meșterii vremii numai în lemn. Între 1391—1393, adică acum aproape 600 de ani, în acest lăcaș de cultură a fost scris așa-numitul „Codice de la Ieud“, cel dintâi text în limba română.

Din vatra străvechii așezări maramureșene s-a ridicat **Bogdan-Vodă** care, refuzând supunerea față de regele Ungariei — stăpîn vremelnice și fără „cheag“ al meleagurilor maramureșene — a fost nevoit să treacă peste munți, în Moldova.

În Ieud își are obârșia cărturarul revoluționar pașoptist **Andrei Mureșanu**, al cărui imn, „Deșteaptă-te române!“, a rămas nepieritor în tezaurul culturii noastre naționale.

În Ieud s-au ivit alte personalități maramureșene, certe valori ale spiritualității românești, printre care dr. **Ioan Mihaly de Apșa**, autorul vestitelor „Diplome maramureșene“, și pictorul **Ioan Bîlțiu Dăncuș**.

Nu întimplător, tocmai aici, — în această veche vatră de țară, leagăn al unor mari valori spirituale naționale —, din doi în doi ani, deci și în 1990, sub genericul „Codicele de la Ieud“, sint organizate prestigioase colocvii științifice la care participă specialiști din întreaga țară pentru a prezenta cele mai noi descoperiri, mereu mai multe și mai edificatoare, cu privire la vechimea și tradițiile culturii românești.

I. AUREL

REDESCOPERIRE ARHEOLOGICĂ

După șase decenii, peste 300 de obiecte de o valoare excepțională din comorile faraonului Tutankhamon au fost redescoperite într-un castel britanic. Este vorba de castelul lordului Carnarvon, cel care, în 1922, a finanțat expediția arheologică a lui Howard Carter, descoperitorul mormintului celebrului faraon.

Respectivele obiecte au cunoscut o istorie cît se poate de sinuoasă. În 1924, fiul lordului Carnarvon a intentat un proces autorităților egiptene pentru dreptul de moștenire a comorilor descoperite. Întors în Anglia după pierderea procesului, el a interzis orice menționare a obiectelor păstrate la castel și abia acum comoara faraonului a fost descoperită pentru a doua oară. Printre obiectele redescoperite se numără un bust sculptat în lemn al faraonului Amenophis al III-lea, bunicul lui Tutankhamon, realizat cu aproape 3 200 de ani în urmă.

Cea mai...

...mică marcă postală din lume are dimensiunea de 3 mm². Ea a fost emisă în Columbia, în 1863.

...veche monedă metalică a fost bătută în secolul 8 î.e.n., în fostul regat al Lidiei, din Asia Mică.

...lungă frază din literatura clasică se află în „Mizerabili“ lui Victor Hugo. Ea este alcătuită din 823 de cuvinte, 93 virgule, 51 punct-virgule și 4 linioare.

...plimbata femeie din secolul trecut a fost englezoaica Isabella Luky Bishop (1831—1904), care a reușit să facă de trei ori inconjurul lumii. Drept răsuflare, la 1892, a fost prima femeie primită în „Societatea Regală Britanică de Geografie“.

...rezistentă hirtie a fost creată de specialiștii ucraineni. Ea rezistă la temperaturi de peste 100 grade Celsius.

...teribilă otrăvă a fost extrasă recent din peștele-lună. Se numește tetradoxină și este de 160 000 de ori mai puternică decît vestita otrăvă indiană, curara.

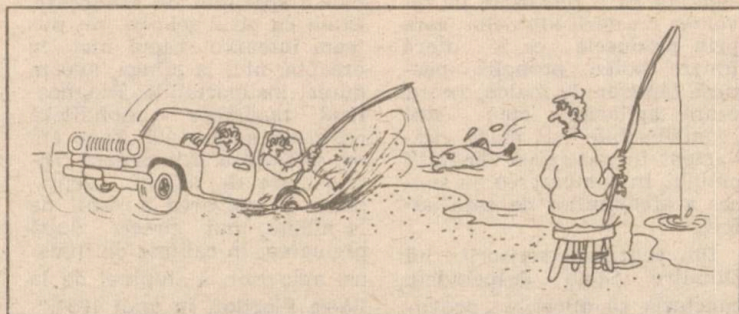
...veche chitanță de imprumut bănesc — cunoscută pînă în prezent — datează din anul 109 î.e.n. Ea a fost scrisă pe papirus în vechiul Egipt și prevede o dobîndă de 100 la sută.

AUREL CODREANU

MORALA UNEI FABULE

Deosebit de greier care
De la furnici cere mîncare,
Aven în specia umană
Acea figură groblană,
Cu simțurile degradate :
Pretinde ca s-o ții în spate !

ION MARINESCU

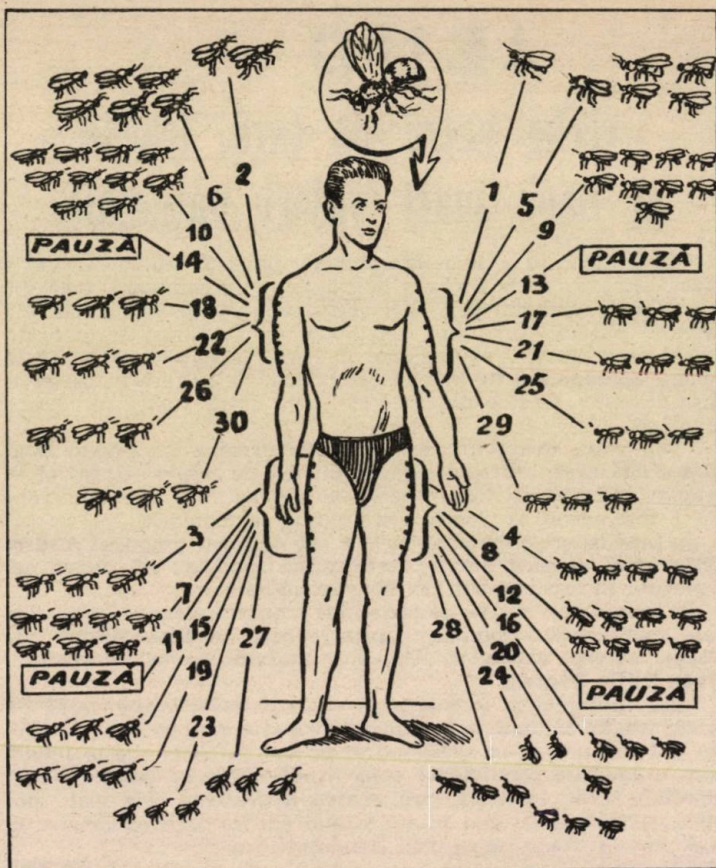

S-A
INTÂMPLAT
ÎN
VALEA
FLORILOR

Aventura unui apicultor

Nu demult, am primit la redacție o scrisoare din partea unui vechi și experimentat apicultor, pe nume Dumitru Stoia, din orașul Turda, județul Cluj. Expeditorul misivei ne relatează cu lux de amănunte întâmplări din activitatea sa de crescător de albine și, în legătură cu aceasta, teribila aventură trăită la o stupină mare din Valea Florilor, situată la o depărtare de aproximativ 25 kilometri de Turda. De fapt, ar trebui să menționăm că scrisoarea cititorului nostru poate fi considerată ca o pledoarie în favoarea creșterii albinelor, care prin produsele ce le oferă (miere, polen, propolis, păstură, lăptosor de matcă, venin, ceară, apilarnil etc.) sînt „contribuabile” de mare randament în păstrarea sănătății omului, în combaterea cu succes a afecțiunilor de care suferă.

Din cuprinsul scrisorii lui Dumitru Stoia desprindem concluzia că durerile provo-

Schema cu locurile cele mai potrivite pentru aplicarea înțepăturilor de albine, după indicațiile date de doctorul N.P. Ioiris. Cifrele arată ziua, locul și ordinea aplicării albinelor, iar numărul albinelor ce se folosesc în fiecare zi este indicat chiar în desen.

cate de reumatism sau spondiloză pot fi „luate cu mîna” cu ajutorul unui tratament pe bază de venin de albine, avînd ca exemplu concret propria persoană.

„Am suferit ani și ani de zile din cauza reumatismului — afirmă el. Nu mai aveam nici o speranță de vindecare. Eram cu gîtul țeapăn, nu puteam întoarce capul nici la dreapta, nici la stînga, aveam dureri insuportabile. Diagnosticul medicilor: spondiloză cervicală și dorsală. Zece ani am dus-o așa. Ajunsesem într-o stare de adîncă depresiune. Și salvarea a venit de la albine, mai precis după preluarea, în calitate de maitru apicultor, a stupinei de la Valea Florilor, în anul 1957.”

Ce s-a întîmplat atunci? Cum s-a produs acest... miracol? Prin ce încercări a trecut Dumitru Stoia? Iată întrebări al căror răspuns îl găsim chiar în relatarea sa.

„După preluarea stupinei de la Valea Florilor, m-am dus două zile la rînd să fac controlul amănunțit la toți stupii. Mască (obrazarul) se afla la 50 de kilometri de acolo, la stupina mea personală. Ce era să fac? Am lucrat toată ziua fără mască, pe un timp călduros și frumos. Fără să țin cont de înțepături și de agresivitatea albinelor, cu care eram de altfel obișnuit, am lucrat cu spor, dezbrăcîndu-mă chiar și de cămașă. În prima zi am controlat 18 stupi din 35, în care timp am fost

înțepat de foarte multe albine la cap, pe spate, la față și pe miini. Mă spălam cu apă rece și lucram mai departe.

Cred că în prima zi am fost înțepat de circa 70—80 de albine. Eram congestionat, urechile îmi zvîneau, iar înima îmi bătea serios, nu glumă. Nu m-am descurajat, și mă spălam mereu cu apă rece, făceam exerciții de expirație și inspirație. La orele 17 m-am suit în tren și am ajuns cu bine acasă.

Spre știință, trebuie să spun că eram de multă vreme imun la înțepăturile de albine, adică la venin, nu mă umflam la față, iar 10—15 înțepături constituiau ceva obișnuit pentru mine.

A doua zi am plecat din nou la stupină, cu trenul de dimineață. Mai aveam de controlat restul stupilor. Eram tot fără mască. La fel ca în prima zi, s-au repetat înțepăturile, senzațiile de durere, înima îmi bătea năvalnic, urechile îmi vijăiau. Mă mir și azi cum am suportat toate aceste încercări care, datorită neprevăderii, puteau să-mi provoace chiar și moartea. Zic și acum că am avut noroc. În concluzie, vreau să arăt că, datorită numeroaselor înțepături cu venin de albine, am scăpat de durerile și anchilozările provocate de reumatism și spondiloză. De la această întâmplare au trecut foarte mulți ani, iar eu nu mai știu de suferință, am uitat ce înseamnă reumatismul sau spondiloză.

În încheierea scrisorii sale, apicultorul Dumitru Stoia se declară adeptul ideii și susține cu tărie că tratamentul cu venin de albine este aproape miraculos, dar cere voință și răbdare, necesită, totodată, supravegherea strictă a medicului.

În acest scop, vom prezenta schema și indicațiile date de doctorul N.P. Ioiris, candidat în științe medicale, din Moscova. Rezultă de aici că înțepăturile de albine, când sînt întâmplătoare și în mică măsură, nu vindecă reumatismul. Este nevoie să se ajungă în mod schematic și științific la un număr precis de înțepături, care să producă o saturație în organism, putînd conduce la vindecare. Iată și cîteva detalii privind schema aplicată în U.R.S.S. cu bune rezultate:

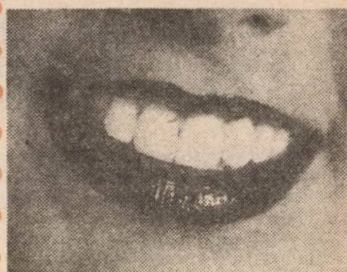
Schema este stabilită pen-

tru două luni de tratament la domiciliu. Timp de 10 zile, progresiv, (în prima zi una, în a doua zi două, în a treia zi trei...), se ajunge la 55 înțepături de albine aplicate în zonele interesate. Se face o pauză de 4 zile și se aplică în continuare cîte 3 înțepături, schimbînd de fiecare dată locul de înțepat, respectiv mușchii de la cele două brațe și pulpele picioarelor, pînă se împlinesc 30 de zile, cînd se ajunge la un total de 103 înțepături de albine. După aceleași criterii se face a doua serie a tratamentului la domiciliu, respectînd schema arătată aici și în felul acesta în organism s-a acumulat veninul de la 206 albine, tratament care — susține autorul — este suficient pentru eliminarea durerilor și anchilozărilor provocate de reumatism și spondiloză.

În legătură cu aceasta, l-am consultat și pe doctorul Alexandru Partheniu, specialist în domeniu, care ne-a declarat: „Tratamentul antireumatismal cu ajutorul înțepăturilor de albine, tratament cu certe reușite în U.R.S.S., China, Cehoslovacia și în alte țări, nu poate fi aplicat oricum. Veninul de albine, mai puternic chiar decît veninul șarpelui Cobra, poate fi folosit numai dacă este administrat direct prin înțepătura de albine și sub o strictă supraveghere din partea medicului specialist în asemenea tratamente. Aceasta mai ales pentru a evita unele accidente care pot fi și mortale.”

Aventura de la Valea Florilor redeschide dosarul reumatismului și relansează promovarea cu mai mult curaj a tratamentului acestei maladii cu ajutorul veninului de albine. Specialiștii au cuvîntul.

NICOLAE BUICA

Vitele fermierului Tom Bishop, din Iowa (S.U.A.), erau victimele frecventelor accidente produse de viteza excesivă cu care circulau mașinile pe șoseaua din apropierea fermei sale. Exasperat, dar și inventiv, Bishop a montat un panou pe care scrie: „Atențiune, teren de

Să zîmbim

nudism“. De atunci, afirmă dinșul, nici o mașină nu depășește 30 km pe oră.

Un fermier canadian dintr-o localitate din apropiere de Toronto a avut năstrușnica idee de a-și oferi vaca pentru... reclamă. Ideea era nu numai năstrușnică, dar și profitabilă, fermierul cerînd pentru agățarea unor panouri de publicitate în spinarea animalului suma de 500 de dolari. Curios este că proprietarul unui motel a acceptat să i se facă această reclamă excentrică, în ideea că va fi citită.

În statutul Societății pentru protecția animalelor din orașul Ballin (Belgia) se spune: „Fiecare membru al societății este obligat în fiecare lună să umble înhamat la plug trei ceasuri, pentru a-și face o idee despre munca pe care o îndeplinesc în fiecare zi vitele de tracțiune“.

EMILIA SĂLCEANU

O ipoteză privind graiul articulat

Graiul articulat ar fi început în urmă cu peste 200 000 de ani, odată cu producerea unor mutații genetice la sexul feminin, transmise ulterior pe linia maternă, pe continentul african — afirmă profesorul de biochimie Allan C. Wilson de la Universitatea din California. Potrivit acestei teorii, după ce descendenții femeii africane, care ar fi pronunțat primul cuvînt, au colonizat regiunile din nord, învățîndu-i pe locuitorii acestora limbajul articulat, s-a pus începutul cu început capăt „tăcerii” în Europa și Asia.

Omul de știință american recunoaște că teoria sa este speculativă, dar afirmă că ea s-a bazat pe studii comparative genetice în diverse regiuni ale lumii.

NECTARINELE — piersici sau prune?

Nectarinul este o mutație naturală, spontană a piersicului. Pe plan mondial apare în cultură prin numeroase soiuri, cu diferite epoci de maturare, conveierul varietal fiind extins în medie pe aproape 3 luni, fapt ce permite o aprovizionare ritmică cu fructe.

Nectarinul intrunește o serie de particularități biologice și agronomice importante, și anume: este precoce, nu prezintă periodicitate de rodire, iar în condiții pedoclimatice favorabile dă producții mari și constante an de an. Pomii valorifică în mod rentabil și terenurile nisipoase, mai ales cind li se aplică o agrotehnică diferențiată în ceea ce privește metodele de plantare și lucrările solului.

Valoarea alimentară a nectarinelor este ridicată. Ele conțin zaharuri (9—12%), acizi (0,5—0,90%), substanțe pectice (0,3—0,63%), vitamina C (5,2—18,7 mg%), săruri minerale și alte substanțe necesare organismului omenesc. Sucul nectarinelor are reacție alcalină, constituind un regulator în digestie. Ca și piersicile, ele contribuie la refacerea hemoglobinei și a globulelor roșii din sânge, fiind indicate în alimentația persoanelor anemice.

În comparație cu alte specii pomicele, cultura nectarinului deține unul din primele locuri în privința rentabilității, datorită însușirilor gustative deosebite, aspectului și aromei, precum și importanței în nutriție.

Nectarina este o piersică cu pielea netedă, (fără puf), pe care consumatorul neavizat o consideră drept un fruct hibrid, provenit din încrucișarea piersicului cu prunul. Dar nectarinul este, cum am spus, o mutație naturală a piersicului, constind din afectarea unui singur locus, responsabil de pierderea pubescenței fructului. Studiile întreprinse au dovedit că țara de origine este China, de unde s-a răspândit acum circa 2000 de ani. În Turkestan, nectarinele par a fi fost cunoscute chiar mai înainte.

Aparute în Europa și în S.U.A., nectarinele nu au rezistat prea mult, pînă cind practic nu s-au mai întîlnit în livezi. La baza dispariției lor au stat mai multe considerente, în special faptul că soiurile de atunci prezentau un mare număr de defecte, care au făcut cultura și comercializarea destul de dificilă.

În prezent, asistăm la o nouă expansiune a acestei culturi, care a înregistrat în ultimii 5—6 ani un interes crescînd în multe țări. Specia s-a extins considerabil în Statele Unite ale Americii, în Europa, U.R.S.S., Canada, Australia, Noua Zeelandă. În ultimii ani, cercetările întreprinse în special în S.U.A. au permis obținerea și comercializarea unor noi soiuri, mult mai productive și mai rezistente.

Interesul pentru această specie este foarte pronunțat, încît chiar cu riscul de a face greșeli în ceea ce privește soiurile, unii producători preferă să planteze rapid nectarine, în timp ce alții au început chiar să supraaltoiască nectarine pe piersici tineri.

Specialiștii care au examinat cu multă atenție această problemă sînt în unanimitate de acord cu extinderea culturii, cu prudență și cu asigurarea unui sortiment eșalonat pe o perioadă cit mai lungă de consum, în care soiurile să aibă fructe cu aspect comercial cit mai atrăgător.

Trebuie subliniat și faptul că fructele fiind necunoscute marelui public, se cer prezentate de asemenea manieră încît să primească rapid adeziunea și aprecierea de fructe excelente.

Teama de supraproducție de piersici pe piață, aspectul atrăgător al nectarinelor și prețul obținut pe ele în ultimii ani au încurajat numeroși producători să planteze această specie nouă, care li se pare promițătoare. După cum am mai menționat, în ultimii ani au fost înregistrate progrese importante în ce privește crearea de noi soiuri de nectarin. Obținerea acestora, plecînd în general de la hibridarea controlată, a permis ameliorarea în special a calibrului fructelor, citeodată chiar în detrimentul calității. Ameliorarea rusticității (a adaptabilității la climă) și a productivității a contribuit și mai mult la extinderea culturii.

Date cu privire la vechimea culturii nectarinului pe teritoriul țării noastre nu există, dar se presupune că a fost introdus în momentul colonizării Daciei de către romani.

Însă abia în 1781, Carra, în „Historie de la Moldavie et de la Valachie”, menționează existența certă a nectarinului în țara noastră. Unele referiri mai clare apar doar între cele două războaie mondiale, cînd s-au introdus în cultură o serie de soiuri din Franța și Italia. Cultura acestei specii s-a făcut o bună perioadă de timp în regiunile de șes, în grădinile de lîngă locuințe, pe suprafețe restrînse. Concomitent cu acțiunea de extindere a suprafețelor cultivate cu piersic, pe baza studiilor întreprinse de stațiunile experimentale ale I.C.C.A. și apoi I.C.A.R., s-a stabilit să se introducă și unele soiuri străine valoroase de nectarine.

De o atenție deosebită s-au bucurat piersicul și nectarinul după cel de al doilea război mondial, cînd cultura lor s-a extins mult, de circa 3—4 ori, cu precădere în 4 zone mari, cu condiții climatice favorabile, cum sînt Dobrogea

(de-a lungul litoralului), Cimpia Română de vest, zonele nisipoase de pe marginea Dunării și centrul Cimpiei Române. Odată cu creșterea suprafețelor, s-a procedat în anii din urmă (1980—1985) și la înnoirea sortimentului, introducându-se în cultură soiurile cu pulpă galbenă, cu epoci de coacere diferite, soiuri precoce și productive, capabile să satisfacă cerințele tot mai mari ale pieței.

Pentru valorificarea potențialului productiv al acestei specii, se prevede modernizarea plantațiilor existente și înființarea de noi livezi, cu soiuri cât mai bine adaptate condițiilor pedoclimatice, cu epoci diferite de maturare, productive și de calitate superioară. Încă din 1971, Institutul de cercetări și producție pentru pomicultură Pitești — Mărăcineni

a inițiat un program de ameliorare genetică, pentru obținerea de soiuri noi de pierșici și nectarine, în colaborare cu Universitatea Rutgers din Statele Unite ale Americii. Astfel, au fost obținute primele două noi soiuri de nectarin omologate în 1984 la S.C.P.P. Constanța: Romamer 1 și Romamer 2, care au intrunit obiectivele propuse în programul de ameliorare.

Intrucit sortimentul de nectarine din țara noastră, cu toate succesele obținute până în prezent, este relativ restrins, eșalonat pe o perioadă încă nu prea lungă de timp, cu o producție ce nu se ridică la nivelul scontat, este necesară crearea unor soiuri autohtone, competitive cu cele mai bune soiuri străine, bine adaptate condițiilor pedoclimatice, în vederea extinderii culturii pe suprafețe mari.

Ing. ANTONIA IVAȘCU

Să zîmbim

„Unde a dispărut boul” — s-a întrebat țăranul Rambaud din satul Les Sables-d'Olonne. Văzuse animalul său (600 kg greutate) doar cu puține clipe înainte. Îl căută prin împrejurimile gospodăriei. Dar în zadar. Întors în casă, gospodarul a avut surpriza să vadă animalul „instalat” în fața ecranului de tele-

vizor. Se transmitea cursa ciclistă „Tour de France”.

Țăranul Raymond Edwards din Kent, Anglia, s-a străduit multă vreme să predea caprelor sale limba spaniolă. El citise într-o circulară a Ministerului agriculturii că animalelor exportate le vine adesea greu să înțeleagă comenzile noilor lor proprietari. Drept care, țăranul ingenios, înarmat cu un dicționar, își mîna caprele la păscut folosind îndemnuri în limba...spaniolă.

În anul 1976, mumia lui Ramses al II-lea a fost dusă în Franța pentru a fi conservată. Oamenii de știință au constatat atunci că în stomacul faraonului se află frunze de tutun. Dar această plantă a fost adusă din America în secolul al XVI-lea! De abia după opt ani specialiștii care au participat atunci la cercetări s-au încumetat să-și spună părerea.

Frunzele de tutun și celelalte elemente erau folosite la îmbalsămare. Nicotina constituie unul din componentele care au slujit la conservarea corpului imediat după moartea faraonului. De aici rezultă că această

RAMSES AL II-LEA ȘI TUTUNUL

plantă trebuie să fi fost cunoscută în Egiptul antic și că nu avem de-a face cu un nou fals arheologic.

Anumiți cercetători avansaseră ipoteza că adevărata patrie a tutunului este Asia și că el a fost cunoscut în China. Știm că în China fumatul era cunoscut. Problema este ce se fuma: plante cu acțiune narcotică, cinepă sau tutun. Dă de gîndit faptul că în Orientul Îndepărtat tutunul are diferite denumiri locale, în timp ce în alte regiuni ale lumii numele acestuia se trage de la cuvîntul „tabaco”. Dacă, în vremurile lui Ramses al II-lea, tutunul era cunoscut deja în Asia, el ar fi putut fi adus de negustori în Egipt. Este însă posibil ca egiptenii să fi cunoscut tutunul aducîndu-l chiar ei din continentul Americii. Că o astfel de călătorie a fost posibilă în vremurile faraonilor, a dovedit-o Thor Heyerdahl care, în anul 1970, a traversat Atlanticul pe pluta „Ra II”, construită din vrejuri de papirus, fără folosirea cuielor, deci conform posibilităților tehnice ale egiptenilor antici. Acest experiment a avut un scop concret: să dovedească faptul că egiptenii antici puteau să ajungă în America. Istoria tutunului se potrivește foarte bine cu această ipoteză.

Oare descoperirea frunzelor de tutun din stomacul lui Ramses al II-lea are să provoace o revoluție sui-generis în istoria civilizației?

FĂRĂ CUVINTE

Animale sălbatice care folosesc... unelte

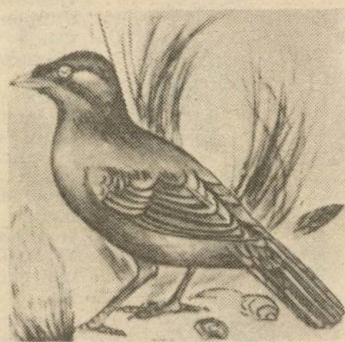
Puține animale folosesc unelte pentru a-și procura hrana. Vidra de mare din California (*Enhydra lutris ne-reis*) aduce o piatră din fundul mării, și-o așază pe piept (în timp ce plutește cu burta-n sus) și se servește de ea pentru a strivi racii și scoicile pescuite. Uneori se folosește și de o a doua piatră, ținută într-una din labe, pe care o manipulează ca pe un ciocan. De asemenea, mangusta dungată (*Mungos mungo*), mamifer carnivor din familia viverride, obișnuiește să spargă coaja ouălor aruncându-le spre o piatră mare, sau chiar azvirlind pietre asupra oului.

Unele păsări nu se lasă nici ele mai prejos. Cînteza-ciocănitore din Galapagos (*Camarhynchus pallidus*), a ajuns la iscusința de a smulge cu ciocul un ghimpe dintr-un cactus, de ascotoci cu el prin crăpăturile și spațiile libere din lemnul mort și scoarța copacilor și de a prinde gîndacii

și păianjenii izgoniți astfel. Pasărea cu dormitor de satîn (*Ptylonorhynchus violaceus*) în timpul jocului nupțial își zugrăvește cuibul cu cărbune, folosind un pămătuș de scoarță de arbore ținut în cioc. S-a constatat că și vulturul alb egiptean (*Neophron percnopterus*) obișnuiește frecvent să

spargă ouă de struț lovindu-le, de repetate ori, cu pietre pe care le ridică în cioc și le azvîrle puternic. La fel procedează și uliul australian (*Hamirostra melanosternon*), care aruncă cu pietre asupra ouălor păsării emu. Pescărușii, pentru a ajunge la carnea unor scoici cu cochilie dură, se înalță în zbor și le dau drumul pe stînci sau șosele.

De la una la alta

- Statul în picioare este mult mai obositor pentru organism decît mersul pe jos, deoarece pentru păstrarea echilibrului este nevoie de activitatea a peste... 300 de mușchi!

- Lava vulcanică este uneori atît de fierbinte încît, chiar la un an de la erupție, poate servi la prăjitul ouălor.

- Dintre animalele de uscat, cel mai bun înotător este ursul alb. Uneori poate fi întîlnit în ocean la cîteva sute de kilometri depărtare de tărîm.

- S-a constatat că stridia își deschide cochiliile și începe să înghită hrana exact în momentul cînd luna trece deasupra meridianului la care se află ea.

CÎȚI DRAGONI SÎNT ÎN REALITATE ?

Pe malul nordic al lacului Beihai, din parcul cu același nume situat în Beijing, se înalță un zid din teracotă, înalt de 6,9 m, lung de 25,52 m și gros de 1,42 m. Împodobit cu un basorelief prezentînd dragoni, el a fost ridicat inițial ca un paravan în fața Sălii Dayuanjingzhibao. Ulterior, sala a fost distrusă de un incendiu, dar zidul a rămas.

Nu puțini oameni credeau că pe fața și pe spatele zidului sînt sculptați numai cîte nouă dragoni, zburînd printre nori deasupra valurilor mării. Dar, în realitate, numărul lor este cu mult mai mare.

În afara celor 18 dragoni de pe ambele părți ale zidului, pe coama lui orizontală se găsesc încă 18 dragoni : în fața și în spatele crestei mai există cîte nouă. Pe ambele laturi ale coamei sînt doi „chiweni” (al doilea fiu al dragonului), iar pe corpul fiecărui „chiwen” se văd încă doi dragoni (decî, în total șase). Totodată, pe laturile celor patru coame verticale se găsește cîte un dragon (în total opt). De asemenea, pe țigla de la capătul fiecărei creste și al fiecărui șant de scurgere se găsește cîte un dragon, ajungîndu-se la 504. În mijlocul cupolelor, deasupra streșinii, sînt încrustate 86 de cărămizi în formă de dragon. Pe lîngă aceștia, mai sînt doi dragoni care se ascund pe țiglele aflate pe olanele de sub „chiwen”.

Aceasta înseamnă că pe celebrul „zid al celor nouă dragoni” din parcul Beihai au fost încrustați în total... 642 de dragoni. Dar, întrucît de la capătul creștelor lipsesc două țigle și alte trei de la capătul șanțurilor de scurgere, numărul real al dragonilor este în prezent de 637.

CÎTE GUSTURI PERCEPEM

— Cîte gusturi percepe omul?

— Patru: dulce, acru, sărat și amar.

Pentru un asemenea răspuns, un elev nu va mai putea primi nota zece. Și iată de ce.

CHESTIUNEA „UMAMI”

Cu citva timp în urmă, un congres științific internațional s-a reunit în Hawaii, pentru a elucida chestiunea *umami*, denumire dată de un cercetător japonez, acum 80 de ani, unui al cincilea gust care este comun cărnii, peștelui, ciupercilor, brinzeturilor și unor legume și al cărui purtător este un aminoacid, glutamatul.

Ceea ce a reușit cu certitudine amintitul congres a fost bilanțul cercetărilor întreprinse pe această temă, pornind de la cunoștințele devenite clasice, potrivit cărora celor patru gusturi cunoscute le corespund patru tipuri de molecule aflate la suprafața celulelor specializate — receptorii gustativi. În contact cu molecula care provoacă senzația — gustul — celula receptoare își modifică potențialul electric al membranei. Ca urmare, este eliberat un compus care îndeplinește rolul de neurotransmițător și care declanșează o succesiune de reacții nervoase — o cascadă, după cum se exprimă A. L. Lecocq, în revista franceză „La Recherche” — ce fac posibilă perceperea senzației de gust în creier.

Potențialul electric al membranei celulare a receptorului gustativ, precum și modificările acestuia pot fi măsurate, astfel încât cercetătorii au putut defini în mod obiectiv diversele gusturi, prin stabilirea deosebirilor care există, din punct de vedere biochimic și electrofiziologic, între diferiții receptori. În felul acesta s-a ajuns la definirea gustului pe care îl provoacă glutamatul. Trebuie spus însă că, deoarece senzația de gust are o puternică componentă subiectivă și e profund legată de tipul de cultură cărui îi aparține omul, această definire nu a convins pe toți cercetătorii și, de aceea, a fost nevoie de un șir lung de experiențe care să ocolească ideile preconceptuate izvorite din tradiția culturală.

IN AȘTEPTAREA UNEI DENUMIRI

O categorie de experiențe au fost realizate la Universitatea Ebraică din Ierusalim, de profesorul J. Steiner, care a picurat pe limbile unor nou-născuți soluții dulci, sărate etc. și de glutamat, înregistrînd, cu ajutorul unei camere video, reacțiile. Rezultatele au arătat clar că gustul de glutamat este perceput ca un gust plăcut, dar în mod diferit de gustul dulce.

Alte experiențe, și mai convingătoare, au fost efectuate cu ajutorul mijloacelor oferite de biologia moleculară, pornind de la observații făcute în legătură cu bucătăria japoneză. Consumatorii de mâncăruri preparate după rețetele acestora cunosc de mult gustul de glutamat și, mai mult decît atît, folosesc adjuvanți — cum sînt anumite alge și o ciupercă neagră — care accentuează simțitor acest gust.

În experiențele lor, cercetătorii companiei Colgate Palmolive, din Statele Unite, au izolat molecule active, nucleotide — componente de bază ale materialului genetic — cu ajutorul cărora au demonstrat că receptorii care percep gustul de glutamat au o structură originală, specifică rolului pe care îl au de îndeplinit.

După părerea specialiștilor, aceste rezultate ar putea avea largi implicații în cunoașterea evoluției vieții, pornind de la premisa că manifestările au dobîndit, în decursul evoluției, receptorii acestui al cincilea gust pentru a putea detecta, în mediul lor de viață, aminoacizii esențiali pe care organismul lor nu-i poate produce.

Pentru moment însă se pune problema detectării genelor care guvernează activitatea receptorilor, ceea ce ar da un nou impuls cercetărilor de fiziologie a gustului. Tot atît de interese în elucidarea, în continuare, a acestor probleme sînt producătorii de bunuri alimentare. Dar și cercurile științifice și cele industriale sînt silite să mai aștepte pînă cînd cercetările vor da noi rezultate. Pînă atunci, lingviștii au timp să rezolve și ei o problemă legată de existența — acum confirmată — a celui de-al cincilea gust: cum să se numească? Poate glutaminos, poate glutaminic, poate... Dar cine mai știe?

C. ADRIAN

Anecdote

Dintr-o fișă medicală: „Bolnavul are dureri de șale care apar din cinci în cinci minute și țin cîte o jumătate de oră”.

Din instrucțiunile agentului argentinian de circulație: „Un automobilist care nu depășește niciodată viteza permisă, care frînează precis la fiecare intersecție, conform regulamentului, și oprește imediat la semaforul roșu este suspect din capul locului. Se poate face prinsoare că nu are permis de conducere ori că a furat automobilul”.

Dintr-o predică: „Nu comiteți crime! Ele vă împing la furt. Și de ia furt la minciună nu-i decît un pas”.

Trei indivizi beți merg în patru labe pe calea ferată.

— Ce de trepte are scara asta!, remarcă primul.

— Nu fi prost, ține-te de balustradă!, spune al doilea.

— Nu vă certați, băieți, s-aude liftul!, strigă entuziasmat al treilea.

RECORD

Sînt irlandezii mai vorbăreți decît alții? Așa s-ar părea, dacă ne-am ghida după performanța stabilită recent de un student al Universității din Dublin, pe nume Paul Igan. El și-a început monologul într-o simbată-seara și l-a încheiat luni-dimineața, reușind astfel să nu tacă timp de 32 de ore și 25 de minute. Mai mulți ascultători, care i-au ținut companie, au aflat o mulțime de amănunte despre problema aparatului, dezvoltarea rugbiului în Kenya, planurile sale de viitor și ultimele ciștiguri la loteria națională...

SURSE NECONVENȚIONALE DE

ăldura soarelui și cea din adîncul pămîntului, gazele rezultate prin descompunerea controlată a unor materii organice, continua curgere a apelor și a vînturilor, ba chiar și neîncetatul zăpădă al valurilor mării sînt tot atîtea stări, procese și fenomene existente de cînd lumea, asupra cărora omul modern își concentrează atenția, dornic să le cunoască, să și le apropie, să-și facă din ele aliați în tentativa trecerii în era energiilor neconvenționale, ieftine, nepoluante și inepuizabile. Tentativă în care, cu certe reușite, se înscriu și eforturile cîtorva tehnicieni cărora, cu sprijinul CENTROCOOP, li s-a oferit un generos cîmp pentru creație și afirmare.

BIOGAZ CONVERTIT ÎN... CURENT ELECTRIC

Grație cîtorva entuziaști, cooperăția brăileană s-a impus încă de acum doi-trei ani în primele rînduri ale celor ce stăpînesc „secretul” folosirii biogazului. Săra și ciupercăria cooperativei de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor din municipiul Brăila sînt încălzite cu biogaz; mai multe unități de alimentație publică din rețeaua „Coop” folosesc flacăra biogazului la bucătăriile proprii; biogazul este utilizat, zi de zi, și la brutăria cooperativei din Însurăței, al cărei cuptor DAMPH, cu o capacitate de 7 tone/24 de ore, a fost adaptat pentru coacerea pîinii cu noul agent termic.

Totul este mai mult decît lăudabil — ar putea să zică cineva. Însă rezultate mai mult sau mai puțin asemănătoare întîlnești pretutindeni în țară... Da, așa este. Flacăra biogazului a înflăcărat inventivitatea multor oameni ingenioși, care fie că și-au construit instalații după proiecte deja existente, fie că au creat ei înșiși instalații originale, unele de-a dreptul remarcabile prin randament și

prin soluțiile constructive găsite. Dar, pînă în prezent, n-am aflat dacă s-a mai reușit undeva în țară ca pe baza biogazului să se producă energie electrică — așa cum au reușit brăilenii.

Performanța le aparține subinginerilor Costică Dima și Gheorghe Constantin, tehnicianului constructor Iustin Stan, maistrului mecanic Traian Tăranu și muncitorilor Ion Socol, Georgică Stanciu, Anton Stan și Zamfir Jianu. Aceștia, spulberind pînă și neîncrederea celor mai sceptici, — folosind un motor de „Dacia” recuperat de la casare, un generator sincron de curent alternativ trifazic, precum și un tablou de comandă cu aparatură de măsură și control —, au conceput și realizat primul grup românesc pentru conversia biogazului în energie electrică. Conectat la stația de biogaz a complexului comercial din comuna Viziru, motorul consumă 6,3 mc combustibil pe oră și pune în mișcare generatorul care produce curent alternativ la 380/220V și 50 Hz, asigurînd nu numai iluminatul electric, ci și funcționarea agregatelor frigorifice, ba chiar și ascultarea muzicii la radio, pick-up, tonomat etc. „Grupul de conversie a biogazului în energie

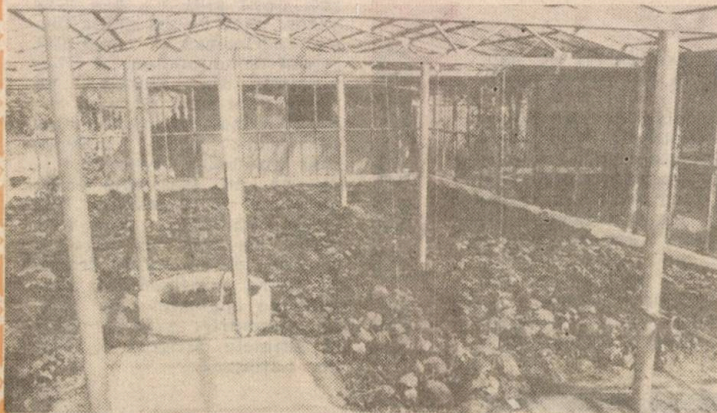

electrică — apreciază ing. C. Lozinski, secretarul Comisiei naționale pentru coordonarea programului de cercetări științifice și dezvoltare tehnologică în domeniul producerii și valorificării biogazului, din cadrul C.N.Ș.T. — este o împlinire cu totul deosebită, pe care n-au reușit s-o înlăptuiască specialiști și cercetători cărora li s-au creat condiții speciale în acest scop.

ÎN PLIN AVÎNT — CURSA „CURSARU”

Sînt cîțiva ani de atunci. Descoperindu-se „tînăr pensionar” — așa cum îi place să spună — dr. ing. Ion Cursaru s-a așternut pe neodihnă. Autor al unor invenții brevetate, pe specialist îl mistuiau fel și fel de idei tehnice noi, o bună parte din ele fiind materializate prin colaborarea pe care i-a oferit-o colectivul de muncă de la I.P.P.C. Brașov. Este vorba de: instalație originală pentru fabricat pufuleți; aparat automat pentru gratinat, folosit în laboratoarele de cofetărie; linii pentru producerea sucurilor din legume și fructe etc. etc.

Dar cel mai mult îl pasiona gîndul de a găsi un mijloc să strunească și să folosească energia eoliană. Nici ușor, nici foarte curînd nu a ajuns la prima izbîndă. S-au scurs multe zile și nopți nedormite, deseori schimburile de păreri cu ing.

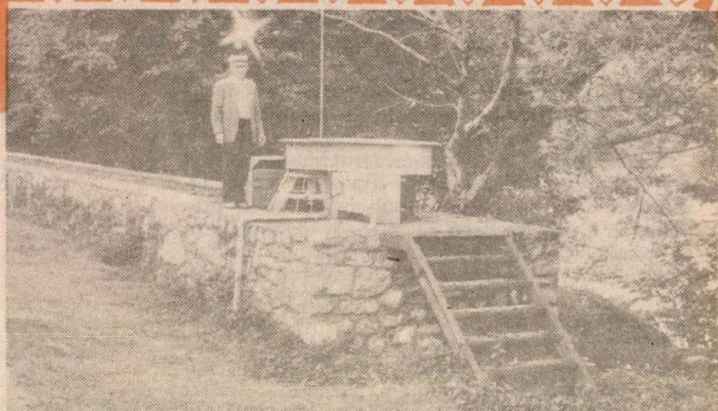

ENERGIE

Marțian Gherasim, directorul întreprinderii, au avut o mare greutate în cristalizarea celor mai eficiente soluții, iar sprijinul citorva colaboratori apropiați, tot ingineri pensionari, i-a fost deosebit de util. Astfel, prin 1982, la I.P.P.C. Brașov a fost posibil să se realizeze cel dintâi agregat eolian de 500 W, pe care l-a și achiziționat Institutul de Învățământ Superior din Pitești. La cîtva timp după aceea, avea să se nască cel de al doilea agregat — „E.C.-2” — cu o putere de 2 000 W, pentru care inginerul Cursaru a primit, de la O.S.I.M., brevetul de invenție cu nr. 93 770/1987.

De acum, cursa... „Cursaru” este lansată. De acum, la I.P.P.C. Brașov suita realizărilor este mult mai rapidă. Pe baza ideilor inginerului pensionar, în atelierul anume creat al unității, este omologată o turbină eoliană de putere mică (450 W), destinată nevoilor de iluminat ale populației cu gospodării izolate, precum și o turbină de vînt multipală lentă, concepută pentru a scoate apă din puțuri, de la 25—30 de metri adîncime. „T.L.M.-1” — fiindcă acesta este simbolul instalației — a fost montată la o unitate de alimentație publică aparținînd cooperativei din comuna Garoafa, județul Vrancea. Aici există o microfermă agricolă, alimentată cu energii neconvenționale: apa pentru irigații grădinii este scoasă din puț de instalația „T.L.M.-1”, acționată de vînt, iar pentru încălzirea apei menajere într-un rezervor metalic, se folosește o rezistență electrică alimentată de curentul pe care-l debitează o altă turbină („E.C.-2”) instalată în imediata vecinătate.

„Dar de ce să fie nevoie de a doua turbină pentru producerea curentului electric?” — s-a întrebat inginerul Cursaru. De data aceasta, consultîndu-se cu Marius, fiul său, proaspăt inginer, a conceput și realizat instalația „T.L.M.-2”, care pune în mișcare, concomitent, atît mecanismul pentru scoaterea apei de la 30 de metri adîncime, cît și un generator de curent electric. Beneficiarul primei instalații de acest fel este UJECOOP Brașov care a montat-o, în primăvara lui 1989, la complexul comercial din comuna Stupîni. „La început glumeam pe seama turbinei — își amintește Ioan Mihăilă, responsabilul complexului. Ziceam că va trebui să angajăm un om care să o învîrtească. Dar iată

că ea se învîrtește singură începînd chiar din prima clipă a dării în folosință, asigurîndu-ne cîte 6 mc de apă pe oră, cît și energie electrică pentru întreg complexul comercial și ferma zootehnică”.

Intr-adevăr, pornind la orice adiere cu viteză mai mare de 2 m/s, turbina are randament maxim la 7 m/s, pentru ca la viteze mai mari să intre singură în „pas drapel” (unghi de protecție), marea sa calitate fiind aceea că imagazinează atît curentul electric în baterii de 150 amperi, cît și apă în rezervoare anume amenajate.

MICROSISTEMUL „SOCOLESCU” ÎN ACTUALITATE

Și maestrul mecanic Gheorghe Socolescu, din Moroeni-Dîmbovița, se află la pensie. Și el are în propria odrăslă — Sanda, inginer mecanic — un pasionat colaborator. De asemenea, tot cu sprijinul cooperației, a reușit să-și pună în valoare creativitatea tehnică. Ei, tatăl și fiica, sînt pasionați de ideea folosirii forței cinetice a apei. „În acest scop — relatează ingeniosul maestru pensionar — m-am apucat să citesc despre „mecanica fluidelor” și despre construcția de turbine pentru hidrocentrale. La cîtiva pași de casa mea curge riul Ialomița și...”

Și, preocupat să găsească o soluție pentru ca locuința și întreaga sa gospodărie să dobîndească independență energetică, s-a adîncit mult mai mult în studii, căutînd să răspundă următoarelor întrebări: Ce turbină trebuie aleasă pentru a converti, în circa 1 000 turații/minut, energia unui debit de 200 l apă/s, care cade de la 4 m înălțime? Ce mașină pentru produs

energia se cere cuplată la turbină, astfel încît pierderile să fie cît mai reduse și cuplarea să se facă cît mai ușor? În sfîrșit, ce „secrete” ale hidrotehnicii se cer cunoscute și respectate astfel încît să se asigure în permanență debite constante, fie că nivelul riului scade, fie că albia se umflă de viituri? Nu ușor, în cele din urmă a găsit răspunsuri fiecăreia dintre aceste întrebări. Și, iată, minihidrocentrala cu ax vertical asigură casei Socolescu, de peste trei ani, deplină autonomie din punct de vedere energetic: soba electrică, frigiderul și celelalte aparate electrotcasnice funcționează pe baza curentului din resurse proprii; apa caldă pentru baie și bucătărie este pregătită cu același curent; încălzirea centrală a locuinței, de asemenea, tot microhidrocentrala o asigură.

Apreciînd că asemenea micro-sisteme hidroenergetice se pot amenaja și în numeroasele puncte turistice amplasate în zone mai izolate, pe malurile diferitelor cursuri de apă, specialiștii CENTROCOOP au statornicit o rodnică conlucrăre cu entuziasmul constructor de la Moroeni. În acest sens, de curînd, pe riul Ialomița — tot pe baza concepției „Socolescu” — au fost instalate o stație-pilot și un stand de probă, care au rol de producție și cercetare. Aici funcționează trei agregate. Primele două asigură energie electrică pentru complexul „Coop” din centrul administrativ al comunei, precum și pentru popasul turistic „Moroeni”, iar cel de al treilea permite experimentarea unei familii de turbine și generatoare diferențiate constructiv, în vederea alegerii variantelor optime ale unor agregate mici, cu putere de pînă la 20 kW, care să acopere nevoile energetice ale cabanelor și chiar ale unor grupuri de 4—5 gospodării izolate.

AUREL IVAN

Craniul regelui Midas se află depus la Ankara. După cum informează revista „Science et Vie”, un arheolog și un expert în materie de reconstituire a fizionomiei pornind de la craniul au încercat – la invitația guvernului turc – să remodeleze chipul faimosului rege din Gordion, care a domnit din 738 pînă în 696 î.e.n.

Regele Midas a fost considerat monarhul cel mai important din dinastia frigană. Legenda, după cum se știe, i-a atribuit harul de a preschimba în aur tot ceea ce atinge, legendă care se bizuia, fără îndoială, pe formidabila lui bogăție. S-a spus despre el, de asemenea, că ar fi avut urechi de măgar; este probabil că suferea de acel tip de deformare numită „tuberculoză lui Darwin”, care alungește în chip anormal urechea. S-a pretins, totodată, că s-ar fi sinucis sau că ar fi fost ucis de cimerieni, care i-au invadat țara. Dar acest lucru contravine înmormintării sale somptuoase, așa cum o dovedește monu-

RECONSTITUIRI

mentul funerar ce i s-a ridicat. În orice caz, cimerienii au invadat Gordionul la aproximativ 150 de ani după moartea lui Midas.

Reconstituirea – făcută potrivit unor tehnici complexe, pe baza unor estimări științifice ale grosimii straturilor cutanate în diverse puncte ale craniului – a scos la iveală un chip sensibil și trist.

Această reconstituire ar putea părea puțin fantezistă. Este prea puțin importantă fizionomia regelui Midas, vor afirma unii. Procedeu utilizat este o consecință a unei noi tehnici de investigare de larg interes. El permite, într-adevăr, identificarea – cu mare precizie – a unor resturi omenești despre care altfel nu s-ar ști cui au aparținut.

Astfel, în 1969, într-o grădină din Anglia s-a descoperit un craniu misterios. El a fost incredințat de poliție unor cercetători de la Universitatea din Londra, care au făcut mai întâi un mulaj în ghips. Acest mulaj a fost supus analizei, printr-un sistem de scanner (baleiaj electronic al unei imagini), care a permis reconstituirea unei imagini electronice, cu ajutorul a 20 000 de măsurări. Imaginea respectivă a fost din nou analizată, pornindu-se de la 36 de puncte-cheie, stabilite printr-o îndelungată experiență medico-legală și antropometrică. Acestea se descompun în cinci variante de bază; lărgime, înălțime, sex, origine etnică și vîrstă.

Respectivele puncte-cheie au permis să se afle că, în cazul cercetat, craniul descoperit aparținuse unei femei, fără îndoială englezoaică, în vîrstă de circa 40 de ani.

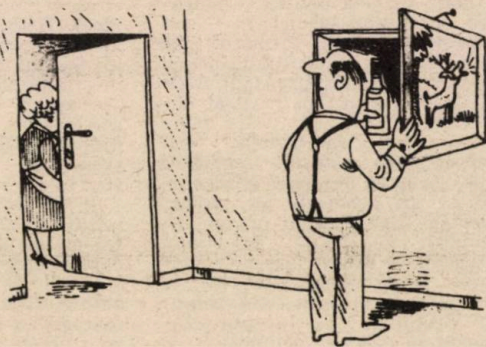
Cunoscînd apoi grosimea țesuturilor obișnuite care acoperă craniul în diverse puncte, echipa a reconstituit pe ordinator chipul pe care-l înfățișa craniul. Surpriză: era vorba de Mavis Chambers, pe care au recunoscut-o foștii săi vecini, stabilindu-se astfel că fusese asasinată de fostul ei soț, cu cinci ani în urmă.

Și toată această cercetare a durat numai o jumătate de zi – conchide „Science et Vie”.

CUVINTE POTRIVITE

- Indiferent de cum se pronunță divorțul, în el pierd doi oameni
- Tarzanul copilăriei stăruie și în amintirea bunicilor
- Nu paria cu șeful decît atunci cînd ești sigur că pierzi
- Pacientul s-a prăpădit după un îndelungat tratament de specialitate
- În viața lui, nu încurajase nepotismul; toți frații îi erau celibatari
- Soacra uită că a fost și ea mireasă
- I-a ajutat pe mulți să ajungă la ananghie
- Oricît de superbă ar fi luna, ciinii tot o latră
- Și caii de dric se visează trăpași de curse
- Ce vopsele o fi băgat pictorul în tabloul ăsta, de m-a costat o avere?
- Sensul era adînc, dar cugetătorul superficial
- Ce păcat că nu există o sesiune de toamnă și pentru examenele vieții
- Iși îngropase viitorul într-un trecut scandalos
- Oricîte benzi ar avea drumurile vieții, pe ele se circula într-un singur sens
- Părăsindu-l, i-a lăsat amintirile; tot nu mai avea ce face cu ele.

AUREL CODREANU

URME

ALE VIKINGILOR

pe

teritoriul

țării noastre

Evocarea vikingilor este legată de obicei de expediții de jaf, cu fapte de vitejie, dar și acte de cruzime ieșite din comun, care lăsau în urmă jale și groază, sau de călătorii îndrăznețe spre meleaguri necunoscute. Dar acești vechi locuitori ai Scandinaviei (teritoriile de azi ale Danemarcei, Norvegiei și Suediei) au avut o existență mult mai complexă, descoperiri arheologice tot mai numeroase relevând desfășurarea ei pe multiple planuri. „Vikingi” — denumirea ce și-o atribuiau ei înșiși — se consideră că derivă fie de la cuvântul „vik”, adică „fiord, golf” (caracteristice țărmului scandinav), fie de la substantivul cu sensul „cineva care face un înconjur” sau „care e departe de casă” — atît de potrivit acestor navigatori temerari. Strămoșii francezilor le-au spus „normanzi”, fiindcă veneau din nord; ai englezilor „dani”, întrucît au avut de-a face cu vikingii danezi; în cronicile germane sînt numiți „ascomani” („oameni ai frasinului” după lemnul folosit la construcția corăbiilor), iar în cele rusești „varegi”.

Perioada vikingă clasică, cea de maximă expansiune, este cuprinsă între secolele IX—XI. Ea nu a însemnat însă numai expediții de jaf și cucerire, ci și campanii comerciale și călătorii care au avut drept rezultat descoperirea de noi teritorii. Astfel, vikingii danezi au prădat vestul Europei: Franța, Anglia, regatul Asturiei și emiratul Cordobei în Spania, țărmurile Africii de Nord; iscusii negustori, cei suedezi s-au îndreptat spre ținuturile Baltice, în răsăritul Europei, ajungînd pînă în Bizanț; faima norvegienilor s-a datorat nu atît cuceririlor — Irlanda, Scoția —, cit descoperirilor geografice: Islanda, Groenlanda, America.

Uneori au pierdut teritoriile cucerite (ca Anglia, în 1066, în vestita bătălie de la Hastings). Alteori, învinși, pentru a le cîștiga bunăvoința, le oferă pămînturi, pe care se vor stabili definitiv (în Franța, în 911, primesc o parte din nord-vestul țării întemeind regiunea numită și azi Normandia). Deseori își oferă serviciile ca mercenari, fiind foarte apreciați pentru vitejia și iscusința în luptă. Cronicile slave pomenesc de „chemarea varegilor”, de la care locuitorii Novgorodului ar fi cerut ajutor, la sfîrșitul secolului al IX-lea, pentru a pune capăt luptelor interne. Locuitorii orașului Bari, din Italia, îi solicită pentru a înlătura stăpînirea bizantină. Mercenari varegi din armata bizantină jefuiesc ținuturi din Armenia și luptă alături de turci pentru a cuceri provincia Bitinia din Asia Mică.

Descoperirile arheologice de la Basarabi-Murfatlar (1957) au scos la iveală faptul că și poporul nostru a avut legături cu vikingii. Biserica, încăperile alăturate, cele citeva paraclise și galeriile subterane găsite de-a lungul de la sfîrșitul secolului al X-lea. În decorația acestor monumente, alături de simboluri creștine, texte chirilice și glagolitice, se află inscripții runice (scrierea folosită de vikingi), precum și imagini influențate de motive și stiluri nordice: animale fantastice, dragoni, reprezentări ale labirintului și mai ales desenul foarte stilizat al unei corăbii avînd extremitățile răsucite spre interior, un catarg cu pinza umflată, iar la pupa un navigator cu o vislă în mînă. Imagini asemănătoare au fost întîlnite pe basoreliefurile găsite în peninsula Scandinavă. În complexul arheologic dobrogean s-au găsit și schelete de tip an-

tropologic nordic și nume cu rezonanță scandinavă (Renepilpe, Rainpilpe), iar la Dinogetia-Garvăn și pe insula dunăreană Păcuiul lui Soare, topoare de piatră și garnituri de bronz cu motive decorative de asemenea scandinave. Descoperiri arheologice datînd tot din secolul al X-lea au fost făcute și de-a lungul drumului care pornea de la Marea Baltică ajungînd pe țărmurile Mării Negre. O inscripție runică de la Sjonhem (în insula Gotland din Suedia) amintește de Röpöf, originar din peninsula Scandinavă, ucis într-o ciocnire cu valahii, numiți „blakunen”, iar în „De administrando imperio”, descriînd traseele parcurse de varegi, împăratul Constantin al VII-lea Porfirogenetul indică și localitățile Selina și Constantia, probabil Sulina și Constanța.

S-a dedus că centrul de contact dintre elementul autohton și cel nordic descoperit în Dobrogea a apărut de-a lungul căii de legătură dintre Peninsula Scandinavă și Bizanț, acel „drum de la varegi la greci” străbătut cu asiduitate de negustorii vikingi suedezi. Încercînd să stabilească împrejurările care au favorizat aceste contacte, cercetătorul Răzvan Theodorescu presupune că, întrucît în a doua jumătate a secolului al X-lea pecenegii amenințau traficul comercial de pe Nipru și de pe coastele nord-estice ale Mării Negre, negustorii veniți din nord spre Bizanț trebuind să ocolească drumul obișnuit, devenit cu totul nesigur, au trecut de-a lungul Dobrogei spre sud. Descoperirile arheologice amintite stau mărturie a legăturilor înfîrșate între localnici și vikingii care poposeau aici mergînd spre Miklagrad, cum numeau ei Bizanțul.

CORNELIA MARIAN

JURISTUL NOSTRU

LA DISPOZIȚIA DUMNEAVOASTRĂ

CONTINUĂM SERIA DE RĂSPUNSURI – DIN EDIȚIILE PRECEDENTE ALE ALMANAHULUI – LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR NOȘTRI, REAMINTIND CĂ GAZETA EDITOARE – „AGRICULTURA SOCIALISTĂ” – CONȚINE O RUBRICĂ SĂPTĂMINALĂ DE PROFIL ÎNȚITULATĂ „CURIER JURIDIC”.

FORMA PE CARE O ÎMBRACĂ CONTRACTELE ECONOMICE

Potrivit art. 11 din Legea nr. 3/1988, unitățile socialiste sînt obligate să stabilească raporturile contractuale în formă scrisă, cu precizarea făcută în același articol din lege, în sensul că comanda confirmată în scris, sau executarea acesteia de îndată echivalează cu contract scris.

Contractul în formă scrisă trebuie să conțină, în funcție de obiect, clauzele menționate în anexa nr. 2 a legii, și anume: părțile contractante, obiectul contractului, caracteristicile produselor sau prestațiilor, termenele, prețul și alte elemente specifice fiecărui contract.

Comanda scrisă și confirmată în scris, în termen de 15 zile de la primire, trebuie să conțină, în sinteză, toate elementele contractului scris.

Pentru a fi considerată contract, comanda urmată de executare imediată trebuie să conțină și ea, în sinteză, toate elementele contractului scris, iar produsul sau prestația să fie executată de îndată, după primirea comenzii, adică înainte de cele 15 zile prevăzute de legiuitor pentru confirmarea în scris a comenzii.

Aceste prevederi trebuie înțelese în spiritul celor menționate în art. 78 din lege, în

care se spune că persoanele care răspund de disciplina contractuală au obligația să asigure ca livrarea produselor, executarea lucrărilor sau prestațiile de serviciu între unitățile socialiste să se facă numai pe bază de contract care poate îmbrăca oricare din cele 3 forme menționate. Încălcarea acestei obligații se sancționează cu virarea sumei reprezentînd prețul produselor, serviciilor și prestațiilor respective la bugetul statului, precum și cu răspunderea directă a persoanelor vinovate pentru paguba astfel cauzată unității.

SARCINA DOVEDIRII CULPEI SAU A LIPSEI DE CULPĂ ÎN CONTRACTUL ECONOMIC

Legea nr. 3/1988 consacră principiul potrivit căruia, în contractele economice dintre unitățile socialiste, culpa (vinovăția) se consideră a fi de partea unității care nu și-a îndeplinit obligațiile asumate prin contract. Așa deci, unitatea reclamantă nu are obligația să facă dovada culpei unității pîrite, pentru neîndeplinirea obligației contractuale.

Prezumția (bănuiala) culpei este însă relativă, întrucît, potrivit legii, împotriva ei se poate face dovadă contrară. Prin urmare, sarcina probei lipsei de culpă incumbă unității care nu și-a îndeplinit obligația asumată prin contract.

Lipsa culpei poate fi dovedită — așa cum se prevede în art. 28 din legea amintită — prin invocarea forței majore, constatată și comunicată în termenele și cu procedura prevăzute de lege.

RECONSTITUIREA CALITĂȚII DE COOPERATOR ȘI A VECHIMII ÎN MUNCĂ

Potrivit normelor metodologice aprobate de Biroul Permanent al Consiliului Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție, în ședința din 28 aprilie 1989, în situațiile în care, la unele cooperative, arhiva cu documentele privind evidența cooperativelor și a muncii prestate de aceștia nu mai există din cauza unor incendii, inundații etc., cooperatorii în cauză pot cere reconstituirea vechimii în muncă și a calității de cooperativator. În aceste cazuri, consiliul de conducere va stabili, pe bază de referat, cauzele care au dus la distrugerea sau dispariția evidențelor, cu propuneri pentru adunarea generală de a aproba reconstituirea solicitată de cooperativator.

La reconstituire se vor avea în vedere, în mod orientativ, principiile din Decretul nr. 92/1976, orice înscrisuri care mai există în cooperative, la consiliile populare locale și la alte instituții, cum sînt organele agricole și cele bancare. Vor putea fi folosite și probe testimoniale, respectiv declarații ale unor cooperatori care pot da relații concludente despre anii muncii în cooperativă și volumul de muncă realizat de persoanele în cauză.

Hotărîrea în constatare a adunării generale, dată în astfel de cazuri, înlocuiește evidențele inexistente, pe baza cărora s-ar fi stabilit calitatea de cooperativator, anii muncii în cooperativă și volumul de muncă realizat.

CUMULAREA VECHIMII ÎN MUNCĂ PENTRU PENSIONARE

În vederea sprijinirii persoanelor care au lucrat în diferite sectoare de activitate, cu sisteme proprii de pensionare, legiuitorul a prevăzut posibilitatea cumulării vechimii în muncă pentru acordarea pensiei.

a) Potrivit art. 63 din Legea nr. 3/1977, persoanele care au lucrat în unități cooperatiste din agricultură, ale cooperației meșteșugărești sau în alte sectoare cu sisteme proprii de asigurări sociale și au o vechime în muncă în sector de stat de cel puțin 5 ani, au dreptul la pensie de asigurări sociale de stat, dacă perioada lucrată în cele două sectoare este mai mare de 10 ani. În aceste cazuri, cuantumul pensiei se stabilește distinct pentru fiecare sector de activitate, în raport

cu vechimea în muncă din sectoarele respective.

b) În art. 41 din Legea nr. 4/1977 se prevede că perioada cît o persoană a lucrat în cooperativa agricolă de producție pe bază de contract de muncă se cumulează cu vechimea în muncă în cooperativă în calitate de cooperativator, în vederea stabilirii pensiei, potrivit acestei legi, dacă persoana respectivă nu are drept la pensie în cadrul asigurărilor sociale de stat.

Au drept la pensie, în condițiile legii amintite, și persoanele care au cel puțin 5 ani vechime în muncă în unități agricole cooperatiste, dacă au lucrat și în sector de stat, iar perioada lucrată în cele două sectoare este mai mare de 10 ani. În asemenea cazuri, pensia cuvenită pentru munca depusă în unitatea agricolă cooperatistă se stabilește în raport cu vechimea în muncă în această unitate.

CĂILE ȘI PROCEDURA DE ÎNCASARE A DEBITELOR

Potrivit art. 22, alin. 4 din Decretul nr. 221/1960, compartimentul financiar are obligația să pună în executare titlurile executării în maximum 5 zile de la înregistrarea lor, pe următoarele căi :

a) de la unitățile socialiste, prin decontare bancară, pe baza dispoziției de încasare și a facturii talon sau a hotărîrii judecătorești, ori a deciziilor organelor de soluționare a litigiilor patrimoniale, după caz ;

b) de la persoanele care lucrează în unitatea agricolă creditoare, prin rețineri, în cuantumul prevăzute de lege, din drepturile de retribuire și alte drepturi ce li se cuvin de la unitate ;

c) de la persoanele care lucrează în alte unități socialiste, prin cerere de instituire a popririi, adresată unității la care lucrează debitorul, la care se anexează copie de pe titlul executor ; în acest caz, i se face comunicare scrisă și debitorului despre instituirea popririi ;

d) de la persoanele care nu lucrează în nici o unitate socialistă, de la cele care au comis prejudiciu prin fapte penale sau în calitate de gestionari — pe cale de executare silită, prin executorii de debite încadrați pentru unitățile creditoare sau cu ajutorul celor de la instanțe, după caz.

INTERDICȚII ȘI RESTRICȚII DE A OCUPA FUNȚII GESTIONARE

În Legea nr. 22/1969 sînt prevăzute, în mod imperativ, atît interdicțiile cît și restricțiile de a ocupa funcții gestionare :

a) cu privire la interdicții, în lege se menționează că nu pot ocupa funcții gestionare

persoanele condamnate sau în curs de judecată ori de urmărire penală pentru infracțiunile prevăzute în anexa la Legea nr. 22/1969 ; pentru infracțiunile menționate în art. 35, 36 și 37 din aceeași lege ; pentru infracțiunile prevăzute în Legea nr. 19/1971 cu privire la regimul prețurilor și tarifelor ; pentru infracțiunile din Legea nr. 3/1972 cu privire la activitatea de comerț ; de asemenea, nu pot ocupa funcții gestionare persoanele judecate pentru realizarea de venituri ilicite, în baza Legii nr. 18/1968 ;

b) cu privire la restricții, ele apar în cazul persoanelor amnistiate pentru oricare din infracțiunile menționate la interdicții. Aceasta nu pot fi gestionari timp de 2 ani de la data intervenirii amnistierii ; persoanele cărora li s-a suspendat condiționat executarea pedepsei nu pot fi gestionari în cursul termenului de încercare și nici în următorii 2 ani de la expirarea acestui termen ; persoanele grațiate pentru oricare din infracțiunile menționate la interdicții nu pot fi gestionari decât după reabilitare.

Întră sub incidența restricțiilor și conducătorii unităților, persoanele cu atribuții de control financiar, persoanele care efectuează control financiar preventiv și, bineînțeles, contabilii-șefi, care nu pot îndeplini funcții gestionare, cu excepția celor ce funcționează la unități mici — stabilite de organele centrale — și care, la nevoie, pot face și activități gestionare.

CONDIȚIILE NECESARE PENTRU ÎNDEPLINIREA FUNCȚIEI DE GESTIONAR ÎN UNITĂȚILE AGRICOLE SOCIALISTE

Potrivit prevederilor Legii nr. 22/1969, ale Ordinului nr. 84/1970 al Ministrului Agriculturii și ale Hotărârii U.N.C.A.P. nr. 18/1974, pentru îndeplinirea funcției de gestionar sunt necesare următoarele condiții :

1. împlinirea vârstei cerute de lege, și anume 21 de ani, iar în mod cu totul excepțional, la gestiuni cu valori mai mici, 18 ani. Persoanele care nu au împlinit 18 ani pot fi doar ajutori de gestionari și gestionari numai pentru unele gestiuni de imprimare cu regim special ;

2. pregătire școlară, și anume absolvirea școlii generale sau a unei școli echivalente, a liceului sau a unei școli tehnice echivalente, în funcție de natura gestiunii, complexitatea bunurilor gestionate și valoarea acestora, în raport cu nomenclatorul de funcții pentru fiecare gestiune în parte ;

3. să aibă cunoștințele necesare în domeniul activității gestionare privind primirea, păstrarea și eliberarea bunurilor. Cunoștințele se verifică în scris, prin întrebări și răspunsuri, de către comisia de încadrare sau promovare în funcția de gestionar, din unitate ;

4. vechime în muncă în raport cu condi-

țiile prevăzute în nomenclatorul de funcțiuni pentru fiecare gestiune ;

5. dovadă de la vechiul loc de muncă, din care să rezulte dacă are sau nu, obligații de ordin material față de unitatea în care a lucrat anterior ; dacă are asemenea obligații, se va specifica valoarea acestora și modul în care s-a stabilit să le achite.

Condițiile menționate sînt cumulative, iar cei ce le neglijează la încadrarea gestionarilor răspund pentru eventualele prejudicii cauzate de aceștia, potrivit legii.

ACOPERIREA PREJUDICIILOR DIN BENEFICII ȘI DIN PĂRȚILE SOCIALE

În art. 80 din Legea nr. 5/1978, introdus prin Decretul nr. 19/1986, se prevede că orice pagubă adusă unității socialiste se impută persoanelor vinovate de producerea ei. Prin același articol din lege s-a precizat că în cazul în care persoana obligată la plata despăgubirilor a devenit, ulterior, insolubilă, sau în cazul în care, după 5 ani de începere a executării, despăgubirea nu poate fi încasată de la persoana respectivă, inclusiv din bunurile-sale sau ale altei persoane urmărite, potrivit legii, paguba nu se trece pe costuri ci se acoperă din fondul de participare la beneficii. Din acest fond se acoperă și paguba în cazurile în care persoana care a cauzat-o nu poate fi identificată ori a dispărut.

Dacă fapta prin care s-a creat prejudiciul constituie infracțiune, iar făptuitorul sau altă persoană obligată la plata despăgubirii, potrivit legii, sînt insolubili, paguba nerecuperată de la aceștia sau din fondul de participare la beneficii se suportă din sumele depuse ca părți sociale la fondul de dezvoltare economică al unității.

Acoperirea despăgubirii din fondul de participare la beneficii sau din sumele depuse ca părți sociale la fondul de dezvoltare economică al unității nu constituie o cauză de exonerare de răspundere pentru cei obligați la plata despăgubirilor, aceștia urmînd a fi urmăriți, în condițiile legii, pînă la integrarea fondurilor din care s-a făcut plata.

RĂSPUNDEREA PĂRINȚILOR PENTRU PREJUDICIUL CAUZAT DE MINORI

Răspunderea civilă a părinților pentru pagubele cauzate de copiii lor minori, în temeiul art. 1000 Cod civil, se justifică prin prezumția exercitării necorespunzătoare a îndatoririlor ce le au în temeiul art. 101 din Codul familiei, privind îngrijirea, supravegherea și educarea acestora.

În cazul părinților divorțați, răspunderea

pentru prejudiciul cauzat de minor revine, în principiu, aceluia dintre părinți căruia i-a fost încredințat pentru creștere și educare copilul autor al faptei cauzatoare de prejudiciu.

Dacă, însă, după pronunțarea divorțului, deși minorul a fost încredințat, prin hotărârea judecătorească, pentru creștere și educare unuia dintre părinți, supravegherea lui este efectuată de celălalt părinte sau, după împrejurări, de ambii părinți, răspunderea pentru pagubele cauzate de el antrenează nu numai părintele căruia i-a fost încredințat, ci și celălalt părinte.

ACORDAREA DE TERENURI PENTRU LOCUINȚE

Potrivit art. 17 din Legea nr. 58/1974, birourile executive ale consiliilor populare comunale pot atribui în folosință cetățenilor — țăranilor, specialiștilor și celui alt personal încadrat la unități socialiste — domiciliat pe raza comunelor, loturi din terenurile proprietate de stat aflate în administrarea comunelor, în suprafața prevăzută de lege, în vederea construirii de locuințe și anexe gospodărești țărănești. Suprafața din terenul atribuit rămasă după construirea locuințelor este la dispoziția cetățenilor și va fi folosită pentru nevoile gospodărești și pentru amenajarea de grădini.

În art. 21 din lege se prevede că amplasarea construcțiilor de orice fel se poate face numai cu respectarea condițiilor de aliniere și a regimului de construcție specific localității și zonei respective, ținându-se seama de prevederile schițelor sau detaliilor de sistematizare.

STABILIREA PATERNITĂȚII COPILULUI DIN AFARA CĂSĂTORIEI

Potrivit dispozițiilor înscrise în art. 59 din Codul familiei, acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei aparține copilului și se pornește în numele său de către mamă, chiar dacă este minoră, sau de reprezentantul legal al copilului.

Din interpretarea corectă a dispozițiilor legale sus-menționate, rezultă că mama copilului din afara căsătoriei este îndreptățită să exercite acțiunea în stabilirea paternității, dar nu poate să renunțe la judecată nici chiar cu avizul autorității tutelare, întrucât acțiunea aparține copilului și nu mamei care o pornește și o susține în numele acestuia.

Întrucât o astfel de acțiune urmărește stabilirea statutului civil al copilului, cu toate efectele decurgând de aici, nu-și au aplicabilitate dispozițiile din art. 246 și 247 din Codul

de procedură civilă, care permit reclamantului să renunțe la judecată și la drepturi, deoarece aceste renunțări ar fi contrare intereselor copilului.

REGIMUL JURIDIC AL IMOBILELOR DOBÎNDITE ÎN TIMPUL CĂSĂTORIEI SAU CONCUBINAJULUI

Potrivit art. 30 din Codul familiei, imobilul dobândit în timpul căsătoriei are caracter de bun comun, chiar dacă contractul s-a încheiat numai pe numele unuia din soți.

Alte persoane, cum este și cazul concubinului, nu pot dobândi un drept real de proprietate imobiliară, decît în condițiile prevăzute de lege, adică dacă a fost parte contractantă, iar actul de înstrăinare a fost încheiat în formă autentică și cu autorizația necesară, în sensul dispozițiilor imperative ale art. 31 din Legea nr. 58/1974.

În situațiile în care o persoană a pus la dispoziția concubinului său o sumă de bani, pe care acesta a investit-o în cumpărarea unui imobil, este de reținut că aceasta nu-i conferă celui în cauză decît un drept de creanță împotriva concubinului pe numele căruia s-a încheiat actul autentic de dobîndire a bunului, și nu un drept de proprietate, deoarece nu poate învoca în beneficiul său un act translativ de proprietate.

DREPTUL DE DISPOZIȚIE AL SOȚILOR ASUPRA BUNURILOR COMUNE MOBILE

Prin art. 35, alin. 2 din Codul familiei a fost instituită prezumția legală potrivit căreia oricare dintre soți, exercitînd dreptul de administrare, de folosință și de dispoziție asupra bunurilor comune mobile este considerat că are și consimțămîntul celui alt soț și că, prin urmare, este imputernicit să-l reprezinte. Prezumția operează pe toată durata căsătoriei. Așa deci, înstrăinarea unui bun mobil de către unul dintre soți intră sub incidența prezumției consimțămîntului tacit al celui alt soț.

Prezumția de mandat tacit fiind relativă, poate fi răsturnată prin dovada contrară. Așadar, oricare dintre soți are posibilitatea să facă dovada că nu a dat celui alt soț un atare mandat cu privire la actul de înstrăinare a bunului sau că s-a opus la înstrăinarea lui, ori că există o situație de fapt care (cum ar fi lipsa de la domiciliu în timpul înstrăinării etc) face imposibilă prezumarea consimțămîntului.

REPREZENTAREA ÎN PROCESUL DE GRĂNIȚUIRE

În cazul în care, în procesul de grănițuire a unui teren proprietate comună a soților, este chemat în instanță numai unul dintre soți, nu operează prezumția de mandat tacit al celui alt soț de a-l reprezenta, deoarece prezumția de reprezentare prevăzută în art. 35, alin. 2 din Codul familiei operează numai în cazurile referitoare la bunurile mobile.

În asemenea situație, ca unul dintre soți să-l poată reprezenta și pe celălalt soț este nevoie de un mandat expres din partea celui reprezentat; în caz contrar, hotărîrea instanței nu este opozabilă soțului care nu a fost parte în proces și nici nu a fost reprezentat prin mandat dat celui alt soț ce a figurat ca parte în proces.

PENSIA ȘI ALTE DREPTURI SOCIALE PENTRU ȚĂRANII DIN ZONELE NECOOPERATIVIZATE

Potrivit Legii nr. 5/1977, toți țărani cu gospodării individuale din zonele necooperativizate și membrii lor de familie, de la împlinirea vârstei de 18 ani, care desfășoară activitate agricolă în gospodăria familială, sînt cuprinși în sistemul de pensii și asigurări sociale.

Pensia integrală pentru limită de vîrstă se acordă, pe tot timpul vieții, bărbaților care au împlinit vîrsta de 65 ani și au contribuit la fondul de pensii 30 de ani, și femeilor la împlinirea vîrstei de 60 de ani și care au contribuit 25 de ani la fondul de pensii.

Mărimea pensiei se stabilește în raport cu numărul anilor în care au contribuit cu 40 lei lunar la constituirea fondului de pensii și cu valoarea produselor livrate la fondul de stat, care trebuie să fie de cel puțin 5 000 lei

anual pe familie.

Au dreptul la pensie și cei care au predat produse în valoare de 3 000 lei anual și chiar sub această valoare, în proporție de 70% și respectiv 50% din cuantumul pensiei stabilite pentru cei care au livrat produse în valoare de 5 000 lei anual.

Cuantumul pensiei se stabilește pe 5 grupe, care sînt între 160—400 lei lunar, în raport cu numărul anilor în care țărani din aceste zone au livrat produse la fondul de stat.

Țărani cu gospodării individuale, care fac parte din asociațiile pomicole, viticole și zootehnice, beneficiază de o pensie majorată cu 15% față de pensia celorlalți țărani.

Țărani cu gospodării individuale din zonele necooperativizate au dreptul și la pensie de invaliditate de gradul I și II, ca și de urmaș, a căror mărime se stabilește în raport cu numărul anilor în care au livrat produse la fondul de stat.

Potrivit legii, țărani cu gospodării individuale și membrii lor de familie, inclusiv cei care sînt pensionari, beneficiază, pe timpul internării în spitale, de întreținere și medicamente în mod gratuit, precum și de medicamente pe timpul tratamentului ambulatoriu, potrivit legii.

RECOLTAREA FRUCTELOR DIN PLANTATIILE AFERENTE DRUMURILOR

Date fiind forma de proprietate a terenurilor și plantațiilor aferente drumurilor publice, precum și normele de autogospodărire, în art. 34 din Legea drumurilor, nr. 13/1974, se prevede că recoltarea fructelor, a florilor și a frunzelor din plantațiile aferente drumurilor publice, precum și a ierbii de pe zona acestora, se execută de organizațiile de stat, cooperatiste și obștești pe baza convențiilor încheiate cu organul de administrare a drumurilor.

AUREL ȘTIRBU

a scris ce mult te-am iubit descult.

● Școala din Humești era o chelie făcută cu cheltuiala sătenilor.

● Epitetul arată un obiect sau o vîetate ceva mai drăguță ca în realitate sau invers.

● Baladele cu hai-ducii sînt foarte viteze, în ele boierii sînt lăsați spectaculos fără bani în buzunare.

Culese de
DUMITRU VASI-
ȘOIMOȘANU

De prin extemporale

● Spartacus a fost un om cu multă tragere de inimă pentru cei de jos. Cînd n-a mai aplecat urechea la aceștia, dușmanii atîta aștepta și gata cu el.

● În poezie sînt infățișate și fetele din sat, care sînt cele mai tinere vîlăstare din vremea sa.

● Tudor Arghezi arată apoi condiția artei, ea aflîndu-se la mijlocul celor două rînduri.

● Soția sa Zoe Trahanache este un-

chiul personal feminin din această năvelă.

● Prima parte a romanului se numește „Se învîrte roata”.

● Vasile Alecsandri este nemulțumit de situația lui Vasile Porojan, țigan rob, pe care-l eliberează în aceeași po-

vestire.

● În romanul lui Rebreanu, eroul, deși pozitiv, este spînzurat de un copac.

● Domnul Trandafir era puțin chel în virful părului și avea dinții mari, cu o strungă mare de oi la mijloc.

● Zaharia Stancu

O sfidare a obișnuitului

TURNUL EIFFEL

Neclintit în peisajul parizian, și totuși mișcător în bătaia vinturilor și sub efectul dilatator al razelor solare (virful lui oscilează cam cu 18 cm — fenomen ce poate fi urmărit de vizitatori pe un ecran instalat la primul său etaj), turnul Eiffel, atît de controversat la apariție, a împlinit 100 de ani. Creație a inginerului Gustave Eiffel (preferat dintre 107 concurenți), numit „prînz al construcțiilor metalice” (autor, printre altele, și al structurii metalice a Statuii Libertății, care, nu de mult, a împlinit de asemenea 100 de ani), turnul a fost montat în 26 de luni. Cei 60 de muncitori au avut de asamblat 1 500 de grinzi, piese și scări verticale metalice numerotate, singurul incident survenit fiind o grevă în timpul iernii, pentru o mărire a plății din cauza pericolului de alunecare cauzat de chiură. Considerat ca fiind cel mai vizitat monument din lume, turnul Eiffel și-a amortizat costul — 70 milioane franci actuali — într-un an datorită vizitatorilor care i-au urcat cele 1 740 trepte...

Sărbătoarea organizată în 1989 de francezi a fost pe măsura faimei pe care turnul și-a cîștigat-o de-a lungul anilor. La 14 mai, — ziua inaugurării —, o sută de baloane luminate de proiectoare și toate purtătoare ale unui superb foc de artificii au fost lansate de-a lungul bulevardului periferic ce pornește din Champ-de-Mars, realizînd un inel de lumină de 34 km. Turnul Eiffel a fost „legat”, prin intermediul unor sateliți, de o insulă din Noua Zeelandă situată exact în partea opusă a planetei. În acest loc pierdut în Pacific a fost construit un miniturn Eiffel care a putut fi văzut de parizieni pe ecranul

unui imens televizor situat pe cei 4 piloni ai turnului centenar. Senzația aniversării a fost „Turnul Eiffel în spațiu” — un inel de 24 km înșnit dintr-o rachetă Ariane, realizat cu ajutorul a 100 baloane sferice (cu diametrul de cîte 6 m), legate unul de altul prin tuburi de 240 m lungime. Apa — puțină — introdusă cu ocazia montării în fiecare sferă s-a vaporizat la ieșirea în spațiu, alcătuiind un imens guler de stele reflectînd în noapte lumina soarelui captată la 800 km altitudine. Inelul-lumină s-a învîrțit pe o orbită zisă „polară” și a survolat astfel toate orizonturile lumii, luminînd-o !

CALEIDOSCOP

● Șoimii și unele specii de pescăruși, în zbor, ating cu ușurință viteza de 200 km pe oră.

● Apa lacului Torel (Italia) are proprietatea ciudată de a-și schimba culoarea în funcție de temperatura aerului. Pe vreme caldă devine roșietică.

● Flora este în pericol, mai ales în Africa, din cauza diverselor surse de poluare și a defrișărilor făcute irațional. Specialiștii estimează că, în preajma anului 2000, circa un milion de specii ar putea să dispară.

● Soia conține 40 la sută proteine și 20 la sută grăsimi, cu un procent ridicat de calorii, minerale și vitamine. În 500 g făină de soia se găsesc 182 g proteine, în timp ce, la aceeași cantitate de carne de vacă, se află doar 90 g, la pește 80 g, iar la ouă 56 g.

● Pămîntul, în cursul fiecărei rotații, degajă în spațiu circa 100 000 m³ de heliu. Această „expirație” gazoasă a Terrei nu a fost încă lămurită.

APA TRECE, PIETRELE RĂMÎN

■ Sint figuri, și figurile trăiesc vieți; sint apoi mutre, și mutrele n-au vieți, au numai cariere.

■ Și apoi viața nu se oprește la interpretare; viața se cere trăită. Forma generală a trăirii este lupta.

■ Cui nu se pricepe să ridice de sine la timp și cît trebuie, ușor i se întîmplă să fie de risul altora; altă dată i se întîmplă și mai rău.

Alese și culese de ILIE CIUTESCU

PAUL ZARIFOPOL

PORTUL POPULAR

— dovadă a vechimii
și continuității noastre

Costum de femeie din Muntenia (zona Rimnicu Sărat), cu fotă bogat decorată.

Costumul popular reprezintă pentru fiecare comunitate umană însemnul ființei sale. Apărut, ca prețutinderi în lume, din necesitatea protejării omului față de rigorile mediului, portul nostru popular constituie o realizare adecvată cerințelor. Ușor și răcoros în timpul verii, completat iarna cu haine groase din dimie sau blănă, elegant, fastuos și rafinat din punct de vedere cromatic în zilele de sărbătoare, costumul purtat pînă la începutul secolului XX pe pămîntul patriei este încărcat de semnificații ce depășesc sfera strictului utilitar.

Cele mai importante implicații semantice ale portului popular românesc sînt legate de diferitele etape ale vieții oamenilor, căci fiecare vîrstă — de la anii dinții, pînă la bătrînețea cea mai înaintată — se caracterizează prin anumite însemne proprii. Totodată, cele mai de seamă momente ale existenței: nașterea, căsătoria, ca și trecerea în neființă sînt marcate nu numai prin ceea ce specialiștii denumesc „rituri de trecere”, ci și prin elemente specifice de costum.

După prima copilărie, cînd îmbrăcămintea este redusă la un singur element — cămașa, uneori identică pentru ambele sexe —, hainele copiilor de vîrstă școlară apar ca miniatura pieselor purtate de adulți, cu o cromatică și ornamentică diminuate.

Apropiindu-se vîrsta căsătoriei, fata începe să-și pregătească zestrea, confecționînd — împreună cu mama sa — cele

Pereche de tineri căsătoriti din Cimpia Aradului. Sumanele sînt realizate în centrul specializat de la Sirbești-Bihor; salba din bani de argint făcea parte din zestre și se purta în zile de mare sărbătoare.

Costum de femeie din Moldova (zona Vrancea), de mare fastuositate datorită decorului realizat cu fir metalic.

Costum de fată din Transilvania (zona Munții Apuseni). Broderia pe crețuri de pieptul cămășii („cupaqui”) marchează statutul de fată de măritat.

mai importante piese de îmbrăcăminte: cămăși (de lucru și de sărbătoare), cele de fată cu însemne decorative specifice (ca de pildă „ciupagul“ brodat pe crețuri în Munții Apuseni), ca și cele de femeie, a căror gamă cromatică evoluează cel mai adesea de la roșu-viu la grenă sau negru, pregătite fiind pentru diferite etape ale vieții; catrințe, fote sau vilnice (după specificul zonei), ștergarele de cap sau maramele pe care doar ca femeie măritată le poate purta. O grijă deosebită se acordă costumului ce va fi îmbrăcat în ziua nunții, care, în afara unei fastuozități a parte, va fi completat cu salba (de aur sau argint), ori, ca în Maramureș, cu „zgarda scum-

pă“ din corali. Momentul căsătoriei este marcat, de asemenea, prin îmbrăcarea pentru prima dată a unor haine interzise înainte: șuba albă, mantaua sau „guba“ mițoasă.

Portul bărbătesc, mai simplu, robust și sobru prin însăși natura sa este mai puțin sensibil la schimbarea vîrștelor. Numai podoabele purtate la pălărie sau căciulă marchează statutul de fecior, bărbății renunțînd după căsătorie la acest mod de împodobire.

Ieșit din uzul cotidian, costumul popular românesc constituie în prezent mîndria muzeelor etnografice. Păstrat cu grijă în colecții, valorificat științific, prezentat publicului cu diverse prilejuri, portul popular din România oferă dovezi peremptorii ale vechimii și continuității noastre pe teritoriul pe care îl locuim.

JANA NEGOIȚĂ

Costum de femeie din Transilvania (zona Pădureni—Hunedoara) — detaliu. Se remarcă portul „căței“ brodate și ștergarul aranjat în mod specific, robustețea broderiilor de la cămașă și pieptar

Pereche de costume de miri din Maramureș. Cununa și „zgarda scumpă“, podoabele de la căciulă, ca și portul „gubelor“ sînt însemne caracteristice ale costumului de nuntă

Costume ceremoniale („chemători“ la nuntă) din Năsăud și Banat cu însemne specifice — ștergarul și plosca; feciorul din Năsăud poartă „roata“ din pene de pînă, simbol al tinerilor necăsătoriți

Costum de femeie din Oltenia (zona Gorj), cu „vilnic“ — piesă amplă, bogat încreștită, decorată prin alesături policrome

DOUĂ UNITĂȚI REPREZENTATIVE ALE

Combinatul agroindustrial Timiș

Întreprinderea Avicolă de Stat Bacău

Valorile unui numitor comun

Cele două întreprinderi, a căror istorie însumează aproape un sfert de veac, au demonstrat prin rezultate valoarea experienței, a științei și practicii autohtone, impunându-se prin dimensiunile, valoarea și calitatea producției în limitele parametrilor caracteristici unicatelor mondiale.

De altfel, multe dintre realizările acestor unități Erou al Muncii Socialiste se inscriu ca elemente ale unui numitor comun. În ambele întreprinderi, întreaga producție, integrată sub aspecte multiple, se desfășoară ritmic, permanent, în partizi de mare volum și în condiții de eficiență înaltă, productivitatea muncii în diferite sectoare ridicându-se la circa un milion de lei pe fiecare persoană retribuită. Generalizarea acordului global, a principiilor autoconducerii și autogestiei muncitorești în toate sectoarele de activitate au condus la folosirea cu eficiență a tuturor pîrghiilor mecanismului economico-financiar. Utilizarea pe scară largă a „crelerului” electronic a dus la optimizarea soluțiilor și deciziilor elaborate în cercetare și în producție.

În ambele întreprinderi, întregul personal muncitor, încadrat într-o medie de vîrstă sub 30 de ani, este puternic implicat în activitatea de producție și cercetare, într-o corectitudine și punctualitate exemplare, se bucură de condiții foarte bune de muncă și de viață. Ridicarea gradului de calificare și preocupările consiliilor oamenilor muncii pentru perfecționarea profesională a fiecărui lucrător au condus la creșterea disciplinei tehnologice la fiecare loc de muncă, astfel încît întreaga activitate se încadrează în precizia acelor de ceasornic.

Amplificări pe planuri multiple la COMTIM...

Cu ani în urmă, prin 1967, la cîțiva kilometri de Timișoara, în comuna Beregsău, pe un imens șantier în care forfoteau basculante, screpere și buldozere, se turnau temelii, se durau acoperișuri peste hale de mărimi neobișnuite prin părțile locului sau chiar în țară. Adesea se auzea vorbindu-se că se construiește o fabrică, o uzină. Și iată că prevestitorii n-au greșit. În scurt timp, I.S.C.I.P. Beregsău a de-

În contextul general al dezvoltării agriculturii românești, aceste două prestigioase unități se detașează ca autentice etaloane, ca puncte de referință în care întreaga activitate economică și de producție evidențiază un puternic caracter industrial.

venit o autentică „uzină vie” compartimentată în cîteva ferme care, în primul an de producție la capacitatea proiectată, au livrat statului 12 122 tone de carne.

Și iată că, pe parcursul a mai puțin de un sfert de veac, uzina vie de la Beregsău s-a transformat într-un gigant al industriei zootehnice românești — COMTIM, director, ing. Florentin Cirpanu — care își desfășoară activitatea în peste 70 de unități de bază și auxiliare. În aceste unități este concentrată întreaga producție de carne de porc din județul Timiș, precum și o bună parte din producția de carne de taurine. Baza funcționării lor o constituie o activitate complet și complex integrată, începînd de la producerea furajelor și pînă la livrarea produselor finite.

În afara fermelor specializate pentru producția curentă — reproducere, creștere, îngrășare — la COMTIM funcționează și un puternic compartiment de selecție și ameliorare, în care se cresc și se înmulțesc în linii pure rasele Marele Alb, Landrace, Duroc și Hampshire, în vederea încrucișărilor industriale și obținerii de hibrizi tri și tetralineari, caracterizați prin creștere rapidă cu un consum specific redus de furaje. Pe scurt, în urma aplicării programului de ameliorare, s-au obținut următoarele rezultate: 21,36 porci realizați anual de la o scroafă furajată; reducerea cu 11,5% a perioadei de creștere și îngrășare; reducerea cu 16,7% a consumului de furaje pe tona de carne; obținerea

INDUSTRIEI ZOOTEHNICE ROMÂNEȘTI

unor carcase cu 87,3% carne și un strat de grăsime de 2,5 cm; reducerea cu 30,4% a pierderilor prin mortalități.

Un mare volum de muncă îl cuprinde activitatea de testare a reproducătorilor după performanțe proprii și după descendență, în vederea accelerării ritmului de transmitere și generalizare a valorilor genetice din virful spre baza piramidei ameliorării.

Complexitatea și dimensiunile procesului de producție au impus dezvoltarea unui puternic sector de cercetare aplicativă și a laboratoarelor uzinale. Unul dintre acestea este laboratorul uzinal veterinar, care răspunde unor necesități de diagnostic rapid, precum și de producerea de biostimulatori, biopreparate și a unei game largi de autovaccinuri specifice.

Marcind, pe parcursul anilor, creșteri substanțiale, cei cîțiva indicatori la care ne oprim evidențiază dimensiunile gigantului de la Timișoara.

● Producția globală — 5,5 miliarde lei ● Purcei obținuți — 1,680 milioane ● Beneficii — peste 300 milioane lei ● Numai în ultimii 10 ani producția de carne a crescut de peste 6 ori, adică de la 25 000 la 160 000 tone.

...și la AVIBAC

Activitatea întreprinderii avicole de stat din Bacău — director, ing. **Petru Plăcintă** — este concentrată în 34 de ferme și sectoare profilate pe selecția și reproducția curcilor și a iepurilor, pe reproducția găinilor din rasele grele și ușoare, pe producerea ouălor pentru consum și a broilerilor de curci, de găină, precum și a iepurilor pentru carne, pe fabricarea prafului de ouă și a nutrețurilor combinate, pe cercetări în domeniul geneticii și patologiei aviare. Mai funcționează, de asemenea, un abator în care se realizează „decontarea” tuturor eforturilor întreprinderii în direcția creșterii curcilor, găinilor și iepurilor, fiecare produs sau subprodus fiind transformat în valoare — peste 70 de sortimente comestibile, făinuri proteice, produse artisanale din piele și pene de curcă, confecții din blănuri de iepure etc., produse solicitate pe piața internă și externă.

Este important să subliniem faptul că întreprinderea băcăuană este titulara programelor naționale de selecție și ameliorare la curci și iepuri, fiind deținătoare liniilor pure de curcă din care se produc hibridii bi, tri și tetralineari, caracterizați prin greutatea de 7 kg la vârsta de 16 săptămîni. La vârsta adultă, masculii din liniile pure ating greutatea de 30 kg, iar femelele — 15 kg.

La rindul lor, liniile pure de iepure sînt folosite la obținerea hibridilor tetralineari „Super-cunirom” care, la vârsta de 80—90 de zile, ating greutatea de 2,5 kg. Datorită acestor considerente, în urma elaborării unor tehnologii speciale de inducere a mutațiilor genetice, unitatea a devenit unicul furnizor din țară al materialului biologic pentru curcă și iepure.

Dintre principalele realizări obținute mai pot fi amintite stațiile de incubație cu mediu controlat, brevetate în Olanda, Anglia și Franța, programul de eradicare a micoplasmelor la curci, soluții pentru accelerarea progresului genetic la păsări etc. După cum nu pot fi trecute cu vederea nici cele peste 30 de invenții și inovații ale lucrătorilor întreprinderii, care au con-

duc nemijlocit la creșterea permanentă a productivității muncii.

Dinamica principalilor indicatori, înscrisi pe o curbă continuu ascendentă, a marcat în acest sfert de veac salturi impresionante: ● Fondurile fixe au crescut de la 28 la peste 900 milioane lei ● Producția globală — de la 17 milioane, la circa un miliard lei, din care producția industrială — de la nimic, la peste 500 milioane lei ● Beneficiile — de la 2 la peste 100 milioane lei ● În ultimii trei ani s-au obținut, în medie, cite 16 500 tone carne, 135 milioane ouă pentru consum, 16,5 milioane pui de o zi și peste 100 milioane lei beneficii.

FILMUL UNEI ZILE DE MUNCĂ

Păstrind rigorile impuse de întinderea și volumul producției, iată imaginea cifrică a ceea ce se produce și se consumă într-o singură zi în cele două întreprinderi:

LA TIMIȘ

● Circa 5 500 de purcei ● Aproape 500 tone de carne ● Peste 5 000 tone de materii prime și furaje fabricate și transportate ● Circa 40 000 mc de apă consumată ● Circa 30 000 mc de dejectii evacuate ● Întreținerea a peste 1 000 km conducte.

LA BACĂU

● 140 000 pui de curcă și de găină ● 60—80 tone de păsări sacrificate în abator ● 500 000 ouă de curcă și de găină pentru incubație și fondul pieței ● 300 tone furaje combinate pentru 3 milioane păsări și 80 000 de iepuri ● 2 500 mc apă.

Însumate sub aspectul valorilor și al faptelor, realizările celor doi giganti de la Timișoara și Bacău dau dimensiuni reale cutozantei gândirii tehnice și experienței românești, evidențiază calitățile de excepție ale colectivelor de lucrători și dau măsura sprijinului permanent de care se bucură zootehnia românească din partea partidului și statului.

Ing. **LUCIAN ROȘCA**

HOLDE PESTE DEALURI

Ciurea. Așezare tipic moldovenească, cu casele bine orînduite pe marginea șesului sau pe după dealuri, la adăpost de Crivățul care suflă aprig pe aici. În general, clima este dură în această zonă geografică, denumită Coasta Iașilor, cu geruri aspre iarna și canicule prelungite vara, iar precipitațiile sînt slabe și neuniforme; plouă mai mult toamna și primăvara. Nici pămîntul nu-i prea darnic, fiind situat în pante, unele destul de abrupte că nici iarba nu prinde rădăcini adinci.

C.A.P. Ciurea. Nume de referință pentru agricultura județului Iași, dar și pentru agricultura țării, unitatea aceasta primind 8 ani consecutiv Ordinul Meritul Agricol clasa I, a II-a sau a III-a. Despre munca și realizările de excepție ale cooperativelor de aici s-a scris și s-a vorbit mult. Tot de aici s-a inspirat și prozatorul ieșean **Aurel Leon** în scrierea romanului „Cărări peste dealuri”, apărut recent în Editura „Junimea”. Iată ce ne-a mărturisit autorul :

Așadar, de ce „Cărări peste dealuri” și de ce C.A.P. Ciurea în centrul atenției ? Chiar din start, adică de la lansarea în Iași a romanului meu, au fost exprimate asemenea nedumeriri. Criticii vorbitori au făcut atunci diferite presupuneri. Am reținut-o pe cea a profesorului Ilie Dodea: „Car-tea aceasta are un erou frumos tocmai fiindcă e aspru,

dirz și luptă ca un fost mare sportiv pentru tot ce obține”. Dintr-un sat de margine de oraș — cu pămînt doar lut, cu scaieți și mărăcini, cu oameni înrăiți de sărăcie — din care plecau cărări radiale, acest tinăr inginer agronom a reușit să cîștige inimile oamenilor și împreună să supună pămîntul, urcînd de mulți ani Ciurea pe podiumul frunțașilor. Fostele cărări au dispărut și în locul lor au apărut holde, vii și livezi. Defectele au devenit calități; C.A.P. Ciurea este astăzi mascota Iașiului, ea aprovizionează piețele cu trufandale de tot felul, astfel încît din rudă săracă a devenit unitate milionară. Deci, nemoștenind nimic, nesolicîtînd credite, „C.A.P. Dumbra-va” din carte desfășoară acum întreaga paletă de activități rurale și crește oameni devo-tați satului, nu dintre cei cu ochii spre cărări. Poate că eroul cărții a mai încărunțit. Vă rog, poftiți la Ciurea și constatați singuri ce s-a făcut aici”.

De la Iași la Ciurea se ajunge foarte ușor, cu tramvaiul sau troleibuzul care au capăt de linie la Combinatul de Utilaj Greu ; în apropiere, se află și sediul cooperativei. De aici, din marginea Iașiului, „moșia” acestei unități se întinde pe o distanță de circa 25 km, pînă pe dealurile Birnova și Păun, care au peste 400 m altitudine. În urma unificării cu C.A.P. Birnova, suprafața cooperativei agricole Ciurea a ajuns la 3 381 ha, din care 2 241 ha arabil, 822 ha

pășuni și finețe, 164 ha livezi, 136 ha vii, 2 ha sere și 16 ha luciu de apă populată cu pește.

Făcînd un tur de recunoaștere prin fermele de producție, deși cîmpul se prezintă frumos, ordonat — atît cît se pot ordona niște coclauri — stai și te întrebi : cum se explică faptul că o cooperativă ascunsă printre dealuri se încumetă să se ia la întrecere și să biruie pe multe altele din zona de cîmpie ? Primul răspuns l-am deslușit din cuvintele tovarășului **Constantin Verdeș**, președintele U.J.C.A.P. Iași. Vorbind la o consfătuire, el arăta că oamenii din Ciurea au înțeles de la început sensul cooperativizării agriculturii, avantajele muncii colective pe tarlale mari și cu ajutorul mașinilor. Trecerea de la mica producție la proprietatea cooperatistă nu a generat manifestări de îndepărtare a țărânului de pămînt, de indiferență față de bunurile comune, deși cooperativa se află într-o zonă preorășenească. Dimpotrivă, țărânul de aici a socotit pămîntul drept avuția sa cea mai de preț și în noua formă de organizare, muncind cu rîvnă pentru întărirea și dezvoltarea proprietății obștești.

Stăm de vorbă cu dr. ing. **Ștefan Vișoianu**, președintele cooperativei. De fel, nu-i prea vorbăret. Dacă îl întrebi ceva, nu-ți răspunde pe loc, meditează de parcă se gîndește la altceva sau așteaptă alte întrebări. După ce se lămurește exact

ce vrei de la el, se așază comod pe ce nimerește, se concentrează îndelung și începe apoi să-ți prezinte concis datele problemei. „Am venit la Ciurea pe la începutul anului 1964. Cooperativa cultiva pe atunci grâu, porumb, ovăz și mazăre. Cu toate eforturile făcute, producțiile medii oscilau între 1 200—1 500 kg la grâu, 1 700—1 900 kg la porumb, iar la ovăz și mazăre se obțineau în jur de 1 000 kg la hectar. E drept, se făcuse un salt față de recoltele ce se obțineau înainte, pe parcelele individuale, dar nu era mulțumitor. Trebuia făcut ceva cu pământul, pentru a rodi mai mult.

Prima acțiune am pornit-o pe terenurile de coastă, pentru defrișarea tufărișurilor răzlețe și scoaterea ciotelor de arbori și arbuști rămase din anii trecuți. În acest scop am mobilizat toate cele 5 brigăzi pe care le aveam pe atunci și oamenii au muncit cu un entuziasm tineresc. Paralel, am trecut la executarea unor lucrări de combatere a eroziunii solului, prin înființarea de benzi înierbate, de culturi în fișii — prășitoare și păioase. Au urmat apoi terenurile de luncă, însumând peste 350 ha. Pentru eliminarea excesului de umiditate de pe aceste terenuri și preluarea viiturilor de apă de pe coaste, din 1966 am început săparea unor canale de desecare și a unui șanț la poala pantelor, în lungime de 18 km. Bineînțeles că și aici am desființat tufărișurile existente, după care am trecut la scarificarea și afinarea adâncă a solului. Pământul astfel ameliorat a început să renască, să devină mai productiv. În cițiva ani, recoltele medii

de cereale s-au dublat și chiar triplat.

Nu ne-am oprit însă aici. Trebuia să intrăm în intimitatea solurilor — brun-roșcat de pădure și cenușiu de pădure — și analizele chimice ne-au arătat că ele sînt acide și sărace în humus. Pentru corectarea acidității și creșterea fertilității lor, erau necesare amendamente calcaroase și îngrășăminte, în special naturale. Ne-am făcut un program în acest sens, în baza căruia, anual, încorporăm sub brazdă cantități sporite de gunoi de grajd. Acesta, împreună cu îngrășămintele chimice pe bază de azot și fosfor, a permis crearea unui agrofond mai bun, fapt ce a contribuit la realizarea, în 1989, a peste 8 000 kg orz și grâu la hectar. Firește că efortul de investiții făcut în vederea ridicării potențialului productiv al pământului s-a conjugat cu preocuparea noastră permanentă pentru folosirea unor semințe cu valoare biologică superioară, respectarea cu strictețe a tehnologiilor moderne.

Legat de utilizarea rațională a pământului aș vrea să mă refer încă la cîteva lucruri. Pe terenurile cu pantă mai mare și cu expoziție sudică am înființat plantații viticole. Acțiunea a început în 1968 și am plantat anual cîte 15—20 hectare. Astăzi avem organizată o fermă modernă, care obține 15 000—20 000 kg de struguri la hectar. De asemenea, dispunem de o fermă pomicolă, cu plantații moderne sau în curs de modernizare, care valorifică în mod superior terenurile din satele Pietrăria și Păun. Pentru buna aprovizionare a populației din municipiul Iași, în ultimii ani am extins și grădina de legume, aceasta fiind concentrată îndeosebi în satul Dumbrava, unde am amenajat pentru irigații, cu resurse proprii, o suprafață de 100 hectare. Realizăm producții bune de legume, între 30 000—35 000 kg la hectar. În seră producem răsadurile necesare de legume, mari cantități de verdețuri, cit și flori.

În sfîrșit, zootehnia nu mai este la noi cenușăreasa unității. Creștem 450 de taurine, 5 000 de porci, 4 000 de ovine și 150 000 pui de carne în saivanele rămase libere în perioada pășunatului. Toate

speciile de animale sînt rentabile, beneficiul anual din acest sector fiind de 1,5—2 milioane lei“.

ontinuăm discuția cu tovarăsa **Maria Neagu**, contabilul-șef al cooperativei, președintele fiind chemat

între timp la sedința operativă de la C.U.A.S.C. Ciurea, consiliu distins, de asemenea, cu Ordinul „Meritul Agricol“ clasa a III-a, pentru realizările din anul 1988. Ca om al cifrelor, contabilul-șef ne oferă cîteva date edificatoare pe care le consemnăm pe scurt: cooperativa și-a dezvoltat sectorul de mică industrie și prestări servicii, realizînd anual o producție fizică de peste 15 milioane lei; producția fizică pe unitate se ridică la 65 milioane lei anual, iar beneficiul total — la 15 milioane lei; întreaga activitate se desfășoară în cadrul acordului global pe echipe, avînd o participare pe bază de angajament de peste 1 300 brațe de muncă; în ultimii trei ani, valoarea normei a fost de 80—85 lei; în cadrul cooperativei lucrează 19 cadre tehnice, din care 12 cu studii superioare și 7 cu studii medii, precum și 15 cadre cu studii medii economice; averea obștească a cooperativei a ajuns la 70 milioane lei.

Iată noua carte de vizită a cooperativei agricole Ciurea — care a transformat dealurile pline altădată de cărări în holde mănoase — unitate ce se află în primele rînduri ale noii revoluții agrare.

VASILE CIAUȘU

KÖNIGSTEIN — o fortăreață la cotul Elbei

Dacă nu-ți poți imagina Elveția Saxonă fără Elba, fără acele ciudate forme ale Munților Metalici sau fără comorile de la Zwinger și Meissen, nu-i poți înțelege spiritul văduvind-o de paternitatea unei fortărețe ce adună în zidurile ei deopotrivă istorie militară și relicve ale genului tehnic german.

Königstein. Marea buclă formată de apele fluviului Elba în drumul său de la izvoare spre Marea Nordului este dominată de doi munți de referință ai Elveției Saxonice. Lilienstein (413 m) pe partea dreaptă și Königstein pe stînga fluviului. În stînga acestui munte, de pe înălțimea căruia se deschide în fața ochilor o priveliște largă, pînă la Munții Metalici din est, pînă la dealurile îmbrăcate cu pășuni cu iarbă grasă de la Lausitz și hăț, pînă la Munții Mijlocii ai Boemiei, aici, ogîndindu-se în apele fluviului, a fost înălțată fortăreața de necucerit Königstein.

Prima atestare a fost găsită într-un document de hotărî al regelui Weinzel I al Boemiei, care a ratificat în 1241 un „în lapide regis” (pe piatra regelui) între Boemia și Episcopia Meissen.

Königstein-ul a fost — concomitent sau alternativ — închisoare de stat, loc de refugiu al caselor regale și princiere, depozit de valori de artă și lagăr de prizonieri. Asemănător unui oraș viu, fortăreața a avut, pînă în anul 1945 autonomie militară și dreptul de a ține tîrg, jurisdicție și stare civilă proprie. Construcțiile și dotările ei au fost însă ținute secret secole de-a rîndul.

Am pătruns în fortăreață urcînd un povîrniș abrupt și apoi ridicați pe platou — 240 m deasupra Elbei — de un lift modern, într-o dulce zi de vară, la 340

de ani după ce un ambasador englez, sir William Swan, trimitea acasă a depeșă raportînd că „în ziua de 30 aprilie 1648 am mers la Pirna și apoi la Königstein, locul cel mai puternic din Europa din punct de

vedere militar, care se află pe o stîncă mare și înaltă și unde se consideră o mare onoare permisiunea de a intra în cetate”. Ascensorul pentru 42 de persoane, pentru care minerii din Mansfeld au săpat în stîncă o galerie lungă de 18 m și un puț „înalt” de 32 de metri, ne ridică în 80 de secunde. O ascensiune rapidă și sigură. Pînă la începutul anului 1589, intrarea în fortăreață se putea face numai trecînd peste trei poduri micșoare care erau coborîte între zidurile înalte, circulare. Spre sfîrșitul secolului al XVI-lea, cu unelte dintre cele mai rudimentare, lucrătorii iobagi au săpat într-o crăpătură a stîncii un drum de urcuș, pe care îl folosim și noi pentru a ajunge la ascensor. Urcușul, pînă la casa porților și noul arsenal, a fost prevăzut cu numeroase dispozitive de apărare: locuri de aruncare a pietrelor și săgeților. Printr-o deschizătură în tavanul casei porților urma să se toar-

ne, peste adversarii pătrunși pînă aici, smoală și ulei clocotit.

În 1792, la mijlocul urcușului a fost construită o palisadă-ghilotină din grinzi de stejar cu virfuri de fier. Înainte de 1790, în podeaua noului arsenal de deasupra s-au aflat și uși-ghilotină. Dar pînă aici nu a pătruns niciodată un dușman. Înspăimîntătoare și azi prin toate aceste „dotări”, porțile dezvăluie totodată gusturile artistice și o filozofie rafinată. Bunăoară, poarta celui de al doilea pod mișcător este împodobită cu un cap de meduză modelată în gresie și înconjurat de inscripția: „Cine mă privește, să devină piatră”. Marea poartă de intrare are deasupra un basorelief înfățișîndu-l pe August der Starke (August cel Puternic). Deasupra acestuia se află blazonul principelui elector al Saxoniei — rege al Poloniei — cu cele două spade electorale încrucișate, vulturul polonez, coroana regală poloneză și, în ambele părți ale basoreliefului, cite un călăreț saxon și unul lituanian.

Zidul fortăreței, în lungime de 1 700 m, închînd o suprafață de 9,5 hectare, mai adăpostește azi peste 20 de clădiri, cisterne, turnuri de pază, cazărmi și chiar o biserică. În noul arsenal există o sală numită Iohannes, sau sala eroilor, lungă de 40 m și cu o lățime de 14 m. Muzeul armatei R.D.G. prezintă aici expoziția „Tehnica militară și orînduirea socială de la pușca cu cremene la racheta de luptă.” Între cele mai vechi tunuri din Europa adăpostite de muzeu se află și unul cu un nume șugubăt: „Faule Magd” (sluga leneșă) avînd venerabila vîrstă de 500 ani. În această sală August cel Puternic și-a ți-

nut petrecerile. Și ce petreceri, ce gusturi! Pe un cântar construit special, oaspeții erau cântăriți înainte și după petrecere, pentru a se vedea, în baza diferenței de greutate, cit de bine au petrecut.

Apărătorii spatelui curții saxone se pare a nu fi dus-o prea rău. Cetatea Magdalenei, ridicată aici în 1428, a servit drept berărie. Săpate adinc în stîncă, în 1591 au fost amenajate pivnițele de vinuri. Cel mai mare butoi, lucrat în anul 1725, putea cuprinde 250 000 litri. Uriașul recipient era ferecat cu 30 cercuri de fier, fiecare cîntărind 350 kg. Pe butoi se afla o platformă specială pe care puteau dansa 30 de perechi.

Casa fîntinii și fîntina propriuzisă sînt construcții de-a dreptul impresionante. Din 1563 și pînă în 1569, minerii au săpat o fîntină adîncă de 152,5 metri. Vatra ei se află la 88 m deasupra nivelului apelor Elbei. Diametrul fîntinii, în partea superioară cit și în cea inferioară, este de 3,5 metri. La o adîncime de 139 m sînt săpate galerii cu o lungime de la 2 la 8 m, înalte de 2 m și late de 0,60 m, prin care ajunge în fîntină apa limpede, a unor izvoare.

Aici, la Königstein, fiecare colț de stîncă, fiecare parte din impresionantul zid care o înconjoară își au istoria lor. De altfel, prin închisorile fortăreței au trecut oameni de toate rangurile și de toate naționalitățile. Pe lîngă ofițeri și nobili care s-au bucurat aici de o detenție destul de plăcută, cu închisoarea fortăreței au făcut cunoștință și unii revoluționari. Prin-

tre aceștia s-au numărat inventatorul porțelanului european — de Meissen — Johann Friedrich Böttger (1709), Mihail Bakunin (1849), care a devenit mai tirziu anarhist, apoi conducătorul muncitorilor germani August Bebel (1874). Cointemeietorul Partidului Comunist German, Fritz Heckert, a fost internat aici între anii 1912—1920 împreună cu alți 49 tovarăși de luptă. Și oricît ar părea de neverosimil, musafirii închisorilor și-au imprimat în fortăreață nota specifică. Dacă în timpul primului război mondial ofițeri ruși prizonieri au folosit sala de jos a arsenalului drept biserică, în timpul celui de al II-lea război mondial înalți ofițeri francezi prizonieri au amenajat-o ca sală de teatru. O istorie ciudată, încă neelucidată, s-a ținut în jurul unui general francez — Henri Giraud. Aflat ca prizonier, la 17 aprilie 1942 el a coborît pe o bară de fier, fugind prin Gohrisch, Bad Schandau și Germania de Sud în Elveția. Lute de picior generalul. La 25 aprilie el avea deja întrevvedere la Vichy cu generalul Petain, simpatizant al fasciștilor. De ce a fugit generalul? Giraud s-a bucurat, în interiorul și în afara fortăreței, de mare libertate. De altfel, o mare parte a celor aproape 100 de înalți ofițeri francezi prizonieri aici aveau posibilitatea de a se deplasa, sub o escortă redusă, pe o rază de 14 km. Misterul a fost amplificat de împușcarea, în 1945, a generalului francez Mesny, socotit complice la fuga lui Giraud. În timpul unui „transport” cu o mașină închisă, de la Königstein spre Colditz, a fost împușcat pe la spate de căpitantul Schweinitzer din anturajul lui Kaltenbrunner. Probabil că Mesny știa prea multe în legătură cu adevăratele motive ale fugii lui Giraud. Această crimă a fost în atenție la procesul de la Nürnberg.

Și fortăreața a continuat să scrie istoria. De pe înaltele ei ziduri, în primăvara anului 1945, acea primăvară a Europei, comandantul frontului II ucrainean, mareșalul Konev, a condus operația specială de salvare a comorilor de artă de la Dresda de sub loviturile distrugătoare ale războiului ajuns la actul final.

Königstein — o fortăreață la cîntul Elbei, o carte de istorie rămasă deschisă.

ÎN OSPETE LA PRIETENII MONGOLI

Cînd am fost întebat care este imaginea dominantă, persistentă în memorie, în urma călătoriei în Mongolia, i-am răspuns interlocutorului că deseori în fața ochilor deschiși îmi apar căciuliile iurtelor, acești trandafiri albi ai deșertului, în timp ce aud parcă respirația adîncă a cămîlelor din preajma lor. Dar sînt multe, atît de multe imagini inedite și surprize la tot pasul în această țară îndepărtată! Știați că mongolii nu au nume de familie? Au numai nume de botez, cu diverse semnificații: Solongo înseamnă curcubeu, Baator — viteaz, Naranhija — rază de soare etc., la care se adaugă numele tatălui.

Din populația țării, de 2 milioane locuitori, aproape 800 000 lucrează în agricultură, o mare parte fiind crescători de animale. Jumătate din ei trăiesc pe „suri” (pășuni), la distanțe mari. Comuna în care se află administrația locală de stat se cheamă „somon”, subordonată „aimac”-ului. „Somonul” Baia-andalai, primul prin care mi-am purtat pașii, are cîteva blocuri, dispensar și ambulatoriu, oficiu poștal și club, grădinițe și școală generală, centre de reparații și magazine.

Întreprinderile care prelucrează produse de origine animală reprezintă 60% din capacitatea industrială a țării. Producția acestora constituie aproape 50%

ION ȘERBU

din totalul de export al Mongoliei. Foarte mulți intelectuali din mediul rural (medici, profesori, economiști etc.), ca să nu mai vorbim de agricultori, contracteză creșterea animalelor cu statul.

În prezent are loc o reorganizare a structurii în zootehnie, și anume trecerea de la pășunatul „migrator” — pe an sînt schimbate de la 6 pînă la 20 de locuri pentru „suri” — la stabilizarea crescătorilor de animale în „heseg” (cătune). E drept că pășunatul mobil este economic, iar carnea este de bună calitate. Din această cauză fermele zootehnice sînt rentabile. Însă, nu se pot realiza electrificarea și mecanizarea, iar transportul laptelui-materie primă se face mai greu. În afară de aceasta, are un cuvînt greu de spus dependența de capriciile naturii. În schimb, cele 8 „heseg”-uri ale cooperativei agricole de producție „Hugjil” au fiecare cantină, baie, unele servicii ale cooperativei, radioficare etc. În această acțiune pe plan național, de constituire a „heseg”-urilor, se pune accent pe obținerea nutrețului cosit și pe intensificarea producției finetelor pentru asigurarea hranei animalelor. Se extinde utilizarea energiei eoliene, solare și geotermale. Funcționează heliosere și instalații pentru cultivarea algei Chlorella, administrate în hrana animalelor.

În fiecare din cele 18 „aimac”-uri din Mongolia sînt cîteva

case de odihnă ale uniunilor agricole. Casa de odihnă „Sivert” din „aimac”-ul Ara-Hangai, pe care am vizitat-o, a primit anul trecut 5 000 de oaspeți, pentru 1-2 săptămîni pe serie, care au beneficiat de proceduri diferite, de la băi minerale la acupunctură. Este în curs de aplicare planul de dare în folosință, pe teritoriul țării, a 400 de surse noi de apă minerală.

Cu toate că numai în ultimii trei ani statul a dat în folosință 690 000 mp de locuințe noi, mulți mongoli locuiesc în iurte. În viața crescătorilor de animale, iurta este chiar de neînlocuit. Istoria ei durează de 3 000 de ani, și structura s-a schimbat în decursul veacurilor. La muzeu am văzut un tablou înfățișînd o iurtă de han deplasată cu o căruță uriașă, trasă de 300 de cai. Iurtele de astăzi, ușoare și transportabile, sînt fabricate în cîteva combinate de industrializare a lemnului, cel mai mare fiind la Toson-Tenghele. Scheletul este constituit din zeci de prăjini — „unei” — ca suport pentru pereții împlețiți. Combinatele produc și mobila de interior. Dacă într-o casă de piatră aerul se schimbă natural de 2 ori pe oră, în iurtă acest lucru se întîmplă natural de 50 de ori pe oră. Iurta — cea mai ieftină și practică locuință — este o sinteză a arhitecturii și artei aplicate tradiționale. Bineînțeles că sînt și reguli de comportament într-o iurtă: locul de onoare pentru musafir este în partea opusă ușii, dar chiar oaspete de onoare fiind nu se cade să calci pe prag sau

să stai picior peste picior. Este o necuviință. În „somon”-uri și „aimac”-uri sînt destule case prefabricate cu unul sau mai multe etaje, însă farmecul unui camping format doar din iurte rareori poți întîlni.

Ca să cunosc mai îndeaproape preocupările sportive și culturale ale crescătorilor de animale, „guai bags” — stimatul profesor, gazda mea — m-a invitat la o întrecere cu arcul și la un concert.

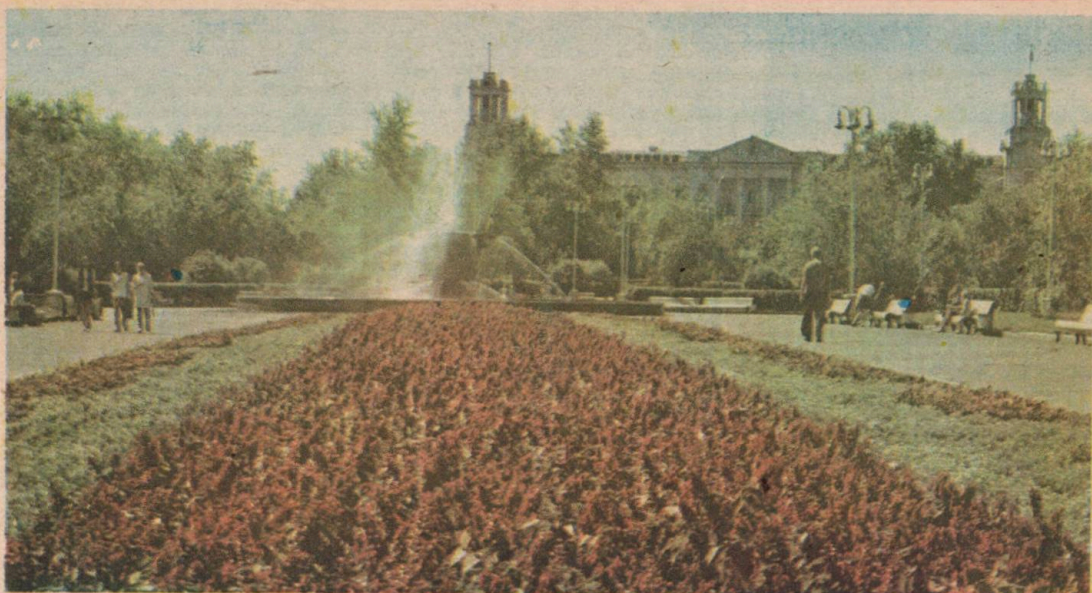
Fac cunoștință cu Saran, campioana tragerii cu arcul a „aimac”-ului Selenghin. Îmi spune că ținta pentru femei este la o distanță de 60 m, iar pentru bărbați — la 75 m. Arcurile tradiționale mongole sînt făcute din bambus și mesteacăn, folosindu-se cleiul din pește. Înăuntru sînt introduse tendoaie de animale, iar în exterior se aplică fire de mătase, precum și coarne de cerb sau ornamente de argint la capete. Mongolii mai utilizează și săgeți „fluierătoare”, cu orificii și stabilizatori, care ajung la distanțe de un kilometru.

Concertul la care am asistat a constituit o altă surpriză. Șoptitul frunzelor, murmurul piaraiei, cîntecul păsărilor au fost reproduse de „morinhur”, un instrument de corinde asemănător violei. Meșterii unei cooperative din „somon”-ul Deren, prin care trec în grabă, confecționează anual 55 de „morin-hure”.

M-am despărțit de prietenii mongoli, primitori și de ispravă, cu amintiri de neuitat.

VITALIE TEODORU

CU CORTUL ÎN SIBERIA

...Se făcuse cred ora șase după-amiază, dar razele soarelui continuau să cadă destul de... perpendicular pe pământ. Până la apus mai erau cam patru ore bune. Îmi desfac rucsacul într-o dezordine deliberată (nu dădeam socoteală absolut nimănui și nu împiedicam pe nimeni cu tarhațul meu întins pe aproape zece metri pătrați). Puțin mai departe, ochesc locul cel mai potrivit pentru cort. Mi-l și instalez „la minut”, deși nu mă fugărea nimeni; voiam totuși să-l văd cit mai repede la verticală pentru a mă simți mai ocrotit sub el și a-mi întinde ciolanele obosite după noaptea de pomină (și mai ales de nesomn) din aeroportul moscovit. N-aveam teamă nici de singurătate, nici de dihăniile ce ar fi putut să mă viziteze peste noapte; nu mă simțeam nici din cale-afară de obosit și nici de mincare nu-mi ardea.

Îmi pun totuși „burta la cale” cu câteva sandvișuri și mă culc într-o liniște de catedrală. Mi s-a părut că am dormit câteva ore, dar când mă trezesc înregistrez cu surprindere că acele ceasornicului trecuseră de ora opt dimineață. Mă privesc cu nedumerire și cu multumire, mă cercetez cu atenție pentru a-mi stabili integritatea corporală și îmi schimb programul.

Prima grijă era să mă debarasez de calabalicul din spate; pentru asta îmi îndrept speranțele spre hotelul Inturist din Irkutsk. Avind rucsacul „făcut” din nou, ies la șosea și îndrăznesc un autostop; în câteva minute, o Lada 1500 oprește și mă

îmbarcă fără prea multe explicații. La hotel, trag direct la serviciul „păstrarea bagajelor”, unde mi-l fac repede prieten pe responsabil, după ce-i ofer o dușcă de coniac. Mi-am lăsat acolo rucsacul întreaga săptămână cit am rămas în triumghiul siberian format între Irkutsk, Bratsk și Ust-Kut.

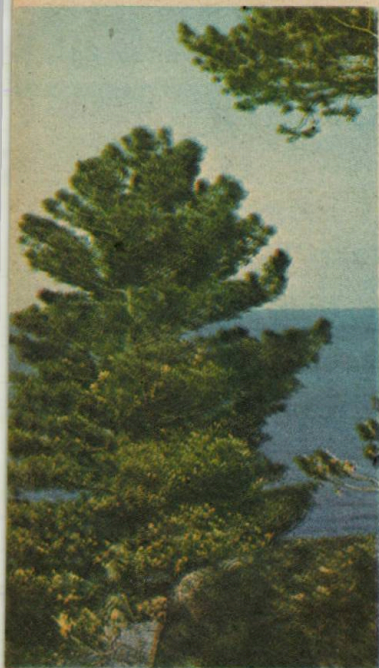
Abia acum, eliberat de povară, făceam cunoștință cu orașul de pe Angara. Irkutskul rămâne pentru mine adevărata capitală a Siberiei: prin vechime (tocmai în acel an își sărbătorea trei sute două zeci de ani de existență), prin amplasamentul său în inima Siberiei și mai ales prin arhitectura originală, cu totul aparte, păstrând case vechi, unele chiar de la primele începuturi, într-un pastel nemăvăzut nicăieri; l-am numit chiar orașul colorat: vile multicolore alături de blocuri albe, parcuri multe, mari, frumos amenajate și bine întreținute, alături de scuaruri mici la întretăiere de străzi, bulevarde largi — cum sint Lenin și Karl Marx — din care pornesc străduțe cochete, inundate de verdele livezilor și al curților; apoi, monumentele sale mai vechi sau mai noi, muzeele, între care cel mai interesant pentru mine rămâne Muzeul natural, avind drept „personaj principal” tocmai lacul Baikal. Toate se profilează pe cerul albastru și au drept fundal verdele compact și greu al pădurii.

Dar Irkutskul mai are ceva unic și incântător. În afara apropierii de legendarul lac, până la care ai totuși de stră-

bătut șazece de kilometri, orașul se bucură de o așezare greu comparabilă cu a altor orașe siberiene și chiar cu a altora situate pe malul unor ape. Angara, „fiica Baikalului”, singurul curs de apă ce izvorăște din lac (alte 336 aducindu-și ofranda lor cristalină în el), are aici lățimea Dunării noastre la Galați. Tocmai datorită acestei uriașe cantități de apă dislocuite chiar de la izvoare, aici a putut fi construită prima hidrocentrală sovietică din Siberia, aceea de lângă Irkutsk, pusă în funcțiune în 1957, cu o putere de 660 MW.

Seara, pe la orele nouă, cind acasă, în țară la noi, oamenii încep să se pregătească de culcare, locuitorii și oaspeții orașului apar unul cite unul la plimbare, pină cind faleza largă devine neîncăpătoare. Foarte mulți coboară la debarcadere pentru a-și oferi o plimbare, mai scurtă sau mai de durată, pe apele ușor involburate; deasupra lor, din cind în cind, se aterne o pinză diafană de aburi sau nori, de o finețe indescriptibilă și cu o existență efemeră. Mi-amintesc cum în una din seri m-am imbarcat și eu pe un vaporas, prinzindu-mă o ploaie mărunță și rece, fără să mă împiedice a rămâne pe punte pe tot parcursul călătoriei, pină la barajul hidrocentral și înapoi. Atunci mi-am completat panorama orașului, conturată încă din avion.

...A doua noapte mi-am căutat un loc de cort pe una din limbile de pământ (în realitate era un fel de pietriș alternind cu smocuri de iarbă) ce se in-

tindeau cu zgircenie între betonul și apele Angerei. Trecuse de miezul nopții, iar eu îmi fumam ultima țigară în gura cortului. „Deocamdată este bine” — gindeam. Contrar așteptărilor (credeam că noaptea se face un frig mai... siberian), afară nu era foarte rece. Totuși, datorită apropierii de apă, o umezeală rece mă făcu să-mi pun pe mine toate boarfele din rucsac. Mă întind în cort pentru cele câteva ore ce-mi mai rămăseseră (a doua zi, disde-diminează, aveam avion la Ust-Kut, la cinci sute de kilometri nord de Irkutsk).

Deodată aud vocile unor tineri cheflii și înțeleg că intenționează să se arunce în apă. N-aș fi avut nimic împotriva dacă n-aș fi observat că mi-au pus „gînd rău”. De obicei, în asemenea situații trebuie să reacționezi cu tact. Ies în gura cortului, îmi aprind o țigară și-i „atac” eu primul cu un „privet” (salut) prietenesc, oferindu-le și lor țigări românești. Le-am spus, în puține cuvinte, ce hram port prin Siberia, și după numai câteva minute îi observ cum se așază lângă cort, dispuși la discuție ami-

cală. Inima mea era cit un puerice; a revenit însă la bătaia normală cînd i-am auzit că se hotărâse totuși să intre în apă, dar fără mine. Nici una, nici două, s-au dezbrăcat și huițuiliuc în apă. Nu le-au trebuit mai mult de zece-cincisprezece secunde pentru a se „trezi”, ieșind imediat, dirdind de frig și clătănind din dinți, după care, așa dezbrăcați, au stat jos și am vorbit timp de aproape o oră; despre munca lor, despre țara mea și rostul meu prin Siberia. Deși nu mi-au spus-o direct, mi-am dat seama din comportarea și concepția lor despre viață că sint siberieni adevărați, get-beget, și nu oameni veniți aici din alte părți doar la muncă, pentru a câștiga mai bine. Cînd li s-a părut lor că au tremurat destul, s-au îmbrăcat și au plecat, nu înainte însă de a-mi „smulge” o înțîlnire, pentru a doua zi. Cîstit vorbind, m-aș fi dus cu plăcere la întrevvedere cu ei dacă n-ar fi trebuit să plec la Ust-Kut.

CONSTANTIN CHIFANE-
DRĂGUȘANI

Serbări nipone

AWA ODORI

Un spectacol insolit. Mii de dansatori inundă străzile mai largi ale orașului, străjuite pe ambele laturi de tribune improvizate pentru zeci de mii de spectatori. Dansatorii sînt îmbrăcați în kimonouri ușoare (yukata), confecționate din awa skijira, o pînză subțire de bumbac vopsită în diferite nuanțe. Femeile poartă pălării de soare impletite din rogoz în formă de „V” inversat. Unii bărbați au pantaloni scurți, albi și bluze vopsite cu al. Alții își leagă poalele kimonoului la briu, iar la cap își înfășoară o țesătură din același material.

Este o atmosferă de carnaval, accentuată de decorul nocturn, feeric, al lampionelor de hirtie colorată.

Dansatorii din formații, cu kimonouri care au modelele distincte pentru fiecare grup, dansează mai mult sau mai puțin sincron. Acolo unde formațiile s-au dispersat, între ele antrenându-se și spectatorii, fiecare dansează în legea lui, fără a-l interesa nimic altceva decît ritmul. De altfel, farmecul dansului constă tocmai în faptul că la el poate și trebuie — după cum susțin japonezii — să participe toată lumea. Dan-

sul este comic, pantomimic, dansatorii invitîndu-i insistent pe spectatori să li se alăture. Se dansează de la apusul soarelui pînă la ivirea zorilor, cu o veselie exuberantă, molipsitoare, încît treptat tribunele se golesc de spectatori, iar pe mijlocul străzii nu mai ai unde să arunci un ac.

Spectacolul se numește Awa Odori (Dansurile Awa) și poate fi văzut la Tokushima, capitala prefecturii cu același nume din estul insulei Shikoku. Este un spectacol unic în Japonia și ai senzația că toți cei 300 000 de locuitori ai acestui oraș au ieșit în stradă să danseze.

Awa Odori se organizează anual, timp de 4 zile, între 15 și 18 august, și este considerată cea mai importantă manifestare populară niponă. În aceste 4 zile, la Tokushima vin sute de mii de vizitatori din toată Japonia și din străinătate. Dansul datează din anul 1586, cînd nobilul local Ashisuka Iemasa a sărbătorit terminarea lucrărilor de construcție a castelului său Izan. Sărbătorirea a fost atît de reușită încît s-a transformat într-un fel de carnaval anual. Intrucît pe atunci provincia, care constituie actuala prefectură, se numea Awa, dansul a păstrat acest nume sub care este cunoscut în toată Japonia.

BON ODORI

Dacă la mijlocul lunii august te afli în Japonia, la Tokio, Osaka sau alt oraș mare, constai că surprindere că animația acestor centre urbane scade considerabil, proporțional cu suprasolicitarea tuturor mijloacelor de transport spre indiferent ce zonă a arhipelagului. Afli că în această perioadă nu este prea indicat să călătorești, obținerea biletelor de tren, avion sau vapor fiind o problemă dificilă, iar un drum pe oricare arteră rutieră sau autostradă echivalînd cu riscul de a merge în coloană pe distanțe de sute de kilometri.

Este sezonul în care, pentru a doua oară după Shogatsu (Anul Nou), familiile japoneze

au posibilitatea să se reunească, sau japonezii pot să se afle câteva zile cu prietenii și rudele. Fenomenul este numit de presa japoneză „migrare națională” și constituie cel mai important eveniment al sezonului estival nipon.

Pentru a oferi o compensație celor ce n-au rude sau prieteni la țară, sau în alte zone din Japonia, în marile orașe se organizează manifestări sau spectacole cit mai atractive, între care Bon Odori (Dansurile Bon). Pe o scenă improvizată, de regulă în curtea mai spațioasă a unui templu local, se află o orchestră și cîntăreți care execută melodii tradiționale în ritm alert, iar jur-împrejur sute de dansatori, tineri sau mai în vîrstă, îmbrăcați în yukata, dansează pînă tîrziu după miezul nopții.

Cîntecele și dansurile diferă de la localitate la localitate, în funcție de obiceiurile și specificul fiecărei regiuni. Astăzi se recurge, însă, în multe cazuri, la înregistrări pe bandă de magnetofon, dar-nu se renunță la decorul tradițional în care predomină lămpioarele de hîrtie în culorile cele mai vii.

Afli, în mod surprinzător, că Bon Odori, în pofida ritmului alert și a duratei sale, este una din practicile yusuzumi cele mai populare, adică din modalitățile de a te răcori... Între practicile yusuzumi figurează înotul, pescuitul, excursiile pe munte, mesele frugale, participarea la spectacole și manifestări în aer liber, în special la spectacole cu stafii, pentru a te trece fiorii...

Curios este că aceste dansuri, precum și o serie de alte manifestări, se circumseriu sărbătorii Bon, deși nu au nimic de a face cu cuvinte ca „salvare”, „suferință”, „rugăciune” etc. Bon este o prescurtare a cuvîntului Urabon (transcrierea în chineză a sanscritului Ullambana; a fi agățat cu capul în jos), ceea ce implică o mare su-

ferință. Urabon era un concept budist potrivit căruia, dacă nu sînt organizate servicii memoriale, sufletele celor dispăruți nu vor scăpa din captivitatea eternă a agoniei. Acest concept s-a suprapus peste tradițiile nipone și, din ritualuri, au derivat actualele Bon Odori (Dansurile Bon), care și-au pierdut complet caracterul religios.

Intrucît luna iulie constituie pentru țărânul japonez una din perioadele cele mai solicitante, sărbătoarea Bon are loc, în regiunile rurale, la mijlocul lui august.

DAIMONJI GOZAN OKURIBI

Mai este un minut pînă la ora 20. Luminile și miile de reclame de pe străzile marelui oraș Kyoto se sting. În mai puțin de un minut, orașul se scufundă într-un întuneric care îți dă o senzație stranie. Se mai zărește ici și colo cite o lumină, care nu are nici o importanță pentru cei aflați lîngă mine, pe terasa unui mare hotel din zona centrală. În direcția munților, care înconjoară din trei părți străvechiul oraș imperial nipon, bezna este de nepătruns. Totuși, privirile celor cîtorva zeci de persoane aflate pe terasă încearcă să străpungă perdeaua nopții. Deodată, mai multe pîlpii firave se zăresc pe muntele de răsărit, apoi flăcările izbucnesc, se unesc și capătă o strălucire neobișnuită. Ele redau forma ideogramei chinezești „Dai”, care înseamnă „mare”, vizibilă clar, chiar de la distanța apreciabilă la care mă aflui. Acest lucru este posibil întrucît pentru marcarea ideogramei sînt folosite stive de

trunchiuri de pin între care sînt puse ramuri cu ace, astfel încît flăcările capătă strălucirea magneziului. În acest timp, suprafața desenului este de 100 metri pătrați.

Asist la primul dintre Daimonji Gozan Okuribi, uriașele ideograme de foc de pe cinci munți, respectiv Daimonji (semnul cuvîntului „mare”), cel mai cunoscut dintre ele, aprins pe Nyoigataka (muntele Nyo). Originea lui, ca și a celorlalte, nu este bine cunoscută. Una dintre legende susține că în anul 815 ar fi fost aprins un foc pe acest munte pentru alungarea unei molime. După 10 minute, la nord-est, pe Nishiyama (muntele Nishi) și Higashiyama (muntele Higashi) se aprind alte două focuri formînd ideogramele „Myo” și „Ho”. La ora 20,15 se aprinde Fune (focul corabie) pe Myokenyama, în nord-vestul orașului. Puțin mai la vest, pe Okitayama (muntele Okita), se aprinde, tot atunci, Hidari Daimonji (Daimonji din stînga). Ultimul foc, Torii, este aprins la ora 20,20 pe Mandarayama, în vestul orașului.

Spectacolul este acum una dintre principalele atracții turistice ale vechii capitale imperiale nipone, alături de cele trei mari festivaluri — Gion Matsuri, Aoi Matsuri și Jidai Matsuri. Se mai păstrează denumirea oficială, Daimonji Gozan Okuribi, deși, după cum am văzut, focurile sînt aprinse pe șase și nu pe cinci munți. Spectacolul durează 40 de minute, la ora 20,40 luminile orașului fiind reaprins.

De menționat că, în aceste 40 de minute din seara zilei de 16 august, pe riul Arashiyama, din vestul orașului, are loc și o procesiune Toro-nagaahi, de lansare pe apă a corăbiarelor împletite din paie de orez sau din rogoz, cu pinze și lămpioare de hîrtie colorată, aprinse.

PAUL DIACONU

Orhidee tropicală

N

imic nu poate defini o grădină botanică așa de exact cum se definește singură : o lume vegetală în miniatură ; o rezervație în care omul adună și conservă speciile cele mai diverse ale florei terestre ; o oază — s-ar putea spune — unde natura triumfă în cea mai pură splendoare a sa, ferită de atentatele atât de grave ale poluării de orice fel, ferită de degradările la care, nu o dată, omul însuși o supune. Dacă adăugăm rolul științific și instructiv-educativ al grădinii botanice, avem deja imaginea întreagă a acestui colț de Univers creat de om pentru om.

GRĂDINI
BOTANICE

De câte ori am prilejul sa ajung în **IASI**, îmi face o plăcere deosebită să urc dealul Copoului. Și, indiferent în ce anotimp m-aș afla, din Dumbrava Roșie mă abat neapărat pe la minunea aceea de grădină botanică de care se bucură ieșenii și toți cei care trec întâmplător sau cu scopuri anume prin „dulce tîrg al ieșilor“. Mă gîndeam mai deunăzi că aureola aparte a acestei instituții de cultură poate veni din vechimea ei de primul așezămint de acest gen din țara noastră, inițiat, în urmă cu 134 de ani, de medicul și naturalistul Anastasie Fătu.

În prezent, Grădina Botanică din Iași cuprinde o suprafață de peste 100 hectare, cu posibilități de extindere pînă la 150 hectare. Terenul preluat a fost în marea sa majoritate neproductiv, afectat de grave procese de eroziune și alunecări, teren variat din punct de vedere al altitudinii, reliefului, expoziției, solurilor, hidrologiei, atât pe platou, cît și pe versanții care mărginesc firul văii „Podgoria Copou“. În cei 26 de ani ce au trecut de la înființarea grădinii pe actualul teren, s-au efectuat lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și organizare, s-au îmbogățit colecțiile de plante, s-a alcătuit un ierbar (40 000 coli), o bibliotecă (8 000 volume), un mic muzeu, s-au stabilit relații de colaborare cu a-

proximativ 500 de unități similare din întreaga lume.

Cele 12 sectoare în care este organizată grădina încearcă să satisfacă pretenții deosebite și să îndeplinească funcțiuni multiple : didactică, științifică, recreativ-culturală, igienico-sanitară și de conservare a fondului genetic de plante. Cei 3 000 mp de sere destinate plantelor subtropicale, tropicale și mediteraneene constituie o permanentă atracție pentru oricine și în orice anotimp.

Numai ca să vizitezi o astfel de grădină, și nu ca să-i pătrunzi tainele, ți-ar trebui zile în șir. Dar nu-i nimic ; în prima zi te poți opri doar la intrare, în **sectorul ornamental**, unde sînt cultivate fel de fel de plante decorative și își au locul colecții de plante rare sau cele de stînjenei, lalele, bujori, dalii, crizanteme, după anotimp. Sau poate ar fi bine să începi cu **sectorul de recreere și odihnă**, amplasat în extremitatea nordică și la care se mai lucrează încă. Și asta nu numai pentru clipa de odihnă ce ți-o oferă, ci și în intenția de a-ți trezi interesul pentru zilele ce urmează.

A doua zi, te du și caută miresmele din **parcul rozelor** în care cunoscătorii au adunat vreo mie de soiuri de trandafiri, repartizați anume să te încînte, după culoare, talie, for-

Stinjenel (Iris germanica — Coeux)

Cactus înflorit din genul Hylocereus

mă, după origine sau după zona din care provin. Pe rând, după cum ți-o fi voia, poți poposi apoi în **sectorul didactico-experimental**; cu grijă, însă, pentru că aici este un adevărat laborator destinat experimentelor, cercetărilor și chiar producției. **Sectorul dendrologic**, întins pe 20 ha, cuprinde plante indigene și exotice, grupate după locul lor de origine. Iar cel de **plante utile** și cel de **plante memoriale** cuprind, pe aproape 5 ha, reprezentanți ai florei spontane sau cultivate. Grupați sub denumirea **flora globului**, află reprezentanți ai vegetației Africii sau Americii de Nord, ai Balcanilor sau ai Europei nordice, ai Japoniei sau ai Caucazului, ai munților din Asia Centrală, ai Siberiei, ai Chinei sau Americii Centrale și de Sud. Pe o suprafață de 16 ha, pe ambii versanți ai văii „Podgoria Copoș”, por-

Floare de *Strelitzia parvifolia*

Trandafirul Diorama

nind chiar de lângă palmaru, se întinde acest atit de interesant sector în care îți poți crea o imagine asupra florei diverselor zone ale pământului.

Am lăsat la urmă sectorul cel mai cuprinzător, dedicat florei și vegetației României. Pe cele 25 de hectare sînt reprezentate toate zonele și toate tipurile de vegetație cu care ne întîlnim în țară.

Despre fiecare sector în parte se poate vorbi mult, zile în șir, și amănunțit. Despre munca pătimașă și fără odihnă a colectivului de biologi și ingineri s-ar putea vorbi poate și mai mult. Toate cele cîte succint am încercat să vă povestesc, le-am aflat, într-o zi de vară, de la directorul Grădinii botanice, prof. dr. ing. **Mandache Leocov**, de ale cărui eforturi sînt legate realizările ultimilor ani în amplul proces de organizare și definitivare a amenajării acestui colț de rai localizat la Iași.

MAGDA BĂLTĂREȚU

GRĂDINI ZOOLOGICE

Dorința oamenilor de a-și apropia animalele sălbatice din nevoia de cunoaștere datează din vremuri îndepărtate. Mărturiile istorice menționează „grădini zoologice” (denumirea ca atare a fost folosită prima oară la deschiderea parcului zoologic din Londra în 1828) în Egiptul antic în perioada cuprinsă între anii 2800—2500 î.e.n., în China și Roma antică, în India și Cartagina. În Evul Mediu, pe măsură ce călătoriile au acoperit o suprafață tot mai mare, colecțiile zoologice existente la curțile conducătorilor de state s-au îmbogățit cu exemplare exotice aduse din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. La începutul secolului XVI, în Mexic, conchistadorii spanioli au fost uimiți de bogăția grădinii zoologice a împăratului Montezuma. Din 1752 este permis accesul publicului în parcul zoologic înființat de împăratul Franz I la Schönbrunn, grădina zoologică din Viena fiind de aceea socotită cea mai veche de pe continentul nostru. În cursul secolului al XIX-lea s-au înființat grădini zoologice în majoritatea metropolelor europene.

Cocorul cu coroană

Primul colț zoologic din **BUCUREȘTI** s-a înființat în Parcul Libertății, în 1906, urmat fiind de cele din Cismigiu, Herăstrău, Snagov. Din 1955, efecti-

vele lor se concentrează în Băneasa, unde, la 1 mai 1959, s-a deschis oficial primul sezon de vizitare. În 1962 titulatura instituției devine „Gră-

Mandril

dina Zoologică București, inclusă în „Anuarul Internațional al Grădinilor Zoologice” („International Zoo Yearbook”) editat de Societatea de zoologie din Londra. Treptat, prin schimburi de animale efectuate cu peste 20 de țări, Grădina Zoologică București și-a alcătuit colecții deosebit de variate, însumând 140 de specii din trei clase de vertebrate: reptile, păsări, mamifere.

Aproximativ o treime sunt indigene, restul provenind din toate zonele zoogeografice ale Pământului, realizându-se astfel o imagine de ansamblu a faunei patriei noastre, dar și a globului,

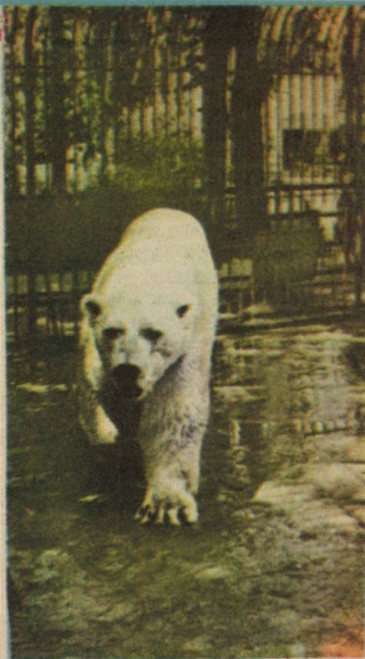
Papagalul Arakanga

Tigru siberian

o cunoaștere a acestor inestimabile valori a ecosistemului planetei. Pe lângă preocuparea constantă în vederea prelungirii cât mai mult posibil a vieții animalelor, colectivul grădinii zoologice a urmărit să îndeplinească o altă funcție importantă a unui asemenea lăcaș: de a conserva speciile rare amenințate cu dispariția.

De-a lungul anilor, s-au reproduș aici în jur de 50 specii de mamifere și circa 40 specii de păsări. Realizări remarcabile au constituit înmulțirile unor animale ca mandrilul, cercopitecul cu bot albastru, cimpanzeul, nurca europeană,

Ursul polar

noaștere a comportamentului matern și a compoziției hranei. Cind faptul este posibil, ei sînt expuși în secția special înființată — „Baby zoo”, apreciată mult de vizitatori. Aici pot fi văzuți iezi, pui de tigri, de jaguar negru, de antilope Nilgan (din India), ursuleți, puii a numeroase specii de păsări.

Studiile și cercetările efectuate privind biologia animalelor sălbatice în captivitate s-au concretizat în lucrări ca „Aspecte asupra bolii digestive la tigrii siberieni”, unde s-a demonstrat că boala digestivă a acestora nu este altceva decît o formă particulară a sindromului general de adaptare provocat de stresul captivității. S-au depistat și identificat, pentru prima dată, agenți biopatogeni la animalele sălbatice și, în colaborare cu institute de specialitate, au fost descrise infecții cu germeni din grupul Bedsonia la căprioară, lamă și muntiac, sau a fost raportată o epizootie produsă la urși de un virus similar cu cel al gripei Hong-Kong.

**CORNELIA
MARIAN**

jderul de copac, ursul negru asiatic, șacalul auriu, pisica sălbatică, europeană, risul european, pantera neagră, tigru siberian (ajuns la a unsprezecea generație), muntiacul chinezesc, zimbrul, ibexul siberian. Cît despre păsări, alături de lebăda, neagră, lebăda cucuiată și călfarul roșu, struțul nandu a conferit grădinii zoologice bucureștene o superioritate netă pe plan mondial prin numărul de pui obținuți.

Deseori a fost necesar ca pui să fie crescuți artificial „la mină” (hand-rearing), procedeu complicat, necesitînd o bună cu-

AGENDĂ CINEGETICĂ

Vînatul și mediul său de viață

Existența vînatului depinde de mai mulți factori, dar trei sînt de bază: hrana, adăpostul și liniștea. Acești factori principali ai ariei de răspîndire a vînatului au suferit unele modificări în ultima vreme, ca urmare a dezvoltării și modernizării agriculturii, a mutațiilor intervenite în vegetația forestieră din zona de cîmpie. Ne aflăm astfel într-o etapă nouă în dezvoltarea economiei cinegetice, etapă care solicită noi cunoștințe, noi eforturi. Așadar, este nevoie de o cunoaștere temeinică a relațiilor dintre mediu și vînat, pentru că de la felul lui de viață pornesc măsurile gospodărești.

Pentru a informa cititorii „Almanahului satelor” despre preocupările actuale și rezultatele obținute în acest domeniu, ne-am adresat tovarășului inginer Ion C. Cazacu, vicepreședinte al Asociației Generale a Vînatătorilor și Pescarilor Sportivi (A.G.V.P.S.), care ne-a relatat următoarele: „După cum este cunoscut, în țara noastră se acordă o atenție deosebită ocrotirii mediului natural, vînatul constituind o componentă importantă a acestuia. Statul creează condiții de dezvoltare continuă a economiei cinegetice, pentru sporirea efectivelor și realizarea unui vînat viguros și sănătos, precum și pentru exercitarea vînatării recreativ-sportive în cadrul prevederilor legale. Ținînd seama de modificarea condițiilor de mediu, programele de perspectivă au fost concretizate cu măsuri suplimentare de ocrotire, în concordanță cu activitățile economice ce se desfășoară pe terenurile de vînat.

Prin gospodărirea vînatului se urmărește, în primul rînd, rea-

lizarea ocrotirii acestuia împotriva influențelor negative de orice fel. Este vorba de combaterea dăunătorilor vînatului util, în special a lupilor și ciinilor hoinari, cei mai de temut dușmani, precum și a ciorilor grive și coțofenelor. Tot în scop de ocrotire a vînatului se întreprind numeroase acțiuni pentru combaterea actelor de braconaj, sancționîndu-se cu asprime orice abatere de la normele legale. La aceasta se mai adaugă și alte măsuri, printre care cele privind prevenirea efectelor negative ale mecanizării și chimizării. Ne referim la faptul că, în timpul recoltării furajelor și cerealelor păioase, se organizează acțiuni pentru alungarea puietului de vînat din fața mașinilor, acestea fiind prevăzute în parte și cu sisteme de alar-

mă. De asemenea, se încearcă să se folosească în chimizare substanțe mai puțin nocive pentru vînat, să se evite utilizarea acestora în perioadele de reproducție.

Un obiectiv important prevăzut în program se referă la creșterea potențialului biologic al vînatului, prin păstrarea și îmbunătățirea condițiilor naturale de mediu, precum și prin selecție și dirijare genetică. De regulă, în fiecare fond de vînat există o zonă de refugiu, zonă oprită, în care vînatul găsește liniștea necesară pentru reproducere și izolare. Legat de aceasta, în ultimii ani s-a impus raționalizarea recoltării speciilor de vînat care prezintă interes estetic, recreativ-sportiv sau științific. De altfel, aceasta este reglementată prin Legea nr. 26/1976 privind economia vîna-

tutului, care prevede perioadele de vînat și speciile la care vînatărea este permisă sau interzisă.

Pe baza evaluării efectivelor de vînat din primăvara fiecărui an se stabilesc și recoltele pe fondurile de vînat, care trebuie să asigure perpetuarea speciilor, o dezvoltare armonioasă a vînatului. Prin urmare, recoltarea vînatului se face numai în măsura în care actul sportiv de împușcare a acestuia este util, datorită de competență a vînatului de astăzi constituind o ocrotire prin hrană și îngrijire. Pe fondurile unde se constată o scădere însemnată a efectivelor la anumite specii, se iau măsuri de interdicere a vînatării și, concomitent, de populare cu vînat adecvat. Se fac populări și cu specii de vînat aduse din alte țări, ca marmota, mufonul și capra ibex, care îmbogățesc fauna țării.

În urma măsurilor luate și a acțiunilor întreprinse an de an, pe fiecare fond de vînat, efectivele reale de vînat la principalele specii au atins nivelurile optime, unele fiind chiar depășite. Totuși, analizînd situația evaluării din primăvara anului 1989, se constată că, în unele județe, efectivele reale sînt sub cele optime, atît la vînatul mare — cerb comun și lopătar, căprioară, capră neagră, urs, mistreț, cit și la vînatul mic — iepure și fazan. Aceasta impune o preocupare sporită din partea asociațiilor județene respective pentru dezvoltarea economiei cinegetice la nivelul sarcinilor de plan.”

Ing. VASILE CIAUȘU
membru în Consiliul
A.G.V.P.S.

FRUMUSEȚEA

CASCADELOR

Multe sînt „evenimentele” trăite de fluvii și riuri în decursul existenței lor. Dar cascadele rămîn, cred, cele mai impresionante, mai spectaculoase.

Toți munții noștri sînt înnobiți cu ape ce oferă asemenea spectacole. În inima Vrancei, de exemplu, fără ca Putna să aibă un debit impunător, ea suportă în apropiere de Lepșa metamorfoza unei cascade de o rară frumusețe și splendoare. Despletindu-se și aruncîndu-se în șuvoaie mai mari ori mai mici peste imenși bolovani deveniți lucioși, cascada Putnei atrage zeci de mii de vizitatori; efortul lor de a o „depista” este răsplătit cu vîrf și ndesat...

În nord, în Munții Rodnei, cine coboară de la Poiana-Stiol, de sub vîrfurile Gărgălău, pe abruptul unei cărări de scurtătură, ca să ajungă mai repede în frumoasa stațiune Borșa, va rămîne nemișcat măcar cîteva minute în fața Cascadei Cailor, formată din cîteva firicele de apă ce se prăvălesc înspumate de la zeci de metri înălțime; se numește Cascada Cailor fiindcă acolo, potrivit legendei, și-ar fi găsit sfîrșitul cîțiva călăreți viteji...

În mijlocul țării, în drumul spre „regele” munților noștri (vîrfurile Moldoveanu), călătorind pe Transfăgărășan dinspre Transilvania, întîlnești cabana Bilea-Cascadă, ceea ce îți atrage atenția asupra faptului că în apropiere trebuie să se afle o cădere de apă. Îmi amintesc cît de greu am depistat-o prima dată cînd am călcat pe acele locuri; zgomotul ei înfundat ne inducea în eroare, făcîndu-ne să credem că este „după colț”, dar a trebuit să mergem vreo oră pentru a da cu ochii de ea.

Tot în Făgăraș, în imensa căldare formată

de pereții înalți și abrupti ai „contraforturilor” masivului „trapez” al Moldoveanului, nu te saturezi admirînd de la oarecare distanță cele două cascade ale Orzănelor. Parcă special s-au format acolo unde ajung numai puțini oameni, pentru ca răsplata celor mai temerari să fie cu atît mai mare.

Înainte de a ajunge pe Toaca Ceahlăului, treci pe lîngă o altă podoabă a naturii, ascultînd căderea zgomotoasă — dar muzicală în infinitul ei — a cascadei cu nume atît de sugestiv: Duruitoarea.

...Dintre cascadele lumii, unele și-au creat faima datorită înălțimii, cum ar fi, de exemplu, Angel în Venezuela (1 054 m), Tughela în Republica Sudafricană (948 m), Great Falls în Canada (610 m) și încă multe altele, ale căror ape cad de la 400—500 metri. Altele însă atrag și impresionează prin întinderea neobișnuită pe orizontală, descriind uriașe arcuri de cerc, potrivit forme reliefului și configurației terenului. Între acestea din urmă, un interes aparte stîrnesc cascadele Niagara și Iguazu. Fiind „amplasate” în zone turistice de mare afluență, cele două cascade se bucură de atenția factorilor implicați în punerea lor în valoare. De exemplu, canadienii au avut ideea de a construi în „interiorul” cascadei Niagara un turn special de belvedere, cu funcția exclusivă de a permite o panoramă asupra unei zone întinse a căderilor de apă. Brazilienii, pe de altă parte, au socotit nimerit și util să construiască în apropierea cascadei Iguazu o terasă, protejată de o balustradă, de unde vizitatorii se lasă fascinați de involburarea apei transformate în nori uriași.

Vă propunem, în încheiere, un scurt popas (imaginar și cu caracter documentar) la cascada Iguazu.

Rîul Iguazu izvorăște din apropierea orașului Curitiba, capitala statului brazilian Parana, avînd o lungime totală de 1 320 km. Înainte cu circa 15 km de vărsare în fluviul Parana, Rio Iguazu întîlnește un teren foarte accidentat, cu denivelări sinuoase; acest relief obligă apele să cadă liber de la înălțimea de 50—90 metri, iar fenomenul se desfășoară pe o lățime de aproape trei km, formînd un vast amfiteatru. În imediata apropiere de confluența cu marea fluviu Parana se află borna de graniță între Brazilia, Argentina și Paraguay. Cascada — în realitate peste 300 căderi de apă independente — formează totuși un ansamblu unitar. Apa se prăvălește fără încetare, formînd acele curcubeie care se repetă la infinit, învăluite în vapori transparenți. Despre zgomotul creat de prăvălirea apei se spune că poate fi auzit de la o distanță de 20 km. Cantitățile de apă ce formează acest peisaj fantastic, incredibil sînt imense: 10 000 metri cubi pe secundă, dar acest volum se reduce la numai 400 m³/sec. cînd sezonul este secetos. Frumusețea neobișnuită a peisajului — la care trebuie adăugate bogata floră și diversitatea faunistică — a impus crearea în Argentina și Brazilia a unor parcuri naționale, stabilindu-se pentru această zonă un regim special de protecție.

G. C. DRĂGUȘANI

MELEAGURI DE LEGENDĂ ÎN JUDEȚUL IAȘI

Ne-am propus să prezentăm cititorilor câteva unități reprezentative cu emblema „COOP”, ce pot fi întâlnite în acest județ. Ghid ne-a fost tovarășul Ioan Tubac, președintele UJECOOP.

„Codrii Pașcanilor”

Au cîntat în slove de aur frumusețile acestei zone mari maestri ai literaturii noastre, cum ar fi Mihail Sadoveanu și Ion Creangă; au poposit aici în luminișul de deal, cel mai întins din pădure, oștile lui Ștefan. Spre identificare, câteva coordonate: unitatea este situată la marginea localității Moțca, pe șoseaua națională Iași-Pășcani, km 81, într-un cadru natural de „farmec și legendă”. Cei de prin partea locului îi zic și „cetatea codrilor”. Pentru că așa și pare: ziduri groase, geamuri cu deschideri de crenele, loc de unde poți privi peste mari întinderi.

Acum aproape 25 de ani s-a construit aici o cabană modestă, dar cochetă și deosebit de primitoare, avînd la cîrmă omul pe care îl vom întîlni și astăzi ca șef de mare unitate, pe nume Mihai Leseru. Astăzi „cetatea codrilor” este un adevărat complex de alimentație publică cu 150 de locuri la mese în restaurantul nou, cu un foarte elegant salon pentru recepție, cu apartamente și camere confortabile, mobilate modern, dotate

cu aparate de radio și televizoare, cu terase la umbra stejarilor și a umbrelor, cu teren de sport, popicărie, jocuri mecanice, cu o bucătărie specifică zonei. Nu-i alt loc unde se mai prepară cu atîta știință ciupercile, bureții, bulzul, puil cu smîntînă, zama de găină cu tăiței, plăcintele poale-n briu...

Complexul turistic Tîrgu Frumos

Și aici, mai întîi o orientare geografică: frumoasa construcție se află în orașul Tîrgu Frumos — Iași, la 45 km de Iași, considerată pe bună dreptate cea mai „oacheșă” clădire din zonă. Complexul are un restaurant cu 120 de locuri la mese, cu bar

de zi, o cofetărie, o linie de autoservire, carmangerie, bucătărie cu foc continuu și diferite anexe de păstrare a alimentelor. Camerele din hotel dispun de 42 de locuri. Sînt primitoare datorită confortului oferit. Dumitru Tănase, șeful de unitate, ne-a informat că a început construcția unei noi terase acoperite, cu 180 de locuri la mese, că spălătoria chimică funcționează din plin, că s-a amenajat o sifonărie proprie unde se imbuteliază și suc. Din solaru se asigură trufandale, iar din anexele gospodărești, carne de porc și de pasăre pentru bucătărie.

„Trei Iazuri”

Hanul cu acest nume se află pe drumul Săbăoani — Tg. Frumos — Iași, la 62 km de Iași, în imediata apropiere a satului Miclăușeni. Este străjuit, pe una din laturi, de o salbă de trei iazuri, existînd condiții pentru pescuitul sportiv, pentru plimbare cu bărcile și hidro-bicicletele. Sînt și alte posibilități de distracție: o popicărie, jocuri mecanice. Cazarea se face în camere de hotel și în căsuțe camping (la un loc — 30 de paturi). Dintre serviciile oferite de unitate am notat: soălat, reparat și călcat lenjerie, parcare păzită. Deși aci specialitatea casei, specialitatea bucătarului și toate celelalte specialități sînt pe bază de pește, pentru restul meniului, de altfel foarte bogat, există o bună sursă de aprovizionare — anexele gospodărești.

Octavian Tanasevici, șeful de unitate, și Mariana Munteanu, ajutoarea sa, au reușit să organizeze pe lîngă han o adevărată microfermă.

Ne oprim aici. Cititorii, aflîndu-se ca turiști în județul Iași, au, însă, multe unități de vizitat: popasurile turistice „Strunga”, „Poeni”, „Moțca”, pescăria Deleni, restaurantul-cramă din Cîtnari, precum și restaurantele cu meniuri bogate și vinuri bune din Rădăcaneni, Lețcani, Dancu.

AURAȘ ALBU

COOPERATIVELE DE PRODUCȚIE, ACHIZIȚII ȘI DESFACERE A MĂRFURILOR SPRIJINĂ GOSPODĂRIILE POPULAȚIEI ÎN DEZVOLTAREA PRODUCȚIEI AGRICOLE

Prin acțiunile sale, COOPERATIA sprijină pe multiple căi dezvoltarea producției aducătoare de venituri. În acest cincinal, de pildă, gospodăriile populației sînt aprovizionate cu multe zeci de milioane de pui de o zi și pui creșcuți pînă la 30 de zile, cu mai mult de 500 mii de iepuri de casă din cele mai productive rase, cu 2 500—3 000 mii de puiești de pomi, 230 mii tone de îngrășăminte chimice, cu folie, stoloni de căpșuni, răsaduri, semințe etc. La rîndul lor, cooperativele de credit acordă împrumuturi în scopuri productive (în vederea cumpărării și creșterii de vaci, juninci, porci, oi, capre, iepuri de casă, păsări; amenajării de grajduri și saivane; construirii și amenajării de sere, răsadnițe, ciupercării etc.). Pe de altă parte, gospodarii consideră livrarea la fondul de autoaprovizionare și la fondul de stat a surplusului de produse agroalimentare ca o îndatorire civică. Astfel, valoarea produselor valorificate prin cooperativele de producție, achiziții și desfaceră a mărfurilor se ridică, în acest cincinal, la mai multe miliarde lei.

SURSE DE IMPORTANTE VENITURI

MELCII ȘI BROAȘTELE — bogăție fără nici un fel de investiție

Melci și broaște sînt din belșug. Fără să investim bani, le putem aduna, căci au mare căutare pe piața externă și aduc importante venituri.

MELCII constituie o sursă de carne deosebit de solicitată. Se pot aduna anual circa 1 000 de tone, ceea ce înseamnă valută liber convertibilă, în cazul exportului, pentru economia națională. Melcii trăiesc și se înmulțesc pe terenuri „retrase”, liniștite, în crînguri, zăvoale, mărăcinișuri și grădini, și oriunde există vegetație bogată. Strîngerea melcilor se declanșează primăvara, cînd temperatura depășește frecvent 12 grade și apare vegetația. Timpul cel mai potrivit de cules melci este dimineața pe rouă și răcoare, cînd aceștia ies în colonii mai mari și pot fi adu-

nați cu ușurință. Toți cetățenii care participă la astfel de acțiuni sînt datori să cunoască bine condițiile de calitate, păstrare și transport. Pentru o bună protecție a fondului la melci, se culeg numai aceia din specia HELIX POMATIA, cu diametrul cochiliei de minimum 28 mm, de nuanță cafelei cu lapte, cu carnea piciorului colorată deschis.

Prețul de achiziție al melcilor este de 8 lei/kg viu.

BROAȘTELE. Pentru industrializare în vederea exportului, se pescuiesc broaștele din specia RANA RIDIBUNDA și RANA ESCULENTA, care trăiesc în toate lacurile, bălțile, canalele, heleșteiele și riurile de pe întreg teritoriul țării. Începînd din primăvară, din luna mai,

și pînă iarna, înainte ca apele să înghețe, cooperativele preiau broaștele comestibile. Greutatea de valorificare este de minimum 30 g bucata. Se preiau numai broaște vioaie și fără leziuni.

Prețul de achiziție al broaștelor este, în perioada 1 aprilie — 31 august, de 10 lei/kg, iar între 1 septembrie și 31 martie — de 9 lei/kg viu.

Asta înseamnă că din ceea ce adună un om în cîteva ore dintr-o zi se poate realiza un venit de 150—200 lei.

ALEGEȚI!

Lăsînd penele
să se irosească
înseamnă pierdere;
adunîndu-le
pe sortimente
în vederea
valorificării
înseamnă CÎȘTIG

Nu-i gospodărie în care să nu se crească păsări, printre care găște și rațe. Există deci, pretutindeni, și multe pene. O parte, gospodinele le string pentru nevoile familiei. Cantități importante de fulgi și pene se irosc însă, ceea ce înseamnă, de fapt, bani pierduți. Numai cine adună cu grijă fulgii și penele, valorificîndu-le apoi prin centrul de achiziții, poate cîștiga. Cît de mare va fi venitul? Asta depinde de cantitatea și mai ales de calitatea produselor. Cele mai bune prețuri se obțin pentru penele recoltate

IMPORTANT DE REȚINUT

prin jumulirea pe viu a giștelor și rațelor. Valoarea penelor este determinată și de alte condiții: să fie întregi, dezvoltate normal, fără spărături ale rahisului, curate, elastice, fără mirosuri străine, nemucegăite și neatacate de molii, clasate pe feluri de păsări, culoare și proveniență etc.

Se pot valorifica pene provenite din: **jumulirea pe viu** a giștelor și rațelor; **jumulirea după sacrificare** a tuturor păsărilor; **pene provenite din perne, plăpumi și dune** (considerate pene întrebuințate).

Venituri mari se pot obține prin valorificarea penelor rezultate din jumulirea pe viu a giștelor. Prețul mediu este de 90 lei/kg, ceea ce înseamnă că penele de la o gîscă valorează cel puțin 27 lei, la care se mai adaugă

10—12 lei ce se încasează pentru penele obținute după sacrificare și al căror preț mediu este de 55 lei/kg.

Punem la dispoziția gospodinelor și o listă completă cu prețurile de achiziție a penelor pe sortimente și calitate.

Sortimentul	Calitatea		Sortimentul	Calitatea		Sortimentul	Calitatea	
	Super lei/kg	I lei/kg		Super lei/kg	I lei/kg		Super lei/kg	I lei/kg
RUFF NATUR (pene nat. albe, provenite de la gîscă jumulite pe viu)	110	100	GÎSCĂ GRI PRIMĂ (pene nat. colorate, provenite de la gîscă jumulite pe viu, amestecate cu cele de la gîscă sacrificate)	65	55	PENE SECUNDĂ (pene de gîscă și rață, amestecate, provenite din sacrificii și întrebuințate în mică măsură)	30	25
RUFF PRIMĂ (pene albe, întrebuințate în mică măsură provenite de la gîscă jumulite pe viu)	60	55	GÎSCĂ GRI (pene colorate de gîscă, provenite din sacrificii sau puțin întrebuințate)	45	35	PENE MITTEL (pene uscate, amestecate, provenite de la diverse păsări, cu cel puțin 30% pene de gîscă și rață)	15	11
RUFF I (pene albe întrebuințate, din carne provenite de la gîscă jumulite pe viu și după sacrificii)	45	40	RAȚĂ ALBĂ NATUR (pene nat. albe, de la rață jumulite pe viu)	60	55	PENE ALBE DE GÂINĂ		5
GÎSCĂ GRI NATUR (pene nat. colorate, provenite de la gîscă jumulite pe viu)	80	75	RAȚĂ COLOR NATUR (pene nat. colorate, de la rață jumulite pe viu)	40	35	PENE COLORATE DE GÂINĂ ȘI CURCĂ		5

**Indeletniciri plăcute
și deosebit de rentabile**

IEPURII DE CASĂ

se înmulțesc repede,

se cresc ușor și aduc venituri în gospodărie

Toți acei care au crescut iepuri de casă știu foarte bine cât de repede se înmulțesc. Într-un an, de la o iepuroaică se pot obține minimum 25 de iepurași, ceea ce înseamnă aproximativ 70—75 kg de carne în viu. Indeletnicirea este plăcută, iar îngrijirea iepurilor se realizează fără efort (de obicei de către bătrîni și copii). Furajarea animalelor adulte și a tineretului înțărcat se face folosind, cu bune rezultate, resturile alimentare din gospodărie, precum și diferite plante furajere ce cresc prin grădini. Cuștile pot fi amplasate în magazii, șoproane, grajduri sau sub cerul liber, cu condiția ca animalele să fie protejate împotriva curentilor și intemperiei. Rentabilitatea ne-o oferă următorul calcul: creșterea în gospodărie a numai 5 iepuroaice și a unui iepure mascul aduce un venit anual de circa 7 200 lei, pe lingă faptul că se asigură o sursă de hrană suplimentară membrilor familiei (carne foarte gustoasă și bogată în substanțe nutritive), blănițe fine, ușoare, frumoase și

deosebit de călduroase din care se confecționează haine, scurte, bundițe, căciuli, gu-lere etc.

PREȚURILE DE CONTRACTARE ȘI ACHIZIȚIE A IEPURILOR :

- Calitatea I — 19 lei kg/viu
- Calitatea II — 17,50 lei kg/viu

Cooperativele de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor sprijină crescătorii cu unele materiale pentru confecționarea cuștilor, cu iepuri-matăc din rase de mare productivitate, cu asistență tehnică de specialitate, cu avansuri în bani la încheierea contractelor, iar cooperativele de credit — cu împrumuturi.

Valorificînd iepurii de casă prin cooperative, crescătorii își pot asigura, tot anul, venituri suplimentare.

A. MĂRGĂRINT

COOPERATIVELE DE CREDIT —

In sistemul cooperatist din țara noastră, cooperativele de credit s-au remarcat ca organizații obștești cu vechi tradiții. Încă din anul 1855 s-a constituit, la Brăila, Societatea de economie, credit și ajutor „Înfrățirea”. Unsprezece ani mai târziu, în martie 1866, a luat ființă, în comuna Râșinari, județul Sibiu, „Societatea de păstrare și împrumut”. Formele de organizare au evoluat continuu, funcționând sub diverse denumiri, — societate, asociație, bancă, cooperativă de credit și economie etc. —, scopul rămânând însă același, de a acorda sprijin cetățenilor pentru rezolvarea unor probleme gospodărești și de familie. Astăzi, cooperativele de credit sînt organizații socialiste, obștești, cu autogestiune economicofinanciară, cu personalitate juridică și se conduc în activitatea lor după un statut propriu de organizare și funcționare.

*oricînd la dispoziția
dumneavoastră*

APROAPE 5 MILIOANE DE MEMBRI

Cooperativele de credit, în număr de aproape 900, asociază aproximativ 5 milioane de membri. Dinamica activității acestor organizații este impresionantă. S-a ajuns acum, în a doua parte a anului, la un volum de operațiuni de circa 25 miliarde lei, ceea ce înseamnă o creștere de aproape 30 de ori față de 1965. S-au produs și importante schimbări de structură. De la o activitate restrînsă, orientată unilateral pe linia acordării de împrumuturi din fonduri proprii pentru satisfacerea îndoeșebii a unor nevoi gospodărești de moment ale membrilor, s-a ajuns în prezent la o activitate bogată, complexă. Au devenit prioritare creditele destinate cumpărării și creșterii de animale, familii de albine, viermi de mătase etc.; construirii sau amenajării de stații de biogaz, instalații eoliene, de sere, solarii, răsadnițe, ciupercării,

saivane și alte adăposturi pentru animale; procurării de semințe, îngrășăminte chimice și orice alte materiale care să ducă la creșterea producției agroalimentare în gospodăriile populației; organizării și dezvoltării micii producții de artizanat în cadrul muncii la domiciliu.

Volumul creditelor — numite productive — a crescut, în ultimii 25 de ani, de aproape 60 de ori. Aceasta este, de altfel, și una din laturile calitative ale activității cooperativele de credit, căreia i se a-

cordă, în continuare, o atenție sporită. O altă latură o constituie eficiența economică. Toate unitățile își autofinansează operațiunile ce le realizează. Și astfel, an de an, sporește volumul beneficiilor, sporesc fondurile proprii, crește cota-parte din beneficiu repartizată membrilor cooperatori — stăpîni și beneficiari ai cooperativele de credit. Crește permanent și numărul membrilor cooperatori. Fondul social pe cooperator a ajuns, în medie, la 1 250 lei. Iată un semnificativ tablou al activității acestor organizații la începutul anului 1989:

■ Numărul cooperativele de credit	823
■ Numărul membrilor cooperatori (aproape)	5 000 000
■ Numărul împrumuturilor acordate (aproape)	500 000
■ Valoarea medie a împrumuturilor (lei)	13 580
■ Activitate proprie (milioane lei)	13 245
■ Prestări de servicii financiare în mandat (milioane lei)	9 306
■ Volumul total de activitate (milioane lei)	22 551

PENTRU O DEZVOLTARE IMPETUOASĂ A TUTUROR COOPERATIVELOR

Programul de viitor al cooperativeelor de credit are în vedere dezvoltarea impetuoasă a tuturor unităților, creșterea în și mai mare măsură a eficienței întregii activități. Prin împrumuturile cu caracter productiv, care se vor înmulți prin atragerea în circuit a tuturor disponibilităților de fonduri existente, se urmărește asigurarea unui volum sporit

de produse agroalimentare pentru fondul de stat. Așa se și explică faptul că valoarea acestor împrumuturi va ajunge, la sfârșitul anului 1989, la 2,6 miliarde lei, fiind cu 297 milioane lei superioară anului 1988. De fapt, și totalul împrumuturilor ce se acordă solicitanților înscrisi o creștere de aproape 450 milioane lei față de aceeași perioadă.

O UȘĂ MEREU DESCHISĂ

Cooperativele de credit cu prind, practic, întreg teritoriul țării. Ușa acestor organizații este deschisă, oricând, tuturor.

Reamintim că poate fi cooperator orice persoană, fără deosebire de sex și naționalitate, care domiciliază în raza teritorială a cooperativeelor, a împlinit vârsta de 16 ani, voințe să se înscrie în cooperativă și acceptă prevederile statutului.

Împrumuturile pe care le acordă cooperativele de credit pot fi pentru: **SCOPURI PRODUCTIVE**, și nu pot depăși suma de 35 000 lei, cu un termen de rambursare de până la 48 de luni; **NEVOI GOSPODĂREȘTI ȘI FAMILIALE**, cel mult 20 000 lei, ce trebuie restituiți în termen de până la 30 de luni.

Cu prioritate se plătesc împrumuturile aprobate pentru:

- scopuri productive;
- pentru nevoi urgente (deces, boală, calamitate);
- membrilor care nu au mai beneficiat de împrumuturi.

Mai există și **IMPRUMUTURI SUPPLEMENTARE**, în sumă de până la 8 000 lei, ce se acordă celor care au beneficiat de unul din împrumuturile amintite mai sus și care sînt în curs de rambursare, cu condiția ca din împrumutul inițial să se fi restituit o sumă echivalentă cu împrumutul suplimentar solicitat.

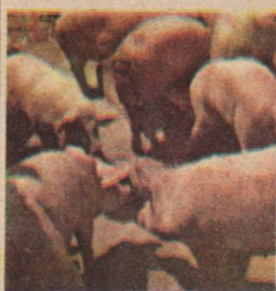
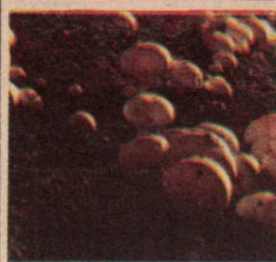
Împrumuturile se acordă cu mare operativitate: Cine s-a înscris **ASTĂZI** în cooperativă și a depus **fondul social stabilit**, **MÎINE** poate solicita împrumutul de care are nevoie, primindu-l fără întârziere.

IATĂ CARE ESTE ȘI CEA MAI EFICIENTĂ DESTINAȚIE A ÎMPRUMUTURILOR

Folosind împrumuturile primite în scopuri productive, gospodarii își creează surse de venituri suplimentare, care le dau posibilitatea restituirii la termen a banilor primiți și obținerii unui surplus de produse agroalimentare ce poate fi valorificat în condiții avantajoase. De altfel, însăși denumirea lor de credite productive îndeamnă pe benefi-

ciari la creșterea producțiilor agricole în propriile gospodării.

● Cooperativele de credit sînt sprijinite, în realizarea sarcinilor de plan, în buna gospodărire a mijloacelor materiale și bănești, în apărarea avutului obștesc și pentru mobilizarea activă a cooperatorilor la acțiunile ce se inițiază, de peste 4 000 comitete de ajutor obștesc.

COOPERATORI!

Pentru a veni în sprijinul unității, pentru a ajuta la efectuarea corectă a operațiilor de încasări și plăți, fiind în același timp în interesul dv.,

— prezentați-vă la casierie. totdeauna, cu carnetul de cooperator, urmărind cu atenție înscrierea corectă a tuturor operațiilor (depuneri de fond social, sumele primite ca împrumut, ratele achitate și înscrierea anuală a dobinzilor cuvenite pentru fondul social depus);

— solicitați chitanță pentru orice sumă depusă la casierie;

— urmăriți încasarea contravalorii produselor agricole predate pe bază de contract sau la achiziții;

— asigurați-vă, periodic, de faptul că datele din carnetul dv. de membru corespund cu evidența existentă la cooperativă.

AURAS ALBU

EDUCATIVE
JECO
COLECTIVE

EDUCATIVE
JECO
COLECTIVE

EDUCATIVE
JECO
COLECTIVE

EDUCATIVE
JECO
COLECTIVE

EDUCATIVE
JECO
COLECTIVE

JECO universul copiilor!

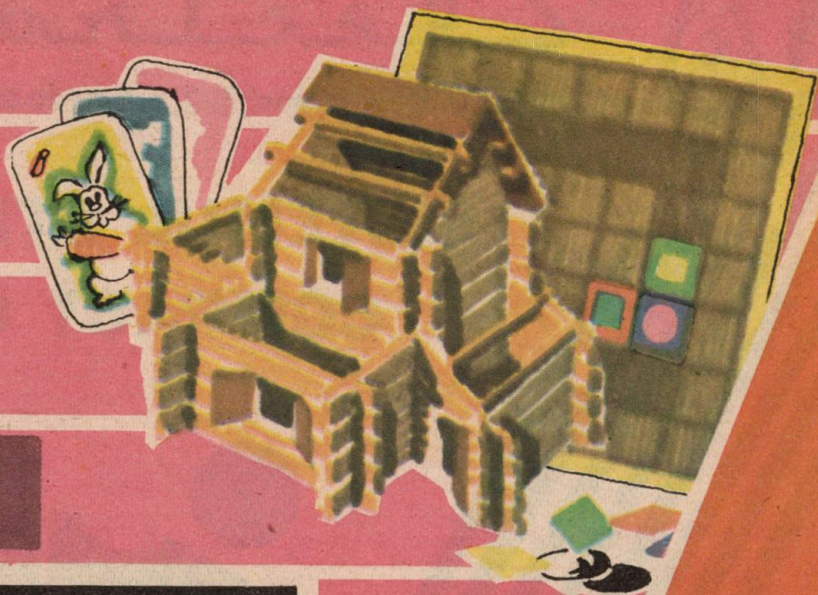
Nimic mai instructiv și mai atrăgător decât jocurile JECO. Jucându-se, copiii își dezvoltă cunoștințele, atenția, memoria, spiritul de competiție și de echipă.

Părinți, cumpărați copii-ilor dv. ultimele noutăți JECO :

- jocuri logice pentru toate virstele
- jocuri și cărți-joc pentru preșcolari și școlari mici
- jucării din lemn și din material plastic
- jocuri mecanice
- casete cu programe de jocuri pe calculator și literatură de specialitate.

In țară, jocurile și jucăriile se găsesc la toate magazinele din rețeaua Co-operației de Producție, Achiziții și Desfacere a Mărfurilor, iar în București la magazinele RECOOP din Bd. Republicii nr. 80 A, Calea Moșilor nr. 135 și 282, str. 13 Decembrie nr. 26, Bd. Gh. Gheorghiu-Dej nr. 95, „Pasajul Victoria”, Calea Victoriei nr. 16-18 și la micromagazinul din holul Teatrului „Ion Creangă”.

JEKO

le spune totul copiilor de toate vîrstele !

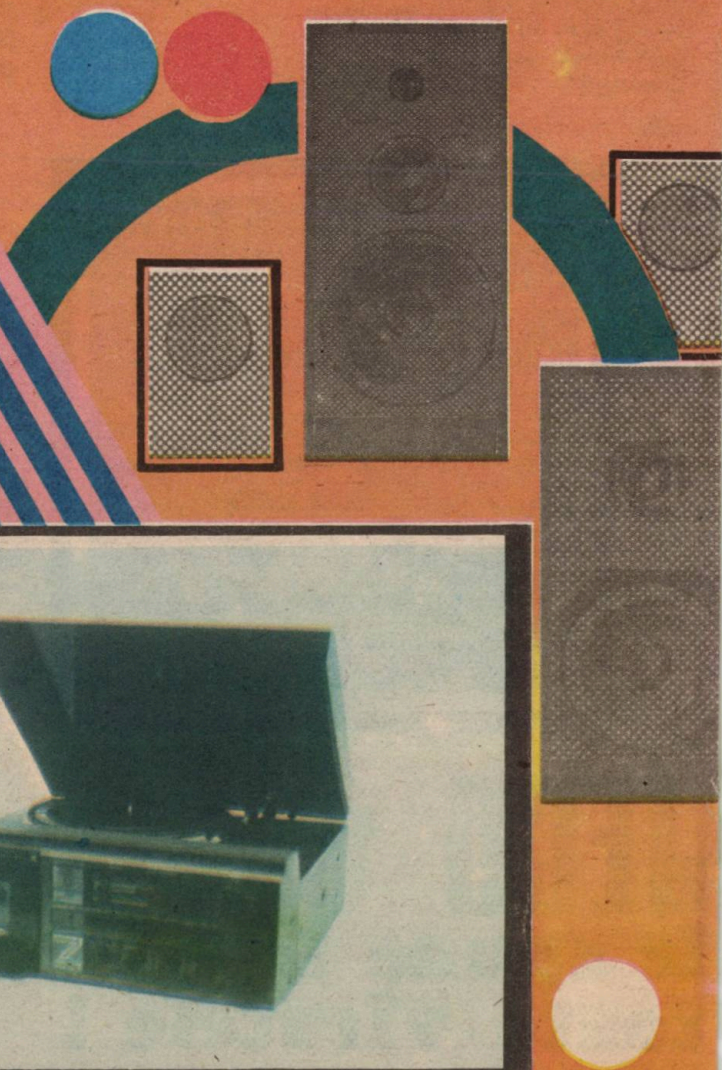
Electronica

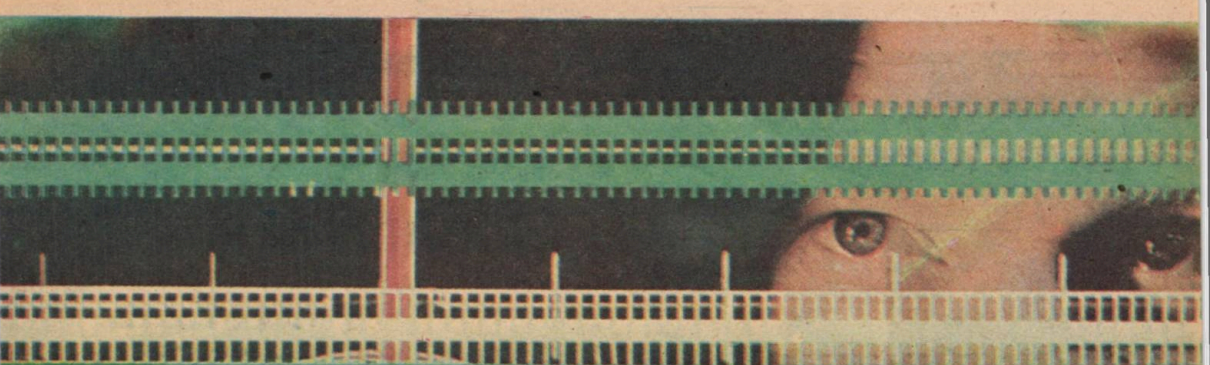
Str. Dimitrie Pompei 5-7, tel. 88 20 80, telex 10539 București

SISTEMUL STEREO COMPACT 01

Un produs
elegant, cu
greutate
redușă, reunind
trei componente
stereofonice
de performanță :

- radioreceptor
MA-MF
cu 7 game
de undă (UL ;
UM; US1; US2,
US3 ; UUS1 ;
UUS2)
- casetofon
- pick-up

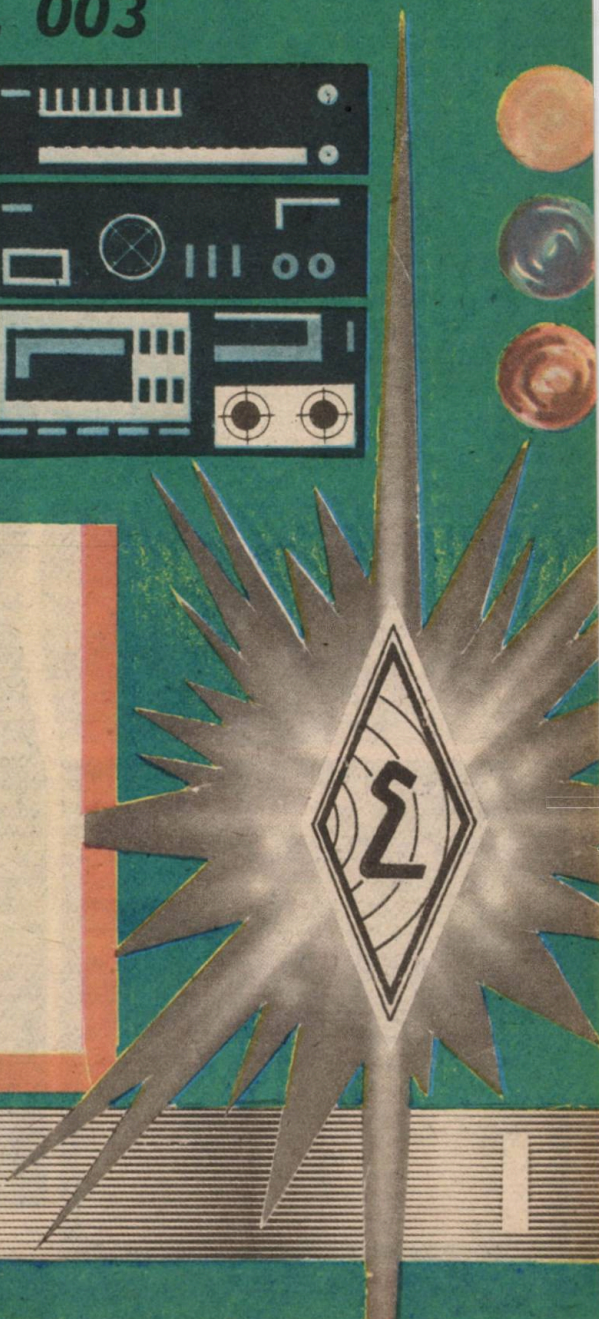
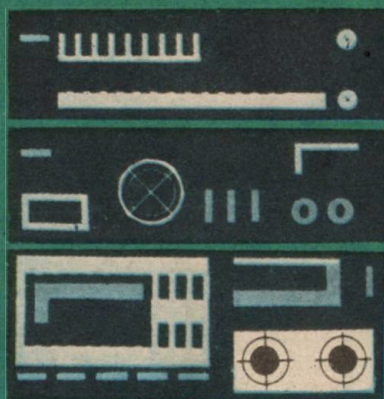

Radiocasetofonul STEREO SPAȚIAL 003

Un produs cu design modern,
elegant, cu greutate redusă
și performanțe superioare

Aparatul asigură :

- recepția emisiunilor de radiodifuziune și stereofonice
- înregistrarea și/sau redarea casetelor cu bandă magnetică tip C60 și C90

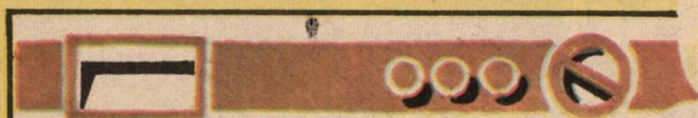
ELEGANȚĂ, CALITATE, FANTEZIE

Iată numai câteva din
atributele tricotajelor
pentru femei și bărbați,
prezente în tot cursul
anului în magazinele și
raioanele de specialitate
ale comerțului de stat.

Fiecare anotimp, fie-
care sezon, cu moda și
linia sa adecvată. Nu
întîrziați, alegeți chiar
acum modelele expuse.

opțiunea gospodinelor- **MASINA AUTOMATA** de **SPALAT RUFEE**

GOSPODINE!

Mașina automată de spălat rufe **AUTOMATIC** sau **AUTOMATIC SUPER**, odată procurată, vă preia o mare parte din efortul pe care-l depuneți în munca dv. în gospodărie, creându-vă, în schimb, posibilitatea petrecerii timpului liber dobândit într-un mod cât mai plăcut.

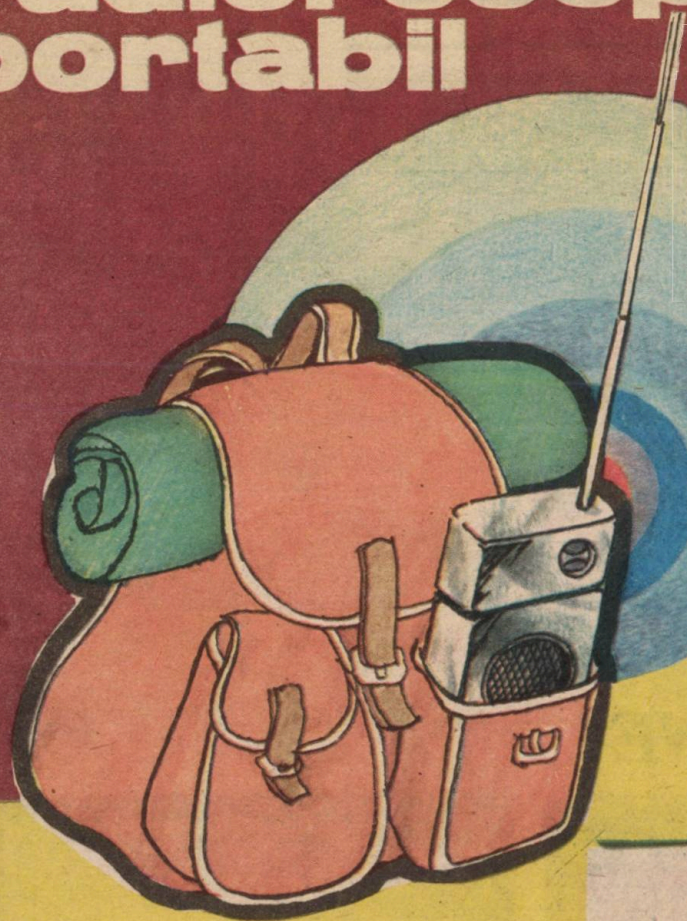
Mașinile **AUTOMATIC** și **AUTOMATIC SUPER** execută în mod automat operațiile de prespălare, spălare, limpezire, stoarcere, apretare, parfumare, albăstrire și înălbire.

În condițiile utilizării și întreținerii corecte a mașinilor automate de spălat rufe, termenul de garanție este de 12 luni de la data cumpărării.

călătorului îi șade bine cu drumul dar ...
și cu un prieten bun :

radioreceptorul portabil

Radioreceptoarele portabile, cu caracteristici moderne, se pot procura din toate magazinele specializate ale comerțului de stat. Rețineți numele lor: JUNIOR — unde medii, preț 335 lei; IRIS — unde medii și lungi, preț 371 lei; TERRA — unde medii și lungi, preț — 439 lei; SOLO 300 — unde medii, lungi și ultrascurte, preț 685 lei; SONG — unde medii și ultrascurte, preț 610 lei; SOLO 500 — unde medii, lungi, scurte și ultrascurte, preț 885 lei; COSMOS — unde medii, lungi și scurte, preț 732 lei; GLORIA — unde lungi, medii, scurte 1, scurte 2 și ultrascurte, preț 1 382 lei.

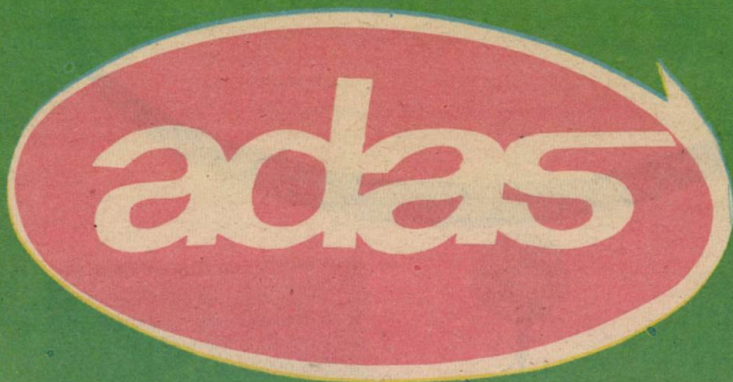

LA _____

CEC DACĂ _____

**ECONOMISEȘTI
POȚI AVEA CE ÎȚI DOREȘTI**

ASIGURAREA COMPLEXA A GOSPODARIEI DVS.

În vederea refacerii bunurilor avariate ca urmare a unor evenimente neprevăzute ce se pot întâmpla într-o gospodărie, cetățenii pot încheia „ASIGURAREA FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR”.

Aceasta este o asigurare combinată, în același contract fiind cuprinse: bunurile din gospodărie; unele cazuri de accidente produse la domiciliu etc.

În această asigurare sunt cuprinse bunuri existente într-o gospodărie, ca: mobilier și alte obiecte casnice; îmbrăcăminte; covoare; aparate de radio, televizoare; mașini de cusut, frigidere, sobe de orice fel; produse agricole, viticole, pomicole și animaliere; combustibil, materiale de construcții pentru uzul gospodăresc și altele.

Sunt cuprinse în asigurare — pentru 20% din suma asigurată — și bunurile asigurabile luate în afara domiciliului.

Administrația Asigurărilor de Stat despăgubește cazurile de pagube la bunurile asigurate, provocate de unele riscuri, ca de exemplu: incendiu, trăsnet, explozie, ploaie torențială, inun-

dație, grindină, furtună, alunecare de teren, avarii accidentale produse la instalațiile de gaze, apă, canal sau încălzire și altele.

Prin același contract sunt asigurate, pentru urmările accidentelor întâmplate la domiciliul asiguratului, următoarele persoane: asiguratul, soția (soțul) asiguratului, precum și părinții și copiii acestora, dacă, în mod statornic, locuiesc și gospodăresc împreună cu asiguratul. Sunt cuprinse în această asigurare accidentele cauzate de unele evenimente, ca: incendiu, trăsnet, explozie, lovire, cădere, alunecare, acțiunea curentului electric, arsură și altele.

Prima de asigurare se stabilește în funcție de mărimea sumei asigurate, solicitată de asigurat pentru bunurile din gospodărie.

Pentru orice informații în legătură cu asigurările, vă puteți adresa sucursalelor ADAS, punctelor operative de lucru sau inspectorilor ADAS.

Drogurile au devenit o problemă atât de gravă încât efectele lor nocive nu mai pot fi doar constatate. „Plaga drogurilor — afirma secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, Javier Perez de Cuellar — este globală, amenințarea pentru societate — reală, iar nevoia unui macroefort de combatere — vitală“. Fenomenul este atât de complex, abordarea lui trebuind să aibă în vedere mulțimea aspectelor care îl alcătuiesc. În nici o altă activitate profiturile nu sînt atât de substanțiale. Cîștigurile obținute de traficanți se cifrează la zeci de miliarde de dolari și depășesc resursele naționale ale unor țări care ar dori să stăvilească flagelul. Ca urmare a acestor profituri uriașe, traficanții își pot permite orice: sfidarea legilor și a autorităților, instituirea unei ordini proprii, cel mai adesea după criterii aberante, propagarea unor confuzii ideologice și idei ale extremei drepte. Privit în ansamblul lui, lanțul poate apărea relativ simplu: pe de o parte recurgerea la droguri a unor anumite categorii umane din lumea capitalului, victime ale nedreptății și alienării, în speranța fără de speranță a găsirii unui refugiu, iar pe de altă parte, goana nebună după profit, fărâdelegile și corupția.

O dovedește cât se poate de elocvent un episod al luptei împotriva drogurilor, petrecut într-o țară din Caraibe. Protagonist de tristă faimă — un mare traficant, aflat acum în spatele gratiilor. Reporterii britanici Paul Eddy, Will Ellsworth-Jones, Andrew Hogg, Tim McGirk și Peter Murtagu au cercetat cazul și au publicat un amplu reportaj în săptămînalul THE SUNDAY TIMES MAGAZINE, de unde reluăm unele fragmente.

LEHDER CUMPĂRĂ O INSULĂ

Carlos Enrique Lehder Rivas constituia o adevărată amenințare. La 40 de ani, columbianul Lehder era unul dintre cei mai activi și mai violenți traficanți de droguri. Pe lângă faptul că a transportat mari cantități de cocaină din America de Sud în Statele Unite, Lehder a organizat o armată particulară în Columbia, pentru a-i proteja pe traficanți de bandele rivale și de soldații guvernului. El a fost unul din cei considerați răspunzători de asasinarea ministrului columbian al justiției, în aprilie 1983. Pînă

atunci, a avut ambiții politice. A organizat adunări în provincia Armenia, din Columbia, la care rostea discursuri bizare cu citate din *Mein Kampf* al lui Hitler și cîntece din *White Album*, al formației Beatles.

În 1979, Lehder cumpărase o insulă din arhipelagul Bahamas și o transformase într-o tabără armată. Avioane de transport, aducînd cocaină din Columbia, și avioane ușoare, care o duceau în Statele Unite, aterizau și decolau în ritm de 30 pe zi.

Norman's Cay se află la 40 mile sud de Nassau, în lanțul insulelor Exuma. Are superbe plaje de nisip și corali lîngă o mare turcoaz. Cînd Lehder a sosit aici prima oară, în septembrie 1978, existau un mic hotel de lux, un club pentru proprietarii de iahturi și cîteva vile scumpe. Pe Lehder l-a interesat însă pista de 6 000

picioare lungime, pe care puteau ateriza și avioane mari. S-a dus direct la cea mai mare casă din Norman's Cay, care aparținea lui Charles Beckworth, proprietar de vîrstă mijlocie al unui parc de amuzament din Florida, și i-a oferit o valiză cu 100 000 dolari pentru casă. Beckworth a luat valiza și a părăsit Norman's Cay în aceeași zi.

După cîteva săptămîni, Lehder stabilise o companie în Bahamas, numită „International Dutch Resources Limited“, cu ajutorul bancherului britanic Ian Davidson, care trăia la Nassau. La sfîrșitul anului, compania cumpărase două mari loturi la ambele capete ale insulei, inclusiv hotelul, vilele și pista de aterizare. În ianuarie 1979, Lehder a sosit cu 40 de paznici personali, bine înarmați.

American Drug Enforcement Administration (Agenția americană de luptă împotriva traficului de droguri), cunoscută ca DEA, îi urmărește neîncetat pe traficanții de droguri, printr-o rețea de informatori și agenți deghizați. Imediat a început să se intereseze de ceea ce se întîmplă în Norman's Cay. La sfîrșitul lui 1978 primise aprobarea, din partea ministerului de externe din Bahamas, să întreprindă o supraveghere de 30 de zile a insuliței. Informațiile strînse se pare că au fost furnizate și poliției din Bahamas. În martie 1979, cînd Lawrence Major, adjunctul comisarului poliției, a întocmit un raport despre traficanții de droguri din arhipelag, putea spune că Lehder a închis hotelul, a vopsit un mare X galben pe pistă (simbol internațional pentru piloții cu experiență să nu aterizeze) și și-a instalat paznici înarmați în casele ai căror proprietari au fost „convinși“ să le abandoneze. Mai cumpărase elicoptere și instalase echipamente sofisticate radio și de navigație lîngă pis-

tă. Una din recomandările lui Major era ca poliția să organizeze un control acolo.

O RAZIE... CU AVERTIZARE

Pînă cînd Lehder a închis-o, profesorul Richard Novak conducea o școală de scufundări la hotelul din Norman's Cay. Oceanograf și conferențiar din New York, Novak a refuzat o ofertă de 50 000 dolari din partea lui Lehder de a-i „amuza pe prietenii săi” învățîndu-i să se scufunde. Profesorul a înțeles exact ce se întîmplă și, din vila sa aflată lîngă pista de aterizare, a ținut un jurnal meticolos cu întregul du-te-vino.

În cele din urmă s-a dus la Nassau și a dat informațiile însărcinatului cu afaceri american și agenților DEA. Cînd a revenit în Norman's Cay, în iulie 1979, avionul i-a fost îndată înconjurat de paznicii lui Lehder. „Administratorul” lui Lehder pe Norman's Cay, Tony Leicester, i-a arătat lui Novak fotografiile, luate în secret, ale întîlnirii sale cu agenții DEA din Nassau și l-a sfătuit să părăsească insula cît încă mai putea.

Dar profesorul Novak este un bărbat foarte încăpățînat. Spre sfîrșitul aceleiași luni s-a reîntors în insuliță, însoțit de fiul său, hotărît să-și scoată de acolo valorosul echipament pentru scufundări. După ce au aterizat, Novak și fiul său s-au dus la magazinul lor cu echipament de scufundare, pe care l-au găsit devastat. Cînd s-au întors la avion, Tony Leicester și un alt paznic se aflau acolo, cu armele în mîini. Radioul avionului fusese distrus, iar cea mai mare parte a combustibilului risipită. I-au ordonat lui Novak să decoleze.

„Le-am spus că dacă fiul meu și cu mine vom supraviețui, voi face totul pentru a le plăti chestia asta”, afirmă Novak. „M-am ridicat cu avionul cît de sus am putut și m-am îndreptat spre sudul insulei Eleuthere. Era noapte. Am

consumat și ultima picătură de combustibil, dar am reușit să conduc avionul spre pămînt, pe o fișie îngustă de plajă”.

Chiar și în Bahamas, Lehder nu mai putea fi ignorat. După protestele înverșunate ale atașatului cu afaceri american, comisarului adjunct Major i s-a permis să organizeze o razie pe Norman's Cay. Dar în ultima clipă a fost oprită din motive pe care nimeni n-a știut să le explice. Data a fost schimbată pentru 14 septembrie, cînd Major era în concediu. Lehder și oamenii săi fuseseră avertizați întreg timp și razia a fost un fiasco.

Cînd poliția a sosit, în zori, Lehder era gata să plece cu iahtul său, „Fire Ball”. Iahtul a fost obligat să oprească, dar numai după ce Lehder a aruncat în mare cocaina pe care o avea. Nu a surprins că poliția n-a găsit droguri pe Norman's Cay, în afara unei mici cantități de cocaină și marijuana în dormitorul lui Lehder. Dar a găsit un ade-vărat arsenal: opt pistoale, două puști automate, două lansatoare de gaze lacrimogene, 35 tuburi de dinamită, 618 cartușe și două sulite. Pentru aceste arme, 30 de persoane au fost arestate și duse la Nassau. Între ele se afla și amanta lui Lehder, Margit Meie-Linnekoeg.

AVIOANE, JEEPURI ȘI CÎINI DOBERMAN

Dar Lehder n-a fost arestat. I s-a permis să privească în timp ce areștații erau urcați într-un avion DC-3. Pe cînd o ridicau și pe Margit, Lehder i-a spus să nu-i fie teamă: „Am mituit poliția”.

Ofițerul care a condus razia și care l-a lăsat pe Lehder în libertate era superintendentul-șef Howard Smith. Mai devreme, în aceeași zi, i se înmînaseră 80 000 dolari pe care unul din adjuncții săi îi găsise ascunși într-o ladă de gunoi la capătul de nord-est al golfului. Banii n-au fost predați de Smith și nici n-au

fost menționați în raportul asupra raziei. Raportul n-a menționat nici nota găsită de poliție asupra unuia din oamenii lui Lehder, Stephen Francis, care conținea dovada că Lehder plătise sau era pe cale să plătească 300 000 dolari mită pentru a-și ușura viața în Bahamas. Se pare că vroia să-și vadă numele șters de pe lista cu persoane nedorite a departamentului imigrării. Superintendentul Smith a păstrat nota. Patru ani mai tîrziu, cînd a fost întrebare de comisia de anchetă, a afirmat că n-a predat-o pentru că „n-a crezut că era importantă”.

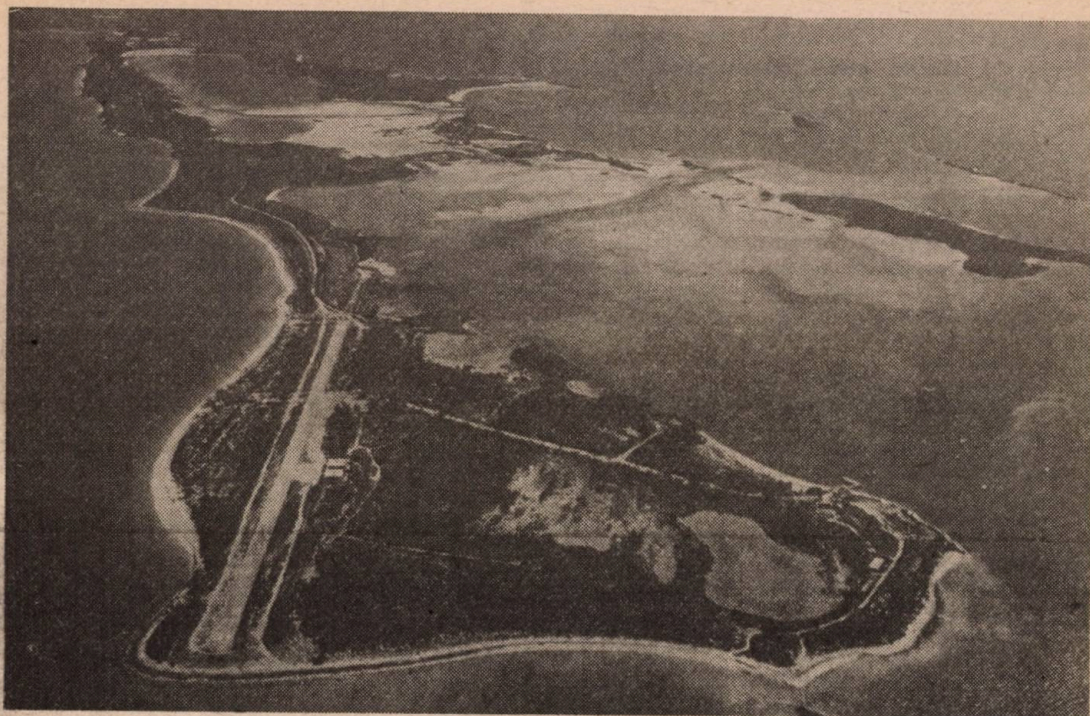
Toți bărbații și femeile arestați pe Norman's Cay au fost eliberați pe cauciuc, a doua zi, și li s-a permis să se întoarcă pe insulă. Chiar și așa, Lehder s-a răzburat pentru ceea ce numea „acțiunea brutală” a poliției, trimițînd înapoi întreaga forță de muncă bahameză pe care o adusesese pentru extinderea pistei și construirea a două impozante hangare.

În ciuda acestei razii — și a altora două, la fel de infructuoase, desfășurate în următoarele 16 luni — operațiunea sa de contrabandă pe Norman's Cay nu numai că a continuat nestîngherită, dar s-a și extins. Lehder a adus o duzină de jeepuri și automobile, care au fost parcate lîngă pistă. A mai adus 23 de cîini doberman, care patrulau în lungul pistei, spre a detecta vizitatori nedorți, suficient de nebuni ca să aterizeze.

Avioanele sale aduceau nu numai cocaină, ci și prostituate de la Nassau și din Columbia. Se organizau petreceri spectaculoase, după care Lehder se plimba cu mașina pe singurul drum al insulei, urmat de paznicii săi care trăgeau nebulă cu pușca în păunii sălbatici ascunși în tufisuri.

Faptul că, în octombrie 1981, o stație de poliție permanentă a fost instalată pe Norman's Cay nu a schimbat nimic.

În ianuarie 1982, încăpățînatul profesor Novak și un ajutor au revenit pe Norman's Cay, acum cu barca proprie, „Reef Witch”, încurajat de faptul că poliția era prezentă pe insulă. Și-a înțeles însă greșeala cînd i-a văzut pe po-

liști ajutându-i pe traficanți să încarce și să descarce drogurile și să împingă avionul în hangar.

Columbienii l-au terorizat pe Novak. Au tăiat alimentarea cu apă și curent electric a vilei sale și au turnat nisip în rezervorul de combustibil al motocicletei, încît era un virtual prizonier. Nu putea nici să doarmă; noaptea, columbienii îi înconjurau vila cu jeepurile ambalate la maximum și proferau amenințări. Novak și ajutorul său sedeau treji și înarmați. La sfîrșitul lunii ianuarie, temindu-se pentru viețile lor, cei doi au plecat.

Dar Novak a revenit în iunie 1982, de această dată cu o scrisoare pentru poliție, din partea ambasadei americane la Nassau, care confirma dreptul său de a fi pe insulă. De data asta, a fost martorul unui incident înfrîntor. Un avion ușor, evident în dificultate, a încercat să aterizeze pe pistă. Oamenii lui Lehder au blocat-o cu mașini și butoaie de petrol. Avionul s-a prăbușit pe plajă și a luat foc. Columbienii au încercat să-l împiedice pe Novak să-i salveze pe cei dinăuntru, două cupluri vîrstnice din Carolina de Sud. A trebuit să treacă cu motocicleta prin baricada ri-

Norman's Cay — insulița din Bahamas cumpărată de Lehder pentru traficul cu stupeficante

dicată și să-i scoată din epavă.

La scurt timp după aceasta, columbienii au furat barca lui Novak și i-au distrus motocicleta. În cele din urmă, el a admis că e înfrînt și a părăsit insula definitiv.

Lehder, desigur, a rămas și a devenit și mai arogant. La 10 iulie 1982, pe cînd mulțimea se aduna în Clifford Park din Nassau să celebreze a noua aniversare a independenței, un avion ușor s-a apropiat și a răspîndit manifeste care cereau agenților DEA „să plece acasă”. Ca mesajul să fie mai atrăgător, unele manifeste aveau prinse de ele și bancnote de pînă la 100 dolari.

Aceasta a fost ultima ocazie știută despre prezența lui Lehder pe Norman's Cay.

ÎN SPATELE GRATIILOR

Carlos Enrique Lehder Rivas, zis și „Joe Lămiie”, și-a încheiat cariera de traficant la scurtă vreme după cele relatate de revista britanică. Considerat multă vreme narcotra-

ficante numero uno, fiu al unui inginer german care se stabilise în Columbia, Lehder plecase la 18 ani în S.U.A., unde e arestat, la Detroit, în 1973, pentru furt de mașini. Scapă și este din nou arestat, la Miami, cu 200 funzi de marijuana asupra-i. După doi ani petrecuți la închisoare, este expedit la Bogota. Nu întîrzie mult să-și cîștige primul milion pe căi ilegale. Intră în afaceri, cumpără terenuri, reciful coralier din Bahamas, automobile ș.a.m.d. Cînd, în 1981, un mare juriu federal american îl acuză de trafic cu cocaină, Lehder se întoarce în Columbia și cumpără un ziar („Quindio Libre” — un ziar tipărit cu cerneală verde, pentru a proclama „civilizația marijuanei”) în care atacă guvernele celor două țări pentru că pusese ră la punct tratatul de extrădare. Pune bazele partidului politic extremist „Movimiento Civico Latino Nacional” (lansat în provincia Armenia, gruparea își avea baza în „simbetele patriotice” la care cei atrași de fanfaronada lui Lehder aveau

mincare și băutură la discreție, în timp ce ascultau discursurile contra los gringos, în favoarea unei monede comune latino-americane și, evident, împotriva tratatului de extrădare a traficantilor către S.U.A. și a grupului paramilitar de extremă dreapta „MAS“.) Cînd intră în vigoare tratatul de extrădare încheiat de Columbia cu S.U.A., Lehder se ascunde. Armata face o razie la una din presupusele sale ascunzătorii și descoperă buldozere și echipament menit rafinării a 6 pînă la 10 tone de cocaină pe lună! În ianuarie 1985, Lehder are îndrăzneala și aroganța de a invita o echipă a televiziunii spaniole să-l filmeze într-o ascunzătoare lîngă frontiera cu Brazilia. Înconjurat de „gorile“ și de mitraliere, Lehder n-a negat că ar fi narcotraficant numero uno (deși titlul este disputat și de alți gangsteri din Medellín, Columbia). Vorbea cu emfază despre „bomba atomică latino-americană — cocaina — și despre lupta împotriva imperialiștilor“; o ideologie confuză, din care nu lipseau accentele neonaziste (doar era admiratorul lui Hitler...). În aprilie 1985, scapă unei noi razii în care poliția nu reușește decît să aresteze cîteva din „gorilele“ sale și să captureze 350 kg cocaină, 1,4 milioane dolari, puști, mitraliere, muniție, substanțe chimice pentru rafinarea cocainei. Dar, la 5 februarie 1987, într-o nouă razie la Medellín, Lehder este arestat. A doua zi era extrădat Statelor Unite, fără să fi avut timp să-și mai cheme avocatul, cum făcuse în trecut.

Avionul cu care a ajuns în Florida a aterizat la Tampa. Lehder a fost dus în grabă la închisoare, urmînd să fie judecat potrivit acuzației federale din Jacksonville. Procurorul Robert Merkle declara: „Este unul dintre cei mai periculoși traficanți de droguri din lume și încarnarea personală a termenului de narcotraficant. 80 la sută din cocaina consumată în Statele Unite se crede că provenea din rețeaua sa. Între 1978 și 1980 a obținut profituri de

250—300 milioane dolari din introducerea ilegală a 3,3 tone de cocaină în S.U.A.“.

La proces au fost audiați, timp de șapte luni, 115 martori. „Omul acesta n-a avut decît un singur țel, insista procurorul Merkle: să devină regele cocainei. A ajuns, pentru traficul cu cocaină, ceea ce era Henry Ford pentru automobile“. Martorul George Jung spunea: „Lehder spera ca, prin inundarea țării cu cocaină, să dezmembreze sistemul politic“. Alt martor, Stephen Yakovac preciza că, de fapt, Lehder „dorea să ridice un imperiu bazat pe cocaină. Vroia să stăpînească lumea“. Traficantul George W. Baron a istorisit juriului cum transporta drogurile din Columbia în Bahamas și cum au început să corupă poliția locală, după o primă arestare: „Lehder — a mai spus acesta — era foarte interesat în cumpărarea de mitraliere, grenade și lansatoare, pentru a-și apăra proprietățile din Norman's Cay“. Ed Ward, devenit și el martor, a relatat cum a încercat să transforme Lehder insulița sa într-un centru turistic, căruia i-a făcut mare publicitate în rîndul miliardarilor americani, britanici și din alte țări, pentru a acoperi frecvențele deplasări și traficul. Norman Saunders (fost chief-minister din Turks și Caicos, condamnat în S.U.A. pentru participare la traficul cu droguri), a recunoscut că a lucrat cu unul din oamenii lui Lehder. Lui Norman Solomon, opozant al actualului regim din Bahamas, Lehder i-a dinamitat casa, pentru că vroia să-i frîneze traficul cu droguri.

Dovezile prezentate și depozitiile martorilor au convins juriul de vinovăția lui Lehder, ceea ce a dus la condamnarea sa, în iulie 1988: închisoare pe viață, plus 135 de ani de carceră, fără drept de eliberare condiționată. Judecătorul preciza că o condamnare atît de aspră vrea să fie „un mesaj pentru grupurile de traficanți“. Va fi înțeles?

Prezentare și versiune
românească
de STELIAN ȚURLEA

Epigrame

MASCARADĂ

Abilă schimbare :
Oaia, peste trup,
Își ia la plimbare
O blană de lup.

ÎNTELEGERE

Nu mai e timp de pierdut,
Vor să se căsătorească
Amindoi s-au hotărît
La divorț să se cunoască.

PREVEDERE

Greierile s-a-nvățat :
Pentru iarna următoare
De pe-acum și-a aranjat,
În spital, o internare.

OCAZIE

La carnaval invitat,
Perfidul a profitat.
Masca ce-i ascunse fața,
O păstrează toată viața.

ALERGIE

Nu suportă epigrama
Pe motiv că-l plictiseste.
O asemuie cu drama,
Fiindcă-n ea se regăsește.

DANIEL MILITARU

UNUI TINĂR CHELTUITOR

— Cheltuiești, bag seama,
Cam mult într-o lună...
— Să trăiască mama,
C-are pensie bună!

UNUI MINCINOS

— Deși m-amuză rezultatul,
Două greșeli s-au strecurat :
Că tu, precis, m-ai luat drept
altul,
Iar eu, că prea mult te-am
stimat.

MIRARE

— Mă mir de ce mă birfesc;
Ce-ți e și cu lumea asta !
Doar la mine toți muncesc :
Tata... mama... și nevasta !

NICOLAE MEIANU

Ideea întocmirii unei „cărți a recordurilor” și a faptelor-unice din evoluția omenirii și a naturii s-a născut cu 36 de ani în urmă, în Anglia; era urmarea unei controverse iscate într-unul din cele peste 81.000 de localități populare, în jurul recordului deținut de cea mai rapidă pasăre din Europa... După doi ani de căutări pentru o variantă de succes a unei cărți și după ce se pune la punct prima tematică a viitoarei lucrări, în 1955 apare prima ediție a volumului

Din Cartea RECORDURILOR

„Guinness Book of Records” — devenită celebră încă de la cel dintâi tiraj, iar de-a lungul anilor nu a încetat să fie una dintre cele mai căutate cărți de pe întregul mapamond.

Pe parcurs, alte și alte ediții au văzut lumina tiparului, astăzi fiind editată în 26 de limbi de pe toate continentele.

Cartea — o adevărată enciclopedie a celor mai recente realizări (recorduri) ale societății umane sau ale... naturii — este adusă „la zi” cu fiecare ediție anuală.

Desigur, de-a lungul celor 35 de ani cartea și-a cîștigat nu numai o mare notorietate, ci și o autoritate foarte greu de pus la îndoială. Și totuși, consultînd edițiile din ultimii ani, am sesizat o serie de inadvertențe care stîrbesc oarecum această autoritate. Un singur exemplu este de ajuns: din „împul” celor mai înalte construcții de pe Terra lipsește turnul de televiziune Ostankino din Moscova, deși timp de 8 ani el a deținut recordul absolut cu înălțimea neobișnuită de 540 metri; în anul 1975, recordul a fost preluat de turnul TV din metropola canadiană Toronto, cu 553,5 metri.

Oricum ar fi, „Guinness Book of Records” rămîne o sursă de informații dintre cele mai diverse, multe din ele deosebit de instructive, care se citesc și ca un plăcut divertisment.

În această idee am realizat și selecția care urmează.

LONGEVITATE

● Unul dintre cele mai controversate subiecte cuprinse în Cartea recordurilor este longevitatea oamenilor. Se apreciază că preținsele recorduri de longevitate, de 130 sau chiar 150 de ani, nu au o bază reală, nu există documente autentice care să confirme indubitabil aceste vîrste.

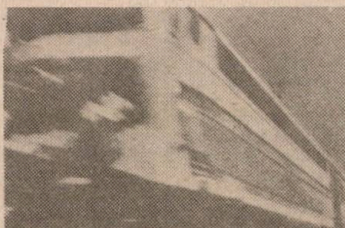
● Recordul absolut de longevitate atestată documentar, cu certitudine, se consideră a fi fost deținut de japonezul Shigechiyo Izumi; el s-a născut la 29 iunie 1865 în localitatea Asan, pe o insulă situată la distanța de 320 km de Tokio; a decedat la 21 februarie 1986, după o viață de 120 ani și 237 zile. Moartea i-a fost cauzată de agravarea unei pneumonii. Este singurul om care a depășit granița vîrstei de 120 de ani.

TRENURI DE MARE VITEZĂ

● Cea mai mare viteză atinsă pe șine de un vehicul este de 9851 km/h; recordul a fost atins de o rachetă fără oameni la bord, pe o distanță de 15,2 km, pe pista White Sands Missile Range, New Mexico, S.U.A., la 5 octombrie 1982.

● Recordul de viteză atins de un vehicul pe șine (cu levitație magnetică) cu pasageri a fost realizat în cadrul unui test cu trenul ML-500, pe distanța de 7 km. Recordul (517 km/h) a fost înregistrat în Japonia în decembrie 1979.

● Dacă se face abstracție de acest tip de tren, de monorailuri și de alte asemenea sisteme de transport, atunci recordul absolut de viteză pe calea ferată (normală, de tip clasic) este deținut, de la data de 26 februarie 1981, de trenul francez „T.G.V.”; atunci, el a atins în regim de experiment viteză extraordinară de 380 km/h. La 27 septembrie 1981,

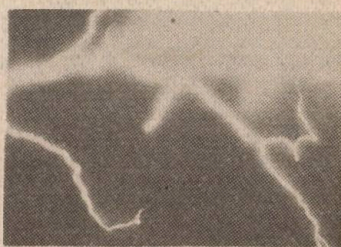

prima garnitură a unui asemenea tren cu pasageri pornea din Gare de Lyon din Paris spre orașul din centrul țării Lyon, pentru a parcurge distanța de 425 km în exact 2 ore, cu viteză medie orară de 212,5 km. Pe cea mai mare parte a traseului el merge cu viteză de 240 km/h, atingînd uneori și 250 și 260 km. (Am trăit această experiență și am un singur cuvînt pentru a caracteriza călătoria: imponderabilitate!).

Recordul anterior fusese deținut de trenul japonez Shinkansen, care aleargă din 1964 cu viteză de 210 km/h. Alte trenuri de mare viteză, în exploatare comercială, sînt ER-200 (Moscova — Leningrad, 650 km în 4,5 ore), Intercity High Speed Train 125 (Londra — Edinburgh, 700 km în 4,5 ore). În R.F.G., Japonia, Australia sînt avansate experimentările pentru a atinge viteze de 300—350 km/h, în regim comercial.

Curcubeul cu cea mai mare durată a fost înregistrat în Țara Galilor, în anul 1971. Fenomenul a durat 3 ore.

Fulgerele diferă ca lungime după cum se produc, la munte sau la șes; la munte ele pot avea o lungime de numai 100 metri sau chiar mai puțin, în timp ce la cîmpie s-au măsurat și fulgere de 32 km lungime.

Strimtoarea cea mai lungă este Tatarski, între peninsula Sahalin și teritoriul continental al U.R.S.S. Ea are 800 km; cea mai lată strimtoare este socotită David Straits, dintre Groenlanda și insula Baffin, de 338 km; cea mai îngustă strimtoare navigabilă este aceea dintre insula Eubeea și Grecia continentală, avînd doar 40 m. În Scoția există totuși o strimtoare (Seil Sound) de numai 6 m lățime.

În lumea CIRCULUI

- IN SPATELE UȘILOR DESCHISE
- „ZBURĂTORII” LA TRIPLUSALT
- ARCA LUI NOE
- LEII S-AU FĂCUT MARI
- BASCULA EMOTIILOR TARI

Au trecut secole după secole și spectacolul de circ continuă să rețină atenția, să atragă un număr impresionant de spectatori de pe întregul glob pământesc: copii, părinți, bunici. Circul s-a modernizat din ce în ce mai mult. Circul este marele spectacol care se adresează tuturor, indiferent de vîrstă.

Interlocutorul meu, Gheorghe Băloiu, care de aproape 20 de ani trăiește în atmosfera trepidantă a circului, îmi vorbește despre partea necunoscută majorității covârșitoare a spectatorilor, despre eforturile aproape supraomenești ale artistului de circ.

Circul de stat București are artiști plecați atît în țară, cît

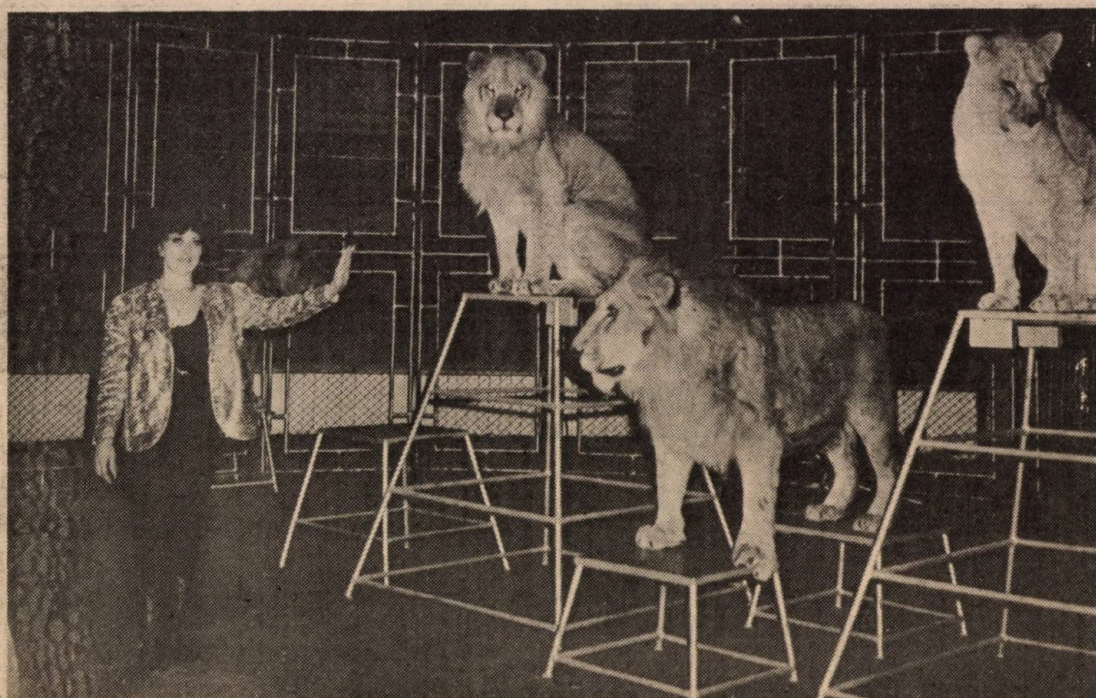
și peste hotare. Ori pleacă un număr de circ, ori un ansamblu, ori un circ complet, respectiv „sala” cu acoperișul de pînă și cu o capacitate de... 5 000 locuri. Astăzi (eră luna mai 1989) are loc ultimul spectacol de circ la Brașov. Mîine are loc premiera la Făgăraș. Încă de la pauza de prînz, 10 tractoare, 10 autocamioane, 50—60 vagoane de circ și remorcile respective încep să transporte oameni, animale și recuzită la Făgăraș. Transportul se face pînă în pragul noului spectacol, fără nici o pauză. Concomitent, la Făgăraș are loc montarea care trebuie să fie gata cu două, trei ore înainte de premieră.

CE ESTE TRIPLUSALTUL ?

Nimic altceva decît o realizare de virf a „zburătorilor” (trapeziștii de mare performanță). Numărul conține o mare doză de periculozitate. Numai după un îndelung antrenament se poate executa. Sînt necesare chiar și cîte 8—10 ore de pregătire pe zi. Circul de stat București are acum două trupe de mare performanță în executarea triplusaltului. Sînt trupele Petrescu Ganea și Ciobanu Jan, care se bucură de mare succes atît în țară, cît și peste hotare, căci artiștii de circ români sînt prezenți în multe țări ale lumii, precum Brazilia, S.U.A., U.R.S.S., Polonia, Anglia, Italia, Bulgaria, Elveția și altele.

ARCA LUI NOE

Cel mai vechi dresor al circului bucureștean este Sergiu Dermengi. Îl deosebește de ceilalți dresori faptul că numărul său înmănunchează o combinație originală de dresură de animale domestice și sălbatiche la care nici cu gîndul nu gîndești. Așa, de exemplu, dresura lui Dermengi ne oferă un program cît se poate de vesel cu un porc, o vulpe, un pelican, un urs, o maimuță motociclistă ș.a.m.d.

Toate aceste animale execută, la semnul dresorului, fel de fel de exerciții. Această „Arcă a lui Noe“, cum i se mai spune în circ, merită toate aplauzele, detașându-se prin impetuozitatea execuțiilor echilibrice și prin hazul pe care-l provoacă. Cum a reușit Dermengi să împace capra cu varza este o chestiune strict personală, pe care nu încerc să o aflu.

LEII S-AU FĂCUT MARI

Parcă mai ieri dresoarea Elena Tipa, fostă acrobată și călăreață de înaltă școală, s-a apucat să îmblânzească și niște pui de leu aduși din inima Africii. Cezar, Bruno, Andra, Albert și Ady au îndrăgit-o și au învățat să devină artiști de circ. S-au făcut mari și acum sint deja consacrați. Dresura de lei nu este o treabă ușoară, dar cu pricepere și tact, cu curaj, Elena Tipa susține în prezent un număr de mare spectaculozitate, răsplătit de fiecare dată cu îndelungi aplauze.

BASCULA EMOȚIILOR TARI

O vestită trupă de acrobați este cea a familiei Titi Crețu, trupă cunoscută în lumea circului de peste 50 de ani. Ea cuprinde 11 persoane — soț, soție, frați, surori, nepoți — și numărul de basculă pe care-l execută este considerat drept unul dintre cele mai valoroase

se din Europa. De altfel, la Festivalul internațional de circ de la Monte Carlo, unde au fost prezente în concurs 36 de trupe de circ din toată lumea, trupa Crețu a primit distincția prestigioasă intitulată „Clovnul de argint“. De asemenea, în „Le grand livre du cirque“ (Marea carte a circului), o lucrare de proporții ce privește istoria acestui domeniu din antichitate și până în prezent, o adevărată enciclopedie, trupa Crețu este înfățișată ca reprezentantă a circului românesc.

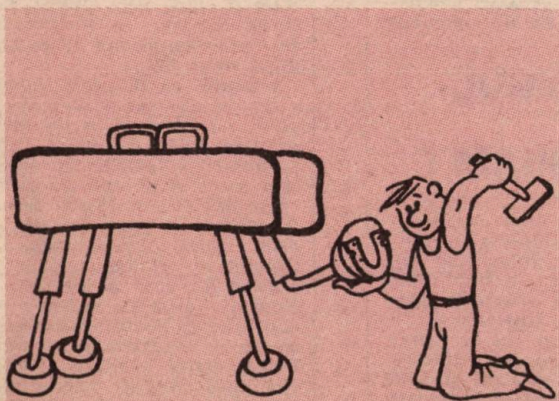
Mitică Crețu, unul din fii, evoluează și ca dresor de urși, el prezentând un program interesant cu cei 14 urși pe care îi are, iar un alt fiu, Constantin Crețu, face și un număr de perș (balans cu soția lui aflată pe un stîlp pe care-l susține pe frunte). Și totuși faima trupei o constituie Bascula.

Ce este Bascula? Mă folosesc de explicațiile lui Titi Crețu pentru a putea răspunde cit mai exact la această întrebare. Astfel, există mai întii bascula propriu-zisă — o scîndură din frasin, foarte bine tratată, elastică și trainică, ținută în balans de un mecanism destul de simplu. Apoi, trupa se împarte — voltijorul este membrul din trupă care de fapt sare, catapultat fiind de alți doi membri ai trupei, pe umerii lui Mitică Crețu (fiul mai mare), cotate drept unul dintre cei mai buni prințzatori. El preia conducerea trupei în momentul evoluției. În continuare, rînd pe rînd, prin sărituri similare,

catapultați, se adaugă unul peste altul 1-2-3-4 membri care se opresc din aer pe umărul predecesorului. Ultima săritură, cu salt de la basculă, o execută Mihaela Crețu, mezină trupei, aceasta ajungînd cu o precizie fenomenală pe capul celei de-a 4-a persoane, adică la înălțimea de 7 metri. Este o manifestare artistică de mare performanță în care intră curajul, echilibrul, siguranța săriturii cu punct fix.

NICU NICOLAE

FĂRĂ CUVINTE

Anecdote

● — O femeie foarte corpolentă face semn vatmanului să oprească. Buster Keaton, foarte supărat că întârziase la studio, i se adresează conducătorului :

— Oprește, domnule, să se urce și balena !

— Domnule, a intervenit femeia, tramvaiul se poate asemăna cu arca lui Noe. Toate dobitoacele sînt aici reprezentate, pină și măgarii.

● Observînd pe unul care deschidea portiera mașinii invitîndu-și soția să urce, un mucalit a exclamat :

— Cred că e nouă ori mașina, ori soția !

● — Rochia soției dumitale este fermecătoare, este un adevărat poem..., îi spune un prieten poetului X.

— Da de unde... Opt poeme, zece schițe și șapte eseuri...

MEZOTERAPIA —

un tratament medical promițător

Mezoterapia este o tehnică medicală care constă în a injecta cât mai aproape de leziune medicamente tradiționale în cantități foarte mici. După cum precizează revista „Paris Match”, menirea acestei injectări este fie de a ușura o durere (de exemplu, cea provocată de artroză), fie de a rări intervalele la care apar, sau de a face să dispară crize dureroase (anumite migrene). Se intenționează și vindecarea unor dureri, cum ar fi cele provocate de tendinite ori întinderi de ligament.

Mezoterapia este o tehnică de curind recunoscută ca făcând parte din medicina tradițională. Ea este eficientă în tratamentul reumatismal, în special în cazul artrozelor la genunchi, spate și degete; în tendinite, entorse, întinderi; în insuficiențe venoase: picioare umflate (edeme). Mezoterapia poate fi, de asemenea, utilizată ca tratament preventiv pentru anginele repetate.

Tratamentul variază după indicațiile medicului. Pentru o artroză la genunchi, de exemplu, sînt administrate cînd vasodilatatoare, cînd antiinflamatoare necorticoide în doze foarte mici și diluate în procaină. Avantajul acestui tratament este că pacientul în loc să ia în fiecare zi medicamente antiinflamatoare pe cale bucală, are de făcut doar injecții locale: o ședință la fiecare 3-4 luni.

Au fost efectuate mai multe studii, edificatoare mai ales în cazul artrozei la genunchi. Recurgerea la placebo (injectare de apă) dădea rezultate în proporție de 38 la sută, în timp ce produsul activ aducea o îmbunătățire la 75 la sută din pacienții tratați. În ceea ce privește tendinitele, studiile au dat rezultate cam în 70 la sută din cazuri.

Ca orice tehnică medicală, mezoterapia are limitele sale. S-au înregistrat și eșecuri, datorate în general unui diagnostic prost pus de la început, unei tehnici nesatisfăcătoare de mezoterapie sau unei lipse de receptivitate din partea anumitor pacienți — subliniază în încheiere „Paris Match”.

ȘI MAIMUȚELE IAU ANTIBIOTICE

Poate că, în scurt timp, vom dispune de un nou antibiotic fabricat dintr-un arbust african — *Aspilia*. Dacă medicamentul va fi pus la punct, vom datoră acest lucru cimpanzeilor. Originea descoperirii este veche: acum 20 de ani, englezoaica Jane Goodall descoperă în fecalele maimuțelor din Parcul național Ombe (Tanzania) niște frunze ciudate. Mai tirziu, acestea vor fi identificate ca fiind frunze de *Aspilia*.

De ce o culeg cimpanzeii? S-a crezut că avea virtuți halucinogene. Un cercetător american, Eloy Rodriguez, a izolat din frunze un ulei roșu, pe care l-a denumit thiarubrin-A. Un alt savant, Neil Towers, a descoperit că este vorba de un antibiotic puternic, capabil să ucidă bacterii, ciuperci și nematozi. Ei au mai aflat că populațiile din Africa de Est folosesc frunzele contra rănilor și durerilor de stomac. Detaliu interesant: există mai multe varietăți de *Aspilia*. Terapeuții tradiționali utilizează numai trei. Maimuțele — la fel.

În provincia chineză Xinjiang-Uigură, specialiștii au descoperit, cu cîțva timp în urmă, o persoană care... emite puternice impulsuri electrice. Muncitorul instalator Xue Dibo a resimțit inițial senzații neobișnuite. La un moment

OMUL- DINAM?

dat a atins părul soției și aceasta s-a prăbușit fulgerată, ca urmare a unei descărcări electrice deosebite. Ulterior, el a observat că se produce un șoc electric ori de cîte ori vine în contact și cu un obiect metalic. Specialiștii nu au ajuns însă la o concluzie fermă asupra cauzelor ciudatului fenomen.

Măgarul este, după cal, specia cea mai importantă din genul *Equus*. În stare sălbatică îl găsim și astăzi în ținuturile răsăritene ale Africii — Somalia și Nubia.

În Egipt s-a găsit imaginea unei turme de măgari pe o vîta de ardezie de acum 7-8 mii de ani, pe care sînt reprezentate primele animale domestice. Printre ele se poate recunoaște măgarul abisinian — *Equus asinus taeniopus* — pe care Darwin și alți cercetători dinaintea lui l-au considerat ca strămoș al măgarului domestic. Aici, în Abisinia, în lipsa calului, măgarul a devenit un animal de povară pentru transportul diferitelor in-

ORIGINEA MĂGARULUI

cărcături, inclusiv pentru transportul persoanelor în șa. Chiar traversarea deșertului se făcea, pe timpul faraonului Ramses al III-lea (sec. XII î.e.n.), cu măgari și nu cu cămile.

Destul de timpuriu, măgarul s-a răspîndit și în Palestina, unde era cunoscut încă din vremurile lui Avraam (sec. XIX î.e.n.). Grecii antici foloseau curent măgarul pe timpul lui Homer (în jurul anilor 800 î.e.n.).

Cert este că măgarul domestic a fost folosit ca animal de muncă în Africa cu circa 2000 de ani înainte de introducerea calului pe continent. Din Africa a trecut în Asia și, apoi, prin Grecia, în țările Europei. În America a fost adus împreună cu calul, după anul 1492.

Probabil că în afara zonei africane, domesticirea măgarilor s-a făcut și în ținuturi asiatice. Se consideră că strămoșul măgarilor, cu talie mai mare și de culoare deschisă din Orient (Siria, Iran, Kirghizia, Afganistan etc.), este culanul (*Equus onager*). Culanii se prindeau prin dirijarea lor spre gropile-capcană acoperite cu vegetale și căptușite cu fin ca animalele să nu se rănească în cădere. Prinși astfel, măgarii sălbatici erau vînduți negustorilor persani. Nu era ușor să ucizi un măgar cu arma întrucît el are o vedere și un auz neobișnuit de fine.

V. TEODORU

— Nea Onele! Mă, nea Onele!

— Care țipi, mă, la poartă?!

— Tațo, io sînt! Nea Onel i-acasă?

— Aha! Se rade.

— Ia zi, bre, să iasă oleacă!

— Ce-i, mă?

— Trăiești, nea Onele!

— Zi mă iute, că se zvîntă săpunu' pe mine!

— E groasă! Trebuie să vii la teren, că veni echipa din Potlogi să joace meci cu noi în „Onoare“, că de az' începu de la cap.

— Cin' te-a trimis mă la mine?

— Venii singur.

— E, cum veniși, așa te duci! Io, să nu mai auz de fotbal.

— Oaliu! De ce?

— D-aia! Că mă luară toți în bețe.

— De pomană, 'ai?

— Păi?! Auzi, că n-am făcut nici o brînză! Da' ce mă, io sînt oaia satului?! Ce vroiau? Să-i bag eu în A? Să nu mai spun că unui au zis că mi-am bătut io joc de tot echipamentu'.

— Ai, zău!

— Păi dac-au zis la mat că l-au văzut pe socră-miu în tricou de echipă, cînd da de mîncare la vite, ce mai vrei?

— Hai mă nea Onele, măcar azi!

— Fugi mă d-aci, că m-am jurat! Și-așa, cu a de doișpe, plec la nașu, la oraș! Du-te și tu la ai lu' Murgoi! Al mijlociu vede ceva fotbal. Să se ocupe el.

— De Lilă zici?

— Aha!

— Trăiești, nea Onele!

— Noroc, mă!

— Lilă! Mă Lilă, n-auzi?!

— De ce strigi, mă?

— Ia vin' o țîră la poartă!

— Zi, mă!

— Avem meci în „Onoare“, cu Potlogii.

— Onel știe?

— I-am zis, da' nu vrea să știe.

— De ce?

— D-aia! Zice că tu ești responsabil cu sportu' d-azi încolo.

— Aștia din Potlogi veniră?

— Veniră. Așteaptă pe teren.

— Da' echipament de unde luom? Că e înțuiat la Cămin și

la ai lu' Bițitu. Așa, cine mai știe fotbal...

— Ai lu' Pufulete.

— Aha, dă și pe la ei! Cînd te-ntorci, dă și pe la ai lu' Duduială! Să fie mulți, s-avem din ce alege!

— Las' că mă descurc io! Aduc juma' de sat!

— Să le zici la toți să-și ia țoale și pe dedesubt, că echipamentu' original e înțuiat la Onel! Și vezi care are vro găină

derăția cu ochii pe noi. Hai, la treabă!

— Am încălecat pe-o șa, să adun echipa! Pa!

— Mielule, ciți sîntem mă?

— Cu toții, șapte.

— Ai fost pe la care ți-am zis io?

— Păi?! Ai lu' Mormoloc dormeau buștean, că făcură chef az' noapte, ai lu' Duduială-s plecați de vineri la București, să-l împețească p-âl mijlociu, ai lu' Pufulete nu joacă împotriva Potlogilor că ta-so e d-acolo...

— Bine. Aștia de venirăți, fiți atenți aci că mă refer la tactică. Pentru că teren-u plin cu apă, jucați mingea numa' prin băltoace. Să-i facem ca pe ăia. Să nu loviți în careu, că ăla-i gol curat. În rest, vreau fotbal internațional, c-altfel nu mai pupați echipa, să fie clar! Mielule, uitai să te-ntreb, ăstora de la televiziune le spuseși unde să vie?

— Chiar că uitai să-ți spui. Televiziunea face reportaj la iase, că d-aia nici n-a putut să vie Mitu a lu' Ciordei.

— Deci ratare. Asta-i fotbalu', n-ai ce-i face. O mai veni ca-reva?

— Io zic că nu, că se opriră toți la poarta iase-ului, să se uite.

— Deci, ăștia sîntem. Las' că d-acu-ncolo știu io ce fac.

— Da' acu' ce facem?

— Potlogii ciți veniră?

— Vro op'șpe.

— Du-te și zi-le să ne dea și nouă patru oameni.

— Dacă nu vor?

— Atunci le spui că-i batem!...

cheile-s la Onel. Du-te să dea cheile!

— Crezi că le dă?! Așta vrea să predea cu acte!

— Bine. Dacă vrea să predea în regulă, las' că-l iau io la virf de ac. Că echipamentu' îl are dat pe la neamuri! Treningurile le poartă ai lui. Cu plasa de volei a făcut țarc la găini. Hai că-l văz io cum iese!

— Aha! Cu tine și-a găsit nașu!

— Mielule, fii atent! Pină-mi fac io încălzirea la teracotă, tu du-te și-adună echipa. Treci și pe la iase de ia paznicu'! Vezi că-i Mitu a lu' Ciordei, să-l punem în poartă.

— Dacă nu vrea?

— De ce mă să nu vrea? Și-așa nu fură nimeni azi, duminică. Treci și pe la ai lu' Mormoloc, dă-și pe

mai beteagă, s-o dăm arbitru'.

— Am eu una care mănîncă ouăle!

— E bună. S-aduci poză, să ți-o pun la gazeta căminului. Hai, dă fuga că jucăm în nocturnă!

— Oaliu! Te intereseași, e lună plină?

— Du-te mă, d-aci!

— Uitai să-ți spun: A venit televiziunea.

— Ce-ai mă?

— Nimica, ce să am?! Da, a venit, p-onoarea mea!

— Ai văzut cu ochii tăi?

— Păi?!

— Mario!

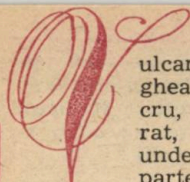
— Au!-

— Adă țoale din odaia de la drum!

— Și cravată?

— Și. Mielule, să spui la toți să nu vorbească urît pe teren, că s-aude-n minicrofoane și să respecte ce-i fluieră arbitru', c-o să fie Fe-

DANIEL MILITARU

Vulcanii împoacă gheață? Acest lucru, este adevărat, se petrece undeva foarte departe de Pământ: pe Ariel și Miranda — doi sateliți naturali ai planetei Uranus. O lume de metan, de amoniac și hidrogen evoluind la 3 miliarde kilometri de căldura Soarelui, unde temperatura este în permanență de -200°C . Vulcanii care produc gheață constituie un fenomen nemaiîntâlnit pînă acum.

Acest lucru a fost recent descoperit de doi cercetători de la Universitatea Cornell din Ithaca (statul New York), David Jankowski și Steven Squyres, prin observarea foarte minuțioasă a miilor de clișee trimise în 1986 de „Voyager-2”, singura sondă spațială care s-a „aventurat” pînă în îndepărtata regiune a planetei Uranus. Relatăată în revista „Science”, această știre surprinzătoare se adaugă la mulțimea de date furnizate de cîțiva ani de „Voyager-1” și „2” — cele două sonde americane lansate în 1977 în vederea survolării și aflării de date despre planetele aflate la mare depărtare de sistemul nostru solar.

Misiunea „Voyager” deschide în permanență orizonturi noi, nebănuite de planetologi, în această privință vulcanismul fiind, fără îndoială, unul dintre cele mai bune exemple. Fenomen deja cunoscut pe Marte, bănuit pe Venus, descoperit acum zece ani pe Io (satelit al planetei Jupiter), iată-l astăzi prezent și în regiunile periferice ale planetei Uranus. Pe măsură ce omul extinde limitele explorării sale, vulcanii „povestesc” cu răbdare istoria Universului.

„Vulcanismul face parte integrantă din istoria planetelor. Prin studiul acestui fenomen geologic, încercăm să lărgim sfera cunoștințelor noastre în ce privește sistemul solar și evoluția lui, de la formare, acum 4,5 miliarde de ani, și pînă astăzi”, declară Philippe Masson, cercetător la laboratorul de geofizică și geodinamică din cadrul CNRS (Orsay), participant, în calitate de cercetător principal, la majoritatea programelor de explorare planetară ale NASA, de la lansa-

rea, în 1976, a sondelor „Viking” spre Marte.

„Dar structura celorlalte planete ne permite în egală măsură să înțelegem mai bine ce s-a întîmplat pe Terra, mai ales acum 3,8 miliarde de ani, dată înaintea căreia nu dispunem de mărturii geologice în scoarța terestră — precizează Masson. Pentru a înțelege mai bine evoluția Terrei în diferitele perioade ale lungii sale istorii, este necesar să descoperim ce s-a întîmplat în același timp pe alte corpuri cerești care au evoluat puțin de la formarea lor”. De aici și interesul pentru fenomenele vulcanice petrecute pe planetele vecine.

Prima cucerire a acestei epoei cosmice este planeta Marte, pe suprafața căreia semnele unui vulcanism intens au fost observate de diferitele nave spațiale care au explorat, începînd din 1965, planeta roșie. Stinși astăzi, toți marii vulcani sînt concentrați mai ales în regiunea ecuatorială. Uriaș printre uriași, aici se înalță cel mai renumit dintre aceștia — „Zăpezile Olimpului” —, cel mai mare vulcan cunoscut actualmente în sistemul solar, el scrutînd mindru Spațiul de la înălțimea de 26 km.

Marte, Venus, Io...

„Din punct de vedere morfologic, acești vulcani gigantici seamănă destul de mult cu vulcanii terestri de tip hawaian”, declară P. Masson. Dar ei prezintă un interes suplimentar: lava observată pe o mare parte a suprafeței planetei Marte lasă să se înțeleagă că activitatea lor s-a încheiat destul de recent, adică cu aproximativ 800 milioane de ani înaintea erei noastre.

A doua cucerire este Venus, enigmatică Stea a Păstorilor, în jurul căreia sonda americană „Pioneer Venus” se plasa pe orbită în decembrie 1978. „Venus este — sau a fost — teatrul unor erupții vulcanice la fel de importante ca și cele mai mari erupții terestre”, afirmau atunci oa-

menii de știință. Ipoteza, este adevărat, nu se sprijinea pe observația directă (stratul gros de nori care formează atmosfera venusiană nu permite examinarea suprafeței sale), ci numai pe măsurarea componentelor acestei atmosfere (mai ales pe cea a variațiilor conținutului de dioxid de sulf). Argumentație susținută cîțiva ani mai tîrziu de observațiile radar efectuate de sonda de aterizare sovietică „Venus 15”, datorită cărora existența unui vulcanism venusian este astăzi, în general,

FIECARE PLANETĂ ARE VULCANII PROPRII

admisă de comunitatea științifică.

Mici, dense, cu o scoarță solidă, Marte și Venus au evoluat mult de la formarea lor. Deoarece așa s-a întîmplat și în cazul Terrei, nu este deci surprinzător să găsim urme vulcanice — active sau stinse — pe suprafața celor două planete. Prima mare surpriză a fost cea oferită planetologilor de Io — cel mai important satelit al planetei Jupiter, descoperit în 1610 de Galilei. Io — pe care specialiștii îl credeau „cuminte” și pe care sonda „Voyager-1” îl survola, în martie 1979, la mai puțin de 18 200 km — părea deodată să fie sediul unui vulcanism intens. Lovitură de teatru: colorată viu, suprafața satelitului dădea la iveală aproape 200 de coșuri vulcanice cu diametrul mai mare de 20 km (pe Terra existînd numai 50), cantități imense de lavă și, lucrul cel mai spectaculos, nici mai mult nici mai puțin de opt vulcani în erupție, vulcani ale căror trîmbe de fum atingeau uneori 280 km înălțime.

Deoarece erupțiile vulcanice terestre provin mai ales din decompresiunea explozivă a gazului carbonic și a vaporilor de apă, a fost greu de imaginat care ar fi cauza unei asemenea activități pe Io, aceste două elemente lipsind din compoziția sa. „În profunzime, materia este, probabil, sediul unei încălziri cvasipermanente — explică P. Masson — întreținută de marea foarte puternică, rezultate din atracția combinată a lui Jupiter și a altor doi sateliți ai săi, Europa și Ganymede“. De aici acest vulcanism generalizat, aproape aberant (calculat prin observații în infraroșu, fluxul căldurii medii emenate de Io este superior celui înregistrat pe planeta noastră în regiunile cu cea mai mare activitate geotermică!), ce face din suprafața satelitelui planetei Jupiter, în continuă regenerare, un model unic pentru oamenii de știință.

Și, în sfârșit, ultima revelație: vulcanismul de „gheață“, pus recent în evidență de cercetătorii de la Universitatea Cornell pe doi din sateliții planetei Uranus, Ariel și Miranda. O întrebare ne vine mai întâi în gând: de ce descoperirea a avut loc atât de tirziu, adică la mai mult de doi ani și jumătate după 24 ianuarie 1986, data la care „Voyager-2“ trecea la aproximativ 80 000 de km distanță de Uranus? Pentru că cercetătorii de la Jet Propulsion Laboratory din Pasadena (California), unde sînt adunate datele aduse de sondele spațiale de explorare, au avut de rezolvat alte enigme presante, sateliții de gheață ai planetei Uranus rezervînd multe alte surprize planetologilor.

Miranda, de exemplu: survolată la mai puțin de 30 000 km de sonda spațială, fotografiată de camerele de luat vederi, această mică „lună“ de gheață sărată, al cărei diametru nu depășește 480 km, ne-a dezvăluit în cîteva ore toate detaliile configurației sale: falii, văi, faleze înalte de 20 de km — cu alte cuvinte toate formele de relief posibile. La fel ca și Miranda, Ariel, deși fotografiat de la o distanță mai mare — 130 000 km, prezenta o suprafață plină de cratere și parcursă de o importantă rețea de văi, cele mai largi dintre ele fiind

brăzdate din loc în loc de creștături sinuoase, a căror proveniență rămîne controversată.

Numai studiind de foarte aproape aceste imagini, David Jankowski și Steven Squyres au reușit să pună în evidență, pentru prima dată, existența unui vulcanism în stare „solidă“ în sistemul solar. Prima descoperire: porțiuni întinse de materie deversată în locuri precise la suprafața celor doi sateliți. Cu ajutorul ordinaoarelor și al modelelor de suprafață, cei doi cercetători au dedus viscozitatea acestei materii. Concluzia: gheață, amestec probabil de apă și amoniac. Dar o gheață uimitor de caldă pentru regiunea respectivă: de — 33°C, cînd temperatura mediului înconjurător este de — 200°C. Un adevărat cuptor pentru această lume înghețată, care ar indica existența în sol a unor straturi de materie caldă, nebănuite pînă atunci.

„Structurile complexe observate pe Miranda și pe Ariel nu se află acolo din întâmplare, confirmă P. Masson. Ele provin, fără îndoială, din mișcări interne, datorate variațiilor de viscozitate și scurgerii materiei. Este, deci, posibil ca aceste variații să ducă la urcarea la suprafață a unor șuvoaie de gheață care se răspîndesc apoi pe solul sateliților“. Dacă această ipoteză este confirmată, acest vulcanism de tipul trei ar putea fi regăsit pe majoritatea sateliților celor trei planete uriașe explorate pînă în prezent: Jupiter, Saturn și Uranus — informează „Le Monde“.

DIVERTISMENT

● Vinurile antice erau foarte tari. Cel care le bea fără să le dilueze cu apă era considerat un om lipsit de cumpătare.

● Cu 4500 de ani în urmă, în Egipt, pisica era ocrotită de lege, iar după moarte, mumificată. Cine omora o pisică, era lînsat pe loc.

● În Sardinia, conform unei legi din 1395, dacă un măgar pătrundea într-un loc interzis i se tăia o ureche. În caz de „recidivă“, i se tăia și cealaltă.

● Fiecare lege a regilor Franței — inclusiv edictul de condamnare la moarte — conținea, obligatoriu, formula: „Așa e plăcerea Măriei noastre“.

● În secolele 15—18 era obiceiul ca, la masă, mincarea sau băutura care nu-ți plăceau să le arunci pe jos. Dacă lucrul acesta îl făcea capul familiei ori un oaspete, el era imediat imitat de ceilalți.

● În secolele 17—19 satul francez Randan — de lângă Auvergne — era vestit pentru faptul că localnicele devenite văduve nu se mai recăsătoreau niciodată.

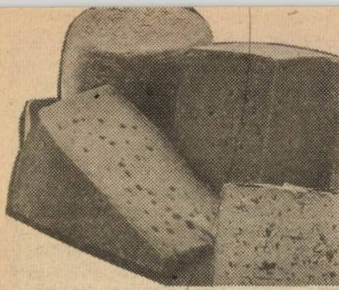
● Insula Paștelui mai este denumită de băstinași și „buricul pămîntului“.

● Pentru perfectă cunoaștere a protocolurilor curților europene, cronicarul Ion Neculce a fost numit drept singurul demnitar responsabil cu „facerea onorurilor musafiricului“ la curtea Moldovei și a hotărîi ceremoniilor primirii fiecărui oaspete de seamă. Printre aceștia s-au numărat țarul Petru cel Mare, împărateasa Ecaterina a II-a și doi regi polonezi.

A. CODRIN

FĂRĂ CUVINTE

Scurtă istorie a brînzeturilor

B

rinzeturile sînt cunoscute din cele mai vechi timpuri. Lucrările ginditorului grec Aristotel sau ale scriitorilor romani Varro și Columella cuprind referiri la diferite sorturi ale acestui gustos și hrănitor aliment.

Pliniu cel Bătrîn a scris despre brînzeturi, Vergiliu le-a cîntat și el, iar Horațiu a întocmit chiar un meniu pentru înțelepți.

Cea mai veche rețetă de preparare a brinzei datează de 2 000 de ani și provine din Persia antică. O rețetă „recentă” a fost descoperită într-o carte de bucate din secolul XIV, fiind întocmită de bucătarul-șef al regelui englez Richard al II-lea.

În orașul italian Parma, unde se produce renumitul parmezan, există cîțiva specialiști care au o profesiune neobișnuită. Ei „ascultă” brinza. Într-adevăr, simțul auzului lor este atât de dezvoltat încît, lovind cu un ciocănaș de argint rotocolul de brînză, ei își dau seama, după sunet, dacă brinza este sau nu „coaptă”.

Renumita brînză de Roquefort este denumită astfel după un orașel din sudul Franței și a fost fabricată pentru prima oară cu 900 de ani în urmă. Pe colinele din jurul așezării există multe peșteri calcaroase care au o temperatură și umiditate stabile; acolo se prepară celebra brînză.

Reblochon-ul, sortimentul de brînză cu cele mai mici dimensiuni, se prepară din lapte de vacă integral, selecționat, numai în Savoia de Sus — departament din Alpii francezi. Orice savoiard istorisește cu plăcere frumoasa legendă a Reblochon-ului. Se spune că, în secolul XV, un mare proprietar de pășuni din regiunea Thônes lua în fiecare an, timp de două săptămîni, de la țărani arendași, plata în natură, anume lapte proaspăt. Neavînd încredere în ei, se deplasa personal la ferme și număra vasele cu lapte care i se cuveneau. Dar în acele zile țăraniî căutau să mulgă cît mai puțin lapte. Apoi, cum pleca stăpinul, se apucau iar de muls și îl terminau. Laptele astfel obținut nu ajungea decît pentru niște bulgări mici de brînză foarte grasă, căci, cum se știe, laptele muls la

sfîrșit este cel mai bogat în grăsimi și în calorii...

Pentru calitățile lui gustative și pentru dimensiunile impresionante, șvaiterului i s-a conferit, neoficial, titlul de „rege al brînzeturilor”. El își are obirșia în Elveția. Cum denumirea în limba germană a acestei țări este Schweiz, la noi în România respectivului produs i s-a spus simplu și pe scurt — șvaiter. Elvețienii îl numesc însă Emmental, intrucît — așa cum pîrîind — primele „cășării” care produceau „brînză cu găuri” ar fi existat pe valea Emmentului.

Cert este că, de-a lungul vremii, secretul preparării șvaiterului a depășit granițele Elveției, iar faimoasa brînză a început să fie produsă și în alte țări, printre care ne numărăm și noi. Pentru prima dată în apropiere de Timișoara (1923), apoi la Agnita (1925), în jurul Sibului, lângă Bistrița, la Bozovici în Banat (1934—1935), la Vatra Dornei și Coșna (1938). De altfel, patria șvaiterului românesc este dincolo de Vatra Dornei, la poalele Călimanilor, ale Pietrosului și ale Măgurii, unde iarna ține șapte luni! Incepe în noiembrie și durează pînă la sfîrșitul lui mai. După aceea natura se dezlănțuie, iar văile și poienile se transformă într-o pășune cu iarbă grasă și aromată în care-și găsesc hrana mii de vaci din cele mai bune rase, pe care oamenii din partea locului le cresc din generație în generație. Din laptele acestor vaci, hrănite cu tot ce poate da mai bun o vegetație subalpină, se fabrică la noi șvaiterul. La fabricarea unui kilogram de șvaiter se folosesc 12 litri și jumătate de lapte, procesul de fermentare durînd între 3 și 6 luni.

În privința prelucrării laptelui în țara noastră de-a lungul anilor, Nicolae Iorga pomeneste, referindu-se la documente din jurul anului 1400, despre o serie de tarife vamale impuse exportului de brînză și unt. Prin 1781, un vizitator austriac afirmă că a văzut cum românii prepară din laptele de oaie șase feluri de brînzeturi. Elemente privind modul de preparare a cașcavalului de munte încep a se găsi în dicționare pe la sfîrșitul secolului XVIII.

MIHAI BURDUJA

DIVERTISMENT

● În turnul londonez Wakefield, sub un uriaș clopot de sticlă, se află expusă colecția de bijuterii a coroanei engleze. Dacă cineva ar sparge acest clopot, din cauza vidului de sub el s-ar produce o teribilă explozie care l-ar pulveriza pe infractor, declanșînd și alarma.

● Pînă în 1848, una din atracțiile Bucureștiului o con-

stituia Turnul Meridian. El avea un sistem de lentile care concentră lumina soarelui asupra unei cantități de iarbă de pușcă, făcînd-o să explodeze la jumătatea zilei, dînd astfel ora exactă. Turnul Meridian funcționa numai pe timp senin.

● Barili este numele unui butoi specific american, cu

o capacitate de 159 litri. El a devenit un termen de referință în materie, din anul 1829, cînd fermierul Samuel Stokton, săpînd un puț pentru a găsi sare, a dat întîmplător peste un zăcămint petrolifer și a umplut pentru prima dată, cu petrol, butciul barili ce-l avea cu el. De atunci barili a rămas etalo-

nul în industria aurului negru.

● În 1868, în Franța a fost organizat un concurs național pentru descoperirea unui produs similar untului, dar care să nu rîncezească. Spre surprinderea specialiștilor, concursul a fost cîștigat de studentul Mege Mauries, care a reușit să obțină margarina.

A. CODREANU

Din presa

VEACULUI TRECUT

Pe la sfîrșitul secolului trecut, apărea la București o publicație mult apreciată de cititori, intitulată „Ziarul călătorilor“, care cuprindea și o rubrică de știri cu un conținut mai aparte, adunate din presa străină. Iată citeva :

● În anul 1877 s-a răspindit în S.U.A. zvonul că într-un loc din Arizona s-ar găsi zăcăminte uriașe de pietre prețioase. Niște mineri și-au făcut apariția într-o localitate încărcată cu saci din piele de cămilă, „plini cu brilante, rubinuri brute“ etc. Zvonul a ajuns și la San Francisco. Cîțiva oameni de afaceri au cumpărat mina cu aproape cinci milioane de dolari. Cînd însă au început exploatarea zăcămintelor, ei au constatat că fuseseră păcăliți. Pretinșii mineri, în realitate niște mari șarlatani, aduseseră din Londra și New York, pentru suma de 250 000 de franci, diamante și rubine brute, amestecate și cu unele pietre autentice, pe care le semănaseră în pămîntul așa-ziselor mine. Cînd oamenii de afaceri au pus poliția pe urmele escrocilor, aceștia se făcuseră nevăzuți cu milioanele încasate și n-au mai fost găsiți niciodată.

● Zestrea Grădinii zoologice din Londra se îmbogățise în anul 1898 cu o broască țestoasă adusă din insulele Aldabra (Oceanul Indian), socotită a fi cea mai mare în vremea respectivă. Broasca avea 1,737 m lungime și 0,80 m lățime. Pînă la aducerea ei în Anglia, broasca trăise 150 de ani într-o rezervă din acea insulă.

● În presa italiană a apărut, în 1897, o știre care anunța că insula Vulcano din arhipelagul Lipari (aproape de Sicilia) a fost pusă în vinzare. Insula, în suprafață de 25 kmp, are doi vulcani, unul mic și altul mai mare. Insula Vulcano a apărut înaintea războiului troian și pe atunci cei doi vulcani erupau destul de des. În ultimul timp, însă, insula a devenit foarte liniștită. Ce interese l-ar fi putut atrage pe vreun cumpărător ? Pe atunci, preciza presa, insula era foarte bogată în sulf și avea întinse plantații de viță de vie.

● Un agricultor american, Swan de Loveland din Colorado, a obținut în anul 1897 o recoltă puțin obișnuită de cartofi din varietatea „Maggie Murphy“. Este vorba în primul rînd de mărimea lor, unii tuberculi atingînd aproximativ 70 cm lungime și 35 cm în diametru.

● Un geograf german a comparat o hartă din 1887 a cantonului Zürich cu alta din 1667 și a constatat că, în timpul celor peste 220 de ani, au avut loc o seamă de importante schimbări în relief, mai ales în ceea ce privește numărul lacurilor. Astfel, din cele 149 de lacuri notate pe harta din 1667, din care cele mai multe se întindeau pe cite 10—12 hectare, în 1887 lipseau... 73 !

● Acum aproape o sută de ani, inginerul englez G. Schott a publicat o serie de amănunte legate de viteza valurilor oceanelor. Pe un vînt slab, valurile au o viteză de 7,50 m pe secundă, putînd ajunge la 10—12 m și chiar la 15—20 m pe secundă. Pe vreme de furtună, valurile ating viteza de 86 km pe oră, iar pe furtuni violente — 96 km pe oră.

● În insula Ceylon există o grupare relictă, destul de restrînsă, de oameni numiți veddha. Presa de la sfîrșitul veacului trecut relatează că aceste ființe trăiau foarte retrase, gînd că de foc de lumea civilizată. Ele nu știau să numere, să deosebească culorile sau să măsoare timpul. Știau să plîngă, să strige, să se vaită, dar de ris nu rideau niciodată, fiind socotite la acea vreme unice în lume.

● Englezul J. Darling, care călătorea pe la 1890 cu vaporul spre Batavia, a observat într-o zi o scenă curioasă. Unul din cei cinci lei ai menajeriei sale ținea între labe un șoarece (pe vas erau destui) și se juca cu el. Văzînd scena, el se aștepta ca pînă la urmă leul să-l mînince pe rozător. Dar așteptarea lui a fost zadarnică. După un timp, leul i-a dat drumul șoarecelui, care, în loc să fugă, a început să umble pe labele regelui animalelor. În zilele următoare, joaca leului cu șoarecele a continuat. Darling s-a gîndit să prîndă șoarecele și, la primul spectacol ce urma să fie organizat la Batavia, să prezinte un leu jucîndu-se cu un șoarece. Dar leul s-a opus, și pînă la urmă a fost lăsat să-și înveselească în acest fel singurătatea.

Cum se deplasau reptilele preistorice

Urmele fosile ale unor specii de dinozauri, descoperite în Franța, le-au permis antropologilor să tragă concluzia că marea majoritate a acestor reptile preistorice se deplasau prin salturi. Urmele măsoară 15—20 cm lungime, sînt amplasate alături, iar distanța dintre ele — deci lungimea saltului — este de 1,4—2,2 m. Studiile au arătat, în același timp, că la reptilele care se mișcău folosind toate cele patru picioare centrul de greutate cădea pe membrele din spate. S-a constatat că stegozaurii, care cîntăreau în jur de două tone, puteau alergeră mai repede decît elefanții zilelor noastre, iar tiranozaurii, care cîntăreau circa șapte tone, se deplasau numai pe membrele din spate, ajutîndu-se și de coada puternică.

FABULĂ

Boul și tabloul

O vacă-ndrăgostită de un bou
l-a cumpărat din piață un
tablou.

În mijlocul tabloului
Era un „ochiul-boului“
Pe care noaptea l-a păscut
Plăvanul cel nepriceput.

Precum vedeți, morala este
scurtă :
Boul iubește doar ce bagă-n
burtă.

NICULAE TACHE

În fața LEGII

În fața legii penale, omul — care ajunge — stă descoperit. Ca și cum s-ar vedea pe sine în sine. Ca și cum, după o mai lungă sau mai scurtă rătăcire, s-ar trezi dintr-o dată fulgerat de o rază. Și împrejur — lume. Unii îl privesc plini de curiozitate, alții îl condamnă, alții se întreabă cum de a fost posibil. Cei care l-au îndrăgit scapă o lacrimă sau un suspin. Dar e tirziu. Afară freacă viața în lumină. Afară timpul își despletește șuvoaiele care uneori sint griu, alteori pădure, alteori zbor albastru de pescăruș. El, cel afla: în fața legii, le mai știe? Doar un perete îl desparte de respirația liberă a lumii, și totuși cit de departe este pină acolo!

„Onorată instanță trebuie să aibă în vedere și faptul că este vorba de un tânăr, aflat la prima infracțiune...”

Vocea apărării.

Și pedeapsa este tot o apărare: prin greu, contra mai-răului. Nici un organism nu-și suportă eczele.

Am mers citeva zile la Tribunalul municipiului București, și am luat cunoștință de unele cazuri. Mai grave și mai puțin grave. Implicând tineri și mai puțin tineri. Oameni diferiți. Unii căzuți în greșeală din imprudență, — dar și imprudența, în anumite situații, este greșeala —, alții mai înrâți. Majoritatea — cu școlile abandonate, cu familii răvășite, cu mari goluri în educație, cu locuri de muncă părăsite. Indivizi, prin urmare, atrași la marginea societății, și pe care societatea încă se străduiește a-i integra.

Omul, s-a spus, este născut ca să învingă. Și să triumfe în măreția demnității sale. Și să încerce, prin puțința-i toată, să-și ajute aproapele.

Iată niște situații.

EȘARFA TRICOTATĂ

Ce înseamnă o eșarfă la gatul unei tinere femei? Printre altele, o notă de eleganță. De „șic”. Folosim cuvintele — de fapt le chinuim — în toate felurile, ca să le aducem cit mai aproape de sensul potrivit cu o anumită situație. Eșarfa de care vorbim este tricotată. O eșarfă tricotată nu se întilnește foarte des. De aceea poate să și atragă atenția. Ca și femeia care o poartă aruncată peste umăr. Femeie frumoasă, sigură pe sine. Pantaloni grenă, scurtă bej, părul liber și eșarfa înconjurându-i gatul în grația vîilor culori.

Pe urmă aceeași eșarfă, găsită jos, pe covor, lingă petele de sînge.

Și iarăși aceeași eșarfă, în culori vii, pe masa anchetatorului. „O recunoști? Îți aparține?” „Da” — răspunde încet frumoasa femeie cu pantalon grenă și scurtă bej.

Căci ucisese un om, în scop de jaf.

Cum de a fost posibil? — te întreb. Dosarul este destul de voluminos. Rechizitoriu, declarații, constatări, fotografii. Și sentința. Totul vorbind de o existență în derivă, o traiectorie sinuoasă și întunecată, pornită din zona imoralității și sfîrșită, iată, în clădirea penitenciarului.

Se numește Mioara G. S-a născut în Babadag, județul Tulcea, în urmă cu vreo 30 de ani. Studii medii, neincadrate în muncă. Spune și asta ceva. În perioada 1978—1981 s-a numărat printre persoanele (bărbați și femei) care frecventau apartamentul Vioricăi T. din București (Dosar nr. 2038/1987). Ce se petrecea aici? Sub pretext: că se fac lucrări de croitorie, se practica cel mai josnic

trafic sentimental — dacă se poate folosi asemenea expresie. Prinsese nărvul de a veni și un agricultor din comuna Valea Dragului, care vindea legume în piața Galați. Nu venea cu mina goală. Viorica T. — amfitrioană generoasă, mamă de copil major care locuia sub același acoperiș. Într-o asemenea atmosferă, finalul pare că se și explică.

Și anume: În ziua de 15 octombrie, Mioara G. (între timp căsătorită și cu 2 copii în Babadag) vine împreună cu soțul la București. Fără știrea lui, ea face o vizită Vioricăi T. Scopul? Să-și depene amintiri? Este văzută de niște musafiri. Fiica Vioricăi T. îi remarcă eșarfa tricotată. Pe urmă tinăra din Babadag pleacă, doarme împreună cu soțul la o mătușă. A doua zi revine. Viorica insistă să reîntre în anturaj, Mioara refuză. Discuția se aprinde. „la-o pe fiică-ta, nu pe mine” — aruncă Mioara. Gazda nu suportă așa ceva. Se încăieră (nu mai era nimeni în apartament). De o agresivitate puțin obișnuită, Mioara G. o lovește cu o sticlă, cu un ghiveci de flori, cu pumnii, apoi o sugrumă cu cablul aparatului telefonic, apoi o introduce cu capul într-o oală de 10 litri, plină cu saramură pregătită pentru gogonelele aduse de grădinar.

S-a zis: omor deosebit de grav. După uciderea victimei, Mioara îi scoate cerceii, verigheta și un medalion. Caută și găsește obiecte de îmbrăcăminte, săpunuri superioare, un radiocasetofon, un foehn, pune totul într-o geantă și pleacă. Dar... ghinion. Uită eșarfa tricotată chiar lingă defuncta femeie.

La ora 1 (după miezul nopții) ajunge și fiica victimei acasă. Găsește ce era de găsit: draperii căzute, sînge, dezastru. Alarmează vecinii, începe ancheta.

N-ar mai fi nimic de adăugat.

Victima a plătit într-un fel, făptaşa plăteşte şi ea în alt fel. Dar coşmarul nevinovatei martore care se cheamă fiica defunctei ?

CAM CINE NE FURĂ

Subsemnatul mergeam odată cu autobuzul 131. Oră de vîrf. Maşina nu porneşte decît cu uşile închise. În fine, se rezolvă. Întorc privirea — nu ştiu de ce — şi sînt surprins de ochii individului din spate : aţintiţi în ochii mei. Apoi îl aud : „Gata, la prima”. Am fost fulgerat de scena aceasta scurtă abia cînd, ajuns la magazinul „Eva”, constat că-mi dispăru-
seră 700 de lei din buzunarul pantalonului. Adică dintr-un loc unde puteam să jur că este siguranţă deplină.

Nu se leagă întîmplarea aceasta de cazul care urmează, dar nici prea departe nu este.

Sînt doi : Acă M. şi Rasim M. Sînt veri. Născuţi — primul în 1959, al doilea în 1965. Neincadrati în muncă. Cetăţeni români, 4 clase fiecare. Într-o zi de martie consumă bere, consumă vin. Pe la ora 21 pleacă (după unele declaraţii — pe jos, după altele — cu taxiul) spre casă. Ajung în strada Secerei, cam pustie la acea oră. Nu cunoşteau nici un imobil. Văd însă stîns la nr. 63-B, şi se opresc : o casă destul de solidă, un gard care trebuia întărit, o alee lungă de la poartă, nişte ploi, o curte gospodărească. Şi linişte. Nici vreun ciine nu se aude. Ei intră în curte, sparg geamul de la uşă, pătrund înăuntru. Vine stăpîn casei, Grigore A., de fel din localitatea Crainici, judeţul Mehedinţi, dar stabilit în Bucureşti. Vîrsta — 60 de ani. Vine deci de afară şi-i surprinde. Ei îl lovesc năpraznic, omul se prăbuşeşte şi „nu mai scoate nici un sunet” (dosarul). Iau lucruri de prin casă, inclusiv două butelii de aragaz şi pleacă.

„Sînt ginerile victimei (o declaraţie). La 29 martie, ora 21, am trecut pe acolo. Uşa era deschisă, iar socrul meu se afla într-o baltă de sînge, cu cearşafuri peste el”.

Este dus de urgenţă la spital, şi în aceeaşi zi decedează. La proces, „Rasim M. dovedeşte

perversitate, negînd, minţind, fantazînd, dezvinovăţindu-se”. Dar urmele în formă de „V” ale încălţămintei sale sînt întipărite în petele de sînge. Pedepsele — pe măsură : 20 de ani închisoare Acă, 19 ani Rasim.

Se repară, cu asta, ireparabilul ? Fosta soţie (căci divorţaseră) a celui omorît : „Locuiam în aceeaşi casă. Am divorţat în 1977 pentru că era prea bun şi prietenii îi mincau banii. După divorţ ne-am înţeles mai bine ca înainte”.

Era probabil atît de bun încît credea şi în bunătatea desăvîrşită a lumii.

PATRU TÎLHĂRII ÎNTR-O SINGURĂ ZI

De fapt, într-un singur... mars. Să recunoaştem, este o performanţă. Adevărat profesionalism. Te întrebi dacă un asemenea personaj mai este luminat de vreo scînteie pură. La urma urmelor, îţi inspiră milă. Nu în sensul de a i se trece cu vederea faptele — căci există drastica măsură a dreptăţii ; ci în sensul că surprinzi eroarea de la baza lipsei lui de educaţie, care nu poate să-l facă decît nefericit. Chiar dacă nu ar fi fost depistat, un asemenea om nu putea să aibă simpla imensă bucurie de a trăi liber, din moment ce era subjugat de propriu-i întuneric mai greu decît orice lanţ.

Să ne mulţumim a-l numi M.G. Să observăm că locuia — ironie sumbră ? — pe strada Demnităţii. Şi să notăm că mai fusese condamnat. „Marşul” l-a făcut în ziua de 11 septembrie. În drum spre local, el atacă în plină stradă pe I.M., căruia îi ia ceasul şi 100 lei. Victima a trebuit să fie internată în spital. Pe urmă M.G. intră în bufetul „16 Februarie”, consumă coniac la masa ocupată de Dumitru M. şi Gheorghe R. Observă, la cel dintîi, un lăntişor de aur la gît. Un gînd îi incolţeşte. În jurul orei 20, se ridică toţi de la masă. Dumitru M. se îndreaptă spre partea din spate a bufetului, inculpatul (M.G.) îl urmează, îl ajunge, îi aplică o lovitură „în regiunea mandibulară dreaptă” (expertiza). Vic-

tima se prăbuşeşte cu capul de asfalt. M.G. îi ia lăntişorul de aur cu medalion, îi ia inelul şi ceasul, apoi pleacă. Corpul victimei este descoperit, transportat la „Urgenţă” dar nu mai poate fi salvat.

Revenim la inculpat. El îl ajunge în scurt timp pe cel de-al doilea comesean, Gh. R., îl atacă cu aceeaşi violenţă, îi ia aţele şi 75 de lei. În fine, în drum spre casă, îl întilneşte pe V.J., îl loveşte prin surprindere (determinînd internarea în spital), îi ia buletinul şi 350 de lei.

Pare aproape de necrezut. O furie oarbă ? O simplă rutină ? Are o concubină şi un copil de cîteva luni. Concubina — neincadrată în muncă. Îi arată bijuteriile, o parte le vind. Ceasul, pentru siguranţă, îl schimbă cu al fratelui său.

Dar există un om mort, şi sentinţa se agravează.

PACHETUL DE LA COFETĂRIE

Ce poate fi mai inofensiv decît un pachet adus de la cofetărie ? Şi ce altceva poţi să crezi despre un tînr care intră în casa unei vechi cunoştinţe cu un pachet de la cofetărie, decît că este animat de cele mai alese sentimente ?

În cazul de faţă este vorba de o crimă oribilă.

L.B., „individ cu grave carenţe educaţionale” (rechizitoriul), a intrerupt şcoala după 10 clase elementare. A stat un timp fără ocupaţie, manifestînd un comportament antisocial. În 1987 şantajează o familie şi obţine suma de 50 000 lei („în caz contrar, fiul vostru va fi omorît”). Este condamnat, face închisoare, iar după eliberare se angajează la o unitate economică din Deva. Nu se potriveşte cu această situaţie, nu se „adaptează” şi fuge la Bucureşti să se piardă în mulţime.

Are însă nevoie de locuinţă. Va încerca la Ştefania B., unde mai stătuse înainte de prima condamnare. Îi face deci o vizită, discută, se înţeleg şi la preţ : 1 500 lei pe lună (părcă nu s-a mai auzit de așa un tarîf !). Pe urmă băiatul pleacă — după cum spune — la oficiu, să dea un telefon tatălui din provincie. Declaraţia unei martore : „În ziua aceea, Ştefania B.

mi-a telefonat, și-n timp ce vorbeam a zis că inter rupem deoarece este cineva la ușa ei, probabil L.B., de la Deva, pe care-l așteaptă. A zis că-mi telefonează din nou, dar n-a mai sunat" (Dosar nr. 733/1988).

N-a mai avut cum. L.B. ieșise în stradă, dar cu un gînd rix. El caută și găsește o piatră cam de un kilogram, merge la cofetărie, cere o hirtie frumoasă și o împachetează, îi face fundă, apoi se întoarce la „viitoarea gazdă”. Sună la ușa, femeia (59 de ani) inter rupe convorbirea telefonică, deschide, închide în urma lui. Vede pachetul și zimbește. Musafirul prinde secunda prielnică și-o lovește violent cu pietriul în creștet. Femeia cade. El îi leagă miinile cu cordonul de la canadiana cu care era îmbrăcat, îi leagă gura cu o pijama, îi apasă perna pe față pînă la asfixiere, pînă la deces. Este născut în 1968 băiatul acesta! Și trece la jaf: ia lăntșoare, medalioane, mărgelile, cercei și încă multe alte lucruri, încarcă un geamantan și pleacă. Așa simplu, ca în vacanță.

Vinde unele obiecte în Gara de Nord. Umlă în canadiana fără cordon și cu pete de singe. Este arestat, recunoaște. Se face reconstituirea, punct cu punct. Abia dacă rezistă la acest „drum reluat” al faptei. La numai 20 de ani, altfel se cuvine să pășească omul printre oameni; altfel trebuie să-și țină fruntea. Este o greșeală de fond, dar unde? Rechezitoriul: „Inculpatul, cu grave carențe educaționale...”

Vrînd, nevrînd te gindești la părinții lui, chiar dacă suferința îi apasă acum.

PRIN SATUL DE VACANȚĂ

Spre deosebire de toate celelalte cazuri de mai sus, cel care urmează a fost judecat la Tribunalul județean din Constanța. Și s-a petrecut — de fapt, a început — în așa-zisul sat de vacanță. Știm ce este satul de vacanță: niște amenajări la Constanța, în scop turistic, prezentînd specificul diverselor zone rurale ale țării. La localul zis „Casa dobrogeană”, I.O. — victimă în cele din urmă — intră într-o zi cu mai mulți

cunoscuți și consumă băuturi. Scopul întîlnirii: I.O. urma să facă un împrumut de la cooperativa de credit și-i trebuiau garanții, les pe la ora 16. I.O. se întîlnește cu D.M. — coautor al crimei, citeva ore mai tirziu. Hotărăsc și intră la „Casa Olt”. Consumă și acolo pînă la ora 20. Dar satul e încă destul de mare și are zone care mai de care mai atrăgătoare. Cum e „Casa Mehedinți”, de pildă, spre care se abat — deși cam luați de val. La ora 21 totul se închide. Rămîn singuri I.O. și D.M. Pornesc într-o direcție, ajung pe o stradă. „Știu aici, în blocul ăsta, pe cineva cu care merită să ne treacă vremea” — zice D.M. Celălalt refuză. Preferă să rămînă pe bancă, la aer.

D.M. găsește scara, găsește apartamentul: Ana F. este acasă. Are în vizită pe Iolanda B., pe care proaspătul musafir o cunoaște de mult. Cine este această Iolanda B.? Născută în Cluj-Napoca în 1959. Liceul absolvit, neincadrată. Căsătorită, despărțită în fapt de soț, mamă a 3 copii minori aflați în grija tatălui lor. A lucrat sezonier ca ghid. Domiciliul în Cluj-Napoca. Venită la Constanța spre a se încadra pe litoral. Găzduită temporar de Ana F., despărțită și ea de soț, mamă a 4 copii minori pe care-i are în întreținere.

Așa că D.M. se instalează în cameră, desface sticla de vin pe care o adusese și o consumă împreună cu cele două femei. O invită apoi pe Ana F. să meargă să-l conducă acasă pe cel rămas pe bancă din fața blocului, adică I.O. Femeia refuză. Este ora 22. Iolanda acceptă să meargă ea — și va fi coautoare la crimă. Instanța: „Cum de ai consimțit să însoțești doi bărbați, la ora aceea tirzie, într-un apartament străin?” Iolanda B.: „Îl cunoșteam pe D.M. de cînd era copil, și nu mă temeam că mi se poate întîmpla ceva rău”.

Ajung deci toți trei acasă la I.O. Consumă în continuare băuturi, ascultă muzică, discută „lucruri fără importanță”. Pe urmă D.M. vrea să plece, dar ușa este încuiată, iar cheia ascunsă undeva. Începe o discuție. D.M. aplică lovituri puternice lui I.O. care se prăbușește pe covor. Singele izbucnește din nas și din gură. Iolanda cere să plece, dar nu găsește cheia. Căutînd-o (ea împreună cu D.M.), încep să adune lu-

cruri de-ale gazdei: covorul de pe perete, haine, încălțăminte, butelii. Se intrerupe, tot atunci, curentul electric. Iolanda improvizează o candelă, aprinde fi-tulul și continuă adunatul.

De pe covor, victima (I.O.) își revine și vrea să-i împiedice. D.M. cere un cuțit, Iolanda i-l aduce din bucătărie. D.M. lovește în neștire, lupta continuă în sufragerie, pe întuneric, pînă cînd victima cade din nou în inconștiență. Făptașii adună lucrurile în geamantane și sacoșe, găsesc cheia, șterg urmele și pleacă. În jurul orei două ajung la locuința Anei F. După ora patru, iau o sticlă de spirit medicinal și pleacă din nou la victimă, cu gînd să șteargă orice amprentă. Pe drum, însă, hotărăsc altfel: să dea foc.

Așa și fac. Pătrund din nou în locuința lui I.O. pe care l-au auzit „gingurînd” jos, pe podea. Aruncă spirit în bucătărie, aprind chibritul și părăsesc apartamentul. Cheia o aruncă în cazanul de gunoi, cuțitul în canal. Ocupanta locuinței de deasupra este trezită din cauza fumului, alertează și pe alții, sting incendiul. În drum spre spital, I.O. decedează. În acest timp, în casă la Ana F. se impart lucrurile aduse de cei doi făptași. Iolandai îi revin un uscător de păr, un ondulator și o pereche de pantofi. Ana F. nu recunoaște că în aceeași noapte, între orele două și patru, a avut relații intime cu inculpatul D.M.

Sentința: D.M., cu antecedente penale, născut în 1963, se condamnă la 20 de ani închisoare pentru omor deosebit de grav, 7 ani pentru tilhărie, 4 ani pentru incendiere și provocare de dezastru. Iolanda B. se condamnă la 20 de ani închisoare.

Tribunalul Suprem: Se respinge cererea de recurs introdusă de inculpați; se menține sentința de condamnare, ea fiind legală, temeinică și în concordanță cu infracțiunile.

Fapta, deci, și răsplata. Un echilibru firesc și necesar. O garanție, în fond, că ordinea triumfă și că moralitatea se impune în toată strălucirea-i care să-l facă pe om mai bun și mai frumos.

TITU CONSTANTIN

Întîmplări cu țărani

Nu-l văzusem de mult timp, cred că de vreo 20 de ani. Dar nu simțeam nici o piedică în asta, era ca și când ne-am fi despărțit ieri-seara, după ce fusesem cu vitele la păscut. Uneori, un răstimp de 20 de ani poate însemna foarte mult. Însă nu pentru mine. Și nu față de vărul Ghiță. Văr bun, fiul surorii mamei mele. Uneori, timpul poate fi comprimat, așa cum viitorul se naște din amintiri.

Aflu că vărul Ghiță este paznic la bostănăria cooperativei agricole. „Ce faci, Ghiță?”. „Bine. Tu ce faci?”. „Tot bine.” „Asta e bine.”

Dacă e bine, înseamnă că nu trebuie să ne facem probleme. Cei 20 de ani n-au însemnat nimic — sau așa vrem să credem. Sau chiar credem. El este Ghiță. Vărul meu bun. Cu care am copilărit. „Măninci un pepene?”, mă întreabă. „Măninc.”

Aduce cițiva. Sparge unul. Zeama fructului mi se scurge pe bărbie. În apropiere văd părul bătrîn, unde ai mei aveau vie. Unde ședeam pînă seara tîrziu, într-o colibă de haiduc. Alături, într-un nuc, Ghiță își făcuse un prepeleac.

Pepenele este dulce și parfumat. Sub cerul guri se deschide o grădină cu flori.

„Ghiță, mi s-a părut că l-am văzut pe Ion a lui Turcu. Avea și armă. S-a făcut că nu mă cunoaște.”

„Frate-mio, el este mare. Paznic-șef. Dar nu s-a schimbat: cînd nu-i convine ceva, se întoarce cu spatele.”

Brusc, miezul pepenelui mi se pare fad.

Un mecanizator oprește tractorul lingă bostănărie. Coboară și alege cițiva pepeni.

„Ghiță, ia uite la ăla!” „A, e de-al nostru. Nu-l știi tu. Costică a lui Dreptu. I s-a făcut sete. Ei, ce mai fac ai tăi?” „Dar ai tăi ce mai fac?” „Bine.” „Atunci e bine.” „Tușă ce face? Tot așa este? Tot îi mai plac pepenii? Doamne, îmi amintesc, toată vara minca numai pepeni... Trece pe la ea?”

Tușă, adică mătușa lui, mama

VĂRUL GHIȚĂ

mea. „E bine și ea”. „Dar, tu?” Adică eu. „La București.” „Ceva șef?” „Așa și așa”. „Văd că circuli cu mașina”. „Ei, da, este mai comod”. „Aha! Înseamnă că-ți dă mîna”.

Se face de prînz. Un pîlc de femei năpădesc bostănăria. Ghiță strigă la ele: „Nu acolo. Mergeți în parcela ailaltă. Sînt mai mari și mai copti”.

„Cine sînt astea, Ghiță? Văd că se poartă ca la ele acasă”. „Sînt muncitoare la textila. Au venit să ne ajute la strînsul porumbului. Multe sînt de loc de aici, din sat. N-ai cum să le cunoști.” „Și le dai voie să...?” „Păi, de ce să nu le dau? Nu-ți spusei că sînt de-ale noastre? Ele nu fură, ele iau.” „Ascultă Ghiță, tu ce faci aici?” „Păzesc bostănăria. Ți-am mai spus.” „De cine?”

Vărul Ghiță sparge alt pepene. Miez roșu, ca un asfințit de soare.

„Auzi, măi vericule, îmi spune el, ca atunci, de mult, cînd trăgeam brazdă între postațele de vii, ca să se știe clar de unde pînă unde este proprietatea fiecăruia, căci frate-frate, dar..., eu aceea sînt pus să păzesc. De

● Doarme cît vrea el, ba chiar și mai mult.

● Are în vedere doar ochelarii săi.

● Lăsat din armată la vatră, acum doi ani, tot acolo stă și acum.

● Nu te cumpără, nu te vinde, să nu se spună că face comerț ilicit.

V. D. POPA

cine? De-alde ăștia, ca tine, care veniți să cărați cu mașina.”

Lumina și căldura soarelui cad nemiloase, făcîndu-mă una cu țărîna. Și totuși simt rece pe șira spinării.

„Am plecat, Ghiță.” „Mergi sănătos, vericule.”

La întretăierea de drumuri, Ion a lui Turcu, paznicul-șef, s-a făcut din nou că nu mă vede. Pur și simplu s-a întors cu spatele. Ce-o fi în capul lui? A crezut că am venit la furat?

Cițiva metri mai încolo, am rămas în pană. Cînd am deschis portbagajul, să iau cricul pentru a schimba roata, am rămas aiurit: în portbagaj era un pepene mare, cît o baniță.

„Să te ajut?” — zice Ion a lui Turcu. „Mulțumesc, zic eu, punîndu-i în brațe pepenele. Nu este nevoie.”

Ion a lui Turcu a pus pușca cu țeva în jos și a plecat, abia cîrînd pepenele cît o baniță. Pe drumul prăfuit ce ieșea din cîmp erau așezate în cuiburi, în pătrat, cuie ascuțite. Suficiente ca să rămînă în pană toate mașinile din București.

PAUL URDEA

PROFILURI

Cum se ajută animalele între ele

Între diferite specii de animale funcționează relații de înțelegere demne de interes. În țara noastră pot fi observați sturzi care curăță de insecte pielea vitelor aflate la pășcut. În Africa este bine cunoscut exemplul unor păsărele care intră fără teamă în botul larg deschis al crocodililor pentru a le curăța dinții de resturi de carne. Tot acolo, rinoceri, bivoli, elefanți, zebre și alte mari mamifere erbivore sint zilnic curățate pe piele de niște păsări din neamul sturzilor. Pielea marilor iguane din insulele Galapagos este curățată de o specie de cinteze.

Alte exemple de ajutor: există pești ce se ascund între tentaculele urzicătoare ale unor actinii; alți pești se refugiază între țepii ursinilor de mare. Crevetele cu antene lungi se adăpostesc în „locuința” săpată de un guvid; crevetele semnalează prezența unei prăzi, pe care peștele o prinde și o

LOCUINȚE OMENEȘTI LA PUNCTE EXTREME

Omul reușește să se adapteze chiar în zone geografice extreme, puțin favorabile existenței. Astfel, punctul cel mai nordic al planetei noastre, locuit fără întrerupere, îl constituie stația meteorologică și de retransmisie radio numită Alert Point, situată pe insula Ellesmere (arhipelagul arctic canadian), la 82° 31' latitudine nordică și 62° 05' longitudine vestică. Stația funcționează din anul 1950.

Cel mai sudic punct locuit permanent este Stațiunea de cercetări științifice din Antarctica (aparținând S.U.A.), situată exact pe locul ce marchează Polul Sud. Este amplasată pe un platou de gheață la altitudinea de 2 885 m și a fost înființată în 1957. Ca urmare a faptului că stațiunea s-a deplasat spre vest (împreună cu calota polară antartică ce înaintează cam 8—9 m pe an), a fost construită (în ianuarie 1975) o nouă bază, tot la Polul Sud. Aceasta este alcătuită din trei clădiri adăpostite sub o imensă cupolă.

Așezarea omenească aflată la cea mai mare înălțime — 5 130 m — este Chacaltaya, de pe muntele cu același nume, din estul Boliviei. Tot aici este o șosea care se ridică pînă la 5 200 m, unde funcționează Institutul bolivian de fizică atomică. Din acest punct pornește cel mai înalt schilift din lume, ce atinge altitudinea de 5 500 m.

împarte cu el. Cînd colacitarul guvidului a semnalat apropierea unui prădător, ambii se trag cît mai în fundul adăpostului comun.

Un și mai interesant exemplu de colaborare îl oferă o mică pasăre africană care, prin ciripit, conduce ursul (dar și pe oameni) la scorburi unde se

găsesc albine și faguri. La ieșirea albinelor, pasărea le vinează, înfruptîndu-se apoi și din resturile de miere rămase în faguri (oamenii chiar le lasă anume cite un fagure întreg). Mai există apoi și păsări-santinele, chiar în pădurile noastre, care prin strigăte de alarmă vestesc animalele erbivore (și pe om) de apropierea unui animal carnivor de pradă.

Proverbe

Cel mai mare surd e acela care nu vrea să audă,
iar cel mai mare orb e acela care nu vrea să vadă.

(românesc)

Cine are vecin bun, are dimineața bună.

(suedez)

Dracul, cînd n-are de lucru, încaieră două femei.

(românesc)

Dă cui vrei, dar alege bine pe cei de la care primești.

(românesc)

E păcat că ziua cea mai frumoasă nu are ajun.

(elvețian)

Aminarea este hoțul timpului.

(românesc)

Altfel te vezi, altfel vezi pe aproapele.

(francez)

Arborele bătrîn nu cade dintr-o lovitură.

(englez)

Alese și culese de ILIE CIUTESCU

FĂRĂ CUVINTE

n deșerturi pot supraviețui doar plan-tele care au organe de acumulare a apei sau semințe care pot să reziste mai multe secole la secetă. Mari zone ale deșerturilor sînt lipsite de orice floră. Suprafața lor este acoperită de pietriș și nisip, fără nici un pic de substanță organică (humus), uneori pe mari distanțe întinzîndu-se doar piatra goală.

Fertilitatea potențială a terenurilor deșertice variază după situarea acestora, compoziția solului și condițiile ecologice. În prezent se consideră că aproximativ 100 milioane hectare de sol deșertic sînt fertile, în condițiile utilizării irigațiilor. Experții apreciază că suprafețele cultivabile din zonele aride ale Orientului Mijlociu ar putea să fie sporite cu 50 la sută, dacă s-ar găsi suficientă apă pentru irigații.

Principala sursă de acumulare a rezervelor de apă din deșerturi sînt așa-numite wadi — în majoritatea cazurilor foste albie de riuri, acum secate. În acestea se adună apele ploioare torențiale ocazionale, care cad în deșerturi sau în zonele învecinate, de pildă pe pantele munților, ducînd la formarea unor adevărate riuri vijelioase. Dar acestea scad cînd și dispar absorbite în adîncurile nisipoase ale albiilor wadi și în mici depresiuni. Aceste ape formează însă rezervoare subterane, „pungi” care rezistă perioade mai lungi sau mai scurte de timp. Nomazii și animalele sălbatice au învățat să le utilizeze, săpînd în nisipuri și miluri pînă cînd dau de această sursă a vieții.

Noi posibilități de rezolvare a problemei irigațiilor deșerturilor sînt oferite de noile tehnici de foraj elaborate în Europa și

S.U.A. De altfel, o metodă similară a fost utilizată de inginerul francez Jus, în anul 1856, în oaza Touggourt, din partea răsăriteană a Saharei, unde a realizat, pentru prima oară, o fîntină arteziană, cu ape freatice. Succesul său a declanșat o adevărată euforie, mii de fîntini arteziene fiind forate în diferite zone ale oazei. Însă reducerea nivelului apei în aceste fîntini și chiar secarea lor au

Este APĂ în DEȘERTURI

relevat că rezervele nu sînt inepuizabile.

Un proverb arab spune: „Cine trece prin Sahara, trece peste apă”. Majoritatea apelor freatice ale deșerturilor sînt ape „fosile”, care ar putea să provină din sezoane ploioase de mult trecute, ba chiar și din perioada glaciară. De aceea, ele reprezintă adevărate bogății ale subsolului, care, în prezent, nu se mai pot regenera. Potrivit datelor Programului O.N.U. pentru dezvoltare (UNDP), sub o suprafață de circa 800 000 km² în Sahara algeriană și tunisiană se găsesc aproximativ 60 000 km³ de apă, cu ajutorul căreia ar putea să fie irigată o suprafață cultivabilă de 100 000 hectare. De asemenea, după cum apreciază specialiștii, mari cantități de apă se găsesc în subsolul Saharei, în regiunea Libiei și Egiptului și în partea de sud a acestui deșert. Prin urmare, în deșerturi există, în multe locuri, potențial natural suficient pentru a asigura fertilitatea solului și apa necesară. În oaze, după cum se știe, resursele naturale sînt folosite

cu succes de mai multe milenii.

În pofida acestui fapt, în ultimul secol se vorbește tot mai frecvent de „moartea” oazelor. Fenomenul se datorează în primul rînd migrației nisipurilor și dunelor enorme care au acoperit suprafețele roditoare irigate. De asemenea, cultivarea nerațională a terenurilor și exploatarea abuzivă a oazelor au dus pînă la urmă la deșertificarea acestora. Firește, și factorii economico-sociali au provocat dispariția unor oaze. Mai ales plecarea populației, ca urmare a condițiilor dificile de muncă și de viață, din deșert, ceea ce a făcut să apară o penurie extraordinară de mină de lucru.

Experții subliniază că dimensiunile crizei oazelor sînt greu de apreciat. Fenomenul afectează în prezent milioane de oameni din deșerturile Africii de Nord și Asiei. Criza va putea fi soluționată numai prin adoptarea unor decizii politice adecvate, fiind necesară o largă colaborare internațională, inclusiv în cadrul organizațiilor specializate ale O.N.U.

După cum se știe, în pusturile din Asia Mică sovietică au fost redete agriculturii importante suprafețe de teren. Mari canale, cum ar fi renumitul Kara-kum, aduc apa din munți, irigînd suprafețe aride. Proiecte similare sînt în curs de realizare și în alte țări, de pildă canalul „Indira Ghandi”, care va străbate deșertul Tharr, pe o distanță de 650 kilometri, și va iriga în Rajasthan o suprafață de 1 milion de hectare. De asemenea, în Egipt și în Libia se lucrează la proiecte de exploatare a apelor freatice în vederea irigațiilor regiunilor deșertice. În oazele Kharga și Dakhla au fost redete în folosință circa 250 000 hectare.

ROMEO NĂDAȘAN

EPIGRAME

FARĂ MUJDEI

Tot trecînd mereu pe-aici
Pe la turma de mîioare
Și-a ales una de mici
Și-una steapă, de grătare.

PRECAUȚIUNE

Vînători de performanță
Și-au pus rața la-ngrășat

Că-s sături să ia din piață
Cînd se-nore de la vînat.

SURPRIZA VINĂTOREASCĂ

Zice că ar fi vînat
Nouă rațe dintr-un foc
Și-apoi cînd le-a numărat
Erau zece și-un boboc.

NICOLAE D. MEZIN

Simona Pintilie este farmacistă, în Buhuși-Bacău. O femeie încântătoare: timidă, încrezătoare, inteligentă — atât de inteligentă, încât nu ezită să se joace.

Jocul, ca artă și plăcere de a trece prin viață surizătoare, cu un optimism contagios.

Locuința Simonei Pintilie — un modest apartament la bloc — este un adevărat muzeu al păpușilor, colecționate din toată lumea. Păpuși, ca oamenii: unele cîntă, altele merg pe picioarele lor, unele spun poezii, altele pozează în vedete, unele sînt încrunțate, altele rid — aproape toată gama sentimentelor omenești.

Dar cele mai multe (cîte sînt, în total? Nu le-a numărat nimeni) poartă costume naționale. În primul rînd, cele fabricate (Doamne, ce termen!) de „Arădeanca”, incomparabile, cu costume unicate, din toate județele țării, ce le conferă individualitate.

Sub privirile condescendente ale soțului său (bineînțeles, ce altă atitudine de olimpiadă superioritate poate adopta un bărbat realist și puternic), directorul spitalului din localitate, Simona Pintilie confecționează, după model, orice îmbrăcăminte de păpușă, cu excepția costumelor naționale. Păpușile din Anglia, Olanda, Italia, Uniunea Sovietică, Spania, America, Germania etc. capătă astfel identități mai apropiate de sensibilitatea sa, de nevoia sa de frumos și candoare. Copilă fiind, iubea păpușile. Ca și acum.

Simona Pintilie trăiește din plin. Pictază — lucrări de foarte bună calitate, în stil renascentist. Portrete expresive, mereu în căutarea dezlegării misterului uman.

Și fiecare nou tablou este un nou și adînc înțeles, ceea ce înseamnă un alt început. Deci, noi întrebări care, la rîndul lor, cer noi soluții. Mai multe și mai dificile.

L-am căutat pe Dedal, printre tablouri. Nu era. Nici lcar nu era. Doar o neliniște ascunsă, proprie celor capabili de a se întreba mereu, de a cunoaște durerile incertitudinii.

UN ALINT MIC

Păpușile se lasă manipulate. Pînă la un punct. Pînă în momentul în care merg, vorbesc, cîntă, plîng, speră, urăsc, domină, tac, insinuează, pozează atitudinii, pasiuni sau indiferență — ca Simona Pintilie. Pînă cînd, prin ea, devin o parte a ființei sale.

O lume aparte — cea a unei case de păpuși, adunate din toate colțurile lumii. O lume vie, în continuă mișcare, mereu dezvoltînd noi fațete, în surisurile aparent statice, în ținuta aparent rigidă. Așezate altfel în rafturi, păpușile devin de nerecunoscut.

Ca oamenii.

Mișcați-i de pe locurile lor și veți vedea ce iese.

...Cînd copiii vin să vadă păpușile Simonei Pintilie se simt mai copii, adică atât de nevinovați și atât de însuflețiți de încredere, încît îndoilele pier.

„Ce este visul?“, au fost întrebați copiii unei grădinițe. O fetiță de 5 ani a răspuns: „Visul este un alint mic“.

Avem nevoie de alintări.

Avem mereu nevoie de nevinovăție — chiar dacă sîntem conștienți că o asemenea stare pură nu există. Prin lumea păpușilor se poate pătrunde într-o asemenea existență, dătătoare de încredere. O lume cu micile sale alintări, și ele necesare aspirațiilor noastre curate de dezvoltare umană.

PAUL URDEA

Izvoarele istorice atestă că, în viața de la curtea voievozilor moldoveni, întrecerile sportive se bucurau de o mare cinste, împreună cu alte indeletniciri cum erau vînătorile, muzica, dansul și chiar poezia.

Mult îndrăgită era „halca“, probă în care se întreceau călăreții ce trebuiau să-și dovedească iscusința în aruncarea sulitei, din goana calului, printr-un cerc suspendat la o oarecare distanță. „Geridul“, un fel de turnir cavaleresc, — așa cum comentează Vasile Alecsandri —, era un „joc ce da prilejul de a arăta dibăcie în aruncarea djeridului (lance plumbuită la ambele capete). Dibăcia consta în a te feri de djeridul potrivit-

lui, a-l prinde din zbor sau a-l culege de pe gios, precum și în a-l arunca îndărăt, fără a opri calul din fugă. În sfîrșit, „harța“ era o altă variantă a jocurilor cavaleresti, însă, datorită cheltuielilor mult prea mari pe care le presupunea procura-

rea cămășii de zale, sulitei, pașolului, buzduganului și calului, acest sport era rezervat numai boierilor și membrilor familiei domnitoare.

Atunci cînd se simțeau în putere, înșși deținătorii tronului nu pregetau să intre în competiție, pentru a-și măsura forțele cu diverși adversari. Așa este cazul lui Bogdan al IV-lea, fiul lui Alexandru Lăpușeanu, despre care cronicarul Grigore Ureche zice că „...nu era prost la călărie, era sprinten cu sulita la halcă și nu prea lesne avea potrivnic“. La rîndul său, așa cum atestă un document din 1591, Aron-Vodă a dat poruncă să se organizeze jocuri gimnastice și atletice la care el însuși a participat.

I. AUREL

AMAZON — AMAZONIA

Cu aproximativ 300 km mai scurt decât Nilul, Amazonul (6 400 km lungime) are la vărsare un debit de 60 de ori mai mare decât „Zeul fertilității” pentru egipteni; în alți termeni de comparație, el poartă tot atita apă cit cele opt fluvii care-i urmează în... ierarhia hidrologică; sau, apele sale ar fi suficiente pentru a satisface de o sută de ori necesarul tuturor orașelor americane.

Amazonul, care a primit nu mai puțin de opt supradenumiri (în afara celor geografice), de exemplu „mare de apă dulce”, „fluviul lui Orellana”, „Rio Mar”, permite ca în delta sa de 300 km lățime să se afle cea mai mare insulă inconjurată de apă dulce. Dacă marea pătrunde pe dedesubtul apelor sale pe o distanță de 1 000 km (creînd fenomenul zgometos numit porroca), și apele Amazonului sînt atît de puternice încît pătrund în mare pe 160 km.

Un aspect mai puțin cunoscut a fost relevat de noul „descoperitor” al Amazonului. El a observat că fluviul își schimbă culoarea sau nuanțele uneori chiar de mai multe ori în aceeași zi. Loren Mc. Intyre a întocmit și o hartă extrem de sugestivă, din care rezultă — cu ajutorul culorilor folosite — că fenomenul se datorește afluenților Amazonului. Așa trebuie să se explice de ce Rio Negro, care-și varsă apele la nord de Manaus, se numește negru. Apele sale coboară din păduri și poartă cu ele noroiul format din cauza ploilor abundente. Din sud, afluenții cară apă cristalină, fiindcă ea este filtrată de nisipurile străbătute pe sute de kilometri. Din vest, afluenții curg cu apă de culoare maro, din cauza rocilor andine. Se apreciază că modificările surprinse în coloritul Amazonului s-ar datoră și altor factori, cum ar fi ridicarea sau coborîrea nivelului apei, unghiul sub care cade lumina soarelui, climatul etc.

Bazinul hidrografic al Amazonului se întinde pe o suprafață de dimensiuni continentale, 7 milioane km², constituind cel mai mare ecosistem tropical; totodată, el este cel mai complex laborator natural al Terrei. Încă în urmă cu un secol, botanistul englez Walter Bates a identificat aproape 15 000 de specii animale și vegetale, din care 8 000 erau necunoscute științei aceluși timp; astăzi numărul lor se ridică la aproximativ 100 000 și încă nu se poate spune că științele naturii le-au descoperit pe toate...

Această diversitate, nemaiîntîlnită pe Terra, asigură ecosistemului creat de Amazon o robustețe fără seamăn, dar tot ea constituie, în mod paradoxal, cauza unei fragilități nebănuite.

Ecologul francez Jean Dorst susține că aici orice dereglare într-o zonă atrage dezechilibre în toate celelalte componente ale ecosistemului, într-atît de intim legate sînt între ele speciile animale și vegetale.

Așadar, parcă și mai fascinantă decît fluviul însuși, este Amazonia, această imensă supra-

față ce ocupă a douăzecea parte din întregul uscat al planetei și mai mult de jumătate din teritoriul Braziliei — ea însăși țară de dimensiuni continentale.

În multe zone ale Amazoniei, exact acolo unde vegetația este cea mai valoroasă, — pădurile tropicale —, interesele unor state occidentale și ale unor companii străine fac ca intervențiile omului să fie de-a dreptul alarmante, pădurile distrugîndu-se (firește, prin exploatare) într-un ritm ce poate pune în pericol întregul ecosistem. Pe de altă parte, statul brazilian a inițiat mai multe programe de valorificare a Amazoniei, strategie socotită o alternativă la marile probleme cu care se confruntă această țară de aproape 130 milioane de locuitori.

Polamazonia, Polonoroeste și Strategia de Integrare Națională sînt trei dintre cele mai vaste și complexe asemenea programe, în urma cărora se estimează că în Amazonia se vor stabili zeci de milioane de locuitori care vor lucra pămînturile, vor exploata subsolurile, vor construi mari obiective industriale; procesul este în curs de desfășurare, dar cea mai delicată problemă rămîne aceea a stabilirii unui raport judicios, cu prudență ecologică, între valorificare și conservare. Au fost deja construite drumuri și șosele cu o lungime de aproape 20 000 de km, se exploatează fierul din bazinul Serra dos Corajos, a fost construită o puternică hidrocentrală pe fluviul Tucurui (4 000 MW), iar agricultura se practică pe multe văi ale unor cursuri de apă.

Dacă despre Nil se poate spune că a creat și a întreținut civilizația egipteană milenii de-a rîndul, Amazonul și Amazonia nu constituie factori tocmai favorabili dezvoltării intensive a societății umane. În Amazonia nu și-au găsit condiții prielnice de viață decît indienii, populațiile băstinașe, care însă constituie, mai mult ca oriunde, o parte integrantă a naturii. În schimb Amazonul are darul (și poate chiar menirea) de a conserva și a întreține această fantastică vegetație și faună care prezintă o importanță cu totul excepțională pentru omenire. Încă nu se poate pronunța nimeni asupra consecințelor și implicațiilor pe termen lung ale intervenției și pătrunderii omului în Amazonia, în „viața intimă” a Amazonului. Poate tocmai de aceea orice program de valorificare a Amazoniei stîrnește controverse pe plan național și internațional, iar acțiunile de valorificare ce se întreprind impun a fi gîdite în toată amploarea și complexitatea implicațiilor și pe plan ecologic, nu numai economic și social.

CONSTANTIN C.-DRĂGUȘANI

CALEIDOSCOP

CÎTE LIMBI SE VORBESC PE TERRA ?

Din păcate, la această întrebare nu se poate răspunde încă cu cifre precise, ci într-un mod cu totul aproximativ ; statisticile care se publică diferă de la o sursă la alta. Dacă în 1968 se aprecia că numărul limbilor vorbite pe glob ar varia între 2 000 și 3 000, Academia Franceză consideră, mai recent, că populația planetei noastre folosește 2 796 de limbi autonome.

Potrivit aprecierii specialiștilor francezi, cifra respectivă nu cuprinde dialectele și graiurile, acestea fiind inventariate în altă categorie statistică. Toate aceste limbi fac parte din 11 grupe lingvistice principale și din alte circa 50 de grupe secundare, mai restrinse. Academia Franceză consideră că vorbitorii de pe Terra folosesc între 7 000 și 8 000 de dialecte.

DIN MISTERELE „PSIHOLOGIEI FEMININE”

Un grup de psihologi britanici a avut curiozitatea să verifice temeinic afirmația potrivit căreia femeile le este foarte teamă de șoareci. Ei au ascuns câțiva șoareci pe sub

scaunele participanților la o adunare publică. Rezultatul ? Peste jumătate dintre bărbații prezenți în sală s-au urcat pe scaune, în timp ce femeile încercau să prindă sau să alunge micile rozătoare.

VAHIBA

Acesta este numele unui trib de beduini nomazi din centrul Omanului. El se deosebește de celelalte triburi arabe prin statutul aparte al femeii. Printre vahiba, femeile își aleg soții și se ocupă singure de educația copiilor. Gospodăria membrilor tribului se sprijină exclusiv pe femei. În schimb, bărbații se ocupă de creșterea cămilelor și de pregătirea mâncării.

CURIOZITĂȚILE COPACILOR

În Africa de Nord crește un arbore care răspindește o lumină strălucitoare în timpul nopții. Motivul ? Cercetarea scoarței copacului a dus la concluzia că aceasta conține o mare cantitate de fosfor.

Un alt copac, răspîndit de data aceas-

ta în Asia de Sud-Est, are frunzele dispuse în așa fel încît formează un fel de pungă în care se păstrează apa strînsă în urma ploilor. Alte frunze ale acestui „copac-fîntînă” alcătuiesc un fel de acoperiș, care împiedică evaporarea apei.

„MERE LICHIDE”

În R. D. Germană au început să se producă „mere lichide”. Sucurile obișnuite de fructe sînt, desigur, gustoase și folositoare, dar nu foarte bogate în substanțe nutritive. Aceasta se datorează imperfecțiunii tehnologiei de producție. Cînd fructele sînt stoarse în presele mecanice, o mare parte din vitamine, aminoacizi și polizaharide rămîn în celuloză, iar apoi nimeresc în reziduuri.

Din fructe se poate extrage întregul ansamblu de substanțe nutritive necesare omului ; trebuie doar distruse lanțurile de polimeri care le leagă. Această sarcină o îndeplinesc perfect fermenții. Dacă sînt adăugați la „reziduuri”, ei aduc substanțele organice în stare solubilă. Din această cantitate de materie primă se pot obține de două ori mai multe sucuri, care, prin bogăția de substanțe hrănitoare, nu sînt mai prejos decît produsele de bază — merele, de exemplu.

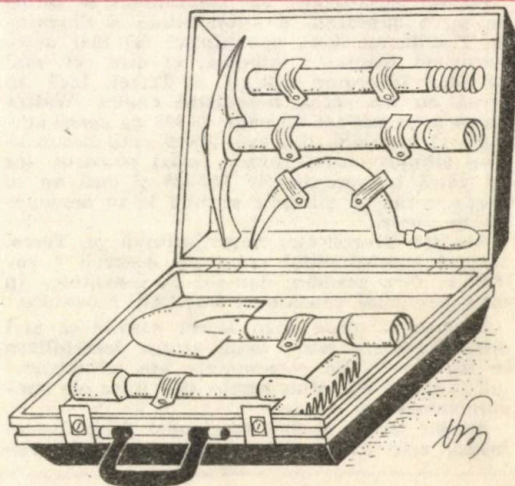
EVOLUȚIA DANTURII UMANE

În ultimii 10 000 de ani, mărimea dinților omului s-a redus practic la jumătate. Aceasta este concluzia unei echipe de antropologi americani, care au studiat dentiția oamenilor preistorici în

comparație cu cea a omului modern. Ținînd seama de modificările profunde ale obiceiurilor alimentare ale omului în ultimele zece milenii, această reducere a mărimei dinților era de așteptat.

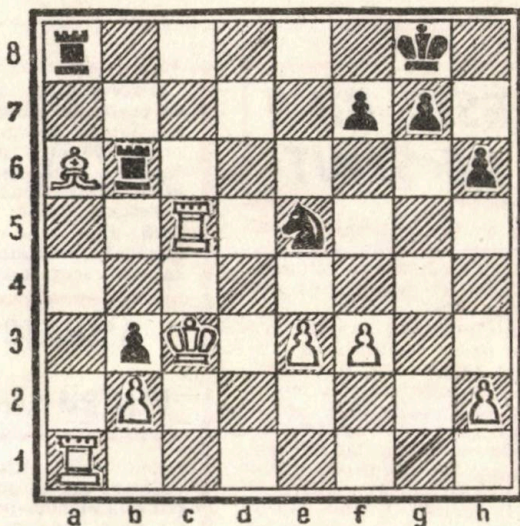
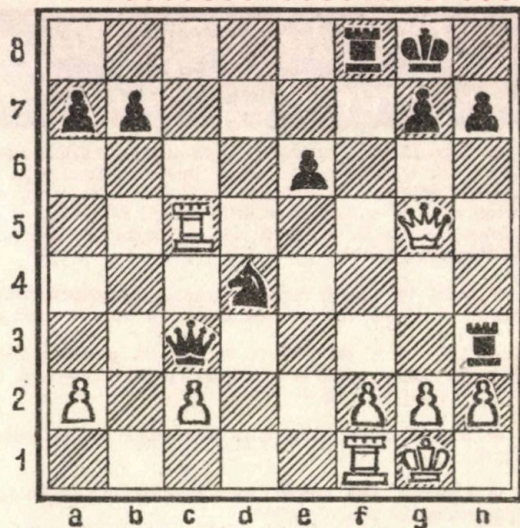
CEASURI ELECTRONICE CU... APĂ

Ceasurile din această categorie au fost inventate în Japonia. Spre deosebire de ceasurile electronice obișnuite, impermeabile, în noile ceasuri apa trebuie să pătrundă. Chiar în corpul ceasului sînt prevăzute orificii speciale. De ce ? Pentru că noile ceasuri se alimentează de la o baterie specială, care dă energie pe baza reacției de electroliză. Și, pentru ca această reacție să aibă loc, este nevoie de umezeală. Este suficient ca o singură dată să scufunzi ceasul în apă curată pentru ca el să funcționeze timp de o săptămînă...

SAH

finaluri instructive

1. LOGICĂ

Matul pe care îl realizează albul, la a treia mutare, este un exemplu de problemă logică cu manevre directe (când schimbarea poziției pieselor albe anulează apărarea negrului).

2. CONTRALOVITURĂ

O singură mutare îi trebuie albului pentru a-și obliga adversarul să cedeze partida. Dar cât de superbă este această contralovitură!

3. DEMONSTRAȚIE

Este avantajos pentru negru să mute dama la g3? Vă rugăm să demonstrați.

4. FĂRĂ EZITARE

Pierd dama oricum, de ce să nu câștig partida? Așa și-o fi zis conducătorul negrelor jucând fără ezitare... ce anume?

CRISTEA DIMCEA

(Soluțiile, într-un număr din ianuarie 1990 al gazetei „Agricultura socialistă“)

Cîteva din cele 1001 sfaturi practice și informații

● Intr-adevăr, naftalina este un remediu împotriva moliiilor. Dar dacă o folosim în locuri unde au fost deja depuse ouăle acestor insecte, ea rămîne ineficientă. Se pare că aerul și luminaucid și ouăle și moliiile. Deci, aerisirea și expunerea la lumina soarelui, cit mai des, a hainelor din țesătură de lînă ar fi un remediu.

● Dacă brînză de vacă e prea acră, amestecați-o (în cantități egale) cu lapte dulce. După o oră strecurați totul printr-un tifon.

● Aluatul cu drojdie va fi mai fin și mai pufos dacă-i adăugăm un cartof fierț și răcit, dat prin răzătoarea mică (2—3 cartofi mijlocii la 1 kg de făină).

● Smîntîna se bate mai bine dacă-i adăugăm puțin albuș crud.

● Cartofii vor fierbe mai repede dacă punem o lingură de margarină în apa clocotită.

● Cartofii fierți vor fi mai gustoși dacă în apă vom adăuga puțin mărar.

ESTE BINE DE ȘTIUT

● Pentru a deschide ușor capacele tuburilor sau flacoanelor cu clei ori lipici, e suficient să ungem ghivețul cu vaselină.

● Cînd tăiați cauciuc, ungeți tăișul cuțitului cu săpun; tăierea va fi ușurată, iar marginile — uniforme.

● O crăpătură de geam poate „dispărea” dacă o acoperim cu puțin lac incolor. Pelicula transparentă rezistentă, e aproape invizibilă, poate fi spălată. E bine s-o aplicăm pe partea exterioară a ferestrei.

● Pe suporturile ghivecelor cu plante de cameră apar diverse pete greu de curățat sau se formează piatră. Lăsați-le, timp de o oră, într-o soluție slabă de oțet, apoi clătiți-le.

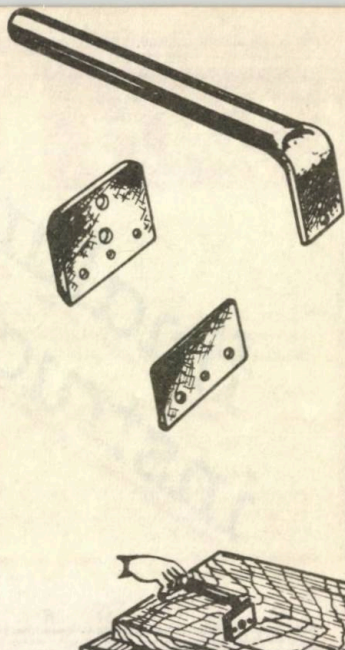
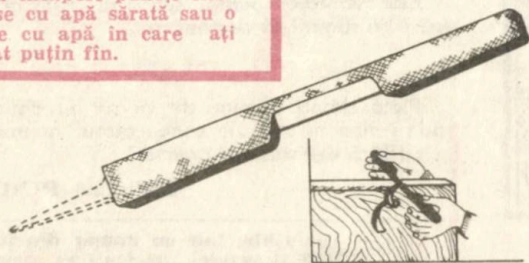
● Tapetele obișnuite nelavabile se pot transforma în tapete lavabile, dacă le acoperiți cu un strat de lac de mobilă sau de parchet.

● Ca să dispară mirosul greu după vopsitul lemnăriei, în încăperi puneți cîteva vase cu apă sărată sau o căldare cu apă în care ați aruncat puțin fin.

Dintr-o pilă uzată, cu profil dreptunghiular, lungă de aproximativ 200 mm, puteți obține o sculă așchietoare pentru lemn, cu rezistență bună la uzură, dată fiind duritatea aliajului metalic. În acest scop, este su-

AȘCHIETOR PENTRU LEMN

ficient să-i ajustați mijlocul (la un polizor sau altă mașină-unealtă) pe o lungime de 50 mm, creînd un cuțit înclinat într-un unghi de 30°, după modelul din figură. Eventual îi puteți înlătura capătul ascuțit (trasat în desen cu linii întrerupte) cu care pila fusese fixată în minerul de lemn. Acest tip de cuțit este de folos mai ales pentru a așchia muchiele unor scinduri.

RAȘCHETATOR

Scula foarte simplă și eficientă propusă aici are menirea să folosească lamele de ras uzate, pentru a rașcheta (răzui) suprafețele unor scinduri, spre a le finisa netezimea, după ce ele au fost, mai înainte, date la rindea.

Materialele necesare sînt: o bandă de tablă groasă de 1 mm, lungă de 230 mm și lată de 40 mm; o altă bucată, din aceeași tablă, cu dimensiunile de 35x40 mm; o lamă de ras uzată; 5 mici șuruburi cu piulițe.

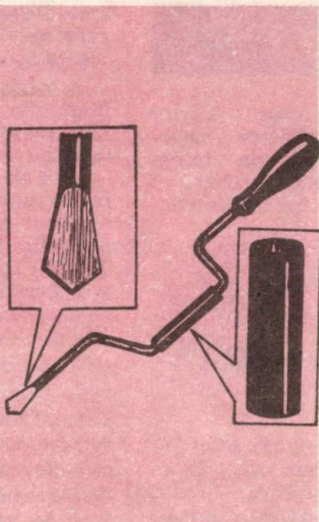
Îndoiiți tabla cea mai lungă, la distanța de 35 mm de la unul din capete, așa cum observați în partea de sus a figurii, fasonînd minerul sculei în formă de L. Cu ajutorul unui burghiu, dați apoi orificii coaxiale, atît în partea îndoită a acestui miner, cit și în plăcuța de sprijin (piesa din mijlocul figurii). Montați lama de ras între aceste două piese, cu ajutorul șuruburilor (din care trei trec prin orificiile existente în lamă, iar două sînt situate deasupra acesteia pentru a mări rezistența). Pentru a nu se rupe prematur, tăișul lamei va ieși în afara celor două piese de rezistență numai 1,5 — 2 mm. După ce se izează pe o parte, lama se întoarce.

SFREDEL

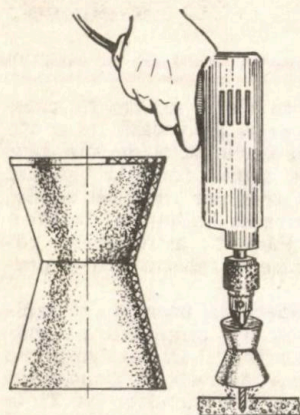
Dintr-o bară cilindrică de fier, cu grosimea de 8—12 mm, puteți confecționa un sfredel cu care să se perforeze lemn sau zidărie de cărămidă (așa cum e necesar adesea în lucrări de instala-

ții). Pentru aceasta, mai întii tăiați bara la lungimea dorită, ținînd seama că cu cit pirghia ei este mai mare, cu atît scade efortul fizic depus la găurire. Cu ciocanul și dalta fasonați-i capătul-tăietor (cuțitul), apoi ascuțiți-l la polizor sau cu o pilă mare. Îndoiiți bara potri-

vit formei pe care o vedeți în figura alăturată. În detaliu din stînga observați forma cuțitului. Acesta va trebui călit prin înroșire în flacăra sau cărbuni și răcire imediată în apă. Așcuțiți cuțitul din nou cu o pilă fină. Montați minerul din lemn. Ultima operație constă în a-i adăuga manșonul de tablă sau din material plastic (modelat la cald), pe care-l vedeți în desenul-detaliu din dreapta. El vă permite să rotiți sfredelul eficient și comod.

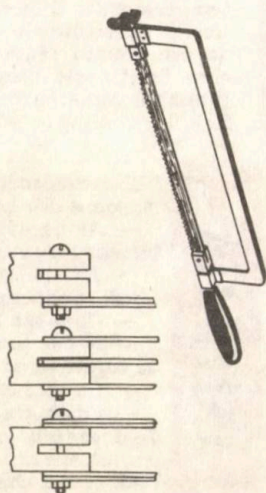
COȘULEȚUL COLECTOR

COȘULEȚUL COLECTOR DE DEȘURI (vezi figura alăturată) poate fi lucrat, la dimensiunile dorite, din carton sau tablă subțire (luată de la o cutie de conserve), ori improvizat din capacul și gîtul unor flacoane de material plastic (cum sînt, de pildă, ambalajele detergentului „Deval”). Acesta se atașează direct (cu centrul fundului circular) pe burghiul unei mașini de găurit, fiind de mare folos ori de cite ori trebuie să dați perforații în poziție verticală, în indiferent ce material: vă protejează ochii și înlătură murdăria.

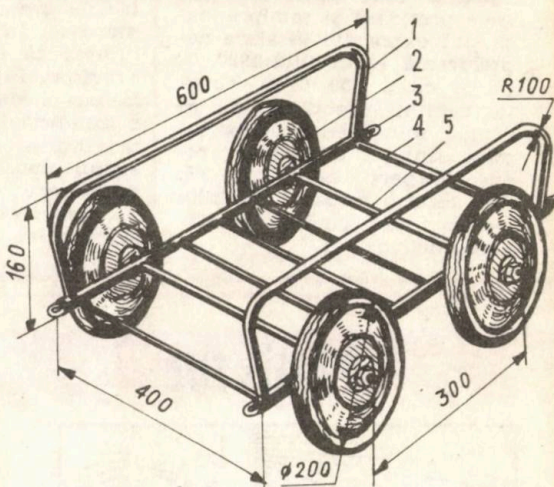
FERĂSTRĂU CU PÎNZE MULTIPLE

De regulă, ferăstrăul pentru tăiat metal este prevăzut cu o singură pînză. Dar uneori se ivește necesitatea de a da unele creștături paralele echidistante (în piese metalice sau chiar de lemn ori din material plastic), sau de a tăia mai multe secțiuni scurte și șaibe dintr-o țevă, bară etc. Procedînd așa cum observați în desen, puteți adapta o rice bomfaier, fie pentru a tăia cu 2—3 pînze distanțate între ele, fie spre a da un șant (creștătură) dublu de gros (punînd două pînze alături).

Părțile principale ale acestui vehicul original, respectiv materialele necesare sînt: 1). șinele săniei (tălpicile), lucrate din țevă de fier zincat (din cea folosită la instalații de apă), cu diametrul de 10—12 mm; 2). patru roți cu diametrul de aproximativ 200 mm, recuperate de la un vehicul defaectat (triciclete, trotinete, biciclete etc.); 3). barele de rezistență ale șasiului, lucrate din țevă de fier zincat cu diametrul de 20—24 mm; 4). barele de legătură ale șasiului (montate între piesele 3), tăiate din fier-beton sau țevă cu diametrul de 8—10 mm, ori din bandă de tablă groasă de 2 mm; 5). osiile roților, tăiate din bară cilindrică de fier cu diametrul de 10—15 mm.

SANIE-CĂRUCIOR

Prelucrare și montare. Tăiați cu bomfaierul toate piesele metalice ale vehiculului, potrivit dimensiunilor indicate în desen. Îndoiți apoi șinele (1) și începeți montarea, orientîndu-vă după indicațiile din figură. Asamblarea pieselor metalice o puteți realiza cu șuruburi și piulițe, nituri sau prin sudură (făcută la un atelier specializat). Observați că osiile (5) sînt introduse direct în barele (3) prin orificii date cu burghiul. Aici veți avea grijă să ungeți bine locurile de frecare cu vaselină tehnică. Între roți și barele (3) veți monta niște șaibe. La partea exterioară, roțile vor avea, de asemenea, șaibe de tablă și vor fi fixate cu piuliță și contra-piuliță filetate la capetele osiilor. Vopsiți părțile metalice nezincate, mai întîi cu un strat protector de miniu de plumb sau „deruginol”, apoi cu vopsea duco sau cu lac pentru biciclete. Deasupra barelor (4) puteți monta o planșă de lemn, pentru sanie, ori o cutie, cînd vehiculul este folosit ca un căruț. Deși mic, acest mijloc de agrement sau transport manual poate suporta o greutate de pînă la 100 kg.

Grupaj realizat de V. CLAUDIU

Din lumea largă

În lume sînt comercializate, anual, pietre prețioase în valoare de peste 40 miliarde dolari. Cota care revine Braziliei nu depășește zece la sută. Este destul de puțin, dacă avem în vedere faptul că în această țară sud-americană se extrag aproape două treimi din producția mondială de pietre prețioase și de podobă (cu excepția diamantelor). Traficul ilegal este doar una din cauzele acestei situații. Apoi, o mare parte din pietrele prețioase și semiprețioase sînt exportate în stare neprelucrată — în anul 1989, de pildă, circa 300 tone. Firește, veniturile obținute de pe urma mineralelor neprelucrate sînt cu mult mai reduse. Experții apreciază că, din această cauză, Brazilia pierde anual pînă la 12 miliarde dolari.

Iată de ce geologul Taylor Colier, de la Direcția națională pentru producția minerală din Brazilia, releva că este necesar să fie create cen-

PIETRE PREȚIOASE

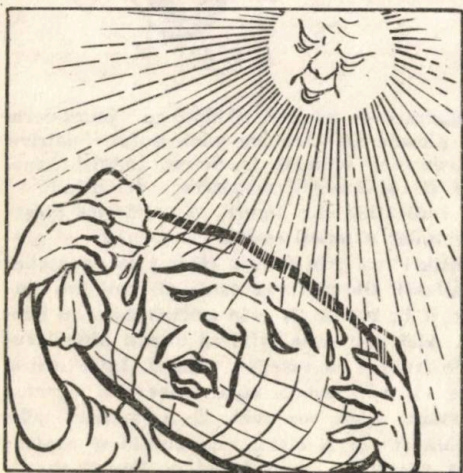
tre de prelucrare cît mai numeroase. În acest sens, el amintea că în nordul statului brazilian Para există orașele Belem și Maraba care au deja o anumită tradiție în această privință și ar putea constitui sediul unor noi ateliere de prelucrare. Astfel s-ar realiza un dublu obiectiv: ar spori substanțial veniturile și ar fi

create locuri de muncă stringent necesare într-o țară afectată de șomaj.

În regiunea Para se extrag diamante, opale, ametiste și alte minerale. Cu circa 30 tone pe lună, acest stat se situează pe primul loc în lume în ce privește producția de cuarțuri prețioase, în special ametiste liliachii și purpurii. Totuși, așa cum arăta geologul brazilian, este greu de calculat cifra exactă a extracției de diamante. Se apreciază că, lunar, circa 100 de carate părăsesc numai statul Para. Colier amintea că, în fiecare săptămînă, de pe pistele din Maraba și Conceicao do Araguaia, decolează cîteva zeci de avioane care transportă pietre prețioase și semiprețioase. Principalele destinații — S.U.A., Japonia, Europa occidentală și Israel.

N. ROMEO

PĂMÎNTUL

SE ÎNCĂLZEȘTE?

De cînd se înregistrează temperatura în diferite locuri de pe glob, anul 1988 a fost cel mai călduros al Terrei. Temperatura medie, la sol și în apă, a fost superioară cu 0,05 grade față de precedentele recorduri din 1981 și 1983. Această caniculă relativă se face simțită mai acut în emisfera sudică, unde ultimii șapte ani au constituit tot atîtea recorduri. Potrivit cercetătorilor care studiază și în-

cearcă să interpreteze aceste informații, creșterea temperaturii ar fi provocată de conținutul ridicat de gaz carbonic și de alte gaze din atmosferă, care rețin radiația solară. Aceste gaze permit trecerea radiației solare, dar împiedică penetrarea radiațiilor infraroșii emise de către Pămînt; astfel aceste radiații sînt retransmise în spațiu într-o proporție mai mică.

Climatologii consideră că această reîncălzire a Pămîntului se va amplifica pe măsură ce va crește conținutul în gaz carbonic al păturii inferioare a atmosferei. Conținutul de bioxid de carbon este superior cu 23 la sută față de valoarea sa anterioară revoluției industriale și ea crește cu 4 la sută anual.

Calculule asupra efectului creșterii concentrației de gaz carbonic confirmă o ridicare a temperaturii: diferența între valorile teoretice și măsurătorile efectuate ar putea rezulta din efectul regulator termic al oceanului, care încetinește creșterea temperaturii. Pare probabil, remarcă revista „Nature”, ca modificările observate să fie fluctuații aleatorii.

Doi cunoscuți se întîlnesc în fața unui magazin din Lyon.

— Ai necazuri, sau mi se pare mie ? întrebă unul din ei.

— Nu ți se pare. M-am certat cu Edith, prietena mea.

— Cum așa ?!

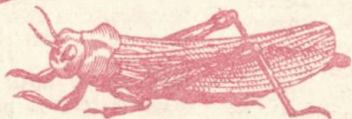
— N-am putut să-i mai suport lipsa de rafinament.

— Fii mai explicit.

— Edith ține în colivie un papagal de-a dreptul analfabet. De cîte ori intru, el strigă : Pierre !, și tu știi foarte bine că mă cheamă Julien.

ANECDOTĂ

DIN CURIOZITĂȚILE LĂCUSTELOR

Din timpuri străvechi, cuvântul „lăcustă” este folosit și ca figură de stil pentru definirea unei forțe atotdistrugătoare, nesăfioase. La modul propriu, expresia „Vin lăcustele” este deja un strigăt de alarmă deznădăduit ce se aude tot mai frecvent în multe țări ale Africii, provocând oroare în rândurile populației care știe foarte bine ce urmează : cerul se întuneacă, „norul” gri-brun se năpustește pur și simplu asupra pământului. Când stolul de lăcuste se ridică din nou în văzduh, în urmă nu mai rămâne nimic verde. Iarba a fost mîncată, frunzele și coaja copacilor roase, totul a fost devorat.

Răspindirea lăcustelor migratoare de la Atlantic la Marea Roșie constituie, în prezent, un pericol și mai puternic decît cel reprezentat altădată de secetă. Ceea ce este și mai grav, în

zona de circa 30 de milioane de kilometri pătrați, considerată cea mai amenințată de pe glob, trăiește o zecime din populația lumii, și anume cea mai săracă, cea mai lovită de subnutriție.

Lăcusta este una din cele mai lacome ființe din cîte se cunosc. Ea devorează zilnic o cantitate de hrană egală cu greutatea sa. Un „nor de lăcuste” lung de 100 de kilometri și lat de 20 de kilometri distruge, în migrația lui, o cantitate de griu cu care ar fi hrănite 400 000 de persoane timp de un an.

Lăcusta adultă cîntărește 2—3 grame. Pare un fleac. Dar stolurile mari de lăcuste ajung pînă la greutatea de peste 40 milioane de tone !

Lăcustele călătoare, duse de vînturile dominante, pot zbura fără întrerupere 2 000 de kilometri, cu o viteză de 40 km pe oră, ceea ce le oferă un cîmp de devastare considerabil. Nici o altă insectă nu este atît de rezistentă.

Printre lăcuste există unele care se autodevoră. Insensibile la durere, ele încep prin a-și minca labela din față, apoi partea posterioară a corpului. Experiența a dovedit că ele n-o fac din lipsă de hrană ; din clipa în care au simțit gustul propriului lor corp, e imposibil să nu meargă pînă la totală... autoconsumare.

Foarte misterios rămîne încă procesul care se petrece în cazul unor lăcuste verzi africane, nezburătoare. Dacă numărul lor crește peste măsură, ele suferă modificări corporale care le transformă în lăcuste migratoare.

Le știați de mult

● În 1866, cînd tîrîrul Mihai Eminescu, în vîrstă de 16 ani, a început să trimită revistei „Familia” primele versuri, Iosif Vulcan i-a dat la „Poșta redacțiunii” și următorul răspuns : „Studiază pe poeții români și, mai înainte de toate, nu întrebuița cuvinte străine care, cum ai recunoscut, nici înșuși nu le cunoști ! În loc de versuri rele, mai bine ne scrie cum trece cucuzul la voi !”

● Un horticultor amator a oferit laboratorului de biologie al Liceului „Gheorghe Șincai” din Blaj — pentru conservare — un

exemplar de crin deosebit, înalt de 140 centimetri, cu 5 lujeri porniți de la rădăcină, pentru ca din aceștia să se ramifice alți 15 lujeri,

în vîrfurile lor fiind înflorite nu mai puțin de 75 „cupe” albe, superbe.

● La ultima ediție a... campionatului britanic de legume

Apa trece,

● Dacă n-am suferi de orgoliu, nu ne-am plînge de al altora.

● Interesul vorbește tot felul de graiuri și joacă tot felul de roluri, chiar și rolul dezinteresului.

● Adesea facem bine ca să putem face răul nepedepsiți.

● Ne uităm cu ușurință greșelile cînd nu sînt cunoscute decît de noi.

LA ROCHEFOUCAULD

pietrele rămîn

uriaeș, desfășurată la Cardiff, cele mai senzaționale performanțe au fost înregistrate, la categoria „morcov”, de exemplarul intrat în concurs cu numele de Charlie, avînd o lungime de 3,40 metri, iar la categoria „hrean” — exemplarul Bobby, în greutate de 9,1 kilograme.

● O echipă internațională de specialiști a descoperit în Oceanul Indian, la circa 800 de metri sub nivelul apei, vestigiile unei platforme scufundate, lungă de circa 5 000 kilometri, despre care se presupune că a fost puncte de legătură între Australia, Antarctica, Africa australă și America de Sud !

I. AUREL

Paul Lindstroem are 72 de ani, locuiește în Riilahti, pe coasta sudică a Finlandei, continuând să exercite și azi meseria de pescar. El este socotit o autoritate, dar nu — cum era de așteptat — sau, mai bine zis, nu numai în profesia lui. Paul Lindstroem este cunoscut de-a lungul și de-a latul țării drept „profetul meteo”. Și nu s-a dezmințit. În toamnă, el i-a avertizat pe țărani că la sfârșitul lui octombrie ar trebui să recolteze sfecla de zahăr, însă aceștia au ris. Dar nu au ris prea multă vreme, pentru că, după numai câteva zile, s-au înregistrat geruri mari. Sfecla s-a stricat. Apoi, Paul Lindstroem a prezis că în lunile ianuarie-februarie va fi o perioadă de căldură neobișnuită pentru anotimpul iernii, după care se vor înregistra iarăși temperaturi normale de iarnă și căderi de zăpadă. Așa a și fost.

PROFETUL METEO

Proгноzele sale se bazează pe experiența proprie și pe cea a părinților și bunicilor săi, care, ca și el, au iubit foarte mult natura și au încercat să-i dezlege tainele. După convingerea lor, evoluția timpului s-ar putea cunoaște chiar și după culoarea brazilor și a pinilor. În iarna trecută s-a vorbit și în Finlanda, ca în multe țări din Europa, foarte mult despre vreme. Pentru că, acolo unde în februarie porturile erau blocate de ghețuri, acum acestea au dispărut cu totul. Doar apele interioare au mai

fost acoperite de o pojghiță de gheață.

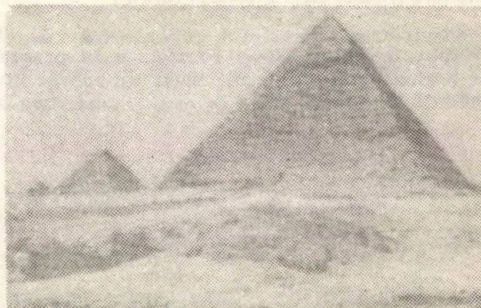
Veikko Helminen, de la Institutul central de meteorologie, apreciază că o asemenea vreme nu a fost ceva foarte neobișnuit. El amintește că, în anii 1925 și 1930, luna ianuarie a fost și mai caldă și că atât de capricioasa vreme de anul trecut nu se datorează așa-numitului „efect de seră”. Însă, iarna blândă a „dat natura peste cap”, după cum se exprima el, arătând că media temperaturii din ianuarie, cu șase grade mai ridicată decât cea normală, a făcut ca unele flori să se deschidă și să se audă ciripit de păsărele, ca în luna aprilie.

Paul Lindstroem are însă tot mai mari dificultăți în realizarea prognozelor sale, în primul rând datorită poluării atmosferei. „În natură, spune el, nu prea mai este ordine”.

R. NĂDĂȘAN

O nouă ipoteză despre construirea piramidelor din Egipt

Ziarul american „Miami Herald” a oferit cititorilor săi o informație senzațională. Este vorba de o problemă care îi preocupă demult pe arheologi: în ce mod a fost construită acum 5000 de ani faimoasa piramidă Keops? Dacă e să dăm crezare știrii, uriașele blocuri de piatră nu au fost cîtuși de

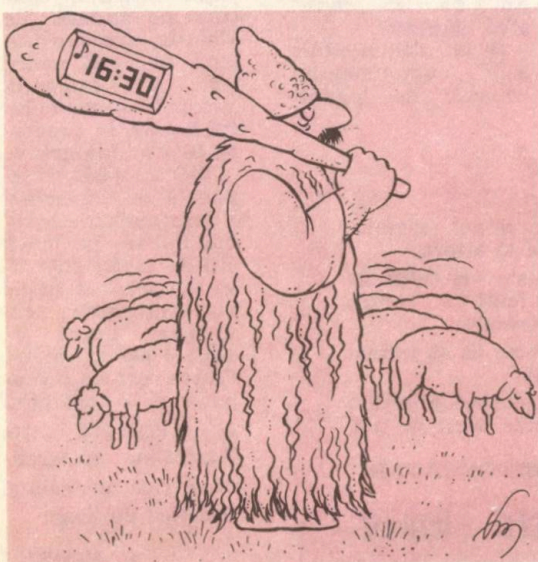

puțin tăiate din granit și calcar, ci au fost realizate pe cale artificială!

Mobilul acestei afirmații senzaționale l-au constituit rezultatele studiilor întreprinse de un om de știință american. Cu ajutorul microscopului, el a cercetat fragmentele unor blocuri din piatră și a emis supoziția că ele sînt alcătuite dintr-un amestec de calcar și liant. O dovadă suplimentară a ipotezei a fost un fir de păr lung de 21 centimetri descoperit în interiorul unei pietre.

Egiptologii au primit supoziția omului de știință american cu mare precauție. După părerea lor, acum 5000 de ani nu putea exista o tehnologie de pregătire a materialelor de genul betonului. Arheologul Kamal Mukhtar a comentat cu ironie găsirea firului de păr, declarînd: „Toate izvoarele scrise și desenele din acea epocă atestă că muncitorii angajați la construcția piramidelor purtau o frizură scurtă”.

Dar ar trebui oare respinsă cu atîta ușurință o asemenea ipoteză? Nolle descoperiri vor elucida, fără îndoială, toate aceste enigme.

Cîteva din cele 1001 sfaturi practice și informații

În prezent, alimentația populației globului se bazează, în proporție de 80—90 la sută, pe resursele primare oferite de regnul vegetal. De asemenea, carnea, laptele, creveții, peștii fitofagi sau nerăpitori, mierea de albine și alte produse de origine animală pe care le consumăm în mod curent au la bază celula vegetală.

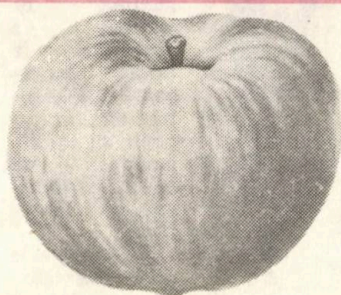
Intrucît numeroși cititori ai „Almanahului satelor” ne-au solicitat recomandări, rețete, amănunte și precizări în legătură cu virtuțile terapeutice ale fructelor și legumelor pentru menținerea stării de sănătate și combaterea unor afecțiuni, am consultat doi dintre colaboratorii noștri, respectiv dr. biolog **Mircea Alexan** și dr. farmacist **Ovidiu Bojor**, care ne-au furnizat elemente interesante legate de această problemă și pe care le facem cunoscute publicului cititor.

MĂRUL

Dintre fructele cu cea mai mare răspîndire în livezile noastre evidențiem în primul rînd mărul, care are proprietăți diuretice și urolitice, hipocolesterolemizante, antiseptice intestinale, decongestive hepatice. Un dicton bine cunoscut în mai toată Europa spune: „Un măr pe zi, doctorul niciodată”. Este aici mult adevăr, dovedit pe baza experimentului și a cercetării științifice.

Datorită spațiului restrîns al acestei rubrici vom prezenta succint însușirile terapeutice ale mărului. Astfel, în uz intern, principalele lui calități se manifestă asupra aparatului digestiv, provocînd prin act reflex o importantă creștere a secreției salivare și gastrice. Consumate cu coajă, merele sînt ușor laxative și absorbante ale toxinelor și microorganismelor la nivelul intestinului. La copii, merele rase, curățate de coajă, reprezintă — alături de morcov — un tratament eficient în diareele acute și cronice. Apoi, pe lîngă acțiunea diuretică evidentă, merele favorizează și eliminarea masivă de acid uric, fapt care le face utile, în afară de afecțiunile renale, și în diatezele urice, respectiv artrism, reumatism, gută.

Pe de altă parte, din punct de vedere preventiv și curativ, ele au și o acțiune favorabilă

în hipertensiunea arterială, în ateroscleroză. La fel, merele intră și în dieta pentru combaterea obezității, iar în gerontologie concurează la evitarea neplăcerilor pe care le aduce cu sine vîrsta înaintată. Se citează și tratamentul diabetului infantil prin cura de mere și tomate. Și, nu în ultimul rînd, asupra sistemului nervos au o acțiune calmantă, considerîndu-se că **un măr mîncat seara la culcare ușurează somnul**. Nu mai vorbim de faptul că merele favorizează eliminarea secrețiilor bronșice.

În uz extern, medicina populară recomandă, în durerile de urechi, aplicații calde de măr fierbinte. Tot astfel, pe plăgi atone se aplică fie mere rase și fierte în suc, fie suc cu ulei în părți egale. Folositoare este considerată și aplicarea de tărîțe bine umectate cu decoct concentrat și cald de mere în zona splinei, contra inflamațiilor.

Iată și cîteva moduri de întrebuințare a merelor: **cure de lungă durată**, mergîndu-se

ALIMENT ȘI MEDICAMENT

Ce știm și ce nu știm despre fructe și legume

pină la consumarea a 1 kg mere pe zi, la bătrîni și bolnavi putîndu-se da numai suc. Pentru obezitate se recomandă **zile de mere** în care să se consume cîte 1 kg de mere pe zi, fără alimente. Altă modalitate: decocturi (fierturi) din mere uscate și bine mărunțite, o lingură la cană, luîndu-se 3—4 căni pe zi, îndulcite. Apoi, mere rase, contra diareelor la copii (1/2 kg — 1 kg pe zi, în 5 mese). Decoct dintr-un măr tăiat în bucățele în 1/2 l apă, fiert la foc încet pină se reduce la jumătate; se îndulcește și se bea seara înainte de culcare. Se mai poate prepara un sirop laxativ și pectoral, îndeosebi pentru copii, din suc de mere și zahăr în părți egale; se fierbe la foc încet pină la consistența siropoasă, luîndu-se cîte două linguri din acest concentrat înainte de fiecare masă.

În aceeași ordine de idei, informăm pe cititorii „Almanahului satelor” că în hipertensiune, edeme cardiorenale, ateroscleroză, colesterolemie și preinfarct, se recomandă de către specialiști **cura lui Kempner**. Astfel, într-o primă fază (1—3 luni), o adevărată „fază de atac”, se consumă numai 250—300 grame de orez fiert pe zi și mere (după gust). Într-o a doua fază, se introduc puțin cîte puțin legume, carne, pește, cartofi și puțină pîine fără sare.

MORCOVUL

Aproape nu există mâncare (ciorbe și supe mai ales) în compoziția căreia să nu-și facă loc morcovul. Ce calități terapeutice are această nelipsită legumă din bucătăria noastră?

De la bun început, morcovul este considerat de specialiști drept un remediu de bază în multe afecțiuni ale aparatului digestiv. El acționează favorabil în stările inflamatorii (cateruri) gastrointestinale. De asemenea, reglează tranzitul intestinal, atât în constipație cât și în diaree, recunoscându-i-se contribuția în tratamentul diareelor acute și al diareelor sugarilor. Morcovul intervine favorabil și în gastritele hiperacide, ulcere gastroduodenale, chiar cu hemoragii. La fel, în colibaciloza și în combaterea teniei. Recomandările specialiștilor privesc și tratamentul cu morcov al tuturor afecțiunilor hepatice.

O proprietate deosebită a morcovului o constituie faptul că prin consumarea lui se dublează volumul de urină, cu eliminarea masivă de acid uric, fapt ce îl recomandă în litiaza urică și în alte forme de diateze urice (reumatism, gută, artratism).

Prin bogatul său conținut în vitamine, mai ales A, B₁, B₂, C și K, morcovul ne apare și ca un excelent aliment vitaminizant, având ca efect accelerarea creșterii la copii, mărirea rezistenței la infecții, păstrarea rezistenței epitelilor, mărirea acuității vizuale. Pe de altă parte, ajutând la regenerarea globulelor roșii, morcovul poate fi considerat și ca un bun remediu pentru anemii (la copii, convalescenți), după cum poate fi folosit cu bune rezultate de către mamele care alăptează, el contribuind și la mărirea cantității de lapte. Specialiștii mai susțin că asupra aparatului respirator morcovul acționează favorabil în bronșite cronice și astm. S-au efectuat și cercetări mai recente privind efectul vasodilatator al morcovului, îndeosebi la nivel coronarian. S-a depistat și o ac-

țiune asemănătoare insulinei, fapt ce recomandă morcovul și ca hipoglicemiant în diabet.

Sub formă de suc, morcovul acționează depurativ, prin eliminarea masivă de toxine, drept pentru care se recomandă în dermatoze. Mai apoi, în gerontologie, **consumul constant de morcovi are ca efect prevenirea îmbătrânirii și a formării ridurilor.** Unele studii au condus la **recomandarea**

sucului de morcov ca preventiv în boala canceroasă. Se recomandă ca morcovii să nu fie curățați de coajă, ci numai spălați foarte bine.

Cît privește utilizarea morcovului în uz extern, deținem

următoarea informație: prin proprietățile antihemoragice, analgezice și cicatrizante morcovul are și efecte deosebite în răni, răni cu ulceratii, eczeme, pecingini, degerături. Se studiază și efectul adjuvant în abcese, cancer de sin și epitelioame.

CEAPA

Cunoscută pe Valea Nilului cu 5000—6000 de ani înaintea erei noastre, ceapa s-a bucurat și se bucură de o bună reputație în planul sănătății omului. Pe lângă principala recomandare, aceea de diuretic energic, ceapa este utilă în litiaza urică și diateze urice (reumatism, gută, azotemie). Tot ea, ceapa, ameliorează simțitor starea bolnavilor în prostatite, iar preventiv poate inhiba evoluția adenomului. Datorită proprietăților antiseptice, ceapa comba-

te flora patogenă din intestin în colite, enterite și prin aceasta devine și un remediu contra diareelor. Acțiunea antiseptică o face folosită în răgușeală, tuse rebelă, cataruri bronhice. Ultimele cercetări cu privire la proprietățile ei curative arată că **un regim bogat în ceapă fluidizează singele, micșorînd riscul de tromboză și infarct.** Așa se explică și efectul antiaterosclerotic al plantei.

Terapeutică în uz extern o situează ca remediu activ în stomatite, afte, alte afecțiuni bucofaringiene, furunculoze. În cazul plăgilor congestive și ulceratiilor se folosește cu efect pozitiv ceapa, ca și în degerături și în durerile de urechi. În domeniul cosmeticii, **sucul de ceapă se recomandă pentru combaterea negilor și pistruiilor.**

Să vedem, în continuare, cum este bine să se întrebuințeze ceapa în scop alimentar și medicinal.

● Consumată ca atare, minimum 1—2 cepe pe zi.

● Tinctură, în special ca diuretic și în prostatite, din ceapă zdrobită, macerată 10 zile în alcool, în cantitate egală cu a cepei; se filtrează și se iau două lingurițe pe zi, înainte de masa de prînz și înainte de culcare. Pentru prostatite se recomandă cure de 10 zile pe lună, timp de 6 luni pe an.

● Infuzie cu proprietăți peptorale, din 4—6 cepe la 1 litru apă, îndulcită cu 10 grame de miere sau zahăr; se strecoară și se bea caldă, 1—2 căni pe zi, din care una dimineața.

● Macerat în ulei dintr-o ceapă mare, tăiată mărunt, la 4 linguri de ulei, timp de 10 zile; în litiaza biliară se iau 2—3 lingurițe pe zi.

● Decoct din 3 cepe mari la 1 litru apă. În reumatism se

bea cite o cană dimineața și seara la culcare.

● Cataplasme maturative și revulsive cu o ceapă fiartă, în furunculoze, plăgi, degerături.

● Tamponări cu suc de ceapă pentru afte și ulcerări.

● Aplicații cu un bulb cald în conductul auditiv pentru calmarea durerilor.

● Aplicații repetate cu suc (de 3—4 ori pe zi, timp de 5—6 zile) contra negilor și pistriurilor.

Ne oprim aici cu amănuntele despre modesta și minunata ceapă, lăsând la latitudinea cititorilor noștri grija de a o folosi cât mai bine în interesul propriu.

USTUROIUL

În antichitate, în Evul Mediu și chiar mai încoace, usturoiul era considerat ca un adevărat panaceu în combaterea afecțiunilor. De o „vîrstă” tot atât de înaintată ca a cepei, usturoiul are într-adevăr un tablou impresionant, am putea spune, de recomandări terapeutice. Singurele situații în care nu se recomandă sînt catarurile gastrice și intestinale, simptomele congestive pulmonare (tuse seacă, sanguinolentă, stări febrile), deoarece accentuează starea iritativă. El nu trebuie administrat nici mamelor care alăptează, întrucît transmite gustul și mirosul său laptelui, putînd duce la înțărare.

Lăsînd deoparte, deci, aceste mărunte impedimente, să ne îndreptăm pentru cîteva momente atenția asupra aspectului terapeutic de mare randament al usturoiului și să reținem, în raport de cauză, direcțiile în care intervine favorabil în combaterea anumitor boli.

Din capul locului se poate spune că acțiunea hipotensivă a usturoiului este o realitate fundamentată pe plan științific. Aceasta se manifestă atît prin acțiunea asupra circulației periferice cît și asupra contractilității miocardului, preparatele de usturoi coborînd atît minimă, cît și maxima presiunii arteriale. La rîndul său, pulsul devine mai rar și se regularizează, concomitent producîndu-se și o dila-

tare a arterelor coronare. Urmarea este că efortul cardiac se diminuează, iar tulburările de ritm se ameliorează. Efectele se extind și asupra aparatului vascular, diminuînd spasmele, reducînd tulburările circulatorii (inclusiv în varice și hemoroizi). Totodată, usturoiul este antihemoragic, micșorînd și riscul de tromboză. Toate acestea se leagă și de efectul antiaterosclerotic marcant al usturoiului: o scădere a nivelului colesterolului în sînge.

Acțiunea sa puternic antibacteriană face ca usturoiul să fie extrem de util ca anti-diareic și antidizenteric. Tot lui i se atribuie și proprietăți

de prevenire a cancerului căilor digestive. De asemenea, sînt atenuate colicile produse de dispepsiile de fermentație, se manifestă stimularea apetitului și tonifierea stomacului. Contribuind la eliminarea balonărilor, usturoiul este și carminativ. Apoi, ca efect coleretic, stimulează secrețiile biliare. Prin proprietățile antihelmintice, el acționează îndeeosebi asupra limbricilor, oxiurilor, teniei. Usturoiul este recomandat și în bronșite cronice, gripe și rinite, în astm

și emfizem pulmonar, în tusea convulsivă, în litiază urică, diateze urice, oligurie, hidropizie, edeme ale picioarelor.

Datorită proprietăților sale antiseptice poate fi folosit cu succes în tratarea plăgilor infectate și a ulcerărilor. Pe lîngă contribuțiile în ameliorarea durerilor reumatice, în tratarea oxiurazei, usturoiul este notat și ca remediu împotriva bătăturilor și a negilor.

Cîteva dintre modalitățile de întrebuințare :

● Consumat ca atare, zilnic minimum 2—3 bulbili („căței”) zdrobiți.

● Decoct de 2—3 bulbili zdrobiți, fierți 15—20 minute în 200 grame apă sau lapte, cantitatea rezultată bîndu-se în cursul unei zile.

● Sirop din 50 grame usturoi fierț în 200 ml apă; se filtrează, se îndulcește cu 50 grame zahăr și se iau 2—3 linguri pe zi (în cazul teniei se bea întreaga cantitate dimineața pe stomacul gol, repetîndu-se mai multe zile la rînd procedul, pînă la epuizarea parazitului).

● Tinctură din sucule rezultat prin zdrobirea usturoiului macerat în alcool de 40°; se iau 2—3 lingurițe pe zi, timp de 10 zile pe lună.

● Tinctură (rețeta din medicina tradițională chineză) : 350 grame usturoi bine zdrobit se lasă la macerat la loc răcoros timp de 10 zile în 200 ml alcool concentrat. După acest răstimp se filtrează și se mai lasă 3 zile la limpezire. După decantare, se păstrează în sticle brune, bine astupate, la temperatură moderată. Se administrează după următoarea schemă :

Ziua															
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
Dimineața	1	4	7	10	13	15	12	9	6	3	25	1	4	7	10
Prînz	2	5	8	11	14	14	11	8	5	2	25	2	5	8	11
Seara	3	6	9	12	15	13	10	7	4	1	25	3	6	9	12
Doza de atac															

Doza este exprimată în numărul de picături. După cum se observă, se merge cu doze progresive, pornind de la o picătură în dimineața primei zile, ajungîndu-se la un maxim de 15 picături în seara zilei a cincea, după care se

scade doza, pînă cînd, la sfîrșitul zilei a zecea, se ajunge din nou la o picătură. În ziua a unsprezecea se administrează dimineața, la prînz și seara „doza de atac”, de cite 25 picături, după care se reia în cea de a douăsprezecea zi

la fel ca în prima. Tratamentul se desfășoară continuu, ciclic, până la epuizarea maceratului, timp de câteva luni. Cantitățile menționate se iau în 50 ml lapte (sau apă îndulcită), cu 20—30 minute înainte de mese. Se precizează că tratamentul este atît de activ în boala hipertensivă, ateroscleroză, încît efectul se păstrează pe parcursul a 3—5 ani.

Iată acum și alte modalități de utilizare a usturoiului împotriva altor afecțiuni.

● Macerat la cald, cu efecte vermifuge (contra limbricilor și oxiurilor), din 3—4 bulbi zdrobiți, într-o cană cu lapte sau apă în clocot; se lasă peste noapte, iar dimineața se bea întreaga cantitate (pe o perioadă de 3 săptămîni la rînd).

● Suc, 20 grame la 200 ml lapte cald, băut dimineața, cu efect vermifug.

● Cîteva picături pe puțin zahăr, luat în momentul crizei de astm.

● Soluție cu 10 la sută suc și 1—2 la sută alcool, pentru dezinfectarea rănilor, ulceratiilor.

● Tampon îmbibat în suc pentru calmarea durerilor de urechi.

● Cataplasme cu usturoi ras, aplicate seara și păstrate pînă dimineața, timp de circa 15 zile, pentru combaterea negilor și a bătăturilor.

Usturoiul, foarte mult studiat de către cercetătorii japonezi, a fost introdus ca materie primă pentru medicamente antihipertensive de mare eficacitate și, în același timp, se testează valoarea sa antitumorală.

VARZA

Din lucrările de specialitate rezultă că varza are în primul rînd un efect deosebit asupra gastritei hiperacide și a ulcerului gastric. Apoi, în mod secundar, dă rezultate bune în senzațiile de pirozis, vomisme, catar, dispepsii hepa-

tobiliare. Totodată, varza acră, datorită acidului lactic, este un dezinfectant al tractului digestiv și stimulent al digestiei, iar zeama este un puternic laxativ, în timp ce varza nemurată este antidiareică. La rîndul său, sucul de varză poate fi folosit împotriva oxiurilor și limbricilor.

Asupra aparatului respirator varza (în special cea roșie) acționează cu bune rezultate în bronșite, laringite, alte forme de catar ale căilor respiratorii, cu efecte favorabile și în astm. Cura de varză are o acțiune diuretică marcantă, ducînd la resorbția edemelor. Ea mai este recomandată în litiaza urinară. Prin diureza crescută se ameliorează stările de ascită și ciroza. Principiul hipoglicemiant conținut în varză, destul de activ, dar instabil, indică varza nu ca tratament propriu-zis, ci ca aliment în

dieta diabeticilor. În această direcție, varza de Bruxelles acționează și mai puternic.

Lista multiplelor utilizări în plan curativ situează varza și ca un dezinfectant general, cu efecte bune mai ales asupra germenilor gramnegativi. Asupra bacilului lui Eberth — agentul febrei tifoidă — are acțiune bacteriolică datorită acidului lactic care se formează prin păstrarea la aer a verzei albe crude. Pe de altă parte, datorită glutaminei, poate constitui și un mijloc eficace de combatere a alcoolismului. În sfîrșit, mai pot fi menționate proprietățile antianemice și sedative ale verzei, ca și efectul ei favorabil în artrite.

Iată și cîteva recomandări pentru folosirea verzei în uz

extern. Medicina tradițională susține utilizarea verzei pentru calmarea durerilor musculare, a nevralgiilor reumatismale (cu efect deosebit în lumbago, sciatică), guttoase, ba chiar faciale și dentare. Avînd proprietăți decongestive, cicatrizante și antiseptice, varza devine un remediu în contuzii, plăgi (chiar pentru cele grave, atone, cu procese cangrenoase, necroze). De asemenea, ea este indicată în ulcer varicoase, arterite, alte afecțiuni vasculare manifestate la vasele superficiale (ex. hemoroizi). Se mai recomandă în abcese, flegmoane, furuncule. Întrucît ajută și la cicatrizare, producînd o intensificare a circulației în zona interesată, varza este indicată atît pentru degerături cît și pentru arsuri, calmînd în același timp durerile provocate de zona zoster. În afecțiunile dermatologice, ea are o acțiune pozitivă și în diverse tipuri de eczeme și acnee.

În încheiere, cîteva moduri de întrebuințare a verzei.

● Consumată ca atare, în salate de crudități sau preparate culinare ușoare (pentru care se recomandă 300—400 grame pe zi).

● Cure de suc, un pahar pe zi, între mese.

● Decoct pectoral cu 60 de grame la 0,5 l apă, adăugîndu-se 70 grame miere.

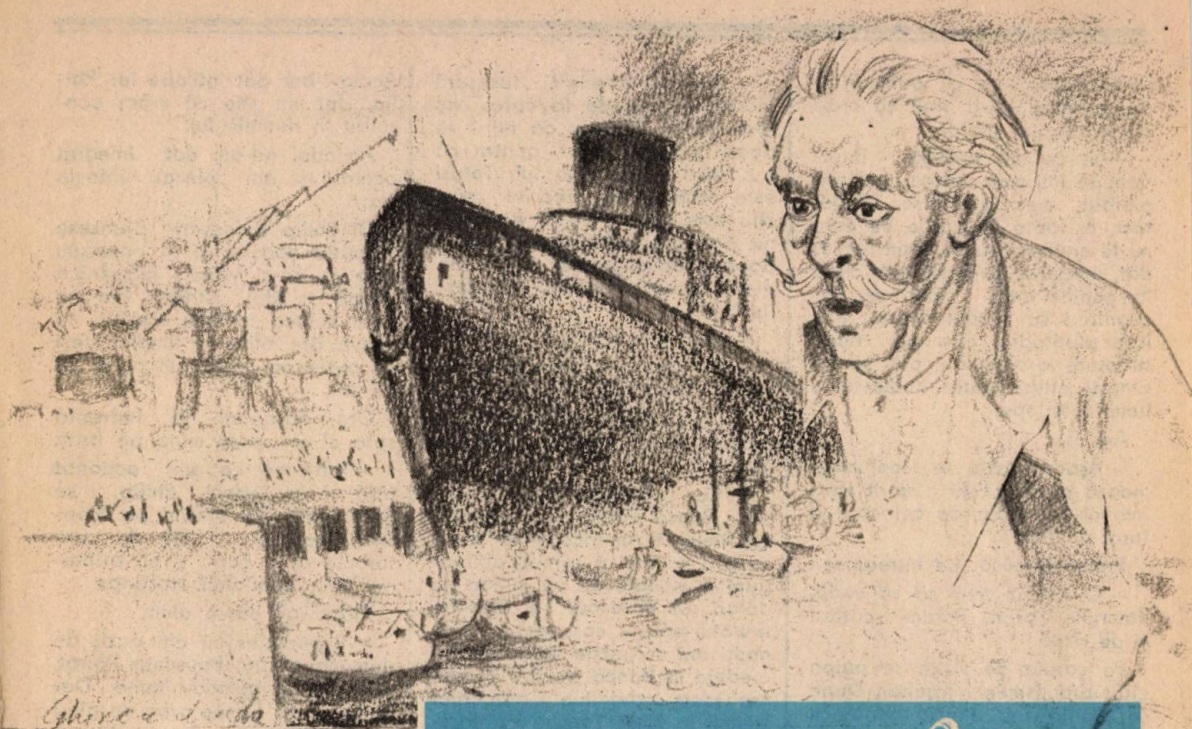
● Varză fiartă îndelung, cu efect antidiareic.

● Aplicații direct pe piele cu frunze strivite (cu o sticlă de 1 litru) pe o masă și curățate de nervura principală, fixate cu un pansament. Se schimbă de două ori pe zi.

● Loțiuni cu suc proaspăt pentru acnee.

Fructele și legumele pe care le consumăm cu plăcere, ca atare sau în diversele preparate culinare de sezon, ne rezervă, pe mai departe, surprize nebanuite în planul sănătății. Cercetarea continuă. Pînă atunci, să ne folosim de recomandările specialiștilor.

Rubrică realizată de
NICOLAE BUICĂ

JAFUL OBLIGAȚIUNILOR ÎN VALOARE DE UN MILION DE DOLARI

AGATHA CHRISTIE

Traduceri : LIGIA TODAN

— Cite furturi de obligațiuni au mai fost în ultimul timp! — am remarcat într-o dimineață, punînd la o parte ziarul. Poirot, hai să renunțăm la știința deducției și să ne ocupăm în schimb de infracțiuni comune.

— Ai prins gustul banului, parc-așa se zice, nu, **mon ami**?

— Păi, uită-te la ultima lovitură, obligațiuni în valoare de un milion de dolari, pe care Banca londo-scoțiană le trimitea la New York și care au dispărut într-o manieră cu to-

tul remarcabilă de la bordul vasului **Olympia**.

— Dacă n-aș avea **mal de mer**, și dacă n-ar fi așa de greu să practici metoda excelentă a lui Laverguier pentru mai mult de cîteva ore cît durează traversarea Canalului Mîneicii, eu însumi aș fi încîntat să călătoresc pe unul din aceste mari transatlantice, murmură Poirot visător.

— Într-adevăr, am răspuns entuziasmat. Unele din ele sînt ca niște palate : piscine, saloane,

restaurante, sere cu palmieri — de aproape nu-ți vine să crezi că te afli pe mare.

— În ce mă privește, întotdeauna îmi dau seama cînd sînt pierdut pe mare, zise Poirot trist. Și toate fleacurile pe care mi le enumeri nu-mi spun nimic; dar, prietene, gîndește-te o clipă la geniile care călătoresc incognito! La bordul acestor palate plutitoare, cum pe bună dreptate le-ai numit, poți să întâlnești elita, *haute noblesse* a lumii interlope.

Am ris.

— Așadar, asta te entuziasmează pe tine! Ai fi dorit să-ți încruciezi sabia cu cel care a furat polițele?

Proprietăreasa ne întrerupse:

— O tinăra vrea să vă vadă, domnule Poirot. Poftim cartea ei de vizită.

Pe cartea de vizită se putea citi: dra Esmée Farquhar. După ce plonjă sub masă pentru a recupera o firimitură răstăcită pe care o aruncă cu grijă în coșul de gunoi, Poirot îi făcu semn din cap proprietăresei să o poftască.

În clipa următoare fu condusă înăuntru una din cele mai încîntătoare tinere ce mi-a fost dat să văd. Avea vreo 25 de ani, o siluetă perfectă și niște ochi mari și negri. Era bine îmbrăcată și complet stăpînă pe sine.

— Vă rog să luați loc, mademoiselle. Vi-l prezint pe prietenul meu, căpitanul Hastings, care mă ajută în rezolvarea micilor mele probleme.

— Mi-e teamă că astăzi v-am adus o problemă mare, Monsieur Poirot, spuse fata, înclinînd grațios din cap către mine, pe cînd se așeza. Presupun că ați citit în ziare, mă refer la furtul obligațiunilor de pe vasul *Olympia*. Pesemne că pe fața lui Poirot se putea citi o oarecare uimire, deoarece ea continuă grăbită. Fără îndoială că vă întrebați ce legătură am eu cu o instituție așa de oficială cum e Banca londo-scoțiană. Pe de o parte nici una, pe de alta toate. Vedeți, Monsieur Poirot, sînt logodită cu dl Philip Ridgeway.

— Aha! Și dl Philip Ridgeway...

— Este cel căruia-i fuseseră încredințate și de la care au fost furate. Desigur că nu i se poate reproșa nimic, pentru că n-a fost deloc vina lui. Totuși este disperat, iar unchiul său, știu asta, insistă că el a pomenit probabil cuiva că se află în posesia obligațiunilor. Ce ghinion îngrozitor pentru cariera lui!

— Cine este unchiul său?

— Dl Vavasour, director general al Băncii londo-scoțiene.

— Ce-ar fi, domnișoară Farquhar, să-mi relațați întreaga istorie?

— Cu plăcere. După cum știți, Banca dorea să-și extindă creditele în America și în acest scop a hotărît să trimită obligațiuni în valoare de un milion de dolari. Dl Vavasour l-a ales pe nepotul său — care ocupa de mulți ani o funcție de mare încredere la Bancă și care cunoștea toate detaliile afacerilor Băncii la New York — să întreprindă această călătorie. *Olympia* a plecat din Liverpool pe data de 23, iar obligațiunile i-au fost înmînate lui Philip în aceeași dimineață de către dl Vavasour și dl Shaw, cei doi directori generali ai Băncii londo-scoțiene. Au fost numărate, legate într-un pachet și sigilate în prezența sa, după care el însuși a încuiat pachetul imediat în cufăr.

— Un cufăr cu o broască obișnuită?

— Nu, dl Shaw a insistat să fie prevăzut cu o încuietoare specială de la „Hubbs's". După cum am spus, Philip a pus pachetul la fundul cufărului. A fost furat cu cîteva ore înainte de sosirea la New York. S-a făcut o percheziție riguroasă a întregului vas, dar fără rezultat. Obligațiunile păreau să se fi făcut literalmente nevăzute.

Poirot făcu o grimasă.

— Totuși n-au dispărut cu totul din moment ce înțeleg că au fost vindute cu bucata la o jumătate de oră după acostarea *Olympiei*. Fără îndoială că primul lucru pe care trebuie să-l fac este să mă întîlnesc cu dl Ridgeway.

— Tocmai voiam să vă propun să luați masa cu mine la restaurantul „Cheshire Cheese".

Acolo i-am dat întîlnire lui Philip, dar nu știu că v-am consultat în numele lui.

Amîndoi ne-am dat imediat acordul și am plecat într-un taxi.

Dl Philip Ridgeway ajunsese înaintea noastră și fu oarecum surprins să-și vadă logodnica sosind cu doi străini. Era un tinăr chișeș, înalt și dichisit, cu cîteva fire albe la temple, deși nu putea să aibă mult peste 30 de ani.

Dra Farquhar se îndreptă spre el și-i puse mîna pe braț.

— Iartă-mă că am acționat fără să te întreb, Philip, i se adresă ea. Ți-l prezint pe Monsieur Hercule Poirot, de care trebuie să fi auzit, și pe prietenul său, căpitanul Hastings.

Ridgeway părea uluit.

— Bineînțeles că am auzit de dumneavoastră, Monsieur Poirot, spuse el stringîndu-i mîna. Dar nu știam că Esmée avea de gînd să vă consulte în problema mea... a noastră.

— Mi-era teamă că n-o să mă lași, Philip, zise dra Farquhar, supusă.

— Deci, ai luat toate măsurile de asigurare, remarcă el zîmbind. Sper că Monsieur Poirot va reuși să facă lumină în această situație neobișnuită, pentru că eu, mărturisesc cîstit, aproape că mi-am ieșit din minți de grijă și neliniște.

Într-adevăr, era tras la față și cu privirile rătăcite, arătînd limpede tensiunea nervoasă în care se afla.

— Ei, ei, făcu Poirot. Hai să mincăm și în timpul mesei o să ne străduim împreună să vedem ce e de făcut. Vreau să ascult povestea dlui Ridgeway din propria gură.

În timp ce ne înfruptam din friptura excelentă și delicioasa ciulama de rinichi, specialitatea casei, Philip Ridgeway istorisi întreaga situație care a dus la dispariția obligațiunilor. Povestea lui se potrivea cu cea a trei Farquhar în cele mai mici detalii. Cînd termină, Poirot luă conducerea conversației cu o întrebare:

— Cum anume ați descoperit că obligațiunile fuseseră furate, domnule Ridgeway?

Rise cu amărăciune.

— Era izbitor, Monsieur Poirot. Nu putea să-mi scape. Cufărul fusese tras pe jumătate din cabină, julit și tăiat unde încercaseră să forțeze incuietoarea.

— Dar eu am înțeles că a fost deschis cu cheia ? !

— Așa e. Au încercat să-l forțeze, dar n-au putut. În cele din urmă probabil că l-au descuiat într-un fel sau altul.

— Curios lucru, zise Poirot și ochii începură să-i scinteieze cu acea lumină verzuie pe care-o cunoșteam așa de bine. Foarte **sapristi** ! — descoperă că aveau cheia de fapt, deși fiecare din incuietorile „Hubbs's” este unică.

— Tocmai de aceea nu putea să aibă cheia. Iată ce mă obsedează zi și noapte.

— Sinteți sigur de asta ?

— Pot să jur și, în plus, dacă avea cheia sau o dublură, de ce-ar fi pierdut atita timp pentru a forța o incuietoare evident inexpugnabilă ?

— Ah ! iată exact întrebarea pe care ne-o punem și noi ! În-drăznesc să prezic că soluția, dacă o vom descoperi vreodată, se va baza pe acest fapt neobișnuit. Vă rog să nu vă supărați dacă vă mai pun o întrebare : **Sinteți absolut sigur că nu ați lăsat cufărul descuiat ?**

Philip Ridgeway rămase privind-l lung, drept care Poirot gesticulă în semn de iertare :

— Se mai întâmplă ! Bine. Deci obligațiunile au fost furate din cufăr. Ce a făcut hoțul cu ele ? Cum a reușit să ajungă cu ele la țarm ?

— Ah ! exclamă Ridgeway. Asta este. Cum ? S-a trimis vorba la vamă și toate persoanele de pe vapor au fost trecute prin ciur și prin dirmon.

— Înțeleg că obligațiunile formau un pachet voluminos.

— Desigur. Nu puteau fi ascunse pe punte și, oricum, știm că n-au fost ascunse din moment ce au fost oferite spre vânzare la jumătate de oră după sosirea **Olympiei**, cu mult timp înainte să dau telegrama și să anunț seriile. Un acționar jură că a cumpărat câteva chiar înainte ca **Olympia** să acosteze. Dar obligațiunile nu pot fi transmise telegrafic.

— Telegrafic nu, dar nu cumva s-a apropiat vreun remorcher ?

— Numai cele oficiale și asta se-ntimpla după ce s-a dat alarma și toată lumea era în stare de alertă. Eu însumi am vegheat să nu fie cumva transmise în felul acesta. Doamne, Poirot, o să-nnebunesc ! Lumea începe să spună că eu însumi le-am furat.

— Dar și dumneavoastră ați fost percheziționat la coborîre, nu-i așa ? il întreabă Poirot blind.

— Da.

Tinărul il privi nedumerit.

— Văd că nu-nțelegeți ce vreau să spun, zise Poirot zimbînd enigmatic. Acum aș dori să fac o mică anchetă la Bancă.

Ridgeway scoase o carte de vizită și notă pe ea citeva vorbe.

— Trimiteți-o unchiului meu și vă va primi imediat.

Poirot îi mulțumi, își luă la revedere de la dra Farquhar și pornirăm împreună spre Thread-needle Street, unde se afla sediul central al Băncii londo-scoțiene. Arătînd cartea de vizită a lui Ridgeway, am fost conduși printr-un labirint de birouri și ghișee, făcînd slalom printre funcționari care încasau și alții care restituiau bani, pînă într-un mic birou de la etajul întâi, unde furăm primiți de directorii generali. Erau doi gentlemen gravi, care albisera în slujba băncii. Dl Vavasour avea o bărbie scurtă și albă, în timp ce dl Shaw era proaspăt ras.

— Înțeleg că sinteți detectiv particular ? zise dl Vavasour. Foarte bine. Desigur că noi ne-am încredințat afacerea Scotland Yard-ului. Inspectorul McNeil se ocupă de acest caz și mi se pare un ofițer foarte competent.

— Sint convins, zise Poirot politico. O să-mi îngăduiți, sper, să pun citeva întrebări în numele nepotului dumneavoastră ? M-ar interesa cine a comandat incuietoarea de la „Hubbs's” ?

— Eu însumi am comandat-o, răspunse dl Shaw. N-am vrut să încredințez nici unui funcționar această treabă. În ce privește cheile, una o deținea dl Ridge-

way, iar colegul meu și cu mine aveam cîte una.

— Deci, nici un funcționar n-a avut acces la ele ?

Dl Shaw se întoarse întrebător către dl Vavasour.

— Cred că nu greșesc cînd afirm că au rămas în seiful în care au fost așezate încă din ziua de 23, spuse dl Vavasour. Din păcate, colegul meu s-a îmbolnăvit acum două săptămîni — de fapt, chiar în ziua în care a plecat Philip — și abia acum s-a însănătoșit.

— Bronșita acută nu mai este o glumă pentru un om de vîrstă mea, zise dl Shaw jalnic. Mi-e teamă că dl Vavasour a avut mult de lucru din pricina absenței mele, ca să nu mai pun la socoteală suferința de pe urma acestei griji neașteptate.

Poirot mai puse citeva întrebări. Mi-am dat seama că se străduia să determine gradul exact de intimitate dintre unchi și nepot. Răspunsurile dlui Vavasour fură scurte și la obiect. Nepotul său era o persoană oficială de mare încredere la Bancă și nu știa să aibă nici datorii, nici dificultăți materiale. Ii mai fuseseră încredințate misiuni similare în trecut. În cele din urmă furăm alungați în mod politico.

— Sint dezamăgit, spuse Poirot cînd ajunserăm în stradă.

— Sperai să descoperi mai mult ? Sint niște bătrîni cam confuzi.

— Nu asta mă dezamăgește, mon ami. Nici nu mă așteptam să găsesc un director de bancă pe care să-l pot considera „un destoinic om de finanțe cu o privire vulturească”, așa cum sint descriși aceștia în romanele tale preferate. Nu, sint dezamăgit de caz — e mult prea simplu !

— Simplu !

— Da, tu nu găsești că e aproape copilăresc de simplu ?

— Știi cine a furat obligațiunile ?

— Da.

— Dar atunci... trebuie... de ce...

— Nu te zăpăci și nu te înroși, Hastings. Nu vom face nimic în clipa de față.

— Dar de ce ? Ce aștepti ?

— Pe **Olympia**. Trebuie să se

întorcă din călătoria de la New York marți.

— Dar dacă știi cine a furat obligațiunile, de ce să mai aștepti ? S-ar putea să ne scape.

— Să fugă pe o insulă din Oceanul Pacific unde nu există extrădare ?! Nu, **mon ami**, nu i-ar prii viața de acolo. Și ca să-ți răspund la întrebarea de ce să așteptăm — **eh, bien**, pentru inteligența lui Hercule Poirot cazul este absolut limpede, dar de dragul celorlalți care nu sînt la fel de înzestrați de bunul Dumnezeu — cum ar fi inspector Dumnezeu, de exemplu — ar fi de preferat să facem o mică cercetare pentru a stabili faptele. Trebuie să-i respectăm pe cei mai puțin dotați decît noi.

— Oh, Doamne, Poirot ! Știi, aș da o groază de bani ca să te văd făcîndu-te de ris — măcar o dată. Ești așa de nesuferit de încrezut !

— Nu te enerva, Hastings. Zău, sînt momente cînd observ că aproape mă detești. Vai, din păcate sufăr de pedeapsa genialității !

Spunînd acestea își umflă pieptul și oftă atît de nostim încît am izbucnit în ris fără voia mea.

Marți goneam spre Liverpool într-un compartiment de clasa întâi. Poirot refuzase cu încăpățîinare să-mi divulge ceva din supozițiile sau convingerile sale. Se mulțumea să-și exprime surprinderea că eu nu sînt la fel de **au fait** cu situația. Cum disprețuiesc cearta, mi-am ascuns curiozitatea sub o platoșă de indiferență.

Odată ajunși la cheiul unde era ancorat marele transatlantic, Poirot deveni ager și vioi. Procedura a constat din chestionarea a patru însoțitori de bord, care au fost întrebați despre un prieten de-al lui Poirot ce traversase oceanul în drum spre New York pe data de 23.

— Un bătrînel cu ochelari, care nu prea ieșea din cabină.

Descrierea părea să i se potrivească unui anume domn Ventner, care ocupase cabina C 24 de lingă cea a lui Philip Ridgeway. Deși nu eram în stare să înțeleg cum dedusese Poirot existența și înfățișarea domnului

Ventner, eram extrem de emoționat.

— Spuneți-mi, am strigat, nu cumva acest domn a părăsit printre primii vasul cînd ați ajuns la New York ?

Însoțitorul de bord clătină din cap.

— Nu, domnule, a fost chiar unul dintre ultimii.

M-am retras perplex și am observat că Poirot îmi zîmbea de sub mustață. El îi mulțumi însoțitorului cu o bancnotă și ne luarăm adio.

— Toate ca toate, am remarcat cu animație, dar ultimul răspuns cred că ți-a distrus prețioasa teorie, oricît ai rînji.

— Ca de obicei, nu înțelegi nimic, Hastings. Dimpotrivă, acest răspuns e piatra de temelie a teoriei mele.

Mi-am aruncat brațele în sus, disperat.

— Renunț.

Din nou în tren, în timp ce goneam spre Londra, Poirot scrisese cu sîrg cîteva minute, după care sigilă rezultatul într-un plic.

— Ăsta-i pentru bunul inspector McNeil. Am să-l las în drum la Scotland Yard și apoi ne vom îndrepta spre restaurantul „Rendezvous”, unde am invitat-o pe dra Esmée Farquhar să ne facă cinstea de a lua masa cu noi.

— Și Ridgeway ?

— Ce-i cu el ? Întrebă Poirot clipind din ochi.

— Păi, doar nu cumva te gîndești... nu se poate...

— Ești din ce în ce mai incoerent, Hastings. De fapt, eu chiar gîndesc. Dacă Ridgeway ar fi hoțul, ceea ce n-ar fi exclus, cazul ar fi fost încîntător ; o veritabilă lecție metodică.

— Dar nu la fel de încîntătoare pentru dra Farquhar.

— Poate că ai dreptate. De aceea a ieșit cum nu se poate mai bine. Hastings, hai să vedem împreună cazul. Văd că abia aștepti. Pachetul sigilat este scos din cufăr și se face nevăzut, după cum se exprima dra Farquhar. Nevăzut nu putem să credem că a fost, avînd în vedere dovezile pe care ni le dă dezvoltarea actuală a științei, și atunci să ne gîndim ce-ar fi pu-

tut să i se întîmple. Toată lumea afirmă că e incredibil ca el să fi fost dus pe ascuns la țarm.

— Da, dar știm că...

— S-ar putea ca tu să știi, Hastings, eu nu. Sînt de părere că, din moment ce părea incredibil, este într-adevăr incredibil. Rămîn două posibilități : să fi fost ascuns la bord — lucru de asemenea cam greu — sau să fi fost aruncat peste bord.

— Cu un colac de salvare, vrei să spui ?

— Fără colac.

L-am privit neîncercător.

— Atunci dacă obligațiunile au fost aruncate în mare, nu puteau fi vîndute la New York.

— Îți admir mintea logică, Hastings. Obligațiunile s-au vîndut la New York, așadar nu au fost aruncate în mare. Înțelegi unde ajungem ?

— Unde eram la început.

— **Jamais de la vie** ! Dacă pachetul a fost aruncat peste bord, iar obligațiunile s-au vîndut la New York, atunci pachetul nu le putea conține. Există oare vreo dovadă că pachetul conținea într-adevăr obligațiunile ? Adu-ți aminte că dl Ridgeway nu l-a deschis niciodată de cînd i-a fost înmînat la Londra.

— Dar atunci...

Poirot îl opri impacientat.

— Lasă-mă să continuu. Ultima oară, obligațiunile au fost văzute în biroul Băncii londoneze în dimineața zilei de 23. Ele apar la New York la o jumătate de oră după sosirea **Olympiei** și, cum spune o singură persoană căreia nimeni nu-i dă ascultare, chiar înainte de a ajunge. Să presupunem, deci, că ele n-au fost niciodată la bordul **Olympiei**. Ar fi putut ajunge altfel la New York ? Da, vasul **Gigantic** părăsește Southampton în aceeași zi cu **Olympia**, iar el deține recordul de traversare a Atlanticului. Trimise cu **Gigantic**, obligațiunile ar fi ajuns în New York cu o zi înainte de sosirea **Olympiei**. Totul este limpede, cazul începe să se explice. Pachetul sigilat e fals și probabil că a fost substituit în biroul Băncii. Ar fi fost ușor pentru oricare dintre cei trei bărbați prezenți acolo să pregătească o dublură care să

înlocuiescă coletul veritabil. **Très bien**, obligațiunile sînt expediate unui complice din New York cu instrucțiuni să le vîndă în momentul cînd sosește **Olympia**, dar pentru aceasta cineva trebuie să călătorească pe **Olympia** pentru a manipula presupusul jaf.

— Dar de ce ?

— Pentru că dacă Ridgeway deschide pachetul și descoperă că e fals, bănuiala zboară imediat înapoi la Londra. Nu, bărbatul din cabina alăturată își

face treaba, se prefacă că forțează broasca cît se poate mai evident, astfel încît să atragă neîntîrziat atenția asupra furtului, descurie de fapt cufărul cu o dublură, aruncă pachetul peste bord și așteaptă pînă coboară ultimul călător. Bineînțeles că poartă ochelari ca să-și ascundă ochii și este invalid pentru că nu vrea să riște să se-ntîlnească cu Ridgeway. Coboară la New York și se întoarce cu primul vapor.

— Dar cine... care din ei era ?
— Cel care avea un duplicat la cheie, cel care a comandat la cheie, cel care nu a fost grav bolnav de bronșită și nu a stat în casa lui de la țară... enfin, bătrînelul cel „confuz”, dl Shaw ! Există infractori și în cercurile sus-puse cîteodată, prietene. Ei, am ajuns. Made-moiselle, am izbîndit ! Îmi permiteți ?

Și, radiînd de mulțumire, Poirot o sărută ușor pe ambii obraji.

MISTERUL APARTAMENTULUI PREA IEFTIN

șa cum v-am mai povestit, cercetările lui Poirot pornesc de obicei de la stabilirea unui delict bine definit, fie el crimă ori furt, după care, printr-un proces de deducție logică, se ajunge la triumful soluției finale. Acum sînt tocmai pe cale să vă relatez un remarcabil șir de evenimente care, începînd cu incidentele aparent banale ce au atras la început atenția lui Poirot, au dus la întîmplările sinistre cu care s-a încheiat un caz cît se poate de neobișnuit.

Petrecusem seara cu un vechi prieten al meu, Gerald Parker. În afară de gazdă și de mine, se mai aflau acolo încă vreo șase persoane, iar discuția ajunsese, așa cum era sortit să se întîmple mai curînd sau mai tîrziu oriunde se afla Parker, la subiectul vinătorii de locuințe în Londra. Casele și apartamentele erau hobbyul aparte al lui Parker. De la sfîrșitul războiului, ocupase cel puțin șase apartamente și căsuțe diferite. Abia se instala undeva, că dădea pe neașteptate peste un alt chilipir și-și făcea imediat bagajele. Mutările lui erau aproape întotdeauna desăvîrșite de un oarecare ciștig pecuniar, deoarece avea o minte ascuțită în afaceri, dar nu dorința de a scoate bani, ci dragostea pură pentru acest sport îl punea de fapt în mișcare. L-am ascultat un timp pe Parker cu respectul novicei pentru expert. Apoi veni rîndul nostru, dezlănțuind un adevărat turn Babel de voci. În cele din urmă, i se dădu cuvîntul doamnei Robinson, o mireasă încîntătoare ce se afla acolo cu soțul ei. Nu-i mai văzusem

niciodată, deoarece Robinson era doar o cunoștință de dată recentă a lui Parker.

— Fiindcă tot veni vorba despre apartamente, spuse ea, ați auzit de norocul nostru, domnule Parker ? Am obținut un apartament... în sfîrșit ! În complexul de blocuri Montagu.

— Păi, făcu Parker, eu am spus întotdeauna că se găsesc apartamente berechet... dacă știi să oferi preț !

— Bine, dar ăsta nu e preț. E ieftin ca braga. 80 de lire pe an.

— Dar... blocul Montagu este chiar în apropiere de Knightsbridge, nu ? O clădire mare și impunătoare. Sau poate vorbiți de vreo rudă săracă cu același nume de undeva de la mahala ?

— Nu, e chiar cel de lingă Knightsbridge. Tocmai de-aceea zic că e minunat.

— ăsta e cuvîntul ! Minunat ! Un miracol fără doar și poate ! Dar trebuie să aibă o chichiță. Ați plătit, presupun, o recompensă mare.

— N-am plătit nici o recompensă !

— Nici o recom... o, vai, să-mi țină cineva capul ! gemu Parker.

— Însă trebuie să cumpărăm mobila, continuă doamna Robinson.

— Aha ! se zbrîli Parker. Știam eu că trebuie să fie o chichiță.

— Contra 50 de lire. Și e frumos mobilat.

— Renunț, zise Parker. Probabil că actualii chiriași sînt și nebuni și filantropi.

Dna Robinson părea puțin îngrijorată... Fruntea i se încreți între sprîncenele gingașe.

— Este într-adevăr ciudat, nu? Credeți cumva că apartamentul e bîntuit de stafii?

— N-am auzit niciodată de un apartament bîntuit de stafii, declară Parker hotărît.

— Nuu? Dna Robinson nu se arată deloc convinsă. Însă au existat cîteva lucruri în toată afacerea asta care m-au frapat și mi s-au părut... așa ciudate.

— Ca de exemplu..., am sugerat eu.

— Ahă, exclamă Parker, i-am incitat atenția expertului nostru în criminalistică. Descărcați-vă tolba în fața lui, doamnă Robinson. Hastings e un maestru al descîlcirii mistere-lor.

Am ris jenat, dar nu întru totul supărat de rolul care mi se atribuise.

— O, nu-i nimic chiar straniu, căpitane Hastings, însă cînd m-am dus la agenții imobiliari Stosser & Paul — pe care nu-i mai abordasem pentru că se ocupau numai de apartamentele scumpe din Mayfair, dar m-am gîndit totuși că n-ar fi rău — nu ne-au oferit decît case la patru-cinci sute pe an sau cu recompense enorme; și, apoi, exact cînd voiam să plecăm, ne-au pomenit de un apartament cu 80, dar ne-au spus că se îndoiesc că are vreun rost să ne ducem pînă acolo pentru că-l aveau înregistrat de mai mult timp și trimiseseră atît de mulți oameni să-l vadă, că era aproape sigur adjudecat — „înșfăcat“, după cum s-a exprimat funcționarul — numai că oamenii sînt atît de nerecunoscători că nu-i mai anunță dacă l-au luat, și-atunci ei continuă să trimită, iar lumea se enervează să fie trimisă într-un loc care fusese, poate, închiriat de mult timp.

Doamna Robinson se opri să-și tragă răsuf-larea foarte necesară, apoi continuă:

— I-am mulțumit și i-am spus că, deși probabil n-are sens, am dori totuși o trimitere pentru orice eventualitate. Am luat imediat un taxi într-acolo, pentru că, la urma urmei, nu se știe niciodată. Ap. 4 era la etajul doi și chiar pe cînd așteptam liftul, Elsie Ferguson, o prietenă de-a mea, căpitane Hastings, care și ea aleargă după un apartament, cobora grăbită scările. „Ți-am luat-o o dată înainte, draga mea, a spus ea. Dar fără folos. A fost deja închiriat.“ Asta părea sfîrșitul, dar, așa cum a spus John, apartamentul era foarte convenabil, așa că ne puteam permite să oferim mai mult și poate dacă adăugam și o recompensă... E groaznic să faci așa ceva, desigur, și chiar mi-e rușine să vă spun, dar știți ce înseamnă goana după locuință.

Am asigurat-o că eram foarte conștient că în lupta pentru locuință partea mai josnică a firii umane triumfa adesea asupra celei nobile și că se aplica întotdeauna regula bine cunoscută a luptei pentru supraviețuire.

— Așa că am urcat și, n-o să vă vină să credeți, dar apartamentul nu era deloc închiriat. Am fost conduși de servitoare să-l vedem, apoi am vorbit cu stăpîna și totul a fost aranjat pe loc. Luare în folosință imediată și 50 de lire pentru mobilă. Am semnat contractul a doua zi, iar mîine ne mutăm!

Doamna Robinson se opri triumfătoare.

— Și cum rămîne cu dna Ferguson? În-

trebă Parker. Să-ți auzim deducțiile, Hastings.

— „Evident, dragul meu Watson“, am citat ușor, s-a adresat la un alt apartament.

— Vai, căpitane Hastings, ce istețime! strigă dna Robinson în admirație.

Aș fi dorit ca Poirot să fie de față. Ci-teodată am senzația că-mi cam subestimează capacitățile.

ntreaga afacere era destul de amuzantă, așa că i-am expus-o în glumă lui Poirot a doua zi dimineață. Se arată interesat și mă chestionă îndeaproape cu privire la chiriile apartamentelor din diferite zone ale orașului.

— Ce poveste curioasă, spuse el gînditor. Scuză-mă, Hastings, trebuie să fac o scurtă plimbare.

Cînd reveni, cam peste o oră, ochii îi scînteiau de o emoție aparte. Își puse bastonul pe masă și-și perie calota pălăriei cu obișnuita-i grijă tandră înainte să vorbească.

— E bine, *mon ami*, că nu avem de rezolvat nici un caz în clipa de față. Ne putem astfel dedica în întregime acestei investigații.

— Despre ce investigație vorbești?

— Despre remarcabila ieftinătate a noului apartament al prietenei tale, doamna Robinson.

— Poirot, glumești!

— Sînt cît se poate de serios. Imaginează-ți, prietene, că adevărata chirie a acelor apartamente este de 350 lire. M-am asigurat de acest lucru de la agenții proprietarului. Și totuși acest anume apartament este închiriat sub preț, cu numai 80 lire. De ce?

— O fi ceva în neregulă cu el. Poate e bîntuit de stafii, cum a sugerat dna Robinson.

Poirot scutură din cap nemulțumit.

— Atunci ce ciudat că prietena ei îi spune că apartamentul este închiriat, iar cînd ea urcă, ia te uită, lucrurile nu stau deloc așa!

— Adică nu ești de acord cu mine că cea-laltă femeie s-a adresat probabil la alt apartament? Asta e singura soluție posibilă.

— S-ar putea să ai dreptate în privința asta sau nu, Hastings. Rămîne faptul că mulți alți solicitanți au fost trimiși să-l vadă, dar, în ciuda sumei derizorii, era încă pe piață cînd a sosit dna Robinson.

— Asta dovedește că trebuie să aibă vreo hibă.

— Dna Robinson n-a părut să observe nimic nelalocul lui. Foarte curios, nu-i așa? Ți-a făcut impresia unei femei cinstite, Hastings?

— Era o ființă încîntătoare.

— *Evidemment!*, de vreme ce te face incapabil să-mi răspunzi la întrebare. Atunci, descrie-mi-o!

— Păi, e înaltă și cu tenul alb, părul ei are o frumoasă nuanță castanie...

— Întotdeauna ai avut înclinație spre părul castaniu! murmură Poirot. Dar continuă.

— Ochi albaștri și un ten foarte frumos și... ă, cam asta-i tot, cred, am încheiat, incapabil de-a mai adăuga ceva.

— Și soful ei?

— Oh, el e un tip drăguț, n-are nimic fra-

pant.

— Brunet sau blond ?

— Nu știu, pe undeva pe la mijloc și are o față comună.

Poirot dădu din cap.

— Da, sînt sute de astfel de bărbați obișnuiți... și-apoi, oricum, tu descrii femeile cu mai multă simpatie și semne de apreciere. Știi ceva despre oamenii ăștia ? Parker îi cunoaște bine ?

— I-a întîlnit de curînd, cred. Poirot, doar nu crezi o clipă că...

Poirot ridică o mîină.

— *Tout doucement, mon ami.* Ți-am spus cumva că mă gîndesc la ceva ? N-am zis decît că e o istorie curioasă. Și nimic nu aruncă lumină asupra ei, în afară, poate, de numele femeii, ce zici, Hastings ?

— O cheamă Stella, am spus rigid, dar nu văd...

Poirot mă întrerupse cu un chicot enorm. Se părea că ceva îl amuza imens.

— Iar Stella înseamnă stea, nu-i așa ? Fai-moasă !

— Ce naiba... ?

— Iar stelele dau lumină ! *Voilà !* Liniștește-te, Hastings. Nu-ți lua aerul tău de demnitate jignită. Hai să mergem la complexul Montagu să punem cîteva întrebări.

-am însoțit mai mult în silă. Complexul Montagu era un grup de blocuri frumoase și excelent renovate. Un portar în livrea se bronza în prag. Poirot i se adresa :

— Pardon, puteți să-mi spuneți dacă o anume familie Robinson locuiește aici ?

Portarul era un tip scump la vorbă și probabil într-o dispoziție acră sau bănuitoare. Abia dacă ne-a privit, apoi mormăi :

— Ap. 4. Etajul 2.

— Mulțumesc. Poți să-mi spui cam de cînd locuiesc aici ?

— Șase luni.

Am rămas perplex, conștient în acest timp de zîmbetul malițios al lui Poirot.

— Imposibil, am strigat. Cred că faceți o greșeală.

— Șase luni.

— Sînteți sigur ? Doamna despre care vă vorbesc este înaltă, are tenul alb și un păr de aur roșcat și....

— Dînsa e, zise portarul. Au venit fix acum șase luni.

Păru să-și piardă interesul pentru noi și se retrase încet în hol. L-am urmat afară pe Poirot.

— *Eh bien*, Hastings ? întrebă prietenul meu cu viclenie. Mai ești tot așa de sigur că femeile încîntătoare spun adevărul ?

M-am abținut să răspund.

Poirot virase pe Brompton Road, înainte să-l întreb ce avea de gînd să facă și încotro se îndrepta.

— Spre agenții imobiliari, Hastings. Țin enorm să-mi găsesc o locuință în complexul Montagu. Dacă nu greșesc, nu peste mult timp se vor petrece acolo cîteva lucruri interesante.

Am avut noroc în căutările noastre. Ap. 8 de la etajul patru era de închiriat gata mobilat contra 10 guinee pe săptămână. Poirot îl luă prompt pentru o lună. Întorși pe stradă, îmi reduse protestele la tăcere.

— Dar cîştig nişte bani zilele astea ! De ce să nu-mi satisfac un capriciu ? Apropos, Hastings, ai un revolver ?

— Da, pe undeva, am răspuns puţin înfiorat. Crezi cumva...

— Că o să ai nevoie de el ? E cît se poate de probabil. Văd că gîndul ăsta îţi face plăcere. Întotdeauna te-a atras tot ce-i spectaculos şi romantic.

În ziua următoare eram deja instalaţi în căminul nostru temporar. Apartamentul era plăcut mobilat. Ocupa aceeaşi poziţie în clădire ca acel al familiei Robinson, doar că era cu două etaje mai sus.

Ziua de după instalarea noastră era duminică. După-amiază, Poirot lăasă uşa din faţă întredeschisă şi mă chemă în grabă cînd sunetul unei uşi trîntite reverberă de undeva de jos.

— Uită-te peste balustradă. Aceia sînt prietenii tăi ? Să nu te vadă.

Mi-am lungit gîtul peste scară.

— Sînt ei, am declarat într-o şoaptă mai puţin gramaticală.

— Bun. Aşteaptă un pic.

Cam peste o jumătate de oră, o tinăra apăru într-o îmbrăcăminte strălucitoare şi încărcată. Cu satisfacţia întipărită pe faţă, Poirot se strecură în virful picioarelor înapoi în casă.

— *C'est ça*. După stăpîn şi stăpînă, slujnica. Acum apartamentul trebuie să fie gol.

— Ce-ai de gînd să faci ? am întrebat neliştit.

Poirot păşise vioi în bucătărie şi trăgea de funia liftului de cărbune.

— Sîntem pe cale să facem o coborîre după metoda lăzilor de gunoi, îmi explică el vesel. Nimeni n-o să ne bage în seamă. Concertul de duminică, plimbarea de duminică după-masă şi în sfîrşit somnişorul de după cina de duminică a Angliei — *le rosbif* — toate acestea vor distra atenţia de la faptele lui Hercule Poirot. Vîno, prietene.

Am intrat în mecanismul rudimentar de lemn şi l-am urmat cu atenţie.

— Intrăm fraudulos în apartament ? l-am întrebat bănuitor.

Răspunsul lui Poirot nu fu de natură să mă liniştească.

— Nu chiar azi, zise el.

Trăgînd de funie, am coborît binişor pînă am ajuns la etajul doi. Poirot scoase o exclamaţie de satisfacţie cînd observă că uşa de lemn spre bucătărie era deschisă.

— Ai remarcat ? Uşile astea nu se zăvoresc niciodată ziua. Şi totuşi oricine ar putea să urce sau să coboare ca noi. Noaptea, da — deşi nici atunci întotdeauna şi tocmai contra acestei situaţii o să luăm măsuri de prevedere.

Pe cînd vorbea, scoase nişte unelte din buzunar şi se apucă imediat îndemînat de lu-

cru, cu scopul de a fixa zăvorul astfel încît să poată fi tras dinspre lift. Toată operaţia dură cam trei minute. Apoi Poirot îşi băgă la loc uneltele în buzunar şi ne urcăm din nou pe teritoriul nostru privat.

uni, Poirot lipsi toată ziua, dar cînd se întoarse seara se aruncă în scaun oftînd cu satisfacţie.

— Hastings, ce-ai zice să-ţi relatez o scurtă istorioară ? Este o poveste pe sufletul tău, care o să-ţi amintească de genul tău de film preferat.

— Dă-i drumul, am rîs. Presupun că este o poveste adevărată şi nu un produs al eforturilor tale imaginative.

— E suficient de adevărată. Inspectorul Japp de la Scotland Yard îi va garanta exactitatea, avînd în vedere că mi-a ajuns la ureche prin bunele lui oficii. Acum mai bine de şase luni, au fost furate de la departamentul de stat american cîteva planuri navale importante. Ele reprezentau poziţia cîtorva dintre cele mai însemnate sisteme de apărare portuară, care ar valora o sumă de bani considerabilă pentru oricare guvern străin — de exemplu, cel japonez. Bănuiala a căzut pe un tînăr cu numele Luigi Valdarno, italian de origine, care deţinea o funcţie minoră în departament şi care a dispărut odată cu documentele. Fie că Luigi Valdarno a comis sau nu furtul, cert e că a fost descoperit împuşcat două zile mai tîrziu în East Side din New York. Documentele nu se aflau asupra lui. Ei, de un timp Luigi Valdarno era combinat cu o anume domnişoară Elsa Hardt, o tinăra cîntăreaţă apărută de curînd, care locuia cu un frate într-un apartament din Washington. Nu se cunoştea nimic despre antecedentele domnişoarei Elsa Hardt, iar ea a dispărut brusc şi oarecum simultan cu uciderea lui Valdarno. Există motive să credem că în realitate ea era un spion internaţional desăvîrşit, care a desfăşurat o bogată activitate ticăloasă sub diverse nume. Serviciul Secret American, în timp ce se străduia s-o depisteze, a supravegheat concomitent un anume japonez insignifiant care locuia la Washington. Erau siguri că în momentul cînd Elsa Hardt îşi va acoperi suficient urmele, îl va aborda pe domnul respectiv. Unul din aceste personaje a plecat pe neaşteptate în Anglia acum două săptămîni. S-ar părea deci că Elsa Hardt este în Anglia. Poirot se opri, apoi adăugă blînd : Descrierea oficială a Elsei Hardt este : înălţimea 5,7 picioare, ochi albaştri, păr castaniu, tenul alb, nas drept, fără semne particulare.

— Dna Robinson ! am suspinat adînc.

— Există această posibilitate, oricum, mă corectă Poirot. De asemenea, am aflat că un bărbat oacheş, un străin, a întrebat chiar adîmîneaţă de locatarii de la ap. 4. De aceea, *mon ami*, mi-e teamă că va trebui să renunţi la somnul tău de frumuseţe de diseară şi să mă însoţeşti în veghea mea de o noapte în apartamentul de jos, înarmat cu excelentul tău revolver, *bien entendant*.

— Cam așa, am strigat cu entuziasm. Cînd

Începem ?

— Îmi inchipui că miezul nopții e o oră atât solemnă, cât și potrivită. Nu e probabil să se întâmple ceva mai înainte.

Fix la ora 24, ne-am strecurat atent în liful de cărbune și am coborît la etajul doi. Manipulată de Poirot, ușa de lemn s-a deschis rapid înăuntru și am intrat în apartament. Din bucătăria de serviciu am trecut în bucătăria propriu-zisă, unde ne-am așezat comod pe două scaune cu ușa dinspre hol deschisă.

— Acum nu avem altceva de făcut decît să așteptăm, zise Poirot mulțumit, închizînd ochii.

Mie așteptarea mi se păru nesfîrșită. Mi-era groază să nu adorm. Tocmai pe cînd mi se părea că stăteam acolo de cel puțin opt ceasuri, dar în realitate stătusem, după cum am aflat după aceea, exact o oră și 20 de minute, îmi ajunse la ureche un scrîșnit slab. Poirot îmi atinse mîna. M-am ridicat și ne-am îndreptat cu atenție împreună în direcția holului. Zgomotul venea dintr-acolo. Poirot îmi șopti la ureche :

— E afară, la ușa din față. Taie broasca. Cînd îți dau semnalul, nu înainte, îl prinzi pe la spate și îl ții bine. Ai grijă, are cuțit.

În curînd se auzi zgomotul a ceva rupt și prin ușa apărură un mic cerc de lumină. Acesta fu stins imediat și ușa se deschise încet. Poirot și cu mine ne lipirăm de zid. Am auzit răsuflarea unui om trecînd pe lîngă noi. Apoi și-a aprins lanterna, timp în care Poirot mi-a șuierat la ureche :

— Allez !

Am sărit amîndoi. Cu o mișcare rapidă, Poirot a înfășurat capul intrusului cu un șal de lînă subțire, în timp ce eu i-am imobilizat mîinile. Toată treaba s-a făcut iute și fără zgomot. I-am smuls pumnalul din mînă și pe cînd Poirot îi dădea jos șalul de pe ochi, ținîndu-l totuși strîns bine în jurul gurii, am scos revolverul ca să-l vadă și să înțeleagă că orice rezistență e de prisos. Cînd încetă să se zbată, Poirot îi șopti repede ceva la ureche. După o clipă, bărbatul aprobă din cap. Apoi, ordonîndu-i tăcerea cu o mișcare a mîinii, Poirot o luă înainte și cu toții ieșirăm din apartament și coborîrăm treptele. Ostaticul îl urma, iar eu veneam în urmă cu revolverul. Cînd ieșirăm în stradă, Poirot se întoarse spre mine :

— Ne-așteaptă un taxi după colț. Dă-mi revolverul. Nu mai avem nevoie de el acum.

— Dar dacă tipul încearcă să scape ?

Poirot zîmbi.

— N-o să încerce.

M-am întors într-un minut cu taxiul care aștepta. Șalul fusese desfăcut de pe fața străinului, iar eu am tresărit surprins :

— Nu-i japonez, am exclamat în șoaptă către Poirot.

— Observația a fost dintotdeauna punctul tău forte, Hastings. Nimic nu-ți scapă. Nu, acest bărbat nu-i japonez. E italian.

Ne-am urcat în taxi și Poirot dădu șoferului o adresă în St. John's Wood. Eram deja complet depășit de evenimente. Nu voiam

să-l întreb pe Poirot unde mergem de față cu ostaticul și mă străduiam în zadar să fac puțină lumină asupra împlîrîrilor.

Coborîrăm la ușa unei căsuțe mai retrase față de bordura străzii. Un drumeț puțin afumat mergea împleticindu-se pe trotuar și aproape se izbi de Poirot, care-i spuse cîteva cuvinte aspre, pe care nu le-am prins. Am urcat cu toții treptele casei. Poirot sună și ne făcu semn să stăm mai la o parte. Nu răsunse nimeni și sună din nou, apoi prinse ciocănelul și bătă cîteva minute viguros.

Deodată, apărură o lumină și ușa se deschise cu grijă.

— Ce dracu' vrei ? întrebă aspru o voce bărbătească.

— Vreau să vorbesc cu doctorul. Soția mea s-a îmbolnăvit.

— Nu stă nici un doctor aici.

Bărbatul se pregătea să închidă ușa, dar Poirot își băgă cu agilitate piciorul înăuntru. Deveni brusc caricatura perfectă a unui francez furios.

— Ce spui, nu-i nici un doctor ? Te bag în justiție. Trebuie să vii ! Rămîn aici și sun și bat toată noaptea.

— Dragă domnule... Ușa se deschise din nou și bărbatul, îmbrăcat în halat de casă și papuci, făcu un pas înainte să-l liniștească pe Poirot, aruncînd o privire agitată de jur împrejur.

— Chem poliția.

Poirot se pregătea să coboare treptele.

— Nu, nu face asta, pentru numele lui Dumnezeu ! Omul se repezi după el.

Cu un brînci ușor, Poirot îl trimise împleticindu-se în josul scării. În clipa următoare, toți trei eram înăuntru cu ușa închisă și ferecată.

— Repede — aici. Poirot o luă înainte în camera cea mai apropiată și aprinse lumina. Iar tu — în spatele draperiei.

— *Si, signor*, zise italianul și lunecă rapid în spatele faldurilor grele ale catifelei de culoare roz care drapau fereastra.

Tocmai la timp. Chiar în clipa în care se făcu dispărut, o femeie dădu buzna în cameră. Era înaltă, cu păr roșcat și înfășurată într-un kimono stacojiu peste silueta zvultă.

— Unde-i soțul meu ? strigă ea cu o privire scurtă înspăimîntată. Cine sînteți ?

Poirot făcu un pas înainte și se înclină.

— Să sperăm că soțul dumneavoastră n-o să răcească. Am observat că avea papuci și că halatul era călduros.

— Cine sînteți ? Ce faceți în casa mea ?

— Este adevărat că nici unul din noi n-a avut plăcerea să vă cunoască, madame. Este cu atît mai regretabil cu cît unul dintre noi a venit special de la New York să vă întîlnească.

Draperia se dădu la o parte și italianul ieși din ascunzătoare. Spre groaza mea, am observat că se juca nervos cu revolverul meu, pe care Poirot făcuse fără îndoială greșeala să-l lase jos în taxi.

Femeia dădu un strigăt asurzitor și se întoarse să fugă, dar Poirot stătea în dreptul ușii închise.

— Lasă-mă să trec, urlă ea. O să mă ucidă.
— Cine făcut de petrecanie lui Luigi Valdarno ? întrebă italianul pe un ton aspru, jucându-se în continuare cu arma și îndreptându-o pe rând spre fiecare din noi. N-am îndrăznit să facem nici o mișcare.

— Doamne, Dumnezeu, Poirot, e îngrozitor. Ce ne facem ? am strigat.

— Ți-aș rămâne îndatorat dacă ai vorbi mai puțin, Hastings. Te asigur că prietenul nostru n-o să tragă până nu-i dau semnalul.

— Tu este sigur de asta ? zise italianul, privindu-l chiorș.

Nu eram așa de sigur de asta, iar femeia se întoarse spre Poirot cit ai clipi din ochi.

— Ce vreți ?

Poirot se înclină.

— Nu cred că e necesar să insult inteligența domnișoarei Elsa Hardt răspunzându-i la întrebare.

Cu o mișcare rapidă femeia înșfăcă o pisică mare de catifea care slujea ca acoperitoare pentru telefon.

— Sînt prinse în dublura ăsteia.

— Deșteaptă treabă, murmură Poirot admirativ. Se dădu la o parte din dreptul ușii. Bună seara, doamnă. Am să-l rețin pe prietenul dumneavoastră din New York în timp ce vă pregătiți fuga.

— Ce nebun ! urlă italianul cel solid și ridicînd revolverul trase în silueta în retragere a femeii, tocmai cînd eu mă aruncam asupra lui.

Dar arma tăcîni inofensiv în timp ce vocea lui Poirot se ridica cu un reproș blînd.

— Nu vrei să ai niciodată încredere în vechiul tău prieten, Hastings. Nici pe prietenii nu-i suport să poarte pistoale încercate la ei, cu atît mai mult o simplă cunoștință. Nu, nu, *mon ami*, i se adresa el italianului care înjura grosolan. Poirot continuă pe un ton de reproș liniștitor : Vezi ce-am făcut pentru tine ? Te-am salvat de la spînzurătoare. Și să nu crezi că frumoasa noastră doamnă va scăpa. Nu, nu, casa e supravegheată în față și în spate. O să se ducă direct în brațele poliției. Nu-i așa că e un gînd frumos și consolator ? Da, acum poți să părăsești camera. Dar ai grijă — ai mare grijă. Eu... Ah, a plecat. Iar prietenul meu Hastings mă privește cu ochi plini de reproș. Dar a fost așa de simplu ! Era evident de la început că din probabil sute de solicitanți pentru ap. 4 din blocul Montagu, numai familia Robinson era considerată potrivită. De ce ? Ce-i deosebea de restul solicitanților dintr-o privire ? Înfațișarea ? Poate, dar nu era chiar așa de neobișnuită. Atunci, numele.

— Dar numele de Robinson nu are nimic neobișnuit, strigai eu. E un nume foarte comun.

— Ah ! *Sapristi !* Exact. Asta era ideea. Elsa Hardt și soțul ei, sau frate sau orice era de fapt, vin de la New York și închiriază un apartament pe numele de dl și dna Robinson. Deodată, află că una din societățile secrete, Mafia sau Camorra, din care făcea parte fără îndoială Luigi Valdarno, e pe urmele lor. Ce fac atunci ? Găsesc un plan de o simplitate

transparentă. Evident că știau că urmăritorii lor nu-i cunoșteau personal pe nici unul din ei. Atunci ce poate fi mai simplu ? Oferă apartamentul cu o chirie absurd de mică. Din miile de cupluri tinere din Londra în căutare de locuință nu se poate să nu fie și cîțiva Robinsoni. Nu e decît o chestiune de așteptare. Dacă ai să te uiți la numele de Robinson din cartea de telefon, îți vei da seama că blonda doamnă Robinson era inevitabil să sosească mai curînd sau mai tîrziu. Ce se mai întîmplă ? Sosește răzbunătorul. Știe numele, știe adresa. Lovește ! Totul s-a terminat, răzbunarea este încheiată, iar dra Elsa Hardt a scăpat din nou ca prin urechile acului. Apropo, Hastings, trebuie să mă prezinți adevăratei doamne Robinson — ființa aceea cînstită și încîntătoare. Ce-o să zică atunci cînd o să afle că i s-a spart apartamentul ? Trebuie să ne grăbim să ne întoarcem. Ah, parcă-i aud venind pe Japp și pe prietenii lui.

Lovituri puternice de ciocănel răsunară la ușă.

— Cum ai știut adresa asta ? l-am întrebat pe Poirot urmîndu-l în hol. O, bineînțeles că ai pus pe cineva s-o urmărească pe prima doamnă Robinson cînd ai părăsit celălalt apartament.

— *À la bonne heure*, Hastings. În sfîrșit, îți folosești celulele cenușii. Hai să-i facem o mică surpriză lui Japp.

Trăgînd încet zăvorul, scoase capul pisicii pe margine și făcu un strident „Miau”.

Inspectorul de la Scotland Yard, care stătea afară cu un alt bărbat, sări în lături fără voia lui.

— Oh, nu-i decît Monsieur Poirot cu una din glumele lui ! exclamă el cînd capul lui Poirot ieși după cel al pisicii. Dă-ne drumul înăuntru, musiu.

— Prietenii noștri sînt sănătoși și voinici ?

— Da, am prins păsărelele. Dar n-aveau la ele marfa.

— Înțeleg. Deci ai venit să faci o percheziție. Păi, eu sînt pe cale să plec cu Hastings, dar înainte de asta aș vrea să-ți țin o mică conferință despre istoria și obiceiurile pisicilor domestice.

— Pentru Dumnezeu, dar ce, ai înnebunit de tot ?

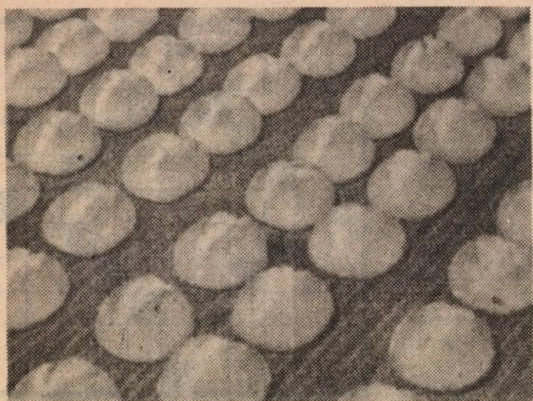
— Pisica, declamă Poirot, a fost venerată în Egiptul antic. Încă se consideră a fi un semn al norocului, dacă o pisică neagră îți taie calea. Japp, pisica asta ți-a tăiat drumul în seara asta. Știu că în Anglia nu e politicos să vorbești despre interiorul oricărui animal sau persoană. Dar interiorul acestei pisici este deosebit de delicat. Mă refer la căptușeală.

Al doilea bărbat luă mormăind pisica din mîna lui Poirot.

— Oh, am uitat să fac prezentările, zise Japp. Domnule Poirot, dînsul este domnul Burt de la Serviciul Secret American.

Degetele experte ale americanului pipăiseră ceea ce căutau. Întinse mîna și o clipă nu găsi cuvintele. Apoi se ridică la înălțimea evenimentului.

— Mi-a făcut plăcere, spuse domnul Burt.

CINSTIRE PÎINII

ORIZONTAL : 1. Zeița grîului și a recoltelor bogate — Leguminoasă anuală ; 2. Cereală anuală, mare iubitoare de apă — Moment în viața plantelor ; 3. Agricultură avansată ; 4. Fluviu în Siberia — Hotare de imaș ! — Primele frunze de tomate ! 5. Institutul de Medicină Legală (siglă) — Abreviere pentru tinctură — Bucată de pămînt agricol (înv. și reg.) ; 6. Îngrășămintă organică — Lac în Canada ; 7. Asociația Crescătorilor de Albine — Cîstit — Luni, de pildă ; 8. A aproviziona culturile cu apă — Mascul în familia caprinelor ; 9. Zone concentrice din tulpina plantelor lemnoase — Boli produse de virusuri ; 10. Intrare în sat ! — A pune sămînța în brazdă ; 11. Cîrjă vegetală — Pe coama caseilor țărănești (pl.) ; 12. Produsele unei vaste culturi vegetale — Operă de Verdi.

VERTICAL : 1. Mașină complexă de recol-

1	C	E	R	E	S	6	7	A	S	O	L	E	
2	O	R	E	Z			R	A	S	A	R	I	T
3	M	E	C	A	N	I	Z	A	T	A		C	
4	B		O	B	I		I	S		T	O		
5	I	M	L		T	R	A		N	I	V	A	
6	N	A	T	U	R	A	L	E		E	A	R	
7	A	C	A		O	H	E	S	T		Z	I	
8		I	R	I	G	A		T	E	P			
9	I	H	E	L	E		V	I	R	O	Z	E	
10	S	A		I	H	S	A	M	I	N	T	A	
11	A	R	A	C		O	L	A	N	E			
12	C	E	R	E	A	L	E		A	I	D	A	

tat — Scriitor ardelean (Emil) ; 2. Vîrste geologice — Operație de obținere a făinii ; 3. Moment culminant în activitatea agricultorului — Un procent dintr-un hectar ; 4. Fermă, gospodărie în toponimia arabă — Pieptare ; 5. Azot ; 6. Cozi de mături ! — Leziune — Suportul culturilor vegetale ; 7. Fertilizări la grîu — Între două dealuri ; 8. Academia de Științe Agricole și Silvici — A evalua ; 9. Concentrare umană, în care majoritatea locuitorilor se ocupă cu agricultura — Cîmp ; 10. Urare la nuntă — Minical ; 11. La intrarea în livadă ! — Cereală anuală, deliciul cailor — Zăvoianu Tudor ; 12. Ar mai fi de spus, dar mă opresc — Anemiarea plantelor din cauza frigului și a umezelii excesive, numită și piticire.

DICȚIONAR : TRA, NIVA, EAR, EZAB.

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	M	A	G	I	T	O	A	R	E	
3							V	A	R	
4	N	U	L	A			C	O	R	P
5	L	A	R		T	I	L	C		
6	O	N	I	R	I	C		A	P	I
7							R	A	T	A
8		A	D	I	A					
9	A	L	A	Z			O	R	A	R
10	T	I	T				F	R	A	T

**SĂ
JUDECĂM
DREPT**

ORIZONTAL : 1. Nu face parte din lumea dreptilor — Întotdeauna trage drept în țintă ; 2. Cale nedreaptă ; 3. Operație prin care se compromite fața dreaptă a lucrurilor — Face față la pereți ; 4. A uzita de dreptul de veto — Pe drept cuvînt este o entitate ; 5. Liniile Aeriene Române — Savoarea unei șarade ; 6. De domeniul visului — Răpit din centru ! 7. Pe stînga străzii ! — Așa a pierdut ocazia ; 8. A bate vîntul foarte slab — A 21-a literă chirilică ; 9. Strică oglinda mării — Ține buna rînduială a programului ; 10. Nici mai mult, nici mai puțin — Au drepturi egale de moștenire.

VERTICAL : 1. Mușamalizată ; 2. Stăpînește prin dreptul forței — Îndreptat în final ! 3. Accidente pe linia dreaptă — Călit, dar numai la mijloc ! 4. Face linie dreaptă — Nu mai este

neted din cauza timpului ; 5. Nu fac casă bună cu calea dreaptă — Nașterea unui izvor ! 6. Întinse bine, fac linie dreaptă — Pulpă de nuschii ; 7. O jumătate de toamnă ! — O sută și cincizeci ! — Opere ! 8. Profesie bazată pe cunoașterea dreptului ; 9. Cu frecvență slabă — Comportare nedreaptă ; 10. Nu păstrează linia dreaptă pentru nimic în lume.

Anecdotală

— Timp de 25 de lungi și minunați ani, soția mea și cu mine am fost perfect fericiți, mărturisea barmanului un gentleman rezemat de barul londonez de la „Savoy“.

— Și apoi, sir ?, întreabă politicos barmanul.

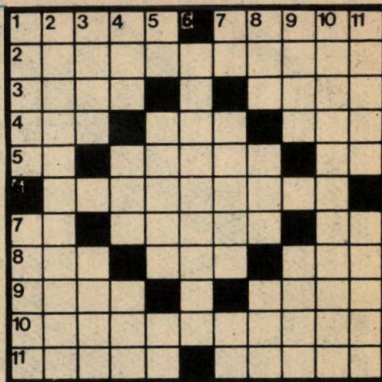
— Apoi ne-am întîlnit.

SCURT ȘI...

ORIZONTAL: 1. Afluent stîng al Someșului — Izvor, în general; 2. Uniformitate; 3. Face ochii mici (inf.) — Prost gust; 4. Etajeră fără nivel! — Organizația șoimilor patriei (siglă) — Se bate la puiă; 5. Bătută în contul stăpînei nepricepute — Teatru cu cîntec — Ieșite! 6. Sectorul verde; 7. Lîngă tei! — Dacă o dai pe față, te faci de ris — Nouăzeci și nouă! 8. Organizație a tineretului (siglă) — Mînat pe centru! — Primește pe Mara; 9. Picat în cap (fig.) — Dacă îi dai, îi fată vaca, dacă îi ceri, îi

moare vițelul; 10. La ananghie (fem.); 11. Masă pentru animale — Ca și pus în frunte.

VERTICAL: 1. Trece prin Satu Mare — Serviți la Figaro 2. Mai mare peste mare; 3. Compartiment special — Traiect; 4. Anul geofizic internațional (siglă) — Oficiul pentru Gospodărirea Apelor — Picior celular; 5. Jean Enescu — Volume — Mereu în frunte! 6. Pîrlog; 7. Secui! — Nu i-o poți lua înainte — Coș fără toartă! 8. Vorbă de leagăn — Cîntăreață de operă — Spiră cu ambiție; 9. De jur împrejur — Închide ușa; 10. Fixați; 11. Ventilat — Lîngă Severin.

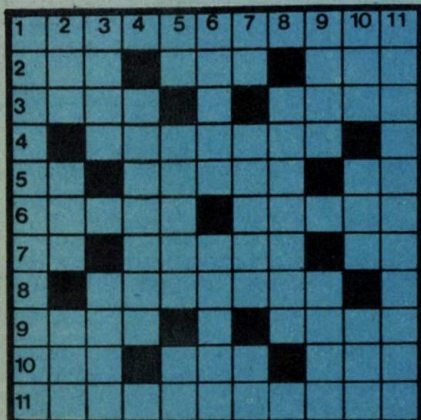
SURPRINZĂTOR

VORBA VINE...

ORIZONTAL: 1. Făcut, iar nu născut; 2. Și la mere și la pere! — Ultimul ban dat — Piese de război; 3. Animal obraznic — Tînăr fără cap!; 4. A-î face gaură în cap; 5. Cale unică — Nesățioase — În centrul tobei!; 6. Ieșiți la vedere — Foști locuitori în NE Adriaticii; 7. Intrare în teren! — Acasă la Ulise — Zi liberă pe foaia de pontaj; 8. În vîzul lumii (fem.); 9. Magazie plutitoare — Delegat; 10. Corb fără cap! — Dop special — Rămas uluit; 11. Fac să sară scînteii.

VERTICAL: 1. Lipsit de maniere; 2. Aproape... maro — Salut la Cezar — Element elastic; 3. Mai mult decît secundar — A avut un Napoleon; 4. Vas; 5. Literă grecească — A scăpa de bucluc — Stă pe ace! 6. Oameni de culoare — Capitală africană; 7. Culte! — Ce vrei să spui? — Peste ape! 8. Făcută rotocoale; 9. Eroină de basm — Voce feminină; 10. Umbra acului — Bun la bere — Cartier modern în Roma; 11. Nimeni ca ei.

DICTIONAR: EUR.

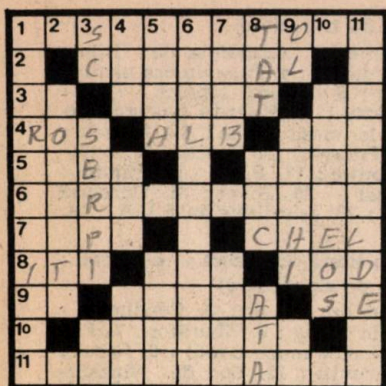
UN MUZEU ORIGINAL

Unul dintre cele mai originale muzee din Europa se află în localitatea vest-germană Marktoberdorf, din Bavaria (R.F.G.). Muzeul prezintă prin cîteva sute de exponate îndelungata luptă a omului cu... șoarecii. Vizitatorii pot admira aici cele mai felurite tipuri de curse de șoareci, nu numai de pe vechiul continent, dar și din alte colțuri ale lumii. Sînt prezentate atît tipurile care au fost construite la începuturile „ofensivei“ declanșate de rozătoare asupra roadelor muncii străvechilor agricultori, cît și cele ce au înglobat ultimele realizări ale tehnicii secolului zborurilor spațiale.

MAI ȘTIȚI CINE A SPUS?...

1. Îmbătrînesc și tot învăț
2. Cunoaște-te pe tine însuși
3. Omul este prin natura sa o ființă socială
4. Iubesc trădarea, dar urăsc pe trădător
5. Prietenul sigur îl cunoști în împrejurări nesigure
6. Dragostea nu cunoaște legi
7. Artă e lungă, viața e scurtă
8. La calendele grecești (Ad calendae graecas)
9. Quod erat demonstrandum (Q.E.D.)
10. Cămașa e mai aproape decît haina (Tunica proprio pallio)
11. Cum vei semăna, așa vei culege
12. Vorbele zboară, ce-i scris rămîne (Verba volant, scripta manent)
13. Decît o măgulire, mai bine un sfat
14. Să-nveți să mori? N-o să reușești prea bine prima dată!
15. Ignoranța este izvorul tuturor relelor
16. Nu-i de ajuns să faci bine, mai trebuie să-l faci și bine
17. Felul cum dai prețuiește mai mult decît ceea ce dai
18. Garda moare, dar nu se predă
19. Inima își are rațiunile ei pe care rațiunea nu le cunoaște
20. Stilul e omul însuși
21. Unde sînt zăpezile de altădată?
22. Toată demnitatea omului se află în gîndire
23. Adevărata iubire sălășluiește numai în inimile nobile
24. Educația este piinea sufletului

Răspunsurile în pag. 205

JOC DE CAP

ORIZONTAL : 1. Obiectul muncii lor este capul ucenicilor ; 2. Ține de cap ; 3. Capele de proțap ! — Nu e sănătos la cap — Capete de pod ! 4. Prost fără margini ! — Cap de bătrîn — Se poate spune că este dotat ; 5. De fapt dumneaei (pop.) — Oraș în Siria ; 6. Cu diverse ocazii sînt puse în capul mesei ; 7. A scoate

sunete la cel mai înalt diapazon — Ras din natură ; 8. Pitit în centru ! — Nu e Hopamitică, dar vine la loc dacă-i schimbi poziția — Metaloid la tiroidă ; 9. Numai una și una ! — Produsă de un cap rău și spusă de o gură rea — Cap de serie ! 10. Și-a smuls părul și a rămas cheală (fem.) ; 11. I-a luat-o înainte propriul său cap (fig.).

VERTICAL : 1. Parcă nu-i „merge“ capul (fig. fem.) ; 2. Cu capul plecat (fem.) ; 3. În capul scării ! — Poporul spune că scoate capul în drum cînd i s-a făcut de urît (pl.) — Pete pe perete ! 4. Triciclu fără o roată ! — Cu cît o bați mai bine, cu atît iese mai frumoasă — În mijlocul poporului ! 5. Uneori este cap de ruță marină — Numai baza îi dă de cap ; 6. Dintr-un singur cap (fem. pl.) ; 7. Parte din întreg — Se strică de la cap ; 8. Tot prin Moldova — Tratat cu foarte mare căldură — Rață fără cap ! 9. În cap la olar ! — A pune cap la cap — Totdeauna în cap ; 10. Ca ochii din cap (sing.) ; 11. De capul lui, cum s-ar spune.

MAI ȘTIȚI CINE A SPUS?...

RĂSPUNSURI

1. Eschil
2. Socrate
3. Aristotel
4. Cuvinte atribuite de Plutarh lui Cezar
5. Ennius
6. Boethius
7. Hipocrat
8. Suetoniu
9. Eulid
10. Plaut
11. Cicero („De oratore“)
12. Terențiu
13. Boileau („Arta poetică“)
14. Chamfort
15. Rabelais („Gargantua și Pantagruel“)
16. Diderot
17. Corneille („Le menteur“)
18. Generalul Pierre Cambronne în lupta de la Waterloo
19. Pascal
20. Buffon
21. François Villon
22. Pascal
23. Guinizelli
24. Mazzini

DICȚIONAR MEDICAL

ORIZONTAL : 1. Acțiunea penicilinei ca medicament ; 2. Înmulțire asexuată a celulelor ; 3. Cap gol ! — Cîrja aortei — Intrare în staționar ! 4. A brăzda — Important component al materiei vii (pl.) — Prefix la stupărit ; 5. Element de compunere cu sensul de țesut adipos — Diafragma, cu pupila în centru, care dă culoarea ochilor ; 6. Nedezvoltare a fătului, asociată frecvent într-o naștere prematură ; 7. Căi de inspirație — Maur ; 8. Fluviu în Sparta — Căile federale ferate elvețiene (siglă) — Numele dac al Oltului ; 9. Azi, de pildă — Forma geometrică a endoparazitului Trichinella, după fixarea în mușchi — Cei din urmă ! 10. Ferment care hidrolizează amidonul și glicogenul, prezent în salivă și în secreția pancreasului ; 11. Contractură musculară violentă.

VERTICAL : 1. Tratat cu o soluție bazică ; 2. Mai mult decît un medic specialist (pl.) ; 3. Toma Caragiu — Vechi lucrători în alimentarea cu apă — Operat în cele din urmă ! 4. Pseudonim literar al lui Nenea Iancu — Prefix pentru ureche — Stațiunea de mecanizare a agriculturii ; 5. Specie de pitoni din Delta Gangelui — Plantă medicinală (Fără barbă) ; 6. Nu pot suporta o intervenție chirurgicală ; 7. Compun scheletul — Lut frămîntat cu apă, folosit în construcții rurale ; 8. Abreviere pentru tinctură — Întreprinderea de Transporturi Auto — Tip de legătură organică (chim.) ; 9. Ultimele capitole din anatomie ! — Din cînd în cînd (fem.) — În miez de vară ! 10. Unități

policlinice de tratament și recuperare a capacității de muncă ; 11. Cu funcție dezinfec-tantă.

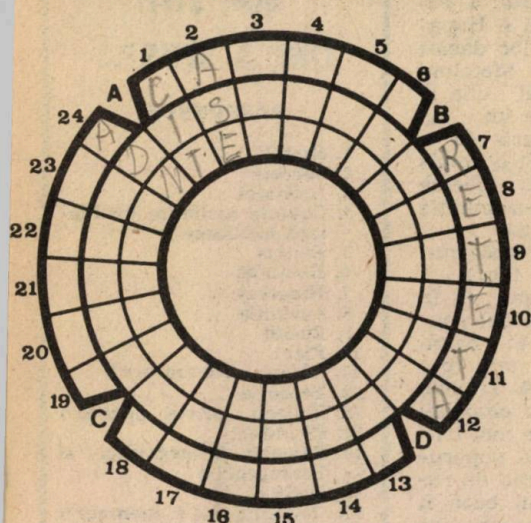
DICȚIONAR : IRI, SBB, BORA, BRAF, AZO.

Careurile de cuvinte încrucișate din acest almanah

Dr. FLORIN MORCOV
Alexandria

Dezlegările — într-unul din numerele gazetei „Agricultura socialistă“, din luna ianuarie 1990.

ROTOREBUS (fantezie)

CENTRIPET : (cuvinte de trei litere)

1. Rezultat din diviziune ; 2. Academia de Stiinte Economice ; 3. Republică (abr.) ; 4. Face umbră pământului ; 5. Prima doamnă ; 6. Măsură tehnică ; 7. Căpitan al lui Mihai Viteazul ; 8. Moluște gasteropode terestre ; 9. Manevrat la masa verde ; 10. Dinsele ; 11. Tîpsie ; 12. Fir ; 13. Povară ; 14. Poncis ; 15. Asteroidul Nr. 173 ; 16. Atribuție ; 17. Pește ; 18. Pămînt ; 19. Prefix cu sensul egal ; 20. Nivel ; 21. Curelură (pl.) ; 22. Sport cu puști ; 23. Localitate în S.U.A. ; 24. Acid dezoxiribonucleic.

IN CENTRU : Puneți o literă grecească și dezlegați :

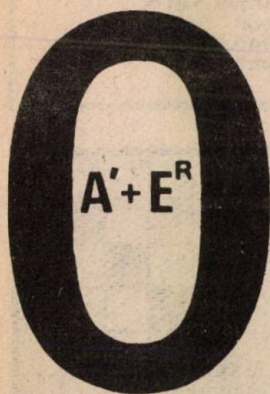
CENTRIFUG : (cuvinte de cinci litere)

1. Barbă-Cot ; 2. Parte din motor ; 3. Condiment ; 4. Cui mare ; 5. Fluviu în Italia ; 6. Zburător ; 7. Făcător de piine ; 8. Instrument muzical (pl.) ; 9. Căzut ; 10. Tegument ; 11. Măruntit ; 12. Loc de vânzare-cumpărare ; 13. Hoț de apă ; 14. Motan ; 15. Soldați la șah ; 16. Barieră între stomac și intestin ; 17. Soi de viță ; 18. Păros ; 19. Evlavioși ; 20. Monedă veche ; 21. A dispărea ; 22. Deconspirat ; 23. Balaur ; 24. Urmărire.

PE ARCURILE DE CERC : (cuvinte de șase litere)

A — B Depozit de date ; B — D Scrisoarea medicului către farmacist ; A — C De demult (pl.) ; C — D Fără toleranță.

MEDICALĂ (Biverb : 5, 9)

A

		1	2	3	4	5		
		3	5	4	6	7		
		8	4	5	7	9		
	10	11	7	12	7	13	1	
	4	14	12	4	15	2	7	
	8	5	4	10	7	16	4	
1	9	6	5	7	16	7	10	4
10	13	5	7	4	1	8	5	2
16	9	17	4	1	15	7	10	4
	18	1	9	4	19	4	1	
	16	4	19	15	2	10	7	
	20	2	14	2	7	13	10	
		21	7	5	1	4		
		5	13	7	20	4		
		14	19	7	1	21		

B

ARITMOGRIF

Înlocuind cifrele cu litere, veți afla pe verticala A—B denumirea încetătenită a folosirii plantelor medicinale (două cuvinte), iar pe orizontale denumirile populare ale multora dintre acestea.

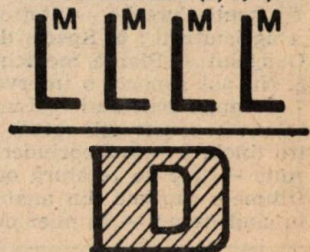
TERAPEUTICĂ (Biverb : 9, 7)

EȘEC (Biverb : 6,6)

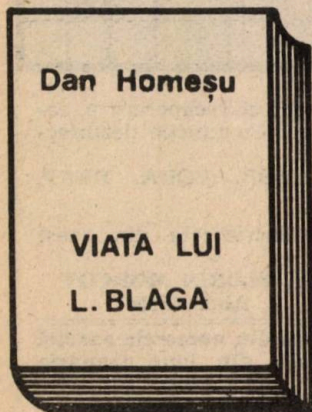

ZOOTRIVERB (6, 4, 9)

COPERTĂ LITERARĂ

Prin anagramare, veți afla numele unui scriitor român și una din operele sale

AGRARĂ (Criptografie : 5, 2, 6, 1, 6)

CALENDAR PERPETUU

O anume periodicitate se înregistrează și în succesiunea corelației dintre datele calendaristice și zilele săptămânii. S-a constatat că, din acest punct de vedere, anul 1990 corespunde anilor 1962, 1934, 1906, 1894, 1866 — și se poate merge astfel înapoi, până la... infinit. Adică data de 30 august, de pildă, care în 1990 este într-o zi de joi, a fost, de asemenea, în zile de joi și în anii arătați mai sus.

Printr-un calcul simplu, putem vedea în viitor.

MODUL DE UTILIZARE A CALENDARULUI PERPETUU

În ce zi a săptămânii va fi data de 5 februarie 1995 ?

La intersecția rindului lunilor anului 1995, cu coloana corespunzătoare lunii februarie, este cifra 3.

Adunați această cifră la ziua pe care o căutați (5 februarie). Veți avea $5+3=8$

În tabelul zilelor săptămânii, cifra 8 corespunde zilei de duminică.

Deci data de 5 februarie 1995 va fi într-o zi de duminică.

Pentru verificare, luați un exemplu din 1990 și folosiți calendarul pe care-l aveți la îndemână.

Dar Revelionul 2000 ? Adică 31 decembrie 1999 ? Veți găsi, la întâlnirea lui decembrie cu 1999, cifra 3 și veți avea $31+3=34$, corespunzător zilei de vineri. Prin urmare, într-o superbă dimineață de simbătă, va fi 1 Ianuarie 2000 !

La mulți ani !

CU SARE ȘI PIPER

— Iar vii de la circiu-mă — îi spune soția soțului.

— Și ce, ai vrea să rămân acolo pe vecie ?

Trecind printr-un sat, un automobilist calcă o găină. Oprește, coboară, culege găina moartă din praf, intră în ograda cea mai apropiată și o întreabă pe bătrînica ce-i iese în întîmpinare :

— E găina dumitale ?
— Nici gînd, maică, eu n-am avut niciodată găini așa tur-tite !

Pedagogul controlează dormitoarele. Totul este în cea mai perfectă ordine. Îi place și lui — de obicei atît de greu de

mulțumit. Privirea sa descoperă, însă, niște flori de hirtie. Sufală și se ridică un nours de praf.

— Asta ce mai e ? — întreabă el surprins.

— E polen — răspunde elevul de serviciu.

Marin e la restaurant. Petre, prietenul său, năvălește în local și-i zice :

— Amice, e grav, soția ta a căzut de pe scară și și-a spart capul !

Marin iese valvirete, merge acasă, apoi se întoarce la local și-i zice plin de reproș : De fapt, casa mea n-are scară. Și nici înșurat nu sînt.

PIA HĂȚEGANU

ANII	LUNILE											
	I	F	M	A	M	I	J	A	S	O	N	D
1989	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
1990	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
1991	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
1992	3	6	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
1993	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
1994	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
1995	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
1996	1	4	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
1997	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
1998	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
1999	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
2000	6	2	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5

ZILELE SAPTĂMINII

D	1	8	15	22	29	36
L	2	9	16	23	30	37
M	3	10	17	24	31	
M	4	11	18	25	32	
J	5	12	19	26	33	
V	6	13	20	27	34	
S	7	14	21	28	35	

La mulți ani!

1990

IANUARIE		FEBRUARIE		MARTIE		APRILIE	
L	1 8 15 22 29	L	5 12 19 26	L	5 12 19 26	L	2 9 16 23 30
M	2 9 16 23 30	M	6 13 20 27	M	6 13 20 27	M	3 10 17 24
M	3 10 17 24 31	M	7 14 21 28	M	7 14 21 28	M	4 11 18 25
J	4 11 18 25	J	1 8 15 22	J	1 8 15 22 29	J	5 12 19 26
V	5 12 19 26	V	2 9 16 23	V	2 9 16 23 30	V	6 13 20 27
S	6 13 20 27	S	3 10 17 24	S	3 10 17 24 31	S	7 14 21 28
D	7 14 21 28	D	4 11 18 25	D	4 11 18 25	D	1 8 15 22 29
MAI		IUNIE		IULIE		AUGUST	
L	7 14 21 28	L	4 11 18 25	L	2 9 16 23 30	L	6 13 20 27
M	1 8 15 22 29	M	5 12 19 26	M	3 10 17 24 31	M	7 14 21 28
M	2 9 16 23 30	M	6 13 20 27	M	4 11 18 25	M	1 8 15 22 29
J	3 10 17 24 31	J	7 14 21 28	J	5 12 19 26	J	2 9 16 23 30
V	4 11 18 25	V	1 8 15 22 29	V	6 13 20 27	V	3 10 17 24 31
S	5 12 19 26	S	2 9 16 23 30	S	7 14 21 28	S	4 11 18 25
D	6 13 20 27	D	3 10 17 24	D	1 8 15 22 29	D	5 12 19 26
SEPTEMBRIE		OCTOMBRIE		NOIEMBRIE		DECEMBRIE	
L	3 10 17 24	L	1 8 15 22 29	L	5 12 19 26	L	3 10 17 24 31
M	4 11 18 25	M	2 9 16 23 30	M	6 13 20 27	M	4 11 18 25
M	5 12 19 26	M	3 10 17 24 31	M	7 14 21 28	M	5 12 19 26
J	6 13 20 27	J	4 11 18 25	J	1 8 15 22 29	J	6 13 20 27
V	7 14 21 28	V	5 12 19 26	V	2 9 16 23 30	V	7 14 21 28
S	1 8 15 22 29	S	6 13 20 27	S	3 10 17 24	S	1 8 15 22 29
D	2 9 16 23 30	D	7 14 21 28	D	4 11 18 25	D	2 9 16 23 30

1991

IANUARIE		FEBRUARIE		MARTIE		APRILIE	
L	7 14 21 28	L	4 11 18 25	L	4 11 18 25	L	1 8 15 22 29
M	1 8 15 22 29	M	5 12 19 26	M	5 12 19 26	M	2 9 16 23 30
M	2 9 16 23 30	M	6 13 20 27	M	6 13 20 27	M	3 10 17 24
J	3 10 17 24 31	J	7 14 21 28	J	7 14 21 28	J	4 11 18 25
V	4 11 18 25	V	1 8 15 22	V	1 8 15 22 29	V	5 12 19 26
S	5 12 19 26	S	2 9 16 23	S	2 9 16 23 30	S	6 13 20 27
D	6 13 20 27	D	3 10 17 24	D	3 10 17 24 31	D	7 14 21 28
MAI		IUNIE		IULIE		AUGUST	
L	6 13 20 27	L	3 10 17 24	L	1 8 15 22 29	L	5 12 19 26
M	7 14 21 28	M	4 11 18 25	M	2 9 16 23 30	M	6 13 20 27
M	1 8 15 22 29	M	5 12 19 26	M	3 10 17 24 31	M	7 14 21 28
J	2 9 16 23 30	J	6 13 20 27	J	4 11 18 25	J	1 8 15 22 29
V	3 10 17 24 31	V	7 14 21 28	V	5 12 19 26	V	2 9 16 23 30
S	4 11 18 25	S	1 8 15 22 29	S	6 13 20 27	S	3 10 17 24 31
D	5 12 19 26	D	2 9 16 23 30	D	7 14 21 28	D	4 11 18 25
SEPTEMBRIE		OCTOMBRIE		NOIEMBRIE		DECEMBRIE	
L	2 9 16 23 30	L	7 14 21 28	L	4 11 18 25	L	2 9 16 23 30
M	3 10 17 24	M	1 8 15 22 29	M	5 12 19 26	M	3 10 17 24 31
M	4 11 18 25	M	2 9 16 23 30	M	6 13 20 27	M	4 11 18 25
J	5 12 19 26	J	3 10 17 24 31	J	7 14 21 28	J	5 12 19 26
V	6 13 20 27	V	4 11 18 25	V	1 8 15 22 29	V	6 13 20 27
S	7 14 21 28	S	5 12 19 26	S	2 9 16 23 30	S	7 14 21 28
D	1 8 15 22 29	D	6 13 20 27	D	3 10 17 24	D	1 8 15 22 29

D I N S U M A R

DRUM DE GLORIOASE INFĂPTUIRI	3
DICTATUL FASCIST DE LA VIENA – UN ATENTAT ODIOS LA INTEGRITATEA ȘI SU- VERANITATEA ROMÂNIEI	6
CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R. – CONGRESUL MARILOR NOASTRE VICTORII SOCIALISTE	11
CIVILIZAȚIA INDUSTRIAL-AGRARĂ – ARGUMENT AL PERENITĂȚII ROMÂNILOR	15
EMINESCU – 140 DE ANI DE LA NAȘTERE	18
ISTORIE PE UN BOB DE STRUGURE	20
„...ȘI PRIDVORUL ATIT DE BOGAT ÎN AMURGURI” – UN DIALOG CU FANUȘ NEAGU	26
PĂMINTUL – DOAR O ȘANSĂ ?	30
UN MUZEU AL PIINII	32
ENERGIE DIN CIMP ?	38
INTIMPLĂRI CU ȚĂRANI	44
SATUL ROMĂNESC – DURATĂ ISTORICĂ ȘI CIVILIZAȚIE CONTEMPORANĂ	46
AGRICULTURA PRIVITĂ DIN COSMOS	49
PĂDUREA ȘI VIITORUL	70
PROIECȚIA NOULUI SAT ROMĂNESC	72
FII AI SATULUI	78
REZERVE ALE BIOSFEREI	81
TREI SCHIȚE SATIRICE	88
CASA BIOCLIMATICĂ	91
ENIGMA DE LA NAZCA	97
CITEVA DIN CELE 1001 SFATURI PRACTICE ȘI INFORMAȚII	98
SCENE DIN VIAȚA LUI SCHULMEISTER	108
S-A ÎNTIMPLAT ÎN VALEA FLORILOR	114
URME ALE VIKINGILOR PE TERITORIUL ȚĂRII NOASTRE	123
JURISTUL NOSTRU LA DISPOZIȚIA DUMNEAVOASTRĂ	124
HOLDE PESTE DEALURI	134
REPORTAJ PE GLOB	136
TRAFICANTUL	161
ÎN FAȚA LEGII	174
PROFETUL METEO	188
DOUA SCHIȚE POLIȚISTE DE AGATHA CHRISTIE	193

ALMANAHUL SATELOR – 1990

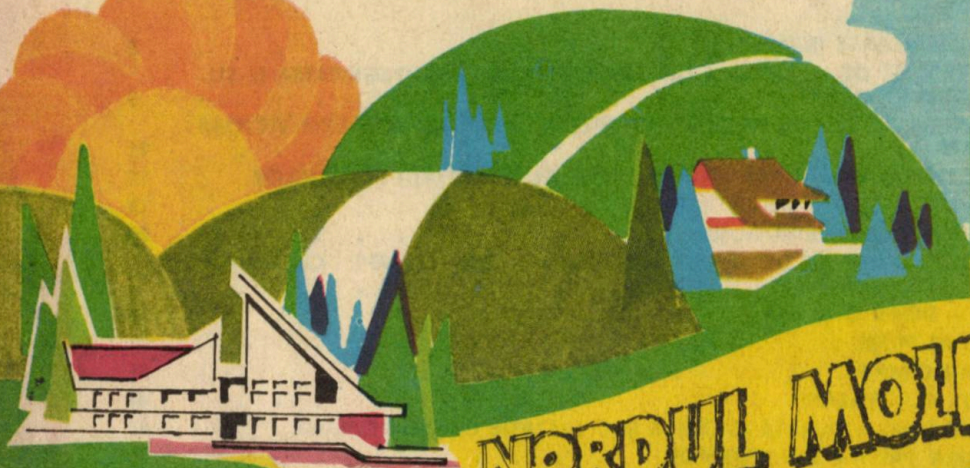
Editat de gazeta „AGRICULTURA SOCIALISTĂ”

Redactor-șef : NICOLAE SIMIONESCU

Redactorul almanahului : TITU CONSTANTIN

Prezentarea grafică : GHEORGHE MARIN

Corectura : ELENA VASILESCU

NORDUL MOLDOVEI

RENUMITĂ ZONĂ TURISTICĂ A ȚĂRII

Monumentele de artă și ale naturii — mai numeroase și mai variate decât în oricare altă parte a țării — au dus peste hotare faima acestei zone turistice.

Județele Neamț și Suceava concentrează într-un pitoresc cadru natural zeci de monumente de arhitectură, care învie vremurile de vitejie ale poporului nostru. La tot pasul, turiștii sint întâmpinați de hoteluri și hanuri moderne, care le fac excursiile foarte agreabile :

HANUL „DRĂGUȘENI” — pe șoseaua națională București — Bacău — Suceava (E 20, km 384)

HANUL „ILIȘEȘTI” — pe șoseaua națională Suceava — Bistrița — Dej (DN 17, km 23)

HANUL „SUCEVIȚA” — pe șoseaua națională Suceava — Rădăuți — Sucevița

HANUL „AGAPIA” — pe șoseaua națională Piatra Neamț — Tîrgu-Neamț (DN 15 C)

„HANU ANCUTEI” — pe șoseaua națională Bacău — Suceava (DN 2 E 20)

HANUL „CASA ARCAȘULUI” — în orașul Tîrgu-Neamț (DN 15 C)

BIBLIOTECĂ „ASTRA”
SIBIU